

# AKRE

Zana Mahabad

*Tarihsel ihanete karşı kahramanca direnip şehit düşenlerin anısına...*

*Sakine Cansız PKK Ocağı Yayınları- 41*

Basım Yeri : Azadi Matbaası  
Basım Tarihi : 2019

***Bu kitabın oluşum ve tamamlanma sürecinde büyük emek harcayan başta Diyaveddin Turhan olmak üzere, katkı sunan tüm arkadaşlara sonsuz teşekkürler.***



## Sunum

1997 yılında, KDP'nin Sömürgeci Faşist Türk Devletiyle birlikte PKK'ye yönelik saldırısının ve yaşanan savaşın Kürdistan Özgürlük Mücadelesi tarihinde özel bir yeri bulunuyor. Bu konuda çok şey söylenip yazılsa da, KDP-PKK ilişki ve mücadele diyalektiğinin doğru anlaşılması, sadece Kürdistan Halkı açısından değil, Ortadoğu ezilen halklarının özgürlük ve demokrasi mücadelesi açısından da son derece önemlidir.

PKK tarzında Önder Apo'nun daha ilk çıkışından başlayıp günümüze kadar nerdeyse yarım asıra varan tarihsel özgürlük yürüyüşünün; Türk, Arap, Fars egemen sömürgeci güçleri kadar, bunlarla ilişki ve ittifak içindeki Kürt egemen işbirlikçiliği tarafından da her türlü yol ve yöntemle etkisizleştirilmeye, tasfiye edilmeye çalışılması, Kürdistan Devriminin sonuca ulaşması önündeki başlıca engelleyici faktörlerdendir.

Bu yarım asıra varan süreçte, kimi dönemler silahlı mücadele ve savaş boyutuna taşınan ve halkımızın özgürlük mücadelesi açısından çok ağır sonuçlar açığa çıkarmış olan bu saldırılar, esas olarak felsefik, ideolojik, kültürel ve siyasal olarak günümüzde de yürüyen çok yönlü bir mücadeleciliği ifade etmektedir.

Beş bin yıllık iktidarcı, devletçi ve erkek egemenliğine dayalı Ulus-Devlet milliyetçiliğiyle, tarihsel ve toplumsal gelişmede başat rol oynayan kadın öncülüğündeki doğal topluma ve sonrasında baskı ve sömürüye karşı direnen tüm özgürlükçü güçlerin tarihsel direniş mirasına dayanan Demokratik Sosyalizm-Demokratik Ulus anlayışı arasındaki bu mücadele, Kürdistan devriminin içteki iki çizgi mücadelesi olarak, sömürgeciliğe ve dayandığı küresel kapitalist hegemonyaya karşı yürütülen mücadeleyi ve sonucu belirleme düzeyinde derin ve kapsamlıdır.

Elinizdeki bu kitap, işte bu iki farklı “Kürtlüğü” ve iki çizgi mücadelesini çok sade ama bir o kadar da çarpıcı bir tarzda anlatıyor olmasından hem tarihsel belge niteliğini taşıyor, hem de özgürlük ve direniş edebiyatımıza önemli bir katkı sunuyor.

12 Eylül Faşizmine karşı Amed Zindanında Mazlumların, Kemallerin, Hayrilerin, Saraların, Dörtlerin öncülüğündeki PKK Zindan Direnişçiliğinin, yani tarihsel 14 Temmuz Çizgisi ve Ruhunun büyük özgürlük gücü ve etkisini insan Akre’yi okuyunca daha iyi anlıyor. Faşist Türk Sömürgeciliğinin Amed Zindanında dayattığı teslimiyet ve ihanete karşı kimliğini, onurunu ve özgürlüğünü savunmanın büyük iradesi, bilinci ve ruhu, Faşizme karşı nasıl ki büyük bir ideolojik zafer sağlayarak PKK militanlığının ve öncülüğünün esaslarını oluşturup netleştirmede büyük bir rol oynamışsa, KDP’nin Akre zindanında bir gurup gerillaya dayatılan teslimiyet ve ihanette bu 14 Temmuz çizgisi ve ruhu sayesinde direnilerek yenilgiye uğratılmıştır.

Akre, 1997’de KDP’nin PKK’ye saldırmasıyla başlayan savaşı ve sonrasında KDP’ye esir düşmüş bir gurup gerillanın Akre Esir Kampında yaşadıklarını, bizzat o esir kampında direnen PKK’li esirler arasında olan Zana Mahabad arkadaş tarafından tamamen gerçekliğe bağlı olarak kaleme alınmasıyla oluşmuş bir çalışma. Yani Akre, bir kurgu roman değil, yaşanan gerçekliği olduğu gibi sunan bir anı-anlatı kitabı.

Kitapta ismi geçenlerin hepsi gerçek, sadece yazar farklı bir isim, Zana Mahabad rumuzunu kullanmış ve kitabı Akre Esir Kampının Duvarı olarak anlatma yöntemini seçmiş. Kitabı yayına hazırlarken yazar arkadaşın bu yöntemine bağlı kaldık.

Hareketimizin başlatmış olduğu, “Tecridi Kırılım, Faşizmi Yıkılım, Kürdistan’ı Özgürleştirelim” direniş hamlesine zindanlardaki binlerce tutsak yoldaşın Büyük Açlık Grevi ve Ölüm Orucu Direnişiyle kahramanca öncülük ettiği bir süreçte, böylesi bir çalışmanın hem bu tarihi direnişin daha iyi anlaşılmasına, hem de bu cepheden de bir ses olmasına katkı sunacağına inanıyor, onurlu ve özgür bir yaşam için mücadele eden her kese başarılar diliyor, kahraman şehitlerini saygı ve minnetle anıyoruz.

6 Mayıs 2019

**PKK Zindan Komitesi**

*Bila mirov kuştiye şêran be ne girtiyê roviyan*

**Kürt Atasözü**

## **1. Bölüm**

## ANLATIR BİRGÜN

Böyle susmaz bu ağaç  
Yeşerir ince ince  
Çiçeklenir güzel güzel  
Meyvelenir tatlı tatlı  
Her yaprağı bir dil olunur dillenir  
Anlatır gördüklerini  
Anlatır birgün  
Konuşur birgün

Bu kaldırım şu bulvar  
Bu beton yığınları  
Susar mı şu pencere  
Susar mı şu duvar  
Gün olur devran döner  
Her karışı bir dil olur dillenir  
Anlatır gördüklerini  
Anlatır birgün  
Konuşur birgün

Konuşur dağdaki kuru kengerler  
Anlatır yazıdaki tek düşmüş ahlat  
Bırakılmış değirmenler, yıkılmış su yolları  
Karanlık ağızları mağaraların  
Kuytuların, teklemes kayaların  
Şu kerpiç dam  
Şu küllük  
Tanıklık eder  
Konuşur birgün

Bugün günlerden salı  
Çarşambası var bunun  
Cuma susarsa eğer  
Cumanın ertesi var  
Hiçbir şey gizlemedi ta baştan beri  
Su sustu  
Rüzgar konuştu  
Taş sustu  
Duvar konuştu  
Çaktılar İsa diye bir dönemeci çarmıha  
Çaktı İsa milyonları  
Yüzyılların çarmihına  
Hiçbir şey gizlenmedi ta baştan  
Cellat sustu  
İp konuştu

Bu zulüm  
Bu işkence  
Bu soygun  
Burada bitmez bu oyun  
Kapatılmaz defteri hiçbir namussuzluğun  
Anlatır birgün  
Anlatır ip  
Anlatır kurşun  
Anlatır kırbaç  
Anlatır birgün  
Konuşur birgün

**Hasan Hüseyin KORKMAZ**

## 1-Duvarın Dili Olsa

İnsanoğlu kadar tuhaf bir mahlûkat daha yoktur. Bilerek oğlu diyorum çünkü kadını biraz dışta tutuyorum. Hesaplaşmam asıl olarak oğulla. Kadın ise benim sırdaşım, yoldaşım, dert ortağım hatta ana duvarların mağduru diyebilirim. Eğer duvar bir sınır ve sınırlandırmaysa, hiçbir duvar kadını teğet geçmemiştir. Temellerini onun gövdesine dayamışlardır. Oğul bunu yapar, yaptığına yabancı kalır. Bir anda vurdumduymaz olur. Tamam, her varlık biraz karmaşıktır, İnsanoğlu da ha diye çözülecek bir varlık değil. Fakat herhangi bir kardeşime sarmaş dolaş olmuş sarmaşıktan daha karmakarışık da değil. Sarmaşık ki bir ışık huzmesi gördü mü kendini durdurulamaz sanır. Boyuna bakmadan kendini uzay fatihi sanırsa şaşmayın. Altı üstü bir sarmaşık olduğunu unuttur. Elinden tutan olmasa ezilip geçilecek olan o değil sanki. Mübarek hep bir dayanağa muhtaç, birilerine yaslanmasa yerlerde sürünecek, dönüp bakan olmayacak. Bu da tuhaf değil mi? Tırmananın kendini bir şey sanması ve tırmanmanın devletlerden kaçınması. Tırmananı da ayağından aşağıya çektikleri herkesin malumu, bu da tuhaf, hiç bir şey sanıldığı gibi değil. Kimse sanıldığı kişi değil. Ben sanıldığı gibi duvar değilim. Ne çok yanılıyor ve yanıltıyoruz. Sarmaşık misali kolay ve hızlı türüyor yanılan ve yanıltanlar. Hem de yaşadıklarını ışısız ve havasız bırakmaktan gocunmadan... Zaten böylelerine güneş, hava ve su yetmez, illa ki yaslandıklarının da enerjisini emecekler. Asalak işte.

Sarmaşıklarla sarmaş dolaş olmadım hiçbir zaman, bunun için hayıflanacak değilim. Ama çok yanıldım, çok yanılttım, yanılana ve yanıltılana çok tanık oldum. Bu da şükür edilecek bir hal değil. Bir misafirim, tecrübe yenilen kazıkların toplamıdır demişti. Sanırım bu da yabana atılacak laf değil.

Biz duvarlar insan eseriyiz, insan elinden çıkma yapılarız. İnsan ölçüp biçer ve şekil verir. Kendi kendini inşa eden bir duvar yoktur. İki taşı üst üste koyan da insandır. *“Taş üstünde taş bırakmayan da odur”*

diyenlerinizi duyar gibiyim. Henüz mürekkebi kurumamış bir cümleye dönüyoruz: İnsanoğlundan daha tuhafı yoktur. Bir de ölçüp biçip şekil hususundan düşünün. Bir yanı hesap kitap, bir yanı yakıp yıkma ve bir yanı insan etmeyi akla getirir. Biz eserleri olan duvarların dile gelmesini beklemek de hesapları içinde olabilir. Ne çok duymuşuzdur, duvarların dili olsa da anlatsa serzenişlerini. İyi de azizler, duvarlar dile gelirse neyi anlatacaklar! Geyik muhabbeti yapmayacakları kesin. Suya sabuna dokunmayan lafları da eveleyip gevelemeyecekler. Modadan, futboldan, tatilden ve kadınlardan da bahsetmeyecekler. Kendi kendilerine uydurdıkları tek bir öyküleri bile yoktur. Bu konularda taşı gediğe koymakta mahir olan sizlersiniz. Öyle her gün duyulup gülünen hikayeler duvardan çıkmaz, stand-upçı edasıyla sahneye atlayıp ortamı şenlendiren şeyler anlatamaz. İnsanoğlu her Allah'ın günü bunu ziyadesiyle yapıyor. Nelere gülüp geçmiyor ki? Dile gelmemiz beklenirken meram başka, anlatmaya dillerinin varmadığı seyirlik ve eğlencelik değeri olmayan hatta sahnede para etmeyen şeyleri istiyorlar. Yapıp etmiş, vurup kırmış, görmüş geçirmiş ama dili anlatmaya varmıyor. Bunlar da kanı donduran cinsten olaylardır. Çünkü insanoğlu kanı donduracak işler çevirmede de mahir, kanı donduran acılar çeker, kanı donduran acılar çektirir. Konuşmaya gelince dili varmaz, duvarların dili olsa da anlatsa repliğine sığırır.

Ey insanoğlu buyur sen anlat yapıp ettiklerini, yere göğe sığdıramadığın şaheserlerinden bahset. Tanıyıyım, bilirim bayılırsın böbürlenmekten. Biri sizi övmeye görsün ağzınız kulaklarınıza varır. Bir yaptığınıza on katar öyle anlatırsınız. Yalana kanar, yalanla avutur, yalanla avunursunuz. Doğru söyleyeni dokuz köyden kovan sizsiniz. Etrafınızda hep sizi koltuklayacak, pohpohlayacak birilerini ararsınız. Gölgenize dahi laf söyletmemişsiniz. Onun için her devirde dört köşe olanlar, krallarınıza yağ çeken dalkavuklar ve soytarılar olmuştur. En zenginleriniz yalana ve riyaya en çok prim verenler değil mi? Hele onlar buyursun, şu duvarlara havale ettiklerinizi anlatsın. Anlatırsa kalıbımı basarım ki müthiş rol keserler. Sözcükleri cilalı bir duygu ile titreyip boğazlarını boğum boğum yapar, düğümledikleri sözcükleri çıkırıklarıyla çıkarırlar. Doğum sancısı sanırsınız. Finale doğru salya sümük olurlar, sizi de ağlatırlar. Ya duvar dediğiniz altını köstebeklerin oyduğu deliklerinde yılanlarla farelerin cirit attığı ve nihayetinde rutubetten yosun bağlayıp dökülen harabelerden başka nedir ki?

Köstebek, yılan, fare ve rutubetle içli dışlı olandan ne beklenir? Kupkuru ve soğuk bir anlatım duyanın aklını oynatacağı şeyleri dinginlik ve soğukkanlılıkla anlatacak. Ağlayıp sızlanmayacak, dövünmeyecek, istifini bozmayacak, banamısın demeyecek ve rol kesmeyecek. Al sana dört duvar arasında yapıp ettiklerim ey insanoğlu diyecek. İyi vallahi birbirinizin gözlerini oyun, ses de geçirmesin diye kalın kalın ördüğünüz duvarlar arasında birbirinizin anasını ağlatın, sonra dönün ah şu duvarların dili olsa da anlatsa dileğinde bulunun. Olmadı duvarlar konuşmuyor anne diye sitemli türküler yakın.

Konuşulur konuşulmasına da bunun için görmek ve işitmek de gerekmez mi? Anlatılacaksa görülüp duyulanlar anlatılacak. Konuşmamız beklendiğine göre sadece ağzımızın varlığına değil göz ve kulak sahibi olduğumuza da kanaat getirilmiştir demek. Madem öyle ne diye sırlarınızı en az sizler kadar fani olan biz duvarlara emanet ediyorsunuz? Gizli saklı işlerinizi dört duvarın tanıklığında çeviriyorsunuz. Bugüne kadar konuşan bir duvarın çıkmayışına güveniyorsunuz herhalde. Ne görkemli tapınaklar, anıtlar, saraylar, hanlar ve hamamlar inşa ettik ve çok tanıklık ettiler kan donduran faaliyetlerimize yine de çıkıp konuşan olmadı diyorsunuz. Bir Mısır piramidi konuşsaydı mesela sadece o koca taşların altında ezilenleri anlatsaydı ortada saraylar, hanlar ve hamamlar kalır mıydı? Bir Maya tapınağı kanları akıtılan kurbanları dilendirseydi kılıca uzanan el kalır mıydı? Bir kilise sadece ve sadece dinlediği günahları anlatsaydı çanı sallayacak bir zangoç bulunur muydu? Bir camii ya da secdedeki başta, kuyrukları birbirine değmeden dolaşan kırk tilkiden üç beş tanesini ifşa etseydi habire minare dikmekle övünen çıkar mıydı?

Versay'dan Kremlin'e, Topkapı'dan Beyaz Saray'a ve daha nicesine konuşması gereken o kadar çok saray duvarları var ki konuşmadılar ve konuşmayacaklarına inancımız tam vesselam. Konuşsa Michelangelo'nun Davut'u konuşurdu değil mi? Sonuçta ölçüp biçilmiş bir taşı, kusursuzdu. İnsanı aratmadığı söylenir, hatta Michelangelo konuş benimle diye çıkmış ona ama konuşmamış. O konuşmadığına göre biçim verdiğimiz hiçbir taş konuşmaz diyor. İstifimizi bozmuyorsunuz diyor, konforlar yerinde. Ne de olsa duvar dilsiz, kör ve sağır tanıktır. Laf ola beri gele babında ah şu duvarların dili olsa serzenişleriniz. Nedense içiniz pek rahat değil, hep ya şu dilsiz kör ve sağır tanık bir hainlik yaparsa tedirginliği içindesiniz. Kime güvendiniz ki

bana güvenesiniz! Onun için arada bir kazma kürekle, kepçeyle dalıyorsunuz görmüş geçmiş duvarlara. Şimdilerde patlatıp havaya uçurmak da moda. Tanığı ortadan kaldırmak istiyorsunuz, içiniz pek rahat değil galiba.

Bu üst perdeden bizimle konuşan da kim diye soranlarınız çıkacaktır. Ölçüp biçip, ördüğümüz bir duvar mı bizi yargılayacak? Neden olmasın! Eserle abad, eserle berbat olunduğu yalan mı? Öyleyse neden eserler yargıç olmasın? İşinize geldiğinde, bin yıllara tanıklık etmiş olan şu duvar diye söze başlamayı seviyorsunuz. Mağara resimlerinden kırık tabletlere kadar her buluntuyu çözmeye çalışıyorsunuz. Henüz göçmemiş bir duvar konuşmuş çok mu? Tuhaflik bir duvar olarak konuşuyor olmamda değil, insanoğlunun lafının arasına kimselerin girmesini istememesinde, eserleriyle yüzleşmekten kaçışında. Bilirim ben o mendeburları, gerçeğe sırt çevirmeyi, hatta yokmuş gibi davranmayı büyük marifet sayarlar. Ne ki gerçek için de inatçı diyorlar. Kürtlerin deyimiyle, “*Giya di bin keviran de namîne*” (Ot taşların altında kalmaz.) Bir yolunu bulup gün yüzüne çıkar, dillenir. Kimisi de benim gibi bir duvarı aracı yapar.

Ben bir esir kampı duvarıyım. İşkencelerin, onurla oynamanın, teslimiyet dayatmalarının, ihanetin, ölümün ve en önemlisi de direnişin tanığıyım. Elbette bir Auschwitz değilim. Nazi toplama kamplarının yanından geçemem. Oralarda katışıksız bir ölüm dayatılıyordu. Esir bedenle oynanan ölüm oyunu bir deney ve zevk konusuydu. Düşünüyorum da Saygon Zindanları da olamam. Ne Bobby Sands’i tanımakla övünen İngiliz zindan duvarları kadar mağrur ne de RAF militanlarını çıldırtan Alman beyaz ölüm hücreleri kadar kederli olabilirim. Hele Amed zindan duvarlarının eline su dökmem. Buradan gelip geçenler çokça anlattı Mazlum’un üç kibritini, Dörtlerin ateşini, 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişini. Tanrım o nasıl korkunç bir sabırdır öyle. Bir de oradaki işkenceleri duvar dahi anlatamaz. Ya sokulan copu oğula yalattmak, makatta sigara yakmak, itini komutan ilan edip geçerken selamlanmasını istemek... Bir duvar bu hayal gücünü zorlayan işkence yöntemlerini nasıl anlatsın! Bir esirden duymuş olmalıyım. Ünlü öykü yazarı Aziz Nesin’e Diyarbakır’a yaptığı bir gezide zindan duvarları arasında yaşatılanlar anlatılıyor. Aziz Nesin anlatılanları dinledikten sonra, “*Kürtlerin hayal gücü çok gelişmiş diyerek*” duyduklarına inanmadığını ima ediyor. Halbuki hayal gücünü

zorlayan işkencelerdir. Zaten işkenceleri seyirlik bir oyun oynar gibi uygulayıp eğleniyorlarmış. Dolayısıyla Amed, işkencenin en zalimce olanına, ihanetin en çirkef biçimde yapılanına ve direnişin en görkemlisine tanıktır. O hem dertlimiz hem de onurlu olanımız.

Ben Akre Esir Kampı duvarıyım. Görüp duyduklarım, tanıklıklarım var. Zulüm, ihanet ve direnişe dair tanıklıklar. Her direnenden duydum, *“burada olup biten birgün anlatılmalı”* cümlesini. M.Hayri Durmuş örnek verilirdi. O da, *“Sesimizi dünyaya duyurun, bu insan çılgınlıklarını unutmayın”* vasiyetinde bulunmuş. İnsanoğlunun nemenem bir gafil ve bir karış ötesinde olup bitenle ilgilenmeyecek kadar aymaz olduğunu fark etmişti demek.

Birgün duvarlarımın arasına Ramazan Çiço diye birini getirmişlerdi. Hemen tanıdım. Komşumdu. Evinin duvarlarıyla ben yan yana duruyorduk. Damına çıktığında esirlerin voltaladığı avluyu görürdü. İki eşi ve çocuklarıyla damda yattığında onu görürdüm. Çocuklarının ağlayışlarını, yaramazlıklarını duyardım. O tek bir Allah'ın günü içimde nelerin döndüğüyle ilgilenmedi. Bıyığında çıkan akları dert ettiği kadar beni dert etmedi. Günlerden birgün Saddam ajanı diye yakasından tutulup getirildiğinde o aymaz başını taşlarıma vurup vurup, ben aptal eşeğin tekiymişim dedi aylarca. Esirlerden haşa diyeni çıkmadı. Gün geldi bırakıldı. Aynı vurdumduymazlığa devam etti. Hani eşeklik baki denilir ya doğrudur.

Burada olup bitenler unutulmamalı, ihanet ile direnişin karşı karşıya geldiği bu meydanın serencamı anlatılmalı diyenlere hak veriyordum. Anlatan çıkar diye ümitlendiğim çok oldu. Deniz ile Çekdar isimli esirlerin buranın romanını yazma hayalini paylaştıklarını dün gibi hatırlarım.

1999 sonlarına doğruydu. Esaretlerinin üçüncü yılına belirsizlik ve tereddütle giriyorlardı. Deniz, Çekdar'ın giderek güçten düştüğünü fark ediyordu. Bir akşamüzeri karşısına alıp bilmem kaçınıcı kez anlattığı anılarla motive etmeye çalışıyordu. Anı deyip de geçmeyin. Anılar diri tutulmazsa esarete direniş o kadar kolay değil. Anılarla tutunanı, anılarla tutulana çok gördüm. İşte öyle anılarla tutunurken artık hangi şeytan Çekdar'ı dürtmüşse,

-Heval Deniz bu yaşananları birgün kitaplaştırmak gerekir. Özgürleştüğümüzde tüm yaşananları yazalım. Yarının ne getireceği belli olmaz. Kim ölür kim kalır, sonuna kadar kim yürür, kim düşer belli olmaz. Gel seninle bir sözleşme yapalım, hangimiz sonuna kadar direnip bu cehennemden çıkarsa bu günleri romanlaştırsın, deyivermişti.

Deniz her şeye evet diyebilirdi de iş yazmaya gelince, hele roman olunca duraksamıştı. Yirmilerine yeni girmiş, iki yılını esir kampında geçirmiş genç Çekdar'a bakıp masumiyet ve heyecanını görünce hayır diyemiyordu. Burada yaşananların yazılması fena olmazdı. İşbirlikçilik, teslimiyet ve ihanetin en çarpık, en çirkef yüzü buradaydı. Direnişleri de iyi kötü devam ediyordu. Direnişi sonuna kadar götürme kararlılığındaydı. Bu konuda bir an bile tereddüt etmemişti. Ya anlatma işi kendisine düşerse? Bu gücü kendinde görmüyordu. Söz verip vermemekte tereddüt geçirdi. Sonra ne olacağı belirsiz bir konuda söz vermekten imtina etmenin gereği olmadığını düşündü. Yaşlı bir Kürt'ten duyduğu, *Xeberên êvarê dikevin qula diwarê* (Akşam konuşulanlar duvar deliklerinde kalır.) sözüne kanıp bel bağlamış olmalı ki Tamam demişti. Bunu ben de duydum. Hatta kendini Çekdar'ın çocuksu heyecanına da kaptırmıştı. Yazılacak kitabın ismi üzerinde tartışmaya başlamışlardı. Ne yalan söyleyeyim doğmamış çocuğa don biçme halleri hoşuma gitmişti. İyi kötü böyle heyecanların da direnişe motive ettiğini bilirdim. Esaretten kurtulmak üzerine her hayal iyidir. Hafızam beni yanıltmayacaksa *Lolan'da Başlayan Öykü ve Akre* isminde mutabık kalmışlardı.

Deniz'e göre ikisi de direnişi sonuna kadar götürürdü. Ancak direnmek demek ölümü göze almak demektir. Bu cehennemden sağ çıkmayabilirlerdi. Bu sözleşme ölenden kalana bir vasiyet gibiydi. İkisi de hüzünlenmişlerdi. Vasiyeti yerine getirecek olan hikayeyi Lolana Suyunun kenarından başlatacağı. Çünkü ikisi de orada esir alınmış, orada tanışmışlardı. Doğrusunu isterseniz o gün de bu isim bana çok çekici gelmemişti. Belki de Lolana'yı hikayeme ortak etmek istemiyordum. Onların özgürlüğünü mü kıskanmıştım? Dağların, yaylaların ve suların nice yazarı vardı. Su altının ve uzay derinliklerinin bile türlü türlü edebiyatı yapıyordu. Esareti yenenler ise devede kulak misali, bir elin parmak sayısını geçmez. İşte Deniz ile Çekdar da hala

yazmadı. Öldüklerine dair bir bilgi olmadığına göre gerçekten de akşam sözleri benim fare yuvası deliklerimde kalırdı. Artık iş başa düştü.

Kentim Akre, esir kamplarının kaderini paylaşır gibi kenarda kalmıştır. Tarihine ve yetiştirdiği önemli şahsiyetlere eşdeğer bir üne kavuşmamıştır. Akre'nin Behdinan Mirliğinin en önemli entelektüel merkezi olduğunu kaç kişi hatırlar? O dönemden kalma duvarlar arasında bile unutmayı yeğleyenler vardır. Bir zamanlar Süleymaniye Soran Mirliğinin düşünsel dünyasının sınırlarını çiziyordu. Muqedim Ezîz Akreyî, Kemal Akreyî, Mîdar Akreyî, Hoşyar Zebarî ve Hiner Selîm tanınmış edebiyatçı, diplomat, siyasetçi ve sanatçı hemşerilerimden bir kaçıdır. Onlarla anılmak ve övünmek isterdim. Şehrimin siyasal, ekonomik ve kültürel gelişimine katkı sunmuş olan Zebarî, Herkî ve Surcî gibi Kürt aşiretlerle Süryani azınlığın nasıl iç içe geçtiği keşke romanlara konu olsaydı. Hiç olmasa tarihine el atılsaydı! Hayır bunlar bir esir kampının altından kalkacağı işler değil. En fazla ipucu olabilirim.

Yeri gelmişken belirtmeliyim ki insanoğlunun bir tuhafılığı da isimlere olan takıntısıdır. Kaşla göz arasında kendini isim babası ilan etme gibi bir merakı vardır. Bir yerin isim babalığını kapmaya görsün, artık orası onun mülküdür. Basbayağı bildiğimiz babalık! Allah'tan kentimin ismi üzerinde bir anlaşma sağlanamamıştır. Babalık davası hala sürüyor. Numune alınabilseydi mutlaka DNA testi de gündeme gelirdi. Gel de yıllarca mahkeme salonlarında sürün. Hoş orada çıkacak sonuca da razı olan çıkmazdı. Tarihin herkese sunduğu argümanlar var nasıl olsa. Kimi tarihçilere göre kentimin isim babası Süryani hemşerilerimdir. Akre Süryanice kısır anlamına gelen Aqrah kelimesinden türemiştir, Akre Dağı'nın çıplaklığı bu isme ilham kaynağı olmuştur. Doğrusu Akre Dağı ağaçlarla örtünmemiştir ancak yüksek ve asidir. Kimine göre Akre kelimesinin kaynağı Kürtçedeki Agir (Ateş) kelimesidir. Ben buna Kürt Tezi diyorum. Bu tez Zerdüştlük inancı ve Newroz bayramı ile ilişkilendirilerek savunulur. Akre Dağı'na Zerdüştlüğün ilk kutsal ateşinin yakıldığı mekan payesi verilir. Newroz söylencesini de çokça duydum. Asur'un zalim kralı Dehak'ın hastalığına çare olarak gençlerin beyni önerilmiştir. Dehak her gün iki gencin kafasını vurdurup beyinlerini yaralarına sürmektedir. Demirci Kawa kesilmek için getirilen gençleri özgür bırakıp Dehak'ın yaraları için koyun beyni götürmektedir. Kawa'nın kesilmekten kurtardığı gençler Akre Dağı'nda toplanıp örgütlenmektedir. Günü geldiğinde Kawa'nın Dehak'ı öldürüp

sarayının burçlarında yaktığı ateşe gençler Akre Dağı'ndan yanıt olurlar. Akre Dağı bu anlatımda isyanın örgütlendiği ve özgürlük ateşinin ilk yakıldığı mekandır. Gel de gururlanma. Hemen ardından esir kampı olduğunu hatırla ve başın önüne düşün. Hemşerilerim buna aldırmaz. Tam da söylencedeki gibi davranırlar. Bana sorarsanız Newroz'un en gür ateşi bu dağda yakılır. Halkın ateşi yakması bir başkadır. Yaktıkları ateşin hala Ninova'dan görüldüğüne inanırlar. Görünmesi o kadar da zor değil. Newroz gecesi Akre'ye bakan, volkanik bir dağın faaliyete geçtiğini sanır. Böyle bir olaya Çiyayê Agirî denilmesi, Agirî'nin zamanla Akre'ye dönüşmesi mantıklı geliyor.

İyiki isim babalığına beni hakem atamıyorlar. İyi bir hakem olamayacağım kesin gibi. İnsanoğlunun, eşit mesafedeyim martavalını taklit etmeye hiç niyetim yok. Eşit mesafede kalmak diye bir şey de yok zaten. Biri, "*eşit mesafeden*" bahsettimi hemen acaba nasıl bir hilenin peşindedir diye işkillenirim. Gerçi insanoğlu gibi isim babalığını dert etmiyorum. Aqrah (kısır) da Agir (ateş) da bana anlamlı geliyor. İkisi de derin tarihsel köklere sahiptir. Kentimin temelleri Asur döneminde hatta daha erken bir dönemde atılmış olabilir. Kentin kuruluş yeri ve biçimi ilkçağ savunma amaçlı yerleşim tarzını hatırlatıyor. İlkçağlarda araziye hakim dağlara kaleler inşa ederek savunma tedbirleri geliştirmek yaygındır. Bugün artık harabeye dönmüş olan Akre Kalesi yüzyıllar boyunca böyle bir rol oynamış gibi görünüyor. Akre Dağı'nın Musul, Hewlêr, Duhok ve Amediye gibi önemli merkezlerin ortasında yükseliyor olması bu role elverişli olduğunu düşündürür. Dağın güneyinde Ninova Çölü, kuzeyinde Nehri Ovası uzanır. Nehri Ovası geçilerek Garé Dağı'na ulaşılır. Hewlêr, Akre'nin doğusuna, Duhok batısına düşer.

Asur'dan Med'e ve Sasanî'ye kadar bu topraklarda egemenlik kurmuş olan her güç Akre Dağı'nın stratejik konumunu görmüştür. Akre Dağı'nda yükselen isyan ateşi Asur'un sonunu getirmiştir. Arap İslam fetihlerine karşı en uzun direniş Akre Kalesi'nde sergilenmiştir. Kalenin düşüşünü Sasanîlerin yenilişi takip etmiştir. İnsanoğlu bu direnişleri tarihine pek kaydetmemiştir. Müthiş bir tanık olan Akre Kalesi'ni de kaderine terk etmiştir. Kaleye su taşıyan tarihi kanallardan hiç söz edilmez. İstenmeyen tanıkların hazin sonu; ölüme terk etme... Sanırım benim kaderim de farklı olmayacak. Bir kentsel dönüşümde ilk kepçe darbesinin başıma gelmeyeceği ne malum!

Akre sırtını dağına vermiş bir kenttir. Dağa güvenmek, sırtını dağa vermek ayrıca bir Kürt klasiğidir. Kürtlere, Dağ Halkı, Dağın Çocukları dendiğini bilirsiniz. Köylerini, kentlerini dağların güvenli ellerine emanet etmişlerdir. Akre’de evler dağın yamacında üst üste inşa edilmiştir. Üstteki evin kapısı alttaki evin damına açılır. Birinin damı diğerinin avlusudur. Evler, biçim verilmiş Akre Dağı’nın taşlarından birbirine yapışık ikizler gibi örülmüşlerdir. Eski yapıların çoğu tek katlıdır. Çatılar düz, pencereler küçüktür. Pencerelerin küçük tutulması kışların çetin ve soğuk geçmesiyle alakalı olabilir. Kentim hem dağın hem de çölün ikliminden nasiplenir. Kış ayları kuru soğuk, yaz ayları ise dayanılmaz çöl sıcaklarıyla ünlüdür.

Ben genç bir yapı sayılırım. Masif, Selahattin yönünden gelirken kentin hemen girişinde, zamanında Saddam tarafından askeri kışla olarak inşa edilmiştir. İlk kurulduğumda -çocukluğum diyeyim- yalnızdım. Kentin dışında sayılırdım. Hala doğu cephem boştur. Batıda Ramazan Çiço’nun evinden başlayarak birçok komşum vardır. Güneyimden şehrin anayolu geçer. Anayolun kaldırımları boyunca işyerleri ve dükkânlar açılmıştır. Kuzey cephem askeri sahadır. Komşu tepeme bir nöbetçi kulübesi kurulmuştur. Adına güvenlik tepesi demişler. Anlayacağın halen biraz yalnızlıkları oynuyorum. En yakın komşumun varlığımdan habersiz olduğunu düşünürsek hep yalnızmışım.

Çocukluğumu askeri kışla olarak yaşadım. Sağlam bir temele katkı olarak inşa edilmişim. Etrafım yüksek bir güvenlik duvarıyla çevrilidir. Giriş kapım güney cephesine düşer. Kışlayken girişe nizamiye denirdi. Hemen yanında rütbelilerin kaldığı odalar vardır. Esir kampı olduğumda da o odalardan idare edildim. Oraya idare bloku denildi. İdare blokunun hemen birkaç metre ötesinde iki koğuş vardır, birinci ve ikinci koğuşlar. Koğuşlardan birkaç metre ötede sırtları doğu cephesine dönük sırasıyla banyo, tuvalet, cezalandırma hücreleri, kantin ile üçüncü ve dördüncü koğuşlar bloğu bulunmaktadır. Onların tam karşısında mutfak ile askerlerin vakit geçirdiği iki oyun odasının olduğu bölüm vardır. Oyun odaları esir kampı haline getirildiğinde ziyaret salonu olarak kullanıldı. Kuzey cephesinde bulunan beşinci, altıncı ve yedinci koğuşlar birinci ve ikinci koğuşa bakmaktadır. Koğuşların her biri altı metre genişlikte ve on metre uzunluğundadır. Bloklar askeri gerekçelerle birbirlerine bitişik değil, mesafeli inşa edilmiştir. Kare biçimindeki yapımın ortasındaki alan askeri eğitim ve spor sahası olarak

düşünülmüş. Esir kampı olduğumda aynı alan esirlerin havalandırma, volta atma ve voleybol oynama sahası olarak kullanıldı. Koğuşların bu havalandırmaya bakan cephemde cam pencereler bulunur. Pencerelerin arasında belli aralıklarla sütunlar yükselir. Kışlayken ihtiyaç duyulmayan demir parmaklıklar esir kampı yapıldığında pencerelere takıldı.

Çocukluk anılarıma değinmeyeceğim. Çocukluğum askerlerin küfürlü bağırırları, rütbelilerin silahlı-silahsız tamimlerde yağdırdıkları talimatlar, düzeysiz espi, ter, sidik ve sperm kokusu içinde geçti. Bunlarda anlatılmaya değeri ne olabilir ki? Gençliğimde -seksenler oluyor- ani bir kararla karate salonu oluverdi. Koğuşların duvarları karate figürleri ve Bruce Lee afişleriyle donatıldı. Sanıldığından daha fazla yakın dövüş sanatlarına meraklı çekirgeler vardı. İki karate hareketi öğrenenin havasından geçilmezdi. Bu döğüşlere gönül verenlerin de kendini beğenmişliği ve abartılı bir cesaretleri vardı. Filmlere özenirlerdi. Hele kedi gibi miyavlamaları, başparmaklarıyla burunlarını silişleri vardı ki evlere şenlik. Artık afişleri nasıl asmışlarsa yıllardır izleri durur. O yılların bende kayda değeri hikayesi yoktur. 1991'deki Kürt halk serhildanı ile Saddam Kürdistan'dan kovuldu. Halk, Saddam rejiminden kalma binalara el koydu. Bir dönemin kışlası, sonra karate salonu olarak kullanılan bloklarıma bir süreliğine Kürtlerin Qereçi dediği Romanlar yerleştirildi. 1994'ten beri de KDP beni esir kampı olarak kullanıyor. Halimden hiç memnun değilim. Nedense kayda değeri hikayeler bu memnuniyetsizlikten kalmaz. Belki de memnuniyetsizliktir konuşuran.

## 2-Genel İdare

Esir kampıyken en çok duyduğum cümlelerden biri şuydu: Bir ülkenin nasıl yönetildiğini anlamak istiyorsanız zindanlarına bakın. Bu tür konuları PKK'li esir grubu kendi aralarında sıkça tartışırlardı. Kampı kimin idare ettiği ve nasıl idare ettiğini anlamaya çalışıyorlardı. Esaret altına alınan eski peşmergelerden idareciler hakkında ve içinde yer aldıkları ilişki ağları hakkında bilgi ediniyor, bunları gözlemleri ve bilgileriyle bir araya getirerek bir sonuca varmaya çalışıyorlardı kendilerine göre. Karşılarındakileri anlamaya çalışıyorlardı.

İçlerinde Hasan diye biri vardı. Onun söylediklerine genellikle diğerleri de katılırdı. Hasan otuzlarını henüz devirmiş, sıska ve görme sorunu yaşayan bir gençti. Esir alındığında peşmergeler bilerek gözlüğünü kırdıklarından iki metre ötesini göremiyordu. Esaret şartlarında gözlük de edinemiyordu. Arkadaşları tarafından sevilirdi. Yaşından daha büyük görünüyor ve daha olgun davranıyordu. Kuzey Kurdistan'ın Êzidîlerindendi. Batman'ın Beşiri ilçesinin bir köyünde doğmuş ama Almanya'da büyümüştü. Daha 1988 de PKK'nin Almanya'daki çalışmalarına katılmış. Selçuk Şahan (Enver Polat) ile birlikte Serxwebun'da, Gurbetelli Ersöz (Zeynep) ile birlikte Özgür Gündem Gazetesi'nde çalışmış. 1995'te Önderlik Sahası dedikleri Şam'a geçip eğitim görmüş, oradan Garé'ye gelmiş ve basın faaliyetlerinde bulunmuş, sonra Hewlêr'e cephe çalışmalarına gönderildikten sonra 1997 Mayıs ayında orada bir grup arkadaşıyla esir alınmış. Arkadaşları Ondan teorik yanı güçlü diye söz ederdi. Hasan'ın çok okuduğu belliydi. Sakin ve kendini dinleten bir konuşma tarzı vardı. Kimi zaman söylediklerinin anlaşılmasında zorluk çekilirdi. Mesela zindandan söz ederken bir Fransız yazarın adını anardı. Bunun Hapishane'nin Doğuşu diye bir kitabı varmış. Bu konuda kalem oynatanların en ünlüsüyümüş. Nedense Hasan dışında adını doğru dürüst söyleyebilen yoktu. Yazar, Fransız iktidarının insanları şeyleştirdiğinden söz ediyormuş. Bu sonuca zindanları incelerken ulaşmış. Zindan iktidardan ayrı düşünülemez

dermiş. Zindan herhangi bir iktidar sisteminin öz ve özeliymiş. Hasan, prototip diye bir kelime kullanırdı. Ben de, duvarlarım arasındaki uygulamalar da KDP zihniyetinin prototipiymişiz. Buna da nepotizm diyordu. Burası nepotizmin laboratuvarı idi. Onca yıllık ömrümde ilk kez duyduğum kelimelerdi. Bir tek Ömer başını anlar gibi sallar, Cudi, Kani, Cemal, Kemal, Ziyad ve Mam Xıdır hiç tepki vermezdi. Hasan nepotizmi akraba kayırmacılığı olarak açıklamıştı. O zaman Mam Xıdır devreye girmişti;

*-Protip miroptip, nepotizm megatizim bilmem, şu Müdür Mehmed Emin Surçi'ye bakın her şeyi anlarsınız.*

Mam Xıdır'ın adını andığı Müdür Mehmed Emin Surçi, 1.90 boylarında, bol bol tükettiği içkilerden göbeği şişip sarkmış, ayak ucunu göremeyen, altmış yaşlarında bir Surçi aşireti mensubuydu. Aşiret ismiyle anılmak Güney Kürdistan'da ve Irak'ta yaygın bir gelenektir. Surçiler kentimin köklü ve kadim bir aşiretidir. Ne yazık ki, Kürt halkının özgürlük davası yerine Saddam'ın yanında saf tutmuşlardı. Halkın nazarında olumlu bir izlenim bırakmamışlardı. Öte yandan hemşerilerimin geneli Barzanilere biraz mesafeliydi. Surçiler, Zebariler ve Süryaniler kolay kolay KDP peşmergesi olmazlardı. Barzanilerle Zebariler arasında kökü eskilere dayanan kan davası vardı. Surçilerle Barzaniler de bazen karşı karşıya gelirler, çatışırldı. 1996'da aralarında çok kanlı bir savaşa yaşanmış, ancak bölgenin ileri gelenlerinin araya girmesiyle kısmi bir sükûnet sağlanmıştı. Akreliler arasında Mesud Barzani'nin dayısı olmakla övünenler de vardır belki. Çünkü Mesut'un anası Zebari aşiretindendir. Yine de Hoşyar Zebari ve çevresi dışında yeğenlerinin yanında yer alan bulunmaz.

Mam Xıdır'ın anlattığına göre aşiretler arası ilişki ve çelişkiler eskisi gibi değildi. 1991 serhildanından sonra, Barzani, ABD ve Türkiye'nin desteğiyle Kürtlerin tek önderi olmaya soyunmuştu. Bunun için 1992'de Türkiye ile birlikte PKK'ye saldırmıştı. Aynı zamanda otoritesini kabul etmeyen aşiretlere de yönelmişti. Bu sessiz, derin ve çok yönlü bir yönelimdi. Suikast ve satın alma yöntemleri kullanılıyordu. Aşiretlerin eski kuşağının aşiret törelerine bağlılıkları ve yurtsever yanları güçlüdür, onun için başta onlar hedefleniyor. Biz eskiler gözden çıkarılmışız diyordu Mam Xıdır. Eskiler üzerinden süren gelenek KDP'nin canını sıkıyordu. Aşiretlerin mesafeli duruşunun sebebi şu

eskilerdi. KDP'nin geçmişini en iyi bilenler de onlardı. Genç kuşak ise ortaya çıkan iktidar olanaklarından yararlanmanın daha akıllıca olduğunu düşünüyordu. Çekiç Güç'ün güvencesi altındaki özerk yönetim yeni fırsat kapıları açıyor ve bunlar değerlendirilmeliydi. KDP, aşiretler içinde gözünü böyle fırsatlara dikenlere para ve yetki vererek yanına çekiyordu. Belli bir zaman bulunca kendine bağladıklarının önünü açmak için engel gördüklerini suikastlarla ortadan kaldırıyor. Bu durum, dün Barzanilerin yanından geçmeyenlerin de bir memurluk için kapılarını çalmalarına neden oluyordu. Bunda yoksulluğun payı da vardı. Uluslararası ambargo halkı oldukça yoksullaştırmıştı. Barzani zenginleşip iktidarını güçlendirdikçe halk yoksullaşıyordu. Barzani kapısında karın tokluğuna çalışmak isteyenler bile vardı. Bulacakları böyle bir işte rüşvet ve yolsuzluk çarkına dâhil olacak ve köşeyi döneceklerdi. Dolayısıyla hem toplumsal kesimler hem de aşiretler yeni duruma göre pozisyon alıp ayak uydurmaya çalışıyorlardı.

Mam Xıdır bu söylediklerine Sindi aşiretini örnek vermişti. O tahliye olduktan sonra Casım Sindi de esir alınıp buraya getirildi. Casım'ın öyküsünü dinleyenler Mam Xıdır'ın ne demek istediğini daha iyi anlamışlardı. Kim Casım'ı nasıl hatırlar bilemem! Benim hatırladığım Casım mütevasi, sessiz sedasız biriydi. Pek konuşmaz, köşesine çekilip derin düşüncülere daldardı. Konuştuğunda ise sık sık soru sorarak sohbete çekip moral vermeye çalışırdı. Casım'ın ilgiden utandığı gözden kaçmazdı. Gün geçtikçe açılacağına içine kapanıyordu. Soranlara yarasının derinliğinden söz edip, Esaret değil de KDP'ye peşmegerlik yaptığım yıllar zoruma gidiyor derdi. Anlattığına göre Zaxo'da uzun yıllar KDP'ye peşmergelik yapmış, bölük komutanlığına kadar yükselmişti. Yani Casım, gözünü ortaya çıkan yükselme imkanlarına dikmiş, hırslı ve atılgan genç kuşağın temsilcisi oluyordu. Hırslıyla hemen göze girmiş fakat kullanım süresi dolunca hızla gözden çıkarılmayı durdurmaya gücü yetmemişti.

Cudi bir keresinde Hasan'ın dikkatini Casım'ın durgunluğuna çektiğinde Hasan, *"Büyük acılar sessizdir"* biçiminde filozofik bir laf etmişti. Sanırım okuduğu kitaplardan aklında kalmış bir sözdü. Acısının büyüklüğü, önünü açan kapıların anahtarının karanlık bir suikast olmasıydı. Bahtı, Sadık Ömer Sindi suikastı ardından açılmıştı. Esirken, Sadık Ömer'in hesabını KDP'ye soracağıma gidip peşmergeleri oldum diyordu utanarak. Sadık Ömer, Sindi aşiretinin cesaret ve yiğitliğiyle

nam salmış güçlü bir figürüdür. Yurtseverlik duyguları aşiretinin Barzanilerle mesafesini korumasında belirleyicidir. Barzanilerin işbirlikçi karakterini açıkça eleştirmekten çekinmez. 1992’de KDP ve YNK Türkiye ile bir olup PKK’ye saldırdığında ikisine de tavır alır. Bekaa’ya gidip Önder Apo ile görüşür, PKK’ye desteğini açıkça ilan eder. Aşiret genelinden PKK’ye katılanlar olur. Kürdistan Sindi bunlardan biridir. Bu gelişmeler de Güneyliler arasında oldukça yankılanır. Önder Apo, Barzanilerin bunlara göz yummayacağını tahmin eder. Sadık’ı uyarır. Güney’de kalmamasını, kalacaksa çok dikkatli olmasını ister. Sadık da KDP’nin komplocu karakterinin farkındadır ama Kürdistan Barzanilerin özel mülkiyeti değildi, ailesi ve aşireti oradayken kendisi bir yere ayrılmayacaktı. Zaxo’da kalmaya devam edecekti. Korkulan olmuştu. KDP yetkilileri görüşmek üzere Sadık Ömer’i Hewlêr’e davet ederler. Yolda kurulan pusuda Sadık ve ailesi hedef olurlar. Elbette olağan şüpheli KDP istihbaratıydı. KDP ise malum cinayeti nefretle kınıyor ve katillerin ortaya çıkarılması için elinden geleni yapacağını ilan ediyordu. Casım’ın acısının büyüklüğü önüne açılan bu kanlı ve karanlık yoldan geçmekte ve görmemesinden kaynaklanıyordu. Ancak Saddam ajanlığı yaftasıyla dört duvar arasına alındığında uyanmış ve o cinayetin sebebinin ağırlığını hissetmeye başlamıştı. Altında eziliyor, içten ise kendini yiyip bitiriyordu. Öte yandan esaret altına alındığında aşireti kendisine sırtını dönmemiş, desteğini sunmuştu. PKK’li esirler Sadık Ömer’i sık sık anıp Casım’a moral vermeye çalışıyorlardı. Bu destek ve ilgi onun vicdan azabını daha da arttırıyordu. İçine daha fazla kapanıyordu. Tüm konuşmaları, *“gaflet uykusundan geç uyandım, yaram derindir, KDP’ye hesap soracağıma gidip peşmergeleri oldum”* dan ibaretti.

Bana sorarsanız Casım her şeyi anlatmıyordu. Bildiği ama hiçbir zaman hiç kimseye anlatmayacağı sırları olmalıydı. Dilini bağlayan bir şeyler vardı. Belki de KDP onu kimi kirli işlerinde kullanmıştı. Yaşadığı sürece de KDP rahat etmez, onu rahat bırakmazdı. Sessiz sedasız onu ortadan kaldırmayı uygun görmüştü.

2001 sonbaharıydı. 5. Koğuş’ta PKK’li esirlerle birlikte kalan Casım’ı idareye çağırmışlardı. Pencereden idare bloğuna girdiğini esirler görmüştü. Girdikten beş-on dakika sonra cansız bedeni bir battaniye içinde idarenin önüne bırakılmıştı. Ailesi ve esirlere kalp krizi geçirdiği söyleniyordu. Cinayetin peşine düşen ailesine PKK’li esirler üzüntü ve

taziyeleriyle birlikte Casım'ın herhangi bir hastalığının, kalp rahatsızlığının olmadığını bildirmişlerdi.

Bir ülkenin yönetimi hakkında fikir sahibi olmak için zindanlarına bakılacaksa bence bu cinayet iyi bir örnek oluşturuyor. Bu cinayetle, birgün sorun yaratabilecek biri ortadan kaldırılıyor, içerde tutulanlara ayağınızı denk atın mesajı veriliyor. Ailesi kaygı ve bilinmezlik içinde bırakılıyor ve kirli bir işin üstü örtülüyor. Cinayet, şantaj, tehdit ve pislüğün üstünü örtme, duvarıma yüklenen işlerdi. Mehmed Emin Surçi bu işler için biçilmiş kaftandı.

Mehmed Emin Surçi, Saddam döneminde Musul Emniyetinde sorgu memuru olarak çalışmıştı. Saddam adına isyancı diye sorgulayıp konuşturmak için işkence ettiği birçok peşmerge şimdi YNK işbirlikçisi, PKK sempatzanı ve Saddam ajanı suçlamasıyla esaret altına alınırken o Müdür olmuştu. Mam Xıdır gibi eski peşmergeler buna hayıflanırdı. Çünkü Mehmed Emin tek örnek değildi. Kürt Özerk Bölgesi'nin hemen hemen tüm kurumlarının başında ya Saddam'a cahşlık, ya askerlik, ya da polislik yapan biri vardı. Kürt kurumlarını adeta Saddam ajanları yürütüyordu. Mam Xıdır'ın deyimiyle kendisi gibiler her devrin cefasını, Mehmed Emin gibiler devrin sefasını sürerdi. Yeni denilen, eskinin daha da yozlaşmış kurnalsız bir haliydi.

Mehmed Emin Surçi için kendine sevdalı denilirdi. Takım elbisesi hep ütülüydü. Gömleğinin rengine uygun bir kravat seçer, göbeğinin üzerine de sarkıttı. Giyimi tamamen Batı özentisiydi. Doğululuğu ise o yaşta özenle siyaha boyattığı saç ve bıyığında sırtırdı. Saç ve bıyığın boyası Batılılık cilasını dökerdi. Esas fiyakası yaptığı üç evlilikte, üçüncü evliliğini altmış yaşındayken on sekiz yaşında bir kızla yapmasıydı. Uzun lafın kisası Batılılığı ütülü takım elbise ve kravatla sınırlıydı.

Ne ben ne de dört duvarım arasında eziyet çeken esirler, bay kendine sevdalının umurundaydı. Tek derdi vardı; ceplerini doldurmak. Bunun için kendine göre bir rant çarkı kurmuştu. İşini kaybetmediği sürece sorun yoktu. Barzanileri hoş tuttuğu müddetçe işini kaybetmesi söz konusu olmazdı. Bir avuç PKK'li esir dışında bir sıkıntısı görülüyordu. Doğrusu Mehmed Emin çarkını iyi kurmuş, iyi işletiyordu. Mülazım (teğmen) Müdür yardımcısından biri oğlu Casım, biri yeğeni Kadir, diğeri KDP'nin siyasi komiseri Aşur idi. Esirler mülazım Casım için, *“ahlaksız, paragöz ve sonradan görme”* diyorlardı. Müdürün ilk

eşinden olma büyük oğluydu. Doğuştan bedeninin sol tarafı sağ tarafına göre yamuktu. Yürürken kabadayı yürüyüşünü taklit eden bir komedyen sanırdınız. Cudi bu halini görür görmez Ona *Çewto* (yamuk) lakabını takmıştı. Gözleri de bozuktu Casım'ın, camları oldukça kalın bir gözlük takardı. Yüzü ergenlik çağlarındaki gençlerinki gibi sivilcelerle doluydu. Sivilceleriyle çok oynamış olmalı ki izleri hep dururdu. Dayanılmaz olan özelliği ise sesiydi. Öyle bir cırtlaktı ki, kulaklarımın olmayışına şükrederdim.

Dış görünüşe aldanılmaması gerektiğine dair kalıp sözleri duymayan yoktur herhalde. Dış görünümü berbat ama ruhu güzel karakterler edebi olarak çizilmiş ve ölümsüz aşklara konu edilmişlerdir. Filmlere konu edilenleri de az değildir. Duvar, Sürü gibi filimleri çekmiş olan Yılmaz Güney'in lakabı Çirkin Kral'dır. Notre Dame'ın Kamburu da bu konuya örnektir. Casım'ın yamukluğu biraz kambur zangocu hatırlatırdı. Ama zangoçtaki muhabbetin, merhametin ve cesaretin esamesi Casım'da görülmezdi. İçi-dışı bir denilen bir insan evladydı. Yamukluğunun hesabını tüm insanlardan sorar gibi bir hali vardı. Gaddarlığı, terbiyesizliği ve açgözlülüğü ile nam salmıştı. Kapris ve komplekslerine tanık olan, Allah böylesini düşmanıma vermesin derdi. O haliyle esirlere yemeğine düşmüş sinek muamelesi çeker, tiksintiyle bakardı. Alay ederek dayak atardı. Hele Saddam'a karşı savaşmış eski peşmergelere karşı takıntılı bir ruh hali içindeydi. Onları dövmek, aşağılamak ve gururlarını incitmekten özel bir zevk alırdı. Yaşını başını almış bu peşmergelerden, böylelerinin hakaretini duymak için mi onca yıl dağlarda kelle koltukta savaştık hayıflanmasını çok işittim.

Yeğen olan mülazım Kadir ise benim bile es geçeceğim bir sıradanlıktaydı. Daha çok resmi evraklarla, yazışmalarla ilgilenirdi. Etliye sütlüye karışmadan gününü kurtarmaya gayret ediyordu. Amcasının kızıyla evlenerek Müdürün damadı da olmuştu. En az amcası kadar özentiliydi. Giyim kuşamıyla, hal ve hareketleriyle kendine medeni bir hava verirdi.

Mülazım Aşur ise KDP'nin kamptaki gözü kulağı gibiydi. Mülazım olmanın ötesinde bir görevi vardı. Surçileri denetimde tutmak, Barzani çizgisini korumak. Müdürün rant çarkına karışmazdı. Gözü bunu görmezdi. İşkenceleri Surçi aşiretine mensup sorumlular ve peşmergeler yapardı. Casım gibi cinayetleri onlar işler ve üstünü

örterlerdi. Barzani temiz kalırdı. Aşur bunun için oldukça planlı ve hesaplı hareket ederdi. Kendisine yansıyan sorunları ikna yoluyla çözmeye özen gösterirdi. Kürtlük değerlerinin bilincinde olduğunu yansıtırđ. Geleneksel Kürt giysileri dışında bir şey giydiği görölmemiştir mesela. Bir gün dahi duvarlarım arasında pantolonla dolaşmamıştır. İki kat kıyafeti vardı. Kısa boyunun üzerine onları geçirirken sanki biraz daha kısalırdı. Barzanilerin sembolü haline gelen kırmızı benekli kefiyeyi Behdinan tarzıyla bağlar, başına geçirirdi. Otuzbeş yaşının yarısından fazlasını peşmerge olarak geçirmişti. Babası Mam Xıdır'ın silah arkadaşıydı, Saddam güçlerince vurulmuştu. Kendisine verilen görev aynı zamanda kendisine ne kadar güvenildiğinin de göstergesiydi. Esirler konusunda Müdürden daha yetkiliydi. Hele hele PKK'lı esirlere ilişkin politikada tek yetkiliydi. Direktifleri direk KDP istihbaratından alır, raporunu oraya verirdi.

Kampın tüm görevlileri peşmerge statüsündeydi. Kimi dış güvenliği sağlar, kimi gardiyanlık yapardı. Bunlardan birkaçı karın tokluğuna çalışan yaşlı peşmergeleği. Başka bir iş bulmamış Şimal gibi gençler de vardı. Geri kalanların tümü Mehmed Emin Surç'i'nin akrabalarıydı, yeğenleriydi. Hem işkence hem de rüşvet ekibi bu akrabalardan oluşuyordu. Hasan'ın dediği nepotizm işte...

İşkence ekibi Hamid, Hettam ve Seyfo kardeşlerden oluşuyordu. Diğer kardeş Doktor Ahmet rüşveti toplardı. Kardeşleri Mecid nedense yanlarında eğreti dururdu. Beş kardeşin babası Mehmed Emin'in ağabeyiydi. O da üç evlilik yapmıştı. Hamid ve Hettam ilk evliliğin, Mecid ve Ahmet ikinci evliliğin, Seyfo ise üçüncü evliliğin meyvesidir. Hamid ve Hettam gaddarlıklarıyla öne çıkıyordu. Mülazım Casım'ın tersine Seyfo, içi dışı bir olan bir insan evladı değildi. Dış görüşüne bakıp aldanmak mümkündü. İyi ambalajlanmış sahte mal gibiydi. Film artistleri kadar yakışıklıydı. Boyu uzun, omuzları geniş, yana taradığı saçları düz ve sarı, ağzı, burnu ölçölüp biçilmiş gibi uyumlu ve insanı içine çeken gözleri vardı. Ne hikmetse zeka bu yakışıklı bedeninin yanından bile geçmemişti. Amcası ve ağabeylerine itaat dışında bir marifeti yoktu. Gösterilen hedefin üzerine sorgusuz sualsiz yürürdü. Eğer vur denilmişse öldürebilirdi. Bunun lakabını Kani bulmuştu; *Kerê Zer*. Ne de olsa Kerê Zer'in tepmesini iyi bilirdi.

İdarenin yaptığı her işte rüşvet vardı. Esirler ve aileleri KDP için siyasi malzeme, Bay Kendine Sevdalının avanesi için rant kapısıydı. Aileler, içerdeki yakınları rahat etsin diye etkili ve yetkili bildiklerine rüşvet verirlerdi. Benim toprağımın insanı feodal değer yargılarının hükmü altındadır. Kolay kolay taviz vermez. Genç bir peşmergeden azar işitmek, tokat yemek yaşını başını almış esirler için ölümden beterdi. Bunun önüne geçmek için bile rüşvet verilirdi. Esire ulaştırılacak bir hediye için aracılardan gönlü alınırdı. Kantin, adeta darphane gibi para basıyordu. Her şey fiyatının kat kat üzerinde esire satılırdı. İlaçlar da öyle. Doktor Ahmet zaten rantın başındaydı. Doktor falan değildi, ilaçtan da anlamazdı. Esirlerin sağlığı da kimsenin umurunda değildi. Doktora görünmek, hastaneye götürülmek diye bir şey yoktu. İşin içinde para varsa belki. Her şey Dr. Ahmet'in insafına kalmıştı Elindeki ilaçları esirlere fahiş fiyattan satardı. Revaçta olan ilaçlar, ağrı kesici ve uyku haplarıydı. Doktor Ahmet'in esirlere sattığı bu ilaçların çoğu da BM'nin halka dağıtılmak üzere Kürdistan Özerk Bölgesi'ne hibe ettiği ilaçlardı. Bedava gelen ilaçları satarak maaşının dört-beş katı gelir elde ediyordu. İşin tuhaf yanı ilaçların faydasını gören olmazdı. Örneğin Salman isminde orta yaşın üzerinde bir Kürt getirilmişti. Apış arasında hep kaşıntı vardı. Sanırım mantar türü bir sorunla karşı karşıyaydı. Doktor Ahmet alakalı alakasız bir sürü ilaç sattı Salman'a. Üçüncü eşi olarak genç bir kızla yeni bir evlilik yaptığından kaygılıydı ve kesenin ağzını açmıştı. Ne yazık ki Doktor Ahmet'in ilaçlarından bir fayda görmedi. Devreye Salihê Mırtıp girmişti bu sefer. İddiaya göre Salih davulunun içerisinde Saddam'ın ajanlarına not götürdüğü için tutuklanan biriydi. Salih tütün ve tuzu içe içe karıştırıp biraz suyla dövüp kıvamına getirdikten sonra kaşıntılı yere sürülürse sorundan kurtulacağına garanti vermişti Salman'a. Salman, çarşamba günü görüşten döndükten sonra kendini Salih'in ellerine teslim etti. Genç eşiyle görüştüğü için de ayrıca heyecanlıydı. Salih, karışımını yapıp kaşıntılı yere yedire yedire sürmüştü. Aradan biraz zaman geçtikten süre karışımın sürüldüğü bölgede yanma olduğunu hissetti. Sonra yanma arttı, dayanılmaz oldu ve gece yarısı Salman bayıldı. Esirler devreye girip idareye haber verdiğinde apış arasına Salih'in sürdüğü karışımdan hiç söz etmemişti. Yaşlılık, heyecan, stres, falan deyip geri dönmüştü. Yıkandıktan sonra yanma olayı ortadan kalkmış başta Salih herkes rahat bir nefes almıştı.

Bu rüşvet çarkının içinde Mehmet Emin Surçi itibarına halel gelmesini istemezdi. Kendine sevdalı olduğu kadar itibarına da düşkündü. Davranışlarını yönlendiren bu itibar takıntısı, KDP korkusu ve paraydı. Marifetini bu üçünü dengelemekle sergiliyordu. PKK'li esirler bu dengeyi sarstıkları için Bay Kendine Sevdalının tepkisini çekiyorlardı. Sabırla,ilmek ilmek ördüğü dünyasını bunların dik kafalılığı ve laftan anlamazlığı zora sokuyordu. Kaba dayak pek fayda etmemişti. Hoş türlü siyasi hesaplar istediği zaman istediği dozda şiddet uygulamasına mani oluyordu. Ne ziyaretçileri ne de paraları vardı. Bir çay bile satın almıyorlardı. İdare koğuşlara tüp, şeker ve çay vermemişti. Mutfaktan sattıkları plastik bardakla dağıtılan yarım bardak çaya mahkûm etmişti esirleri. Rengi sararmış ve içinde şeker eritilmiş kaynar suya çay demeye bin şahit gerekirdi. Hal böyleyken idare akşam yemeğinden sonra çay satıyordu. Çay almak isteyenlerin parayı peşin ödemeleri gerekiyordu. Paralar direk Müdürün kasasına gidiyordu. Parayı ödeyen esirlere çaylarını Mam Recep dedikleri aşçı, bir peşmergenin gözetiminde dağıtırdı. Mam Recep kendi halinde, iyi niyetli ve sevecen bir insandı. Hayatı boyunca açıcılık dışında bir iş yapmamıştı. Esir kampına çevrildiğimden beri tanırım kendisini. Ellerini germiş, tombul, kıvrıkcık saçlı bir hemşerimdi. Birçok kişi gibi KDP'den hazzetmezdi. Ama kimseye karışmaz, herhangi bir partiye yakınlık göstermezdi. Yıllarca lokantalarda icra ettiği mesleğini burada sürdürüyordu. Sattığı çayların parasının nereye gittiğiyle pek ilgilenmiyormuş gibi davranıyordu. Mam Recep, PKK'li esirlerin penceresinin altına gelir, heyecanla, *“Hevaller çabuk bardaklarınızı verin, size çay doldurayım”* diye fısıldardı. Kaşla göz arasında boş aldığı bardakları dolu iade ederdi. Direnişlerinden etkilendiğini böylelikle belli ederdi.

Bay Kendine Sevdalı da direnişten etkileniyordu ama tersten. PKK'li esirlere sık sık, *“İtibarımı yerle bir ettiniz, buranın Müdürü ben miyim, siz misiniz, her istediğinizi yapmamı istiyorsunuz”* diye sitemde bulunurdu. Onları ikna etmek için, *“Hepimiz Kürdüz, kardeşiz”* demekten geri durmuyordu. Kardeşlikten söz ettiğinde Cudi'nin yaralarının sızladığını, Çekdar'ın kucağında son nefesi veren Şimal'ı hatırladığını, Deniz'in başındaki kırığı kurcaladığını, Mam Xıdır'ın dişlerini gıcırdattığını fark ederdim. Söyleminde dahi kardeşlik yoktu. Kürdistan sanki Kürtlerin ülkesi değilmiş gibi konuşurdu. Çünkü Türkiye Kürtleri, Irak Kürtleri, İran Kürtleri ve Suriye Kürtleri derdi. Bu aynı

zamanda KDP'nin söylemiydi. PKK'li esirlere, “Siz Türkiye Kürtleri” derdi. Ayrıca nazarında Kürtlüğün itibarı yoktu. Onun itibardan kast ettiği kudreti idi. Müdürlüğünün tartışılır hale gelmesiydi. Duvarlarını bir kaplan çevikliğiyle aşip firar eden bir hemşerimin başına getirilenler Mehmet Emin Surçî'nin itibardan ne anladığını ortaya koyuyordu.

2001 yılının sonbaharıydı. Kamptaki hayat bilinen rutininde. O zaman 5. koğuşta tutulan PKK'li esirler tuvalet ve havalandırma sıralarını kullanmaktaydı. Kimi tuvalette, kimi sırada, kimisi de volta atıp sohbet etmekteydi. Birden bire silahlar patlamıştı. Silah seslerini duyan havalandırmadaki esirler gerilla refleksiyle kendilerini yere atmışlardı. Peşmergeler panik içinde koşturup ateş ediyor, havalandırmadakilerin içeri girmelerini istiyorlardı. Esirler kim vurduya gitmemek için hızla koğuşlarına dönmüşlerdi. Döner dönmez de birbirlerine, neler oluyor diye soruyorlardı. Her biri gördüğünü anlatıyor, parçaları bir araya getirecek durumu anlamaya çalışıyorlardı. Anlaşılan firar olmuştu. Evet, hırsızlıktan tutuklanmış bir hemşerim firar etmişti. Firar her esirin düşünüşü süsleyen bir eylemdi. Sayısız plan kurulur ve tartışılırdı. En mantıklısından en saçmasına kadar türlü türlü firar planı dinlemişimdir. Hırsız hemşerim ise planını sessiz sedasız uygulamıştı.

Firari de Surçî aşiretindendi. Atletik ve esnek bir fizike sahipti. Kampa getirileli iki hafta oluyordu. Marifetleri bilindiğinden olsa gerek hücreye atılmıştı. Hücre kapısının tuvalet ihtiyacı için açılmasını fırsat bilmiş, kendini hemen kapıya vurmuş, kaşla göz arasında beş metrelik güvenlik duvarını aşip öbür tarafa fırlamıştı. Çatıdaki peşmerge firariyi fark edip silahına davranmış ama isabet ettirememişti. Koşuşturmalar da fayda getirmemişti. Hızı, esnekliği ve zamanlaması hayranlık uyandırmıştı. Esirler, helal olsun diyor, yakalanmaması için dua ediyorlardı. Günler kısılırken, karanlık ise erken çöküyordu. Akşamın daha erken gelmesine kimsenin itirazı olmazdı. Sanki tüm esirler onunla birlikte firar etmişlerdi. Akşama kadar yakayı ele vermezse kurtulacağına inanıyorlardı. Kendilerine bilgi vereceğini düşündükleri bir peşmerge gördüklerinde son durumu soruyor, daha yakalanmadı yanıtıyla umutları artıyordu. Firari Akreli ve Akre'de hırsızlık yaptığına göre nereden girip nereden çıkacağını bilirdi.

Esirlerin sabırsızlıkla beklediği akşam geliyordu. Güneş yavaş yavaş dağların arkasında kayboluyordu. Ufukta bıraktığı kızılık siliniyordu.

Mehmet Emin Surçi öfkeden patlama noktasına gelmişken, esirler rahat bir nefes alıyorlardı. Kendi aşiretinden bir hırsız, kendi yönettiği kamptan firar etmiş, KDP'nin Akre'deki tüm birimleri alarma geçtikleri halde yakalanamamıştı. Bir hırsız elinden kaçırmış Müdürün itibarı kalır mıydı? Akşam, itibarı üzerine kara bir leke olarak geliyordu. Gece o lekeyi daha da koyulaştırıyordu. Sabah oldu, itibarı kurtaracak bir gelişme hala yok.

Esirler güne firarinin yakalanıp yakalanmadığını öğrenerek başladılar. Firari sırra kadem basmış görünüyordu. Artık KDP'nin eline geçmesi imkansızdı. YNK'nin denetimindeki Süleymaniye'ye ulaştığına dair haberler geliyordu.

Koskoca Müdür herhalde itibarını bir hırsıza yedirecek değildi. Firari ile aynı aşiretten, komşu köyden ve akraba olması durumu zorlaştırıyordu. Belki de göz yumduğu düşünülecekti. Üstüne üstlük kaçabileceği, dikkatli ve tedbirli olmaları gerektiği hususunda uyarılmıştı. Yakalama umutları da kalmamıştı.

Mehmet Emin Surçi, uykusuz geçirdiği o uzun gecenin ardından odasına çekilmiş, koltuğuna gömülmüş kara kara düşünüyordu. Firari yakalanamadığına göre onu geri getirecek bir şeyler yapmalıydı. Klasik ama sonuç alıcı bir yöntem aklına gelmişti. Firarinin yaşlı ailesi rehin alınacak, firari teslim olmaya zorlanacaktı. Mehmed Emin planını Akre kaymakamına iletir iletmez kabul görmüştü. Akşam olmadan firarinin yaşlı ve yoksul babasıyla kardeşi kampa getirilmişti bile. Koğuşlarının kapısının kapalı tutulduğu ikinci vaktiydi. Mehmet Emin Surçi kudretini gösterecekti. Hamid, Hettam ve Seyfo için de iyi bir antreman olacaktı. Tüm esirlerin gözleri önünde linç üçlüsü yaşlı köylü ve oğluna çullandı. Esirler gördükleri manzara karşısında donup kalmışlardı. Kimi görmemek için gözlerini kaçırıyor, kimi gözyaşları döküyor, kimi de öfkeyle yumruğunu sıkıyordu. Gördükleri manzaraya müdahale edememek içlerine işliyordu. Dayak falan atılmıyor, işkence yapılmıyordu. Üç gaddar kardeş, baba ile oğlu ayakları altına almış adeta çiğniyorlardı. Lekelenen itibarın hıncı alınmış oluyordu.

Firarinin anası ise Süleymaniye'ye gönderilmişti. Oğlunu bulup teslim olmasını isteyecekti. Aksi takdirde babası ve kardeşi ömür boyu Akre Esir Kampı işkencesini çekeceklerdi.

Bir hafta sonra Mehmet Emin Surçi zafer kazanmış bir edayla avluda belirdi. Arkasında zincire vurulmuş firari vardı. Yoksul ve yaşlı babasını, evde yalnız kalmış anası ve küçük kardeşini düşünmüş, teslim olmuştu. Kampın avlusunda Hamid, Hettam ve Seyfo yine iş başındaydı. Bu sefer izleyenler arasında firarinin babası ve kardeşi de vardı. Firari başına gelecekleri hesaplamış ve kaderine razı gibiydi. Gelen darbelerden korunuyor, ah vah etmiyordu. Yaşlı baba, kardeş ve birçok esir yine çaresizlikten ağlıyordu. PKK'li esirler de acı duyarak ve öfkeyle bakıyorlardı.

Firari, yerde hareketsiz kalana kadar linç üçlüsü soluklanmadı. Sonra ayağından tutulup sürüklenerek hücreye atıldı. Babası ve kardeşi yirmi gün daha rehin tutularak her akşam üzeri Hamid, Hettam ve Seyfo'nun linç gösterisi izletildi. Baba ve kardeş bırakıldıktan sonra da linç gösterisi devam etti. İtibar takıntısı Mehmet Emin Surçi'nin insafını kurutmuştu. Firarinin el ve ayaklarındaki zincirler hücrede dahi açılmıyor, günde sadece bir öğün yemek veriliyor, bir kez tuvalete çıkarılıyordu. Bastıran kış soğuklarına rağmen öyle zincirli, yarı çıplak ve aç bir şekilde hücrede tutuluyordu. Giderek zayıflayan bedeninden eksiltilmeyen tek şey dayaktı. O işkenceler altında kısa sürede çökmüş, zayıflamış ve belini doğrultamaz hale gelmişti. Tıraş edilmediği için saç sakalı birbirine karışmıştı. Öyle ki anası görse tanıyamazdı artık.

Ancak altı ayın sonunda Mehmet Emin Surçi zedelenen itibarının onarıldığına kanaat getirdi. Firari nihayet hücreden alınıp 1. koğuşa verildi. Ancak yaşadıkları akli dengesini bozmuştu. Neredeyse konuşma yetisini kaybetmişti.

Mehmet Emin Surçi firari üzerinde uyguladığı şiddetle kudretini esirlere göstermişti. Bazılarının gözünü korkutmuştu. Fakat çoğunluğu şahit olduklarından utanmış ve içleri öfke dolmuştu.

Kampın genel idaresi, iç ve dış güvenliği yanında koğuşların içinde murakıp denilen gözcüler de vardı. Murakıplar, KDP'ye yakın ve idarenin güvendiği kişilerden seçilirdi. Görevleri koğuşlarda düzeni sağlamak, sayım saatinde mülazıma sayıyı bildirmek ve idareyi koğuşta olup bitinden haberdar etmektir. Kağıt ve kalem sadece onlarda bulunurdu. İdareyle görüşmek isteyenler taleplerini önce onlara bildirirdi. Koğuşlardan dünyada olup biteni takip etmenin tek aracı olan radyo murakıpların elindeydi. Esirlere gazete verilmez, koğuşlarda

televizyon bulunmazdı. Hangi radyonun ne kadar dinleneceğini de murakıplar belirliyordu. Genelde KDP radyosu dinletiliyordu. Bu yönüyle murakıplar kamp yönetiminin bir eklentisi, bir uzuvu niteliğindeydi.

### 3-Bir Günlük Yaşam

Kamp idaresinin kendi aralarındaki konuşmalarını sık sık duyardım. Esirler için “*düşman*” derlerdi. Düşman muamelesi yapılmalıydı ki düşman düşmanlıktan çıksın. Bunun yegâne yolu irade kırmaktı, sana itiraz edemez, el kaldıramaz hale getirmektir. Teslim almaktır. Dayak zaten bunun için cennetten çıkmıştı. Esirler KDP’ye itiraz ederek, karşı gelerek ve çatışarak bunu fazlasıyla hak ediyordu. Onlar burada ellerindeyken, arkadaşları dışarda peşmegelerin saldırılarına karşı kahramanca direniyor ve ağır kayıplar yaşıyordu. Elbette bu kayıpların acısını, öfkesini dindirecek, içlerindeki ateşi soğutacak bir şeyler yapmalıydılar. Dünyanın kaç bucak olduğu gösterilmeliydi. Mehmet Emin Surçi’nin bu konuda tecrübesi vardı. Ne de olsa Saddam karşıtlarına dünyanın kaç bucak olduğunu göstermekten geliyordu. Kaldı ki o zaman yeterince inisiyatif de tanınmıyordu. Şimdi elinin altında vur dese öldürecek kadar itaatkar oğulları ve yeğenleri vardı. Allah için işlerini zevkle yapıyorlardı...

Kamp yönetimindeki herkes pozisyonunu kendisi için bir fırsat olarak görüyordu. Mehmet Emin Surçi için Müdürlük BAAS tedrisatından geçerken öğrendiklerini sergileyerek kendini KDP’ye kanıtlama, bu arada akrabalarını kritik merkezlerde mevzilendirme için bir fırsattı. Fırsat çok da kötü değerlendirilmiyordu. Oğulları ve yeğenleri için de Müdür üzerinde yakalanan fırsatı kalıcılaştırma, sağlam yere basma ve dönen rüşvet çarkına dahil olma imkanı sunuyordu. Onların da uyanıklığı takdire şayandı. Mülazım Aşur’un da gözü yükseklerdeydi. Sessiz, derin ve planlı çalışıyordu. Kamp sayesinde Surçiler rüşvete ve işkenceye bulaşarak Barzani’ye daha fazla bağlanacak, yeri geldiğinde susmaları sağlanacak, etkisizleştirecek belgeler oluşturulacak ve teşhir olacaktı. YNK’lilere hadleri bildirilecek, direnişçiliği ile övünen PKK’nin sırtı yere getirilerek halk içinde itibarı zayıflatılacaktı. Bunları başardı mı KDP himayesinde yükselmesini kimseler engelleyemezdi. Bunun farkında olduğundan işini oldukça ciddiye alıyordu. Dört

duvarım arasındaki düzen bu fırsatların değerlendirilmesine imkan veriyordu.

Kosterlerle kampıma getirilen esirler coşkulu bir törenle karşılanırdı! KDP istihbaratı ve emniyetinin esir alıp kör hücrelerde günlerce işkence ettiği, aç ve susuz bıraktığı insanlar iyi bir karşılanmayı fazlasıyla hak ediyorlardı. Esirlerin getirildiği duyulur duyulmaz tören havasında hummalı bir şekilde hazırlıklara başlanırdı. Dış kapım açılıp esirleri taşıyan koster denilen yarım otobüs avluma girer girmez tören kıtasının coşkusu tavan yapardı. Kimi sabırsızlıkla ellerini ovuşturur, kimi copunun şiddetini avuçlarında şaklatır, kimi elindeki kalası yere vurarak tempo tutardı. Çewto denilen mülazım Casım bu törenlerin şefliğini kimseye kaptırmazdı. Hettam, Hamid ve Kerê Zer Seyfo gözlerini şeflerinden ayırmazlardı. Kosterin orta kapısının açılmasıyla harekete geçilirdi. Esirler tek tek indirilir ve üzerlerine çullanırlardı. Linç edilircesine saldırılır sonra da kenara geçilirdi. İnen cop ve kalasların, savrulan tekme ve tokatların, şaklatılan hortumların haddi hesabı yoktu. Kuzenler linç mangası disipliniyle çalışıyordu.

Kosterden indirilir indirilmez esirlerin üzerine çullanma karşılaşmanın birinci faslıydı. İkinci faslı ise esirlerin koğuşlara taksimatıydı. Her esir yatacağı koğuşa dövüle dövüle götürülürdü. Esir diye getirilenlerin çoğunluğunu eski ve yaşını başını almış peşmergeler oluşturuyordu. İçlerinde yaralı olarak esir düşenler olurdu. Hemen hemen tümü istihbaratın ağır işkenceli sorgusundan geçerek gelirdi. Aç, susuz bırakılmış ve takatten düşmüş halde olurdu. Avluda linç mangasının ellerinde bayılanlar az değildi. Kuzenler bunu umursamaz, işlerini aksatmazlardı. Özellikle eski peşmergeler çocukları yaşındaki kişilerden böyle dayak yemeyi, hakaret duymayı kendilerine yedirmezlerdi. Bu gururlu haller Çewto'nun gözünden kaçmazdı. Mangasını onlara yönlendirirdi. Dayaktan kurtulmak için kendini hemen yere atanlar ve abartılı bağırtilarla oflayıp puflayanlar olurdu. Bunlar Kerê Zer'in neşe kaynağıydı. Onlara copunu indirip inlemelerini dinlemekten ilginç bir haz alırdı, özellikle alay ederdi. İşkencelerde gözü korkmuş ve iradesi kırılmış olanlar mutlaka olurdu. Böyleleri de daha cop kalkmadan yalvarıp yakarmaya başlardı. Yalvaran çığlıkları herkesçe duyulsun diye Hamid darbelerini sertleştirirdi.

Tüm koğuşların pencereleri avluya baktığından herkes olup biteni görür ve duyardı. Gerçi kosterin homurtuları duyulur duyulmaz mülazım Casım linç mangasını peşine takarak pencereleri dolaşır, kimsenin avluya bakmamasını buyururdu. Aslında gizliden gizliye izlenmeyi ve kendilerine yalvaranların görülmesini isterdi. Esirlerin merakını yenemeyip izleyeceklerini de bilirdi. Amaç zaten ellerinin ağırlığını göstermek değil miydi?

Koğuşa verilmekle işkence faslı bitmezdi. Günün herhangi bir saatinde istedikleri esiri alıp götürür, işkenceden geçirirlerdi. Bunun için Saddam'ın idarenin altında sığınak ve depo olarak yaptırdığı odalar kullanılırdı. Buradaki işkenceler avludaki gibi paldır küldür girişme biçiminde değil, daha planlı yapıldı. Esirler üzerinde tek tek sabırla çalışılarak keyifli hale getirilirdi. Seyfo oyuncaklarıyla oynar gibi esirlerle oynardı. Kel olanın keline, bıyıklı olanın bıyığına, bir yeri sakat olanın sakatlığına takılır alay eder, kahkahalarla gülerdi.

Koğuşa giren esir adeta çarpılırdı. 20–30 kişinin sığamayacağı bilmem kaç metre karelik yere 80–90 kişi adeta üst üste istiflenirdi. Buna koğuş deniliyordu. Koğuşa atılanın saçları üç numara kestirilirdi. Koğuşta üzerinde yatılacak ranza bulunmuyordu. Beton zemin, eski, kirli ve tüylü askeri battaniyelerle örtülürdü. Geceleri aynı battaniye altında yatılırdı. Gece örtünen battaniyeler sabah katlanıp kenara konulurdu. Şahsi eşyalar ( giysi, diş fırçası, diş macunu, sabun vb.) eğreti bir torbaya konulup duvara çakılı mıhlara asılırdı.

Koğuşun giriş kapısının hemen yanında kapkacak yıkamak için düşünülmüş, beton setle ayrılmış bir yer vardı. İçerde musluk, lavabo bulunmadığından esirler avludaki musluktan doldurdukları su bidonlarını buraya koyarlardı. Bu suyla bulaşık, çamaşır yıkanır, abdest alınır ve susuzluk giderilirdi.

Koğuşa kapatılan esirler için tuvalet ve banyo ihtiyacı bir sorundu. Askeri kışla olduğum zamanlar koğuş kapıları açık olduğundan askerler bir tür ihtiyaçlarını kolaylıkla giderirlerdi. Umumi tuvaletler, lavabolar ve hamam vardı. Kapılar kilitlendiğinde tüm bunlarla bağlantı kopardı. Kamp idaresi esirlere kışın iki, yazın ise üç kez tuvalete çıkarma hakkı tanımıştı. Esirler koğuştan çıkarılır, sırasıyla umumi tuvaletlerde ihtiyaç giderirlerdi. Koğuştan çıkmak linç mangasının içine dalmak demektir. Bu manga, koğuş kapısı ile tuvalet kapısı arasında mevzilenirdi. Tuvalet

hakkından yararlanmanın bir bedeli vardı. Tuvalette oyalanmadan hemen çıkmak gerekirdi, iki dakika süre tanınırdı. Esirler genellikle linç mangasının darbelerinden korunmak için koşar adım tuvalete yürürlerdi. Sadece PKK'li esirler ağır ağır giderlerdi. Linç mangası onlara yönelirken yaşlı esirler arada sıyrılırdı.

Çocuk, yaşlı ve hasta esirler vardı. Yenilen yemeklerden dolayı mide fesadına yakalananlar olurdu. O zaman içme suyu bidonları konulan ve bulaşık yıkanan yerdeki delik büyük abdest için de kullanılırdı. 80-90 kişinin üst üste istiflendiği bir yerde istinasız her gün böyle zorunlu haller yaşanırdı. İki esir eski, kirli, ve tüylü battaniyelerden birinin uçlarından tutarak perde yaparlardı. İhtiyaç giderecek olan perdenin arkasında olurdu. Perdenin arkasından ıkınma sesleri ve pis bir koku yükselirdi. İhtiyacını gideren esir mahcup mahcup kalkardı. İşin kötüsü koğuşlarımızın tümünün bu tahliye borusu birbirine bağlıydı. Hangi koğuşta ihtiyaç giderilirse giderilsin kokusundan her koğuş biraz nasiplenirdi. Hele yaz oldumu...

İçerde üst üste istiflenmiş esirlerin susuzluklarını gidermeleri de bir eziyetti. Oturduğu yerden kalkıp su bidonlarına ulaşmak, su içmek demek onlarca esiri rahatsız etmek demektir. Kiminin sırtına diz geçirilir, kiminin eline, kiminin ayağına basılırdı. Hele geceyse yerinden hiç kılmıdamamak en iyisiydi.

Yaz aylarında esirlere banyo yaptırılmazdı. Kış geldiğinde ayda bir veya iki kez, tuvaletlere bitişik hamamda büyük bir kazanda su papur ile ısıtılırdı. Esirler yirmişer kişilik gruplar halinde getirilir, her esire biri vücudunu ıslatıp sabunlamak biri de durulanmak için iki sürahi su verilirdi. Esirler anadan üryan soyunup banyo ihtiyaçlarını gidermeye çalışırlardı. Böyle herkesin içinde soyunmayacak olanlar vardı. Mesela PKK'li esirler soyunmazlardı. Hamama götürüldüklerinde saçlarını sıcak suyla yıkayıp dönerlerdi. Banyo ihtiyaçlarını tuvalet saatinde soğuk su ile giderirlerdi. O zaman da Akre'nin soğuğu iliklerine dek işlerdi.

Tuvalet ile havalandırma saati birdi. Tuvalet ihtiyacını gideren esir avluya çıkar volta atarak sırada bekleyenlerin de ihtiyaçlarını gidermelerini beklerdi. Bu aslında havalandırma saati değil, tuvalet saatiydi. Ayrıca bir havalandırma saati düşünülmemişti. Bakmayın saat dediğime, bu süre hiçbir zaman bir saati bulmazdı, yarım saatte kalırdı. Bulaşık, abdest ve içme suyu da bu zaman zarfında avludaki musluktan

bidonlara doldurulup koğuşlara taşınırdı. Ayrıca esirler avludaki bu musluktan ellerini yüzlerini yıkar, peşmergelere çaktırmadan diğer koğuşlarla mesajlaşırlardı.

Kampımda günler birbirlerine bakardı. Esirler alışkanlık haline getirdikleri üzere güne “bit operasyonu” ile başlardı. Çünkü içinde bulunan yaşam koşullarında bitler büyük bir hızla üreyordu. PKK’li esirlerin ilk kaldıkları 7. koğuşla birlikte yapılan bit temizliğini Burhan isimli bir esir koordine ederdi. Burhan, PKK’nin yerelde örgütlenme faaliyetlerine katılmış, yirmibeş yaşlarında oldukça neşeli ve espirili Güneyli bir Kürt’tü. Esirler sabahları uyanır uyamaz Burhan’ın “*bit operasyonu başlasın!*” komutunu beklerdi. Komut alındığında ilkin gömlekler çıkarılır, iç kesimlerinde, dikiş yerlerinde yuvalanmış bitler temizlenirdi. Gömlekten sonra sıra şalvarlara gelirdi. Gömlek ve şalvar çıkarıldıktan sonra eski battaniyelerin altına girilip iç çamaşırları çıkarılırdı. Bitler en çok atlet ve külotların kıvrımlarında yuvalanmayı severdi. Atlet ve kilotlarda da arama tarama faaliyeti tamamlandıktan sonra Burhan elinde kağıt kalem koğuşta dolaşp her esirden öldürdüğü bit sayısını alırdı. Bunları toplayıp günlük bilançoıu açıklardı. Bilanço 250 ile 400 arasında değişirdi. Günlük bit operasyonu gerçekleşmeseydi bitlerle baş etmek zor olurdu. Bir süre sonra Kızıl Haç’ın dağıttığı eşofman takımları yaygın giysi olunca şalvar ile gömlek eğreti bir torbaya konulup duvara asıldı. Bit operasyonu da eşofman takımı üzerine yürütüldü.

Bit operasyonunu idarenin sayımı takip ederdi. Sayımı pencerenin dibine gelen mülazım, murakıptan alırdı. O gün hangi mülazım nöbetçiye pencere altına gelir koğuşa göz atma ihtiyacı bile duymadan murakıptan bildirdiği sayıyı not edip giderdi. Sayımdan sonra kahvaltı dağıtılırdı. Biri kışkık biri de yazlık olmak üzere iki kahvaltılık vardı. Kışkık kahvaltı bir tas mercimek çorbaydı. Elbette sadece adı mercimek çorbasıydı. Kendisi, içine az mercimek atılıp kaynatılmış, biraz da rengi değiştirilmiş suıdu. Yaz kahvaltısı ise esir başı yarım kepçe yoğurttu. Bir de yaz-kış kahvaltıda küçük plastik bardaklarda birer çay verilirdi. Hani o çay demeye bin şahit lazım dediğimden.

Tuvalete çıkma haklarından biri kahvaltı ile öğle yemeği arasındaki zaman diliminde kullanılırdı. Biri altı biri de yedi tuvaletten oluşan iki tuvalet bölümü olduğundan iki koğuş birlikte çıkarılırdı. Bir koğuş

avlunun sol tarafında, bir koğuş da avlunun sağ tarafında sıraya girerdi. Volta için de sıraya girilen bölge değerlendirilirdi. Esirlerin birbirleriyle iletişime geçmesi yasaktı.

Öğle yemekleri besin değeri düşük tatsız tuzsuz şeylerdi. Öğle yemeği hep nohut, kabak, patlıcan veya patatesti. Et, tatlı ve meyve hiç verilmezdi. Akşam yemekleri ise tek çeşitti. Bu çeşit de istinasız hep nohut olurdu. Esirler nohutun içinde kaynatıldığı suyu döker, nohutu ezer, tuzlayıp ekmek arası dürüm yaparak yerlerdi. Maddi durumu el veren, ailesi ziyarete gelebilen esirler ailelerinin dışarıdan getirdikleri yiyeceklerle, kimi zamanda kantinden satın aldıkları gıdalarla besin açıklarını kapatmaya çalışırlardı. Bu imkanlar kısmen de paylaşılırdı. Dünkü mevki, makam ne olursa olsun esaret insanları eşitler ve daha paylaşımcı yapardı.

İkinci tuvalet hakkı akşam üzeri kullanılırdı. Tuvalet ihtiyacı için dışarı çıkmak, bu süre zarfında avluda volta atma haricindeki tüm zaman koğuşta kilitli geçirilirdi. Koğuş tıka basa dolu olduğundan adım atılacak yer yoktu. Esirler tüm günlerini oturdukları yerde sohbet ederek domino, dama, tavlâ, satranç gibi oyunlar oynayarak değerlendirirdi. Akşam karanlığı bastırıldığında oyunlar da pek oynanmazdı. Çünkü ışık yetersizdi, elektrik belli saatlerde verilirdi. Elektrik kesildiğinde jeneratör devreye girerdi o da gece 23:00'de kapatılırdı. Bu sefer her koğuşta bulunan gazyağı lambası devreye sokulurdu.

Neredeyse unutuluyordum. Yaz ayları Akre'nin sıcaklığı dayanılmaz olduğundan kapalı alanda üst üste istiflenmiş esirler içinde fenalaşanlar olurdu. O zaman da esir dışarı çıkarılırdı. Kapının önünde su serpiştirilirdi. Onbeş yirmi dakika kendine gelmesi beklenilirdi. Sıcaklar ve havasızlık özellikle yağlı esirleri etkilerdi.

Kışın bitler, yazın bitlerle birlikte sıcaklar uyutmasa da her esirin uzanıp yatacağı yer belliydi. Oturulan yer yatılacak yerdi. Beton zemine serili o eski kirli askeri battaniyeler üzerinde yatılırdı. Yer yetsin diye esir sol veya sağ yanı üzerinde yatmak durumundaydı. Ayrıca o esirler bir düz bir ters uzanıyorlardı. Yani her esirin hem ensesinde hem de burnunun dibinde bir çift ayak olurdu. Bırakalım sırt üstü yatmayı, biri ayağını hafif kıvrırsa yer yetmezdi. Rahat ve dilediği bir pozisyonda yatmak özelemler arasındaydı. Haliyle ne kadar erken yatmak isteseler de uyku oldukça geç inerdi gözlere. Sert zemin, yerin darlığı, havasızlık, yenilen

darbelerin sızısı, sıcaklar, burun dibindeki ayaklar... Uykuya musallat olup kovalayan o kadar çok mesele vardı ki! Hele bir de serde esaretin kaygıları, belirsizlikler ve hasret olunca uyku hepten kaçardı. Buna rağmen esirler geceleyin sırayla nöbet tutarlardı, birinin bir ihtiyacı olur, hastalanır, kâbus görür, üstü açılır üşür diye.

Sorguyla başlayıp kampta devam eden işkenceler, kirli battaniyelerle örtülü beton zemin üzerinde üst üste istiflenme, tuvalet ve banyo ihtiyaçlarının karşılanmasına getirilen kısıtlamalar, yetersiz beslenme, pisuvar ve su tahliye borusundan yükselen kokular, 24 saat bu kokuları soluma, havasızlık, içerde içilen sigaralar, bitlenme ve uykusuzluk esir bedenleri bir kaç ay içinde güçten düşürüyor, verem türü bulaşıcı hastalıklara davetiye çıkarıyordu. KDP, esirlerin tedavisi için kılını kıpırdatmazdı. Veremli hasta hınca hınç dolu koğuştaki hiçbir tedbir alınmadan tutulurdu.

Bu ağır esaret koşullarımı kısmen yumuşatan Kızıl Haç örgütünün varlığı ve katkılarıydı. Gerçi bir PKK'li esir bilmem yine hangi filozoftan alıntı yaparak, *"Kızıl Haç ölümü geciktirerek işkenceyi uzatıyor"* derdi. Belki de öyleydi. Çam sakızı çoban armağanı dedikleri katkıları ölümü kesinlikle geciktirirdi. Kızıl Haç, esirlere iki ayda bir içinde birer tane diş fırçası ve macun, el-yüz sabunu, çamaşır deterjanı, atlet, külot ve üç paket sigara bulunan hediye paketi ile biri yazlık biri de kışlık olmak üzere yılda iki adet eşofman takımı verirdi. Esirler genellikle bu eşofman takımlarını giyerdi. Saç da üç numara olunca esir kampı havası tam oluşurdu.

Kızıl Haç hediye paketleri dışında esirlerin canlarının da güvencesiydi. Esaret altına alınanı kayda geçirir, denetimine alır ve kimlik verirdi. Esirler ortadan kaybolursa akıbetlerini soruştururdu. Böylelikle keyfi infazların önü alınırdı.

Güney Kürdistan Özerk Yönetimi ile BM arasında yapılan anlaşmaya göre Kızıl Haç'ın cezaevlerini ve esir kamplarını denetleme yetkisi vardı. Kampıma belli aralıklarla heyetlerini gönderirlerdi. Heyet koşulları dolaşır, esirlerle sohbet eder ve şikayetlerini dinlerdi. Ne ki esirler oldukça ketum davranırlardı. 24 saat tanık olduğum işkencelere dair bir çift laf etmezlerdi. Ne Çewto'dan, Kerê Zer'den ne yenilen coplardan ne de bitlerden... Her seferinde hasta esirler için birşeyler söylenmesini beklerdim, ama sizin de tahmin edeceğiniz gibi beyhude

bir bekleme. İdarenin tehditleri para ediyordu. *“Heyet gidici, biz kalıcıyız ona göre”* söylemi bilinçlere kazınmıştı. KDP’nin pusu ve komplolarının bilinmesinin payı vardı. Belki de haksız değillerdi. Bu konuda PKK’li esirler istisnaydı. İşkencelerden beslenmeye kadar gördükleri her sorunu, her ihtiyacı heyetin gündemine getirir, raporlara geçirirlerdi. Mehmet Emin Surçî’nin o kendine pek sevdalı edasıyla, *“Biz kardeşiz, bizi niye yabancılara şikayet ediyorsunuz, kendi aramızda çözerdik”* türü söylemlerine kulak asılmazdı.

Kızıl Haç çalışanlarının tümü Asya, Afrika kökenliler de dahil olmak üzere Avrupa devletlerinin vatandaşlarıydı. İsveç, Norveç ve Finlandiya vatandaşları ağırlıklıydı. Ortadoğu’ya ve Ortadoğu insanına bakışlarında oryantalist önyargıların izleri hemen görülürdü. Onlar modern ve medeni, dünyanın geri kalanı geri ve ilkeldi. Kürtler ise gerilerin en gerisinden gelirdi. Avrupa’nın modernleri onlara şefkat elini uzatmış, sabırla çağ atlatıyordu. Heyetin kimi üyeleri bu misyonu yüklendiklerini açıkça yansıtırldı. PKK’ye karşı da önyargılıydılar. Devletlerinin gözünden bakarlardı. Gerilerin gerisinden gelen Kürtlerin gözükara, acımasız terörist örgütüydü PKK! Böyle tembihlenmiş, böyle duymuş, böyle bilmişlerdi. Tanışmalar, önyargıların kırılmasına da yarardı. İlk PKK’li esirlerin çekinmeden kamptaki uygulamaları anlatması dikkatlerini çekmişti. Herkes suskunluk yemini etmişken, korkup sinmişken bunlar KDP’nin tüm uygulamalarını anlatıyor ve daha insani şartlar talep ediyorlardı. Üstelik anlattıkları sadece kendilerinin maruz kaldığı haksızlıklar değildi. Kampta görüp duydukları her ayrıntıyı dile getiriyorlardı. Talepleri de sırf kendileri ile sınırlı değildi, tüm esirler için insani yaşam koşullarını talep ediyorlardı. Sabah akşam tuvalet sırasında hakarete uğrayıp dövülme, istediği zaman istediği esiri koğuştan alıp bodrum katında işkenceye yatırma, esirleri üst üste istifleme, bitlenme, bulaşıcı hastalıklar... Tümünün sorunlarıydı. Bu tavır Kızıl Haç heyetinde saygı uyandırır ve önyargılarında bir çatlak oluşurdu. O çatlaktan ilgi ve merak sızır, tanıma isteği filizlenirdi. O tanımayla birlikte filiz dal budak salardı.

Heyet her denetime gelişte öncelikle PKK’li esirlerin kaldığı koğuşa gider, anlatacaklarını dinleyip not alır, notlarını rapor haline getirerek KDP yetkililerine ve BM’ye sunardı. Elbette bir yerden sonra konuşulanlar sadece kamp sorunları olmazdı. PKK’nin ideolojisi ve mücadelesi de tartışma konusu olurdu. Heyet, PKK’ye esir düşüp

serbest bırakılan peşmergelerle de ilişkiye geçer, PKK'nin esir politikasını sorup öğrenirlerdi. O güne değin olumsuz bir şey duymamışlardı. Zaten PKK elindeki esirleri zamana yaymadan, karşılıksız salıverirdi.

Heyettekilerin önyargıları kırılınca şöyle itiraflarda bulunurlardı: *“Bize PKK hep terörist bir örgüt olarak tanıtıldı. Şimdiye kadar başta KDP ve YNK olmak üzere birçok Kürt örgütüyle tanışıp tartıştık. Siz hiçbirine benzemiyorsunuz. Kültürel düzeyiniz, özgürlük tutkunuz ve eşitlik ütopyalarınız çok farklı. Hele kadınların mücadele içinde aktivitesi heyecan verici.”* Bu yönlü itiraflar PKK'li esirlere moral verirdi. Karşılıklı güven ve dostluk geliştirdi. Kimi heyet üyeleri koğuşa girerken açtıkları sigara paketlerini oturdukları battaniyenin altına itip bırakma gibi küçük jestler yaparlardı.

Kızıl Haç rapor hazırlar da ne olurdu? Kızıl Haç'ın bir yaptırım gücü yoktu, kampta pek bir şey değişmezdi. KDP'nin, Kızıl Haç'ın raporlarını okuma, tavsiyelerini dinleme ve dikkate alma gibi bir niyeti yoktu. Mutlaka KDP'nin üst yetkilileri Avrupalılara şirin görünmek için kötü muamele, işkence ve onur kırıcı yaşam koşullarını dinleyince hayret etmekten geri kalmazlardı. Çok zorlanırlarsa göstermelik adımlar atarlardı. Örneğin verem hastalığına yakalanan PKK'li esir Sipan Rojhat, Kızıl Haç'ın ısrarları sonucu serbest bırakıldı. Kızıl Haç serbest kalan Sipan'ın Süleymaniye'deki PKK hastanesine ulaşmasına önayak oldu. Uzun uğraşlar sonucu battaniyelerin yıkanması, kampta kütüphane kurulması gibi iyileştirmeler oldu. KDP de boş durmadı bu arada. Başını ağrıtan Kızıl Haç üyelerini üstlerine şikayet etti, PKK'li esirlerle kurulan dostane ilişki adeta koz olarak kullanıldı. Bundan dolayı azar yiyen, geri çağrılan yetkililer oldu.

Kızıl Haç dışında esirlerin dışarıyla olan bağı aile ziyaretleri ve murakiplerin denetimindeki radyoydu. Gerçi sonraki yıllarda radyolar toplanıp koğuşlara takılan hoparlörlerle merkezi yayın sistemine geçildi. Bir süre sonra koğuşlara televizyon da girdi. Ancak televizyonda sadece KDP'nin kanalları izlenebilirdi.

Haftanın her çarşambası görüş günüydü. Görüşler açık olup bir saatle sınırlıydı. Zaten kapalı görüş mekanı yoktu. Açık görüş mahali mutfağın hemen bitişiğindeki iki odaydı. Ziyaretçisi gelen tüm esirler birlikte görüşe çıkarılırdı. Ziyarete gelen aileler ilkin avluya alınırdı. Koğuş

pencerelerinden gelenler rahatlıkta görülürdü. Ziyaretçisi gelen esirler koğuşlarından alınır, ailelere 20-30 metre mesafede sıraya dizilirlerdi. Esirler tek tek aranıp, tek sıra halinde görüş mahaline alınırđı. Ziyaret mahalinin zemini de eski ve kirli battaniyelerle örtölüydü. Burada, o bir saatlik ziyarette iğne atsan yere düşmez misali doluluk oluşurdu. Öyle ki peşmergeler duracak yer bulamaz, dışarı çıkıp, kapıdan içeriyi gözetlerlerdi. Gördükleri tek şey ağlayan anneler, eşler ve çocuklardı. Yaşlı esirler de çoğuş zaman ağlamaktan geri durmazlardı.

Tüm koğuşlar ziyarete birlikte çıktığından içerdeki bir haber tüm ziyaretçilerin içinde yayılır, dışarıdan getirilen her haber de tüm koğuşlarda duyulurdu. Burada esirler birbirleriyle ayaküstü de olsa görüşme imkanı bulurlardı. Hal hatır sorulur, koğuşlardaki durumlar paylaşıldı.

PKK'li esir gerillaların ziyaretçileri gelmezdi. Onların ziyaret hakkı teslimiyet şartına bağlanmıştı. Aileyle ilişkiye geçebilmek için öncelikle PKK'lilikten vazgeçmek gerekirdi. Aile de evladını bir daha kaptırmayacağına dair taahhütte bulunurdu. Bu taahhüt KDP üst yetkilileriyle yüklü para karşılığında kesin akde bağlanırdı. Onun için PKK'li gerillalar aileleriyle ilişkiye geçmezdi. Onlar koğuşlarının penceresinden gelen ziyaretçileri selamlayıp, hal hatır sormakla yetinirdi. Ama ziyaret mahalinde en çok onlar konuşulurdu. Ziyarete çıkan esirler onları ailelerine anlatır, aileler dışardaki PKK eylemleri hakkında bilgi verirdi. Elbette esir de aile de halk anlatısının abartılı halinden yararlanmaktan imtina etmezdi. Herkes benim gibi objektif olacak değil ya...

#### 4-Xani'nin Öğüdü

Mademki zindanlar bir ülkenin nasıl yönetildiğine dair önemli emareler taşır, kimlerin niçin, nasıl içeri atıldıklarına da bakılmalı derim. Birçok esirin hikayesini duymuş bir duvar olarak söylüyorum; kimlerin, niçin ve nasıl esaret altına alındığına bakılırsa devlet yönetmenin şifreleri çözülür. Gerçi benim durumumu ismim ele veriyor. Esir kampı olduğuma göre KDP ile savaşanlar misafirlerim olur. Heybem bu misafirlerin anlatımları, anıları, hayalleri, acıları ve direnişleriyle doludur. Duvurlarımın her karışında izleri vardır. Misafirlerimle olgunlaştım desem yeridir. Belki de ağırlıkları çöktü üstüme, siyasetin binbir türlüünü tanıdım. Yalan ve hilenin gün yüzü görmemişi bu dört duvar arasında dillendi. Yıllar boyu acılar, yalan ve kurnazlığa, riya, iftira ve hakarete tanık olup da yıkılmamak kolay değil. Bitli battaniyenin altında ağlayıp sızlayan çocuk yaşta bir esirin hıçkırıklarını duyup yaşamaya devam etmek kolay değil. Sezar'ı bilen bilir, hançer darbeleri onu yıkamamıştı. Ne zaman hançer çekenler arasında çok güvendiği Brutüs'ü görmüş, kolu kanadı kırılmış ve yıkılmıştı. Güvendiği dağlara karın yağması insanoğlunun en şiddetli depremidir. Fay kırığı değil de hayal kırıklığı diyorlar buna. Her deprem yıkmaz tabii. Ama sarsarken binayı taşıyan kolonlarda çatlaklar, yırtıklar oluşturur. O çatlaklar ve yırtıklar gün gün yıkar binayı. Ne yalan söyleyeyim, büyük küçük onlarca deprem geçirdim. Çatlayan duvarlarım ve yırtılan liflerim vardır. Yıkılmadığıma şaşarım.

Esir kampı yapıldığımda siyasete şaşmıştım. Anlamazdım kavgaları. Oysa siyaset hep etrafımda dönmüştü. Akre'ye ve Akre Dağı'na hakim olmak için tarih boyunca siyasi mücadele verilmişti. Asur'u, Pers'i, Sasani ve Emevileri geçiyorum. İngilizler bile 1. Dünya savaşı akabinde kentim için savaşmıştı, pazarlıklar yapmıştı. Anlatıldığına göre İngilizlere karşı direnenlerin içinde Mele Mustafa Barzanî'nin ağabeyi Şeyh Abdulselam da varmış. Mustafa o zamanlar onbeş yaşında falan olmalı. Mutlaka o da silah kuşanmıştır. Ülkemde ergenlik çağına gelen

her erkek çocuğun silah edinmesi bir gelenektir. Omuzuna silah atmak çocukluktan erkeklığe geçiş anlamına gelirdi. Hemşerilerimin erkekleşmesi tam bir trajedydi. Kürt silahsız olmadı. Silah ise ölmek, öldürmek, esir düşmek veya esir almak demektir. Etrafımda dönen bu siyaset esir kampı olmakla birlikte bütün veçheleriyle içime girdi.

Misafirlerim, yani yeni esirler, sohbetlerinde Amerika'yı, İngiltere'yi, İsrail'i, Türkiye'yi, Irak'ı, İran'ı, Suriye'yi sık sık anarlardı. Tartışmalarda mutlaka Bush'un, Humeyni'nin, Saddam'ın, Özal'ın, Esad'ın, Çiller'in, Ecevit'in ve Mübarek'in ismi geçerdi. İlk başta ne ülkeleri ne de adı geçen siyasetçileri tanır, bilirdim. Esirlere PKK'li, YNK'li veya Saddam ajanı denirdi. Bu konuda da bir fikrimin olduğu söylenemezdi. Körle yatan şaşkı kalker misali yıllar içinde neyin ne olduğunu anladım.

1994-1997 yılları arasında gelip gidenim nadirdi. Tek tük esir getirilir, uzun süre kalmadan giderlerdi. 1997 ile birlikte duvarlarımın arası dolup taşı. Bir ara esir sayısı 600'e çıkmıştı. Kelimenin tam anlamıyla esir kampı haline gelmem o yıllara dayanır. Gözlerimin açılması da. Bu kadar insan neden getiriliyordu sorusuna o günlerde verebileceğim bir cevabım yoktu. Bugün rahatlıkla çelişki ve çatışmalar yoğundu diyebilirim. Çelişki-çatışma-yoğunlaşma üçlemesi bana PKK'li esirlerden yadigar kaldı. Mübarekler Hristiyan teslisi gibi her tartışmada bu üç kelimeyi kullanırdı. Her nedense çelişki ve çatışmalar hep yoğundu.

Evlerin duvarları sahiplerinin sırlarını gizler. Ev güvenli binadır insan için. Türkler, *"İnsanın evi gibisi yok"* dermiş. Kürtler aynı anlamı karşılar biçimde *"Dîwaro bê eyb û bêaro"* Kendi evinin duvarlarından gizlemeyi gerektiren bir şey yoktur. Evinin duvarları seni utandırmaz. Evin içinde olup bitene kördür, sağırdır. Zindan ve esir kamplarının duvarları ise güvenilmezdir. Sahiplerinin sesi olmazlar. Sahipleri bu duvarlara hep kuşkuyla yaklaşır, kendi ördükleri duvarın açığını, gediğini ararlar. İçeri atılanlarla daha dostane bir ilişki içindedir zindan duvarları. Gizlerini açar, çatlaklarını zula yapar ve sesini yankılatıp duyurur. Bazen de içerdekinin duyulması istenmeyen sesini yutar, firariye eğilir ve tünel kazana yumuşar, sırdaş olurlar. İçerdeki, duvarın gözlerini açar, kendisiyle olgunlaştırır ve anılmasını sağlar. Bu, benim de serüvenim. Gelip geçen misafirlerime minnettarım. Onlarla gözlerim açıldı, acıları ve direnişleriyle onurlandı. Kimisi artık hayatta değildir ve okumayacak bu yazdıklarımı. Hayatta olup da okumayacak-

okuyamayacak olanlar da vardır elbet. Kendilerini yazan bu duvarlarıma, hele bu duvarları örenlere çok beddua ettiler, lanet okudular. Haklıydılar. Ben kendine ihanet edenler hariç hepsine duacıyım. Trajedileri, kendileriyle muhasebeleri, sabır ve inatlarıyla büyüdüm.

Esir düşen mutlaka kendisiyle hesaplaşmaya girişirdi. Esirlerin Mam Xıdır dedikleri altmışını devirmiş bir ihtiyar delikanlı vardı. O sadece kendini değil hayatı da sorguluyordu. Trajedisi şuydu: otuz yıl peşmergeliğini yaptığı KDP'nin şimdi esiriydi. Kendisinin Karker dediği PKK'ye yardım etmiş diye alınıp getirilmişti. Torunu yaşındaki peşmergeler ona hakaret ediyor, sopa ve hortumla dövüyorlardı. Bu nasıl olabiliyordu? Onca yıl boşuna mı savaşılmıştı? Kendisine sopa sallayan Hettam, Hamid ve Seyfo'yu gördüğünde adeta nevri dönüyordu. Hele Çewto dediği Casım, kafasının tasını attırıyordu. *“İyi ki kızlarım zamane gençlerine uymadılar da gidip Karkerlere katıldılar”* dediği olurdu Mehmed Emin Surçi'nin avanesine baktığında. Üç kızı gerillaya katılmıştı. Ölsünlerdi ama bir peşmergeyle evlenmesinlerdi. Böyle düşünürken düne kadar kendisinin de peşmerge olduğunu hatırlıyordu. Öyle birkaç yıl da değil, tamı tamına 32 yıl hem de. 1960'tan 1992'ye kadar kesintisiz süren peşmergelik. Şimdi Eyüp yanına gelip. *“Merak etme Mamo Kürdistan'ı biz kuracağız”* dediğinde, dokunaklı bir serzenişle *“Kuracağınız Kürdistan'da ben yaşamam”* diyebiliyordu. Otuz iki yıl Kandil senin Garé benim dağ dağ, omuzunda silahıyla özgür Kürdistan davası için çatışmış, vurmuş, vurulmuş, aç kalmış, soğuk yemiş Mam Xıdır, ömrünün son demlerinde kurulacak özgür Kürdistan'da yaşamak istemeyecek de kim isteyecekti? Genç olsa gözlerinde tüten Heftanin'e, Metina'ya Avaşin'e koşacak, davasını tekrar yürütecekti. Babasından dinlediği Şêx Said'in ve Qazi Mihemed'in dar ağaçlarında torunlarına bıraktıkları vasiyetin izinde yürümüştü, yine yürüyecekti. Ama esaret, Çewto ve Kerê Zer gibi peşmergelerden duyduğu hakaretler, üstüne üstlük PKK'li esirlerin, *“KDP'nin Kürtlerin özgürlük mücadelesinin önünde engel olduğu”* yönlü belirlemeleri ruhunu daraltıyordu. Otuz iki yılını heba mı etmişti?

Mam Xıdır'ın da KDP'den yana şüpheleri vardı. Onun için peşmergeliği bırakmıştı. KDP'nin PKK'ye silah doğrultmasıyla, *“Ben halkımın çocuklarına silah doğrultmam”* deyip tavrı almıştı. Ama işte o bu savaşa *“Bırakuji”* (kardeş kavgası) Karkerler ise *“Şerê İxanetê”* (ihanet savaşı)

diyordu. O, “KDP’nin yanlışları var” diyordu, Karkerler, “KDP Kürdistan davasına hizmet etmiyor” diyorlardı. Mam Xıdır, gençlik yıllarına gittiğinde 1961 ayaklanmasına heyecanla katıldığını anımsıyordu. Mele Mustafa, Sovyetler’den dönmüş ve bir ayaklanma başlatmıştı. Bu ayaklanmaya karşı Irak Devleti dönem dönem ateşkes taktikleri ile süreci denetime almaya çalışmıştı. Hasan’a göre hem ayaklanmada hem de ateşkeste Sovyetler ve İran Şahlığının parmağı vardı. Mam Xıdır kimin parmağının nerede olduğuna bakmaz, o zamanlar kurcalamazdı. Bildiği, ateşkes meselesi parti içinde rahatsızlığa ve bölünmeye neden olmuş, 60 ve 70’li yıllar bu bölünmelerin etkisiyle yaşanmıştı. Her şeye rağmen 1970’lerin başında Irak’la bir özerklik anlaşmasına varmışlardı. Ateşkes nedeniyle tepki duyup ayrılmış olan gruplar da dönmüş, bir birlik havası oluşmuştu. Ne ki Irak devleti anlaşmaya uymamış, 1974’te yeniden ayaklanmışlardı. Yine yenilmişlerdi. Hasan bu sefer de ayaklanma ve yenilgide Amerika ve İran Şahlığının parmağı var diyordu. Bu parmaklar hareketi iyice bölmüştü. İbrahim Ehmed ve Celal Talabani zaten önceden ayrılmışlardı. Mahmut Osman ve Sami Abdurrahman da ayrılıp kendi partilerini kurmuşlardı. Mele Mustafa ölüm döşeğinde Amerika Başkanına “*Ben halkımın umuduyum, siz de benim umudumsunuz*” diye mektup yazarken Saddam, Enfal adı verilen operasyonu başlatmış, Kürt katliamına girişmişti. Halepçe’de atılan kimyasallar bu katliamların zirvesi olmuştu. Mam Xıdır kendini bu amansız tarihin bir parçası olarak görüyordu. Ülke aşkıyla halkına hizmet etmişti. Bundan şüphesi yoktu. Peki sonuçları ne olmuştu? Parçalanmışlar, katliama uğramışlar ve dünün işbirlikçilerini mevki, makam sahibi kılmışlardı. Otuz iki yıllık kavgası sanki anlamsızlaşıyordu.

PKK’li esirlerin söyledikleri bazen zoruna da gitse onlarla tartışmayı seviyordu. Hasan’ın kimin parmağının nerede olduğunu bilmesine şaşıırıyordu. Kitaplarda okuduklarını aktarıyordu. Ahmet ile Mustafa’nın gençliklerinde Türkiye’ye sığınmalarını, Mele Mustafa’nın önce Mahabat’ı desteklerken sonra Irak üzerinde yoğunlaşarak Cumhuriyeti zayıf bırakmasını, Sovyetlere yakınlığını ve sürgün yıllarını, Mısır ziyaretini, İran şahıyla ilişkilerini, Sami Abdurrahman ile birlikte İsrail ve İngiltere parmağının da işe karışmasını biliyor ve anlatıyordu. Mam Xıdır bu anlatımdan çabuk sıkılıyordu. Cudi ile daha fazla anlaşıyordu. Cudi kitaptan okur gibi konuşmuyordu ne de olsa. Ayrıca ne de olsa Mam Xıdır ve silah arkadaşlarının hakkını veriyordu. Mam Xıdır’ın sitem

ve hayıflanmalarına, “*Senin kadar kimse KDP’yi iyi tanıyamaz*” diye karşılık verirdi. Sorun peşmergenin kahramanca direnişi değildi. Savaşanlar dürüst, fedakar ve cesur insanlardı. Ülkeleri ve halkları için bedel ödemeyi göze almışlardı. Sorun Barzanilerin bu kahramanlıklara ve ödenen bedellere yaklaşımıydı. Onca bedelin üzerine Barzani Hanedanlığı kurulmuştu. Eğer meyve buysa tohumu bulmak gerekirdi.

“Mam Xıdır” diyordu Cudi, “*Sen Barzanilerin hile yalan ve entrikalarını iyi bilirsin niye bu kadar hile, yalan ve entrika?*”

Soruyu sorarken Hasan’ı da göz ucuyla süzüyordu. Mam Xıdır iki gün önce Hasan’ın, “*KDP feodal komplocu bir harekettir*” demesine tepki göstermişti. Ama Cudi’nin şu sözlerini de can kulağıyla dinliyordu.

*-Barzaniler hiçbir zaman halka güvenmedi, halka dayanmadı. Hep devletlerden destek bekledi. Birgün bir devletin kuyruğuna, öbür gün bir başka devletin kuyruğuna takıldı. Kuyruğuna takıldığı devletlerin çıkarlarına göre hareket etti. Kurulurken bir program ve tüzüğü bile yoktu. Sovyetlerin desteğine güvendiği için kendini Marksist-Leninst diye de tanıtıyordu. Mele Mustafa Barzani, Irak’ta Sovyet yanlısı bir darbe olunca 1958’de on bir yıllık sürgünden döndü. Döner dönmez de Arap milliyetçileriyle Kerkük’te Türkmenlerin katledilmesinde rol oynadı. Amerika, Sovyetlerin etkisini kırmak için milliyetçiliğe el atınca oraya yanaştı. 1961 ayaklanmasında İran’a güveniyordu. 1974 ayaklanmasında da İran’a güveniyordu. Ama Amerika 1975’te İran ile Irak’ı Cezayir’de barıştırdı. İran’ın desteği kesilince hezimet yaşandı. Buna rağmen İran için İran KDP’sinin tasfiyesinde rol oynadı. Türkiye için Türkiye KDP’sinin tasfiyesi için çalıştı. Suriye KDP’sini dağıttı. Irak için YNK ile savaştı. İşte o savaşın meyvesi olan Güney Kürdistan, Soran ve Behdinan diye şimdiden ikiye bölünmüş. Türkiye için PKK ile savaşıyor. Peki Kürtler için kiminle savaştı?*

Konu eninde sonunda bu soruya çıkıyordu. Böyle anlarda Deniz de yarım yamalak Kürtçesiyle sohbete katılırdı. O, Barzaniliğin Kürt Özgürlük Mücadelesinin başarıya ulaşmasını engelleyen bir virüs olarak görüyordu. Mam Xıdır bir keresinde, “*Ev virüs çi ye heyran*” diye sormuş, “*nexweş*” yanıtını almıştı. Deniz’in virüsü, mirlerin önderliğinde başlayan ayaklanmaların yenilgisi ve mirlerin tasfiyesinin oluşturduğu hayal kırıklığı ve başarısızlıktan türemiştir. Temelinde Nakşi tarikatı ve şeyhlik vardı. Zaten Zebari ve Bradost aşiretleriyle

anlaşmazlığının temelinde bu iktidar mücadelesi vardı. Barzanilerle defalarca savaşmışlardı. Barzaniler baştan beri kendi aile çıkarlarının mücadelesini vermiş ama bunu Kürtlük, özgürlük ve demokrasi kisvesi altında yapmıştır. Halkı bu aile çıkarları için kullandığı gibi gerçek anlamda mücadele edenlerin yoluna taş koymuştur. İç çatışmalar buradan besleniyor. İbrahim Ehmed'ten Mahmut Osman'a kadar kaçırmadığı kimse kalmadı. Osman Sabri ile Cigerxwin'i bir yıl rehin tuttu. Sait Elçi'yi, Sait Kırmızıtoprak'a (Doktor Şivan) öldürtmüş, sonra kendisi Sait Kırmızıtoprak ve arkadaşlarını kurşuna dizmiştir. PKK hareketi çıkar çıkmaz Barzanilere bağlı gruplar *"Sizi Kürdistan'a sokmayız, Botan'a adınızı atarsanız ayağınızı kırarız"* diyerek engel olmak istemişlerdi. Mehmet Karasungur ve İbrahim Bilgin gibi öncü kadroların katledilmesinde de parmakları vardı. Kısacası KDP Barzani ailesinin siyasi çıkarlarının örtüsünden başka bir şey değildi.

Böyle tartışmalarda sık olmasa da Kani de lafa girerdi. *"Uzağa gitmeye gerek yok"* derdi, *"KDP 1992'de bizimle niye savaştı, 1996'da Saddam ile işbirliği yapıp YNK'ye saldırmadı mı, Şimdi Türkiye ile birlikte savaşıyor mu? Niye?"*

Mam Xıdır anlatılan tarihi biliyordu. Karkerler de ona *"canlı tarih"* derlerdi zaten. Bu tarihin içinde yer almış, tanık olmuştu. O sıkıştığında *"Ben halkım için savaştım Barzaniler için değil"* derdi. Yine öyle demişti. Ama Mele Mustafa Barzani şahsında kurduğu hayalleri inkar edemezdi. Ona, Ehmedê Xanî'nin özlemini duyduğu Kürtleri birleştirecek bir lider gözüyle bakmıştı. Kanlı oldukları Zebari aşiret reisinin kızıyla evlendiğinde bunu birleşik Kürdistan için yapılmış bir fedakarlık olarak görmüştü. Sonra İran, Türkiye, ABD, İsrail ile hatta Saddam'la öyle ilişkiler geliştirmişti ki izah ve idrakı zordu. Ehmedê Xani dönemindeki aşiret anlaşmazlıkları ve çatışmaları yeni dönemde partiler arası çatışmaya dönüşmüştü. Türk, Arap ve Acem egemenleri, bu sefer kendilerine bağlı partilerle işlerini yürütüyor, Kürtleri kendi aralarında çatıştırıyorlardı. Hele oğlu? Kürde düşman devletleri *"Mesud"* etmekle meşguldü. Liderlik sevdasıyla kardeşini dahi tasfiye ettiği söyleniyordu. İktidarcılık oyunu halkın özgürlük umudunu kırıyordu. Liderlere, hatta kurtuluşa eskisi gibi güvenmiyorlardı. Mam Xıdır bunları görmekte zorlanmıyordu. Kendi tarihini ve talihini tartışırken sık sık Ehmedê Xanî'yi hatırlaması da boşuna değildi. O da

hayal kırıklığı yaşamış ve Mem û Zîn'i bir "Hawar" olarak kaleme almıştı. Mam Xıdır, esaret günlerinde şu dizeleri mırıldanırdı;

Ey dost dil be yâre qencan  
Ya qene bibe neyare qencan

Ew qencın ev qenciye dizenin  
Ew xeyre qenciye tu nizanin

Hinde ku bi vulan biki cefaye  
Ew e bigerin bi dil wefaye

Zinhar mebe mehbube xiraban  
Ne dest ne dijmîne kulaban

Ger dost bi de bikın te murdar  
We dijmin de bikin birindar

Zamanında bu öğüde göre hareket etmediğine hayıflanıyordu. Kötüyü geç tanımıştı. Yılların emeği ve peşmergeliği hem murdar hem de yaralı kalmıştı. Belki de bu dertten vereme yakalandı. Karkerlerin desteğiyle kısmen iyileşti. Neyse ki uzun süre tutulmadı. 1999 başlarında bırakıldı. Gittiğinde hep okuduğu Ehmedê Xanî'nin nasihatini vasiyet olarak bıraktı. "*Biz Kürtlerin akli hep sonradan başımıza gelmemeliydi.*" Esirler onu hep Xanî'nin nasihati ve sık sık Cudi ile Kani'ye, "*Madem KDP'yi o kadar iyi tanıyordunuz niye çay davetlerine kanıp tuzağa düştünüz*" biçimindeki dokundurmasıyla hatırladılar.

Mam Xıdır'ın KDP ile yaşadığı hayal kırıklığının bir benzerini Muhammed Elfi, YNK ile yaşamıştı. YNK, KDP'nin kurucuları arasında olduğu halde hep halka ve özgürlük değerlerine daha bağlı olan İbrahim Ehmed'in eğiliminin örgütlenmesiydi. YNK, kimine göre KDP'nin "*gayrı meşru çocuğu*", Mele Mustafa'nın 1964'te kimseye danışmadan Irak devletiyle yaptığı ateşkes bölünmenin işaret fişeği olarak değerlendiriliyordu. Ateşkese tepki duyan KDP politbüro üyeleri bir konferans toplamış, Mele Mustafa'yı başkanlıktan alıp yerine İbrahim Ehmed'i seçmiş, oğul İdris Barzani konferansı silahla basıp

sonuçlarını geçersiz saymış, bir kongre yaptırıp babasını yeniden başkan seçtirmiş... YNK'nin başında İbrahim Ehmed'in damadı Celal Talabani vardı. Barzaniler bunları *"Cahş"* ilan etmişti. Onlar ise Barzaniciliği gericilik, aşiretçilik ve komploculukla özdeşleştiriyordu. Zaman zaman bir araya gelseler de 1975 yenilgisi ipleri koparmıştı. 1976'da ağır bir savaşa girmişlerdi. YNK, İran'a sığınmak zorunda kalmıştı. Zaten İran'a yakın bir siyaset izlerdi. Sovyet bloğunun çöküşü, ABD'nin 1990 Irak müdahalesi ve akabinde gelişen halk serhildanı YNK'ye kabuk değiştirtmişti. Talabani için koşullara adapte olmada mahir denirdi. Sol söylemi kolaylıkla terk etmiş Çekiç Güç şemsiyesi altında ABD ve Türkiye'ye yanaşmıştı. Bir dönem ittifak halinde olan PKK'ye, *"Yoldaş"* diye hitap ettikleri Apoculara silah çekmekte de beis görmemişlerdi. Buna rağmen İran'la olan ilişkilerinden dolayı ABD ve Türkiye YNK'ye tam güvenmezdi.

Muhammed Elfi YNK'den kopmuş, peşmergeliği bırakmıştı. *"Gözlerimi yiğit bir Kürt kızı açtı"* diye anlatırdı hikayesini. Tabii sadece gözleri açılmamıştı, kalbi de Karkerlere açılmış, sempati duymuş ve iki kızı gerillaya katılmıştı. Ben ona ihtiyar delikanlı diyordum. Yaşına rağmen oldukça dinçti. Neşesi hep yerindeydi. Dudak keyifçiliği denilen alışkanlığı vardı. Günde üç-dört paket sigarayı dudakları arasına hep verirdi. Bir de domino oynamayı severdi. İdarenin uygulamalarıyla moralini bozmaz, neşesinden taviz vermezdi. *"Bunlardan her şey beklenir"* derdi. Onu her daim dudağında sigarası, elinde domino taşlarıyla etrafıyla sohbet ederken görürdünüz. *"Gözlerimi açtım, hayır hayır yeni bir dünyaya gözlerimi açtım"* diye başlardı söze. Özgürlüğe, peşmergencilğe hatta erkeklığe bakışının o kızla birlikte değiştiğini söylerdi. Anlatırken onları yeniden yaşar gibi olur, hüzünlenirdi. Duygularına hakim olamayıp ağladığı olurdu. *"1992'de Türkiye, KDP, YNK hepimiz bir olup PKK'ye yöneldik"* derken öfkelenirdi. Öfkesi kendisineydi de. 1992'nin sonbaharında Türkiye tank, top ve uçağıyla Güney Kürdistan'a girdiğinde peşmergeydi. Gerilla dört koldan kuşatılmıştı. Zap, Haftanin, Xinêrê, Xakurkê, Avaşin, Basyan görülmemiş bir savaşa tanıklık ediyordu.

*"O zaman YNK'de tabur komutanıydım"* diyordu Muhammed Elfi. *"Taburum YNK'nin savaş tecrübesi en yüksek peşmergelerinden oluşuyordu. PKK'yi tanımıyor, niçin savaştığımızı sorgulamıyorduk. Bize savaşın deniliyordu, savaşıyorduk. Xakurkê alanına gitme talimatı*

almıştım. Taburumla Xakurkê'ye ulaştığımda çatışmalar çoktan başlamış, KDP'nin savaş gücü kırılmıştı. KDP peşmergesi gerilla karşısında tutunamıyordu. Zaten bizim taburu oraya yönlendirmenin nedeni de buydu. Oraya varır varmaz çatışmalara girdik. Çatışmalar günlerce sürdü. Gerillalar tuttukları tepeleri bırakmıyorlardı. Onları yerlerinden sökemedik. En son çok sayıda peşmergeyle kapsamlı bir saldırı yaptık. Onları yine hedeflediğimiz tepeden sökemedik. Tepede bir kız vardı, kuşatmıştık. Yaman çatışıyordu. Son mermisine kadar da çatıştı. Mermileri bitince peşmerge 'teslim ol, sana bir şey yapmayacağız' çağrısında bulundu. O bulunduğu mevzide ayağa kalktı. Hepimizin gözü üzerindeydi. Usul usul uçuşunun kenarına doğru yürüdü. Kollarını yana doğru açtı. Uçar gibi kendini aşağıya bıraktı. Bu manzara karşısında beynimden vurulmuşa döndüm. Bir Kürt kızı teslimiyeti kabul etmeyip kendini kayalıklara vuruyor, parçalanıyordu. Bu nasıl bir cesaretti, bu nasıl bir özgürlük tutkusuydu, bu nasıl bir inançtı? Biz kiminle savaşıyorduk? Kimi, niye teslim almaya çalışıyorduk? Leyla Qasım'ı okumuştum, az çok dünyada olup bitenlerden haberdardım. Kendimizi ileri, KDP'yi geri görüyorduk. Ama aynı mevzide birleşip özgürlüğe tutkulu bir Kürt kızını teslimiyete zorluyorduk. O bizi değil, ölümü seçiyordu. Ölümü bize tercih ediyordu. Biz ölümden daha kötü, daha karaydık. Bu işte bir yanlışlık var dedim kendime. Taburuma, 'Toplanın, geri çekiliyoruz, savaşmayacağız, tek kurşun sıklamayacağız' talimatı verdim. Taburumu alıp alel acele Hewlêr'e döndüm. Hewlêr'e döner dönmez de tabur komutanlığını ve peşmergeliği bıraktım. Kendimden utanmıştım. İstifayla onurumu kurtarmaya çalışıyordum. Ama işin peşini bırakmadım. O kızı araştırdım. Bêritan (Gülnaz Karataş) olduğunu öğrendim, PKK'yi de araştırdım. Tanidikça sempatim gelişti. Kürtler eğer bir şey kazanacaksa Apo sayesinde kazanır. Öbürleri boş beleş. Bakın iki kızım şimdi dağlarda gerilla, onlarla gurur duyuyorum."

Muhammed Elfi bunları belki aynı cümlelerle tekrar tekrar, sayısız kez anlattı. Her seferinde heyecan duyması, dinleyenleri heyecanlandırması şaşırtıyordu. Arada bir yeni doğan kız torunlarına, yeğenlerine Bêritan ismini verdiğini ekliyordu hikayesine. Bazen konuyu kadının savaşa katılımına getirirdi. Kürt direnişinde kadınlar hep vardı. Dımdım Kalesi'nde kadınlar, Dersim'de Zarife ve Besê, Agirî'de Yaşar Xanım, darağacına korkusuzca yürümüş Leyla Qasım...

Hep anılmışlardı. Hayatları yazılıp çizilmiş, adlarına şiirler yazılıp besteler yapılmıştı. Muhammed Elfi'ye göre yaptıkları kuru propagandadan öteye gitmemiş, anılarına bağlılık lafta kalmıştı. Ne KDP ne de YNK kadın özgürlüğüne eğilmişti. Üstüne üstük PKK'nin tutumu, "Karkerler ateşle barutu yan yana getirmiş" diye küçümsenir, kadın gerillaların dağlardaki yaşamı çirkin dedikodu ve karalama malzemesi yapılırdı. Ama gelin görün ki kendini ve Mam Xıdır'ı kast ederek) eski peşmergelerin kızları dağlarda savaşıyor, yeni doğanlara en çok Bêritan ismi veriliyordu. Muhammed Elfi KDP-YNK esir değişiminde serbest bırakılana kadar dili döndüğünce anlatıp dururdu bunları.

*Tava sibê pere neke, ya êvarê pere nake*  
(Sabah güneşı para etmese, akşam güneşı de para etmez.)

Kürt Atasözü

## 2. Bölüm

## HEWLÊR

Hewlêr lorîka dayikan  
Hewlêr qêrîna zarokan  
Hewlêr kilê çavê bûkan  
Hewlêr bi xwîna şehîdan

Hewlêr..... Hewlêr....  
Agîre serhildan e  
Keleha berxwedan e  
Hêlina egîdan e  
Hewlêr.....

Hewlêr ji bo me dayîk bû  
Hewlêr bi pêt û agir bû  
Agirê dilê xortan / keçan  
Navê mirinê kir jîyan  
Navê mirinê kir jîyan  
Hewlêr.....

Hewlêr naminî wek caran  
Wê bibe gora xayînan  
Bi xwîna Hêlîn û Salihan  
Geş dibin çîçek û sorgulan  
Geş dibin çîçek û sorgulan

## Hozan Serhat

## 5-Müzmin Gafil

1997 Mayıs'ının başında PKK'li esirler getirilmeye başlandı. İlk gelenler Cemal, Seyfi, Selim, Gezmiş ve Ziyad'dan oluşan beş kişilik gruptu. Ardından yardım yataklık iddiasıyla tutuklanan yurtseverler getirilmeye başlandı. Mayıs'ın sonlarına doğru Cudi, Kani, Ömer, Hasan, Rêwber, Mam Xıdır, Reyhan, Bahar ve Hacer'den oluşan grup getirildi. Kadınlar hücreye, erkekler 7. Koğuşa alınırken, böylelikle koğuşun nüfusu bir ay içinde 70 kişiyi bulmuştu.

Gelen her grup linç mangası tarafından karşılanıyordu. Tuvalet sırasında dövülüyor, ayrıca her gece peşmergeler bir kaçını çağırıp hincını çıkarıyordu. En çok çağrılan Kani, Seyfi ve Ömer oluyordu.

Her esir kendine göre bir arayış ve muhasebe içindeydi. Hepsini gözlerdim. Son grupla gelen Cudi dikkatimi çekiyordu. Sık sık pencere önüne gelir avluyu, avluda tuvalet sırasında dövülen esirleri, ihtiyacını gidermiş olup volta atanları, çeşmede su içenleri, elini yüzünü yıkayanları, bidonları dolduranları, pencereye karşı olan peşmerge nöbet tepesini, Akre Dağı'na sırtını dayamış evleri izler, uzun iç yolculuklarına çıkardı. Elinde mutlaka sigarası da olurdu.

27 yaşlarındaydı Cudi. Uzun boylu, zayıf, espiri yapmayı seven, çevresine takılan ve kendisine takılanlara anlayış gösteren biriydi. Dışarıda dünya yıkılsa umursamaz izlenimi verirdi. Halbuki gördüğüm her Kürt kadar duygusaldı. Onun da hem içi içine sığmıyor, hem de içten içe kendini yiyip bitiriyordu. Doğma büyüme Hewlêr'liydi. Bir dönem baskılardan dolayı ailece İran'a gidip gelmişlerdi. Cudi'nin gür, sert ve kömür karası saçları vardı. Sakalıysa sapsarıydı. Bu tezatlık her görenin gözüne çarpardı. Arapça, Farsça, İngilizce, Türkçe'nin yanı sıra Kürtçenin Sorani ve Kurmanci lehçelerini bilirdi. Her konuda söyleyecek sözü olurdu. Bilgisi, arkadaşlarına yaptığı şakalar ile saçıyla sakalı arasındaki tezatlıktan dolayı kendisine "*şeytan*" lakabı takılmıştı.

Esaret, KDP’den yediği ikinci darbeydi. Anlattığına göre geçen yıl küçük kardeşiyle Hewlêr’in orta yerinde pusuya düşürülmüştü. Pusuda küçük kardeşi katledilmiş, kendisi yaralı kurtulmuştu. Buna kurtulmak denilirse tabii. Gözleri önünde can veren kardeşinin acısı ömrünün yarısını götürmüştü. Karın bölgesine ona yakın mermi isabet etmişti. Kaç gün komada kaldığını bilmiyor, kimse ona söylemiyordu. Yaşaması mucize sayılmıştı. Komadan çıktığında bağırsaklarının yarısı yoktu artık. Karın bölgesine iç organları tutsun diye plastik bir yama yapılmıştı. Doktorlar belki de ellerinden geleni yapmışlardı ama iyi bir iş çıkaramamışlardı. Yama balon gibi şişiyordu. Pek bir şey yemediğinden kilo kaybediyordu. Esaretinin üzerinden iki ay geçmeden bir deri bir kemik kalmıştı bile.

Pusu Türk kontrgerillasının işiydi. Cudi ve kardeşi sivil ve silahsız oldukları halde onlarca merminin hedefi olmuşlardı. Yurtseverlikleri ve PKK’ye sempatileri sır olmayan bir aileydi Cudi’nin ailesi. Ağabeyi Cengawer daha 1990’larda gerillaya katılmış, PKK MK üyeliğine kadar yükselmişti. Bir ağabeyi de Avrupa’da faaliyet yürütüyordu. Ağabeylerine gücü yetmeyenler ona ve küçük kardeşine pusu kurmuşlardı. KDP bu işin dışında olamazdı. Pusuya yatanları Hewlêr’e getiren ve eylem yapmalarına göz yuman kimdi?

Mam Xıdır, Hasan ve Kani ile KDP’yi tartışmaya devam ediyordu. Sesleri Cudi’ye kadar geliyordu. Mam Xıdır’ın hepten haksız olmadığını biliyordu. Sigarasından bir firt çekip Akre Dağı’nın yamacına doğru savurdu. O uğursuz Nisan sebebiyle kendisiyle hep tartışıyordu. Mam Xıdır, Ona ve Kani’ye evden çıkmamaları için ısrar etmişti. Burnuna iyi kokuların gelmediğini, insanların çok değiştiğini, KDP’nin bir oyun peşinde olduğunu söyleyip durmuştu. Son günlerde herkesin dilinde olan, babasını öldüren genci örnek vermişti. Cinayeti babasının ayağındaki platini çıkarıp satabilmek için işlemişti. *“Birkaç gün daha misafirim olun”* diye direktmişti. Kani, Mam Xıdır’ın tecrübesi yerine belindeki tabanca ve el bombasına güvenmişti. Okşar gibi ellerini üzerlerinde gezdirerek Mam Xıdır’a *“merak etmemesini”* söylemiş, bir ilişkiyle randevuları olduğundan gitmesi gerektiğini dayatmıştı. Cudi iki arada bir derede kalmıştı. Hewlêr eski Hewlêr değildi. KDP’nin bir oyun peşinde olduğunu seziyordu. Kalsın, randevuya gitmeyelim derse bireysel kaygılara düştüğüne yorumlanabilirdi. Ayrıca Kani’nin kendine aşırı güvenini bir-iki kez eleştirmişse de bir sonuç alamamıştı. O sabah

Mam Xıdır'ın yanında tartışmaları doğru olmazdı. Kani'ye arka çıkarak, Mam Xıdır'ın kaygılarını gidermeye çalışmıştı. Mam Xıdır ikna olmadığı halde gitmesine izin vermişti. Mam Xıdır'la sonra görüşmeleri nezarethanede olmuştu. Artık ne kadar hayıflansa da boştu. Yine akıl sonradan başa gelmişti.

Cudi, *“Kani'nin maceracılığını, gözü karalığını bildiğim halde o gün basiretim bağlanmıştı”* diye kendi kendini avutuyordu. Kani ile üst üste zor denilebilecek etkili eylemler çıkarmışlardı. Cudi'ye bir yıl önce atılan pusunun bir nedeni de buydu. Tanınır bir sima haline geldiğinden intikam alınmak istenmişti. Hem de gözdağı verilecekti. Siyasi atmosfer bir kez daha ağırlaşıyordu. Kani'yi o sabah uyarmamıştı. *“Uyarsam da dinlemezdi”* diye düşünse de içi rahat etmiyordu. Belki de Kani'nin sinirli, öfkeli ve inatçı mizacı onu durdurmuştu. Kötü geçen çocukluğu her davranışına yansıyor. Kani, kan davası nedeniyle Mardin'den Lübnan'a göç etmek zorunda kalmış bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmişti. Babası orada Filistin halkının mücadelesine omuz vererek İsrail'e karşı savaşmıştı. Bulunduğu cephede takım komutanı olmuştu. İsrail'in 1982 saldırısı karşısında yapılan geri çekilmede, babası aileyi arabaya bindirmeye çalışırken roketlerin hedefi olmuştu. Babası gözlerinin önünde vurulup ölmüştü. Anası yaralanmış, kucağındaki bebeği parçalanmıştı. Henüz altı yaşında olan Kani gördüklerinden oldukça etkilenmişti. Boyunun kısalığını bile buna bağlıyordu. Belki de doğruyd. Boyu 1.50 cm ya vardı ya yoktu. Cudi en çok bu kısa boyu ve kör gözü üzerinden ona takılırdı.

Cudi, Kani'nin boyu ve gözünü düşünürken dönüp baktı. Kani, önündeki tabakadan kendine sigara sararken, Hasan KDP'nin tarihini anlatmaya devam ediyordu. Cudi, biten sigarasını kendi imalatları olan kül tablasında söndürdü. Hâlâ esir düştükleri anın etkisinde yaşıyordu. Kani'nin ters taraflarının bu sonucu ortaya çıkardığını düşünüyordu. Gözlerinin önünde babası ve küçük kardeşi parçalanmış bir çocuk. Kendisi de kardeşinin katledildiğine tanıklık etmişti. KDP'ye kin ve öfkesi bin kat artmıştı. Acaba basiretini bu kin mi bağlamıştı? Kendisiyle Kani'nin durumunun bir olmadığının farkındaydı. Altı yaşındayken babasını kaybedince dedesi devreye giriyor. Kan davalılarıyla ilişkiye geçip barışı sağlıyor ve ülkeye dönüyorlar. Aile Amed'e yerleşiyor. Lübnan'dayken PKK ile tanışmışlardır. Bağlarını koparmamışlardır. Kapıları hep açık kalıyor. Gelen gideni çok oluyor.

Ablası Rojbin 1990’da dağın yolunu tutarken Kani yardım-yataklıktan gözaltına alınıyor. Küçük bedeni karanlık, ıslak ve kirli hücrelerle, elektrik, Filistin askısı ve haya sıkma denilen türlü işkencelerle tanıyor. Altı ay da Amed zindanlarında kalıyor. Cudi’ye gördüğü işkencelerden çok Amed zindanını anlatırdı. Çıkar çıkmaz da ablasının gittiği yolu tuttuğunu söylerdi. Bir daha ele geçmemeye ve o karanlık hücreleri ve işkenceleri görmemeye yeminliydi. Gerilladayken eylemden başka bir şey düşünmezdi. Eylemciliği takdir toplamıştı. Bir o kadar da disiplinsizliği, başına buyrukluğu sorun olmuştu. İsmi kısa sürede *Kuralsız Kani*’ye çıkmıştı. Belki de bu nedenle çok eyalet gezmişti. Türkiye metropollerinden Amed, Botan, Dersim ve Garzan eyaletlerine kadar neredeyse faaliyet yürütmediği alan kalmamıştı. En son Amed eyaletinde yaralanıyor. Bir şarapnel parçası sol kaşının altına giriyor, damarları zedeliyor, gözü kör ediyor. Göz kapağı da yarı kapalı sabit kalmıştı. Yattığında bir gözü açık uyuduğunu zannediniz. Cudi, *“keşke kör olan sadece gözü olsa”* diye geçirdi içinden. Kani’nin inadı da, öfkesi de, anlayışı da kördü. O sabah sessiz kalışını onun bu körlüğüne bağlıyordu.

*“Kendi körlüğünü niye ona yıkıyorsun”* diye kendi kendini azarladı Cudi. Kaldı ki Salih (Hasan Ağaç) *“Dikkatli çıkın”* biçiminde onları uyarmıştı. Salih! İçinde yine sadece benim gibi bir duvarın hissedebileceği bir fırtına kopuyordu. Salih bu iç fırtınanın şifresiydi sanki. Öfke, üzüntü, suçluluk, özlem, sevgi... Tüm duyguları birbirlerine karışıyordu. Kendi tedbirsizliklerinin Salih’in şahadetine sebep olduğunu düşünürken suçluluk duygusu öne çıkıyordu. Birkaç gün önce bunu Kani’ye de söyleyecek gibi olmuş, sonra vazgeçmişti. Kendileri pisi pisine tongaya düşmese Salih öyle yalnız kalmazdı. Tutuldukları hücrede on altısına henüz girmemiş olan Rêwber salya sümük ağlayarak, kesik kesik, boğulur gibi anlatmıştı gördüklerini. O konuşurken yan hücrede altı aylık kardeşi Botan’ın ağlama sesi geliyordu. Anasının çabaları bebeği sakinleştirmeye yetmiyordu. Olayın ayrıntılarını burada, dört duvarın arasında Hasan ve Ömer’den dinlemişlerdi. Cudi pek dışı vurmasa da ikisine içten içe tepki duyduğunu bilirdim.

*“Bu 97 baharında hepimiz kör mü olduk ne?”* diye sordu kendine. Hayır, niye kör olsunlardı! Mart’ın başında Salih, Hêlin, Dicle ve Kani ile

birlikte bir toplantı yapmamışlar mıydı? Parti perspektifte, ABD ve İsrail'in Ortadoğu'ya müdahalesinin kapsamına, bu müdahale planında Türkiye ve KDP'ye biçilen role değinmişti. Bir savaş öngörülüyordu. Savaşın hedefinde PKK vardı. Erbakan hem savaşın Başbakanı hem de hedefiydi. Savaşla birlikte militarist klik ipleri iyice eline alacak, ABD ve İsrail'in politikalarının önünü açacaktı. KDP ise PKK ve YNK'den geçen yılın rövanşını almakla kalmayacak, kendisini Kurdistan'ın tek hakim gücü yapacaktı!

31 Ağustos 1996'da KDP, Saddam ile işbirliği yaparak YNK'ye saldırmıştı. Saddam bu arada Hewlêr'i üs haline getiren muhaliflerini de ezmişti. Muhalefet üzerindeki İran etkisinden dolayı ABD ve İsrail, Saddam-KDP işbirliğine sessiz kalmış, muhaliflerin ezilmesini seyretmişti. Hewlêr'de faaliyet yürüten PKK de kültür merkezi ve hastane açmıştı. Daha işin başında KDP Hewlêr'de Sirwan isimli bir PKK kadrosuna suikast yapıp katletmişti. Cinayeti üstlenmemişti. YNK peşmergesi Saddam tanklarını görür görmez soluğu İran sınırında almıştı. Talabani'nin eşi Hêro Talabani (İbrahim Ehmed'in kızı) ve Fuat Mahsun'un da aralarında bulunduğu bir çok YNK yetkilisi esir alınmıştı. PKK Önderliği, *"esirlerin derhal serbest bırakılmasını, aksi takdirde sonuçlarının KDP için iyi olmayacağını"* duyurmuştu. Geri çekilen YNK peşmergesi ise gerilla tarafından toparlanıp harekete geçirilmişti. Sonuçta KDP esirleri serbest bırakma durumunda kaldığı gibi Hewlêr'deki faaliyetlere de sınırlama getirilmekteydi. Türkiye'nin beklentisini karşılamamıştı. KDP, YNK'ye karşı Saddam ile başlattığı hamleden yeterince sonuç alamamanın sorumlusu olarak PKK'yi görüyordu. Saddam ile işbirliği prestij ve taban kaybına da yol açmıştı. Son birkaç ayda Hewlêr'de binin üzerinde genç PKK'ye katılmıştı. Aileler çocuklarını elleriyle götürüp PKK'ye teslim ediyordu. KDP bu gidişata dur demenin yollarını arıyordu. Güney Kürdistan'ın yegane gücü haline gelecekti. Mümkünse Barzani, İran'ın burnu dibinde ikinci bir İsrail olarak boy gösterecekti. Saddam'ın 36. paralelin kuzeyi ile bağı tamamen kopartılacaktı. Parti Önderliği perspektifinde bunlara dikkat çekmiş, *"eğer ki saldırı sonuçsuz bırakılırsa Türkiye'nin çözüme zorlanacağını"* altını çizmişti. *"1997'ye final yılı"* demiş, *"final ruhuyla faaliyetlere katılıma davet etmişti."* Toplantıda tüm gün bu perspektifi tartışmışlardı. Ayrılırken Salih, herkesten çok dikkatli hareket etmelerini istemişti.

Final ruhu ve dikkat. 1997 buydu. Öyle mi olmuştu? Hak getire. O meşum Nisan sabahı ruhları da dikkatleri de belli olmuştu. Kendisi kilim desenli kazağını giymişti. Kani'nin ise üzerinde mavi kot ile gri gömlek vardı. Gömleği belindeki tabancanın üzerine sarkıtmıştı. Mam Xıdır'ı dinlemeyerek randevularına gitmek üzere evden çıkmışlardı. Ne kadar kamufle etseler de tabanca ve bombaları farkediliyordu. Rahat davranıyorlardı. Komik bir halleri de vardı. Uzun boylu Cudi'nin yanında Kani çocuk gibi kalıyordu. KDP karakolunun önünden geçerken peşmerge komutanı yollarını kesmiş, kendini olabildiğine şirin göstererek onları çaya davet etmişti. Kısa bir tereddütten sonra davete icabet etmişlerdi. Anlaşmaya göre karakola silahla giremezlerdi. Tabanca ve el bombalarını nizamiyeye bırakmaları ile peşmergelerin üzerlerine çullanması bir olmuştu. Tek yapabildikleri bir duyan olur da arkadaşlarına haber verir düşüncesiyle, *"Biz PKK'yız"* diye bağırarak olmuştu. Peşmerge tekme tokat girip onları yerlerde sürükleyerek bodrum kattaki hücreye atmışlardı. Heval Salih'in gelip karakolu kontrol ettiğini, kimseyi bulamayınca karakol komutanına rest çekip gittiğini yine burada duyacaklardı. Nisan sonunda atıldıkları kör hücrede dışarda duydukları tek ses, mayıs ayının başında Hewlêr'de yükselen silah sesleri olmuştu.

Kani, *"Ahmak oğlu ahmak olmasam bu kahpelere tabanca ve bombalarımı teslim eder miydim? Vay benim eşek kafam vay"* diye dövünürken, O hallerine gülüyordu. Kani'nin sinirli sinirli, *"Ne gülüyorsun"* sorusuna açık açık *"halime"* yanıtını veriyordu. *"Hem bana şeytan diyecekler hem de böyle basit avlanacağım, gülmeyip de ne yapayım"* diye ekliyordu. Öte yandan niye böyle karga tulumba içeri atıldıklarına dair bir fikirleri yoktu. Bir-iki saat içinde arkadaşlarının gelip kendilerini alacağı hayalini kuruyorlardı. Salih karakola gelmişti gelmesine de karakol komutanı yemin billah ederek kimseyi gözaltına almadıklarını söylemişti. Hücredeki iki günü, *"KDP bizi fazla tutamaz, bize yönelmeye cesaret edemez"* türünden tahminlerle geçirmişlerdi. *"Gafletin böylesi"* dedi bir sigara daha yakarken. Bir süre sonra hücrede yankılanan ayak sesleri gözlerini kısmen açmıştı. Sorgulanacaklarını anlamışlardı. Verecekleri ifadeyi netleştirmeye çalışmışlardı. Kani, *"Amed'li olduğunu, gerillaya katıldığını, yaralandığından dolayı tedaviye geldiğini"* söyleyecekti. Cudi iste, Batmanlı olacaktı. O da gerillaya katılmış, yaralanmış, tedavi için Güney'e gelmişti. İkisinin de

yara izleri ifadelerini inandırıcı kılacaktı. KDP'nin Cudi'nin gerçek kimliğini öğrenmemesi önemliydi. Yoksa infaz edebilirlerdi. Kani'ye göre kesinlikle ederlerdi. Sorguya alınacaklarına dair tahminleri tutmuştu, ifadelerini aralarında konuştukları gibi verdiler.

Cudi o günleri her hatırladığında, *“Biz kendimizi kandırmaya bayılıyorruz”* diye hayıflanıyordu. Kani'ye de, *“KDP bize saldırmaya cesaret edemez, halk müsaade etmez, biz YNK değiliz”* demelerini hatırlatıp takılırdı. KDP'nin nelere cesaret ettiğini burada duymuşlardı. Türkiye ile bir olup 14 Mayıs'ta kendilerine karşı *“Sandviç Harekatı”* başlatmışlardı. Hewlêr'de insan kanını donduran bir katliam yapılmıştı. Cudi'yi en çok yaralayan da bu olmuştu; yanlışlıklarının, abartılı güvenlerinin ve tedbirsizliklerinin bir sonucu olarak görüyordu bu katliamı. *“Kardeşim gözlerim önünde öldürüldü. Bağırsaklarım orta yere döküldü, şu KDP'yi tanıyamadım”* diyordu. İnsanoğlu işte, olacılara kendini inandırmakta zorlanır. İnanmak istemediği gerçekleştiğinde ise dövünür. Toplantı yapıp olacıkları tartışmışlardı. Hasan bir talimatın daha geldiğini söylüyordu. Parti, eylem gücü dışında kalan arkadaşları geri çağırmıştı. Savaşın hemen başlayacağını tahmin etmediklerinden işi ağırdan almışlardı. Cudi'nin Hasan'a tepkisinin bir nedeni de buydu. Gecikme çok pahalıya mal olmuştu. KDP peşmergesi Hewlêr Hastanesi'ni sarmış, teslim olmayı reddeden yaralı ve hasta gerillaları katletmişti.. Hêlin ve Dicle bir evde kuşatılmış, *“teslim ol”* çağrısına son mermilerine dek çatışarak yanıt vermişlerdi. Sonra Salih kuşatılmış, Rêwbarların evinde. O da teslimiyete çağrılmış, çağrıya içerdeki sivillerin dışarı çıkarılması talebiyle yanıt olmuş. Rêwbar'ın anası içerde kalmak istemiş, Salih güçlkle onu ikna edip vedalaşmış. Rêwbar, anası ve altı aylık kardeşiyle evden çıkmışlar. Salih yanındaki tek el bombasını fırlatarak başlamış çatışmaya. Tabancayı peşmergeye doğrultup üzerlerine yürümüş. Kendisine doğrultulmuş onlarca namlu birden ölüm kusmuş. Hastane katliamı, Salih, Hêlin ve Dicle'nin şehadetinden sonra Hasan, Ömer, Bahar ve Reyhan tek mermi patlatmadan esir alınmışlardı. Hacer de öyle. Cudi hem kendilerinin basitçe tuzağa düşmesini hem de Hasanların tavrına tepkiliydi. Salih'i yalnız bırakmışlardı.

Peşmerge nöbet değiştiriyordu. Tuvalet sırasındakilerden ihtiyacını giderenler avluda volta atıyor, kimileri de çeşmeden bidonları doldurmakla meşguldü. Cudi, Akre Dağı'nın yamaçlarına özlemle

bakarak iç yolculuğuna devam ediyordu. Dönüp dönüp Salih'i anıyor, Salih'i arıyordu. Esaret altında geçirdiği bu iki aylık süre Salih'i daha fazla anlamasına yaramıştı. Esas Salih'i Hasan'dan dinlemişti. O toplantılardaki ve eylemlerdeki Salih'i, gelişmeleri takip eden, genişçe tahlil eden, kendini fedakârca katan, emekçi, mütevazı ve girişken Salih'i bilirdi. Hasan bunlara adaşının Hilvan'dan başlayan yolculuğunu eklemişti. *"Ağaçlar, Hilvan'da kapılarını arkadaşlara açan ilk ailelerdendir"* diye anlatıyordu Hasan. Salih'in ağabeyi Ahmet, Hilvan-Siverek direnişi diye bilinen, PKK'nin feodal işbirlikçi Süleyman ve Bucaklara karşı yürüttüğü mücadelede 1980'de şehit düşürülmüştü. Diğer ağabeyi Salih ise esir düşüp Amed zindanı işkencelerinden geçirilmişti. İdam cezası verilmiş, yapılan yasal değişiklikle cezası müebbetle çevrilmişti. Küçük kardeşi ise 1990'da gerillaya katılmış, ağabeyi Salih'in ismini kod olarak kullanmıştı. 1992'de GAP Eyaletinde Şehit düşmüştü. Kardeşinin şehadetinden sonra Çavgun olan kodunu o da Salih yapmıştı. Cüzdanında Başkan Apo'nun fotoğrafıyla birlikte kardeşi ve çocuklarının fotoğrafını taşırdı. Hasan, kardeşi için *"mücadeleyle büyüdü"* diyordu. Seksenlerin sonlarında katılımı daha aktiftir. Legal siyaset, basın- yayın faaliyetlerine katılır. 1991'de SHP ile yapılan ittifakta HEP'in Urfa milletvekili adaydır. 100 gibi az bir oyla meclisin kapısından döner. Deşifre olup aranınca GAP Eyaleti kırsalına çekilir. 1992'de Önderliğin çağrısı üzerine Şam'a geçer, oralardan Güney Kürdistan'a gelir, örgütlemeye tecrübesine ihtiyaç vardır.

Hasan'ın anlattıkları Cudi için Salih'i daha anlaşılır kılıyor, içten içe yaşananlardan sonuçlar çıkarmaya çalışıyordu; *"Demek ki feodalite ve işbirlikçiliğe duyduğu kinde çocukluğunun izleri vardı. Ağabeylerinin ve kardeşinin acısı ve anıları hırsını kamçılıyordu. Adeta soluk almadan çalışıyordu. Olgunluğu ve tecrübesi hemen göze çarpıyordu. Son toplantıda, 'KDP fırsat kolluyor, dikkatli olalım' demişti kaç kez. Hasan'ın dediğine göre Kani ve Cudi'nin gizlice gözaltına alınmalarından sonra da tüm arkadaşları uyarmıştı. Eylem gücü dışındakilerini Hewlêr'den çıkarmaya çalışmış ama yeterli zaman bulamamıştı.*

*Nasıl bir şeydi bu zaman, esaret altında geçmek nedir bilmiyor, dışarıda ise yetmiyordu. Niye yetmesindi? Boşa harcanmasa yeterdi. KDP-YNK savaşından sonra halkın bu örgütlerden uzaklaşması, yüzünü bize dönmesi, gençlerin katılımı bizi sarhoş etti, imkanları kullanamadık.*

*Hele bir de yanı başında Salih gibi etrafına güven veren, yol gösteren bir yoldaşın oldu mu, kaygılanacak bir şey olmazdı. Demek ki mesele sadece tedbirsizlik değildi, rehavet ve keyfilik, abartılı kendine güven ve sarhoşluk hali vardı. Salih, ‘Hewlêr’i direniş kalesi yaparsak Soran ve Behdinan Kürtleri kadar Türkmen, Asuri ve Arapları birlikte kucaklarsak halk olarak artık sırtımız yere gelmez’ dediğinde sadece onaylayıp alkışlamakla yetiniyorduk. Hewlêr’i kazanmanın anlamını yeterince kavrayamamıştık, Çeşitli ajan güçlere, Türk istihbarat ofislerine birkaç eylem yaparak durumu kurtarmaya çalışıyorduk.” Cudi bunları düşünürken yine aynı noktaya geliyordu; “Salih’i yalnız bıraktık. Salih, Hêlin, Dicle ve hastanedeki yaralı yoldaşlar teslim olmayarak Hewlêr’i büyük bir direniş kalesine çevirmişlerdi. O zaman, bizim de cezaevinde örgütlenmemiz gerekiyor. Ama nasıl?”*

Cudi, Akre Dağı’nın yamaçlarını seyretmeyi bırakıp koğuşa döndü. Birkaç ayda nasıl da artmıştı sayıları, 70 kişi olmuşlardı. Yedi-sekizi militan geri kalanı PKK’ye sempatisi var denilerek esaret altına alınmış yurtseverlerdi. Cudi kendini de “yurtsever” kategorisine katıyordu. Kendisinden hemen önce gelen grupta olan Ziyad Maxmur Mülteci Kampı’nda kalan bir yurtseverdi. Cemal ile Seyfi kırk yıllık ömürlerinin yedi yılını gerillada geçirmişlerdi. Selim ile Gezmiş’in gerillaya katılmaları üzerinden üç yıl geçmişti. Ömer yine öyle. Hasan ise 1988’den beri hareketin içindeydi. Şahan, Gurbetelli ve Salih’le tanışıp çalışmış, Önderlik eğitiminden geçmiş, dünya kadar bilgisi olan biriydi. Kani’nin zaten bir “Doğuştan PKK’liyim” demediği kalıyordu. Örgütlenme adımını atması gerekenler onlardı. Nedense işi oluruna bırakmışlardı. KDP’nin teslimiyet dayatmasını reddetmek, PKK’liyim demekle ısrar etmek, koğuş tuvalete çıkarıldığında sorgulardan kaçmamak, kimi zaman özel olarak çağrılıp Hamid, Hettam ve Seyfo’nun işkence tezgahına yatırıldığında aman dememek, belli periyodlarla kampı denetlemeye gelen Kızıl Haç heyetine yaşananları ve içinde tutuldukları koşulları tüm ayrıntılarıyla anlatmak yeterli görülüyordu. Direniş bununla sınırlıydı. Bu duruş bile başta sempatizanlar, tüm esirleri etkiliyordu. Anlamlıydı ama Cudi’ye göre bu böyle gitmezdi. Dayatılanı kabul etme gibi bir sonuç çıkıyordu. Bunu, kendi kendilerine çizdikleri sınırı aşmaları gerekiyordu. Öncülük etmesi beklenenler kendi havalarındaydı. Hasan biraz pasif ve insiyatifsizdi. Cemal, Seyfi ve Selim Küçük Güneyliydi. Gezmiş kendi köşesine

çekilmişti. Kani doğal otorite olarak öne çıksa da bir örgütlülük yaratamıyordu. Cudi ise, *“Ben yurtseverim onlar öncülük etsinler”* diyerek kenarda bekliyordu. Kaygılarını yüksek sesle dillendiriyordu.

Bir hafta önce Kani’ye, *“Direnişi böyle sürdüremeyiz”* dediğini hatırladı. *“Kendi içimizde bir örgüt kurmamız, işkenceleri reddedip yaşam koşullarının düzeltmesini dayatmamız lazım”* demişti. Kani’den beklemediği bir cevap almıştı. Kani’ye göre KDP Parti karşısında fazla dayanamazdı, bir anlaşma yolunu arayacaktı ve kendileri de bırakılacaktı. Burada fazla kalmayacaklardı. Hem kiminle örgüt kurulacaktı ki. Hepsi örgüt yaşamına ayak uydurmada zorlandıkları için geri cepheye yollananlardı. Kendisi ve Gezmiş gözünü, Selim ayağını kaybetmişti. Cemal ve Seyfi fiziki olarak zorlandıklarından erzak taşımaya yollanmışlardı. Hasan konuşmak dışında bir şey yapamazdı. Ömer zaten Allahlıktı. PKK’lilikten vazgeçmemek yeterliydi.

Zaten Cudi’nin kendisinin de ciddi sağlık sorunları vardı. Evet, geçen gece yediği tekmeyle peşmergelerin ellerinde bayılmış, Kani, *“Arkadaşımı öldürdünüz”* diye ortalığı velveleye vermiş peşmergeler paniklemişti. Elleri bayıldığından artık onu dövmeye cesaret edemezlerdi. Fakat sorun bu değildi ki, arkadaşları alınıyordu ya. Seyfo ayıyı andıran yapısıyla Kani’yi başının üzerinde çevirip çevirip yere çalıyordu ya. Seyfi’nin bıyığı, Selim’in proteziyle alay ediyordu ya. Hele Mam Xıdır gibi yaşlılara yapılanlar... Başlarına konulan mülazımlar. Şu Vahit ve Vahap kardeşler. Radyo, kağıt, kalem herşey onların elindeydi. İdarenin ajanlarıydı. Tüm koğuşı tedirgin ediyorlardı. Havadan sudan sohbetler bile fısıltıyla yapılır olmuştu. Ayrıca sorun ne kadar kalacakları da değildi. Sorun mevcut durumu sineye çekip çekmeme sorunuydu. Sorun Salih’in hayaliydi. Salih, Güney Kürdistan’ı Apocu direnişle şahlandırmak istiyordu. Bunun için çabalamıştı. En az üç yıl gerillacılık yapmış olanlar nasıl bir araya gelip örgüt kuramazlardı. Her biri hayatını koymamış mıydı bu işe? Bunun için vurulup vurmamış mıydı? Kiminin ağabeyi, kiminin kardeşi, kiminin bacası gerilla veya şehit değil miydi? Şu Allahlık denilen Ömer’in tüm ailesi bu işin içindeydi. Ablası Şehit, ağabeyi hâlâ savaşıyordu. Dağ koşullarında zorlanmış ama bilgisi, birikimi vardı. İnsanlarla iyi kaynaşıyor, karşısındakini rahatlıkla ikna edebiliyordu. Çatışmadan esir düşmesine kendisi de tepkiliydi ama *“Bunlarla örgüt olmaz”* denilemezdi. Kani’nin beğenmediği *“geri cephe”* çoğunlukla örgütlenme işiydi zaten.

Kiminle tartışılabilir acaba? İki şoför dediği Cemal ve Seyfi olabilirler miydi? İkisi de kırklı yaşlardaydı. İkisi de Kùçùk Güneyli olup 1990’da mücadeleye katılmışlardı. Dağda zorlandıklarından geri cephe faaliyetine gönderilmişlerdi. 14 Mayıs saldırısından hemen önce birinin yanında Selim, diğerinin yanında Gezmiş, arkada Ziyad olduğu halde üç Land Rover ile Zap’a cephaneye götürürlerken Akre yakınlarında peşmerge tarafından durdurulmuş, rutin arama yapılacağı, sonra yollarına devam edecekleri söylenmiş, arabadan indirilir indirilmez tutuklanıp cephanelerine el konulmuştu. Kendileri tanıştığım ilk grup oluyor. Cudi örgütlenme işi için Seyfi’yi yoklamaya karar verdi.

## 6-Ozan

Bir gün sonra tuvalet ihtiyacını giderdikten sonra avluda volta atarken konuyu Seyfi'ye ıtlattı. Örgütselliğe ihtiyaç vardı. Cudi'nin Seyfi'den aldığı yanıt Kani'den aldığından farklı değildi. *“KDP ile çatışma uzun sürmeyecekti, bu ahır gibi kampta fazla kalmayacaklardı. Dört duvar arasında çoğu yaşını başını almış insanları örgüt yaşamına çekmek mümkün değildi. Hem kiminle örgüt kurulacaktı. Kani dersin kaba saba ve kurlsız, Hasan ile Ömer insiyatfsiz ve ıtkırıldım, Gezmiş zaten bitmiş, Cemal ve Selim örgütselliği kaldıramazlardı, Ziyad kendi halinde bir milis... PKK'lilikten vazgeçin dayatmasına karşı direnmek yeterliydi.”* Seyfi ile bir daha bu konuyu konuşmayacaktı. Morali bozulmuştu.

İki gün sonra Kemal Urfa adında bir PKK'li esir daha getirildi. Cudi *“belki”* deyip onu izlemeye başladı. Kemal orta yaşın biraz üzerindeydi. Saçları beyazlamıştı. Gür, pala bıyıkları da beyazlıktan hayli nasiplenmişlerdi. Örgütte de eski olduğu anlaşılıyordu. Ta 1989'da Almanya'da katılmıştı. Aynı yıl Bekaa Vadisi'ne gidip eğitim görmüştü. Oralardan da gerilla sahasına. Bu yıllar içinde epey bir pratik tecrübe biriktirmiş olmalıydı.

Kemal benim dikkatimi de üzerine topladı. İnsan öyküleri müptelası olmuşum çünkü. Hatta *“avcısı”* dersem daha doğru olabilir. Sadece bir duvar değildim artık, merak ederdim. Konuşulanlara kulak kabartırdım. Esirler başlarından geçenleri, heybelerindeki öyküleri anlattıklarında keyifle dinlerdim. Dinledikçe benim de bir kimliğim oluşuyordu sanki. Tecrübelerim artıyordu. Kimlik neyse de tecrübe neyime yarayacaktı. Orası bir muamma. Haa, şunu da anlamıştım artık, insan kimliğini yaşadıklarında taşırdı. Karakter yaşantının bir yansımasıydı. Hafsalarında biriktirdikleri anılar kişiliklerine ayna tutardı. Ben böyle sessiz sedasız dururken esirler kah felekten bir an çalmanın şen şakrak havasıyla, kah bir sır paylaşır gibi fısıltıyla, kah tedirginlikle yaşantılarını üzerime boca ederlerdi.

Kemal'i farklı kılan ne Urfa'dan kalkıp gelmesi, ne dağlarda kurşun atması, ne de ağırbaşlılığı ve sessizliği idi. Onu farklı kılan Ozan (Ömer Özsökmen) ile çalışmış olması, son eylemini bilmesiydi. Esirler merak ve ilgiyle Ozan hakkındaki anlatımlarını dinliyorlardı. Benim durumum da farklı değildi. Hasan'ın biriktirdiklerinin faydası bir kez daha ortaya çıkıyordu. Basında çalışmış olmaktan kaynaklı herhâlde, *“ayaklı arşiv”* gibiydi mübarek. Anlatılan öykülerdeki boşlukları o dolduruyordu.

Esirlerin çoğu Ozan adına aşınaydı. Şu veya bu şekilde hakkında bir şeyler duymuşlardı. Kemal onu orta boylu, saçları önde dökülmüş, güler yüzlü diye tarif ediyordu. Emekçiliği, çalışkanlığı ve fedakarlığından etkilenmişti. Türkiye sol hareketinden gelerek PKK'ye katıldığı, 12 Eylül faşist cuntasının zindanlarında on yıl yattığı, Xakurkê'ye yakın Diyana şehrinde siyasal-diplomatik faaliyetler yürüttüğü, Xakurkê gücünün lojistik ihtiyaçlarını örgütlediği gibi genel bilgilere sahiptiler. Kemal'in anlattığına göre Mayıs ayının başında Ozan, *“KDP saldıracak, onun için elimizi çabuk tutup arkadaşlara yeteri kadar erzak taşıyalım”* diyormuş. 16 Mayıs 1997'de son bir kez kamyonla un, şeker, yağ, pirinç vb. yüklemişler. Kemal kamyonla gidecek, arkada arabayla onu Ozan takip edecekti. Bu Diyana'daki son işleri olacaktı. Ozan, *“Savaşın eli kulağında, savaşta dağda olmak gerek”* demişti. Diyana'nın hemen çıkışında peşmerge durdurmuştu Kemal'i. Kamyondan indirilip elleri bağlanmıştı. O arada Kemal bir patlama sesi duymuştu. Sonrasını nezarete peşmergelerin kendi aralarında konuştuklarından, kendisini sorgulamaya gelen işkencecilerin anlatımlarından öğrenmişti.

Bir peşmergenin, *“Kendini arabayla birlikte patlattı”* dediğini duymuştu Kemal. Bir diğeri, *“Karkerlerin gözü karadır yaklaşmamak lazım”* diye uyarıyordu. Sorgucu peşmerge ise, *“Şu Ozan'ı 1970'lerde sağ bırakmakla hata ettik. Küçüktür demişler, bırakmışlar. Ben olsaydım küçük müçük dinlemez gebertirdim. Böylelerinin başını küçükken ezmek gerek”* demişti. Bir sonraki gün, *“Bak Kemal, Apo size ölümden başka bir şey vermez, hepinizi ölüme gönderecek. Ozan otuz yıl kuyumuzu kazmak için mücadele etti. Sonunda gelip bombayı kendinde patlattı. Üç-beş peşmergenin canını aldı, o kadar. Bununla Barzani'ye bir şey olmaz. Aklını kullan. Apo'yu bırak bize gel, bize çalış, sana her türlü imkanı sunarız.”* biçiminde teslimiyeti dayatmıştı. Kemal tekliflerini reddetmişti. Elleri bağlanırken duyduğu patlama sesinin sırrını

çözmüştü. Hatta o anı kafasında canlandırıyordu: *“Peşmerge arabanın etrafını sarmıştır. O zaman bombanın pimini çekmiş, hazır beklemiştir. O kısacık ana mutlaka ‘Biji Serok Apo, Biji PKK, Bimre İxanet’ sloganını sığdırmıştır.”* Kemal böyle anlatıyordu. Kendisini sorgulayanın istihbaratçı olduğu her halinden belli olan peşmergenin, *“Küçükken öldürmeliydik, otuz yıldır kuyumuzu kazıyor”* deyişinin anlamını ise Hasan’ın anlattıklarıyla çözecekti.

Kemal, Ozan ile kaldığı halde, *“Türkiye sol hareketinden gelmiş”* denildiğinde onu Türk zannedenlerdendi. Hasan, *“Ozan, Urfalı Ermeni bir aileden gelmektedir”* dediğinde şaşırırlar arasındaydı. Aile 1915 soykırımının travmatik etkisiyle kimliğini gizlemiştir. Ozan, 18 yaşlarındayken ailenin kendi aralarındaki konuşmalarından tesadüfen Ermeni olduklarını öğrenmiştir. Bir Kürt olarak büyümüş, kendini Kürt hissetmiştir. 1966’da henüz Urfa lisesi öğrencisiyken Güney’deki mücadeleden, özellikle Celal Talabani’den etkilenir. Kuzey’de de gerilla hareketinin geliştirilmesi gerektiğini düşünür. Siyasal faaliyetlere erkenden katılır. İlk adımı İstanbul’da DDKD ile ilişkilenererek atar. DDKD içinde alttan alta sömürgeciliği ve bağımsız Kürdistan gibi düşünceleri tartışan grupların içinde yer alır. O koşullarda Kürdistan’ın sömürge olduğunu dillendirmek oldukça radikal bir adımdır.

Esirleri şaşırtan bir ayrıntı ise Ozan’ın daha 1970’lerde Önder Apo ile de tanışmış olmasıydı. 1971’de Önder Apo, DDKD İstanbul binasında bir seminer verir. Seminerde Kürdistan Halkının bağımsızlığı ve özgürlüğü savunulur. DDKD’nin kelli felli yöneticilerini tedirgin eden bir seminerdir. O seminere Ozan’ın da katıldığını esirler Hasan’dan duyuyordu. Ozan o dönemde Dr. Şivan (Sait Kırmızıtoprak) ile hareket etmektedir. Türkiye KDP’sinin bir üyesidir. Dr Şivan’ın sömürgeciliğe karşı silahlı mücadeleyi savunması Latin Amerika devrimciliğinin etkisi altındaki Ozan’a çekici gelmektedir. Güney’deki mücadelenin tecrübelerini Kuzey’e taşımak, Güney’e destek olmak ve kendi silahlı birliklerini geliştirmek amacıyla Dr. Şivan 35 kişilik bir grupla Güney’e geçtiğinde Ozan da yanındadır. Sait Elçi’nin Dr Şivan’a vurdurulması, akabinde Dr. Şivan’ın iki arkadaşıyla birlikte infaz edilmesi bu dönemde oluyor. KDP, Dr. Şivan’ı Bamernê’ye davet edip tutuklarken, olup bitenden habersiz olan grubun geri kalanı bir otelde misafir edilmişlerdi. Sabah olunca o misafirler de tutuklanıyor. Hepsine *“Suçlusunuz”* deniliyor.

Cudi araya girip, *“Bizi de çaya davet etmişlerdi”* diyecek oldu. Bir anlığına Kani ile göz göze geldi. Kani’nin ve diğer arkadaşlarının dikkatinin Hasan’ın üzerinde olduğunu görünce Hasan’ın anlatımını kesmeye dili varmadı. Muziplik yapacak bir hava da yoktu zaten. Hasan birçok ayrıntıyı hafızasında tutmuş, bir kitaptan okur gibi anlatıyordu. Sözü 1992’de Ozan’ın Önder Apo ile yaptığı diyaloga getirdi. Avrupa’da basın faaliyetindeyken okuyup redakte etmişti. Ozan o diyalogda daha 1970’lerde Barzani’nin MİT ve SAVAK ile çalıştığını, CİA ile işbirliği içinde olduğunu ifade ediyordu. Bunu kimi arkadaşlarıyla da paylaşmıştı. Arkadaşları Onu, *“Ulusal bir Öndere hakaret etmekle”* suçluyorlar. Ozan, kamplara rahatlıkla girip çıkan, elini kolunu sallayarak dalan ve kampları denetleyen İranlıları gözleriyle görmüştü. Dr. Şivan’ın tasfiyesine, çizgisinin terörize edilerek Derwêşê Sado isimli MİT ile bağlantılı bir kişiliğe peşkeş çekilerek içinin boşalttığına tanıklık etmişti. Önder Apo o diyalogda Ozan’a, *“Bu süreçleri yaz, MİT ile CİA ile birlikte geliştirilen bilinçli bir tahriftir, kimse doğru dürüst bilgiye sahip değil, sen yaz”* diyor. Hasan, Ozan’ın yazıp yazmadığını bilmiyordu.

Hasan’ın söylediğine göre Dr. Şivan’ın grubundan geriye kalanlardan bazıları Türkiye’ye gönderilir, bazıları ise Suriye’ye geçer. Suriye’ye geçenlerin bir kısmı soluğu Avrupa’da alır. Ozan’ın gençlik kahramanı Talabani de Barzani’nin Şam-Beyrut temsilcisidir. KDP’nin muhaliflerini dağıtmakla meşguldür. Ozan, Filistin kamplarına geçer. İsrail’e karşı direnişte yer alır. Bir yandan da içinde Necmettin Büyükkaya’nın olduğu bir grup arkadaşıyla yeni bir çıkış, yeni bir oluşum arayışındadır. Mevcut olanlardan umudu kesmiştir. Bir parti programı dahi kaleme alınır. Necmettin dışında bu işe el veren çıkmaz. Ozan, Şam’da görüştüğü Teslim Töre ile Türkiye’ye dönerek Türkiye Devrim Mücadelesine katılır. Katılımı merkez komite düzeyindedir. 12 Eylül faşist cuntasına esir düşerken de görevi budur. PKK’nin 15 Ağustos 1984 atılımını Metris zindanında öğrenir. Atılım onu yeniden heyecanlandırmıştır. Kıt imkanlarla da olsa atılımın akıbetini takip eder. 1970’lerde hayal ettikleri gerçekleşmektedir. 1988’de zindandan çıktıktan sonra PKK’ye katılır. Önder Apo ile diyalogda Ozan’ın, *“PKK’ye gelişimi bir terk ediş olarak görmüyorum. Devrimci faaliyetleri yürütmek için geldim, benimle fazla uğraşmazsınız”* dediğini hatırlıyordu.

Hasan bu cümleyi söyledikten sonra susmuştu. Dinleyenlerde de bir sessizlik olmuştu. Bir süre kimse tek laf etmedi. Sessizliği bozan Cudi oldu;

*-Ozan arkadaşşı duymuştum ama bu kadarını bilmiyordum. Ne kadar değerli bir yoldaşı yitirdiğimizi yeni yeni anlıyorum. Ozan arkadaşın hayat hikayesinin bize söylediğı bir şey var: ‘Hep direniş, hep mücadele.’ Bakıyoruz nerede devrimci bir çıkışın ışığını görmüş oraya koşmuş.*

Hasan, Ömer ve Kani, “doğrudur” dediler. Kemal, Cemal ve Seyfi ise başlarıyla onayladılar. Cudi konuyu mevcut durumlarıyla ilişkilendirmek için devam etti:

*-Ozan arkadaşın hiçbir koşulda sıradan bir katılımı, sıradan bir duruşu kabul etmediğini görüyoruz. Çoğu kimsenin kolay kolay üstesinden gelemeyeceğı koşullarda bile büyük bir iddia ve kararlılıkla mücadeleye sarılmış. Bir an bile örgütsüz kalmayı kabul etmemiş. Hep mücadeleyi örgütlemek için çalışıp didinmiş.*

Kemal, “öyleydi, öyleydi” diye söylendi. Hasan, “anlatacaklarımı anlattım” dercesine öylece Cudi’ye bakıyordu. Kani, tütününe davranıp sigara sarmaya koyuldu. Cemal, su içme bahanesiyle yerinden doğruldu. Seyfi, Ömer’e dönüp havaların sıcaklığından yakındı. Cudi söyledikleriyle kaldı. Konuyu örgütlemeye kaydırınca oluşan ilgisizlik onu germişti O da sigaraya sığındı. Herkese tepkilenmişti. Arkadaşları böyle anmak “lafazanlıktır” diye geçirdi içinden.

O günün akşamında gerilla KDP’ye etkili bir darbe vurmuş olmalıydı ki idare Kani, Hasan, Seyfi ve Ömer’i çağırdı. Gece yarısına kadar Hamit, Hettam ve Seyfo’nun içinde olduğu işkence takımı üzerlerinde tepindi. O gece Şimal diye bir peşmerge de işkence takımında yer almıştı. Dönüşte Hasan onun için “Surçigiller familyasına benzemiyordu” demişti. Mecburiyetten oradaymış gibi bir hali varmış. Elinden geldikçe sert vurmuyor, vurduğunda da esirin kulağına çaktırmadan eğilip, “Kusura bakma” diye fısıldıyormuş. Daha sonra Şimal’i nöbet tutarken de gördüler. Aralarında bir güven ilişkisi gelişti. Şimal, Surçigillere çaktırmadan esirlere kimi haberler getiriyor, ufak tefek iyilikler yapıyordu. Fırsat bulduğunda ise peşmergelikten kurtulma hayalini anlatıyordu.

## 7-Avaşın

Çatışmalı ve sıcak geçen yaz, yükünü olduğu gibi sonbahara devrederek ayrılıyordu. Radyo ve ziyaretçiler hep yeni çatışma haberleri veriyorlardı. KDP işbirlikçiliğine karşı Kuzey-Güney ittifakı adı altında başını PKK ve YNK'nin çektiği, irili ufaklı birçok örgütü bir araya getiren bir cepheleşmeden söz ediliyordu. İttifakın Hacı-Umran, Çoman ve Sidekan kasabalarını KDP'den aldığına dair bilgiler geliyordu. Sidekan'ın alınması oldukça yankı bulmuşa benziyordu. Cudi'ye göre yankının sebebi, Sidekan'ın sınır kaçakçılığındaki öneminden kaynaklanıyordu. İran-Irak sınır hattındaki Sidekan'da jiplerle, kamyonlarla kaçakçılık yapılmıştı. Herhangi bir gümrük kapısından daha işlekmış. Orayı ele geçirmek ekonomik imkanların yanı sıra her türlü silaha ulaşmayı da kolaylaştırırdı.

Ziyaretçiler esirlere gelişmelerin coşku ve heyecanını da taşıyordu. KDP'nin sıkışıp kalması, ciddi bir direniş gösterememesi hepsine moral veriyordu. Tuvalet sırasında linç mangasının savurduğu darbeler umursanmaz olmuştu. Bir süre sonra KDP'nin hatırı sayılır kişileri devreye sokup ateşkes arayışında olduğu haberi geldi. Bu haber birçok esiri umutlandırmışa benziyordu. Belki bu arada esir takası da olurdu, kim bilir! Hasan bunun zaman kazanmaya dönük bir taktik olduğunu söylüyordu. Mam Xıdır ile Muhammed Elfi de KDP'nin bir oyun peşinde olduğu kanaatindeydi. *“Marê reş spê nabe”* (Kara yılan beyazlamaz) diyorlardı. Eylül ayının sonlarına gelindiğinde kaygıların yersiz olmadığı anlaşıyordu. KDP radyosu Türk ordu birlikleriyle beraber PKK'ye karşı sandviç harekatı yaptıklarını gürültüyle anons ediyordu. Ziyaretçiler de haberi doğruluyordu. *“KDP nasıl ki 1996'da Saddam'ı çağırıp YNK'ye yöneldiyse şimdi de Türk devletini çağırıp PKK'ye yöneldi”* diyorlardı. Türk ordusu dünden hazırmış gibi tankıyla, topuyla ve uçaklarıyla Güney'e dalmıştı. PKK sivil halkın zarar görmemesi için kent merkezlerini bırakıp dağlara çekilirken, KDP buraları geri almakla övünüyordu. Şafak Operasyonu adı verilen yeni sandviç harekatı

anlaşıldığı kadarıyla Zagros hattında yoğunlaşmıştı. Esir takası hayalleri yerini kaygı ve endişeye bırakıyordu. Bir duvar olarak ben de gamsız değildim. “Çelişki ve çatışmaların yoğunlaşması” nüfusumun artması demekti. Şimdi bile kapasitemi katbekat aşan yükün altındayım.

Ekim ayının ortalarında Cudi, örgütlenme meselesini Kani ile bir kez daha tartıştı. Haberler çatışmaların sanıldığı gibi kısa bir sürede bitmeyeceğine delaletti. Ufukta bir anlaşma falan görülmüyordu. Artık gözlerini açmalarının vaktiydi. Kani, Hasan ve Seyfi’yle konuşup tartışarak bu işe öncülük edebilirdi. İşe kaba işkencelerin reddi ve bunlara son verilmesi talebiyle başlanabilirdi. Linç mangasının marifetlerine daha fazla tahammül edilemezdi. Getirilen esirlere araçtan indirilir indirilmez girilmesi, istedikleri esirin istedikleri zaman koğuştan alınarak işkenceye götürülmesi dayanılır gibi değildi. Bu hal edildikten sonra sıra diğer konulara gelirdi.

Kani, Cudi’ye hak verir gibi oldu. Bu linç mangasının yaptıkları insanın kanına dokunuyordu. Fakat gel gör ki, Cudi’nin dediği gibi örgüt kurma koşulları yoktu. Dayatılan teslimiyete karşı direniş sürdürülüyordu ya, hem kiminle örgüt kurulacaktı.

Bu konuşmanın üzerinden bir hafta geçmeden, uyuma pozisyonunu henüz almamış olan esirler, gecenin sessizliğini yükselen homurtularıyla bozan kosterin avluya girişiyle yerlerinden doğruldular. Olacakları bildikleri için atik olanlar penceredeki yerlerini almışlardı bile. Linç mangası her zamanki gibi tüm hazırlıklarını yapmıştı. Cop avuçta tartılıyor, hortum parçası şaklatılıyordu. Birazdan kosterin kapısı açılacak ve inene iştahla çullanacaklardı. Buraya giren her esirin ezbere bildiği, öfkeyle ve lanet ederek izlediği bir sahne. Yeni getirilenler içinde üzerlerinde gerilla kıyafeti olanlar da vardı. Bunların üçü kadındı. Böylece esir kadın sayısı 7’ye çıkıyordu. Üzerinde gerilla kıyafeti olan dört erkek esir 7. koğuşa verildi.

Gece tanışma faslını fazla uzun tutmadılar. Esas sohbetlerini sonraki günlere bıraktılar. Sonraki günler...

Genellikle esaretin ilk günlerinde esirler sessiz olur. Kendileri fazla soru sormaz, sorulanlara kısa cevaplar verir. Bakışlarında hep bir kaygı ve güvensizlik vardır. Dışa nasıl bir görüntü verilirse verilsin içten içe bir isyanı yaşamakta, esareti kabullenmemektedir. Kafası nasıl

kurtulacağıyla meşguldür. Son gelen dört esir bana daha sessiz, daha içe kapanık gelmişti. Bir başka şokun içinde gibiydiler. Acaba çok mu korkmuşlardı?

Yeni gelenlerin en genci Rênas Gever'di. Genç demek bile fazla gelirdi, resmen çocuk sayılırdı. Bir gece Gever'deki köylerine gelen gerillalar askeri yasayla onu yanlarına aldıklarını söylüyordu. Sağlık ekibine verilmişti. Avaşîn Hastanesi'nde sağlık üzerine eğitim görmüş ve yaralılara müdahalede doktorlara yardımcı oluyordu. Kendisiyle gelen Sabri Maraş, Şoreş Amed ve Ahmet Dêralok ile üç kadın esir Rênas'ın bakmakta olduğu yaralı gerillalardı. Rênas zamanla açılıp anlattıkça yeni gelenlerin sessizliklerinin nedeni anlaşılıyordu. Avaşîn'de Hewlêr Hastane katliamına benzer bir katliam yaşanmıştı. Rênas zamana yayarak parça parça anlatmış, anlattıkça sanki etkisinden kurtulup canlanmıştı.

Duyduklarım bana da fazla geliyordu. Böyle anlarda Mam Xıdır, *"Zinhar mebe muhbulê xiraban / Ne dost ne dijminê kulanem"* derdi. Yine demişti, katılıyordum. Ömer ise itiraz ederdi; *"Dost seçilebilirmiş, düşman seçilemezmiş, o bela gelip seni buluyormuş. Söz konusu Kürt olunca aramakla fazla vakit kaybedilmezdi. Yurtlarının güzelliği, verimliliği ve stratejik önemi mıknaş gibi bela çekiyordu zaten. Her gücün Kürdistan üzerinde mutlaka bir hesabı olurdu.. KDP güç hesaplarında adaptasyon kuraklığına sahipti. Esirlerin deyimiyle, 'egemenlerin maymuncuğu' gibiydi. Maymuncuk birgün İran'ın birgün Saddam'ın, bir başka gün Türkiye'nin elindeydi. Önlerine düşüp Kürdistan'ın kapılarını açmakta bir beis görmezdi."* Cudi'ye göre de *"KDP kimseye göstermediği düşmanlığı PKK'ye gösteriyordu. Çünkü PKK onun karakterini teşhir ediyor, maymuncuğun işlerini sınırlıyordu."*

Anladığım kadarıyla bu tür neden sonuç ilişkileri kurmakla insanoğlu rahatlıyordu. Belki de yüklerini hafifletmenin bir yöntemiymi. Benim böyle bir yeteneğim yoktu. Açıklamaların işlemeyeceği kadar kalın ve soğuk bir duvardım sadece. Haliyle neden-sonuç ilişkisinin bana bir faydası dokunmazdı. KDP'ye ister, *"koçbaşı, ister maymuncuk, ister ağaç kurdu"* denirdi beni ırgalamazdı. Duyduklarım karşısında ne donacak ne de beyne sıçrayacak bir kanım vardı. Dinleyip depolamak yetiyordu bana.

*“Şafak operasyonu başlamadan arkadaşlar Avaşin’de yaralıları için güvenli bir yer hazırladı”* diyordu Rênas. Görmeyenler içim derin Avaşin Vadisi’ni tarif ediyordu. Zagros nasıl ki yüksek ve çıkılmazsa Avaşin de derin ve inilmezdi. Zagros’un gücü, görkemi ve cazibesi yüksekliğindeyken, Avaşin ihtişamını derinliğine borçluydu. Öyle bir derin ki inilse çıkılmazdı. Ayrıca Zagros zirveleri adeta doğal güvenlik burçları gibiydi. Düşmanların kolay kolay cesaret edip incekleri bir vadi değildi. Ama gerilla nasıl ki İskender’in aşamadığı Zagros’a konup kamp kurmuşsa, inilemeyen Avaşin’i de boş bırakmamıştı. Hastanelerini de oraya kurmuşlardı. Yaralı ve hastalar inilemeyen, inilse çıkılamayan vadiye indirilecekti. Akıl karı mıydı? Ama derinliği savaş uçaklarının hükmünü ortadan kaldırıyordu. Havadan vurulamazdı. Rênas, *“operasyon başlamadan kırkın üzerinde yaralı gerillanın Avaşin Hastanesi’nde tedavi gördüğünü”* söylüyordu. Çoğunluğunu bir ayağını mayında kaybedenler oluşturmaktadır. İlaç da erzak da kıttır. Birbirlerine yaslanarak o koşullara, yokluğa ve ilaçsızlığa 20 gün direnirler. Dinledikleri radyodan operasyonun yavaş yavaş çekilmekte olduğunu duyarlar. Madem operasyon çekilmiştir sığınaktan çıkıp şöyle bir temiz hava almanın bir sakıncası yoktur. Temiz hava alırken henüz bitmemiş nohuttan sıcak bir yemek yapmak, çaydanlığı ateşe koymak da fena olmazdı. Öyle yaparlar.

Ancak sandıkları gibi operasyon çekilmemiştir. Avaşin’in derinliklerinden belli belirsiz yükselen duman hemen dikkat çekmiştir. Türk askeri inmeyi göze alamadığından peşmergeyi vadiye yönlendirmiştir. Peşmerge yaptığıyla askerden kocaman bir *“aferin”* alacaktır. Yirmi gün sığınakta kapalı kaldıktan sonra kendilerini dışarı atmış yaralı gerillaların ruhu bile duymayacaktır peşmergenin sessiz sedasız vadiye sızdığını.

Rênas, peşmergenin sızmasından bahsedince yutkunmaya başlıyordu. Çocuk gözleri kendiliğinden ıslanıyordu. Mam Xıdır ve Muhammed Elfi hiçbir şey demeden önlerine bakıyorlardı. Peşmergenin ne olduğunu artık bilmiyorlardı. Bu çocuğun anlattıkları doğru muydu? Sabri, Şoreş ve Ahmet de onayladıklarına göre doğruydı. Henüz Hewlêr Hastane katliamı tazeyken bir de Avaşin’de bir vahşet sergilenmişti. Hedef yine yaralı, hasta ve çoğu silahsız gerillalardı.

Sabri Maraş araya girip rehavet, tedbirsizlik ve “*düşman buraya inemez*” yanlışından söz edecek gibi oldu. Duyan olmadı. Başka zaman olsa Mam Xıdır mutlaka, “*aklınız hep sonradan başınıza gelir*” diye onaylardı. Hasan da “*Savaşta ilk hata son hatadır*” klişesini eklerdi. Cudi, Ömer ve Cemal de konuya bir yerinden dalarlardı. Şimdi sadece başlarını eğip, gözlerini sabit bir noktaya sabitleyerek Rênas’ı dinliyorlardı.

Peşmerge hiçbir engelle karşılaşmadan “*düşman buraya inemez*” yanlışındaki nöbetçileri vurarak hastane noktasına kadar varıyor. Yürüyemeyecek durumda olan yaralılarla karşılaştıklarında esir alma zahmetine bile girmiyor. Avaşın suyuna fırlatıyorlar. Kimi kayalıklara çarparak parçalanıyor, kimi suda boğuluyor. Görece durumu iyi olup arazide kendini gizlemeye çalışanlar vardır. Peşmerge peşlerine düşüyor. Yakaladıklarının yürüyüp yürüyemeyeceğine bakıyor. Yürüyebilecek durumda ise esir alıyor, değilse hemen orada vuruyor. Ayaklarını mayına kaptıran 17 yaşındaki Kadir ile Ferhat Kobani ve Rênas’ın ismini bir türlü hatırlayamadığı arkadaşları sığınaktan çıkamayacak durumdalar. Peşmergenin noktaya sızdığını fark ettiklerinde sağ ele geçmektense birbirlerine sarılıp el bombasının pimini çekiyorlar. Bir bacağı olmayan Dersimli Ekin biraz çatışma imkanı buluyor. Cephane de kıttır ve mermileri erken bitiyor. Esir alınıyor. Peşmerge boynuna halat atıp yerde metrelerce sürükleyerek katlediyorlar.

Mam Xıdır ve Muhammed Elfi de dahil olmak üzere hiçbiri gözyaşlarını tutma gereği artık duymuyorlardı.

Yaklaşık iki ay sonra içinde Deniz, Çekdar ve Delil’in de bulunduğu bir grup esir daha getirildiğinde yapılan vahşetin duyduklarıyla sınırlı olmadığını anladılar. Hastanedeki yaralılardan bir olan Seyid Rıza (Serdar Morsümbül. Seyid Rıza o dönem kayalıktan düşüp ayağı üç yerden kırıldığından hastanededir. Ayağı alçıya alınmıştır. Vahşetten kurtulup Amed Malazgirt komutasındaki birliğe ulaşmış ve gözleriyle gördüklerini anlatmıştır. 2005’te Dersim’de şehit düşer.) Seyid Rıza’ya göre, kendisi dışında kurtulan olmamıştı. Deniz karşında Sabri, Şoreş, Ahmet ve Rênas’ı gördüğünde hem şaşırmış hem de sevinmişti. Ayrıca kimi ayrıntıları Seyid Rıza’nın gözüyle aktarmıştı;

*-Hevalê Seyid Rıza, peşmergenin noktaya sızdığını fark eder etmez bir kaya boşluğuna gizleniyor. Ondan on metre ötede ayağını mayında kaybetmiş Heval Mahir saklanmıştı. Peşmerge Mahir'i görüyor. Zaten silahsızdır. Esir alınıyor. Hemen orada arkadaşların yerini söylemesi için işkenceye başlıyorlar. Heval Mahir yalnız olduğunu söylüyor. Peşmerge bakıyor konuşmayacak, kafasına taşla vura vura katlediyorlar. Tüm işkencelere rağmen tek kelime etmemiş. Seyid Rıza bu manzarayı izlemek zorunda kaldığından uzun süre etkisinden kurtulamadı. Piskolojisi bozulmuştu. Ayrıca sizin de şehit edildiğinizi sanıyordu.*

Onlar da Seyid Rıza'yı Şehit biliyorlardı. Yaşadığını duymaları onları bir nebze sevindirmişti. Deniz, operasyon esnasında Baran Palu'nun telsizle Amed Mazgirt ile konuştuğunu hatırlıyordu. Ona ne olmuştu? Sabri Maraş kendisiyle esir düşen Baran Palu ve Dijwar Kayseri ile Çemço'da esir düşen Kani (Eva Junke. Alman Kızılordu fraksiyonu RAF'dan bir grup ile PKK'ye katılmıştı) isimli bir kadın gerillanın Türk ordusuna teslim edildiğini söyleyip, telsizle konuşma olayını merak edip sormuştu. Deniz:

*-Sen bu Fidel alçağını biliyorsun, Mart ayının başında kaçıp Türk ordusuna sığınmış. Zagros'ta uzun süre kaldığından ve araziye tanığından şafak operasyonunda Türk ordusuna öncülük ediyordu. Aynı zamanda kişisel intikam peşindeydi. Telsizde hep Seyid Rıza'yı soruyordu.*

Sabri Maraş, Fidel'in neden Seyid Rıza'nın peşinde olduğunu belli eden bir edayla araya girdi.

*-Çok kinciydi o şerefsiz. Oremar alanında Heval Seyid Rıza ile hep çatışmıştı. Heval Seyid Rıza onun savaş tarzına, örgütsel ilişki ve yaşamı yozlaştırma çabalarına karşı durmuştu. Eleştirip üzerine gitmişti. Heval Seyid Rıza'nın ideolojik ve örgütsel donanımı iyiydi. Fidel onunla baş edemiyordu. Kaçıp Türk ordusunu da arkasına alarak Heval Seyid Rıza'nın peşine düşmüş demek.*

Deniz, “doğrudur” deyip onaylayarak devam etmişti.

*-Hastane baskınında neredeyse amacına ulaşmıştı. Telsizle özellikle Heval Amed Malazgirt'i tahrik etmeye çalışıyordu. Onu ve Seyid Rıza'yı yakalayıp kafalarına sıkacağına söylüyordu galiz küfürler içinde. Arkadaşlar hiç muhatap olmuyorlardı. Birgün sizlerin ismini tek tek*

vererek ‘Onları tek tek esir aldık’ dedi. ‘Geri kalanları da geberttik’ dedi pis pis kahkaha atarak. Heval Amed emin olmak için ‘Söylediklerin doğruysa telsizi Baran Palu’ya ver’ dedi. Telsizden Heval Baran’ın sesini duyduk.

-Heval Baran, telsizle konuşacak biri değildir, sizleri durumdan haberdar etmek için konuşmuştur.

Deniz, Rênas’ı “doğrudur” deyip onaylayarak devam etti.

-Baran’ın sesinden bile durumun ne kadar kötü olduğunu fark etmek mümkündü aslında. Heval Amed’in elleri öfkeden titremeye başlamıştı. Heval Amed de ‘Ey Fidel alçağı dünyanın neresine gidersen git PKK seni yakalayıp yaptıklarının hesabını soracak’ diyerek sinirli bir karşılık verdi. Bölük komutanımız Heval Şahan Heval Amed’in ruh halinin iyi olmadığını fark ederek devreye girdi. ‘Aman Heval’ dedi, ‘bu alçağın tahriklerine kapılmayalım, yerimizi söylemek çok tehlikeli olur.’

Heval Şahan çok duyarlı ve soğukkanlıydı. Yanlış hatırlamıyorsam babası bir üniversitede profesördü. Hem teorik hem de askeri pratik yanı güçlüydü. Önderlik sahasında kaldığı süreyi iyi değerlendirmiş, kendini epey yetkinleştirmişti. Önderlik de onu gelecekte ciddi görevlerin üstesinden gelebilecek biri olarak görüyordu çok değer veriyordu.

“Doğrudur” dedi Deniz bir kez daha Sabri’yi onaylayarak. Hatta Şahan’ın Şehit düştüğü tekmili Önderliğe verildiğinde Önderliğin çok öfkelenildiğini ve tekmili kabul etmediğini ekledi.

-Fidel alçağı telsizle tahrikine devam ediyordu. Heval Amed’e telsiz koduyla hitap ederek ‘Piran... piran... erkeksen yerini söyle, değılsen de bilelim’ diye üsteliyordu. Heval Amed adeta düşünme yeteneğini yitirmişti. Aniden, ‘Ben Kaniya Ga’dayım (Öküz Çeşmesi) dediğini duyduk. Hepimiz şaşırdık. Heval Şahan, ‘ne yaptın Heval’ der gibi bir bakış fırlattı. Yarım saat sonra üzerimizde Türk ordusunun F-16’ları uçuyordu. Uçağın fırlattığı ilk roketle Heval Şahan, Hasan Konya ve Piling Çelê Hevaller Şehit düştü. Takım komutanı Heval Zemani Bozova ağır yaralandı. Biz uçakların sesiyle mevzilenmiştik. Uçaklar üç-dört sorti daha yaptı. Başka kayıp vermedik. Uçak saldırısını süper kobralar devraldı. Onları da boşa çıkardık.

*-Heval Amed tecrübeli ve askeri yönü güçlü bir arkadaştır, nasıl böyle bir hata yapıyor? Basiretin bağlanması denilen bu olsa gerek! Kesin kahrolmuştur. Ayrıca bu saldırıyı yanıtsız bırakmaz.*

Sessizce dinleyen Şoreş Amed'ti bu sefer araya giren. Deniz onu da “doğrudur” diye onaylayıp devam etti.

*-Havanın kararmasıyla birlikte Şehit arkadaşların parçalanmış bedenlerini toplayıp gömdükten sonra Kaniya Beton’a (Beton Çeşmesi) doğru manevra yaptık. Heval Zemani yolda Şehit düştü. Moralimiz iyice bozulmuştu. Ayrıca intikam duygularıyla doluyduk. Operasyon gücü arazideydi. Stratejik tepelerde mevzilenmişlerdi. Heval Amed bir diğer bölgenin gücü olan Heval Mahmud’u da çağırıp birlikte bir misilleme eylemi planladılar. Meze Tepesi’ndeki Türk ordu birlikleri hedeflenecekti. İkisi bizzat keşfe çıktılar. Bir gece sonra arkadaşlar tepeye yöneldi, başarılı bir eylem olmuştu. Düşmana en az 27 kayıp verilmişti. 11 silah, asker çantaları, bir telsiz, çelik yelek vb. askeri malzemeler de kaldırılmıştı. Bizden sadece iki arkadaş hafif yaralanmıştı. Herhalde bu eylemin de etkisiyle olacak operasyon gücü panik halinde geri çekildi.*

*-Hastane katliamından dolayı KDP’ye de güçlü bir misilleme yapılmalıydı.” Ahmet Dêralok’un ağzından bu sözcükler fısıltıyla dökülmüştü. Bu fısıltısı da olmasa orada olduğu neredeyse unutulacaktı. Deniz araya girmelerle soluklanırken, “doğrudur” diyerek sözü tekrar alıyordu.*

*-Operasyon çekildikten sonra bir grup arkadaşla Avaşın Hastane katliamının yapıldığı vadiye indik. Arkadaşların parçalanmış uzuvları etrafa dağılmıştı. Anlatılır gibi değil. Tahammülü mümkün değil. Vahşet demek bile az kalır. Heval Mahir’in kanlar içindeki kafası, Heval Ekin’in boynundaki ip... Ferhat ve Kadir’in sığınağın içine dağılmış olan parçaları... Beynimizden vurulmuşa dönmüştük. Sinir krizi geçirenler oldu. Her şeye rağmen arkadaşların parçalarını toplayıp onlar için bir tören yaptık. Eyaletin komuta kademesi toplanıp geri çekilmekte olan peşmergeye etkili bir darbe vurma kararı aldı. Karar hemen uygulandı. Oldukça başarılı bir misilleme eylemi olmuştu.*

Daha sonraları da Fidel’in 1998’de Botan’da yine öncülük ettiği bir operasyonda gerilla pususuna düşüp, öldürüldüğünü öğrenecektim.

## 8-Söz Başkanım

Cudi beklediğini Sabri, Şoreş, Ahmet ve Rênas’dan da alamayacağını anlamıştı. Şoreş gelir gelmez elini ayağını her şeyden çekmişti. Sabri tecrübesine rağmen aktif ve toparlayıcı bir tavır sergilemiyordu. Ahmet esaretten bir an önce kurtulmak için direnişten vazgeçti. Rênas, çalışkandı, emekçiydi ve insanlarla kolaylıkla kaynaşıyordu. Ama esaret koşullarında örgütlenmek, örgüt kurup yürütmek için bunlar yeterli değildi. Öncülük eden birileri olursa enerjisiyle katkı sunardı.

İşlerin oluruna bırakılması, “*anlaşma olur, bırakılırız*” havası, Cudi’nin canını iyiden iyiye sıkıyordu. Hewlêr’de hastane çatısından atılmalar ve Avaşin’de işkenceyle katledilmeleri de gaflet uykusundan uyanmaya yetmiyordu demek. Salih, Helin ve Ozan’ın kahramanca direnişlerinden yeterli sonuç çıkarılmıyordu. O direnişlerdeki mesajı üç dört arkadaş alırsa, kendilerini biraz verseler çok şey değişirdi. Ayrıca kadın arkadaşların sayısı da 7 ye çıkmıştı. Onlarla da doğru dürüst bir ilişki kurmak gerekiyordu. 1997 bitiyordu ve yeni yıla bu şekilde girmeleri hayra alamet değildi. Ya yıl nasıl girilirse öyle yaşanır kehaneti tutarsa!

İnsanoğlunun kendi içinde böyle monologları da bir tuhaftı. Saliseler içinde daldan dala atlanır, bin bir türlü kurgu kurulurdu. Kendileri konuşur, kendileri sorar, kendileri cevaplar verirdi. Bir işe el atmadan nasıl olacağını anında hesaplarlardı. Çoğu zaman yanıldıkları halde bu huylarından vazgeçmezlerdi. Cudi aslında ciddi bir hayal kırıklığı yaşıyordu. Esaretin böyle karşılanmayacağını ve böyle sürdürülemeyeceğini hissediyordu. Bir bacağı olmayan, mermisi bitmiş bir kadın arkadaşlarını boynuna halat takıp yerlerde sürükleyenler kendilerine neler neler yapmazdı. Kani, Cemal, Seyfi, Hasan, Ömer, Sabri niye bunu hissedip harekete geçmezdi? Geçenlerde getirilen Eyüp, İslam ve Veysi de bir alemdi. Veysi, PKK’yi hiç tanımamış gibiydi. İslam’ın akli dengesi yerinde değildi. Eyüp ise iyi niyetli ama bir işe el atacak kapasitesi yoktu. Kulakları ağır duyuyordu. Cudi her zamanki gibi espriler yapıp etrafına neşe dağıtsa da gergin bir ruh hali içindeydi.

Kani birkaç gün önce, *“Eskisi gibi bizi götürüp dövmüyorlar”* dediğinde, *“Herhalde akıllandığımızı düşünüyorlar”* biçiminde ters bir yanıt vermişti. Yine idare hepsini tek tek çağırıp, *“Biz PKK’li değiliz, serbest kalırsak bir daha PKK’ye katılmayız deyin sizi bırakırız”* dediğinde hepsinin PKK’lilikte ısrar etmesi olumlu bir gelişmeydi. Ömer, *“Böyle çağırıp sormaları boşuna değil. Demek ki Partiyle görüşme var, esir değişimi tartışılıyordur”* tahmininde bulunmuş, umut dağıtmıştı. Daha sonra bir görüşmenin olduğu da ortaya çıkmıştı. PKK ile KDP Davut Bağistani aracılığıyla kimi temaslarda bulunmuştu. Fakat esaret hallerinde bir değişim olmamıştı.

Dışarda havalar iyice soğumuştur. Akre’nin içeriden görülebilen yamaçları çoktan beyaza bürünmüştü. İçeride üst üste istiflendiklerinden dışardaki soğuğu pek hissetmiyorlardı. Yeni yıla sadece iki gün kalmıştı. Esirler öğle yemeği olarak getirilen suda kaynatılmış olan nohut ve pilavı yiyip sigaralarını yakmışlardı. Artık iyice aşına oldukları kosterin homurtusunu duydular. Yeni esirler getiriliyordu. Radyo bir süre önce operasyon haberini vermiş, peşmergenin sekiz gerillayı esir aldığını duyurmuştu. Herhalde onlar getiriliyordu. Kani, Cudi, Seyfi, Sabri, Rênas... sırasıyla pencere önüne dizildiler. Linç mangası da avludaki yerini almıştı. Yeni gelen esirleri zevkle karşılayacaklardı.

İlkin kosterden orta yaşın üzerindeki insanlar indiriliyordu. Her inen linç mangasının cop ve kalaslarından nasipleniyordu. Kimi daha darbe yemeden kendini yere atıyor, kimi işkencecilere yalvarıyordu. Seyfo’nun en çok hoşuna giden bu yalvarışlardı. Adeta aşka geliyor, darbelerini daha oturlu indiriyordu. Bu şekilde otuzun üzerinde esir indirilerek başları önlerinde, tek sıra halinde oturtuldular. Sıra esirlerin koşullara tasnifindeydi. Yirmi esirin ismi okunup ayrıştırıldı. Bunlar YNK’liydi ve döve döve YNK’lilerin kaldığı koşuşa götürüldüler. Geriye on dört esir kalmıştı. Giyimlerinden yedisinin yurtsever halktan, yedisinin de gerilla olduğu belliydi. Gerilla olanların üstleri-başları perişan görünüyordu. Birinin kolu askıdaydı, yaralı olmalıydı. Bir diğeri zayıf ve halsiz düşmüş bedeniyle dik durmaya gayret ediyordu. Bugün linç mangasına teşrif etmiş olan Dr. Ahmet her birine okkalı birer tokat indirmişti. Diğer beşinin sinmiş bir halleri vardı. Sabri Maraş dik durmaya çalışanı tanır gibi oldu. Bir yerden gözü ısıırıyordu. Nerede görmüştü acaba? Deniz diyecekti ama o bu kadar uzun muydu? Şu saç

sakalı birbirine karışmış, elbiseleri kirli ve yırtık gerilla gerçekten Deniz olabilir miydi? Savaşır nihayetinde, niye olmasın!

Eli askıda olan ile dik durmaya çalışan Cudi'nin de dikkatini çekmişti. Diğer beşinin oldukça pasif, linç mangasının yönelimi karşısında sinik halleri de Cudi'nin gözünden kaçmamıştı. *"Her şeye rağmen 7 yeni arkadaş. Sayımız 20'yi geçiyor. 60'ın üzerinde yurtsever halktan insan var, artık bir yerden başlamanın zamanı geliyor. Yeni yıla o kadar da umutsuz girmeyeceğiz"* diye geçirdi içinden.

Bu arada 7. koğuşun kapısı açılıp yeni getirilen 14 esir içeriye doğru itildiler. İçerdekiler de sıkışarak yer açmaya çalıştılar. En fazla 30 kişinin kalabileceği yerde 74 kişi vardı ve şimdi 14 kişi daha eklenmişti. Gelenler esir düşmenin, sorgudan ve işkenceden geçmenin, az evvel avluda yedikleri copların etkisi altındayken, bir de üst üste istiflenmiş insan manzarasıyla karşılaşmışlardı. İçerdekilerin durumunu pek iyi görmediler. Hepsinin rengi solgun görünüyordu. Hepsinin üzerinde eşofman vardı ve hepsinin saçları üç numaraya vurulmuştu. Ayrıca arkalarından kapıyı kapatan peşmerge, *"Bunların da saçını üç numaraya vurun"* diye talimat vermişti. Kimseden bir itiraz sesi yükselmemişti. İçerde belirgin, elle tutulan bir tedirginlik vardı.

Sabri, gözlerini zayıf ve uzun boylu olandan ayırmamıştı. İçeri itildiklerinde artık emindi, Deniz'den başkası değildi yeni getirilen esir. Oturduğu yerden kalkıp kapıya yakın duran Deniz'in yanına vardı. Fısıltıyla merhabalaşıp geçmiş olsun dileğinde bulundu. Deniz de Sabri'yi görünce şaşırıp sevindi. Avaşın'de şehit edilenler arasında olduğunu sandığı Şoreş, Ahmet ve Rênas da buradaydı. Buruk da olsa son 20 gündür sevindiği tek gelişme buydu. Sabri ile Zagros'ta aynı bölükte yer almışlardı. Onu sağ görmek ruhuna iyi gelmişti. Rênas da gelip hal hatır sormuştu, nedense herkes fısıltıyla konuşuyor, az konuşuyor, *"Sonra sohbet ederiz"* deyip gidiyordu. Demek ki ağır baskılar vardı. Hani kendisi de uzun uzadıya konuşacak halde değildi. Bedeni ve ruhu oldukça yorulmuştu. Esir düşme, kendisiyle esir düşenlerden Delil Porspi, Şivan Heriri, Serhıldan Sêrt ve Kamuran'ın tavırları adeta bünyesini alt üst etmişti, yorgundu. Şöyle olduğu yerde uzanmıştı. Yeni getirilenlere sıkışılarak yer açılmıştı.

Deniz'i uykusuz bir gece daha bekliyordu. Ne ruhsal ne de bedensel yorgunluk uyuması için yeterli değildi. Beynine üşüşen düşünceler bir

an bile aman vermiyordu. Dönüp dolaşıp iki noktaya takılıyordu. Birincisi, Önderliğe nasıl hesap vereceğiyle ilgiliydi. İkincisi, Türkiye'ye teslim edilme ihtimaliydi. Masif Selahaddin'de Kızıl Haç heyetinin gelip onları esir olarak kayıt altına almasıyla kaybedilme kapısı kısmen kapanmıştı ama Türkiye'ye para karşılığında verilme ihtimali hep vardı. 20 gündür zihni bunlarla meşguldü. 14 gün tutulduğu Masif Selahaddin nezarethanesi tıklım tıklım doluydu. Dar, kapalı ve havasız bir yerdi. Üstüne üstlük içerdekilerin çoğu sigara tiryakisiydi. Daracık nezarethane hep duman doluydu. Bir de astımı vardı. Kimi zaman boğulur gibi olurdu. Baş ağrıları bir an olsun dinmemişti. Kendisini sorguya çeken Cebbar'ın metal aletle kafasında açtığı yarayı unutturacak kadar şiddetli ağrılardı bunlar. Neyse ki o duman altı nezarethaneden çıkarılıp esir kampına getirilmişti. Burada arkadaşları vardı. Bir örgütsel nizam mutlaka oturtulmuştu. En kısa zamanda hem kendi durumunu hem de Delil, Şıvan, Serhıldan ve Kamuran'ın durumlarını rapor etmeliydi. Hatta bu raporlar Patiye de ulaştırılmalıydı. Hele bir nefes alınsaydı.

Kendini Partiye rapor etmeyi her düşündüğünde, *“Önderliğin karşısına nasıl çıkardım”* sorusu da belirliyordu. Neredeyse tüm iç tartışması bu soru etrafında geliyordu. *“Önderliğe verdiğim sözün yerine getiremedim”* diyordu. Uyumak için gözlerini kapattığında, *“Hani çabuk ölmeyecektin Türkmen arkadaş”* sorusuyla Önderlik karşısına dikiliyordu. Esareti bir tür ölüm olarak görüyordu. Başarısız olup düşmanın eline geçmişti. Bunu kendine yediremiyordu. Tüm yıl çalışıp didinmişler, savaşçı direnmişlerdi ama bir başarı elde edememişlerdi. Kayıpları fazlaydı. Birçok imkan ve fırsat çarçur edilmişti. Gerilla yapısı yıpranmıştı. Esareti de bu ters gidişin sonucuydu. Bunları düşünürken içinden bir başka ses yükseliyordu. *“Hep arkadaş”* diyordu. *“Neredeyse hareket başarısız oldu onun için esir düştüm diyeceksin.”* *“Hayır”* diyerek kendi iç sesine yine karşı çıkıyordu. *“Taktik zayıflıklardan, güç ve imkanların doğru kullanılmamasından, savaş tarzındaki amatörliklerden bahsediyorum”* diye savunma yapardı. Oradan, *“Savaş tarzındaki sorunlar ayrı, esir düşmen ayrı”* noktasına geliyor, onu da, *“niye ayrı olsun ki”* diyerek sorguluyordu. *“O erzağa gidiş tarzı neydi öyle? O gidişe zorlayan şartlar nelerdi?”* O gün ve o anı yeniden gözlerinde canlandırıyordu.

O yıl alışlageldiği gibi kış kampına girmeye fırsat dahi bulamamışlardı. Türk ordusu ve KDP belli aralıklarla operasyonlar düzenliyordu. Şafak operasyonu Ekim ayının sonlarında çekilmiş, Aralık başlarında Xinêrê ve Xakurkê alanına yeni bir operasyon başlatılmıştı. Komuta kademesi bu koşullarda çatışmalara girmeyi riskli bulmuş, kademeli olarak Zagros’a çekilmeyi kararlaştırmıştı. Kış mevsiminde Zagros’un ismini duymak bile insanın içini üşütürdü. Zagros’un karı, beyaz cehennemdi. Doğa kendi kurallarını tanımayan, kafasının dikine gideni kolay kolay affetmezdi. Çatışa çatışa çekilirlerken düşmana darbe vuruyorlardı. *“Beyaz Cehennem”* ise onlardan can alıyordu. Düşmanın ileri tekniği onlara sadece altı kayıp verdirirken, Zagros’un zemheri soğuklarına on beş can teslim etmişlerdi. Türk ordusu ve KDP de kış koşullarına ancak bir hafta dayanabilmişti. Geri çekilmek zorunda kalmışlardı. Bu arada gerilla Zagros’u aşp Xedarê’ye (Bugünkü İran sınırı içinde bir bölge) vardığında karşılarında İran engelini bulmuşlardı. İran Xedarê’yi füze ve top atışına tutmuştu. Bir kez daha gerillaya yol görünmüştü. Fazla riske girmeden Zagros’un eteklerinden dolanarak Xinêrê’ye geri dönmüşlerdi. Bu süre boyunca hep çatışma içinde kalmak, bitmek bilmeyen yürüyüşler, dondurucu soğuklar ve açlık onları takatten düşürmüştü.

Böyle yorgun argın haldeki 400 kişilik bir gerilla gücü, Şekif Dağı ile Şehit Şerif Dağı arasında süzülerek akıp gelen Xakurke ırmağı ile Lolan suyunun birleştiği üçgende mesafeli olarak bölük bölük konumlanmıştı. Sinanê Sor’un bölüğü burayı kış kampı olarak düşünmüş, ona göre hazırlık yapmış, bir hayli un ve yağ depolamıştı. Lojistikçiler zaman yitirmeden unu hamur yapıp yağda kızartarak dağıtmışlardı. Bir haftadır boş olan mideler kızarmış ekmeği yadırgamış, çoğu ishal olmuştu. Sinanê Sor’un kendi bölüğü için depoladığı erzak elbette 400 kişilik gücü fazla götüremezdi. Yakınlardaki depolara gitmek gerekirdi. Bir sabah her mangadan bir-iki kişi çağırılarak oluşturulan 15 kişilik gerilla birliği, kamptan bir saatlik mesafede olan depodan erzak getirmeleri için görevlendirilmişti. Deniz’in aklından manga komutanı Sabır ile yaptığı tartışma çıkmıyordu. Biraz daha ısrarlı olmadığına hayıflanıyordu. Sabır, *“Takım komutanı, iki- üç arkadaş yanına silah alsın, diğerlerinin silah almasına gerek yok. Seninki zaten roketir, götürmene gerek yok”* demişti. O kendisine bir keleşin verilmesini istemişti. Biraz da ısrarcı olmuştu. Sabır yanaşmayınca o daha fazla

üstelememişti. Gerillanın silahsız bir yere gitmesi görülmüş değildi. Bu fikir yorgun ve takatsiz oluşlarından doğmuştu. Ayrıca operasyon çekildi, bu havada buralarda bizden başka kimse olmaz diye düşünülmüştü. Sabır, Deniz'in ısrarlarına, *"Alan zaten bizim denetimimizde"* cevabını vermişti.

Deniz, yola silahsız çıkmaya nasıl ikna olduğuna bir anlam veremiyordu. *"Demek ki sen de silahlı gidip gelmeyi gözüne kestiremedin, yükü böyle daha rahat taşıyım diye düşündün"* biçiminde kendini yargılıyordu. Yorgunluk, açlık ve mide fesadı üst üste gelip takatten düşürünce belli ki sağlıklı muhakeme gücünü ortadan kaldırmıştı. Neticede silahsız yola çıkmaya ikna olmuştu. O an sohbet etmekte olduğu Zafer isimdeki arkadaşına, *"Sen burada beni bekle, erzağı alıp hemen dönerim"* demişti. Omuzunda Karnas olan Delil Porspi ve Keleşini eline almış olan Şivan Weriri'nin peşinden Lolan'ın kenarındaki patikaya kendini vurmuştu. Diğer arkadaşları da belli mesafeyle arkalarında yürüyorlardı.

Operasyon çekileli henüz bir gün olmuştu. 10-15 araçlık bir konvoyun önlerinde kar temizleyen dozerle kaçakçıların kullandıkları yolda ilerlediği bilgisini tepecilerden alan komutanlar, bunu bir askeri hareketlilik olarak yorumlamamışlardı. Tepecilere, gördüklerinin kaçakçı olabileceğini, önlerini kesip taşıdıkları yüke göre gümrük ücreti almaları talimatını vermişlerdi. Kaçakçıların kullandıkları yol Lolan suyunun bir kilometre yakınından geçiyordu.

Erzağa giden grup, Lolan suyu akıntısının ters istikametinde ilerliyordu. Delil, Şivan ve Deniz patika ile araba yolunun birleştiği yere varmak üzereyken yaylım atışına tutulmuş, ani bir refleksle kendilerini önce yere atmış, sonra suya doğru yuvarlamışlardı. Kayalıkları siper alarak etraflarına bakındıklarında peşmergelerin kendilerini yamaçtan bırakarak üzerlerine doğru geldiğini fark etmeleri zor olmamıştı. Aralarında dik kayalıklar vardı. Suyun içinde hızlı bir şekilde gerisin geri giderek taburlarına ulaşmaya çalışmaları en doğrusuydu. Zaten silah seslerini duyan tepeciler peşmergelere BKC'lerle karşılık vermeye başlamıştı. Mesafe çok olduğundan etkili olamıyorlardı. Hızla yaklaşsalar peşmergeler ilerlemeye cesaret edemezdi.

Delil'le birbirlerinden henüz kopmamışlardı. Kendilerini takip eden arkadaşlarının durumunu anlamak için etrafı koloğan etti. Kimseyi

göremedi. Şivan da ortalıkta yoktu. Delil, Onun yamaçta bir kayalıkta saklandığını, *“Siz gidin, ben size yetişirim”* dediğini kulağına fısıldadı. Şivan’da Keleş vardı. Belki peşmergeleri oyalardı. *“Diğer arkadaşlar da bizim gibi yapmışlardır”* diye düşündü. Biraz uzaktan peşmergelerin yerde yatan bir gerillanın başında toplandığı seçiliyordu, üstünü başını soyuyorlardı. Üzerindekiler adeta ganimet olarak alınıyordu. Gerillanın yeleği, şutiği, mekabı, ceplerine özenle yerleştirdiği kalemleri, saati, varsa radyosu ganimetti. Ganimetin en değerli parçaları elbette silah ve raxttı. Yerde yatan Mustafa Elfin’in üzerinde bu değerli parçaları bulamadıklarından etrafta aranmaya başlamışlardı.

Delil’le gerisin geri taburlarına doğru gitmeye çalışırken karşıdan Serhildan Sêrt’in kendilerine doğru geldiğini gördüler. Elinde Keleş vardı. Serhildan, önlerinin de tutulduğunu söylüyordu. Bu, çemberde oldukları anlamına geliyordu. Delil, *“Şimdi ne yapacağız”* diye sormuştu. Deniz bu sorudaki paniği ve korkuyu hemen sezmişti. Serhildan, *“Üçümüzün bir arada olması doğru değil”* diyerek soruya yanıt vermişti. Dağılıp ayrı ayrı gizlenmek daha yerinde olurdu. Peşmergelerin arazide pek fazla kalmayacağı, birkaç saatte çekileceği düşünülüyordu. *“Delil olduğu yerde siper kazıp gizlensin, Deniz aşağı gitsin ve kendini kamufle edecek bir yer bulsun ben de yukarıda şansımı deneyeyim”* diyordu. Söyledikleri mantıklı geliyordu. Tecrübesine güvenmek gerekirdi. Beş yılı bulan gerilla pratiği vardı. Nice badireleri atlatmanın soğukkanlılığıyla hareket ediyordu. Gerçi Delil Porspi’nin de tecrübe sorunu yoktu. Kırk yıllık ömrünün uzun bir bölümünü Suriye ordusunda subay olarak geçirmişti. Üç yıla varan bir süredir de gerilladaydı. Bu askeri geçmişine ve elindeki Karnasa rağmen ilk silah sesiyle paniklemişti.

Dağılmak her biri için ayrı bir kurtuluş şansı demekti. Kıştı, günler kısaydı. Akşama kadar gizlenmeyi başarırlarsa, arkadaşlarına ulaşmanın bir yolunu bulurlardı. Deniz, silahsız olduğu halde sudan aşağıya doğru süzüldü. Arkasında gizlenebileceği bir kayalık bulduğunda peşmergelerin hemen üzerinde mevzilendiğini fark etmişti. Onlar henüz onu görmemişlerdi. Artık hareket de edemezdi. En ufak bir dikkatsizlik sonu olurdu. Lolan’ın öte yakasında Şekif Dağı’ndan inen

küçük bir dere vardı. Bahar aylarında eriyen kar ve yağmur suyunun gür akıntısı bu dereye girinti ve çıkıntılar oluşturmdu. O tarafa geçse nasıl olurdu acaba? Bunu deneyecekti. Tepesinde mevzilenmiş peşmergelerden gözünü ayırmadan, başka yöne bakmalarını fırsat bilerek suyu sessizce geçip kendini o küçük dereye attı. Hay atmaz olaydı. Cascavlak ortada kalmıştı, peşmergeler tam karşındaydı. Bereket hâlâ ters yöne bakıyorlardı. Silahı olsa gördüğü dört peşmergeyi de indirebileceğini düşünmeden edemedi. Bir gözü peşmergelerde biraz tırmandı. Geldiği yer karla kaplı dümdüz bir alandı. Görüntü vermeden ilk sığındığı kayalığa dönmeliydi. Orası artık eline geçmeyecekti. Peşmergelerin karşındaki karla kaplı kayalıklar arasında sipere yattı. Buradan etrafı daha iyi görüyordu. Beş yüz metre aşağıda peşmergeler suya doğru ateş edip bağırıp çağırarak koşturuyordu. Bir süre sonra katırın sırtına yüzü koyun attıkları, elleri ve başı bir tarafta, ayakları diğer tarafta sarkan bir gerilla olduğu halde araçlarını park ettikleri düzlüğe doğru tırmanmaya başladılar. Kendisi gibi silahsız arkadaşlarını vurduklarından kuşkusu yoktu. Kaç arkadaşının vurulduğunu bilmiyordu.

Saat on bire geliyordu. Neredeyse iki saattir gizleniyordu. Serhıldan, peşmergeler birkaç saatte çekilir demişti ama henüz bir çekilme emaresi görülüyordu. Biraz ötesindeki patikadan ayak altında ezilen karın sesini duydu. Yürüyenler en az iki kişi olmalıydı. Kendi aralarında konuşuyorlardı. Çok rahat hareket ediyorlardı. Karşıdaki dört kişiyle yüksek sesle konuşmaya başladılar. Deniz Kürtçe bilmediğinden neler konuşulduğunu anlamazdı. Büyük ihtimalle yerini tarif ediyor olmalıydılar. İlk kez *“Demek buraya kadarmış”* diye düşündü. O anda aklına Ozan geldi. Üzerinde bir bombanın olmamasına lanet etti. Bir bombası olsa en azından pimi çekip üzerine gelenlere bir sürpriz hazırlardı. Hiç olmasa öte tarafa yalnız gitmezdi. Aynı anda Önderliğe verdiği *“kolay ölmeyeceğim”* sözünü hatırladı. Bırakalım kolayını bir ölüm yolunu bulamıyordu. Karnını iyice kara bastırıp dona kalmıştı.

Üzerindeki patikada karları eze eze yürüyen, karşıdaki dörtlüyle yüksek sesle konuşan peşmergelerin kendisini geçtiklerini ayak seslerinden anladı. Demek ki henüz fark edilmemişti. Tuttuğu soluğunu bırakıp rahat bir nefes aldı. Görebildiği kadarıyla peşmergeler araçlarını bıraktıkları düzlükte toplanıyorlardı. Anlaşılan artık geri çekilecekler. Saat de on ikiye geliyordu. Belki de Serhıldan'ın tahmini doğrudu. Şu

karşıdaki lanet dörtlü de gitse tamamdı. Onlar yüzünden kımıldayamıyordu bile. Karnını bastırıldığı kar giderek vücudunu uyuşturuyordu. Biraz daha sabretse her şey yoluna girecekti. İşte peşmergeler geri çekilmeye başlamıştı. Neredeyse tümü çekilecekti. Çekilmelerini takip edebiliyor, umutlanıyordu.

Kurtuluş umudu uzun sürmemişti. Arkadan kimi bağırtılar duydu, uzandığı yerden başını kaldırmadan dönüp baktı; üzerine üç namlu doğrultulmuştu.

Henüz uyumadığı halde uzandığı yerde kabus görüyormuş gibi nefesi daraldı. Hızlı hızlı soluklanmaya başladı. Tüm esirler gibi bir yanı üzerinde uzanmıştı. Önünde uzanmış esirin ayağı burnunun dibinde, arkadakinin ise ensesindeydi. Başına destek yaptığı eli uyuşmuş, bedeni soğuk beton üzerinde kaskatı kesilmişti. Son yaşadıklarını, esareti kabullenmekte zorlanıyordu. Silahsız yola çıkışını affedemiyordu. Silahı olsa, en azından cebinde bir el bombası olsa sonuç farklı olabilirdi. Şimdi bu beton zemin üzerinde kaskatı kesilmiyor olabilirdi. Peşmergenin bombadan ödü kopardı. Görmeleri bile yetiyordu kaçıp saklanmalarına. Hem böyle teçhizatsız, üstü başı yırtık, sudan çıkmış balık gibi peşmergeye esir düşüşünü Önderliğe nasıl izah edecekti? Önderlik sahasından ülkeye dönerken Önderlikle sözleştikleri anı yeniden hatırladı. Son günlerde bu sık sık oluyordu. O an yeniden yeniden hafızasında canlanıyordu. Önderliği anımsamak, konuşmalarını yeniden aklından geçirmek onu rahatlatıyordu. Her nefesi daraldığında özellikle o anlara gidiyordu. İşte yine Önderlik karşısındaydı:

*-Türkmen arkadaş sizin köyden buraya ilk gelen sensin. Bu çok anlamlı ve önemli bir katılımdır. Gerillaya gitmek, mücadele etmek, savaşmak istiyorsun. Tamam, seni gönderelim ama bir şartla. Ucuz ölmek yok! Kolay ve basit ölmek yok! Bu hususta söz verebilir misin?*

*-Söz Başkanım*

*-Söz mü?*

*-Söz Başkanım*

*-Söz mü?*

*-Söz Başkanım*

-*Tamam o zaman. Ben de sana söz veriyorum. Özgürleştirdiğimiz ilk Kürdistan parçasına giderken seni yanımda götüreceğim, onun için sözünü tutup o zamana kadar ölmeyeceksin, tamam mı?*

-*Söz Başkanım çabuk ölmeyeceğim.*

“Çabuk ölmemeye bak” dedi sert zemin üzerinde uyuşan bedenini huzursuz huzursuz hareket ettirerek. O anı hatırlayınca kendine olan öfkesi artmıştı. Önderlik, Onları yolcu ederken her birine tek tek sarılıp, “Serkeftin” dileğinde bulunmuştu. Şu an düşünce Önderlik Onu göğsüne bastırıyordu sanki. Kendini sakınarak, “Layık değilim” diyecek oldu. Zihninde adeta iki an birleşmişti. Yaşanmış olanı şimdiki anda yeniden yaşar gibiydi. Beklenen ile yaşanan aynı olmamıştı. Önderliğin kendisini kucaklarken içinde hissettiği sıcaklığı, Onları binecekleri arabaya kadar uğurlaması, ayrılığın derin hüznünün gözlerine yansması, hareket eden arabanın arkasından koşturarak, “Kendinize iyi bakın, sizden üzücü haber almak istemiyorum, başarı bekliyorum” haykırışı, araba gözden yitene dek arkadan el sallayışı... Tüm bunlar o gün ruh dünyasında nasıl fırtınalar estirmişse şimdi de aynı fırtına onu sağa sola vurup eziyordu. Önderliğin uğurlama merasimine ancak, “Biji Serok Apo” sloganıyla karşılık verebilmişlerdi. Eğittiği genç militanlardan beklentileri vardı. Başarma sözü vermişlerdi. Deniz o beklentiyi karşılayamadığına kendini ikna etmiş durumdaydı. Kendine hakim olamayarak sessiz sessiz ağlıyordu. Cudi, Onu burnunu çekerken duydu. Başını hafifçe kaldırıp etrafı şöyle bir kolaçan etti. Nöbetçi sırtını kapıya dayamış sigara içiyordu. Etraf sakın görünüyordu. Yeni gelenlerden birinin ağladığını anladı.

Deniz, hakim olamadığı gözyaşlarıyla rahatlamıştı sanki. Bu ağlama da nereden çıkmıştı şimdi? İlk tırmandığı dağın zirvesinde dört tarafı görmenin coşkusuyla göğsünü gere gere, “Özgürlük böyle bir şey işte, boşuna bu zirvelere tanrı ve tanrıçaların mekanı dememişler” derken kendini ne kadar da güçlü hissetmişti. Demek ki, özgürlük dört tarafı görebilmektir. Esaret, dört bir yanda daralmaydı, körleşmeydi, zayıflıktı. O zayıflığı hissedip ağlıyordu. Bunu tecrübesizliğine bağlayacak oldu. Mücadeleyle tanışıp katılması taş çatlasa iki yılı bulmazdı. İki yıl önceye kadar Urfa’nın Halfeti ilçesinin bir köyünde yaşadığı halde Partiyle ilişkilenmemişti. Köyde mücadeleyi bilmeyen, konuşmayan yoktu. Sempatî duyanlar da az değildi. Kendisinin haberi olmamıştı. On

yedisinde İstanbul'a çalışmaya giderken ayrımcılığı somut yaşamış, içinde birşeyler depreşmişti. Avrupa'ya çıktıktan bir süre sonra Partiye katılım kararını almıştı. Babasının, *“Katılırsan seni evlatlıktan reddederim”* tehdidine aldırış etmemişti. -Ki babası söylediğini yapardı, bunu bilirdi.- Katılımını 1996 Newroz'una denk getirerek anlamlandırmıştı. Bir buçuk aylık eğitimden sonra Şam'a uçmuş, oradaki eğitim devresinden sonra Önderlikle sözleşerek ülkeye dönmüştü. Dağa ayak bastığı Aralık 1996'dan esir alındığı Aralık 1997'ye kadar sayısız çatışmalara girmiş, pusuya düşmüş, ölümle burun buruna gelmiş, aç-susuz günler geçirmiş, karda yanan ayakları narkozsuz kesilen yoldaşlarının çığlıklarını duymuş ama hiç biri iki damla göz yaşına sebep olmamıştı. Şimdi niye ağlıyordu? Kendisine, *“Ne ağlıyorsun”* diye çıkışıyordu. *“Sen iki yılda bunu mu öğrendin? Hani duygusal yaklaşmayacaktın? Bu duygusallık değil ki, çaresizlik.”*

Burhan, *“bit operasyonu”* başlasın dediğinde hâlâ uyumamıştı. Şaşkınlıkla izledi bit operasyonunu.

## 9-İlk Sorgu

Cudi sabah sayımından hemen sonra gidip Deniz'in yanına oturdu. Niyeti biraz sohbet edip yeni gelen arkadaşını rahatlatmaktı. Yanındaki Çekdar ile zorlandıkları her hallerinden belli oluyordu. Deniz'in dalgın hali ve huzursuzluğu kendini hemen ele veriyordu. Kan çanağına dönmüş gözleri geceyi sadece uykusuz geçirmediğine, ağladığına da işaretti. Cudi, güler yüzle hal hatır sorarak söze girerek, *“bit operasyonundan”*, tuvalet ihtiyacının nasıl giderildiğinden falan söz etti. Yeni gelenlere bir banyo yaptırabilseydiler, saç sakal tıraşı olsaydılar iyi olurdu. Bunları söylerken Deniz'in onu dinleyip dinlemediğinden emin değildi. Çekdar'ın bir şey anlamaya çalışan bakışlarından feyiz alarak konuşmaya devam ediyordu. Soluklandığı bir anda Deniz damdan düşer gibi araya girdi.

*-Bu alçaklar da bizimle mi kalacaklar?*

*-Hangi alçaklar Heval?*

diye soruyla karşılık verdi Cudi.

*-Delil, Serhıldan, Şivan, Kamuran alçakları.*

Cudi, nasıl bir yanıt vermesi gerektiğini kestiremediğinden duraksadı. Bu konuları konuşmak için henüz erkendi. Gözleri kendiliğinden etrafta Kani'yi aradı. Mam Xıdır'la beraber sigara sarmakla meşgul olan Kani başını kaldırdığında göz göz geldiler. El işaretiyle yanlarına gelmesini istedi. Kani gelir gelmez, Cudi başıyla Deniz'i göstererek, *“arkadaşın bir sorusu var”* dedi.

*-Delil, Serhıldan, Şivan ve Kamuran ihanete gittiler. Bizimle aynı ortamda kalmaları doğru değil,*

dedi Deniz. Soru yerine düşüncesini açıklamıştı.

Kani önce Cudi'ye, *“bu acele neyin nesi”* der gibi bir bakış fırlattı. Sonra bakışını Çekdar'ın sargılı eline kaydırıldı. En son Deniz'in darmadağınık

saçlarına, uzamış sakallarına ve kan çanağına dönmüş gözlerine baktı. Çukura kaçmış gözlerde yorgunluk, uykusuzluk, huzursuzluk ve tedirginlik kadar bir kararlılık da gördü. Kafasında, “*Önce biraz dinlenseniz, sonra bunları konuşsak*” diye bir cümle kurduğu halde ağzından, “*Heval en iyisi konuyu baştan anlat*” sözleri döküldü.

Deniz operasyon içinde yaptıkları manevrayı hızlı geçti. Erzağa gidecek on beş kişilik grubu yola koydu. Sabahın erken saatlerinde düştükleri pusuya lafı getirdi. Üç saat boyunca ıslak giysiler içinde karnını kara bastırarak karşısındaki kayalıklarda peşmergeler geri çekilmeye başlarken içinde büyüttüğü kurtuluş umudunu gizlemedi.

*-Tam operasyon çekildi, kurtuldum derken, son kez oraları kontrol eden grup beni bulup üzerime çullandılar.*

Peşmergelerin kendisini döveceğini sanmış, onlar ise kol saatine, yeleğine, ceplerine dadanmış. Ne yapacağını bilmez halde öylece kalakalmış. O şokta, peşmergeler şaşkın, Kürtçe de bilmiyor, peşmergeler sinirli sinirli bir şeyler sorup duruyor. Büyük ihtimalle ona arkadaşlarının yerini falan soruyordu. Öldürseler de konuşmayacaktı. Peşmergelerden biri omuzlarından tutup sarsarken bağırıyordu da. Tekrarlanan “*çek û rext*” (Silah ile raht) sözcüklerini anlıyordu. Silahım olsa böyle mi karşılanırdın demek geliyordu içinden. Kürtçe bilse rahatlıkla söylerdi. Silahsızlık, esaret ve dilsizlik üst üste gelmişti. “*Kurdi nizanım*” (Kürtçe bilmiyorum) demeyi yeterli bulmuştu. Bunun üzerine peşmergeler, ellerindekilerini göstererek mimik ve jestlerle silahını ısrarla sorarken, O da jestlerle “*yok*” diyormuş.

*-Belki öğrenmişsindir, KDP peşmergeleri savaşa teşvik etmek amacıyla filmlerdeki gibi başımıza ödül koymuş. Öldürülen veya esir alınan her gerilla için maaşının iki katı para veriyor. Ayrıca gerillanın üzerinde ne varsa ganimet olarak ona kalıyor. Kahpeler tam çapulcu olmuş. Zaten kendi pazarını da kurmuşlar.*

Deniz bu durumu yeni Kani söylerken öğreniyordu. O da Pusuda ilk ateşle vurulduktan sonra şehit düşen arkadaşının eşyalarının nasıl yağmalandığını hatırlattı. Çekdar Onun Mustafa Efrin olduğunu söyledi. Onlar aç-susuz dağlarda direnirken peşmergeler ise ayakkabıları, saatleri, silahları için avcı olup peşine düşmüştü! Yorgun zihni şimdi buraya takılma der gibi konuyu Türk devletine teslim edilme kaygısına

kaydırmıştı. Öldürölmekten çok, korktuğu buydu. KDP'nin teslim ettiği gerilla karşılığında Türk devletinden yüklü para aldığı sır değildi çünkü. O kısacık anda anasının, babasının, kardeşlerinin ve arkadaşlarının refleksini kafasından geçirmişti. Anası her anne gibi üzüntüsünü içine akıtıp Onu bağrına basardı. Kardeşleri mutlaka ilgili olurdu. Köyde mücadeleye katılan ilk genç olduğundan esareti siyasete yeni yeni ilgi duyan arkadaşları üzerinde olumsuz bir etkiye yol açabilirdi. Babası ise küplere binerdi. Sözüünün dinlenmemiş olmasının hırsını çıkarırdı. Almanya'ya çalışmaya gönderdiği, çocuklarım içinde en akıllısı deyip bel bağladığı, gitme gidersen seni reddederim dediği oğlu başını alıp Kürt mücadelesine katılmıştı. Onu da başaramayıp esir olarak karşısına çıkmıştı. Cezaevine konulursa herhalde sırf yüzüne tükürmek için ziyaretine gelirdi. Böyle yerin dibine girmektense ölmek yeğdi.

Deniz, peşmergelerin eline geçme öyküsüne kaldığı yerden devam ediyordu.

Peşmergeler kollarından tutup arabalarının bulunduğu tepeye doğru sürüklemişler. Gördüğu peşmerge sayısı bini buluyormuş. Geri çekilmek için toplanıyorlarmış. Deniz'i sorumlularının yanına götürmüşlerdi. 1.90 olan Deniz'in boyu operasyonu koordine eden 1.97'lik peşmerge sorumlusunun yanında kısa kalıyormuş. Boyuna göre kilosu da yerindeymiş sorumlunun. İnsan uzmanı denilen bir cüsseye sahipmiş. Sol eli hemen dikkat çekiyormuş çünkü bilekten kesikmiş.

*-O dediğin Hamit'tir,*

diye yine araya girdi Cudi.

*-Diyana peşmerge sorumlusudur. Sol elini Saddam'a karşı savaşta yitirmiş. Bu işe bak ya, sol elini zalimin çarkına kaptır, sağ elinle zalime karşı direnenlerle savaş!*

50 yaşında görönen Hamit'in başında siyah deriden bir şapka, sırtında ise dize kadar inen yine siyah deriden bir mont vardır. Deniz'i görür görmez artık nasıl anlamışsa, *"Tu ne Kurd i"* (Sen Kürt değilsin) diye tahminde bulunur. *"Doğrudur, Türkmen'im"* der. Arabaya bindirilmesini işaret ediyor. Arabada, sırtında peşmergenin giydiği askeri parke, başında yine peşmergenin taktığı kulakları da örten şapka olan bir genç de bulunmaktadır.

Söz Çekdar'la tanışmaya geldiğinden Çekdar hafifçe başını eğip daha fazla dikkat kesildi. Deniz'in, *"Üzerindekiler peşmergenin olsa da duruşu ve bakışı peşmergeninkine benzemiyordu"* demesi gururunu okşamıştı. Dikkatle süzdüğünde ayağındaki mekap ve kendilerinin şalvarını görür. Çekdar'ın ürkmüş bir hali vardır.

*-Ürkme demeyelim de, esaretin şoku ve şaşkınlığı vardı. Ben bunlardan ne ürkeceğim. Heval Şimal kucağımda şehit düştüğünden şoke olmuşum. Alçakların bize ne yapacağı belli değildi*

*"Evet doğru"* dedi Deniz. Henüz arabada yalnızdılar. Tanışmanın akabinde Deniz, *"Bu alçaklar ne yaparlarsa yapsınlar Başkan Apo'ya verdiğimiz sözü unutmamamız ve teslimiyeti kabul etmememiz gerekir"* der Çekdar'a. Çekdar onaylar.

*-Heval Deniz'in yaklaşımından aldığım güven beni direniş çizgisinde tuttu.*

Çekdar'ın bu itirafı bu kez de Deniz'in gururunu okşamıştı. Neredeyse yine ağlayacaktı. Yaşadığı zorlanma, yorgunluk ve uykusuzluk sinirlerini gevşetmişti, hemen duygusallaşıyordu. Sadece ikisinin esir düştüğünü sanırlarken arabaya battaniyeye sarılı biri daha getirilmişti. Yaralıydı, ortalığa öylece bırakılmıştı. İnlemesinden kadın gerilla olduğunu anlamışlardı.

*-Şoförün sormasıyla isminin Zeynep olduğunu öğrendik. Colemêrg'ten Wan'a göç etmiş Mamxuran aşiretine mensup bir aileden geliyordu. Pusuya düştüğümüzde ilk ateşle kendimi Lolan suyuna doğru bıraktığımda Onunla ve Şimal arkadaşıyla karşılaştım. Üçümüzün de silahı yoktu. Suyun içinden geldiğimiz yere geri dönmek istedik. Heval Zeynep önde, Heval Şimal ortada ben ise arkadaydım. Biraz yürümüştük ki, üzerimize mermiler yağmaya başladı. Mermiler Heval Şimal'ı üzerime doğru fırlattı. Ani refleksle düşmesin diye tutmaya çalıştım. Kucağıma düşünce sırt üstü suya battım.*

Çekdar'ın söyleyecekleri boğazında düğümlendi. Şimal şehit düşmüş, kendisi boğulduğunu sanırken peşmergenin eline geçmiş ve Zeynep ağır yaralı haliyle önlerine uzatılmıştı. Yardım adına ellerinden hiçbir şey gelmiyordu. Kendilerini tanıtamamışlardı bile. İki arkadaşının daha peşmergenin elinde olduğunu bilmesine bilse de üzülmeye dışında neye yarardı ki. Şoför olan peşmergenin ağzı ise hiç durmuyordu,

*“Kurtulursun”* diyordu Zeynep’e. Kendisinin de Colemêrg’te tanıdıkları varmış, ailesine haber verirlermiş, buranın doktorları ve hastanesi iyiymiş. Şoförün teselli adına arkadaşlarına söyledikleri ikisinin de kanına dokunuyordu.

*-Şoförün çenesi gerçekten düşüktü,*  
dedi Çekdar.

Şoförün yanına oturan peşmerge ise konuşmayı pek sevmeyen biridir. Oturur oturmaz Deniz’e de peşmergenin kullandığı mont ve bereyi uzatıyor. Deniz tiksintiyle reddediyor. Çekdar’ın tercümesiyle Türk askerinin kontrol noktasını geçebilmek için giymesi gerektiği anlaşıyor. Deniz ikna olup mont ve bereyi alıyor. Ardından şoför sigarayı uzatır. Deniz, Avrupa’dan Önderlik sahasına geçtiğinden beri sigara içmemektedir, bırakmıştır.

Ama Türk askerine karşı oynanacak peşmerge rolü için sigaranın da yakılması gerekmektedir. Bir de ne sorulursa sorulsun kendileri hiç yanıt vermeyecek sadece şoför muhatap olacak. Bir buçuk yıl aradan sonra yaktığı sigara ağzında nahoş bir tat bırakır. Çok geçmeden ulaştıkları kontrol noktasında şoför, rolünü oynamaya başlar. Biri ağır üç peşmergenin yaralı olduğunu ve acilen hastaneye yetişmeleri gerektiğini söyler. Uzun boylu, sarışın ve mavi gözlü Türk komando subayı istifini bozmadan ön camdan başını uzatarak içeriye şöyle bir kontrol ettikten sonra, *“Devam edin”* der. Şoför ve yanındaki peşmerge rahat bir nefes alır.

Çekdar, *“Şoför ilginç biriydi”* diyerek araya girdi. Gerilla alanlarını vurmaya giden kobraları görünce, *“Bu kobraları buraya getiren en az onlar kadar namussuz”* diyerek Barzani’ye ağzına geleni söylüyormuş. Yol boyunca, *“Hepimiz Kürdüz, kardeşiz”* deyip durmuş. Yol üzerindeki ilk köyde durup bakkaldan topkek ve meyve suyu alarak ikramda bulunmuş, *“Utanmayın alın”* diye ısrarcı olmuş. Üstüne üstlük, *“Üzülmeyin, yarın kardeşler anlaşır, barışır, siz de arkadaşlarınızın yanına dönersiniz”* biçiminde teselli etmekten de geri durmuyormuş. Ne topkekenden ne de teselli edici sözlerinden almışlardı.

*-Bilinen iyi polis kötü polis numarası. Bunu hep yaparlar. Güya düşmanlığı muğlaklaştıracaklar.*

*“Bizi Sidekan’a götürdüler” dedi Deniz, Kani’nin kısa yorumunun ardından. Çekdar bundan bir ay önce yine Sidekan’daymış. KDP’yi kentten çıkaran gerilla gücünün içinde o da vardır. Türk Ordusu uçaklarıyla çatışmaya dahil olduğundan sivil halk zarar görmesin diye gerilla geri çekilir. Şimdi yaralı bir esir olarak getiriliyordu. Kasabanın ortasında, yolun hemen üzerindeki bir ev görünüşe bakılırsa peşmerge tarafından geçici karakol olarak kullanılmaktadır. Şoför iki erkek esiri Hamit’in direktifleri gereği oraya teslim eder. Ağır yaralı kadın gerillayı acilen hastaneye yetiştirecektir. Deniz ile Çekdar ondan sonra Zeynep’in akıbeti hakkında bir bilgi edinememişlerdi. Çenesi düşük şoför giderken Çekdar’ın yarasına bakması için doktor çağırılmasını ve Deniz’in Türk olduğunu söylemeyi ihmal etmez.*

*-Belki de Heval Zeynep şehit düşmüştür, dedi Çekdar.*

*-Kim bilir, diye ekledi Deniz içini çekerek.*

Dördü birden kısa bir süre için sustu. Kani, sardığı sigarayı Çekdar’a uzattı. Kendisi için yenisini sarmak için sigara kağıdını dilinin ucuyla ıslattı. Cudi de aynı işe koyuldu. Deniz, kan çanağına dönen gözlerini koğuşun içinde gezdirdi. Kimileri sırtlarını duvarına yaslanmış sessiz sedasız oturuyordu. Kimi etrafındaki birkaç kişiyle fısıltıyla bir şeyler konuşuyordu. Kimi satranç, kimi domino oynarken kimi de pencere kenarına gelmiş, görebildiği kadarıyla kara bürünmüş Akre’ye hasretle bakıyordu. Bu sohbet olmasa Cudi de şimdi oradaydı.

*-Bizi koydukları boş odaya bir aladdin sobası kurup gittiler. Yerde naylon bir hasır vardı. Duvardaki takvim Aralık ayının on ikisini gösteriyordu. Deniz, “Geçen yıl aynı gün özlemini çektiğim dağlara ulaşırken, bu yıl esir düştüm” dedi bana. Bir süre sonra elinde çantasıyla bir doktor getirdiler, yarama bakmaya gelmişti. Mermi omuzumdan girip çıkmıştı. Kolumu, parmaklarımı oynatabiliyordum. Çünkü kemik hasar görmemişti. Doktor yarayı temizleyip sardı. Sabit kalsın diye askıya aldı. Bir de ağır kesici hap verdi. Doktor geçmiş olsun deyip gittikten kısa bir süre sonra başımı Deniz’in dizine koyup, o kuru hasırın üzerinde uyudum. Uyandığımda baktım Deniz yoktu. Ya infaz etmeye ya da Türkiye’ye teslim etmeye götürdüler diye korktum.*

*-Uyurken henüz çocuk olduğun hemen anlaşılıyordu. Çok masum bir halin vardı uykuda. Çağırdıklarında benim de aklıma o iki ihtimal geldi*

*kaygılandım. Biri diğerinden kötü. Fakat gidecektim. Dizimi başının altından hafifçe çekerek ayağa kalktım.*

Karakoldan çıkarılıp bir Land Rover'e bindirildiğinde, *"Kesin beni Türk devletine satacaklar"* diye düşünüyormuş. Land Rover bir bahçe kapısında duruyor. Alındığı bahçede, tecrübelerine ve silahlı oluşlarına güvenerek mutlaka bir kurtuluş yolu bulmuşlardır dediği Delil Porspî, Şivan Heriri ve Serhildan Sêrt de vardır. Onları görmek Deniz'i en az kendi esareti kadar üzer. Yanlarında dördüncü bir gerilla daha vardır, Deniz dördünün bulunduğu yere götürülürken *"Merhaba Hevalno"* diye selam verir. Aldığı karşılık oldukça cılızdır. Aksanından Kerkük Türkmen'i olduğu anlaşılan peşmerge sorumlusu, Deniz'in adını öğrendikten sonra bahçedeki dört gerillayı tanıyıp tanımadığını sorar. Birini ilk kez görüyordu. Ama Delil, Şivan ve Serhildan ile neredeyse bir yıldır aynı takımdaydı. Aynı bölüğe, aynı tabura bağlıydılar. Her biri dört beş yılını bu mücadeleye vermiş, fedakarlıklarda bulunmuş, emekleri geçmiş ve sorumluluklar üstlenmiş arkadaşlarıydı. Beraber üzülüp beraber sevinmiş, tecrübelerinden yararlandığı yoldaşlarıydı. Doğanın ve düşmanın önlerine çıkardığı sayısız zorluğu birlikte aşmışlardı. Şimdi de birlikte direnerek bu badireyi atlatacaklardı. PKK'ye adımını her atanın ilk öğrendiği hakikat direnmek, ser verip sır vermemek. Gün bu bilgiyi hayata geçirme günüydü.

Hiç tereddüt etmeden gösterilen gerillaları tanımadığını söyledi. Kerkük Türkmen'i sorusunu yineledi. Deniz'in yanıtı değişmedi. Kerküklü karşılaşp karşılaşmadıklarını bir daha sorup üsteledi. Hayır kesinlikle karşılaşmamıştı. Delil dayanamayıp araya giriyor, *"Yalan söylüyor"* diyor Deniz için. İnanılır gibi değil. Ani bir refleksle Delil'e döner, ne yapmaya çalıştığını anlamak ister gibi bakar. Kendisine pis pis bakan bir çift gözle karşılaşır. Hâlâ konuşmaktadır. *"O bizi, biz onu tanıyoruz"* demektedir. Ayrıca Onu, *"Malatyalı, Türk, Avrupa katılımlı, Şam'da Önderlik eğitiminden geçmiş, bir yıldır dağda"* diye anlatarak ne biliyorsa Kerküklünün önüne dökmektedir. Bu bir rüya mı, kabus mu, yoksa gerçek mi ? Duyduklarına inanmalı mı? Suriye Ordusundaki görevini, evini barkını bırakıp gerillaya katılan, eşi Suriye'de cephe faaliyetinde olan, bunun için tüm arkadaşlarının sevgi ve saygısını kazanan, el üstünde tutulan Delil mi şu konuşan? Ne zaman bu kadar değişti?

Delil'in Deniz'in ruh dünyasında yarattığı şok dalgası dinmeden Serhildan devreye girip, onu tamamlıyordu. Şivan da onlardan geri kalmamıştı. *"Ne yapıyorsunuz arkadaşlar"* diye bakarken, yüzüne gelen şiddetli bir tokatla sarsılır. Kerküklünün eli ağırdı ve nefretle vurduğu belliydi. Ama hiçbir şey birkaç dakika önce yerlerine öl denilse ölebileceği arkadaşlarının tutumu kadar ağır olamazdı. Bunun nasıl olabildiğine anlam veremiyordu. Acaba kendilerinde değiller miydi? Kerküklü durmadan bir şeyler soruyordu. Alandaki gerilla gücü hakkında bilgi istiyordu. Kaç kişiydiler, ne tür silahları vardı, komutanları kimdi, nasıl haberleşiyorlardı, hangi telsiz frekanslarını hangi kodlarla kullanıyorlardı, bildiği şifreler var mıydı?... Aklına ne geliyorsa üst üste soruyordu. Deniz'in tüm sorular için bir yanıt vardır: Bilmiyorum. Delil, Şivan ve Serhildan her soruya ayrıntılı yanıt veriyorlardı. Hatta unuttukları için hafızalarını zorlarken, bilmediklerini de uyduruyorlardı. Tek bir soruyu dahi atlamıyorlardı. Hem de ortada bir işkence, bir zorlama yokken. Kendisinin yediği tokattan dahi tatmamışlardı. Teslimiyetin bu kadarını Kerküklü bile beklemiyordu herhalde. Deniz de şoku yavaş yavaş atlatıyor gibiydi. İçinde kısa zaman zarfında tiksintiye dönüşen bir öfke dalgası kabarıyor. Yerlerine ölebileceği bu arkadaşlarını fırsat bulsa kendisi öldürebilirdi. Bir yıldır tanıdığını sandığı bu üç kişiyi hiç tanımamıştı. Mütevazi, fedakar, emekçi, siyasi etik sahibi ve değerlere bağlı sıfatlarıyla tanımladığı arkadaşları nasıl bu hale gelmişlerdi? Hallerinden utandıklarına dair bir emare de görülüyordu. Peşmergenin uzattığı sigarayı tatlı tatlı tellendirerek, sohbet havasında dün yoldaş dediklerinin sırlarını cellatlarının eline veriyorlardı ki, işlerini kolay bitirsinler. Celladın eline verilen her bilginin arkadaşlarının hayatına mal olabileceğini bilecek kadar tecrübeliydiler. Kendini kurtarmak için onlarca insanı ateşe atıyorlardı, lanet olsun!

Peşmergeler Deniz'i ayrı, diğer dördünü ayrı Land Roverlere bindirip bir başka bahçeye götürürler. Saat gece yarısını çoktan geçmiştir. Peşmergeler bahçenin ortasında yaktığı ateşin etrafında ısınmaktadır. Esir gerillalar da öylesine sohbet ederler. Delil, Şivan ve Serhildan diğer bahçedeki tavırlarını önlerine çıkan her peşmerge karşısında sergilerler. Giderek esir alınmadıklarını, kendilerinin teslim olduğunu söylemektedirler. *"Silahımız vardı, İsteseydik çatışırdık ama çatışmayıp teslim olduk"* derler marifetmiş gibi. Dördüncüsünün ismi Kamuran'dı.

Operasyondan önce kaçıp teslim olduğunu anlatıyordu. Süleymaniyeli olduğunun öğrenilmesi peşmergenin tepkisine yol açmıştır. “Bir Süleymaniyelinin PKK’de ne işi var” denilerek Ona, “alçak, namusuz, yalancı” diye hakaret edilmektedir. Ancak, “esir alınmadık, teslim olduk” tavrının peşmergelerin hoşuna gittiği bellidir. Karşılarındakilerinin korktukları için böyle davrandıklarını biliyorlar. İçlerinden biri sessiz ve düşünceli duran Deniz’e de alaylı bir edayla sorar:

*-Sen de esir alınmayıp teslim olanlardan mısın?*

Kerküklü soruyu tercüme eder, yanıt kısadır.

*-Hayır ben esirim.*

Cevap peşmergenin yüzündeki alaycı ifadeyi siler. Kısacık yanıt havayı ciddileştirip germiştir adeta. Sorunun sahibi bir şeyler söylemek için davranırken bahçesinde kaldıkları evin kapısı gürültüyle açılır. Tüm dikkatler oraya yönelir. Peşmergeler etrafa dağılıp güvenlik pozisyonunu alır. Gecenin bu saatine kadar çoktan bir yetkili vardı demek ki içerde. O yetkili esirlerin getirilmesini istiyordu. Delil, Şivan, Serhildan ve Kamuran kapıya doğru götürülürken, Deniz ateşin başında bir peşmergeyle yalnız bırakılır. Teslim olmuş dörtlü Delil’den başlanarak tek tek içeri alınır.

Arada bir gelip ateşe odun atan biri daha vardır bahçede. Üzerindeki pantolon, gömlek, ceket ve boynundaki fulardan peşmerge olmadığı bellidir. Kendine entel bir hava verdiğinden Deniz onu şaire benzetmiştir. Ömründe yaşamadığı zorlanmayı son 24 saat içinde yaşayan Deniz’in yanına gelip oturmuş ve bir şeyler anlatmaya başlamıştır. Ona da Kürtçe bilmediğini söyler. Şair edalı kafasıyla, “anladım” der. Bir soluk alıp ateşe bakarak Soran lehçesiyle şiir okumaya başlar. Gece, ateş ve şiir. Naylon hasırın üzerinde yalnız ve yaralı bıraktığı Çekdar. Arkasında peşmergelere sırlarını veren arkadaşları. Hiçbir şeye müdahale edemeyen, kendini öylesine akıntıya kapılmış hisseden kendisi. Şairin ezberinden okuduğu her neyse tek kelime dahi anlamıyordu. Şair ise oralı değildi, kah gözlerini kapatarak, kah ateşe bakarak kah gökyüzünü süzerek kendini kaptırmış gidiyordu. Göz göze geldiklerinde kimi kelimelerin vurgusunu daha bir belirginleştiriyordu. Deniz, önce çaresizliğine bir ağıt olarak yorumladı.

Şairin anlamadığı sözcüklerini sonra direnişe davet ve selama yordu. Böylesi daha iyiydi, güç veriyordu.

Delil alındığı odadan çıkmaya niyetli değildi. “Kim bilir neler anlatıyor” diye geçirdi içinden. Bir fiske yemeden her türlü iftirayı uyduruyordu. Bir saatten fazla kaldıktan sonra çıkmıştı dışarı. Ardından Şivan, Serhildan ve Kamuran içeri alınmıştı Sıra ona geldiğinde saat sabahın dördüydü. İçeri bir ofis gibi değil bir köy odası gibi düzenlenmişti. İçerde geleneksel Kürt kıyafetleriyle sırtlarını kalın yastıklara dayayıp bağdaş kurmuş, yaşlarını başlarını almış iki peşmerge vardır. Ona da oturmasını işaret ederler. Yaşlı peşmerge konuşmaya başlayınca, Kürtçe bilmediğini söyler. Yaşlı peşmerge konuşmaya devam edince bunu tekrarlar. Yaşlı peşmerge bunun üzerine nöbetçiyi çağırıp onu götürmelerini emreder. Tüm sorgusu bu kadardır. Onu sorgulayanın Nuri Şaviş olduğunu peşmergelerden duyar. KDP Başkanlık Konseyi üyesiymiş.

*-Uyandığımda seni görmeyince nasıl kaygılandımsa geri gelmene de öyle sevindim. O an boynuna atılmak istedim. Sonra baktım halin pek iyi değil, vazgeçtim. Sanki bir gecede on yıl yaşlanmıştın. Öyle bitkin bir haldeydin ki! Tabii bana farkettirmek istemiyordun. Bana Delil’lerin durumunu anlattığında cinlerim tepeme çıkmıştı.*

*-Heval Cudi, hem yorgunum hem de konuşa konuşa yorulдум, biraz hızlı geçeceğim. Aynı sabah Çekdar’ın eli askıda olduğundan sadece benimkini arkadan bağlayıp yine Land Rover’e bindirdiler. İçerde şu teslim olmuş dörtlü de duruyordu. Bizi Masif Selahattin’e götüreceklerdi.*

Deniz birden Masif Selahattin deyince Çekdar yolculuk ayrıntılarının güme gideceğini düşündü. Şişman ve çenesi düşük şoförün yol boyunca konuştuklarından söz edilmeyecekti mesela. Onu sesinden tanımışlardı. Bir süre sonra Sidekan ile Diyana arasında, şimdilerde Qarox Dağın’da, KDP’nin genel muhaberesinde görevli olduğunu kendisi söyleyecekti. Telsizde de çenesi böyle düşüktü. Gerillalarla hep ağız dalaşına girerdi.

Öğle saatlerinde Diyana’ya varmışlardı. Şoför yedek lastiklerini almak için bir evin kapısı önünde durmuş, lastiği alırken kapıda biri genç, biri orta yaşlı iki kadınla ayak üstü laflamıştı. Dönerken orta yaşlı kadının

kocasının ve oğlunun bir ay önceki çatışmalarda gerillalar tarafından vurulduğunu, buna rağmen kadının esir gerillaları düşündüğünü söylemişti. Yaralı olup olmadıklarını, peşmergelerin onları dövüp dövmediğini sormuş ve kendilerine iyi davranılmasını tembihlemişti. Çenesi düşük muhabereci şoför, *“Bunlar bir ay önce kocanı ve oğlunu öldürdüler”* demekten kendini alamamış buna rağmen vakur ana, *“Onlar da bizim çocuklarımız, onların da ana babaları, eşleri, kardeşleri var, onlara iyi davranın”* tutumunda ısrar etmişti. Çekdar, Kürt analarının bu duruşunun kendisini hep etkilediğini söyledi.

Deniz büyük ihtimalle Diyana Hastanesi önündeki karmaşaya da değinmeyecekti. Şoför kimi ilaçlar almak üzere Diyana Hastanesi’ne direksiyonu kırmış, kendisi içerdeyken esir gerillaların içinde olduğu Land Roverin etrafında bir kalabalık toplanmış, meraklı gözlerle onları seyretmeye başlamıştı. Şivan tanıdık birileri çıkar kaygısıyla başını önüne eğerken, Delil paniğe kapılmış, beti benzi solmuştu. *“Bunlar öldürülen peşmergelerin akrabaları, kesin bizi linç ederler”* diyerek korkusunu etrafa da bulaştırmak istemişti. Deniz ise Çekdar’a, *“Sirkte ayı mı oynatıyorlar, nedir bu merak”* dercesine bakmıştır. Dağda duydukları bir anekdotu hatırlamışlardı: 1990’larda PKK Hewlêr’de ilk bürosunu açtığını duyan oraya koşmuş. Arkadaşlar bu ilginin nedenini merak etmiş, gözlerine kestirdikleri bir çocuğa sormuşlar. Çocuk, *“Karkerlerin in mi cin mi, kaç ayaklı, kaç kulaklı olduklarını görmeye geldim. Vücutlarına mermi işlemediği, ölümsüz oldukları söyleniyor. Ben de herkes gibi merak ettim”* demiş. O merak hâlâ sürüyordu. KDP’nin tüm kara propagandasına rağmen gerilla halk için bir efsaneydi. Delil’in paniği boşunaydı.

Masif Selahattin’e varıp KDP’nin istihbarat binasına adım atılır atılmaz o ananın temennileri tuzla buz olmuş, peşmergeler tekme tokat onlara girişmişti. En çok Kamuran’a yüklenilmiş, burnu kırılmıştı. Kamuran’ın peşmergelerin elinde yalvar yakar oluşu utanç vericiydi. Kamuran, Süleymaniye’deyken taksi şoförlüğünün yanı sıra KDP istihbaratıyla çalışmış. Bir süre sonra YNK istihbaratıyla da iş tutmuş. İkili çalıştığı ortaya çıkınca KDP’nin denetimindeki alanlara bir daha ayak basmamış. Sonra YNK ile de çalışmayı bırakıp PKK’ye katılmış. KDP istihbaratı Onu tanıdıklarından şimdi hınçlarını alıyorlardı. Kamuran, getirildikleri binanın yabancı olmadığını söylemişti zaten. Çokça girip çıktığı olmuştu.

İstihbarat binasında sorgudan önce yenilen yemeği de es geçerci Deniz. Peşmerge üzerlerine kapıyı kilitlemeden aç mısınız diye sorduğunda, Delil hemen atılmış, “İki gündür boğazımızdan lokma geçmedi” demişti. Bu talepkar yanıtı alan peşmerge gidip birkaç tabak kuru fasulye, pirinç pilavı ve kuru ekmek parçalarının üzerinde olduğu siniyle dönmüştü. Delil kıtlıktan çıkmış gibi siniye yumulmuştu. Kamuran, kırık burnuna aldirmeden ona uymuştu. Şivan ile Serhildan orta karar bir tempo tutturmuşlardı. Deniz siniye hiç yanaşmamıştı. Çekdar ise sağ eli askıda olduğundan istese de yiyemiyordu. Deniz yardımına koşmuş, birkaç kaşığı ağzına yetiştirmişti ki, Delil ile Kamuran tabakların dibini bulmuş, ayağa kalkıp, “doymadık” diye gerinmişlerdi. Edindikleri Hevallik kültürüne ne olduğunu anlamamıştı. Deniz yorgunum deyip bunları anlatacağına göre kendisi mi anlatsındı? Cudi ve Kani’ye baktı. Onlar da durgun ve düşünceli görünüyorlardı. Araya girmekten vazgeçti, başka zaman fırsat bulsa anlatırdı.

*-KDP istihbarat merkezinde bizi Cabbar isimli bir sorumlu sorguladı. İsmi Kamuran’dan öğrendik. Birbirlerini tanıyorlardı. Zaten Kamuran’ı dövmek dışında muhatap almadılar. Delil, Serhildan ve Şivan’ın tutumu Sidekan’daki tutumlarından daha düşküneydi. Cabbar’ın karşısına çıkar çıkmaz, “PKK’ye katıldıklarına pişman olduklarını, gerillada çok kötü şeylere tanık olduklarını, komutanların kadın gerillalarla yattıklarını, Önderliğin Şam’da keyif ve sefa sürdüğünü, PKK’nin dinsiz olduğunu” vb. bir sürü çirkeflik gevelemiş ve bunları KDP televizyonunda anlatmayı kabul etmişlerdi. Cabbar’ın her dediğini onaylayan ve emrine amade bir pratik içindeydiler.*

Deniz’in öfkeden soluğu kesilir gibi oldu. O sorgu odasındaki ciddiyetsizlik ve kafasına yediği metal cetvel aklına gelmişti. Odaya çağrıldığında Cabbar’ı çalışma masasındaki döner koltuğa keyifle kurulmuş halde bulmuştu. Alnı basık ve keldi. Kırkını devirdiği halde yüzü bir ergeninki gibi iri sivilcelerle doluydu. Tumbul yanaklarının ortasındaki karga burnu aşağıya doğru sarkıyordu. Sağ kulağında işitme cihazı vardı. Yanında ayakta duran metresi, bir elini Cabbar’ın sol omuzunda diğerini ise masaya dayamıştı. Kendisinden önce sorguya alınan Serhildan, Cabbar’ın çalışma masasının karşısındaki kanepeye kurulmuş, sigara içiyordu. Çalışma masası ile kanepeler arasındaki boşlukta plastik bir sandalye vardı. Cabbar o sandalyeyi işaret ederek Deniz’e oturmasını söylemişti. Cabbar’ın ilk sorularını, “Kürtçe

*bilmiyorum*” diye yanıtlamıştı. Serhildan arkadaki kanepeden, *“Ben tercüme edebilirim”* teklifinde bulunarak hizmete ne kadar hazır olduğunu hissettirmişti. Deniz sorulara doğru yanıt vermemeyi önceden kafasına koymuştu.

Gerçek isminin Ali, doğum yerinin İstanbul olduğunu söylemişti ki doğru değildi. Avrupa’dan katıldığını söylemekte bir mahsur görmedi. Gerilla pratiğini iki ayla sınırlamak uygun geldi. Delil ve Serhildan’ın bu konudaki aksi ifadelerini reddedecekti. Türk olduğunu söylemekten de çekinmedi. Cabbar’ın, *“Ne işin var Kürt hareketinin içinde”* sorusuna karşı PKK’nin devrimci ve sosyalist kimliğini sahiplendi. Cabbar’ın kulak tırmalayan tiz sesi burada çatallaşmış, küçümser tarzda, *“Sosyalizm mi kaldı eşek kafalı, koskoca Sovyetler yıkıldı ne sosyalizmi”* diye kükremişti. Metresi, işveli işveli kıkırdayarak eşlik etmişti ona. Cabbar sosyalizme verip veriştiirdikçe metres daha şuh bir edayla kıkırdıyordu. Deniz bu kadının sorgudaki varlığına önce anlam veremezken, sonra kıkırdamaların dikkat dağıtma ve sinir bozma amaçlı olduğu yargısına varmıştı. Ne ki, metresin bu kıkırdamaları sinire dokunmakla birlikte Cabbar’ın yağlı yüzü ve cırtlak sesinin gölgesinde kalıyordu.

Cabbar’ın yaş sorusuna 22 deyip doğru yanıt vermişti. *“Pişman mısın”* sorusunu tuhaf karşılamıştı. Bir Kürt bir Türk’e Kürt Özgürlük Hareketine katılmaktan pişman olup olmadığını soruyordu. Metresinin kıkırdamaları arasında üstüne üstlük, *“Hayır, değilim”* yanıtı Cabbar’ı geriyor, pişmanlık duymamasını, dağın zorlu şartlarında mücadeleyi kabullenişini tiksintiyle karşılıyordu. Deniz’in uzun süredir banyo yapmamış haline, dizleri yırtılmış şalvarına, açılan uçlarını şutık parçasıyla bağladığı mekaplarına bir vebaliya bakar gibi bakıyordu. Metres aynı bakışı aynı anda taklit ediyordu. Ve Cabbar sadede geliyordu.

*-Serhildan, sizin komutanların kadın gerillalarla yattığını anlattı, sen de görmüşsünüdür herhalde.*

*-Hayır, yalandır, öyle bir şey yoktur.*

Cırtlak ve şuh kakhaha birbirine karışmıştı bu yanıt üzerine. Ardından Cabbar masasındaki metal cetveli alıp, yüzüne zoraki bir ciddiyet

gıydirerek tehditkâr bir şekilde Deniz'in kafasına doğru sallamış ama vurmamıştı.

*-Serhildan, Apo'nun yanında kaldığını da söyledi. Bizim TV'ye çıkıp Apo'nun Şam'da gününü gün ettiğini, kadınlarla sefa sürdüğünü, esrar içtiğini söyleyeceksin, tamam mı?*

*-Hayır, öyle bir şey yok, yalandır.*

Lafını daha tamamlayamadan Cabbar cetveli bu sefer indirmişti. Kafası zonklayıp gözleri kararırken dengesini yitirmemek için sandalyeye tutunmuştu. Kafasının ortasındaki ılık akıntının altına doğru yol aldığını hissediyordu. Metresin o lanet olası şuh kahkası odanın içinde yankılanıyordu. Cetvelin ucunu kapının arkasındaki çöp tenekesine doğrultmuş olan Cabbar bir şeyler söylüyordu. Deniz oraya gitmesinin istendiğini anlayınca, gidip oraya çömelmişti.

*-Heval Deniz nerelere daldın öyle. Gerçekten de yorgunsunuz. İstersen sonraya kalsın, biraz dinlenelim.*

Cudi'nin teklifi makuldü. Kani ve Çekdar'a sorulsa aynı şeyi söylerlerdi. Ama Deniz başlamışken bitirmek istiyordu.

*-Sonraya bırakılacak bir şey yok ki. O geceyi istihbarat binasında geçirdik. Delil, peşmergeden aldığı sigara paketini Serhildan, Şivan ve Kamuran'la içip birbirleriyle gelecek hayallerini paylaştılar. Sabahleyin de bizi KDP asayiş binasına götürüp Türkiye'deki Anadolu'dan Görünüm tarzı bir program çektiler. Delil ve Serhildan KDP ne duymak istiyorsa büyük bir iştahla söylediler. Şivan ve Kamuran sadece pişmanlık belirttiler. Bence bu büyük bir fark değil, neticede KDP'ye teslim olup onun yayın organında boy göstererek kara propagandaya alet oldular. Götürüldüğümüz nezarethanede bana, "Biz artık Heval değiliz, bana Heval deme" deyişi vardı ki, tepem atmıştı. Bir de namaza başlayıp Kur'an hatmetmeye girişmişti.*

*-Gerçekten çok kötü düşmüş, yargısında bulundu Cudi.*

*-Ayrıca nezarethanede bizi ziyarete gelen Kızıl Haç heyeti aracılığıyla ailesine haber yolladı. Özcesi bu Delil'i yargılamak lazım. Önerim bu temeldedir.*

*-Doğru söylüyorsun da şimdi koşullar çok müsait değil, hele biraz düşünelim, dedi Kani.*

*-Mümkünse fazla ertelemeyelim. Bir de durumu Partiye yazalım.*

*-Heval bunlar gelecek yılın işi, diye espiri yaptı Cudi. Kani anladığını belli eden bir bakış fırlatıp güldü. Çekdar da belli belirsiz gülümsemişti. Deniz'in akli hala sorguda isminin Cemaleddin Yusuf olduğunu öğrendiği Delil'den nasıl hesap sorulacağıyla meşguldü..*

## 10-Direnİşe Tutunmak

Yeni bir yıla giriliyordu. 1997 Akre’de sessiz sedasız bir veda gecesi yaşıyordu. Akre Dağı’nın yüksekliklerine usul usul kar yağıyordu. Kimi esirler yağın karı bir süre pencereden izlediler hüzünle. Sonra kirli ve bitli battaniyeden ibaret yataklarına uzandılar. Belki de esaret takviminde bitip başlayan bir şey yoktu. Herhangi bir zaman değildi ki esaret, ne istenilen yaşanabilir ne de planlanabilirdi. Kimi dileklerde bulunup umutlanma dahi naif kaçardı. Kendi hayatın üzerinde insiyatifi yitirmişsin adeta, zamanın tasarrufu seni esaret altına alan düşmanına geçmiştir. Yarının getireceğı bir yenilik yok bu konuda. Dün nasıl ki kirli ve bitli battaniyeden ibaret yatakta uyuyup uyanmışsan, bu gece de o yatakta uyuyacak ve sabahı o yatakta karşılayacaksın. Gözlerini açtığıında burnunun dibinde bir esir arkadaşının ayağını göreceksin. Bir çifti de ensendedir üstelik. İlk ışın yine bitlerinden silkelenmek olacak. Mülazım gelip sayını alacak. Çorba denilen kaynatılmış su içilecek. Tiryakiler tüm gün tütünün kökünü getirecek. Komutlarla, hakaretler ve cop darbeleri altında tuvalete gidilecek. Avluda iki volta atıp göğre bir göz atılacak. Vesselam, “-cek” ve “-cak”larla dün kendini tekrarlayacak.

Çekdar henüz yarının ne getireceğıyle ilgili değildi. Yaşadığı son yılı anlam dünyasında yerli yerine oturtmaya çalışıyordu. Çünkü 1997 yılına farklı umutlarla girmişti. Bir yıl önce, 1996’ya veda gecesinde Berlin’e yakın bir kasabada akrabalarla toplanmış, 1997’e merhaba diyordu. Almanlar gürültülü şarkılar ve danslarla, bol bol bira içip şampanyalar patlatarak, gökyüzünü havai fişeklerle renklendirerek eskiyi uğurlayıp yeniye merhaba darken, Kürdistan’dan gelmiş aileler ise kendi aralarında yaptıkları mütevazi bir kutlamayla yetinirlerdi. Birlikte yemek yiyip televizyon izlerlerdi. Arada meyve ve çerez tüketirlerdi. Gençler kıyıda köşede masum kaçamaklar yaparlardı, o kadar.

Çekdarların komşuları aynı zamanda akrabalarıydı. Amed Çermik’ten göçüp gelmişler, birbirlerine dayanarak gurbetin yükünü hafifletmeye

çalışmışlar. İyi kötü bir işleri vardı, çocukları okuyorlardı, ülkede gelişen mücadeleye de sırtlarını dönmemişler, maddi manevi katkı sunarlardı. Ama gençler siyasi işlere bulaşmasaydı iyiydi. Çekdar'ın babası oğlunun siyasete bulaşmayacağından emin görünüyordu. Anası Çekdar'ın gönlünü Ruken'e kaptırdığını Onun kulağına çıtlattığından neredeyse kesin kanaat getirmişti. Ruken'den daha iyi gelin bulunmazdı. Çekdar'ın diğer akrabaları gibi Alman kızlarının peşinde koşmaması ayrıca sevindiriciydi. Ramazanların Burhan'ının bir Alman'la fingirdeşip uyuşturucuya bulaşması ve yakayı ele verip sınır dışı edilmesi olayı hâlâ tazeydi. Aileler bu konuda biraz kaygılıydı. Ne ki, zamane gençleri de kontrol edilemiyordu. Hele Almanya gibi bir yerde, hele aileler işte, çocuklar okuldayken. Neyse ki Çekdar helal süt emmişti.

Yılbaşı olsun olmasın Çekdar'ın tüm dilek ve hayalleri Ruken'e çıkıyordu. Yarını konuşmaya dahi gerek yoktu. Okulu bitirir bitirmez aşklarını artık kendi yuvalarında yaşayacaklardı. Rahat ve girişken Alman kızları varken, bırakalım öpmeyi, kendini hayatın zevklerinden mahrum bırakan bir enayiydi onların gözünde. Burhan sınır dışı edilmeden önce Onu gördüğü her yerde katıldığı bir partiden haber verip enayiliğini yüzüne vururdu. *“Bu anne kuzusunun eli nasır bağlayacak”* deyip pis pis gülerdi. Ruken ile yan yana görürse, *“Kumrular düğün ne zaman, beni davet etmeyi unutmayın ha”* diye laf atardı. Allahtan Ruken, *“Bulaşma şuna”* diyerek Onu sakinleştiriyordu, yoksa ağzını burnunu dağıtırdı.

Geçen günler, aylar ve yıllar onları mutlu yuvalarına yakınlaştırıyordu. 1997'ye girilirken şunun şurasında pek bir şey kalmadı diye düşünmüştü. Bu yaz okulun gençlik kampında biraz daha birlikte zaman geçirip birbirlerini iyice tanıyacaktı. Bir sonraki yaz artık on sekizine girip reşit olacaklardı. Yuvalarının temelini atmaları önünde bir engel kalmazdı. Ruken'in yaz başında söyledikleriyle planları değişmişti. Tanıdığını sandığı Ruken Ona, *“gerillaya katılmaktan, gidip dağlarda savaştan”* söz ediyordu. Bu kararı kendisinden habersiz, Ona danışmadan almıştı. Tamam O da yurtseverdi, arkadaşlar evlerine gelip ihtiyaçlarını giderirdi. Ruken'in Derneğe gitmesine de itirazı yoktu. Bu dağa gitmek de nereden çıkmıştı. Ruken'e göre Ronahi ile Bêrivan, Kürt kızları ellerin memleketinde eriyip gitmesin, yürekleri ülkeleriyle birlikte atsın diye bedenlerini ateşe vermişti. Tamam, buna da bir itirazı

yoktu. Mutlu yuvalarında da pekâlâ yürekleri ülkeyle atardı. *“Yaşıtlarımız Kürdistan’da sömürgeci devletin baskı ve zulmüne direnip, bedenlerini siper ederken, bizim sadece kendimizi düşünmemiz bencillik olur”* demişti bir de. Çekdar Ona da tamam demişti, yine itirazı yoktu. Madem öyle kavgaya birlikte gitmek gerekirdi. Ruken nereye giderse tereddütsüz peşinde gitmeye hazırdı. Aşkı nereye O da oraya.

Temmuz ayı geldiğinde aile Onları okulun yaz kampında zannederken Onlar Hollanda’da Avrupa’nın farklı ülkelerinden gelmiş arkadaşlarıyla Partinin ideolojik ve siyasi eğitim kampına katılmışlardı. Bu iş için küçük bir tatil köyü kiralanmıştı. Etraf ormanlıktı. Denildiğine göre bu yıl en kalabalık grup onlardı: 20 kız, 35 erkek.

Gönüllü katıldıkları çalışmada günün her saati eğitime ayarlıydı. Sabah erken uyanıp güne sporla başlanıyor, birlikte yapılan kahvaltıdan sonra öğle yemeğine kadar teorik eğitim yapılıyordu. Öğle arası biraz dinlendikten sonra eğitime devam ediliyordu. Akşam üzeri voleybol, masa tenisi gibi oyunlar oynanır, akşam olunca televizyonda haberler, Önderliklerinin ve önde gelen kadro arkadaşlarının katıldığı tartışma programları takip edilirdi. Bazen de kaydedilmiş eğitim konuşmaları izlenirdi. Gece on birden sonra dinlenme saatiydi.

Kampta eğitim kadar, yaşam disiplini, ilişki tarzı ve kendini katma isteği önemliydi. Anlatılan teorik derslerle bu duygular benimsetiliyordu. Ruken tüm bunlara zaten aşinaydı. Çekdar ise yeni yeni tanışıyordu. Kolektivizm hemen dikkatini çekmişti. Avrupa’nın kültürüne içinin ısınmamasının nedeninin dayatılan bireycilik olduğunu sezmişti. Bir halka mensup olma duygusu, ülkesinin işgal altında olduğu gerçeği ve anlatılan tarih de onu değiştiriyordu. Bir ülkesi, bir halkı, bir tarihi, bir kültürü, bir dili vardı ve hepsi ölüm tehdidi altındaydı. Bu ölüm tehdidine karşı direnenler vardı. İsyanları kanla bastırılmış ve ülkesi dört devlet arasında pay edilmişti. İsyan hâlâ sürüyordu. PKK Önderlik gerçeğiyle yeni bir aşamaya girmişti. Mensubu olduğu halk, kendi bağrından tarihsel bir Önderlik çıkarmıştı. Bu tarihsel Önderliği boğmak için emperyalistlerin yeşil ışığıyla Türkiye’de 12 Eylül faşist cuntası iş başına gelmiş, halk eşi benzeri görülmemiş işkencelerden geçirilmişti. Amed Zindanı bu vahşetin tanığı ve direniş kalesiydi. Mazlumların, Dörtlerin ve Büyük Ölüm Orucu Şehitlerinin direnişiyle faşist cuntanın başarısı engellenmişti. Oradaki direniş çılgınlığı 15 Ağustos Atılımıyla ilk

kurşun olmuş, kafalardaki korku karakolları yıkılmış ve halk serhildana kalkmıştı. Zekiye, Rahşan, Ronahi ve Bêrivan gibi Kürt kızları bedenlerini ateşe verip sembolleşirken, Zilan Dersim’de fedai eylemiyle yeni bir sayfa açmıştı. Bir de “*Keşke canımdan başka verecek bir şeyim olsaydı*” demişti.

O güne kadar uzaktan izlediği mücadele bu eğitimlerle kanına karışıyordu. Çekdar’ın ülkesi yangın yeriye o bireysel kurtuluşa koşmuştu. Evlenip bir yuva kurmayı yeterli görmüştü. Şimdi ise aşk için çizdiği o sınır artık dar geliyordu. Her elin uzanabildiği yerde aşkın olmayacağına kanaat getiriyordu giderek. Ruken’le önce ülkelerini özgürleştirmeliydiler. Birlikte bu yola çıkmak Onu adeta kanatlandırıyordu. Evet, eğitimlerde belirtildiği gibi aşkı için canını, ülkesi için aşkını feda etmeye hazır olunmalıydı. Şu emperyalist metropollerde ömür boyu karın tokluğuna çalışıp, bu dünyada yersiz yurtsuz yaşamak, günü geldiğinde öylece göçüp gitmek çok sefilce bir şeydi. Beritan sözlüsüyle, Zilan eşiyle birlikte mücadeleye katılmıştı. Eşini, çocuklarını arkada bırakıp katılanlar az değildi. O ile Ruken de bu kervana katılacaklardı. Özgürlük kavgasında sevdaları daha bir kökleşecek daha büyük anlam bulacaktı. Dağlarda çağdaş aşk destanı yazabilirlerdi. Önderlik, “*Mem ile Zinleri, Derwêş ile Edulêleri güncellemekten*” bahsediyordu. “Tarih günümüzde, biz tarihin başlangıcında gizliyiz” diyordu ya, aşkları tam da öyle bir kulvara girmişti.

Kampları kırk beş günlüktü. Kırk beş günün sonunda tek tek her katılımcıyla konuşulup, kararı sorulacaktı. Kendini hazır hissedip kararlaşanlar ülkeye, mücadeleye gidecek, henüz ikircikli olanlar elenecekti. Çekdar kararlaştığını hissediyordu. Daha büyük ve daha anlamlı bir hayalin peşinde koşacaktı. Ruken de o hayalin kutup yıldızı olacaktı. Bu kararlaşma düzeyi onu Ruken’in gözünde bir kahraman haline getirecekti.

Kampın son günlerine gelindiğinde Ruken’de bir durgunluk gözlemliyordu. Genç kadınlar için elbette aileyi bırakıp dağa gitmek kolay değildi. Bir fırsatını bulup konuşmalıydılar. Bir akşam üzeri arkadaşları bahçede voleybol oynarken, Çekdar onları balkondan izliyordu. Yanına gelen Ruken, “*Heval Çekdar biraz konuşmamız lazım*” demişti. Ruken’in “*Heval*” hitabı yüreğinin yağını eritmeye yetiyordu. O

ne güzel hitaptı öyle! “Canım, aşkım” yanından bile geçemezlerdi. “Buyur Heval” demişti Çekdar tüm içtenliğiyle. Ruken nereden başlayacağını bilmez bir halde biraz duraklamıştı. Bir-iki yutkunup konuya öyle girmişti. Onu dağda özgürlük kavgasına davet eden Ruken şimdi mahcup mahcup, “Dağ bize göre değil, zordur, kaldıramayız” diyordu. Acaba Onun kararlılığını mı sorguluyordu? Hayır, gayet ciddi görünüyordu. Çekdar’ın kendi isteğiyle gelmediğini, aşkının peşinden sürüklendiğini biliyormuş, kampta uzun uzun aşklarını ve ailelerini düşünme fırsatını bulmuş. Hem bir yuva kurup hem de mücadeleyi birer yurtsever olarak katkı sunabilirlermiş. Herkeste aynı irade, aynı fedakarlık düzeyi olmayabiliyormuş, bu da ayıp değilmiş.

Çekdar’a göre de ayıp değildi. Hatta bunu en başta söylemişti. Ya şimdi? Dersimleri, Ağrıları, Zılanları ve Amedleri öğrenip oralarda katledilen, tecavüze uğrayan halkının evlatlarının çığlıkları kulağında yankılanıyorken rahat edebilir miydi? Aşkı için sürüklendiği de doğrudur. Ama artık aşkı bir kadın bedenine sahip olmaya indirmiyordu, bu mülkiyetçi ve bencil bir yaklaşımdı. Yeni aşk anlayışı ruhunu kolektif duygulara sürüklüyordu. Ruken, Onu sürükleyip denizle buluşturan bir nehirdi. O nehirle denize akmayı hep isterdi. Ama geri dönmeyecekti. Bunu Ruken’e de söylemeliydi.

*-Tamam genciz, hayat tecrübemiz zayıf ve hayattan beklentilerimiz uçuk olabilir. Senin peşinden sürüklendim, doğrudur. Hani denir ya, seni deliler gibi sevdim. Sevgim günden güne büyüyor da. Beni buraya sürüklediğin için sana minnettar kalacağım. Çünkü burada halkımla tanıştım, bir aidiyet duygusu kazandım, halkımın ölüm tehdidi altında olduğunu öğrendim ve onlar için bir şeyler yapmam gerektiği sonucuna ulaştım. Dün bilmiyordum. Kendi bireysel yaşamım peşinde koşuyordum. Bunun gaflet olduğunu sayende öğrendim. Bunu bildiğim halde bireysel kurtuluş arayışına girmek ihanet olur. Ben nenemin masallarının ülkesi için mücadele edeceğim. Ben bu konuda kararlıyım. Gücüm olsa bu sefer seni sürüklemek isterim. Hayalimde birlikte mücadele vardı. Gelemesen seni yargılayacak değilim. Seni unutacak da değilim. Hayallerimin hep baştaçı olacaksın. Birlikte başladık, birlikte devam edersek güzel olur. Gelmesen.... Nasip değilse....*

Gözleri dolmuştu. Ruken’i omuzlarından tutup gözlerinin içine bakarak:

*-Gelmese de, Kürdistan dağlarında senin aşkınla çarpan bir kalp olduğunu bil.*

Ruken, “*Düşüneceğim*” demekle yetinmişti. Sonraki gün kamp sorumluları her katılımcıyla ayrı ayrı görüşmüş, kararlarını sormuştu. Ruken geri dönecek beş-altı kişilik grubun içindeydi. Çekdar’la vedalaşmaları kısa sürmüştü. Ruken, kalbi kırık Çekdar’a başarı dileğinde bulunup, unutmayacağına dair söz vermişti. Avrupa’da kalsa da mücadeleden kopmayacaktı, gücü oranında destek verecekti.

Çekdar kendisine itiraf etmese de Ruken’in vedasından sonra doğru yapıp yapmadığı konusunda tereddüte düşmüştü. İlk günler yokluğuna alışmak kolay olmamıştı. Sık sık özlüyor, Onu dinlememekle doğru yapıp yapmadığını kendisiyle tartışıyordu. Dağa ulaşmak ise hiç zor olmamıştı. Zor olanı dağa almaktı. Dağın zorlukları ve Ruken’siz kavga aman vermiyordu. Avrupa’dakiler Ona, “*Gider kış kampına katılırsın, askeri eğitim görür, tecrübe kazanırsın*” demişlerdi. O ise gelir gelmez - ki Eylül’ün ortalarıydı- kendini çatışmaların ortasında bulmuştu. Şafak operasyonu nefes aldırmamıştı. Sonra onlar bir hamle yapıp Hacı Ümran ve Sidekan gibi kasabaları KDP’den almışlardı. Bu hamle moralini düzeltmiş, motivasyonunu arttırmıştı. Türk ordusunun buna müdahalesi gecikmemiş, tankıyla, topuyla saldırmış, Onlar da geri çekilmek zorunda kalmışlardı. Aralık ayının başında, o kışta kıyamette yaptıkları manevra iflahlarını kesmişti. Donarak Şehit düşen yoldaşları olmuştu. Dağ koşullarına alışmadan üst üste yaşadığı bu aksilikler onu zorlamaya başlamıştı. “*Yoksa Ruken Heval haklı mıydı?*” sorusu böyle anlarda daha fazla zihnini meşgul ediyordu.

“*Deniz’le direnişe tutundum*”, sırf Deniz’in gönlünü almak için harcanmış bir cümle değildi. Esir düştüğünde ne yapacağını bilmez haldeydi. Kucağında son nefesini veren Şimal’ın cansız bedeni Onu şoke etmişti. Peşmergelerin elinde kendini yalnız ve çaresiz hissetmişti. Bu sefer Onu direnişe Deniz sürüklemişti. Belki O da Ruken gibi bir yerden sonra bırakıp giderdi. “*Hayır hayır Sen bırakmazsan O bırakmaz*” diye geçirdi içinden. Cabbar’ın sorgusunda kendi duruşunu orta yolcu bulmuştu. Kapının arkasındaki çöp kovasının yanında çömelmiş, alnı kan içinde, üstü başı perişan Deniz ile kanepeye kurulmuş olan Deliller arasında bir ikileme düşmüştü. Delillerin teslimiyeti yaşadığından kuşkusu yoktu. Onların yaptığını

yapmayacağını da biliyordu. Ya Deniz? Deniz'in direniş i bir sonuç getirecek miydi? Orada da bir umut ış ığı göremiyordu. Belki onur kurtarılırdı, o kadar. Öylece ortada kalakalmış tı. Cabbar Ona çalışma masası ile kanepe arasındaki plastik sandalyeyi işaret etmiş ti. Arada kaldığını sanki O da sezmiş ti. Tabii sezerdi, bunlar siyasetin kurduyd u, insan sarrafı olmuş lardı. Delil de Onun o haline umut bağ lamış gibiydi. Daha istihbarat binasındaki odada, *“Deniz’e uyma, O ucuz kahramanlık yapıyor, ucuz kahramanlıkla bu iş yürümez, kafanı kullan, şimdi mücadeleden vazgeçtiğini söylersin, kendini kurtarırsın, dışarı çıkınca mücadeleni yine sürdürürsün”* demiş ti. Akre’ye getirilmek üzere bindirildikleri kosterde bile bunları kulağına fısıldamış tı. *“Bu deli Tirko’ya uyup gençliğini heba etme, koşullara göre davranmayı bilmek gerekir”* diye akıl veriyordu.

Tüm gün onların teslimiyetçi pratiklerini konuştukları halde Çekdar bunları gündeme getirmemesini de bu orta yolcu tavrına bağ liyordu. Yeni yıla girerken en azından bir karar vereyim diyordu. Kirli ve bitli battaniye altında bir Hollanda’daki yaz kampını, bir Ruken’in vedalaşırken söylediklerini ve bir de şu anki halini düşünüyordu. O arada akli Şimal’ın son bakışlarına, Zeynep’in iniltilerine ve Deniz’in, *“Önderliğ e verdiğimiz söz ü unutmamalıyız”* deyiş ine kayıyordu. Kendi kendine, *“direnmeliyim”* diyordu, uykusuz ve huzursuz karşı ladığı yeni yılın ilk ş afağ ında.

## 11-İlk Kaçış

*-Ooo. Heval Deniz bakıyorum da sabah sabah bitlerin iflahını kesmişsin.*

*-Heval, çetelerle mücadelede biraz tecrübemiz var, o kadari da olsun.*

*-Doğrudur Heval, ellerine sağlık. Hazır elin bitliyen bir de bana bir sigara sarsan?*

Cudi zorlandığını fark ettiğinden, Deniz'i yalnız bırakmıyordu. Deniz, sigara içmediği halde tütünü güzel sarıyor, Cudi için sohbet bahanesi oluyordu. Koğuşun ekseriyetini Güneyli yurtseverler oluşturuyordu. İçlerinde milislik yapan, gerillaya evlerini açan ve kuryelik yapmış olanlar vardı. Deniz Kürtçe bilmediğinden sohbetlere de fazla katılamıyordu. Ayrıca esir düştüğü andan beri çok üzerine çok yaşıyordu. Esir düşmenin kendisi en büyük şoktu, kendine yediremiyordu. Yol arkadaşlarının fiske yemeden bir anda teslimiyete gitmeleri, işbirlikçi bir gücün işbirlikçisi haline gelmeleri az buz bir şok değildi. Bunun nasıl mümkün olduğunu bir türlü anlayamıyordu. Önderliğin, Kürt kişiliğine dair yaptığı belirlemeleri hatırlayıp durumu anlaşılır kılmaya çabalıyordu. Bir keresinde, *"Eski Kürtlük benimle savaş halindedir"* demişti. Çünkü eski Kürtlükte irade, iddia ve özgüce güven bitmişti. Sömürgecilik Kürtlüğü çürütmüştü. Güdülere indirgenmiş arayış, bir günlük paşalık için değerlere sırtını dönme ve tanınmaz hale gelme bu çürümenin sonuçlarıydı. Sanki bu, Güneyli kişiliklerde daha belirgin bir haldi. Burada bir kültürel şok da yaşıyordu. Feodal değer yargıları, feodal namus anlayışı ve aşiret töreleri birer tabuyken, ulus bilinci ve ulusal değerleri sahiplenme yerlerde sürünüyordu. Kürdistan halkının binlerce yıllık en temel kültürel değerleri olan toplumsallık, ahlaki değerlere bağlılık, dayanışma ve komünal ruh, özgür yaşama olan tutku son yüzyıldaki ulus-devlet faşizmi ve sömürgeciliğinin kültürel soykırım politika ve uygulamalarıyla son derece zayıflatılmış, kendine ve toplumuna karşıt kişilikler yaratılmıştı. Aile ve aşiret her türlü değerın üzerindeydi. Biri kendini ve ailesini kurtarmanın bir yolunu bulmuşsa zekasına övgüler düzülürdü. İşini bilmek önemliydi, parlak bir zekaya işaretledi. KDP'nin Saddam'la savaşmış olanları dışlayıp

cahş denilenlere mevki, makam ve yetki vermesi, boy veren yoksulluk ve işsizlik bu bireyciliğe daha çarpık bir görüntü kazandırıyor. Nezarethanede ve koğuşta sohbetler hep gemisini yürütme hikâyeleri, kurnazlıklar, kimin kaç eş getirdiği, yeni eşin gençliği, kimin nasıl bir yolsuzluk yaptığı, kaç güce birden ajanlık yaparak parmağında oynattığı, kimin hangi ülkede oğlunu okuttuğu, hangi model arabaya bindiği gibi konular etrafında dönüp dolaşırdı. Yakınma, özenme ve kıskanma iç içe geçerdi bu anlatımlarda. Yaşını başını almış insanlar müstehcen espriler yapar, KDP peşmergesi KDP'ye söver, YNK'lisi YNK'yi yerden yere vururdu. Deniz, gururlarına düşkün bir eda takınan insanların bu kadar dedikodu yapmalarını, bu kadar ikiyüzlü tutumlara girmelerini ve tüm bunlardan da şikayetçi olmalarını bir yere koyamıyordu. Bu kültürel şoku henüz atlatmadan yoldaş bulduğu kimi kişiliklerin üzerindeki PKK'lilik cilası döküldüğünde Önderlikle savaşıyan eski Kürt'e dönüşüklerini hayretle görüyordu.

Daha iki gün önce Şoreş Amed yanına gelip, *"Ben artık PKK'li değilim"* diyebilmişti rahatlıkla. Gerçekten bu nasıl olabiliyordu? Birlikte adeta güle oynaya zorlukları göğüsledikleri ve tehlikeli eylemlere gittikleri Şoreş'e ne olmuştu böyle? Yaralandığında çatışma alanından çıkabilirsin diye kendini feda eden, bombayı kendinde patlatan Delil Efrin'i daha üzerinden bir yıl geçmeden unutmuş muydu? Delil Efrin'in kendini feda etmesi sayesinde hayatta olduğunu bilmiyor muydu? Bu anıya bir saygısı yok muydu? Hewlêr Hastane katliamını duyduklarında, *"Bu KDP'nin yanına kar kalmamalı, O Yoldaşların anısı yaşatılmalı"* diyen Şoreş neredeydi? Avaşin Hastanesi'nde gözleri önünde yoldaşlarını uçurumdan aşağıya yuvarlayan, baş ezen, yaralıları yerde sürükleyen zihniyete nasıl biat ederdi? Hiç olmasa Şahan'ı, Zemanî Bozova'yı, Hasan Konya'yı, Piling'ı hatırlasaydı? Kendini kurtarmak adına, biraz rahatlık için o anılara nasıl halel getirildi, bu ne ucuzluktu?

Şoreş'in, *"Ben artık PKK'li değilim"* lafı yüreğine mermi gibi işlemişti. Öfkeden kanı beynine sıçramış, dili damağı kurumuştı. Üzerine çullanıp ağzını burnunu dağıtmak için kendini zor tutmuştu. Neyse ki kendini tutmayı bilmişti. Birlikte yaşadıklarını bir bir hatırlatıp önüne dökmüş, bir daha düşünmesini istemişti. Nihayet bir gün sonra gelip, *"hata yaptığını ve düzelteceğini"* söylemişti. Meğer daha önce sayıma gelen Mülazım Aşur'a, *"Ben artık PKK'li değilim"* diye beyanda bulunmuş. Kani de, *"Geç de olsa hatanın farkına varman önemli. Ama*

*nasıl ki pencereden, ‘ben PKK’li değilim” diye idareye duyurmuşsan, yine ‘ben PKK’liyim’ diye duyurman lazım” şartını ortaya koymuştu. Son günlerde Deniz’in yüreğine su serpen tek şey buydu. Şoreş, sabah sayımına gelen Mülazım Aşur’a hitaben;*

*-Mülazım Aşur, ben tekrar PKK’li olmaya karar verdim ve PKK’li olmaktan gurur duyuyorum. Hiçbir zaman sizin adamınız olmayacağım, demişti.*

*-Ne yapalım PKK’li olduysan Şoreş. Bizi bir gözle istemeyeni biz iki gözle istemeyiz.*

Mülazım Aşur’un bu ciddiye almayan yanıtı kimi esirlerin bıyık altında gülümsemesine neden olmuştu. Şoreş kızarıp başını önüne eğmişti. Kişiliğinden verdiği tavizin farkına varır gibi olmuştu.

Gezmiş’in verdiği tepki de öfke uyandırıcıydı. Çekdar ile yanına gidip sohbet etmek istediklerinde, *“Yanıma gelmeyin, benimle Türkçe konuşmayın, düşman görürse kötü olur. Burada birileri gidip şikayet edebilir”* ifadeleriyle tepki göstermişti. Bu tepki ikisi için de tam bir hayal kırıklığıydı. Durduk yerde gerilmişlerdi. Yeni olduklarından Gezmiş’in gelip onlara destek vermesi beklenirken, kendini bir köşeye çekip yalnızlaştırmış, hal hatırını sorduklarında da adeta terslenmişlerdi. Ayrıca Türkçe bilen arkadaşlar Türkçe konuşmaktan kaçınmıyordu. Gezmiş’in bu tavrı hayra alamet değildi.

Kani yeni gelenler hakkında Sabri Maraş’tan da bilgi almıştı. Deniz ile Çekdar’a destek olunması gerektiğini Cudi birkaç kez gündeme getirmişti. Deniz ise ilk günlerin aksine her ne kadar Kani doğal bir yönetim gibi hareket etse de ortada örgütsel yaşamın ve disiplinin olmadığını farkına varıyordu. İşler olurla bırakılmış görünüyordu. Daha dikkatli bakıldığında olurla bırakmanın ötesinde, *“ben kadroyum”* diyenler arasında bir çekememezlik, birbirini kabullenmeme ve dedikodunun emareleri vardı. Yeni gelenlere destek olunmuyor, yurtsever halktan esir alınanlarla yeterince ilgilenilmiyordu. Tuvalet sırasındaki küfür ve hakaretler sineye çekiliyordu. İdarenin iki katil kardeşi başlarına murakıp diye dikmesine bir şey denilmiyordu. Kimin ne yaptığı belli değildi. Öyle Cudi’nin takımlarıyla hal olacak sorunlar değildi bunlar. Kafasında bir sürü soru işareti oluşuyordu. Çekdar ile beraber Kani, Cudi, Kemal Rıha ve

Hasan'ı alıp konuşmak bir ihtiyaçtı. Hani örgüt, buradaki duruşumuz nedir, KDP'nin uygulamaları nelerdir diye başlayacaklardı sormaya. Ama hesap soran bir görüntü verilmemeye dikkat edilecekti.

*-Sormamız iyi oldu, zaten ben de sizinle bu konuları konuşmak istiyordum.*

Kani'nin gerçekten de soruları bekler gibi bir hali vardı. Konuya hemen girmişti. Ancak yanıtları Deniz için yeni bir şoktu. Yanlış duymuyordu. Kani, *"Burada ciddi bir örgütsel duruşumuz var dersem yalan olur. Direnişimiz kuru bir direniştir."* Yani teslimiyet ve örgütsel duruş olmayacak ama kuru da olsa direniş olacak! Bu mümkün olsa dahi sürdürülebilir miydi? Örgütlenmeyen ve yaşam alanını genişletmeyen, örgütlenmeyen direnişten geriye bir şey kalır mıydı? Mevcut olanı kabullenen, baskıları geriletmeyen ve yaşam alanını genişletmeyen direniş kalıcı olur muydu? En önemlisi de PKK'nin farklı kuru direnişçiliğin reddi değil miydi? Kani'nin, *"Örgütsel duruş yok, kuru direniş var"* girizgahı yeni bir hayal kırıklığıydı. Bazen duydukları karşısında insanın ağzı açık kalır, ağzından bir lokma varsa çiğner çiğner yutamaz, istese de atamaz ya, Kani'nin cümlesinin etkisi de böyleydi.

Kani, ilk cümlelerinin etkisini umursamayarak devam ediyordu. Kendini, Cudi'yi, Cemal'i, Seyfi'yi, Ömer'i, Ziyad'ı, Rênas'ı, Hasan'ı, Ahmed'i tanıtıyordu tek tek. Her birinin insanın içine dokunan hikayeleri vardı. Uzun yıllar mücadeleye katkı sunmuşlardı. Ağır bedeller ödemişlerdi. Kimisi tüm ailesiyle ödemişti bedeli. Şehit yakınıydılar, gaziydiler. Kani ve Sabri gözlerinden yaralanmışlardı, Cudi'nin bağırsakları yere dökülmüştü, Selim'in bir ayağı protezdi, Ahmet ve Şoreş'in yaraları henüz iyileşmemişti. Kendini fedakarca katma sorunu da yaşanmazdı. Ziyad bir milis olduğu halde yaşına başına bakmadan bir kadro kadar destek olurdu. Sorun tecrübe sorunu da değildi. Mücadelede geçirdikleri yıllar her birine belli bir birikim kazandırmıştı. Hasan ve Ömer gibi teorik yanları gelişkin arkadaşları da vardı. Bir örgütsel mekanizma oluşturup işletmek o kadar da zor olmamalıydı. Niye yan yana gelip böyle bir adım atmıyorlardı?

Kani;

*-Hepimiz yan yana gelip oturursak idare, "bunlar toplantı yapıyor" deyip hepimizi dayaktan geçirir. Adamlar açık açık "Ayrı ayrı*

*oturacaksınız, Türkçe konuşmayacaksınız” dediler. Tabi onlar öyle dedi diye boyun eğecek değiliz, isteyen arkadaşlar istediği arkadaşın yanına gidip ister Kürtçe ister Türkçe konuşur. Ama çekinen arkadaşlar da var.*

Peki sistemli işkence var mıydı?

Hayır yoktu. Sadece peşmerge gerilladan etkili darbeler yediğinde linç mangası birkaç esiri alıp hincını çıkarırdı. Konu buraya kayınca Cudi ile Kani birbirlerine takılmaya başlamışlardı. Cudi gülerek;

*-Bizim Kani ufak tefek olduğundan her seferinde götürülenlerin içine katıyorlar, Kani’yi dövmeyi seviyorlar, onlarda bağımlılık yaratmış.*

*-Eee tabi Cudi arkadaşın payına düşen dayağı da ben yiyorum. Yediği bir tokatla bayılma numarası yapıp boylu boyunca uzanınca...*

Kani bayılan arkadaşının üzerine kapanmış, arkadaşımı öldürdünüz diyerek idareyi paniğe sürüklemiş. Hasan, Cemal ve Çekdar anlatılana gülüyorlardı. Deniz’in aklı örgütlenme meselesinde kalmıştı. İdare tuvalet sırasında dövüyorsa, arada bir götürüp hinc alıyorsa ortak bir tutum geliştirmemenin nedeni dayak yeme kaygısı değildi herhalde. İdarenin uyarılarının uygulanmasının ve tehditlerine pabuç bırakmanın başka sebepleri olmalıydı.

Deniz diğer koşullarda arkadaşların olup olmadığını sordu. Hayır, sadece bir koşulları vardı. Ama üçü Hewlêr’de, üçü Avaşın Hastane katlarında esir alınmış altı kadın arkadaşları, kadın koşulları olmadığından hücrede tutuluyorlardı. Bahar ve Reyhan ideolojik ve örgütsel olarak daha net, kararlı tutum sergilediklerinden ayrı bir hücreye alınmışlar. Bahar ve Reyhan ile notlar üzerinden haberleşebiliyorlarmış. Tuvalete gidilirken hücre kapısının altından alınıp veriliyordu notlar.

Al sana can sıkıcı bir durum daha: Altı kadın arkadaş bile birlikte bir tutum geliştirememiş, sonuçta ikisi ayrılarak daha ağır bir tecrite alınmıştı. Deniz bu yeni şoku hazmetmeye çalışırken, “Onlar yarın voltaya çıktığında su içme bahanesiyle ayağa kalkıp pencereden onları görebilirsin” dedi Kani.

*-Niye su içme bahanesiyle ?*

*-Kadın arkadaşlar voltadayken idare ayağa kalkmayı ve pencereden bakmayı yasaklamış. Aksi durumda götürüp dövüyor.*

Deniz, arkadaşlarının onu işletip işletmediklerini anlamak için gözlerine baktı. İşletildiğine dair bir emare görmedi. Tümü de oldukça ciddi görünüyordu. Akre yolu gözükteğünde düşündüğü ne varsa tuzla buz oluyordu. Zindanda arkadaşlarının bir örgüt mekanizması ve yaşam disiplini oluşturdıklarını düşünmüştü: *“Bu örgüt kendisinden hesap soracaktı, durumu hakkında rapor isteyecekti, düşmanın eline geçişi normal karşılanmayacaktı. Adım adım özeleştiriyile yaralarını sararak toparlanacak, güçlenerek ayağa kalkacaktı. Delil, Serhildan, Şıvan ve Kamuran’ın iftiraları da yanlarına kar kalmayacaktı.”* Tüm bunlar birer düş olarak kalmıştı. Gerçek ise adeta kabus olup üzerine çökmüştü. Kendini bir kez daha yalnız ve çaresiz hissediyordu.

*-Heval Kani, örgütle bir yazışma durumu var mı?*

Soruyu soran Çekdar’dı. Deniz bir umutla yanıtı kulak kabarttı.

*-Evet, arkadaşlar bize kısa bir not gönderdi. Biz de buradaki arkadaşların isimlerini ve genel durumu ilettik. Bazı yurtsever arkadaşların aileleri Süleymaniye ve Kandil’deki köylerde oturuyorlar. Parti onlar aracılığıyla genel durumlarımızı öğreniyor.*

Pencerenin hemen dibinde Delil Porspi ile sohbet eden orta yaşın üzerinde, zayıf birini eliyle göstererek:

*-Şurada oturan Mele İdris’tir. Ailesi Kandil’de oturuyor. Parti, onlar aracılığıyla geçenlerde para gönderdi. Bu Mele İdris büyük bir ihtimalle gönderilen paranın bir kısmını kendisine aldı. Üçkağıtçının tekidir. İnkâr etse de dışarıdayken ikili çalışıyordu. Hem bize hem YNK’ye, ailesi dürüst olmalı.*

Onca sıkıntının içinde yüzünü güldüren tek gelişme buydu. Partiyle yazışmak, haber almak önemliydi. Deniz yazacağı raporu kafasında tartışmaya başlamıştı bile. Kani ise anlatmaya devam ediyordu.

*-Güneyli arkadaşlar, “Biz PKK’ye gideceğiz” demiyor çünkü KDP ailelerine de baskı uyguluyor. Onları Partiye de vermez, linç eder. Biz de böyle dememelerini uygun gördük. Mesela Soro dediğimiz arkadaş Süleymaniyelidir. On altısında var yok, hâlâ çocuk yani. Asıl adı Armanç Abdullah’tır. Çok temiz ve dürüsttür. Esir düştüğünde çocuk dememişler, çok pis dövmüşler. Teslimiyeti kabul ettirememişler. Ailesi*

*yoksuldu, pek ziyarete gelemiyor. Şimdiye kadar sadece biz kez babası gelebildi. Hasta olduğundan anasını getiremediğinden çok üzülmüştü. Zaten tüm arkadaşlarla zamanla tanışırsınız. Buradaki her insanımızın yüreği mücadeleyle atıyor.*

Deniz kendi içine dönmüş, Kani'nin anlattıklarından kopmuştu. Çekdar aklına gelenleri soruyor, Kani de Kemal ve Cudi'nin desteğiyle yanıtlamaya çalışıyordu. En son murakıp denilen koğu sorumlusu Vahap ve Vahit kardeşlerden söz ediliyordu. KDP peşmergesi oldukları, kan davasından yattıkları, ailelerin barışması halinde bırakılacakları söyleniyordu. İdarenin en has adamlarıymış. Koğuştaki olup biten en küçük olayı hemen yetiştiriyorlarmış. Ama PKK'den çekindikleri için rahat değıllermiş.

Ne Soro'nun yoksulluğı ne de murakıp kardeşlerin gammazlığı üzerine anlatılanları hakkıyla dinleyebilmişti Deniz. Kani'nin, *"Örgüt yok ama kaba direniş var, bazen arkadaşları götürüp dövüyorlar, kadın arkadaşlar avludayken su içme bahanesiyle ayağına kalk"* gibi cümleleriyle geçirdiğı sarsıntıyı, *"Örgütle yazışma durumu var"* bilgisiyle toparlamaya çalışıyordu. Kendini örgüte mutlaka rapor etmeliydi. Öncelikle adamakıllı bir özeleştiri yazacaktı. Kendi açmazlarını, yetmezliklerini ve öngörüsüzlüklerini çözümleyip Parti çizgisini yeterince temsil edemediğini söyleyecekti. Sonra teslimiyete gidenlerin durumunu anlatacak, dikkatli olunmasını isteyecekti.

*-Ha Heval Deniz neredeyse unuttuyordum. Delil ile Serhıldan, Cemal ve Seyfi arkadaşlarla konuşmuşlar. İçine düştükleri pratiğı açmışlar. Korktukları için öyle bir zayıflık gösterdiklerini söylemişler. Türkiye veya Suriye'ye teslim edilmekten korkuyorlarmış. Sergiledikleri teslimiyetçi tutumdan pişmanlık duyduklarını ve direneceklerini söylemişler.*

*-Yalan söylüyorlar, pis yalancılar !*

Beklenmeyen bir ses tonuyla birden bire haykırmıştı Deniz. Kemal, Cudi, Kani ve Çekdar sesin şiddetiyle irkilirken, yakınlardaki esirlerin çoğı ani bir refleksle onlara dönmüştü. Deniz de sesinin yüksekliğini fark etmiş olacak ki bir anlığına sustu. Üzerine çevrili bakışları hissediyordu. En çok da Çekdar şaşırmış görünüyordu. Neredeyse iki aydır birlikteydiler, ilk kez Deniz'i bu kadar kızgın görüyordu. Kani de,

*“Söylediklerimde bu kadar kızılacak ne vardı” der gibiydi. Deniz öfkelenince hep yaptığı gibi derin bir iki soluk aldı. Ses tonunu ayarlayarak devam etmek istiyordu. Ses tonunu düşürse de gerginliğini gizleyemiyordu.*

*-O iki alçak bizi kandırmaya çalışıyor. Korkmuşlar da, şimdi pişmanlarmış, bu hikaye. KDP sorguda bunlara tek bir fiske bile vurmadi. Tehdit, baskı falan yoktu. Gönüllü itirafçı olmuşlardı. KDP’nin kameralarına Partiden intikam alırcasına konuştular. Önderliğe dil uzattılar. Bir sürü çirkef, iftira. İnsanın söylemeye bile dili varmıyor. Bence basit bir hesap peşindeydiler. Böyle davranırsak KDP bizi bırakır, kurtulur gideriz diyorlardı. O hesap tutmayınca şimdi direnmekten bahsediyorlar, yalan!*

Cudi, gerginliğin Deniz’in tüm vücuduna yayıldığını fark ediyordu. Kızaran yüzü, kuruyan ağzı ve titreyen elleri onu fazlasıyla ele veriyordu. Dokunsan ağlayacak gibiydi. Kani’nin yerine o devreye girmişti.

*-Heval Deniz, haklı olabilirsin. Yaptıkları basit bir hata değil. Tecrübelerine bakıldığında affetmek de mümkün değil. Ama bu koşullarda Onları düşmanın kucağına atmamız doğru olmaz, Onları sahiplenip kazanmalıyız.*

*-Hevalê hêja,*

bu hâlâ ne kadar gergin olduğunun göstergesiydi.

*-Bu saatten sonra bunlar kazanılamaz. İflah olmazlar. Yapılacak tek şey var, hesap sormak !*

*-Kuru kuru yaklaşmak doğru olmaz Heval.*

O ana kadar konuşulanları sessizce dinleyen Kemal’di bu. Tek cümlesini söyleyip susunca Cudi devam etti.

*-Hesap sorma konusunda da haklısın. Yaptıklarının hesabını Partiye vermeliler. Şimdi, hali hazırda burada o koşullar yok. İleride ne olur bilemeyiz. Şimdi Onları da direnişe çekmek, kazanımcı yaklaşım toparlanmalarına yardımcı olmak en doğrusu.*

Deniz, *“Biraz düşünmem lazım”* deyip kalktı. Sonraki gün ve geceleri bu sohbetin etkisi altında geçti. *“Örgüt yok, kuru direniş var”* cümlesi ona

bir karamizah örneği gibi geliyordu. KDP'nin, "PKK'den vazgeçin" dayatmasının reddi iyiydi de, uygulamalara tavırsız kalmak sinirlerine dokunuyordu. Özellikle onur kırıcı şu kaba dayağa dur denilmeliydi. Güneyli arkadaşların da Partiyi sahiplenmesi için zemin yaratılmalıydı. Bir örgüt mekanizmasının oluşumu için kendilerini zorlamalıydılar. Ancak böyle bir atmosfer yoktu. Tersine kadro iddiasında zayıflık, örgütlemeye isteksizlik ve nasıl olsa burada kalıcı değiliz yanılığıyla işi olurlarına bırakma gözleniyordu. Kani ile Seyfi arasında bir çelişki seziliyordu. Birbirlerini kabullenmedikleri belliydi. Seyfi, Cemal'i de yanına almıştı. Suriye Kürdistan'ından olanları adeta yanına çekerek parçacılık yapıyordu. Tam da Delil'in sevdiği hava. Kani, doğal otoriterlikle işi götürmeye çalışsa da kaba ve kırıcı yanları önplana çıkıyordu. İsmi boşuna, "kuralsız" olmadığı belliydi. Hasan ve Ömer'in pasif duruşları, kendilerini kenarda tutmaları dağınıklığa tuz biber ekiyordu. Direniş ile teslimiyet arasındaki çizgi muğlaklaşıyordu. İşte Delil Porspi, hiçbir şey olmamış gibi herkesle sohbet ediyordu. Yurtsever halkla kaynaşıyordu. Ortama göre renk almakta usta olduğu belliydi.

Çok geçmeden Şivan Heriri ile küçük Rênas tahliye oldular. Hem Şivan'ın hesap vermeden gitmesi hem de tahliye biçimleri Deniz'in içine dert olacaktı. Şivan'ın esaretini duyan ailesi KDP'nin yanında hatırı sayılır bazı şahsiyetleri devreye sokmuş, hem Şivan'dan hem de aileden bir daha PKK'nin yanından dahi geçmeyeceği taahhüdüyle çıkmıştı. Serbest bırakılmıştı. Küçük Rênas için ise Gever'de korucu olan babası devreye girmişti. Güney'de de akrabaları vardı. O da PKK'ye gitmeme taahhüdüyle çıkmıştı. Serbest bırakılmak için ailenin kefil olduğu bir taahhüt yeterli görünüyordu. Bu bir teslimiyetti. Önünü almak gerekirdi. Bugün esirlerin geneli böyle bir onursuzluğu kabul etmiyordu. Ancak mevcut dağınıklık devam ederse bu normalleşebilirdi.

Şivan ile Rênas'ın gidişinden bir hafta sonra getirilen yeni esir kafilesi içindeki altı kişiyi 7. koğuşa verdiler. Deniz gelenler içinde Sefkan ve Nurhak'ı hemen tanıdı. Avrupa'da, Önderlik sahasında ve gerillada birlikte kalmışlardı. Diğer beş esir yurtsever halktandı.

Yeni gelen Sefkan'ın kendi durumunu, *“Sizin yakalandığınız operasyonda kendimi arkadaşlardan koparıp, sonra peşmergeye teslim oldum”* ifadeleriyle açıklaması hayret vericiydi. Bu cümleleri oldukça rahat kurmuştu. Sefkan'ın Diyana ve Masif Selahattin'de uzun bir süre tutulması da dikkat çekiciydi. *“Ben Partiye zarar verecek hiçbir şey yapmadım, bundan sonra da yapmam”* dese de pek güven vermiyordu.

Sonraki gece idare Kani, Ömer ve Seyfi'yi çağırıp götürdü. Yarım saat sonra gördükleri işkencenin izleri ile geri döndüler. Dudakları patlamış, yüzleri, gözleri morarmış ve giysileri yırtılmıştı. Getirildiklerinde Kani hala sinirle küfür ediyordu. Vahap ile Vahit kardeşler paniklemiş, *“Aman bizden bilmeyin, bizim bu işte bir rolümüz yok”* derlerken, esirler bu durumu kabullenmekte zorlanıyorlardı. Hepsinin morali bozulmuştu. Bu işe bir an önce bir çözüm bulmalıydılar.

Bu arada genç Veysi gizliden gizliye idareyle haberleşiyordu. Geleli iki ay olmadan peşmergeleri olmak istediğini söylüyordu. Esir alındığı çatışmada altı arkadaşı Şehit düşmüştü. Şehit düşenler arasında Deniz'in bizzat tanıdıkları da vardı. Veysi ile sohbet ederken o arkadaşları anarlardı. Veysi pek konuşkan değildi veya konuşmak istemiyordu. Deniz bunu genç olmasına, yaşadıklarının etkisine ve zorlanmasına yorumluyordu. Benim bir duvar olarak gördüğümü içlerinde gören yoktu. Kendini bir başka işe hazırlıyordu. Kafası oradaydı. Onları uyuracak dilim yoktu.

Şubat'ın ortalarında idare Veysi'yi çağırdığında şüphelenen olmadı. Pencereden olacakları izliyorlardı merakla. Veysi arkadaşlarına hiç bakmadan oldukça keyifli bir halde avluda kendisini bekleyen arabaya binmiş, araba hareket edip gitmişti. Zavite'ye gidiyordu. Duhok'a bağlı bir kasaba olan Zavite, PKK'den kaçıp KDP'ye sığınan kişiliklerin kontrgerilla eğitimi gördükleri kampın da adıydı.

Bahar bu ihanetin gölgesinde karşılanıyordu.

***Bêhaveyn şîr qeymax nagire (Sût mayasız kaymak tutmaz)***

**Kürt Atasözü**

### **3. Bölüm**

## ACININ MİLADIYLA

Acının miladıyla başlayan bir hikayedir bu  
Yaşayıp gelmişiz ormanlar gibi yanarak  
Her dönemeçte uğultulu uçurumlar  
Ey masalcı  
Otur şu geyik postuna  
Ve anlat şimdi bütün bunları

Önce yaşadıklarımızı koy ortaya  
Hatamızı ve sevabımızı anlat  
Görelim nelere kahretmişiz bunca zaman  
Nelere göğüs germişiz görelim bir bir  
Bedeli ödenmiş midir şafağın, bilelim  
Yaşamak  
Yeni acılara sürgün etse de bizi

Hayatımız görüldüğü kadar basit değil  
Ama anlaşılmaz gibi de değil öyle  
Çoğunu unuttuk belki şimdiden  
Belki bitti bir takım bekleyişler  
Umutları da bitti bir zaman, sevgiler de  
Ama unutmayalım  
Zulüm de biter hayatımızdan

**Ahmet TELLİ**

## 12-Balığı Susuz Bırakma

Henüz bahar gelmemiştı ama kış mevsimininim hükmü ağır ağır kırılıyordu. Gerçi esir kampının penceresinden de görülebilen Akre Dağı'nın yamaçları hâlâ beyaz örtünün altındaydı. Kimi geceler oldukça soğuk geçiyordu. Ama cemre havaya düşmüştü ve bu hissediliyordu. Cudi, alışkanlık haline getirdiği gibi sabah sayımının ardından pencere kenarındaki yerini alıp, sigarasını tüttürerek Akre'yi seyretmeye devam ediyordu. Deniz'in örgütsel mekanizma kurma ve teslimiyetten hesap sorma duyarlılığı ile Çekdar'ın gençlik heyecanından etkilenmiş gibi görünüyordu. İçten içe, *“Ben yurtseverim, kadrolar öncülük etsin”* yaklaşımını tartışmaya başlamıştı. Kimi arkadaşlarda görülen iddiasızlığın böyle giderse ciddi kırılmaları beraberinde getireceğini görmek için kahin olmaya gerek yoktu. Delil Porspi öyle rahat hareket edip halktan esirlerle hemencecik kaynaşmamalıydı. Şoreş, Gezmiş ve Sefkan'ın sorumluluktan uzak tavırları, Şivan ile Rênas'ınki gibi serbest bırakılma biçimleri normalleşmemeliydi. Buna karşı bir duruş, bir bilinç, en azından bir duyarlılık olmalıydı. Hele idarenin istediği zaman istediği esiri götürüp dövmesi... Veysi'nin burunlarının dibinde KDP ile anlaşp gitmesi düpedüz gafletlerinin bir sonucuydu. Kırılmışlığı dahi doğru görülmemiş, ilgilenilmemişti. Neler yaşadığı ve ne yaptığı merak edilmemişti. Adeta güle oynaya Zavite'ye kontra olmaya gitmişti. İleride arkadaşlarının, halkın kanına girerdi şerefsiz!

Sefkan, Nurhak ile getirilenlerden biri olan Mam Reşid'in yanına yaklaştığını daha fark etmemiştı. Belli ki Mam Reşid sohbet edecek birilerini arıyordu ve Cudi'yi gözüne kestirmişti. Yanaşıp, *“Bir tane de benimkinden sar”* dediğinde Cudi sigarasını daha yeni söndürmüştü. Orta yaşı aşmış amcaı güler yüzle karşıladı. Yanına öylesine gelmediğini bilecek kadar yöre insanını tanıyordu. Hemen, *“Keremke Mamo, te yê tiştêk bixwesta?”* (Buyur amca, bir şey mi isteyecektin?) diye sordu güven verici bir ses tonuyla. Mam Reşid'in kaygılı olduğu her

halinden belliydi. Tütün tabakasını Cudi'ye uzatırken ağzını da kulağına dayadı.

*-Ben şu ikisini KDP televizyonunda gördüm, dedi.*

Delil Porspi ve Serhildan Sêrt'i kastediyordu. Mam Reşid her ne anlatacaksa Deniz'i ilgilendiriyordu. Onu alıp Deniz'in yanına gitti. Cudi konuyu açınca Çekdar da çağrıldı.

Mam Reşid ve kendisiyle getirilen dört yurtsever Bradost aşiretine mensup köylülerdi. Bradostiler KDP'ye peşmergelik yapmayı kabul etmiyordu. Bir süredir KDP, aşiret üzerindeki baskılarını arttırmıştı. Bir yandan da PKK'ye karşı savaşmaları için yüklü para teklifinde bulunuluyordu. Aşiret ise ne paralarını ne de silahlarını kabul ediyordu. Reşid ile beraberindekiler aşiret üzerindeki bu dayatmanın bir devamı olarak rehin alınmışlardı. Bu yaşta peşmergenin dayak ve hakaretine maruz kalmak gururuna dokunuyordu. O güne kadar bırakalım bir hakaret duymayı, çevresinden hep saygı görmüştü. Aşiret içinde sevilirdi. Bir süredir Amed Malazgirt'e milislik yapıyordu. Esas konuşmak istediği buydu. Konuya nereden ve nasıl gireceğini düşünürken gözlerini Cudi, Deniz ve Çekdar'ın üzerinde gezdirdi.

*-Aralık ayının başında bir grup Karker peşmergenin pususuna düşmüştü. Arkadaşlarıyla bağlantıları kopmuştu. Heval Amed ne olup bittiğini öğrenmem için beni Diyana'ya göndermişti. Diyana'ya vardığımda peşinde olduğum bilgiyi KDP televizyonu veriyordu. Peşmergenin 8 gerillayı vurduğunu, 7'sini de esir aldığını övünerek söylüyorlardı.*

Deniz ile Çekdar anlatılanların kendilerinin esir düştüğü olay olduğunu bildikleri halde Mam Reşid'in anlatımını bölmediler. Daha dikkatle dinlediler.

*-Esir alınan üç gerilla KDP televizyonuna konuşmuştu. Heval Amed'e de söyledim, tam bir hayal kırıklığıydı. Evim başıma yıkılmıştı sanki o üçünü öyle dinlediğimde... Oğlumun ölüsünü görsem öyle yıkılmazdım. Biz Karkerleri öyle bilmezdik yeğenim. Karker teslim olan, ihanet eden insan değildi. Birbirini ele veren değil, birbirleri yerine ölüme gidenlerdi. Yiğittiler, cesurdular. Televizyonda konuşanlar korkmuş, sinmiş, başları önlerine düşmüş halde KDP'nin yalanlarını tekrarlıyorlardı.*

*Arkadaşlarının isimlerini, kaldıkları bölgeleri söyleyip örgüte hakaret ediyorlardı. Şu ikisini gözlerimle gördüm.*

*-Sonra hemen dönüp Heval Amed'e mi haber verdin? Çekdar sabırsızlanmıştı.*

*-Hayır, tanıdığım ve yanlarında hatırım olan peşmergeler vardı. Onlarla görüştüm. Biraz bilgi topladım. Televizyona çıkarılan üçü dışında bir kadın gerilla da yaralı ele geçirilmişti, Onu hastahaneye yatırmışlar. Yarasının ağır olduğu söyleniyordu. İki de erkek varmış; biri Türk'müş, diğeri çocuk denilecek yaşta. Teslimiyeti kabul etmediklerinden operasyon dönüşü peşmergeler bunları öldürmüş.*

Deniz ile Çekdar birbirlerine bakarak gülümsediler.

*-Sonra Heval Amed'in yanına döndüm. Duyduklarımı ve gördüklerimi anlattım. Allah razı olsun çok yiğit bir insandır Heval Amed. Elimi tutup, "Mam Reşid dedi, ülkemizde ihanet damarı güçlüdür, biz bu damarı kesmek için varız" dedi. "İşte bizim içimizde de çürükler çıkıyor. Karkere gelmekle Karker olunmuyor" dedi. "Lanet olsun o televizyona çıkanlara, yazıklar olsun o namussuzlara." Çok kızmıştı. Sigara üstüne sigara yaktı. "O teslim olan alçaklar tecrübeli" dedi. "Dara düştüklerinde bizi satacak adamlar olduklarını nasıl anlayamadım, bana da yazıklar olsun" dedi, elini başına vurdu. Teslim olmayıp Şehit edilenler gençmiş. Çekdar'ın daha üç ayı dolmamış, bir de direnişine bak dedi. Türk olanı da genç ve tecrübesizmiş. Bana dedi, "Mam Reşid ben şimdi Önderliğe nasıl hesap vereceğim." Önderlik, "O Türkmen'i koruyun" demiş. Hızlı ve üst üste konuşup durdu öyle. Çoğunu da anlamadım zaten. Bana mı söylüyordu, kendi kendine mi konuşuyordu belli değildi. Söylenmekten yorulunca sessiz sessiz düşündü. Sonra ihtiyaçlarının olduğu bir listeyi bana verip uğurladı. Şimdi ben burada şu televizyona çıkanları görünce kafam karıştı. Peşmergenin küfür ve dayağından çok bunları görmek zoruma gitti.*

Deniz ve Çekdar'dan bir hamle gelmeyince Cudi durumu izah etmeye çalıştı. Şehit zannettiği iki arkadaş karşısındaydı, sabırlı olmalıydı. Mam Reşid sevinçle Deniz ile Çekdar'a sarıldı. Uzun bir aradan sonra çocuklarına kavuşan bir babayı andırıyordu sarılması. Bir yolunu bulup bu güzel haberi Heval Amed'e iletecekti. Arkadaşlarının yaşadığından haberdar olmalıydı. Deniz ile Çekdar'ı sevindirense Partinin Delillerin

teslimiyetçi pratiğinden haberdar olmasaydı. Tedbirlerini alırlardı. Omuzlarından bir yük kalkmıştı sanki.

Sık sık şiddetli baş ağrıları çeken Deniz, bu tartışmalardan bir hafta sonra yine şiddetli baş ağrılarıyla güne başlamıştı. Yanına gelen Cudi durumunu sorduğunda, Deniz yaşadığı baş ağrıları ve baş dönmesinden bahsedince Cudi;

*-Şimdi başını daha da döndüreceğim; KDP ile YNK esir değişimi konusunda anlaşmış.*

Son günlerde KDP ile YNK'nin görüştüğüne dair haberler dolaşıyordu. Karşılıklı esir değişimi için kimi arabulucular devreye sokulmuştu. Demek ki görüşmeler bir sonuca varmıştı. Cudi henüz Deniz'in tepkisini alamadan 7. koğuş adeta pencere kenarına yığılmıştı. Götürülecek YNK'li esirlerin 6.koğuştan çıkarılıp avluya getirilişlerini izliyorlardı. Cudi ile Deniz de pencere kenarında kendilerine yer açtıklarında diğer koğuşların da olup biteni heyecanla izlediklerini gördüler. 7. koğuşta kalan genç Rêwbar'ı da idare çağırırdı. Serbest bırakılacak YNK'liler listesinde adı vardı. 7. koğuş Rêwber'la vedalaştı. Rêwbar ağlayacak gibi oldu. Neyseki kendini tuttu. Avludaki YNK'liler de oldukça vakur bir duruş sergiliyorlardı. Pencerelelerinden kendilerini izleyen esirlere hüzünlü bakışlar fırlattılar. Kendilerini götürecek otobüse binerlerken geride bıraktıklarına el sallamayla ihmal etmediler.

Her esir birgün dört duvarın dışına çıkma hayalleriyle yaşar. Firar planları yapar. Rüyalarında dışarı çıkıp dolaşır. Bir meteorolog havayı nasıl gözlerse o da siyasal atmosferi takip eder. Atmosferdeki küçük değişimler üzerinde olmadık tahminler yürütür. Dışarıyla yatıp kalkar. Gün gelip önündeki kilitli kapılar açıldığında içine garip bir hüzün çöker. Arkadaşlarıyla vedalaşmakta zorlanır. Kalanlar gidecek olanın yerine sevinirken, giden geride kalanların acısını içinde taşır. Onları yanında götüremediği, o lanet olası duvarlar (yani ben) arasında bıraktığı için mahcuptur. Ben, yani lanet olası duvar, ikisini birlikte yaşarım. Gidenlere sevinirim. Ayrılık bana acı gelmez. Elimde gelse topunu dışarı fırlatırdım. Üzerimdeki esir kampı damgasını kaldırırdım.

YNK'li esirlerin gidişinden sonra Mülazım Aşur kafasındaki planı Müdür Mehmet Emin Surçî'ye açmıştı. Aşur'dan gelen önerileri Mehmet Emin, KDP'nin direktifleri olarak ele alırdı. Bir planı varsa mutlaka üst

mercilerle tartışıp sonuca bağlamış olmalıydı. O üst merciler bu tür konularda Türk devletini taklit ederlerdi. Türkiye’de siyaseti hiç bilmeyenlerin atıldıkları siyasi koğuşlardan militan olarak çıktıkları propagandası yapılıyordu. Bunu engelleyecek yeni bir cezaevi mimarisi üzerinde çalışılıyordu. Mülazım Aşur, Türk devletinden hızlı davranacaktı. YNK’li esirlerin önemli bir bölümü bırakılınca, neredeyse boşalan 6. koğuşa PKK’ye yardım ettikleri için esir alınanlar yerleştirilebilirdi. 7. koğuşta sadece PKK’nin dağ kadrosunda olanlar bırakılacaktı. Böylece bir taşla birkaç kuş vurulacaktı. Her şeyden önce PKK’li esirler Güney halkından izole edilecekti. Yanlarında kalanların etkilendiği ve bu etkinin ailesine dek uzandığı gözlemlenmişti. Ayrıca PKK’liler diğer esirlerin aileleri aracılığıyla dışarıyla mutlaka haberleşiyorlardı. Bu bağ da kesilecekti. Zaten PKK’li esirler kendi aileleriyle bağlantıya geçmeyi reddediyor, dolayısıyla ziyaretçileri gelmiyordu. Zamanla ekonomik olarak da zorlanacaklardı. PKK, Kandil ve Süleymaniye’deki esirlerin aileleri üzerinden militanlarına para gönderiyor olmalıydı. Bunun önüne de geçilirdi. Öyle olmasa bile 70-80 kişilik koğuşta ailelerin getirdiği yiyecek, tütün vb. paylaşımlarla oluşan rahatlık ortadan kalkardı. Yalnız kaldıklarında bu tür sıkıntıları yaşarlardı. Ayrıca halktan kopunca aralarındaki çelişkiler de su yüzüne çıkardı, uzun süre geçinemezlerdi. Zaman içinde tek tek dökülüp avuçlarına düşerlerdi.

Mehmet Emin Surçi bu planın arkasındaki zekaya ve öngörüye hayranlığını gizleme gereği duymadan hemen onaylamıştı. Gerçi planda zekanın esamesi okunmasaydı da Aşur’dan geldiği için onay görürdü. Mızıkçılık yapıp başını ağrıtabilecekti. Casım, Hamit ve Seyfo’ya planı uygulama emrini verdi. 7. koğuştaki yurtsever halktan olanlar 6. koğuşa nakledildiler. 7. koğuş 19’u gerilla, katıldığı gerillada ciddi psikolojik sorunları fark edildiğinden evine gönderildiği halde KDP’nin esir aldığı Resul, halkı etkilemesinden çekinilen üniversite öğrencisi Ali Kelar ve Arap İbrahim Çello olmak üzere 22 esire kaldı. Bu sayı bir koğuş için ideal olanıydı. Fiziki bir rahatlık sağlardı. Kapı kapalıyken içeride dahi volta atılabilirdi. Tek yanı üzerinde yatma mecburiyeti kalkardı. Güne burnunun dibinde ve ensende bir çift ayakla başlamazdın.

Vedalaşma hep olduğu gibi hüznülmü olmuştu. Mam Xıdır, Mam Reşid gibi, “*Mam*” diye hitap edilen yaşlı çınarlar koğuştan istemeye

istemeye ayrılmış, giderlerken göz yaşlarını gizleme ihtiyacı duymamışlardı. En fazla etkilenen ise, Rênas ile Rêwbar'ın gidişinden sonra gençlik bayrağını yalnız taşıyan Soro olmuştu. Koğuşta kalanlara uzun uzun sarılıp öyle ayrılmıştı.

22 kişi kalan 7. koğuş, idarenin bu hamlesi üzerinde bir süre tartıştı. Psikolojik savaşın klasik *“balığı sudan ayırma”* taktiği olduğunda hemfikirtiler. Kendilerini suya nasıl ulaştırabilecekleri üzerinde de fikir egzersizleri yaptılar. Cudi'ye göre yeni durumun avantajlarına da bakmak gerekirdi. Daha fazla tartışma, birbirlerini anlama, bireysel çelişkileri aşma ve giderek örgütsel disipline ulaşma zemini yapılabilirdi. Bu sefer yalnız da değildi. Hasan, Deniz ve Çekdar da Ona katılıyorlardı. Bildikleri örgütsel mekanizmaları oluşturma, hatta kendilerini eğitime imkanlarını zorlamalıydılar. İşe bir toplantı yapıp sorunlarını enine boyuna tartışmakla başlayabilirlerdi. Bireysel sohbet ve tartışmalarda arkadaşlarının dikkatini bu konuya çekiyordu. Bir haftalık arayışları dördü beş etmeye yetmemişti. Karşılına hep, *“Burada örgütlülük olmaz, örgüte gerek yok, yakında biz de çıkarız, çıkana kadar böyle devam etsin”* tavrı çıkmıştı. Sorun sandıklarından daha derindi. Cudi tepkiyle, *“Bunların hepsi oportünist”* diyordu. Hasan'a göre kendini yaşama arayışı örgüte gelmeyi zorlaştırıyordu.

Deniz'in Delil'den, Serhildan'dan, Şoreş'ten ve Sefkan'dan bir beklentisi yoktu. Ama Kani'nin, Kemal Riha'nin, Sabri Maraş'ın ve Ömer'in benzer bir tavır içinde olmalarına anlam veremiyordu. Halbuki bu arkadaşlarının öncülük edeceğini düşünmüştü. Bir kez daha yalnız kaldığını ve çözüm üretemediğini görüyordu. Koğuş genişlediği halde nefesi daralır gibi oluyordu. Cudi, Hasan ve Çekdar'ın sohbetleriyle nefes alıyordu.

Yanı başlarında farkında olmadıkları kimi gelişmeler daha oluyordu. Vahit ile Vahap kardeşler, 7. koğuştan alınmayı talep ediyorlardı. PKK'lilerle yalnız kalmaktan korktuklarını ve geceleri gözlerine uyku girmediğini söylüyorlardı. Korkudan bahsettiklerinde Casım Onlara tiksindir gibi bakmış, *“Bizler buradayken korkulacak ne var”* diye çıkmıştı. Mehmet Emin Surçi, babacan bir edayla araya girerek bir çözüm bulacağını söylemişti. Bir hafta dolmadan gerçekten de bir çözüm bulmuştu. Vahid ve Vahap kardeşler, 1. koğuşa nakledildiler. Arkalarından bir çift hayırlı cümle kurarı görmedim.

Katil kardeşlerin yerine Ali adında bir esir 7.koğuşa murakıp olarak yollandı. Ali kırklı yaşlarda, gücü kuvveti yerinde ve girdiği her ortamda hemen kaynaşabilen bir insandı. KDP peşmergesi olduğu halde YNK istihbaratıyla çalıştığından esir alınmıştı. İki yıldır buradaydı. Koğuşa kırk yıllık arkadaşlarına kavuşmuş birinin edasıyla girdi. Koğuştakileri tek tek kucaklayıp öptü. Oturmadan *“Hevaller benden çekinmenize gerek yok. Ben YNK’liyim ama beni de kendinizden bilin. Sizinle kalmak istediğimden murakıp olmayı kabul ettim. Zaten idare bana, ‘kaçma planı ve tünel kazma gibi bir durum olursa bize haber ver, onun dışında bir şeye karışma’ dedi. Benim ona da karışmaya niyetim yok”* diyerek güven vermeye çalıştı. Bu açık sözlülüğü güven yerine şüpheyne neden oldu. Bir süre temkinli yaklaşıldı. Ali zekası ve hoşsohbetiyle haftası dolmadan en kuşkuolu olanlarda bile güven oluşturdu.

Ali sabahları sayıyı mülazımlara bildirme dışında pek bir şeye karışmıyor, Onlardan biri gibi davranıyordu. Sohbetlerine katılıyor, Onlarla satranç ve dama oynuyordu. Radyoyu daha ilk gün Onlara teslim etmişti. Onlar da Ömer’e. Radyo, masa radyosu denilen eski modellerdendi. Sadece modeli değil, kendisi de eskiydi. Çok kullanılmıştı. Ömer onunla uğraşmayı seviyordu. Gerilla alanında yayın yapan, *“Dengê Kurdistanê Serbixwe”* radyosunun cızırtılarına aldırmadan sabırla dinlerdi. O cızırtılar arasında duyduğu kelimeleri bir araya getirir, boşlukları doldurur ve haber olarak arkadaşlarıyla paylaşırdı. BBC-Türkçe, Amerika’nın Sesi-Türkçe /Kürtçe, Almanya’nın Sesi-Türkçe gibi radyoların yanı sıra Arapça ve Türkçe bir çok haber istasyonuna uğramayı ihmal etmiyordu. Radyo dinlemek kendiliğinden yeni bir gelenek oluşturmuştu. Gece sohbetlerinde duydukları haberleri yorumlayıp sonuç çıkarmaya çalışıyorlardı. Ali de bu sohbetlerin katılımcısıydı. En aktif olanlar Hasan, Ömer, Cudi, Kani ve Deniz’di. Kemal kırk yılda bir konuşanlardandı.

Esirlerin farkında olmadıkları bir gelişme de İbrahim Çello’nun durumuydu. İdare, Ali’nin PKK’lilerle kaynaşabileceğini hesaplamıştı. İçerden bilgi için ayrıca bir kanal oluşturulmalıydı. İbrahim Çello’yu kendileriyle çalışmaya ikna etmişlerdi. Ali farkında olmadan koğuşta bir rahatlık yaratırken, konuşulanlar Çello üzerinden idarenin kulağına gidiyordu.

Farkında olunmayan bir diğerk gelişme ise idare kadın esirleri oradan alıp Duhok'a göndermenin hazırlığı içindeydi. Kadın esirlerin bile henüz ruhu duymamıştı.

Mart ayına girmiş, esaret altında ilk Newrozlarını karşılamaya hazırlanıyorlardı. O günlerde KDP radyosu Şemdin Sakık'ın kendilerine sığındığını propaganda ediyordu. Esirler, KDP radyosunun kopardığı yaygarayla pek ilgilenmemiş, beklenen bir gelişmemiş gibi davranıyorlardı. Murakıp Ali merak edip bu kaçışın PKK'yi nasıl etkileyeceğini sorunca Kani;

*-Bu şerefsiz hareket içinde kanser uru gibiydi. Türkiye'nin, KDP'nin bunu şişirdiğine bakma, mücadeleye katkıdan çok zarar vermiş bir tiptir. Kaçışına kimse üzülmez. Yeni bir savaşıçı dahi kendisiyle götüremez. Niye kaçmasına izin verildi, kafasına sıkıp gebertmedik diye kendimizi sorgular, özeleştirisini yaparız o kadar.*

İtiraf etmem gerekirse, Kani'nin böyle konuşmasına alışık olmama rağmen şaşırdım. Radyolar bangır bangır, "Merkez komite üyesi, Amed, Serhat ve Dersim eyaletleri koordinatörlüğü yapmış komutan, Zap saha sorumlusu, Türk devletin peşinde olduğu iki numaralı adam" diye bağırıyor, Kani, "kanser uru" deyip kestiriyordu. Üstelik bu hava diğerk esirlere de hakimdi. Bu tezatlığa benim aklım ermezdi. KDP bu yaygarayı hangi hesapla koparıyordu? Newroz Bayramı geldiğinde bu hesaplardan birinin ucu göründü. İlk ve son kez Akre kaymakamı ziyaretime geldi. Yanındakilerle birlikte kamp idaresinin Newroz'unu kutladıktan sonra onları da yanına alarak 7. koğuşun yolunu tuttular.

7. koğuş geceyi pencere kenarında Akre Dağ'ında yanan görkemli ateşleri izleyerek geçirmişti. Özgürken kutladıkları Newrozları anımsayıp birbirlerine anlatmışlardı. Ziyad, Colemêrg'in yükseklerinde gizli gizli yaktıkları ateşleri; Kani, 1990'larda katıldığı ilk Newroz yürüyüşlerini ve düşmanın yönelimlerini, Hasan, Önderliğin Newroz'lara atfettiği önemi ve Serxwebûn'da yayınladıkları değerlendirmeleri; Seyfi, Güney Batı Kürdistan'daki Newrozları anmışlardı. Uzun, hüznü ve özlemi bol bir gece olmuştu. Çekdar, yılbaşından sonra Newrozu da Rukên'siz kutluyordu. Sabahın erken saatlerinden itibaren kentten yükselen davul-zurna seslerini özlemle dinlemişlerdi. Öğleden sonra Kemal ile Cudi santranca otururken diğerkleri grup grup oturmuş sohbet ediyorlardı. Kaymakam ve

mahiyetindekiler içeri girince istifini bozan olmadı. Gidenlerin böyle bir karşılamayı beklemedikleri belliydi. Kaldı ki esirler de böyle bir şeyi planlamamışlardı. Ziyaret edileceklerinden haberleri yoktu. Gelenlere yüz vermeme kendiliğinden bir tavır olarak ortaya çıkmıştı Tavırlarının etkisi hakkında da bir fikirleri yoktu.

Kaymakam ve maiyeti içeride oturan, satranç oynayan esirleri süzdüler. Orada yoklarmış gibi davranmaları gururlarına dokunmuştu. O güne kadar her ortamda ayakta karşılanmışlardı. Sokaktan dahi geçerken görenler ayağa kalkar, el pençe dururlardı. Şu bitli esirler ise varlıklarına iki kuruşluk değer biçmemişti. Kaymakam bozuntuya vermeden ve üst perdeden;

*-Merhaba Hevaller, Newroz Bayramınız kutlu olsun, dedi.*

Esirlerden Kani, oldukça soğuk bir ses tonuyla yanıt verdi

*-Merhaba, sizin de bayramınız kutlu olsun.*

*-İnşallah iyisinizdir. Dilerim en kısa sürede özgürlüğünüze kavuşursunuz.*

Yine Kani,

*-İyi sayılırsınız, sağolun.*

Kaymakam soğuk karşılanmaya içerlendiğini dışa vurmaya tercih etti.

*-Ben Akre Kaymakamıyım, Newroz Bayramınızı kutlamak için kalkıp ayağınıza gelmişim, siz kalkıp bir karşılama gereği bile duymuyorsunuz. Siz de misafir böyle mi karşılanır?*

Genellikle sessiz duran, olur olmaz anlarda lafa girmeyen Kemal, satrançtan başını hafifçe kaldırıp, kararlılıkla;

*-Bizi sevdiğinden veya iyiliğimizi istediğinden gelmediğini biliyoruz, onca yolu bizi teslimiyete davet etmek için gelmişsindir. Teslimiyeti dayatana hiçbir yerde misafir denmez, saygı gösterilmez.*

Kemal'in bu çıkışı kaymakamı iyice gerdi. Müdür ve yanındaki peşmergeler de şaşkındılar. Kaymakam öfkesini bir kez daha bastırdı.

*-Ne münasebet Heval, elbette iyiliğiniz için ayağınıza geldim. Biz de Kürdüz ve Kürtlük mücadelesi veriyoruz. Heval Zeki'yi (Şemdin Sakık) hepiniz tanıyorsunuz, hepinizin komutanıydı, iyi bir komutandı. Gelip*

*bize sığındı. Heval Zeki gelip sığındıysa siz neyi bekliyorsunuz? Burada böyle çürüyeceğinize gelin peşmergemiz olun, her türlü imkanı sunarız...*

Kaymakam baklayı ağzından çıkarınca Kemal yeniden devreye girdi;

*-Heval Zeki'niz hiçbirimizin komutanı değildi. Onun ne mal olduğunu burada bilmeyenimiz yok. Burada size peşmerge olmayı kabul edecek kimse de yok. Boşu boşuna kendinizi yorup gelmişsiniz. Biz PKK'liyiz ve bununla gurur duyuyoruz.*

Esirler aralarında özel olarak bir sözcü seçseydi ancak bu kadar isabetli olurdu. Neredeyse esaret altında bir yılını dolduracak olan, fikri sorulmadıkça pek bir şeye karışmayan, teorik yanının zayıf olduğu düşünülürken Kemal'i sanmam ki kendilerine sözcü seçselerdi. Kemal, kendiliğinden insiyatif almıştı. Ağarmış saçları ve gür bıyıkları duruşuna ayrı bir ciddiyet katmıştı. Sesi de her zamankinden gür ve kararlı çıkmıştı. Kaymakam ise bu sözleri duyar duymaz bayram kutlamasına geldiğini unuttu, vedalaşma gereği duymadan, *“Ne haliniz varsa görün”* dercesine koğuştan çıktı. Kendiliğinden de olsa kaymakam ve Müdürün karizmasını çizen birlik havası esirlere moral oldu. Uzun süre aralarında espi konusu yaptılar. Cudi bazen, *“İyiliğin için ayağına gelmişim bir merhaba yok mu”* diyerek Kemal'e takılırdı. Kemal de, *“O kadar yolu boşuna tepmişsin”* karşılığını verirdi. Takılmalardan alınan olunca, *“Akre Kaymakamı gibi”* denilmeye başlandı. Oluşan birlik havası ve koğuşa getirdiği canlılık Cudi, Hasan, Deniz ve Çekdar'ı umutlandırmış, örgütlenme ihtiyacını alttan alta yeniden ısıtmaya başlamışlardı.

Akre Kaymakamının ziyareti üzerinden bir hafta geçmemişti ki, ellerinde poşetleriyle altı kadın esir avluya çıkarıldılar. Duhok'ta yapımı tamamlanan kadın hapishanesine nakledileceklerdi. Avluda Müdür, mülazımlar ve kalabalık bir peşmerge grubu hazır bekliyordu. Başta 7. koğuş olmak üzere pencere kenarında yer bulabilen esirler de olup biteni izliyorlardı. Bahar ile Reyhan Müdüre erkek arkadaşlarıyla vedalaşmak istediklerini söylediler. Müdür, *“Uzun sürmesin”* şartıyla bu talebi kabul etti. Kadın esirler üçer kişilik iki gruba ayrılarak 7. koğuşun pencerelerine yöneltiler. Bahar, geniş pencerenin sol kanadına ulaşır ulaşmaz, Akre'de kadın koğuşu olmadığından Duhok'ta açılan kadın hapishanesine götürüleceklerini, kadınlar için bir hapishanenin yapılmasını BM'nin talep ettiğini söyleyip ekledi;

*-Kadın hapishanesinin ilk sakinleri de bizler olacağız herhalde. Ama nerede olursak olalım direnişimizden taviz vermeyeceğiz. Bizleri merak etmeyin, kendinize iyi bakın.*

Reyhan da pencerenin sağ kanadında benzer şeyler anlatıyordu. Her ayrılık ister istemez duygusal bir atmosfer oluşturunuyordu. Kadın esirler erkek arkadaşlarıyla tek tek tokalaşp, “*serkeftin*” dilerken bu hissediliyordu. Onları yakın markaja almış olan Müdür ile peşmerge gruba acele etmelerini dayatıyordu. Kani bu arada Bahar’a;

*-Heval, siz de bizi merak etmeyin, direnişimizi sonuna kadar sürdüreceğimizi biliyorsunuz. Kendinize iyi bakın. Heval Reyhan ile birlikte diğer kadın arkadaşlara da göz kulak olun, ilgilenin. Sanıyorum ki, en kısa zamanda özgür mekanlarda, dağlarımızda görüşeceğiz.*

Peşmergeler, “*Hadi hadi, tamam, geç kalıyoruz*” diye diye kadın esirleri pencereden uzaklaştırıp idare binasına doğru yürüttü. Kadın esirler kamptan ayrılana kadar erkek esirler pencere kenarındaki yerlerinden kımıldamadılar.

Ayrılık en çok Ömer’i etkilemişti. O, Hasan, Bahar ve Reyhan uzunca bir süre birlikte faaliyet yürütmüşlerdi. Burada da bir yıla yakın bir süredir birlikte direniyorlardı. Birbirlerinin şartlarını fazla bilmiyorlardı. Kısacık notlar dışında ciddi bir iletişimleri de yoktu. Sadece o hücrelerde direnen kadın arkadaşlarının olduğunu biliyorlardı. Az çok birbirini görüyor, birbirinin sesini duyuyorlardı. Güney Kürdistan’ı, KDP’yi, esir kampını, kadını ve direnişi beraber düşünmek bile kocaman bir anlam oluşturunuyordu. Güney Kürdistan’daki halk, kadın konusunda oldukça tutucuydu. Kadının kocaya varma, kocaya hizmet etme, çocuk doğurup büyütme ve aile nüfusunu çoğaltma dışında bir rolü yoktu. Bay Kendine Sevdalının altmışında on sekiz yaşlarında bir kızla evlenmesi, -ki kaba kaçmasın diye evlenme diyorum, yoksa bu Bay kızı babasından satın almıştı- münferit bir durum değildi. Tek evlilik yapan nadirdi. Bay Surçi gibi yaşlı kurtlar taze ete tarifsiz bir açlıkla saldırırlardı. Altmışına vardığında genç bir kızla gerdeğe girmek bir güç gösterisiydi. “*Ayaktayım, iş görüyorum, bu fani dünyayı öyle kolay terk etmeye niyetim yok*” mesajı veriliyordu konu komşuya, dost düşmana. Gerdeğe girdiği duvar diplerinde, çeşme başlarında, kahve köşelerinde, gece sohbetlerinde konuşulundu. İmrenilsindi. “*Helal olsun*” denilsindi iktidarına.

KDP bu zihniyeti yeniden üretip piyasaya sürüyordu. Birden fazla kadınla evliliğe teşvik ediyordu. Kadın erkeğin yanında konuşmamalı, erkeğin sözünden çıkmamalı, hizmette kusur etmemeli ve erkeğinin inayetine şükretmeliydi. Leyla Qasım tumturaklı sözlerle anılan uzak bir hatıra, küllenmiş bir efsaneydi. Bu zihniyetin zindanında bir kadın olmak başlı başına bir olaydı. Seslerini hiç duymasalar da erkek esirler direnişlerinden güç alıyordu. Hani kadın direnişinin gerisine düşmekten utanan, bunu erkeklik gururuna yedirmeyen, KDP zihniyetini çağrıştıran yaklaşımlar da yok değildi. Ama bu bile direnişe sevk ediyordu. Kadın esirlerin direniş üzerindeki etkileri sonradan hissedilecekti. Ömer henüz ayrılığın duygusal etkisi altındaydı.

*-Söyleyelim gitmesinler* diyordu ağlamaklı bir sesle. Gidecekleri yerde neyle karşılaşacakları bilinmez, nereye götürecekleri belli olmazdı.

Onu sakinleştirmek en yakınındaki Cudi'ye düşmüştü;

*-Heval Ömer öyle duygusal yaklaştırmaya gerek yok. Ayrılık hiçbirimiz için kolay değil ama gitmeleri onlar için daha iyi olur. Baksana burada koğuş olmadığından hep o daracık yerde kaldılar. Buradaki peşmergeler de hep sonradan görme, kaba saba. Sırf kadınlar için yapılmış bir hapisanede daha rahat ederler. Başka kadın tutsaklarla da belki ilişki kurarlar. Bak sana ne diyeceğim, Güney'de Akre'den daha berbat bir zindan yoktur.*

Hiç de üzerime almadım. Cudi'nin dediği berbatlık, Bay Kendine Sevdalının ve soytarılarının eseri idi. Savunulacak bir tarafı yoktu. Buranın berbat olduğu, gidilecek yerin daha iyi olabileceği genel bir kaniydi. Ömer yatıştırılmıştı.

İdarenin denizle balığı ayırma uygulamasının üzerinden de neredeyse bir ay geçmişti. Geçen bir ayın duyurduğu ilk sıkıntı sigara içmeye mevcut haliyle devam ederlerse paralarının yetmeyeceğiydi. O güne kadar kantinden tütün ile sigara kağıdı dışında bir şey almamışlardı. Koğuşun yarısından fazlası sigara tiryakisiydi ve bu keselerine ağır geliyordu. Bu işi bir düzene koyup, paralarını idareli kullanmalıydılar. Tiryakilere tütün dağıtmak yerine, tütünü bir arkadaşlarına teslim etme fikri gündeme geldi. O arkadaş her tiryakiye günde beş sigara verecekti. Bu iş için Deniz ismi üzerinde mutabık kalındı. Radyo sorumlusundan sonra bir de sigara sorumluları olacaktı. Deniz, hem sigara kullanmıyor

hem de tütünü güzel ve kalın sarıyordu. Her sabah tiryakilere beş sigaralarını teslim ediyordu. Paralarının yettiği yere kadar böyle gideceklerdi.

7.koğuşun bir rutini de çarşamba günleri gelen ziyaretçileri pencereden seyretmek olmuştı. Hem ziyarete çıkan tanıdıklarla hem de kimi ziyaretçilerle merhabalaşıp, hal hatır sorarak büsbütün susuz bırakılmanın önüne geçmeye çalışıyorlardı. Nisan ayının ilk gününde, içinde elbette Cudi'nin de olduğu birkaç esir erkenden pencere kenarındaki yerlerini almış, Deniz'in sardığı sigaralarını içiyorlardı. Cudi 6. koğuştan Soro'nun çıktığını görünce;

*-Hevalno hele gelin, Soro'nun ziyaretçisi gelmiş, dedi sevincini gizlemeden.*

*-Bize 1 nisan şakası yapıyor, dedi Deniz.*

*-Hayır vallahi şaka değil, diye üsteledi Cudi.*

Henüz pencere kenarına gelememiş olanlar tereddüte düşseler de gelip kendilerine yer açtılar. Cudi, hâlâ ikna olmamış olanları ikna etmeye çalışıyordu.

*-Aha şu Soro'nun Anasıdır, bakın tıpkı Soro gibi. Bakın bakın şunlar da kardeşleridir, hepsinin saçları kızıl. Vallahi de billahi de Onlar Soro'nun kardeşleridir.*

Avluya baktıklarında Cudi'nin gösterdiklerini görmüş, Soro'nun Anası ile kardeşlerinin ziyarete geldiğine ikna olmuşlardı. Tabii Soro'nun ziyaretçisinin gelmesini şaka sanmaları boşuna değildi. Soro esir düşeli altı ay oluyordu. 7. koğuştayken ancak bir kez hasta babası ziyarete gelebilmişti. Arkadaşları Süleymaniye'de oturan ailesinin yoksul olduğunu biliyorlardı. Evi adeta Anası geçindiriyordu. Onun için ziyarete gelmesi beklenmiyordu. Ama Analık da büyük bir şeydi. Yoksulluk, zorluk tanımazdı; yavrusuna ulaşmanın bir yolunu bulurdu. Soro'nun Anası da yememiş, içmemiş, birkaç koyununun sütünü, yoğurdunu satıp para biriktirmiş, komşulardan borç almış ve Akre'ye gelmek için 15 saat otobüs yolculuğu yapmıştı. Bir de yavrusuna bir gömlek getirmişti.

Ana oğlunu iki yıl aradan sonra ilk kez görüyordu. Altı ay önce buraya getirilirken ufak tefek olan Soro, birden bire boy atmıştı. Kani hep,

*“Bakmayın böyle boy attığına o hâlâ çocuk, Anasına da çok düşkün”* derdi. O çocukluk ziyaret yerinde kendini dışa vuracaktı. Anasının gözyaşlarını görünce ağlayacaktı. İkisinin de kızıla çalan benizleri daha kızıllaşıyordu. Ana, iki yıl önce evden ayrılan Soro’dan farklı bir Soro görecek. Boyu ve kilosuyla karşısında genç bir delikanlı vardı artık. Soro’sunu öpüyor, kokluyor bir adım geriye çekilip süzüyor, sonra yeniden sarılıp öpüyordu. Kardeşleri de Analarının bıraktığı boşluktan faydalanıp Abileriyle hasret gideriyordu. Anası Ondaki değişimi ilk andan itibaren fark etmişti. Kendinden uzakta, dağlarda ve esaret altından oğlu sadece boy atıp kilo almamıştı, adam akıllı büyümüştü de. Anasına içinde bulunduğu zorlukları yenebileceğini hissettirmişti. O güveni vererek, kaygılarını gidermişti. Altı aydır rahat bir uyku uyumamış, göz pınarları ağlamaktan kurumuş Ananın yüreği oğlunun kurduğu cümlelerle teskin oluyordu. Ana eve dönünce yine ağlardı, yüreği evlat hasretiyle taşardı ama gözü arkada kalmazdı artık. Kendinden emin, ne yaptığını bilen ve zorlukların üstesinden gelebilecek bir oğlu vardı. Soro, bir saatlik ziyaret süresini bu duyguyu oluşturmaya harcamış ve başarılı olmuştu.

Anasıyla ağlaşa koklaşa ziyaretçi salonuna giren Soro, salondan neşeyle çıktı. Yüzüne o çocuksu gülümsemesi yayılmıştı. 7.koğuştaki arkadaşlarının penceresi önünden geçerken adımlarını ağırlaştırdı. Arkadaşları;

*-Heval Soro, gözün aydın, diye tebrik ettiler onu.*

*-Spas Hevalno, Anamın hepinize selamları vardı, diyerek karışık duygular içinde koğuşuna yöneldi.*

### 13-İlk Eylem

Havalar giderek ısınıyordu. Güneş her geçen gün hükmünü arttırıyordu. Siyasal gelişmelerin sıcaklığı da cabasıydı. Türk Ordusuyla Peşmerge operasyonlar düzenliyor, sık sık çatışma haberleri duyuluyordu. En fazla canlarını sıkan KDP radyosunun Şemdin Sakık'ın itiraflarına dair yayınlarıydı. Haberlere göre Türk Devleti “kahramanca” bir operasyonla onu derdest edip götürmüş. Ziyaretçiler ise KDP'nin yüklü bir para karşılığında onu sattığını, operasyonun da anlaşmalı bir gösteri olduğunu söylüyorlardı. Şemo daha ilk sorgudan itibaren itiraflara başlarken, kimi operasyonlar onun verdiği bilgiler baz alınarak yapılmış. Bizzat katıldıkları da varmış. Esirler de bunları tartışıyorlardı.

Elbette koğuştaki sadece siyaset konuşulmazdı. Kendini finanse etme sorunu zaman zaman gündem olurdu. Boncuk işini bilip yapan birkaç arkadaşı vardı. Ancak getirdiği para yetecek gibi değildi. Çekdar bir fikir ortaya atmıştı. Almanya'da okurken el işi derslerinde maket gemi yapmayı öğrenmişti, eli yatkındı. Bu işi deneyebilirdi. Deniz yardımcı olabileceğini söylemişti. En kısa zamanda bunu denemekte yarar vardı.

Bu arada idare İbrahim Çello'yu bir iki kez çağırmıştı. Deniz onu ilk kez Masif Selahattin'deki nezarethanede görmüştü. Uzun boyu ve yapılı vücudu hemen göze çarpardı. Otuz beş yaşlarındaydı. Düzgün, atletik ve kaslı bir fiziği vardı. Yakın dövüş sanatlarıyla uğraştığını, kara kuşak karateci olduğunu söylüyordu. Atik hareketleri ve yürüyüşü özel eğitimlerden geçtiğini ele veriyordu. Bağdat'ta doğup büyümüş bir Arap'tı. Kürtçenin Sorani lehçesini biliyordu. “1991'deki Körfez Savaşı'ndan önce Saddam'ın özel devrim muhafızları içinde görev aldım. Savaştan sonra kaçıp Güney Kürdistan'a sığındım. Burada PKK'yle tanışınca gerillaya katıldım” diyerek hikayesini anlatıyordu. Silahlara belli bir hakimiyeti varmış. Özellikle suikast silahı olan Karnası kullanmakta uzmanmış. Gerilla yaşamına ve yoldaşlık ilişkilerine hayranlığını sık sık dillendiriyordu. “Ama çok zorlanıyordum” diye de

ekliyordu. 1977 Aralık ayının başındaki operasyonda esir düştüğünü anlatırken, nasılinı biraz muğlak bırakıyordu. 7. koğuşta PKK'li esirler yalnız kalınca yine, “zorlanmaya” başlamış olmalı ki, kamp idaresiyle alttan alta bir ilişki başlatmıştı. İdareye bazı esirlerin firar planı yaptığını söylüyordu. Firar planı yapanlar da Ömer, Hasan, Selim ve Sabri'ydi. İdare planı önceden haber almanın güveniyle hareket edip tedbirini alacaktı.

Nisan ayı bayrağı Mayıs'a devretmeye hazırlanıyordu. 7. koğuş akşam üzeri tuvalet ihtiyacındaydı. Hem bahar hem de akşam üzeri olmasının etkisiyle olsa gerek voltalarında belirgin bir heyecan vardı. Çekdar, havaya iyi giden bir kılam mırıldanıyordu; “*Diçe Adar, dibe Nisan, mizginê Gulan/ Kani û rûbar diherikin av û jiyan*” (Mart gider, Nisan gelir, Mayıs'ı müjdeler / pınar ve derelerden su ve yaşam akar.) İbrahim Çello, avludaki çeşmeden su bidonlarını dolduruyordu. Kemal, Delil'e Şemo'nun her türlü alçaklığı yapabileceğini anlatıyor, Delil oralı olmadığı halde dinliyormuş gibi davranıyordu. Eyüp, mustarip olduğu diş ağrısından yakınıyordu. Hasan daha sık fırçalaması gerektiğini söylüyordu. Deniz, Sabri ve Kani maket gemi işini tartışıyorlardı.

Süreleri dolmak üzereyken peşmergeler Ömer, Hasan, Selim ve Sabri'yi idareye çağırırken, diğerlerini koğuşa aldılar. İdare zaman zaman birkaç esiri çağırıp kimi sorular sorduğundan rutin bir uygulama olarak görülüyordu. Yine de içeri girenler pencerenin kenarına yığılıp merakla arkadaşlarının gelişini beklediler. 7. koğuş ile idare binası karşı karşıya olduğundan, peşmergeler arasında binadan çıkan arkadaşlarını rahatlıkla gördüler. Arkadaşlarının üzgün ve öfkeli bir hali vardı. Dövüldükleri belliydi. Koğuşa geldiklerinde her şey anlaşılacaktı. Ama her biri ayrı bir koğuşa götürülüyordu. Ömer'i 1. koğuşa, Hasan'ı 2. koğuşa, Sabri'yi 3. koğuşa ve Selim'i 4. koğuşa veriyorlardı. Hiç de normal bir durum değildi. “*Ne oluyor*” diye kendi aralarında tartışarak çeşitli yorumlar yaptılar. Kani, “*Sayımı bekleyelim*” dedi, gelen mülazımlara durumu soracaklardı. Beklenen akşam sayımını almaya Casım gelmişti. Pencereye yaklaşıp yaklaşmaz Seyfi öne atılarak sordu:

-Arkadaşlarımızı niye diğer koğuşlara dağıttınız?

-Onlar cezalıdır, onun için götürdük, diye yanıtladı Casım.

-Ne demek cezalıdır, suçları ne, cezaları ne, Onları hemen geri getirin.

*-Onlar ne yaptıklarını biliyorlar.*

Casım esirlerin başka bir şey söylemesine fırsat vermeden arkasını dönüp gidince moralleri iyice bozuldu. Akşam yemeğine dokunan olmadı. Yemek yerine oturup konuyu tartıştılar. Kendiliğinden resmi bir toplantı havası oluştu. İlk sözü Kani aldı:

*-Bu duruma sessiz kalamayız, dedi tavırlarını anlamak ister gibi tek tek gözünü arkadaşlarının üzerinden gezdirerek. Arkadaşlarına sahip çıkamıyorlarsa direnişlerinin bir anlamı mı olurdu?*

Deniz;

*-Arkadaşlarımızı yalnız ve sahipsiz bırakamayız, diyerek Kani'yi destekledi.*

*-Böyle gözümüzün önünde arkadaşlarımızı alıp başka koğuşlara atacaklarsa ölelim daha iyi, diyen Şoreş Amed de aynı fikirdeydi.*

*“Buna sessiz kalmayalım” kanaati oluşunca Kani, “Yarıncan itibaren açlık grevine başlayalım” önerisinde bulundu. Öneri sessizlikle karşılandı. Çoğu gözlerini Kani'nin tek gözünden kaçırdı. Sessizliği ilk bozan Şoreş Amed oldu:*

*-Heval Kani'nin önerisine katılıyorum, yarın başlayalım.*

Seyfi, önce Kani'ye, sonra Deniz'e, ondan sonra da Şoreş'e baktı. Kararlılıklarını anlaması zor olmadı. Genel kararlılık düzeyini ölçer gibi hızla tüm arkadaşlarını göz taramasından geçirdi. Aynı kararlılığın herkeste olmadığını anlamak da zor olmadı.

*-Duygusal yaklaşmak, duygularla hareket etmek doğru değil, diye söze girdi. Bence acele etmeyelim. Önce Müdürle görüşelim, durumu bir anlayalım, sonra gerekirse yine eylem yaparız.*

Delil adeta böyle bir zemin arıyordu;

*-Seyfi arkadaşına katılıyorum. Hem belki O arkadaşlar gerçekten de bizden habersiz bir şey yapmışlardır. Ayrıca bu KDP'de kanun yok, vicdan yok. Ne yapacakları belli olmaz. Bence açlık grevi tehlikeli olur.*

*-“Buna sessiz kalmayalım” kararlılığında gedik açan yorumlardı. Deniz, Delil'e sert bakarak;*

*-Esas tehlike yoldaşlarını yalnız bırakmakla olur, dedi. Bakışlarını Seyfi üzerinde sabitleyerek devam etti.*

*-Yoldaşsak, yoldaşlığın gerekleri vardır. Bedeli ne olursa olsun O arkadaşlarımızı sahiplenmeliyiz. Açlık grevi yapma önerisi yerindedir, katılıyorum.*

Yine kısa süreli bir sessizlik oluştu. Seyfi ile Delil yeni bir şey söylemek yerine düşünceli düşünceli önlerine bakmakla yetindiler. Bu sefer sessizliği bozan Cemal oldu.

*-Tamam arkadaşlarımızı yalnız bırakmayalım, doğru. Ama mantıklı da olmak gerekir. Adamlar saldırap hepimizi linç edebilirler, bizi alıp tek tek başka yerlere sürgün edebilirler. Bence acele etmeyelim.*

Cevap beklenmedik biçimde Çekdar'dan geldi;

*-Hepimizi linç etseler de gereken tavır ne ise koymalıyız.*

Cudi, öne çıkmak istemeyen bir tavırla söze girdi;

*-Vallahi arkadaşlar ne diyeceğimi bilemiyorum. Tavırsız kalmak olmaz. Diğer yandan karşıımızdakiler öyle insanlıktan anlayacak kişiler değil. Her şeyi hesaplayalım öyle karara gidelim. Alınacak karar ne olursa olsun ben varım.*

Kemal, yine kısa ve öz konuştu;

*-Açlık grevi eylemine katılıyorum.*

Gezmiş aynı fikirde değildi:

*-Bence eyleme gerek yok. Birkaç güne kalmaz arkadaşlarımızı getirirler. Ma onlara ne yapacaklar?*

*-Ben Gezmiş arkadaşla katılıyorum, dedi Kamuran.*

Ama İslam'ın da diyecekleri vardı. Söz hakkı isteyince dikkatleri üzerinde topladı. Genelde sohbet ve tartışmalara katılmaz, köşesinde kendi kendine konuşur, kendi kendine gülerdi. Psikolojik sorunları var diye arkadaşları da Onu kendi haline bırakmışlardı. Söz hakkı isteyince hem şaşırttı hem de dikkatleri üzerinde topladı.

*-Ben de buradaki yaşamın bir parçasıyım, diyerek başladı söyleyeceklerine. Tartışmalara katılmasam da bu örgütün bir*

*parçasıyım, psikolojik sorunlarımın farkındayım. Ama herhangi bir eylem olursa ben de varım, katılabilirim. Alınacak karara arkadaşlar beni de dahil etsinler. Söyleyeceklerim bunlardır. Herkese saygılar.*

Seyfi, Delil, Cemal, Gezmiş ve Kamuran, “*Bu deli de nereden çıktı*” der gibi İslam’a bir bakış fırlattılar. Onlara göre İslam pişmiş aşı su katmıştı. Ama İslam geri kalanların takdirini toplamayı da bilmişti. Kani hemen, “*Başka önerisi olan yoksa oylamaya geçelim*” dedi. Öyle de yaptı. Eylem önerisi büyük çoğunlukla kabul edildi. Kendiliğinden başlayan toplantıyı Kani resmi bir edayla bitirdi. İbrahim Çello tartışmaları dinlemekle yetinirken, eylem için “evet” oyunu kullanmıştı. Şoreş, Kemal, Kani, Eyüp, Deniz ve Çekdar eylem kararının alınmasından memnundular. Nihayetinde kendilerinden koparılmış arkadaşları için de bir şeyler yapacaklardı. Seyfi, Delil ve Cemal ise kaygılanmışlardı. Toplantıda oluşan havadan dolayı fikirlerini fazla dayatamamışlardı. Toplantıdan sonra kimi arkadaşlarıyla konuşarak etkilemeye çalışıyorlardı.

Sabah olunca peşmergenin tuvalet ihtiyacı için kapıyı açmasıyla yerlerinden doğrulup dışarı çıkmaları bir oldu. Her zamanki gibi tuvalet, el yüz yıkama ve volta ihtiyacı birlikte gideriliyordu. Voltada o sabahki gündemleri, başlayacakları eylemdi. Herkes kendi cephesinden eylemi tartışıyordu. Süreleri dolup koğuşa döndüklerinde Kani; Şoreş, Kemal, Çekdar, Cudi ve Deniz’i yanına çağırırdı. Önemli bir şey konuşulacağı her hallerinden belliydi. Kani, söze nereden başlayacağını bilemiyormuş gibi gözünü etrafta gezdirdi. Ellerini saçına götürüp hafifçe kaşıdı. Tek gözünü sonunda Cudi üzerinde sabitledi. Voltada Seyfi ve Cemal’le konuştuğunu, eylemin tehlikeli olduğu konusunda direttiklerini söyledi. Girmeyelim diyorlarmış. Bir kararsızlık durumu oluşmuş.

Kani konuşmaya devam ederken, Deniz etrafta Delil’i aradı. Koğuşun diğer köşesinde Cemal’le bir şeyler konuşuyordu. Gece yürüttükleri faaliyetin sonucunu değerlendiriyor olmalıydılar. Delil, izlendiklerini sezer gibi Deniz’den yana baktı. Deniz içinin öfkeyle dolduğunu hissetti. O an Delil’in üzerine yürüyüp yüzüne birkaç yumruk geçirmek istedi. Kendini zor tutuyordu. O arada Cudi ile Kemal’in de, “*Öyleyse girmeyelim*” dediklerini duyunca öfkesini gizleme ihtiyacı duymadan Kani’ye döndü;

Oportünistlik yapmaya gerek yok! Sesi oldukça yüksek çıkıyordu. Alt dudağı belli belirsiz titriyordu. Nefesi kesilmiş, adeta güçlükle nefes alıp veriyor gibiydi. Akşam eyleme gireceğiz diye karar almadık mı diye soruyordu. Ne olmuştu da akşam alınan karar sabah yeniden tartışılıyordu? Böyle yapılacaksa örgüt ciddiyeti, örgüt adamlığı nerede kalırdı? Dün gece ne oldu da karardan d n l yordu?

Bir kez daha Delil ve Cemal'e dönüp baktı. Sesini mutlaka duymuşlardı. Oralı değıllermiş gibi davranıyorlardı. Deniz'den sonra  ekdar konuştu. Özünde Deniz'e katılsa da "aması" vardı.

*-Ama genel arkadaşlar eylem yapmayalım diyorlarsa, yapılabilecek bir şey yok, mecbur uyacağız.*

Kani;

*-Vallahi çoğı arkadaşlar eylem yapmayalım diyorlarsa, mecbur uyacağız.*

Bir eylem yapıp örgütsel zemin oluşturmanın fırsatı yavaş yavaş elden kaçıyordu. Deniz tüm gece idarenin karşısına ortak iradeyle çıkararak arkadaşlarını geri alacaklarının hayalini kurmuştu. Ortak hareket etmenin sonuç alıcılığı görülünce örgütsel duruşları güçlenecekti. Sabah oluşan hava hayallerini suya düşürüyordu. Ona göre bu Delil Porspi'nin başının altından çıkıyordu. Bir kez daha ne yapacağını bilemez bir hale d ş m ş . İ i i ini yiyordu.

*-Artık yeter, ben bu oport nistliğı kabul etmem!*

Deniz bir an kendi sesi sandı. İçinde kurduğı cümle de tamı tamına böyleydi çünkü. Seslendiren ise şores Amed'ti. Onun da yüzü öfkeden kıpkırmızı olmuştu.

*-Geçmişte yaşadığım kırılmadan dolayı bazılarının dayattığı korkaklığa, pısırkıllığa ses çıkarmadım. Haddim değıl dedim. Ama artık yeter! Ben açlık grevine gireceğim. Giren girer, girmeyen girmez, herkes kendi kararını versin.*

Deniz;

*-Ben varım.*

Çekdar;

*-Ben de varım.*

Kani;

*-Öneriyi yapan zaten bendim.*

Cudi;

*-Heval yanlış yapıyoruz. Bazılarımız girse, bazılarımız dışta kalsa eylem başarısız olur, düşman karşısında rezil oluruz. Ne yapacaksak birlikte yapalım.*

Kemal;

*-Cudi arkadaşla katılıyorum, genele uyalım.*

Şoreş Amed'in durmaya niyeti yoktu. Yerinden doğrulup tüm koğuşa seslenmeye başladı.

*-Arkadaşlar, bu Harekete katılan herkes bilir ki, yoldaşlık her şeyin üzerindedir. İdare dört arkadaşımızı bizden ayırdı. Biz akşam oturup açlık grevi yapma kararı aldık. Bu sabah fikir değiştirenler olmuş. Ben kimseye bir şey diyecek durumda değilim. Ama kendim için bu oportünistliği kabul etmem, ben eyleme gireceğim. Benimle bu eyleme girecek olanlar ellerini kaldırsın.*

Durup bir nefes aldı. Bir çok arkadaşının kendisiyle birlikte hareket edeceğini düşünmüştü. Seyfi, Cemal, Delil, Gezmiş ve Kamuran yine oralı olmadılar. Cudi, Kemal, Ziyad, Eyüp ve İslam genel sonucun ne olacağına baktılar. Sadece üç el kalkmıştı: Kani, Deniz ve Çekdar'ın elleri. Şoreş de hayal kırıklığına uğramıştı. Etrafına kınayan bir bakış fırlattı.

*-Demek öyle ha! Tamam o zaman biz girelim, girmeyen girmesin.*

Söylene söylene gidip birkaç yemek tabağını eline aldı. Tabakları pencereden avluya fırlatırken var gücüyle bağırdı.

*-Bundan sonra sizin yemeğinizi istemiyoruz, açlık grevine başlıyoruz.*

Alüminyum tabakların beton zemine çarparken çıkardığı metalik ses eylemin işaret fişeği gibi olmuştu. Şoreş'in haykırması peşmergeleri irkiltti. Biri hemen idare binasına doğru koştu. Şoreş işi oldu bittiye

getirmişti bir kere. Akşamki karara baştan itibaren direnenlerde bir panik havası oluşurken, sabah kararsızlığa düşenleri utandırdı. Kemal hızla Şoreş'in arkasında yerini aldı. Kararsızlık havası bir kez daha dağılıyordu.

İnsanoğlunun yaşadığı bu gel-gitler karşısında hep şaşırmışımdır. Bir esir kampı duvarı olarak eylem benim gururumu da okşadı. İsmimin direnişle anılması ne güzel olurdu. Gelin görün ki direnişi seçenler daha işin başındaydı. Adeta bir kumar oynanmıştı. Sadece dört kişiyle eyleme geçmek akıl karı değildi. İdare dördünü alıp koğuşlara dağıtabilirdi.

O gün mülazım Casım, namı değer Çewto işbaşındaydı. Peşmergenin ona yetiştirdiği haberle yerinden fırlayarak 7. koğuşun penceresi dibinde bitmişti. Arkasında koşturan peşmergeler Ona yetişemiyordular. İçeriye tehditkâr bir bakışla süzdü. Öfkeden ateş saçan gözlerini Şoreş'e dikerek;

*-Bu tabakları kim böyle dışarı fırlattı, diye sordu.*

*-Ben fırlattım var mı diyeceğin, diye karşılık verdi Şoreş aynı sertlikte.*

Casım durakladı. İçeride neyin olup bittiğini anlamak ister gibi tekrar baktı. Gözlerini tek tek esirler üzerinde gezdirdi. Ali ile İbrahim Çello en arkada duruyorlardı. Onlarla göz teması fırsatı bulamadı. Hesap sorar gibi yeniden Şoreş'e döndü;

*-Ne diye fırlattın tabakları?*

*-Açlık grevine başlayacağız, yemek almayacağız.*

*-Hepiniz mi açlık grevine başlıyorsunuz?*

*-Evet hepimiz başlıyoruz.*

“Evet hepimiz başlıyoruz” yanıtı sadece Casım için değil, bir duvar olarak benim için de, tabakları fırlatan Şoreş, öneriyi yapan Kani, öfkesi gözlerinden okunan Deniz ve tüm esirler için de sürprizdi. Çünkü bu yanıt vermek için Seyfi, Cemal ve Delil kimseye fırsat vermeden öne atılmışlardı. Bu yanıt içeriğin elini rahatlatmıştı. İdarenin karşısına ortak tavırla çıkılacaktı ya, gerisine Allah kerim.

Casım;

*-Ne diye açlık grevine giriyorsunuz? Sesi biraz yumuşamış gibiydi.*

Yanıt Kani'den geldi;

*-Dün diğer koğuşlara dağıttığınız arkadaşlarımızı hemen geri getirmeniz ve bundan sonra bize esir muamelesi yapmanız için.*

Casım pis pis sırttı;

*-O zaman boşuna eyleme giriyorsunuz. Açlıktan ölseyiz de Onları geri getirmeyeceğiz. Eyleme başlamanız sizin için hiç de hayırlı olmaz. Hem siz kim oluyorsunuz da, “arkadaşlarımızı getirin” diye bize şart koşuyorsunuz. Ben size ne yapacağımı bilirim.*

Şoreş gördüğü destekle adeta coşmuştu;

*-Elinden geleni ardına koyma! Senden korkan senden kötü olsun.*

Casım cevap yerine hırsıyla dönüp hızlı adımlarla idareye gitti. 7. koğuş pencere kenarına dizilmiş Casım'ın yaptıklarını izliyordu. Saat sekize geliyordu. Diğer koğuşlarda olup bitene kulak kabartmaya başlamışlardı.

Mülazım Casım'ın gidişi üzerinden on beş dakika geçmişti ki, yanında mülazım Kadir, arkasında silahlı, ellerinde sopa ve hortumlarla 10-15 peşmerge ve onların da arkasında çorba kazanı taşıyan iki peşmergeyle yeniden görüldü. Arkasına aldığı kabileyle 7. koğuşa yöneldi. Çorba kazanını açtığı 7. koğuşun kapısına bıraktırdı.

7. koğuş Casım'ın bir şey demesine fırsat vermeden Kani'nin arkasında toplandı. Kani de oldukça kararlı bir ses tonuyla;

*-Açlık grevine başladığımızı, yemek almayacağımızı söyledik. Yemeğinizi almayacağız.*

Bu diklenme Casım'ı adeta deli ediyordu. Kızgınlıkla tehditlerini sıraladı;

*-Kimse yemeğimizi almamazlık e-de-mez ! Ya bu çorbayı alırsınız ya da biz içeri girer, hepinizi linç e-de-riz.*

Kani'nin tek gözü linç mangasının üzerindeydi. O sopalara yabancı değildi, tadına baktığı da olmuştu. Akşamdan beri dillendirilen, *"Bu adamlar insanlıktan anlamaz, hepimizi linç ederler, eylem yapmak tehlikelidir"* cümleleri kulaklarında çınladı. Geri adım atan arkadaşları olur muydu, kaçtığı arkasında durabilecekti soruları zihnini bir anlığına meşgul etti. Ancak fazla vakti yoktu. Casım'ın tehditlerine bir yanıt vermek gerekiyordu. Kararlılığını göstermek istercesine öne doğru bir adım attı;

*-Ne yapıyorsanız yapın dedi üst perdeden. Arkadaşlarımız getirilmeden yemek almayacağız.*

Casım böyle bir kararlılık beklemiyordu herhalde. Esirlerin sopa ve hortumları görünce geri adım atacağını düşünüyordu. Ama öyle olmamıştı. Buna karşı kendisi de kararlılığını göstermeliydi. Öncelikle çorba kazanını taşıyan peşmergelere döndü;

*-Şu kazanı kaldırıp götürün* diye emretti. Ardından esirlere döndü. Dişlerini gıcırdattı. Murakıp Ali, kenarda durmuş olacakları izliyordu. İbrahim Çello, arkada ne yapacağını bilmez haldeydi. Delil Porspi'nin sararmaya başlayan yüzü Casım'ın gözünden kaçmadı. Bilinçli olarak gözlerini ona dikip yeni bir emir verdi, peşmergeye;

*-Benden günah gitti beyler, bunu siz istediniz. Haydi peşmerge, içeri dalıp şunların kemiklerini tek tek kırın!*

Eyleme girip girmemeyi tartışmaktan saldırıya nasıl karşı koyacaklarını konuşmaya fırsat bulamamışlardı. Aniden saldırı emri duyulunca ne yapacaklarını şaşırdılar. Hazırlıksızdılar. Kani bir panik havasının oluşmasına fırsat vermeden devreye girdi;

*-Kol kola kenetlenelim arkadaşlar, öldürseler de birbirimizi bırakmayalım. Amed zindanında da arkadaşlar böyle yapıyorlardı.*

Bir yandan bunları söylerken diğer yandan gözlerini peşmergeden ayırmadan geriye doğru çekilerek arkadaşlarıyla kol kola giriyordu. Altı ayı geçirdiği Amed zindanında duydukları ve gördükleri aklına geliyordu. Onunla birlikte tüm arkadaşları gerisin geriye koğuşun arka duvarına çekildiler. Kenetlenip oturdular. Silahlı ve sopalı peşmerge karşısında öyle kenetlenme kendiliğinden bir birlik ruhunu ortaya çıkarıyordu. Ama ne tereddüt ne de korku bitiyordu. *"Eyleme erken mi girdik, Şoreş'in öyle Donkişotvari ortaya atılması doğru muydu"* soruları

kimi kafalara üşüşmeye başlamıştı. Kaygı adeta Cemal'in paçalarından akıyordu. Kamuran ile Gezmiş'in duruşu farklı değildi. Hele Delil Porspi, her an beyaz bayrağı çekecekmiş gibi duruyordu. Deniz, onun renginin kaçtığını fark etti. *"Keşke ona yakın dursaydım"* diye geçirdi içinden. Artık ok yaydan fırlamıştı, bu işin geri dönüşü yoktu. Tüm tereddütlere rağmen bu Onları kararlı kılıyordu.

Elinden sopayla koğuşa ilk dalan Mecit oldu. Onun da kaygılı bir hali vardı. Mecit'i üvey ağabeyleri Hamit ve Hettam takip etti. Kemik kırma işini büyük bir zevkle yapacaklarından kuşku yoktu. İçeri giren peşmerge üç kardeşin arkasında diziliyordu. Herkes yerini alıp Casım'ın vur emrini bekliyordu. O anda koğuşun dışında bir ses duyuldu;

*-Ne oluyor, ne yapıyorsunuz?*

Sesin sahibi mülazım Aşur'du. Saat sekiz olup mesai başladığında gelmişti. Müdürün 1. yardımcısı olması ve PKK'li esirlere dönük politikalardan sorumlu olması insiyatifi ele almasını gerektiriyordu.

*-Bu PKK'liler yemek almıyorlar, açlık grevine başlamışlar. O yüzden Onlara iyi bir ders vereceğiz.*

Aşur koğuşun kapısına yetişmişti. İçeri girebilmesi için peşmergeler kenara çekiliyordu. İçeri girer girmez Seyfo, Hamit ve Hettam kardeşlere, *"Dışarı çıkın"* emrini verdi. Casım kapıda hoşnutsuzluğunu homurdanarak belli etti. Linç mangasını geri çektiren Aşur esirlere dönüp sordu;

*-Açlık grevine niçin başladınız?*

Cemal;

*-Dün dört arkadaşımızı alıp diğer koğuşlara dağıttığınız, Onların geri getirilmesini istiyoruz. Ayrıca bundan sonra bize esir muamelesi gösterilmesini talep ediyoruz.*

Kani;

*-Bundan sonra tek bir hakaretinizi, tek bir tokatınızı kabul etmeyeceğiz, bilinsin istiyoruz.*

Esirlerin kaygıları dağılıyordu. Delil Porspi'nin yüzüne bile renk geliyordu. Aşur, bu kararlılık ve kenetlenmeyi gördü. Bilinçli insanlarda kaba kuvvetin sonuç alıcı olmadığını bilenlerdendi. İnce eleyip sık

dokuyan biriydi. Daha derinden, ideolojik ve pratik yöntemlerle yaklaşıyordu.

*-Tamam arkadaşlar dedi, gayet sakin bir sesle. Siz yemeğinizi alın, eyleminizi sonlandırın. Birazdan Müdür gelir, konuşarak meseleyi bir hal yoluna sokarız.*

Aşur'un bu sözleriyle diyalog ve pazarlık yolu açılmıştı. Öyleyse daha kararlı durmalıydılar. Kemal bunu anlayarak söze girdi;

*-Böyle sözlerle karnınız tok. Önce arkadaşlarımız getirilsin. Arkadaşlarımız gelmeden eylemi sonlandırmayacağız.*

*-Size söz veriyorum, arkadaşlarınızı getireceğiz, ama önce eylemi sonlandırın.*

Casım'ın hoşnutsuzluğu artıyordu. Aşur'un esirlerle o biçimde konuşmasına daha fazla dayanamadı;

*-Mülazım Aşur ne diye onlarla böyle konuşup söz veriyorsun. Götürdüğümüz kişiler suçludur, Onları geri getirmeyeceğiz.*

Aşur;

*-“Burası ne tartışmanın yeri ne de zamanıdır” dercesine sağ elini havaya kaldırdı. Kaldı ki kendi yaklaşımının gerekçelerini Casım’a anlatmasına gerek yoktu. O PKK’yi uzun yıllar takip etmiş, örgütlü ve bilinçli insanların ruh halini bilirdi. Casım’ı el hareketiyle susturduktan sonra, yeniden esirlere döndü.*

*-Arkadaşlarınızı niçin götürdüğümüzü bilmiyorsunuz. Bilseydiniz siz de bize hak verirdiniz.*

*-Söyleyin o zaman biz de bilelim, diye atıldı Seyfi.*

*-Söylersem eylemi bırakır mısınız?*

Kemal;

*-Arkadaşlarımız getirilmeden eylemi bırakmayacağız.*

*-Arkadaşlarınızın yaptığını duyduğunuzda şaşıracaksınız. Ben şimdilik gidiyorum. Müdür bey geldiğinde konuşurum. Söz verdiğim gibi arkadaşlarınızı getireceğim, suçlarını da o zaman söylerim. Bence siz de eylemi bırakın.*

Bu sözlerden sonra koğuştan çıkıp gitti. Peşmerge de kapıyı kitleyerek Aşur'un ardından idare binasına yöneldi. Bu arada Müdür Mehmet Emin Surçî'nin arabası da avluya girdi. Her zamanki kendini beğenmiş edasıyla arabasından inen Müdür, toplu halde duran mülazım ve peşmergelere doğru yürüdü. Aşur, olup biteni hemen ayaküstü özetledi. Fikrini de eklemişti söylediklerine. Diğer koğuşlara dağıtılan esirleri koğuşlarına geri vererek eylemin bitmesini sağlamak en doğrusuydu. Müdür, PKK'lilere ne yapılacağı konusuna yine bulaşmayacaktı. Aşur'un düşüncesini hemen onayladı. Mülazım ve peşmergeleriyle 7. koğuşun penceresi önüne gitti;

*-Merhaba arkadaşlar, nasılsınız? diye söze başladı oldukça babacan bir edayla. Arkadaşlarınız için eyleme girmişsiniz. Mülazım Aşur da söylemiş zaten arkadaşlarınızın geri getirileceğini. Haydi eylemi bitirin de arkadaşlarınızı getirelim. Bizim kültürümüzde yemek almamak ayıptır. Yemeğinizi alın, bundan sonra da almamazlık etmeyin.*

*-Önce arkadaşlarımızı getirin, sonra yemek alalım.*

Kafasını pencereden uzatıp yanıt veren Kani'ydi. Tek gözlü bücürün kendisiyle öyle üstten konuşması Bay Kendine Sevdalının hoşuna gitmedi. Mülazımlarına, "Ben şimdi buna ne yapayım?" der gibi baktı. Gayri ihtiyari pantolonunu yukarıya çekerek düzeltti. Takındığı babacan tavrı zoraki bir gülümsemeyle sürdürdü;

*-Arkadaşlarınızı getirmeleri için mülazımlara talimat verdim. Siz yemeğinizi çıkın yiyin, onlar geliyor.*

Kani sırayı kimseye vermedi;

*-Aceleimiz yok, arkadaşlarımız gelsin, yemeği beraber yeriz.*

Müdürün içinden kemerini çıkarıp onunla pazarlık yapan bücüre girişmek geçiyordu. Oğulları ve yeğenleri etrafındayken şunun kendisiyle konuşma tarzına bakın hele. Onları bodruma indirip Hamid, Hettam ve Seyfo'ya emanet etmek varken, oturmuş pazarlık ediyordu adeta. Aşur, Müdürün tereddüt geçirdiğini sezmişçesine öksürür gibi yaparak varlığını hissettirdi. Müdür babacan rolünü oynamaya devam ederek;

*-Siz PKK'ler de çok sert kafalısınız gerçekten. Arkadaşlarınızı getireceğiz dediyseniz getireceğiz. Öncenin, sonranın önemi yok. Ama beklemek*

*istiyorsanız siz bilirsiniz. Zaten peşmerge getirmeye gitti, birazdan getirirler neden götürüldüklerini bilseydiniz...*

*-Söyleyin de bilelim o zaman.*

Kemal, Müdürün cümlesini yarıda kesmişti. Müdür ani bir refleksle Ona döndü. Gerçekten de bunları tek tek bodruma indirip sabaha kadar dövmek gerekirdi. Kendisiyle nasıl da emir verir gibi konuşuyorlardı. Söyleyin de bilelim-miş!

*-Hele arkadaşlarınız bir gelsin, konuşuruz.*

Bu arada 1, 2, 3. ve 4. koğuşların kapıları açılıyordu. Ömer, Hasan, Selim ve Sabri avluya çıkarılıyordu. Bir peşmerge de koşturup 7. koğuşun kapısını açtı. Mülazım Kadir, İbrahim Cello'yu çağırdı. Çello battaniye ve elbise poşetini eline aldığı gibi dışarı çıktı. *"Koynumuzda yılan beslemişsiz Hevalno"* dedi Kemal. Doğruydı da, geç fark etmişlerdi. Ajanlarının güvenliğini sağladıktan sonra mülazım Aşur 7. koğuştakilere döndü;

*-Aldığımız dört arkadaşınız kaçma planı yapıyorlardı. Kendi aralarında konuşurlarken İbrahim duymuş. Tuvalet ihtiyacı için dışarı çıktığınızda güvenlikteki peşmergelerin silahlarını alarak vuracaklarmış. Biz de tedbir olarak onları diğer koğuşlara dağıttık. Bizim yerimizde siz olsaydınız aynı tedbiri almaz mıydınız?*

7. koğuş duydukları karşısında önce kısa süreli bir şaşkınlık geçirdi. Hemen ardından gülmeye başladılar. Kani ciddiyetini korumaya çalışarak mülazım Aşur'a yanıt verdi;

*-Allah için elinizi vicdanınıza koyun. Bakın Selim'in bir ayağı yok, protez kullanıyor. Gözlük olmadan Hasan bir metre ötesini göremez. Sabri'nin de göz sorunu malum. Ömer'i ise kapının öne koysanız, git deseniz yolunu bulamayacak kadar tecrübesiz. İçimizde bula bula bu dört arkadaşı mı buldunuz kaçma planı yapan, peşmergenin silahını alan? İbrahim Çello kendini kanıtlamak için böyle bir yalan uydurmuştur Bari siz mantıklı davransaydınız. En azından eli ayağı tutanlar neden bu planın içinde yok diye sorsaydınız.*

Kani'nin söyledikleri Müdür ile mülazımlarının süngüsünü düşürmüştü. İnce elemesiyle övünen mülazım Aşur fena yanıltılmıştı. En basit ayrıntıları nasıl da gözden kaçırmıştı? İbrahim Çello'nun iki körle bir

topal üzerinden uydurduğu senaryonun üzerine sorgusuz sualsiz atlamış, kendilerini komik duruma düşürmüşlerdi. Hamit ile Seyfo, şu Çello'yu o izbe bodruma indirsinlerdi de gününü göstersonerdi.

Müdür ve mülazımlarını o müşkül durumdan içeri giren Ömer, Hasan, Selim ve Sabri kurtardı. Müdür fırsat bu fırsat dercesine;

*-Neyse arkadaşlar olan oldu bir defa. Arkadaşlarınız da geldi, artık eylemi bitirirsiniz. Bir daha yemek almamazlık etmeyin, vallahi ayıptır. Hepimiz Kürdüz, kardeşiz. Siz burada misafirimiz sayılırsınız. Haydi biz gidelim. Allah rahatlık versin.*

Müdür, esirlerin bir şey demesine fırsat vermeden maiyetiyle birlikte oradan ayrıldı. Onların gitmesiyle 7. koğuşun içine sevinç ve coşku doldu. Tek tek Ömer, Hasan, Sabri ve Selim'e sarılarak, *"geçmiş olsun"* dileklerini sunuyorlardı. Yine duygusal bir atmosfer oluşmuştu. Ömer ağlamaya başlamıştı bile. İlk on-on beş dakika öyle duygusal bir atmosfer içinde geçti. Sonra söz dün akşamki toplantıdan açıldı. Sabah eyleme giriş tarzlarını ve idarenin saldırı denemesini anlattılar. Bir kenetlenme deneyimini yaşamışlardı. İslam da buna dahildir. İbrahim Çello'nun işpiyoncu olduğu da unutulmadı.

Akre Esir Kampı olarak tanık olduğum ilk eylem sayılırdı. Beklediğimden daha erken sonuç alınmıştı. Bana soracak olursanız eğer Aşur biraz geç kalıp Casım'ın linç mangası saldırsaydı Delil, Gezmiş ve Kamuran erkenden yelkenleri indirip eylemi kırarlardı. İbrahim'in durumu zaten belliydi. Cemal ve Seyfi'nin ne kadar dayanacağı şüpheliydi. Haliyle olanların seyri değişirdi. Ancak artık avluda çınlayan alüminyum tabağın sesi kampım için bir dönüm noktasıydı. İhtimalleri bir yana bırakırsam, başarılı olmuş bir eylem vardı. 7. koğuşta zaman zaman duyulan, *"Yönetim seçelim, örgütsel yaşamı oturtalım"* sesi daha gür çıkacaktı. Bu düşünce eskiye nazaran daha fazla taraftar topluyordu. Nihayet eylemden bir gün sonra bir araya gelerek tartışılar. Doğal yönetim gibi hareket eden Kani ilk sözü alarak toplantıyı açtı. Eylemle birlikte yeni bir sürece girildiğini belirtip söz hakkını Cudi'ye verdi. Cudi, örgütsüzlüğün sancısını bu eylemde ciddi olarak yaşadıklarını belirtti. Aynı zamanda eylem, örgütlü hareket ederlerse sonuç alabileceklerini de göstermişti. Ardından Deniz, örgütselliğin büyük ihtiyaç olduğunu, bu konudaki ikircikli ve ertelemeci tavırların aşılması gerektiğinin altını çizdi. Hasan daha etraflı bir değerlendirme yaptı.

Eylem kendiliğinden gelişmişse de sonuçlarını kendiliğindenliğe bırakmamalıyız diyordu. İdareyi gözlerinde fazla büyötmüşlerdi. Aslında büyük olan idare değil, kendi zayıflıklarıydı. Kendiliğinden de olsa ciddi bir tavır alınınca idare geriletebiliyordu. Newroz'da, Kemal'in Akre kaymakamına karşı tutumunda da bunu görmek mümkündü. Açlık grevi eylemi de öyleydi. Bir anlığına da olsa idare karşısında ürkek ve oportünist tavır aşılmış, bireysel ve parçalı duruşun yerini örgötsel kenetlenme almıştı. Bu, idareye geri adım attırmıştı. Eğer bunu süreklileştirirlerse idareyi daha da geriletirlerdi. Kendisi buna hazırды. Üzerine düşeni yapardı. Olmazsa olmaz kabilinde iki şeye ihtiyaçları vardı: Yönetim ve eğitim.

Hasan'ın değeriendirmesi genel kabul görönce yönetim seçme ve eğitime başlama kararları peşi sıra geldi. Yapılan oylamada Kani, Seyfi ve Hasan yönetim olarak seçildiler. Hasan, saf dürüst ve teorik birikimi ile yanlış anlayışlardan uzak duruşunun getirdiğı saygınlıkla seçilmişti. Ancak Seyfi ile Kani'nin yönetim olmasında etraflarında oluşturdukları grupçu ilişkilerin payı vardı. Eylem tartışmasında da bu ortaya çıkmıştı. İki zıt kutup gibiydiler. İşleri kolay olmayacak diye kehanette bulundum.

Eğitim kararı alındıktan sonra nasılinı tartışmaya başladılar. Öyle ya, tek bir materyalleri bile yoktu. Şöyle bir çıkış buldular; Temel konular belirlenecek, bunlar komisyönlara dağıtılacak, birlikte oturup herkes konu hakkında bildiklerini anlatacaktı. Hatırladığım kadarıyla Kürdistan Tarihi, Parti Tarihi, Önderlik Gerçeğı, Zindan Direnişisi, Felsefe Tarihi gibi konu başlıkları vardı seçtikleri arasında. Bu karar hakkında kanaatte bulunamayacak kadar işin acemisi sayılırdım. Hayırlısı demekle yetindim.

Duruma bakılırsa bir çok işi başarabilecek gibi görünüyorlardı. Verilen araları saymazsak sabah saat 9:00'da başladıkları toplantıyı gece saat 10:00'da bitirebilmişlerdi. Hep kenarda köşede kalmayı seçen İslam da toplantıya katılarak işe dahil olmuştu. İdarenin hakaretleri artık kabul edilmeyecekti. Yek vücut olunacaktı. Kendilerini eğiterek direneceklerdi. Ben de sıradan bir esir kampı duvarı olmaktan çıkıyordum. Gururla hayırlısı demeyecektim de, ne diyecektim?

## 14-Diş Tedavisi

Cudi keyifli görünüyordu. Baştan beri direnişin PKK kimliğinde ısrarla sınırlı kalmasının tehlikelerini sezmişti. Bir örgütlölük oluşturmaları gerektiğini dillendirmişti. Buna yanaşan olmamıştı. Kendisinde de son dönemde bir kendini bırakma gelişmişti. Tartışmalarda, *“Arkadaşlar ne karar alırlarsa uyarım”* demişti. Eylemin başlangıcında bir tereddüt geğirmişti. İdarenin saldırması durumunda zayıf gördüğü Delil, Gezmiş gibi bireylerin eylemi kırarak dağınıklığa yol açmalarından kaygılanmıştı. şoreş Amed’in işi oldu bittiye getirmesi, Kani ve Deniz’in ısrarıyla ok yaydan fırlamış, Cudi’nin beklemediği bir başarı elde etmişlerdi. İdare hazırlksız yakalanmış, ne yapacağını bilememişti. Onlar idareyi abarttıkları gibi idare de Onların örgütlölük düzeyini abartıyordu. Mülazım Aşur, *“PKK’lilerin ne yapacağı belli olmaz”* diyordu. İdare kaba yönelimlerini sınırlandırmıştı. PKK’lilere hakaret edilmeyecek, dayak atılmayacaktı. Diğer esirler üzerindeki baskılar da hafifleyecekti.

Cudi’nin kaygıları büsbütün ortadan kalkmamıştı. Kani’yi tanıyordu. Kaba saba yönleri fazlaydı. Nihayetinde kuralıslızlığıyla ün yapmıştı. Seyfi ile uyuşmaları zor görünüyordu. Seyfi adeta kendince zayıf gördüklerini etrafında toplayarak güç olmak istiyordu. Kariyerist yanları vardı. Örgütsel yaşama, eğitime ve eyleme mesafeliydi. *“Ne gerek var”* deyip kestirirdi. Hasan toparlayacı bir rol oynayabilir miydi? Hasan’ın bilgisi sürükleyici olmasına yetmiyordu. Pasif ve insiyatifsiz kalıyordu. Seyfi yerine Deniz seğilse belki işler daha kolay yürürdü. Bu arada, Deniz İslam’ın yanına oturmış sohbet ediyordu. Muhabbeti epeyce ilerletmişlerdi. Eylemden sonra İslam’da bir canlanma, arkadaşlarıyla sohbet etme istemi görölüyordu. Deniz, *“Ben ilgilenirim”* demişti. Bir iki gündür adeta aralarında su sızmıyordu. Cudi de gidip yanlarına oturdu;

*-Heval İslam senin böyle teorik yanının olduğunu bilmiyordum, dedi Deniz, Cudi'yi başıyla selamlayarak. Daha doğrusu hiçbir arkadaş bilmiyordu.*

İslam, Deniz'i onayladı;

*-Doğrudur Heval, Arkadaşların hepsi bana deli diyor. Haksız da değiller hani. Ciddi psikolojik sorunlarım var. Ben de fazla yanaşmıyorum. Kimseyle sohbet geliştirmiyorum.*

İslam rahatsızlığını devletin uygulamalarına bağlıyordu. Batman'da yoksul evlerinde geceyi hep korkuyla karşılamışlardı. Babası kah gözüaltına alınıyor kah tehdit ediliyordu. Babası ile Abisi dışarı çıktıklarında, Anası onlar dönene kadar kaygıyla yolu gözlerdi. Birgün aniden evi yükleyip Wan'a göçmüşlerdi. İslam çocukluk arkadaşlarıyla vedalaşamamıştı bile. Wan'da ne bir akrabaları ne de tanıdıkları vardı. Terk edilmiş yıkık-dökük bir okul binasına yerleşmişlerdi. Babası ile Abisi buldukları gündelik işlerle evi geçindirmeye çalışıyorlardı. Bir süre sonra nihayet bir ev tutabilmişlerdi. İslam, evden ayrılmadan önce Abisi kendi bیلardo salonunu dahi açmıştı. Ama İslam Kaya'nın belleğinde Batman'da geçirdikleri korku dolu geceler, başlarını soktukları harabe okul binasında çektikleri açlık ve yedikleri Wan soğukları kalmıştı. Hayattan tat almıyordu, yaşam ona saçma ve anlamsız geliyordu. Sık sık intihar etmeyi düşünüyor, planlar yapıyor son anda vazgeçiyordu. Bir keresinde evde yalnızken ipi tavana asıp boynuna geçirmiş, ayağının altındaki sandalyeyi devirmeden kendine gelmişti. Ölümü, intiharı düşünürken başka biri, o düşüncenin etkisinden kurtulunca başka biri oluyordu. Hayatı boyunca insanlardan çok kitaplarla ilişki geliştirmişti. Her fırsatta felsefe kitapları okumuştı. Bir sohbette Deniz bunu fark ederek;

*-Valla İslam Heval, felsefeye çok kafa yorduğun belli, demişti.*

*-Filozofların çoğu benim gibi çatlaktır, hep deli gözüyle bakılmıştır onlara, karşılığı üzerine birlikte gülmüşlerdi.*

Aradığını kitaplarda da bulamamıştı. Dünyanın içinin boş, hayatın anlamsız ve konuşmanın safsatadan ibaret olduğuna iknaydı hemen hemen. O aralar Özgürlük Mücadelesiyle de ilgilidir. Sırf yurtsever olduklarından devletin şimşeklerini üzerlerine çekmiş, çocukluk arkadaşlarından koparılmış ve yoksulluğa mahkum edilmişlerdi.

Devlete olan öfkesi hayatla arasında bir bağa dönüşüyordu. Halkın Serhildana kalkışından etkileniyordu. 1992’de Newroz kutlamasına liseli arkadaşlarıyla katılmış, Serhildanın coşkusunu yaşamıştı. Nefes alır gibi olmuştu. Tartışmalar, eylemler, hele hele illegalite aklını çeliyordu. 1996’ya gelindiğinde artık gerillaydı. Bir grupla Elbak’tan (Başkale) Doğu Kürdistan’a geçmişti. İdeolojik ve silahlı eğitim alır. Arkadaşları ruhsal durumundan habersizdiler. Bir sabah nöbetçiler onu kan revan içinde bulunca şoke olmuşlardı. İslam gece boğulur gibi olduğundan, dağın taşın üzerine üzerine gelişinden ve elinin çantasındaki jiletlere gidişinden başka bir şey hatırlamıyordu. Aşırı kan kaybindan bayılmış olmalıydı. Bilekleri sarılmış ve Urmiye’deki hastaneye yollanmıştı. Tedaviden sonra Kandil’e geçmişti. Kısa bir süre sonra yine nöbet geçirmiş, peşmergenin kendisine doğrultulmuş namlularını görünce kendine gelmişti.

*-Partiden kaçma gibi bir niyetim yoktu, diyordu Cudi’nin duymasını istercesine. Bir gece baktım ağaçlar benimle konuşuyor. Bana karşı öfke doluydular. Taşlar da öyle. Dağlar bile kaşlarını çatmış üstüme üstüme üstüme geliyorlardı. Gökteki bulutlar üzerime gürlüyordu. Ben kaçmaya başladım. Koştukça üzerime gelen öfkeli korosunun sesi her tarafta yankılanıyordu. Silahımı ve rahtımı nereye atmışım bilmiyorum. Gün doğmuş hâlâ kaçıyormuşum. Bir de baktım gerçek insanlar silahını bana doğrultmuş, kızgın kızgın bağıyorlar. Peşmergeydiler. Üstüm başım perişandı.*

Kaçışı ihanet temelinde değil, geçirmiş olduğu bir nöbetin sonucuydu. Deniz de Cudi de buna inanıyordu. Psikolojik sorunları ayan beyandı. Her fırsatta, *“Bu dünyada benim için anlamlı tek gerçek Önderliktir”* diyordu. Ama kendisi için ölüm ile yaşam arasındaki sınır belirsizdi. Hatta ölüm daha çekici geliyordu. Yaşam boştu, yaşamak için kendini zorlamak anlamsızdı.

*-Psikolojik sorunlarım var diye söylemiyorum, gerçekten yaşam boştur. Kendimi öldürmeyi çok düşündüm ama bomboş bir odada kalıyoruz. Keşke bir bıçak veya ip olsaydı. Böyle boş boş yuvarlanıp gitmektense ölüm daha iyi.*

Cudi ile Deniz göz göze geldi. Gayet mantıklı başladığı sohbetini İslam, yine intihar düşüncesiyle bağlamıştı. İkisi de ürpermiş, tüyleri diken diken olmuştu. Cudi, yaşamın anlamı üzerine bir şeyler söylemeyi

düşündü, aradığı kelimeleri bulamadı. Deniz, saplandığı ölüm düşüncesinin yanlışlığına işaret edip, ikna etmeyi denedi. Neye ne kadar ikna olduğu belirsizdi. Eskiye göre yaşamda ve sohbetlerde daha istekli oluşu bu belirsizliği ortadan kaldırmasa da, arkadaşları bu haline seviniyor, iyileşme emarelerine yoruyorlardı. Dahası sohbet ediyor, satranç bile oynanıyordu.

Kararlaştırdıkları eğitim için oturduklarında toplantılarının üzerinden bir hafta geçmişti. Mayıs ayının başlarıydı. İlk komisyon Ömer ve Cemal'indi. Kürdistan Tarihini anlatacaklardı. Ömer, Kürdistan coğrafyası ve Kürtlerin kökenine dair bildiklerini 15-20 dakika içinde anlattı. Cemal de Guti, Kasit, Med diye başlayıp sözü Kürdistan'ın işgaline getirdi. İskender'i, Roma'yı, Arap İslam Ordularını ve Osmanlıları andı. Kasr-ı Şirin ile Kürdistan ikiye, Lozan ile de dörde bölünmüş; işte birleştirme mücadelesi veriyoruz deyip bitirdi. Onun anlatacaklarına da yarım saat yetmişti. Hasan eksik kaldığını düşündüğü ayaklanmalardan söz etti. İdeolojik ve örgütsel sorunlardan dolayı ayaklanmalar başarılı olamamıştı. Kanla bastırılmışlardı. İlk kez PKK Önderliği ile, ideolojisi, programı ve örgüt modeliyle Kürtlerin zafer yolu açılmıştı. Başka konuşan olmamıştı. Anlatımlar için bir yarım gün yetmişti.

Günün diğer yarısı, *"Çoğumuzun teorik yanı zayıf, materyalimiz yok, böyle eğitim yürütemeyiz, verimli olmuyor"* şikayetlerinin dillendirilmesiyle geçti. Buna rağmen aldıkları kararı uygulamaya çalıştılar. Bir hafta içinde belirledikleri konu başlıklarını bitirdiler. Her gün gönülsüzlük artıyordu. Eğitimi sonuçlandırmışlardı.

Cudi, Deniz ve Çekdar bu durumdan pek hoşnut değildiler. Hasan'ı da çağırıp ne yapacaklarını tartıştıkları akşam koğuştaki bir gürültü koptu. Kani ile Selim'in sohbet ettikleri köşede bir hareketlilik vardı. Küfürler havada uçuşup yumruklar konuşmaya başladı. Araya girenler ikisini güç bela zapt ettiler. İkisinin de küfürbaz ve kavgacı bir huyu vardı zaten. Sakinleştirilmeleri kolay olmadı. Neredeyse saatleri aldı. Yönetim, Hasan, Seyfi ve Kani sorunu nasıl çözeceklerini tartışmak üzere toplandı. Toplantıda bu sefer Kani ile Seyfi birbirlerine bağırıp küfürleştiler. Bunun üzerine hep birlikte toplandılar. Hasan söze yönetim olarak kendilerini feshettiklerini, birbirleriyle yöneticilik yapamayacaklarını söyleyerek başladı. Kani hemen bulundukları alanda

örgütselliğin zaten olamayacağını, yönetime de gerek olmadığı fikrini yeniden dillendirdi. Zar zor oluşturulan örgütsel zeminin altına dinamit yerleştirip çakmak çakılıyordu. Deniz son bir hamleyle Kani, Seyfi ve Selim'in içine girdikleri pratikten dolayı özeleştirilirmelerini ve yeni bir yönetim seçerek yollarına devam etmelerini önerdi. Şoreş, Çekdar, Eyüp ve Hasan öneriyi desteklediler. Cudi örgütselliğin ihtiyaç olduğunu belirtip, alınacak karara tabi olacağını söylemekle yetindi. Seyfi ile Kani yönetime gerek yok, olacaksa biz oluruz, bir yüksek yönetim de olmalı havası içindeydiler. Delil Porspi, Cemal, Gezmiş ve Kamuran zaten baştan beri örgütlülüğe karşıydılar. Kani ile Seyfi arasındaki çekişmeden güç alarak bireyselliği körüklüyorlardı. Saatlerce süren tartışmalar sonucu değiştirmeye yetmedi. Yönetim feshedilecek, yenisi seçilmeyecekti. Boşuna "Bêhaveyn şîr qeymax nagire" denmemişti.

Maalesef kehanetim tutmuştu. Cudi'nin kaygıları da yersiz değilmiş. Çekdar, Deniz ve Hasan sonuçtan etkilendiler. Şoreş Amed kabullenmekte zorlanıyordu. En çok Kani ile Cudi'ye kızılıyordu. Bunu dışa vurmaktan da çekinmiyordu;

*-Bunlarla bu iş olmaz . Çoğu korkak ve oportünist. Kaygıları örgütsel değil, bireyseldir. Allah için destek olan yok yav, hep köstek. Hele şu Kani, düşmana karşı direnen, tavır sahibi arkadaş diyoruz, bir çırpıda her şeye tekme savurup kenara atıyor. Sen de toplantılarda rolünü oynamıyorsun Heval Cudi. Ben bu duruma ne kadar tahammül edebilirim, bilemiyorum. Aha şuraya yazıyorum, burada uzun süre kalırsak çoğu çekip gidecek, bizi yüz üstü bırakacaklar.*

Cudi, Şoreş'in zorlandığını görüyordu. Kaygılarını da paylaşıyordu. Araya girip, "Heval öyle hemen kesin yargılara gitmek doğru değil" diyecek gibi oldu. Baktı Şoreş'in dinlemeye niyeti yok, o dinledi.

Eyüp'ün mustarip olduğu diş ağrısı iyice azmıştı. Esirler dişlerini korumaya dikkat ediyorlardı. İdare tatlı ve et gibi yiyecekler vermezdi. Haliyle diş sorunları pek yaşanmazdı. Ayrıca Kızıl Haç'ın verdiği diş macunuyla dişlerini düzenli fırçalarlardı. Eyüp'ün dişi daha esir düşmeden çürümüşü. İdare diş rahatsızlıklarına karşı ilgisizdi. Ne hastaneye gönderiyor, ne çektiriyor ne de tedavi ettiriyordu. Dr. Ahmet'ten ağrı kesici almak mümkündü. Ancak PKK'li esirlerde para yoktu. Paraları olsaydı da Ahmet'e kaptırmamak için kılı kırk yararları.

Ama Eyüp'ün dişi o gece başlarına dert olmuştu. Ne uyuyor ne de uyutuyordu. Gerillada öğrendikleri bir yöntemi denemeye karar verdiler. Diş sinirlerini yakacaklardı. Gaz lambasının üzerinde duvara asmaya yarayan metal bir kulp vardı. Onu çıkarıp şiş olarak kullanacaklardı. Boyu uzun olan Cudi lambayı getirdi. Metal kulpu işe yaracak biçimde düzelttiler. Çekdar, Şoreş ve Kemal, Eyüp'ü tutarlarken Deniz metal şişi lambanın alevinde kızarana dek ısıttı. Kızgın şişi çürük dişin içine sokulurken Eyüp kendini tutanların ellerinden kurtulmak için çırpındı. Sıkı tutulduğundan kurtulamadı. Çırpınmasıyla kaldı. Sinirleri yakıldıktan sonra dişteki oyuğun içine kantinden aldıkları Japon yapıştırıcıyı damlattılar. Böylelikle bir tür dolgu yapılarak hava alması engelleniyordu. Tek sorun Japon yapıştırıcıyla yapılan dolgunun geçici olmasıydı. 2-3 ayda bir yenilemek gerekiyordu.

Eyüp bir daha diş ağrısından yakınmadı.

## 15. Akre'ye Baskın

Yaz bunaltıcı sıcaklığıyla gelmişti. Zamanlarının çoğunu tika basa dolu ve kapalı mekanda geçiren misafirlerimi hayli zorluyordu. İdare her koğuşun penceresine müberide monte etmişti. Müberide bir tür klimaydı. Zemine doldurulan suyun serinliğini koğuşa bakan yüzündeki pervane aracılığıyla içeriye püskürtüyordu. Müberidenin ön yüzü silindir biçimindeydi. Sağ, sol ve arka tarafında ise açılıp kapanan kapakları vardı. Şehre günde ancak 5-6 saat elektrik veriliyordu. Gerisi jeneratörlere kalıyordu. Bu benim için de geçerliydi. Sabahtan öğleye kadar elektrik kullanılır, öğleden sonra gece saat 11:00'e kadar jeneratör devrede olurdu. Müberide de o saate kadar çalışırdı. Bunaltıcı sıcakların etkisini kırar, esirlere nefes aldırırdı. Gece 11'den sonrası cehennemdi. O sıcakta yatmak mümkün değildi. Sık sık bayılanlar olurdu. İdare bayılanları on-onbeş dakikalığına dışarı alır, yüzüne su dökerek kendisine getirilirdi. Ayrıca avludaki çeşmeye hortum takılarak koğuşlara su takviyesi yapılır, alınan duşlarla serinlemeye çalışırlardı.

7. koğuşun sayısı diğer koğuşlara göre normal olduğundan içeride nefes almak mümkündü. Yine de çoğu gece uykusuz geçirilirdi. Sıcak ve bitler aman vermiyordu. Sağa sola dönüp oflayıp puflayarak sabah edilirdi.

Aldıkları örgütlenme ve eğitim kararının kısa ömürlü olması koğuşa durgunluk olarak yansımıştı. Şoreş Amed içine çekilmiş, İslam eski haline dönmüştü. Çekdar sessizliğe bürünmüştü. Evden, Ruken'den ayrılalı neredeyse bir yıl oluyordu. Geçen yıl bu vakit yaptıklarını düşünüyordu. Yine bir kamptaydı, eğitim kampı. Ülke hasretiyle dolu yaşlılarıyla yeni bir yolculuğa başlıyordu. Kendini yeni yeni tanıyor, kendini tanıdıkça değişiyordu. Ruken'in peşinde girdiği yola Ruken'siz yürüyecek kadar hem de. Acaba şimdi O ne yapıyordu? Okuyordur herhalde diye geçirdi içinden. Evlenmiş olabileceğini, başkasının kollarında olabileceğini düşünmek istemedi. Sen kendi yolunu seçtin,

birak Ruken'i dese de, zorlandığı anlarda ansızın aklına gelirdi; onu kendine çekerdi. Özlüyordu Ruken'i.

*-Heval Çekdar hazır mısın?*

Her böyle dalıp gittiğinde Deniz'i yanı başında buluyordu adeta. Sanki kapıldığı düşünceleri fark ediyor, dürtüp uyarıyordu. Land Rover'e adımını attığı andan itibaren uyarıcısı oluvermişti. İşte bir kez daha gerçeğe çağırıyordu. Bugün battaniyelerini yıkayacaklardı. Bir yıldır Kızıl Haç üzerinden bitlerden kurtulmak için bunu idareye dayatıyorlardı. Kızıl Haç ancak KDP'li yetkileri ikna edebilmişti. Ama KDP battaniyelerin yıkanması için su dışında bir şey vermeyecekti. Deterjanı Kızıl Haç tedarik edecekti. Koğuşlar avluda sırayla battaniyelerini yıkıyordu. Yaz sıcağında battaniyeler akşama kadar kuruyordu. 7. koğuşun sırası gelmişti. Her esirin iki battaniyesi vardı, biri alta serilir, birinin de altında uyulurdu.

*-Hazırım Heval.*

*-Haydi o zaman toplayalım battaniyeleri.*

Çekdar, Burhan'ı anımsayarak gülümsedi. Battaniyeler kapının yanında istiflendi. Kapı açılınca avluya taşıldılar. Avludaki musluğu açıp büyük operasyona başladılar. Öğle yemeğinden önce yıkama işini bitirip battaniyeleri güneşe serdiler. Nihayet bitlerden kurtuluyorlardı.

Öğle yemeğinden sonra sigaralarını içerken Çekdar bir kez daha maket gemi yapma fikrini ortaya attı. Çoğunun aklına yatmıştı. En kısa zamanda bu iş için malzeme alınacaktı.

KDP radyosu sık sık çatışma haberleri veriyordu. Esirler çatışmaların yoğunlaştığının farkındaydılar. Gerilla zaten yaz aylarında etkinliğini arttırırdı. Daha çok eylem yapardı. KDP radyosu çatışmaların sonucunu kendi lehine abartarak veriyordu. Esirler çoğunun yalan olduğunu tecrübelerinden biliyorlardı. Ancak savaşın şiddetini duyurdukları kuşkusuzdu. Kayıplar olacaktı. Esir düşmeler de olurdu. Bana yeni misafirler ağırlamak kalırdı.

Battaniyelerin yıkanması, maket gemiyle gelir elde etme fikrinin kabul görmesi Çekdar'a iyi gelmiş, stresini biraz almıştı. Akşam oturmuş Deniz'e malzeme alındığında maketleri nasıl yapacaklarını anlatıyordu. Bir ses duyar gibi oldu;

-*Sen de duydun mu?* diye Deniz'e sordu.

Deniz duymamıştı. Çekdar duyduğu sesi kosterinkine benzetmişti. Ona göre yeni esirler getiriliyordu. Bu seziyle Deniz'le pencerenin kenarına geldiler. Cudi ile Kemal de satrancı bırakarak Onlara katıldılar. Bir süre sonra tüm koğuş pencere kenarına dizilmiş, nizamiye kapısını gözlüyordu. Kapı açıldı ve Çekdar'ın sesini duyduğu koster avluya girdi.

-*Vay arkadaş ne kulakmış seninki,* diye Çekdar'a takıldı Deniz.

Çekdar gözünü kosterden ayırmadan acı acı gülümsedi. Casım, Hettam, Hamit ve Seyfo her zamanki yerlerini almışlardı. Ama ellerinde sopa, cop ve hortum yoktu. Kosterden indirilen esirlerden birkaç tanesi dövülmeden diğer koğuşlara dağıtıldılar. Üzerinde gerilla giysisi olan biri direk 6. koğuşa götürüldü. Üçünü de 7. koğuşa getirdiler. Linç mangasının hiçbirine el kaldırmaması gözlerden kaçmadı. Eylemlerinin bir sonucuydu.

7. koğuşa getirilenler arkadaşları tarafından özlemle kucaklandılar. Etraflarına toplanmış, bir yandan kendilerini tanıtırırken, bir yandan da onları tanımaya çalışıyorlardı. Dışarıda olup bitenlerle, çatışmalarla ilgili peşpeşe meraklı sorular soruyorlardı.

Gelenlerden biri Mazlum Soran'dı. Yirmili yaşlarda, kısa boylu, Süleymaniyeli bir gençti. Bir diğeri hemşerisi Rêwbar'dı. Rêwbar hem Mazlum'dan uzun hem de birkaç yaş büyük görünüyordu. İkisi de bir yıl önce gerillaya katılmışlardı. Üçüncüsü ise iki yıldır gerilla olan Şahin Bozova'ydı. Şahin, yeni esirlerin manga komutanıydı. Çatışmada kaval kemiğinden yaralanmıştı. Kırık kemiği alçıya alınmadığından eğri kaynamış, aksıyordu.

6. koğuşa götürülen Bager ise takım komutanlarıymış. Hemşerim, yani Akreli olduğunu duyunca doğrusu şaşırdım. Beni asıl şaşırtansa Bager'in ta 1992'de gerillaya katılmış olduğunu duymak oldu. Nereden baksan altı yıldır gerilla. Takım komutanı olmuş. Onca yılın sonunda beraber eyleme gittiği arkadaşlarını dönüşte KDP'ye teslim etmiş. Böyle hikayeleri de çok duydum. Hâlâ hayretle, dehşetle karşılarım. Bir kuru duvarın anlayacağı iş değil herhalde. Dilim olsa Mazlum Soran'ın anlatımlarını dinleyen esirler gibi, "*Vay alçak, şerefsiz*" demekle mi yetinirdim bilemiyorum. Bu lanet olasıca hemşerim biri kadın, üçü gencecik gerilla, yanında Şahin, Mazlum ve Rêwbar ile eyleme gidiyor.

Eylemleri fena değil, başarılıdır. Kadın gerilla ve Şahin yaralanıyorlar. Yaralı arkadaşlarını sırtlayıp geri çekiliyorlar. Bir yerde etrafları sarılıyor. Şahin aşırı kan kaybından bayılmıştır. Kadın gerilla arkadaşlarına yük olmamak için bombasını kendinde patlatıp şehit düşmüştür. Geri kalanlar çatışmaya hazırdır. Bager teslimiyeti dayatıyor. Mazlum da bombayı alıp, pimini çekecek, Bager ondan hızlı davranıyor, engel oluyor. Bir yandan telsizle peşmergeyi çağırırken, diğer yandan arkadaşlarını silahsızlandırıyor. Yanlarına gelen peşmergeye teslim ediyor.

Mazlum bir aydır Masif Selahattin’de tutulduklarını söylüyordu. Bu süre boyunca üç genç arkadaşları, 16-17 yaşlarındaki Azad, Karwan ve Arap Ali onlardan ayrı tutulmuşlardı. Akıbetleri hakkında fazla bir bilgiye sahip değillerdi. Bir duyum almışlardı. Peşmerge bu üç gence tecavüz etmişti. KDP bunları ayırıp sakladığına göre altı boş bir duyum değildi. Gizlenen bir şeyler vardı. KDP’ydi bu, beklenirdi.

Esirler bir süre duyumun ne kadar doğru olabileceğini tartıştılar. Sonra bu üç gencin nerede olabilecekleri üzerinde tahminler yürüttüler. Oldukça öfkeliydiler. Sesimi duyurabilseydim aradıkları üç arkadaşlarının kampımın arkasında yeni inşa edilen bölümde tutulduklarını söyledim. İdare, kampın gözden ırak tarafına oldukça eğreti duran bir bölüm eklemişti. Böyle gizli kapaklı işler için olmalıydı. Tecavüze uğrayan üç genç orada tutuluyordu. Gençler perişan haldeydi. Üçü de içine kapanmış, ürkmüş ve utanmışlardı. Tutuldukları hücrede sessiz sessiz oturuyorlardı. İnsanoğlunun bir tuhaf hali daha işte. Çirkef olan utanmaz, üzerine çirkef bulaştırılan utanır, saklanır, gizlenir. Rezil elini kolunu sallaya sallaya, göğsünü gere gere gezer, dolaşır.

İnsanoğlunun bir tuhafılığı da gizledikleri çirkefliklerin gizli kalacağına inanmalarıdır. Her seferinde yanıldıkları halde bu tuhaf inançlardan vazgeçmezler. Üç gencin yeni bölümde tutulması da gizlenemedi. Kim ağzından nasıl kaçırdı, nasıl yayıldı bilinmez, haber 7. koğuştaki esirlerin kulağına kadar geldi. Şoreş Amed ve Kemal, *“Arkadaşlarımızı hemen bu alçaklardan isteyelim, orada güvende değiller”* diye atıldılar. Bu, destek gören bir fikirdi, öyle olmalıydı. Arkadaşlarını orada yalnız bırakamazlardı. Ayrıca yapılan alçaklığın hesabı sorulmalıydı. Gerekirse eyleme de girilirdi.

Araya Kani girdi. KDP'nin hilelerini hatırlattı. İdare üç arkadaşlarının yerinin deşifre olduğunu öğrenirse bir başka zindana gönderip gizlerdi. Aceleci olmamalıydılar. Hasan, Kızıl Haç heyetinin bu günlerde kampı denetime gelebileceğini, sorunu onlar üzerinden çözmenin daha doğru olacağını söyledi. Tartışmalar Kızıl Haç'la çözüme kaymıştı. Kızıl Haç heyetinin başındaki Cristina sol değerlere bağlıydı. Altmış yaşlarındaki zayıf ve uzun boylu Cristina İsviçreliydi. İnsan hakları ihlallerine duyarlıydı. Esirlere anaç bir yaklaşımı vardı. Onları sahiplenir, sorunlarının çözümü için çabalar ve inatla takipçisi olurdu. Güney Kürdistan'da geçirdiği süre zarfında KDP'yi de anlamış, hilelerinin farkındaydı. 7. koğuştaki esirlerle ilişkisi samimi ve sıcaktı. Tüm bunlar idareyi fazlasıyla rahatsız ediyordu. Zaman zaman Mehmet Emin Surçi, *“Hevaller, niye bizi ecnebilere şikayet ediyorsunuz, ne sorun varsa kendi aramızda konuşup hal edelim”* derdi o kendini beğenmiş edasıyla. Esirler *“Ortada sorunları konuşarak hal eden bir yapı olsaydı, başında Kızıl Haç sopasının sallanmasına gerek kalmazdı”* mealinde yanıt verirlerdi Surçi'ye, işkenceleri, hırsızlıkları, bitli battaniyeleri, kötü yemekleri tek tek saymaya gerek duymadan.

Olaya Kızıl Haç'ı müdahil etmek daha makul çözümdü. Bunun için fazla beklemlerine de gerek kalmamıştı. Aradan bir kaç gün geçmeden Kızıl Haç heyeti gelmişti. Cristina hep yaptığı gibi beraberindekilerle ilkin 7. koğuşa yöneldi. Esirler hemen görüşmek istiyordu. Cristina içeri girip oturdu. Yanında getirdiği sigarayı esirlere dağıtmak da rutinlerinden biriydi. Yine yaptı. Kamp koşulları hakkında KDP yetkilileri ve idareyle yaptığı görüşmeleri özetledi. Hasan tercümanlık yapıyordu. Esirler kamp koşulları hakkında tek kelime etmeden Azad, Karwan ve Arap Ali'nin durumunu gündeme getirdiler. Cristina inanmak istemedi duyduklarına. Şoku ve öfkeyi bir arada yaşadı. Şimdi gidip o Mehmet Emin Surçi denilen adamın yakasına yapışacaktı. Esirler ilk kez onu bu kadar öfkeli görüyorlardı. Küplere binmişti adeta.

*-Siz de şu KDP'yi az çok tanırırsınız,* dedi Hasan, Cristina'yı sakinleştirmeye çalışarak. Kurnazlığın, hile ve yalanın bin türlü bünlardaydı. İdareyle konuşulsa inkar eder, çocukları başka yere götürüp gizlerdi. Söylenenler iddia olarak kalır, ispatlanamazdı. Bunları hesaplayarak bir plan yapılmalıydı.

Esirler bunu da kendi aralarında tartışmışlardı. Kızıl Haç heyeti hiçbir şey olmamış gibi kamptan ayrılıp gidecekti. Cristina, Masif Selahattin'e giderek KDP yetkilileriyle görüşecek, Azad, Karwan ve Ali'nin ismini verecek, esir düştüklerini ve kendileriyle görüşmek istediğini söyleyecekti. KDP yetkilileri bunu kabul edecek, ardından idareyi arayacak üç gencin orada tutulduğunu inkar etmelerini söyleyecektiler. Ama heyet Masif Selahattin'den aldığı izinle, haber vermeden gelirse, idarenin gençleri gizlemesine fırsat vermez, suç üstü yapardı.

Plan Cristina'nın da aklına yattı. Öyle yapılacaktı. Esirlerle vedalaşıp kamptan ayrıldı. Bir gün sonra idare Kızıl Haç arabasını yeniden kapılarda görünce ne yapacağını şaşırды. Esirlerse işlerin yolunda gittiğine yordular. Mülazım Aşur heyeti kibarca karşıladı. Kimi heyet üyeleri Aşur'la birlikte idare binasına yönelirken Cristina ise bir çalışma arkadaşını yanına alarak biraz hava alacağını söyledi. Aşur bir yandan bu ani ziyaretin sebebinin ne olabileceğini bulmaya çalışırken, diğer yandan misafirlerini ağırlıyordu. Cristina yanındaki arkadaşıyla birlikte arka bölüme doğru gidiyordu. Aşur bunu görünce aradığı cevabı bulmuş, ağırladığı heyet üyelerini içerde bırakarak Cristina'ya yetişmek üzere koşturmuştu. Bu Allah'ın belası cadaloz bir çuval inciri berbat edecekti! O kadar şikayet etmelerine rağmen bir türlü kurtulamamışlardı ondan. İşini gücünü bırakıp gelmiş başlarına hakem kesilmiş, insan hakları zirvalıklarıyla başlarını ağrıtıyordu. Tabii gül gibi memleketlerinde BAAS yok, Humeyni'nin ajanları, Esed'in Muhaberatı, Türkler'in MİT'i yok. Ne PKK ne de YNK gibi bir dertleri var. Öyle olunca insan hakları diye tutturmak kolay, akıl vermek kolay!

Esirler kısa bir süre sonra Mülazım Aşur'un sinirli sinirli geri döndüğünü gördüler. İdare binasına girdiğine göre Müdüre başlarındaki belayı anlatıyordu. Oradan çıkıp tekrar Cristina'nın olduğu arka bölüme geçti. Bir süre sonra yanında Cristina olduğu halde geri döndü. İdare bölümüne geçtiler. İçerideki tartışmanın sesi esirlere kadar geliyordu. Söylenenler tam anlaşılmıyordu. Mehmet Emin Surç'i'nin, *"Siz kim oluyorsunuz, elinden geleni ardına koyma, ne senden ne de bir başkasından korkarım"* dediğini duymuşlardı. Az çok işin rengi belliydi. Demek ki Müdür KDP'nin üst yetkililerinden kesin bir emir almıştı. Kızıl Haç'ın Güney Kürdistan sorumlusuna rest çekiyordu. Gençler ve başlarına gelenler gizlenecekti. Cristina kızgın bir halde idare binasından çıkarak 7. koğuşun penceresinin önüne geldi. Öfkeden

kıpkırmızı olmuştu. Her şeyden önce bir sigara yaktı. Birkaç yudum çektikten sonra esirlere döndü;

*-Arkadaşlar, belirttikleriniz doğrudur. O çocuklar arkadaki hücrede tutuluyorlar.*

Kızgınlığı nefes alış verişini güçleştiriyordu. Belli ki gençlerin hali onu duygulandırmıştı. Konuşurken sesi çatallaşıyordu; *“Dün buradan ayrıldıktan sonra Masif Selahattin'e gidip KDP yetkilileriyle görüştüm”* diyordu esirlere. İzin almış ve idarenin beklemediği anda gelivermişti. Gençleri gördüğü halde idare kesin biçimde görüşme yapmasını engelliyordu. Demek ki ortada bir suç vardı. Görüşmesinin engellenmesiyle hata yapılıyordu. Bu işin peşini bırakmayacaktı. Mehmet Emin Surçi de kendini bir şey zannediordu; *“Buranın Müdürü benim”* diye babalanıyor, rest çekiyor, Ona Cristina'nın kim olduğunu gösterecekti. Ya o çocuklarla görüşecek ya da Kızıl Haç'ın Güney Kürdistan faaliyetlerini durduracaktı. Restse rest! Bunun için Mesut Barzani ile bizzat görüşecekti.

Cristina üst üste iki sigara daha yaktı. Öfkesi kısmen yatışmış gibiydi. Müdür ve mülazımlarına dönüp bakmadan geldiği heyetle arabasına binerek kamptan ayrıldı. O gün esirler KDP radyosunun vereceği habere odaklandı. KDP radyosunun haberleri bir anlamda Mesut Barzani etkinlikleri bülteni idi. O gün Mesut Barzani ne yapmış, kimlerle görüşmüş, ne yiyip ne içmiş, hepsini tek tek haber diye sunardı. Haber saati gelince Ömer radyoyu ayarlar, birlikte dikkatle dinlerlerdi. İlk akşam Barzani'nin görüştükleri arasında Cristina yoktu. Bir sonraki akşam bülteninde, *“Mesut Barzani Kızıl Haç Güney Kürdistan sorumlusu Cristina'yı kabul etti”* haberi geçildi. Sonraki gün ise Cristina bir kez daha kamptaydı. Yüzü gülüyordu. Arkadaşlarıyla sohbet ediyormuş gibi gayet sakin yürüyerek idareye girdiler. Müdür ve mülazımlar, sahte bir tebessümle karşıladılar. Nezakette kusur etmeden heyeti iyi karşılayın talimatı da bir öncekisi kadar kesin olmalıydı. Ama Cristina denilen moruk cadalozun yanına bu kâr kalmamalıydı.

Henüz heyet gelmeden idare Azad, Karwan ve Ali'yi hücreden alarak 6. koğuşa yerleştirmişti. Cristina Onlarla avluda görüşeceklerini söyledi. Elbette, niye olmasındı. Avluya hemen bir kaç sandalye atıldı. Cristina 7. koğuştaki esirlerle selamlaşmayı ihmal etmeden görüşme için

hazırlanan yere geçti. Azad, Karwan ve Ali de 6. koğuştan alınarak getirildiler. Tüm esirler onları izliyordu. Görüşme yaklaşık bir saat sürdü. Azad, Karwan ve Ali 6. koğuşa götürülürken Cristina 7. koğuşa geçti. İki gün önce buradan ayrılırken söylediklerini yapmış, Mesut Barzani'yle görüşmesinde, çocuklarla görüştürülmez ise Kızıl Haç'ın faaliyetlerini durduracağını açık açık söylemiş;

*-Arkadaşlar, bu KDP gerçekten çok geri, insanlık değerlerinden nasiplenmemiş. Neyseki Mesut Barzani talebimizi kabul etti. Gördüğünüz gibi çocuklarla görüştüm. Çok ürkmüş ve utanıyorlar. Büyük ihtimalle tehdit de etmişler. Tecavüz konusunda bir şey söylemediler. Konuya dair tutanak tutmamızı istemediler. Utandıkları belliydi. Tecavüze uğradıkları hususunda şüphem yok. Ama kendileri kabul etmediğinden ispatlama imkanımız kalmıyor.*

Cristina bir kaygısını daha dile getirdi;

*-Bir süredir KDP'li yetkililer benim hakkımda şikayet raporları yazıyor. Benim Güney Kürdistan'dan alınmamı istiyorlar. Bu olaydan sonra daha çok diplomatik baskı uygulayacaklardır.*

*-KDP'den her şey beklenir, dedi esirler.*

*-Siz de Kürtsünüz onlar da Kürt. Ama aranızda dağlar kadar fark var dedi Cristina onları onaylayarak.*

Nihayetinde KDP'nin bir suçu deşifre edilmiş, örselenmiş çocukların hücrede gözlerden irak tutulmasına izin verilmemişti. Bunun gururu ve sevinciyle vedalaşıp ayrıldı. Üç dört ay sonra ancak gelebilirdi.

Bu arada teslim olan ve arkadaşlarını teslim eden, “*takım komutanı*” Bager geldiği gibi gitmişti. Ailesi KDP'liydi. Barzanilerle yakın ilişki içindeydi. Devreye girmişlerdi ve Bager'in “*affı*” sağlanmıştı.

Aynı günlerde tüm bu olup bitenleri unutturacak bir gelişme oldu. Gerilla Akre'ye inmişti. Saat gecenin 11'iydi. Jenaratör kesilmiş, aydınlanma için gaz lambası yakılmıştı. Müberidenin de günlük mesaisi dolduğundan esirler boğucu sıcakla nasıl baş edeceklerinin derdindeydi. Şehirden yükselen kaleşinkof, roketatar ve el bombalarının sesi tüm kaygıları alıp götürmüştü. 7. koğuşa hemen, “*Arkadaşlar bizi kurtarmaya geldi*” düşüncesi hakim olmuştu. Gerilla Akre'ye kadar gelmişse onları da alıp götürecekti. Gerilla kampın

kapılarına dayandığında onlar da koğuş kapılarını kırarak özgürlüğe koşacaklardı, arkadaşlarıyla buluşacaklardı. Nöbetçi peşmergeleri etkisizleştirme o kadar zor değildi. Mehmet Emin Surçı bu işlerin öyle İbrahim Çello'nun kulağına fısıldadığı gibi olmadığını anladı. Peşmergenin direnmeye takati yoktu zaten. İşte çatıda nöbet tutanlar panik içinde aşağı atlayıp avlu duvarının dibine sinmişlerdi. Mürakıp Ali, kendisinin de başına bir şeylerin geleceğinden kaygılanmıştı. Ne de olsa idarenin adamı sayılıyordu. Silah sesleri yakınlaşıyordu. Peşmerge ışıkları söndürüp mevzilerinde pusuşlardı. 7. koğuştaki heyecan ve sevinç doruktaydı. Zaman geçmek nedir bilmiyordu, her dakika bir saat olup çıkmıştı.

Şehre inen gerilla Garê gücü olmalıydı. Akre ile Garê arasındaki Nehri Ovası'na bir gece önce vurup geçmişlerdir. Ovadaki Zebari aşiretine mensup köylüler ile Süryanilerden destek almışlardır. Akre içinde de mutlaka milisleri vardı. Gerilla öyle gelişi güzel, ne yapacağını, nereye vuracağını bilmeden ta Garê'den kalkıp gelmezdi. Öyleyse 7. koğuştaki kalan arkadaşlarından da haberdardılar. Silah sesleri yakınlaşıp adeta kampın dibinde patlayınca bu kanaat ve umutları güçleniyordu.

Çatışma topu topu beş dakika sürmüştü. Silah sesi bıçakla kesilir gibi kesilmişti. Silah sesi kesildiği halde 10-15 dakika ne peşmerge ne de esirler yerlerinden kımıldayamamışlardı. Esirler başka silah sesi duymayınca gerillanın belirlediği noktaları vurup, hızla geri çekilme yaptığını anlayacak kadar tecrübeliydiler. Gelenlerin gündeminde onları kurtarma olmadığını da. Özgürlük hayalleri suya düşmüştü. Yatmak için herkes yerine çekildi. Uzandıkları yerde sabaha kadar eylem üzerine konuşarak, çeşitli tahminlerde bulundular. Özgürlüğün ayaklarına kadar gelip gittiğini düşünüyorlardı. Gerilla eylemi üzerlerinde buruk bir sevinç bırakmıştı.

Eylemin ayrıntıları sonraki günlerde kamptan yayılmaya başladı. Gerilla, Akre'deki üç noktayı hedeflemişti. Şehir merkezindeki asayiş, ona yüz metre mesafedeki radyo istasyonunu ve Akre'nin güvenliğini sağlayan peşmerge tepesini. Kampın karşısındaki tepede mezarlık vardı. Cenazeleri oraya defnetmeye götüren kalabalığı esirler de görmüştü. Gerillanın da bir kayıp verdiği söyleniyordu.

Esirler, eylemin idarenin tavrını ne yönde etkileyeceğini de tartışıyorlardı. Cemal ve Delil Porspi kaygılanmaya başlamışlardı.

İdarenin peşmerge kayıplarının hıncını onlardan çıkaracağını düşünüyorlardı. Yarın öbür gün Casım, Hettam, Hamit ve Seyfo ara verdikleri işkencelerine yeniden başlardı. Cudi ve Hasan'a göre ise gelişmeler tersi bir yönde seyredecekti. Gerilla, Akre'nin göbeğine kadar inmişti! Müdür dahil tüm personel buranın yerlisiydi. Akre köylerinde aileleri ve akrabaları yaşıyordu. Gerillanın oraları da vurabileceğini düşünecek, kaygılanacaklardı. Dolayısıyla esirlerle daha iyi geçinmenin yollarını arayacaklardı. Şoreş'e göre Casım ve avanesi yanlarına bile yanaşmazdı. Artık Kani, *"Gölgemizden dahi korkarlar"* diyordu. Çekdar, onları onaylayıp gülüyordu. Deniz ile Kemal her şeye rağmen tedbiri elden bırakmamak gerektiğini hatırlattılar. Her Allah'ın günü, *"KDP'nin sağı solu belli olmaz"* diyen onlar değil miydi?

Bir gün sonra Mehmet Emin Surçi 7. koğuşun penceresinin önüne geldi. Gayet nazik bir şekilde esirlerin hal ve hatırlarını sordu. Bir ihtiyaçları var mı yok mu öğrenmeye gelmişti. Ne de olsa kardeşiler.

Delil Porspi'ye yine renk gelmişti. Kani tek gözüyle, *"Bunlar gölgemizden de korkmaya başlayacak demiştim"* havasıyla arkadaşlarına baktı. Kendisine hak verilmesini istiyordu.

İdarenin gizlediği üç arkadaşlarını ortaya çıkarmak, gerillanın Akre'nin içine kadar inip eylem yapması ve Mehmet Emin Surçi'nin kendilerinden korkmaya başlaması oluşturdukları yönetimin dağılmasından sonra bozulan moralleri düzeltmişti. O güne kadar yanlarında adeta bir misafir gibi duran Sefkan Nurhak'ın tuvalet ihtiyacı için dışarı çıktıklarında gidip peşmergeye sığınışı hem onları öfkeliendirmiş hem de morallerini yeniden bozmuştu. Sefkan'dan bir süre sonra Selim Qamışlo da aynı şeyi yapmıştı. Peşmergeye sığındıklarında PKK'den ayrıldıklarını söylüyorlardı. İdare de ayrılanları yurtsever halktan esirleri tuttuğu 6. koğuşa götürüyordu. 7. koğuşun sakinleri de 6. koğuşta yurtseverleri tenzih ederek, *"ihanetçiler koğuşu"* diye tanımlıyordu.

Sefkan ve Selim peşmergeye sığınınca Şoreş Amed, *"Ben demiştim"* anlamında Cudi'ye bakmış ama bir şey dememişti. Cudi de bir karşılık vermedi.

Mazlum, Rêwbar ve Şahin'in getirilmesiyle 24'e çıkan sayıları, sonbahara girilirken, Sefkan ve Selim'in kaçışıyla 22'ye inmişti.

## 16-Komploya Karşı Eylem

Örgüt kurma ve eğitim yapma kararlarının kısa ömürlü kalışı, yıllarını mücadeleye adanmış arkadaşlarının örgütsel yaşama mesafeli duruşu, Kani ve Seyfi'nin bireysel tutumlarını dayatışı Deniz'in içine kapanmasını beraberinde getirmişti. Esir alındığı andan itibaren içine düşen çaresizlik hissi derinleşiyordu. “*Ben PKK'liyim*” diyen 22 kişi bir aradaydı ama birlik olamıyorlardı. Bu nasıl bir işti, anlamakta güçlük çekiyordu. Kardeşlerini, akrabalarını ve vücut parçalarını mücadelede yitiren bu insanları böylesine parçalı kılan neydi; nasıl bir çözüm üreilmeliydi sorusuna bir yanıt veremiyordu. *Ne yapmalı?* deyince adeta tıkanıyordu. Sefkan ve Selim'in kaçıışı kaygılarını arttırıyordu. Tedbir geliştirmezlerse dökülmeler devam edebilirdi. İç sıkıntısı artıyor, daralıyordu. Çekdar'la başladıkları maket gemi işi biraz oyalayıcı olurdu. Karton, yapıştırıcı, rengârenk led lambalarını alarak ufak ufak işe koyulmuşlardı.

Eylül'e bir hafta kala PKK'nin ateşkes ilan edeceği konuşuluyordu. BBC ve Amerika'nın Sesi Radyoları duyumlarını haberleştiriyordu. KDP radyosu konuya dair tek kelime söylemiyordu. Gerilla alanından yayın yapan Dengê Kurdistana Serbixwe (Bağımsız Kürdistan'ın Sesi) radyosu da renk vermiyordu. Gerçi yeterince dinleyemiyorlardı, çoğu zaman çekmezdi. Çektiğinde de parazitler tat bırakmıyordu. Türk Kadir haberleri okuduğunda parazitleri kısmen savuşturuyordu. Görüp tanıyanlar sesinin ve bıyığının gür oluşunu anlatırlardı. Ömer, her şeye rağmen dinleyebildiğini paylaşıyordu.

O gün geldiğinde dinleyebildikleri tüm radyolar PKK Önderliğinin 1 Eylül Dünya Barış Günü münasebetiyle Türkiye'ye karşı ateşkes ilan ettiğini duyurdular. Ateşkes, KDP'ye karşı da geçerli olacaktı. Haber 7. koğuşu da heyecanlandırdı. Özellikle KDP ile ateşkese gidilmesi. Bu, belki de esirlerin bırakılmasının yolunu açacaktı. Kani, bu ihtimali umutla dillendiriyordu. Fazla kalmayacaklarını başta söylemişti zaten, ateşkes öylesine ilan edilmemişti, görüşmeler vardı, esirlerin

birakılması da bunun bir parçasıydı ve tarih onu haklı çıkaracaktı. Seyfi, Cemal ve Delil de bu yoruma katılıyorlardı. Hasan, erkenden hayallere kapılmanın doğru olmayacağını düşünse de, bırakılma ihtimalini güçlü görüyordu. Deniz'e de mantıklı geliyordu. Tartışmalar bu minval üzerine yürüyordu.

Ateşkesin ilk haftasında değişen bir şey olmadı. Radyolar Türkiye ve KDP'nin operasyonlarının devam ettiğini hatta arttığını söylüyordu. Türkiye hep yaptığı gibi eşkiyayı muhatap almayacağını duyurmuştu. KDP'nin geri kalacak yanı yoktu.

Ateşkesin ikinci haftasında Mesut Barzani ile Celal Talabani ABD yolcularıydı. Bizzat Clinton'un davetlisiydiler, Kürtleri barıştıracakmış. Esirlere göre bu hayra alamet bir ziyaret değildi. Barzani'yi Kürtlerin tek önderi yapma planı tutmayınca yanına Talabani ekleniyordu. İkisinin anlaşması PKK karşıtlığı üzerine olacaktı. Güney Kürdistan'ı ikinci bir İsrail yapma planının bir parçasıydı bu. Çok geçmeden KDP radyosunun 17 Eylül 1998'de YNK ile anlaşmaya gidildiğini duyurması kaygılarını arttırdı. İsmi de Washington Antlaşması konulmuştu. Antlaşma, Amerikalı yetkililer ile Türkiye tarafından Washington büyük elçisi gözetiminde imzalanmıştı. Türk devletinin aracı olduğu veya onayladığı bir antlaşma nasıl olurdu? Demek ki, "1992 ruhu" yeniden canlandırılıyordu. Birlikte PKK'yi Güney Kürdistan'dan çıkarmak için harekete geçilecekti. Bu, antlaşmanın bel kemiği idi. Gerisi teferruattı. KDP-YNK arasında karşılıklı esir değişimi olacakmış, antlaşmayı hayata geçirmek için heyetler kurulacakmış falan...

Bir süre sonra Türk Kara Kuvvetleri Komutanı Atilla Ateş, Hatay'da Suriye'ye gürlemişti. PKK'yi barındırmaya devam etmeleri halinde kendilerini savunma adı altında Suriye'ye girmekten çekinmeyeceklerdi. Gündem Türkiye-Suriye savaşının çıkıp çıkmayacağı oluvermişti. Savaşı önlemek için diplomatik faaliyetlere başlanmıştı. Esirler, PKK Önderliğinin açıklamasını Dengê Kurdistana Serbixwe'den az çok dinlemişlerdi. Ateşkes talebinin bizzat Türk Ordusunun içinden geldiği halde Suriye'nin tehdit edilmesi; Barzani ve Talabani'nin Washington'da barıştırılması Uluslararası bir komplonun başlangıcı olarak değerlendiriliyordu. Komplo kapsamlı olacaktı; halk ve kadrolar bu bilinçle hareket etmeliydi. Washington Antlaşması sonrası Barzani ve Talabani'nin Kurdistan'a dönmeyip Avrupa ülkelerini tek tek gezerek

temaslarda bulunması dikkat çekiciydi. Komplonun diplomatik ayağını yürütüyor olmalıydılar. 9 Ekim'e kadar da dönmeyeceklerdi.

10 Ekim akşamı radyolar PKK Önderliğinin bir gün önce Suriye'den ayrıldığı ama nereye gittiğinin bilinmediği haberini geçiriyorlardı. MİT, CIA ve MOSSAD işbirliği içinde yerini tespit etmeye çalışıyorlarmış. Anlık istihbarat paylaşılıyormuş. Gelişmeler kaygı vericiydi. Hasan, durumun sanıldığından daha kritik olduğunu belirtiyordu. Dengê Kurdistana Serbixwe, Türkiye cezaevindeki PKK'li tutsak Halit Oral'ın komploya dikkat çekmek üzere bedenini ateşe verdiğini haberleştiriyordu. *“Güneşimizi karartamazsınız”* sloganıyla bu tür eylemler yapılıyordu. Esirlerin endişeleri artıyordu. Haber saatlerini iple çekiyorlardı. Ayrıca kendileri de bir şeyler yapmalıydı. Seyfi, Cemal ve Delil bile bu düşüncedeydi.

12 Kasım 1998'de tüm radyo kanalları PKK Önderliğinin Roma Havaalanı'nda gözaltına alındığını flaş haber olarak geçtiler. Aynı akşam 7. koğuştaki esirler toplanarak Önderliklerine nasıl sahip çıkabileceklerini tartıştılar. İlk kez oybirliğiyle bir karar alacaklardı. Süresiz açlık grevine gireceklerdi. 13 Kasım sabahında eylemlerini başlattılar. Üniversite öğrencisi Ali Kelar da onlarla birlikteydi. 23 kişiyle eyleme girdiler, sabah tuvalete çıkarken 6. koğuşta tutulan 14 Güney Kürdistanlı genç de açlık grevine gireceklerini ilan ettiler. İdare onları da alıp 7. koğuşa getirdi. Eylemci sayısı 37 olmuştu.

Gençlerin gelişi 7. koğuş için güçlü bir moral destekti. Gelenler arasında Soro, Azad, Karwan ve Arap Ali de vardı. 7. koğuş onları, *“Biji Serok Apo, Biji PKK”* sloganıyla karşılamış, gençlerle sesleri daha bir gür çıkmıştı. Diğer koğuşlardaki esirler ise pencerelere yığılmış zafer işareti yaparak eyleme desteklerini ifade ediyorlardı.

Bu sefer eyleme girilirken idarenin tavrı tartışılmamış, merak eden de olmamıştı. Kaygısız ve hesapsız bir başlangıç yapılmıştı. Akşama doğru Müdür ve mülazımlar 7. koğuşun penceresi önüne gelince de adeta orali olmadılar.

*-Merhaba arkadaşlar, diye söze girdi Mehmet Emin Surçi, kibrinin üstünü yapay bir nezaketle örtmeye çalışarak;*

*-Kendinizi böyle aç bırakmanızın Apo'ya bir faydası olmaz. Siz Türkiyeli ve Suriyeli Kürtler iradeli insanlarsınız ama, bizim şu Iraklı gençlerimiz*

*açlığa bir gün bile dayanamazlar. Göreceksiniz bu gençler en geç yarın yalvarıp yemek isteyecekler.*

*-Biz senin bildiğin gençlerden değiliz!*

Müdür, mülazım ve esirler sesin geldiği tarafa baktılar. Soro biraz arkada duruyordu. Bir yandan öne doğru hamle yaparak kendine yer açmaya çalışırken bir yandan da sesini Müdüre duyurma gayretindeydi; oldukça heyecanlı görünüyordu. Gençler ile PKK Önderliği arasında benim gibi bir duvarın akıl sır erdiremeyeceği bir bağ vardı. Çocuk gözüyle bakılan Soro, Mehmet Emin Surçi'ye adeta posta koyuyordu;

*-Biz Apo'nun gençleriyiz. Önderliğimiz için gerekirse bin defa ölmeye hazırız. Senin o pis yemeğine tenezzül etmeyecek kadar da irade sahibiyiz.*

Soro'nun bu çıkışı Bay Kendine Sevdalının hazmedebileceği bir çıkış değildi. Bir çocuk kendisiyle böyle konuşmaya cesaret etmemeliydi! Ancak şimdi tepki vermeyecek, yarın yemek için ayağına geldiğinde bunu hatırlatacaktı. O zaman hangi tür genç olduğunu ona gösterir, iradesinin ölçüsünü alırdı. “Görüşürüz” dercesine bıyık altından güldü. Söyleyecek bir şeyi de kalmamıştı. Tam gidecekken Kemal o ani çıkışlarından birini daha yaptı;

*-Ayrıca biz Türkiyeli, Suriyeli, Iraklı falan değiliz, Kürdüz, Kürdistanlıyız.*

Kemal'in sözleri alkışlarla desteklenirken, Müdür ile mülazımları duymamışlar gibi yollarına devam ettiler.

Esirlerde su dışında bir içecek yoktu. Koğuşlarda tuz ve şeker dahi bulundurulmuyordu. Sadece su içeceklerdi.

6. koğuştan gelen gençler heyecanlı ve coşkuluydular. İlk etapta idareye karşı takdir toplayan bir tavır koymuşlardı. İdare onları rahat bırakmaz, onları düşürmek için mutlaka bir şeyler yapardı. 7. koğuşun eskileri gençlerin heyecanını daimi kılmak çabasıındaydılar. Çeşitli skeçler hazırlayıp sergiliyor, beraber kılam ve stranlar söylüyorlardı. Önceki eylemde idarenin nasıl geri adım attığı da skeçleştirilmişti. Kani'nin, “Bu kör ve topallar mı peşmergeyi etkisizleştirip kaçacak” dediği bölümde kakhahalar patlıyordu. Günde dört defa da, *Biji Serok Apo* sloganıyla kamp inletiliyordu. Aradan iki gün geçmiş, Güneyli gençler hala eylemi bırakmamış, yemek için idareye yalvarmamışlardı.

Mülazım Casim'in bir fikri vardı. Orjinal olmasa da bir fikirdi nihayetinde. Tam da 7. koğuşun karşısında koyun kesilecek, taze et doğranacak hatta gerekirse mangal yapılacaktı. Bu iş için Hamit ve Seyfo'yu görevlendirdi. Eylemin üçüncü gününün sabahı iki peşmerge kesilecek koyunu avluya getirdiler. Hamit ile Seyfo, bıçaklarını almış hazır bekliyorlardı. Koyunu kesip bacaklarından astılar. Derisini usul usul yüzdüler. Etleri doğrayıp leğene atarken Hamit 7. koğuşun penceresine dönerek gençlere seslendi;

*-Et yermisiniz et? Bakın bakın taptaze. Kebabı da nefis olur ha!*

Soro yine ilk atıldı;

*-Herkesi kendin gibi boğazına düşkün sanma. Sabahtan akşama kadar orada kuzu çevirme yapsan da senin o pis etine tenezzül etmeyiz.*

Hamit, Soro'nun söylediklerini üzerine almadan direk Resul'e seslendi;

*-Resul, sen yumurtayı seversin, kızarmış yumurta var, getireyim yer misin?*

*-Ben senin, gibi kendini et ve otlı besleyenlerden değilim, ben kendimi Başkan Apo'nun ideolojisiyle besliyorum.*

7. Koğuş alkışlarıyla Resul'e arka çıktı. Kimisi de ısıklarla Hamit'i protesto etmeye başladı. Hamit ne yapacağını kestiremeyince, et dolu leğeni alarak mutfağın yolunu tuttu. Esirler bundan da bir skeç çıkardılar. Skeçlerinde Hamit ve Seyfo'ya sofrı da kurduruyorlardı. Elleriyle yemeğe dadanıp şapur şupur yerlerken gençlere de sesleniyorlardı. Gençlerin otırlıklı yanıtları yediklerini kursaklarında bırakıyor, Dr. Ahmet imdada çağırılıyordu.

Radyolar, özellikle de Dengê Kurdistan Serbixwe, ülkede ve yurtdışında halkın Önderlikleri etrafında kenetlendiğini, her alanda eylemlerin geliştiğini, Kürdistan ve Türkiye hapishanelerindeki PKK'lı tutsakların açlık grevine girdiğini söylüyordu. Avrupa'daki Kürdistanlılar, Önder Apo'yu sahiplenmek için Roma'ya akın etmişti. Halkla ve zindandaki arkadaşlarıyla birlikte hareket ediyor olmak esirlere güç veriyordu. Bir yolunu bulup, kendilerinin de eylemde olduğunu duyursalar ne iyi olurdu! Hele BBC bile Önder Apo'nun göz altına alındığı binanın önündeki meydanda 50 bin Kürdün açlık grevinde olduğunu duyururken. Eylemlerinin dördüncü günündeyken BBC akşam

bülteninde Önder Apo'nun Roma'da toplanan halka ve tutsaklara açlık grevini sonlandırma çağrısı yaptığı haberini verdi. Esirler haberin doğruluğunu kendi aralarında tartışılar. Genel eğilim haberin doğru olduğu yönünde olmasına rağmen eylem bırakılmayacaktı. Örgüt bir açıklama yapardı, o beklenecekti. Delil dahi mırın kırın etmedi. Beklenen açıklamayı eylemin beşinci gününde duymuşlardı. Dengê Kurdistana Serbixwe, Sabri Ok ile Muzaffer Ayata'nın tüm tutsaklar adına yaptıkları açıklamayı duyurmuştu. Eylemlerini sonlandırıyorlardı. 7. koğuş da bu haberi dinledikten sonra sloganlar eşliğinde açlık grevi eylemin sonlandırıdılar.

Açlık grevi sonlandırılır sonlandırılmaz idare 6. koğuştan getirdiği 14 genci geri götürdü. Bu kez Ali Kellar'ı da yanlarından almıştı. Kısa sürse de gençlerle heyecanlı bir deneyim yaşanmıştı. Gençler vedalaşırken oldukça duygusal davranmışlardı, onlara uzun uzun sarılarak teselli etmeye çalışmışlardı.

İdare 7. koğuşu da 5. koğuşa taşıyordu. 7. koğuş tam idare binasına baktığından idarede olup biteni, girip çıkını izlemek mümkündü. Bu nedenle PKK'li esirleri çaprazda duran 5. koğuşa naklettiler. Bir değişiklikte meraklılıkta oldu. İdare, Ali'nin PKK'lilerin etkisinde kaldığını düşünüyordu. Onu koğuştan alıp yerine Mehmet Şerif adlı bir başka esiri 5. koğuşa murakıp yaptılar. Mehmet Şerif, ellili yaşlarda, ağırbaşlı, olgun ve etrafında saygı uyandıran bir yapıdaydı. Zaxoluydu, 1991'den önce Saddam rejimin Zaxo askeri istihbarat sorumlusu olarak çalışmıştı. Saddam'a çalışırken Kürtleri de ihmal etmediğini söylüyordu. Hazırladığı raporlarla birçok peşmerge komutanını ve peşmergeyi idamdan kurtarmıştı. Kurtardıkları arasında Barzani ailesinden olanlar bile varmış. Saddam bu durumu fark ettiğinden, onu Zaxo'dan alır, Basra'ya sürgün eder. Basra'dayken Saddam muhalifi bir çok grupta ilişkiye geçer. Zaxo'da Türk ve Suriye istihbaratıyla, onlarla ilişki içinde olan rejim muhalifi gruplarla tanışan Mehmet Şerif, Basra'da İran istihbaratıyla işbirliği yapan Şii muhalefetle tanışır. Bu deneyimler ona geniş bir ilişki ağı getirmiştir. Bir askerden çok bir diplomattı. Her insan grubuyla rahatlıkla ilişki kurabiliyordu. 5.koğuşta da zorlanmayacaktı. İstihbaratta çalıştığından siyasi havayı da iyi koklardı. 5 koğuştakilerle kaynaşmada bu da işini kolaylaştırırdı.

Mehmet Şerif esir alınmadan önce Barzanilerin güvenini kazanmıştı. Öyleki Güney Kürdistan'ın dünyaya açılan kapısı ve en önemli gelir kaynağı olan Habur Gümrük Kapısı'nın sorumluluğuna getirilmişti. Mehmet Şerif, hem YNK hem de KDP için hayati önemde olan Habur Gümrük Kapısı'nın sorumluluğu için biçilmiş kaftan görülmüştü. İstihbari ilişki ve diplomatik yetenekleriyle bu işin altından rahatlıkla kalkardı. İdamdan kurtardığı peşmergelerden söz edildiğinden halk da sempatiyle bakıyordu ona. Acaba idama gönderdikleri de yok muydu? Ne soran oldu ne de o bahsetti. Saddam muhalifleri, çevre ülkelerin istihbaratı, ta Amerikalı yetkililerle geliştirdiği ilişkiler peşini bırakmayacaktı. Gün gelip yorulduğunda, kendi işimi kurup kendi patronu olmak istediğinde bu ilişkiler onları çağıracaktı. Muhalefet onu yanında görmek istiyordu. Hatta kendisi kabul ederse kritik yetkilerle donatılırdı. Saddam sonrası hükümette de rol oynardı. Mehmet Şerif bu teklifi reddetmişti. Akabinde Irak muhalefetine Amerika'da yapacağı toplantıya ABD Dışişleri Bakanlığı'nın özel davetiyle çağırılmıştı. *"Ülkemden ayrılmak istemiyorum"*, diyerek bu davete icabet etmemişti, onun yerine eldeki sermayeyle Zaxo'da bir hazır giyim mağazası açıp başına geçmişti. Artık kendi işini yapacaktı. Gümrük kapısındaki görevinden ayrılması, Irak muhalefetine tekliflerini reddetmesi ve ABD'den gelen özel davete icabet etmemesi Barzanilerin dikkatinden kaçmayacaktı. Onlara göre açılan dükkan değil, bir istihbarat bürosuydu. ABD'den Suriye'ye, İran'dan Türkiye'ye herkese bilgi satıyordu. İddia buydu, yoksa daha ellisinde insanoğlu elini eteğini bu dünyadan çekip gider dükkan açar mıydı? KDP istihbaratı bu iddiasını kanıtlamak için 1997'de Mehmet Şerif'i gözaltına alarak, ağır işkencelerden geçirir. Tüm iddiaları reddetmesi, rehin alınmasına bir engel oluşturmuyordu. Gördüğü işkenceler ve esaret ruhunda derin izler bırakmışa benziyordu. KDP'ye karşı öfke ve nefretle doluydu. Fırsat bulsa intikam için elinden geleni yapardı. Bence insanoğlunun kendisine yapılanı unutmaması önemliydi. Mehmet Şerif ile Müdür Mehmet Emin Surçi, Saddam'a çalıştıkları günlerde tanışmışlardı. Müdür, o günlerin hatırına Mehmet Şerif'i gözetirdi, rahat etmesine dikkat ederdi. Mehmet Şerif de kampta pek bir şeye karışmazdı, sıradan bir görüntü çiziyordu. Mehmet Emin Surçi, daha rahat edeceğini düşündüğünden 5. koğuşa murakıp yapmıştı. 5. koğuştaki temizdi, siyaset konuşulurdu ve orada kalanlar ağır başlıydı. Mehmet Şerif de tıpkı Ali gibi içeri girer girmez idareye ajanlık

yapmayacağını belirtmiş, PKK'li esirlerle karşılıklı saygıya dayalı bir ilişki kurmaya özen göstermişti. Onlarla birlikte siyasal gelişmeleri ve haberleri dikkatle izliyordu. Herhalde bu da bir istihbaratçı alışkanlığıydı. PKK'li esirlerin dışarıyla en önemli bağlantıları radyoydu. 9 Ekim'den beri tek gündemleri de Önderlikleriydi. 1 Eylül ateşkesi ve sonrasında gelişen olayları sürekli tartışıyorlardı. Kürtler, İtalya'nın Önder Apo'ya hukuki bir statü tanıyarak barındırmasını bekliyordu. Dostlarını ve diplomatik imkanlarını bunun için seferber etmişlerdi. Türkiye ise Önder Apo'nun sınır dışı edilmesi veya kendilerine iade edilmesi için çabalıyordu. Bunun için ABD'yi, NATO'yu devreye sokmuştu. KDP de bu kervana dahildi. KDP İtalya temsilcisi Dilşad Barzani, Bölgesel Kürt Hükümeti nezdinde girişimde bulunmuştu. Türk devleti ağızyla konuşmuş, *“terörist”* tabirini kullanmıştı. Bunu kendi radyolarında da ilan ediyorlardı. Dengê Kurdistan Serbixwe, Önderlik ve Hareketin konuya dair değerlendirmelerini veriyordu. Kadrolar komployu anlamaya ve boşa çıkarmak için daha güçlü mücadele etmeye çağırılıyordu. Esirler her geçen gün tehlikeyi daha fazla hissediyorlardı. Tek kelimeyle, Önderlikleri güvende değildi. Bizzat Önderlik, *“Bu yolculuk Ankara'da bitebilir”* diyordu. *“Güneşimizi karartamazsınız”* eylemlerinin benzeri gerillada da geliyordu. Radyo; Lice'de Binevş, Wan'dan Berwar (Hamdiye Kapan) ve Gever'de Rojbin Arap (Fatma Özer) isimli gerillaların düşman askerlerinin içine girip bombayı kendilerinde patlattıkları haberini geçmişti. Deniz; Berwar ve Rojbin Arap ile tanışmıştı. Şam'da birlikte eğitim görmüşlerdi. Oradan gerilla sahasına birlikte geçiş yapmışlardı. Aynı bölükte düşmana karşı savaşmışlardı. Yaşadıkları dünmüş gibi hafızasında canlıydı. Çok değil daha bir yıl önce o arkadaşlarıyla özgür mekanlarda mevzi tutuyordu. Birlikte Önderliğe başarma sözü vermişlerdi. Onlar Önderlik etrafındaki çemberi yarmak için bedenlerini bomba yapmışken o ahırı andıran bir esir kampında olup biteni çaresizce izliyordu. Önderliği görmüş, tanışmış, tokalaşmış, sarılmış ve en önemlisi de sözleşmiş biri olarak bunu hazmedemiyordu. Dışarda adeta kıyamet kopuyor, yoldaşları bedenlerini paramparça ediyor, o az çok izleyebiliyordu. Esaretin kahrediciliğini iliklerine kadar hissediyordu. Diğer esirlerin durumu da pek farklı değildi. Hasan, Ömer, Çekdar, Kani, Cudi, Eyüp, Şoreş, Şahin, Kemal, Ziyad komponun ciddiyetinin farkına varmışlardı. Cemal, Seyfi ve Delil Porspi'de de bir bütünleşme arayışı gözleniyordu. Her biri

mücadeleye emek vermiş, bedel ödemiş insanlardı. Şimdi davalarının geleceği söz konusuydu.

5. koğuşa geçildikten bir süre sonra iki esir daha getirildi; Dijwar Amed ve Hogir Wêranşer. İkisi de yaralıydı. Ekim ayında Xinêrê bölgesinde, Sidekan'daki peşmerge tepesine karşı yaptıkları eylemde yaralanmışlardı. Hogir bacağından mermi yemişti. Dijwar ise yanında patlayan mayınla baldırından derin bir yara almıştı. Ayrıca patlamayla fırlayan küçük taşlar kafasına isabet etmiş, yüzünü yaralamıştı. Yüzünün sağ tarafı delik deşik olmuştu. Sağ gözü zedelenmişti, dişleri kırılmış, sağ kolu, eli ve parmakları hasar görmüştü. Yarası ağır olduğundan eylem yaptıkları tepeye yığılıp kalıyor. Hogir'in ise gerilladaki ilk eylemidir. Yaralanınca panikleyip bir taşın altına sığınıyor. Oradan uzaklaşacak cesareti dahi kendinde bulamıyor. Sabah olunca peşmerge ikisini de esir alıyor. Dijwar ile Hogir yaklaşık iki ay Masif Selahattin'de tutulmuşlardı. Kısmi bir tedavi görmüşlerdi. Hogir'in yarası neredeyse iyileşmişti. Dijwar'ın ise hala iyileşmemiş yaraları vardı. İkisi de yaralı olduğundan arkadaşları oldukça ilgi gösterdiler. Dijwar şen şakrak, neşeli birine benziyordu. Gözaçık ve kurnazdı. Kendine dair anlattıklarında abartı seziliyordu. Fakat tecrübe sahibi olduğu da belliydi. Daha 1992'de katılmış gerillaya. 1994'te yoğun operasyonların zorlaştırdığı koşullara dayanamamış ve kaçmıştı. Gidip iki yıl İstanbul'da gizleniyor. 1996'da bir kez daha gerillaya katılıyor. Savaş deneyimi de olduğundan belli sorumluluklar veriliyor. Hogir, yirmi yaşında ya vardı ya yoktu. Bir süre önce Almanya'dan gerillaya katılmış. Gözüme çarpan yanı tedirginliği oldu. Arkadaşların ilgisine mesafeli yaklaşıyordu. Ben hemen, *"Bu genç birşeyler gizliyor"* dedim. Esirlerden şüphelenen olmamıştı. Aradan on bilemedin on beş gün geçmeden idare Hogir'ı çağırırdı. Hogir gitti ve bir daha koğuşa dönmedi. Daha Masif Selahattin'deyken KDP aracılığıyla Almanya'daki ailesine haber yollamış, ailesi de teslimiyeti kabul etmiş olan Hogir'ı gelip almıştı. Hem de tüm Kürtlerin kenetlenmesi gereken bir dönemde.

*Marê reş, spî nabe (Kara yılan beyaz olmaz)*

**Kürt Atasözü**

## **4. Bölüm**

## **Devam Etmek Adına**

Hep direnmek devam etmek adına  
Ben şimdi diyorum ki bak şu alanlara  
sokaklara, köprülere, kiremitsiz damlara,  
taşlara, sopalara, aman vermez silahlara  
Şehir haritasında kan içinde adamlara  
kan umutsuzluktur, ona kendini hazırla  
Ne kadar yalnız olduğumuzu hep hatırla  
açlıkları, yoklukları, kırımları.  
Örneğin sensiz olmak ömrümün bir akşamında  
yalanlar, ihanetler, karmakarışık limanlar  
iki şeyin apansız karşı karşıya geldiği dünyada.

Ben şimdi diyorum ki buna inanmak gerek  
Bir susam gibi boyuna sulamak umutsuzluğu  
ve direnmek  
Hep direnmek devam etmek adına

## **Turgut Uyar**

## 17-Kara Gün

5. koğuş yeni yılı gelişen komplonun gölgesinde karşıladı. Son bir ayda tüm tartışmaları İtalya'nın Önderliklerine hukuki bir statü tanıyıp tanımayacağı üzerineydi. En iyimserleri  ekdar'dı. Avrupa'nın bir hukuku vardı, İtalya'da solcu bir hükümet iktidardaydı ve Kürt sorununun siyasi çözümünü isteyen siyasi gruplar etkindi. Halk ayaklanmış, Kürtlerin dostları harekete geçmişti. Dolayısıyla İtalya,  nderliklerini kabul ederdi, hukuki bir statü de tanırdı. Gelen haberler de bunu destekler mahiyetteydi. Başta Daniel Mitterand olmak üzere birçok uluslararası figür Önderliklerine desteğini belirtmişti. Her ülkeden gazeteci  nderlikleriyle röportajlar yapıp gazete ve televizyonlarında yayınlıyorlardı. Yorumlar da olumluydu, kimi gazeteciler Önderlikleri için, *"Yüzyılın son büyük devrimcisi"* diyordu. Genelde Kürt sorununun siyasi çözümü için sunduğu öneri makul bulunuyordu. Mazlum bir halkın gasp edilen temel hakları isteniyordu, ötesi değil. Avrupa inisiyatif olarak kolaylaştırıcı bir rol oynayabilirdi. Deng  Kurdistana Serbixwe, haberlerinde ağırlığı diplomatik gelişmelere veriyordu. İtalya hükümeti Kürt sorununun çözümünde rol almak istiyor, Almanya, Fransa ve İngiltere'den destek bekliyordu. Türkiye ise Amerika  zerinden İtalya'ya baskı uyguluyordu. Amerika'nın baskısından bahsedilince Mehmet şerif, İtalya'nın fazla direnemeyeceğini ileri sürmüştü. Hasan da devletler arası çıkar ilişkilerinde hukukun geçerli olmadığı görüşündeydi. Gelişmelerin hangi yöne evrileceği belirsizdi. Tüm esirler  ekdar kadar iyimser olmasalar da farklı ihtimalleri düşünmek istemiyorlardı. Bu badireyi bir şekilde atlatacaklarına inanıyorlardı. Mücadele geçmişleri böylesi badirelerle doluydu. Amerika'sı, İsrail'i baştan beri zaten Türkiye'nin arkasındaydı. şimdi de  yleydi. Herhalde devletler göz göre göre hukuklarını  iğnemezlerdi. Böyle düşünerek akıllarına gelen kötü ihtimalleri savuşturuyorlardı. Ancak i leri pek de rahat değildi. Baştan beri kendi köşelerine çekilmiş olan Gezmiş ve Kamuran gibilerini bir kenara

bırakırsam Kemal ve Şoreş'te de dikkat çekici bir sessizlik olmuştu. Delil Porspi'de endişe artmıştı. Deniz, esir düştüğü günden beri yaşadığı yalnızlık hissini atlatamıyordu. Rojbin ile Berwar'ın eylemlerini duyduktan sonra onda da bir içe kapanma gözleniyordu. Çekdar ile başladıkları maket gemi işi oyalanmasına biraz imkan tanıyordu.

Ocak ayının ortasında radyolar Önderliklerinin Roma'dan ayrıldığını ama nereye gittiğinin bilinmediğini söylüyordu. Ondan sonra her gün yeni bir haber dolaşımdaydı. Kimi, Önderliklerinin aslında Roma'dan ayrılmadığını, kimi Rusya'da, kimi de Yunanistan'da olduğunu ileri sürüyordu. CIA, MOSSAD ve MİT'in ortak bir masa kurduğu, takibi birlikte yürüttükleri de dolaşımdaki bir haberdirdi. Cudi'nin deyiimiyle gelişmeler kelimenin tam anlamıyla kaygı vericiydi.

Cudi, o günlerde kimseyle paylaşmadığı bir hisse kapılmıştı. İçinde kendisinin de tarif etmekte zorlandığı bir sıkıntı vardı. Böylesi anlarda hep beklemediği bir iş gelirdi başına. KDP'nin pususuna düşmeden önceki saatleri düşündü. O gün de içinde böyle garip bir his vardı. Esir düştükleri gün Mam Xıdır'ın evinden çıkmadan önce de hisleri bir şeyler söylemişti. Olacaklara inanmak istememişti ama inanmak istemediği gerçekleşmişti. Hisleri yine aklına dahi getirmek istemediği bir şeyleri sezdirir gibiydi. Bunu Deniz'in, Kani'nin, Şahin'in, Hasan'ın, Çekdar'ın, Ömer'in ve tüm arkadaşlarının gözlerinden de okuyabiliyordu. Mehmet Şerif, istihbaratçılık deneyimine dayanarak, *"Uluslararası güçler Apo'nun etkisizleştirilmesine karar vermişler, PKK'nin işi zor"* diyordu. O da bir şeyler seziyordu. Belli ki kafasının arkasında farklı ihtimalleri tartışıyordu. Bunlar öyle yüksek sesle dillendirilecek ihtimaller değildi. Ağzından yel alsın denilecek cinsten olanlardı.

Şubat'ın ikinci haftasına girildiğinde radyolar Önderliklerinden haber alınamadığını duyuruyordu. Kesin ters giden bir şeyler vardı. Avrupa'nın birçok ülkesinde halk eylemlere başlamıştı. Türkiye, Amerika ve İsrail konsoloslukları önünde gösteriler yapılıyordu. 5. koğuşta kaygı elle tutulacak kadar somutlaşmıştı. Hiç biri aklından geçen ihtimalleri dillendirecek gücü bulamıyordu. Akıllarına geldiğinde bile o ihtimalleri öteliyorlardı. Hayır, Türk devleti o kadarına cesaret edemezdi.

16 Şubat 1999 Öğle üzeri; Ömer radyoda Arapça haberleri dinliyordu. Frekans parazitli olduğundan sesini kısıp kulağını iyice dayamıştı. Koğuşa genel bir sessizlik hakimdi. Ömer'den yükselen çığlıkla tümü irkildi. Gözlerin döndüğü Ömer, elindeki radyoyu yere çakıp, kafasını duvara vurmaya başlamıştı. Tam bir kriz geçiriyordu. İlk yetişen Çekdar oldu. Atik bir hareketle kafasını duvara vurmasını engellemeye çalıştı. Ömer'i zaptetmek kolay değildi. Deniz, Hasan ve Kani de yardımına yetiştiler. Sonra öteki arkadaşları. Ömer'in birden bire böyle bir tepki vermesi ve çığlıkları aslında çok şey anlatıyordu. Önderliklerine bir şey olduğu kesindi.

Peşmerge de koğuştan yükselen çığlıkları duymuş, pencere önüne gelmiş ne olduğunu soruyordu. Seyfi, *"Yok bir şey yok, Ömer sara hastasıdır, arada bir böyle krize girer"* diyerek onları yolladı. Ama 6. koğuşun önünden geçen peşmergeyi Selim Qamışlo durdurdu. O da haberleri dinlemişti. Peşmergeler aldıkları bilgiyle idare binasına koştular. Ömer'in başında toplanıp onu zaptetmeye çalışan arkadaşları bir yandan da ürkekçe soru soruyorlardı;

*-Ne oldu Heval Ömer, başkana bir şey mi?*

Ömer güçlkle nefes alıp verirken, dinlediği haberi kesik kesik anlatmaya çabaladı.

*-Ecevit basın açıklaması yapmış ... Başkan elimizde demiş ...*

Kani üsteledi hemen;

*-Heval, emin misin, kara propaganda olmasın?*

Düşünüp de kendilerinden uzaklaştırdıkları ihtimallerden biri de buydu. Duyduklarında da kabullenmek istemeyeceklerdi. Kani'nin sorusunun anlamı da buydu. Psikolojik savaşın bin bir yalanını duymuşlardı. Bu da onlardan biri olabilirdi. Ya günlerdir hissettikleri? İçlerini kemiren kaygılar? Halkın dün gecedan beri yaptığı eylemler? Ömer güç bela duyduğunu yineledi. Demek ki doğrudu. Oldukları yere çömelip kaldılar.

Koğuşun kapısı açıldı. Müdür, mülazım ve peşmergeler içeri girdi. Esirlerden dönüp bakan olmadı. Mülazım Aşur duvardaki gaz lambasını alıp çıktı. Fark eden olmadı. Müdür bir iki kez öksürüp ses tonunu ayarlamaya çalıştı. Bir şeyler söyleyeceğini duyuruyordu. Yine başını

kaldırıp bakan olmadı. Tanık olunabilecek en ağır yas havası o gün 5. koğuşa çökmüştü. Müdür de yas evinde konuşur gibi söze başlamıştı.

-*Ne diyeceğimi bilemiyorum* deyip duraklamıştı. Sesinde hüzün vardı. Esirlerin acısını anladığını söylüyordu. Ayrı ve birbiriyle savaşılan örgütler olabilirlerdi ama Kürt'tüler ve Başkan Apo bu halkın bir önderiydi. Bir Kürt önderinin Türk devleti gibi Kürde düşman bir devlete esir düşmesi onu da çok üzüyordu. Kabul edilemezdi. Fakat Kürtler de eski Kürtler değildi. Önderliklerini sahipleneceklerdi. Müdür konuşuyor ama esirler bir tepki vermiyor, başını kaldırıp bakan olmuyordu. Söylenenleri duysalar da anlayıp anlamadıkları şüpheliydi. Hem söylenenler neye derman olurdu ki? Sarf edilen sözler bireysel duygu ve düşüncelerdi. Bu sonucun ortaya çıkmasında KDP'nin rolünü gizleyemezdi. Müdür yas havasına bürünmüş esirler üzerinde bir süre göz gezdirdikten sonra, "*Hepimize geçmiş olsun*" deyip koğuştan ayrıldı. Esirler bir boşluğa düşmüş gibiydiler. Kendilerini dünyada yapayalnız hissediyorlardı. Koskoca dünyada Önderliklerine sığınacak bir yer yoktu. Adalet, vicdan, hukuk falan hepsi yalandı. Kürdün elinden tutan olmamıştı. Böyle bir dünyada yaşanır mıydı? Çoğunun bu soruya yanıtı artık olumsuzdu. Kendini yakma, yaşamına son verme, bu vicdanı kurumuş dünyadan bir an önce göçüp gitme fikri çoğunda belirginleşiyordu. Çıplak odada İslam'ın deyimiyle bu işe yarayacak bir şey yoktu ellerinde. İçinde bir gıdım gazyağı olan lambayı da Aşur alıp götürmüştü. Ağlamak, çığlık atıp, saç başını yolmak, hatta Ömer gibi başlarını duvara vurmak geliyordu kiminin içinden. Buna bile takatları kalmamıştı. Akşama kadar öyle sessiz sessiz, biri diğerinin yüzüne bakmadan oturdular. Bir ömür kadar uzun bir sessizlikti bu. Akşama doğru Hasan ayağa kalktı, "*Arkadaşlar*" dedi boğazını düğümleyen hıçkırıkları bastırmayı başarak. Ama kendisi dışında duyan olmamıştı. Bir iki yutkunup yeniden başladı;

-*Arkadaşlar ... güçlü olmalıyız.*

Tek cümle de olsa, kesik ve titrek de olsa ses iyi gelmişti. Biri konuşup arkadaşlarını bu ağır atmosferin içinden çıkarmalıydı. Hasan, bu işi üzerine almış ama, "*Güçlü olmalıyız*" demekten öteye geçmemişti. Evet, güçlü olmalıydılar ama nasıl? Bu arada Hasan yeni bir cümle kurmayı başarmıştı;

*-Hepimiz Önderliğimizin esaretini görmektense ölmeyi tercih ederdik. Bu da doğrudur. Haberi duydukları an ölümü arar olmuşlardı. Yaşama nasıl devam edeceklerine dair bir fikirleri ise henüz yoktu.*

*-Önderliğimiz bize hep büyük yaşamayı öğretti, ucuz ölümü lanetledi. Hepimiz biliyoruz ki, koşullar ne olursa olsun Önderliğimiz bir çıkış yolu bulacak. Mücadele devam edecektir. Halk ve gerilla Önderliğimize el sürülmesine izin vermeyecektir. Güçlü ve sabırlı olmalıyız. Önderliğe, Partiyeye ve Halka olan inanç ve güvenimizi her zamankinden daha canlı tutmalıyız.*

Hasan'ın söyledikleriyle koğuştaki yaşam belirtileri görülmeye başladı. Ufaktan ufağa konuşanlar vardı artık. Mehmet Şerif de üzüldüğü ve Kürt Halkının bu badireyi atlatacağına inandığı mealinde bir şeyler söyledi. Sabahtan beri kapalı olan radyoyu açtılar. Dengê Kurdistana Serbixwe sessizdi. Dengê Êrîvanê'yi aradılar. Keremê Seyad o davudi sesiyle Kürt halkına Önderliğe sahip çıkın çağrısı yapıyordu. Sesindeki keder kendini ele veriyordu. O günkü sunumunda, *"Rih dibe post lê dijmin nabe dost"* (Sakaldan post olur ama düşmandan dost olmaz) atasözünü de kullanmıştı. Keremê Seyad'ın söyledikleriyle birlikte 5.koğuştaki esirler ağlamaya başladı. Sabahtan beri içlerinde tuttukları yaşları gizleme gereği duymadan akıttılar. Gece sessizce yerlerine uzanıp, geleceğe dair kara kara düşüncelere daldılar. Hiçbirinin gözünü uyku girmediydi. Uykusuz başladıkları günü pek konuşmadan ve bir şey yemeden geçirdiler. Akşam yine radyoya sarıldılar. Halkın tepkisi ve eylemleri ilk haberdirdi. Keremê Seyad, bir saatlik süresini bu haberlere ayırmıştı. Dünyanın her yerinde eylemler geliyordu. Avrupa'daki eylemler oldukça etkili oluyordu. Doğu Kürdistan'da bir patlama yaşanmıştı.

Sonraki günün haberlerinden de eylemlerin yaygınlaştığı, halkın Önderliklerine sahip çıktığı anlaşıyordu. Kendini yakma ve gerillanın fedai eylemleri de haberler arasındaydı. Duydukları haberler 5. koğuştakilere bir nebze de olsa nefes aldırıyordu. Beş gün sonra Dengê Kurdistana Serbixwe sesini yeniden duyurmuştu. Partinin açıklamalarını, gerilla eylemlerini ve halk serhildanlarını etraflıca vermenin yanı sıra komploda yer almış olan güçlerin bu kenetlenme karşısında korkuya kapıldıklarını aktarıyordu. Amerika

Dışışleri Bakanı, “*Bu kadarını beklemiyorduk*” demişti. Türk devleti de avukatların Önder Apo ile görüşmesine izin vermek zorunda kalmıştı.

Herkes, “*Bu kadarını beklemiyorduk*” derken eylemler Güney Kürdistan’da da gelişmişti. Hewlêr ve Süleymaniye’de onbinlerce insan kendiliğinden sokağa dökülmüş, önlerini kesen peşmerge ile çatışmıştı. Kürdistan Sosyalist Partisi’nin bir meclis üyesi Süleymaniye’de bedenini ateşe vermişti. Şahin Rojava isimli bir gerilla, Duhok’ta MİT’in ofis olarak kullandığı binaya girerek üzerindeki bombaları patlatmıştı. Ziyaretçiler çok sayıda MİT mensubunun öldüğünü söylüyorlardı. Bir haftadır sessiz sedasız olan KDP ve YNK’den de açıklamalar gelmeye başlamıştı. Bir Halk Önderinin Türk devletine esir düşmesinden üzüntü duyuyorlar-mış. Önder Apo’nun yaşamının güvenceye alınması için girişimlerde bulunacaklar-mış! KDP ve YNK’den gelen açıklamalar esirlerde öfke patlamasına yol açtı.

*-Alçaklara bak yav, üzüntü duyuyorlarmış. Önderliğin yaşamını güvenceye almak için girişimlerde bulunacaklarmış! Kelleimiz alınsın diye başkent başkent dolaşan kimdi?*

*-Halk önderlik etrafında kenetlenince koltukları sallandı, hemen ağız değiştirdiler.*

*-Bu keklik soyundan hesap sormadan biz Kürtlerin beli doğrulmaz.*

*-Halk her şeyi görüyor, kendi basit çıkarları uğruna neler yaptıklarını da görüyor.*

*-Bu komplodaki rollerini unutmayacak! Bizi terörist ilan etmek için yaptıklarını unutmayacak! Türk polisi gibi Hewlêr ve Süleymaniye’de halka saldıran peşmergeyi unutmayacak!*

*-Bunlardan hesap sormak da boynumuzun borcu olsun.*

KDP ve YNK’nin geciken açıklamalarına duyulan öfke, onlardan hesap sorma hırsı esirleri biraz daha kendine getirmişti. Komployu öğrenlerden hesap sorulacağına dair umutlandırmıştı. Deyim yerindeyse yavaş yavaş hayata dönüyorlardı.

*-Bu komplo hiçbirimizin beklemediği tarzda ters etki yapacak, diyordu Deniz. Belki de Kürt ulusal birliğinin adımları bu komployle atılıyor ve bu daha da gelişebilir. Zaman zaman sohbetlerine katılan Mehmet Şerif bu değerlendirmeyi aşırı iyimser bulmuştu. Bölgenin gerçeklerini pek*

gözetmediği kanaatindeydi. Ona göre PKK liderinin esaretine duyulan öfke örgütlü ve bilinçli değildi. Süreklileşme ihtimali zayıftı. Buna kanmamak gerekirdi. Amerika'sı, İsrail'i, İran'ı, Türkiye'si Kürdün birlik olmasına müsaade etmezdi. Hele KDP ile YNK gibi hareketlerle birlik oldukça zordu.

Mehmet Şerif'in söyledikleri yabana atılmasa da, dünyanın dört bir tarafındaki Kürtlerin, tüm parçaların aynı duyguyla harekete geçtiği ilk kez görülüyordu. Bunun siyasi sonuçları da olacaktı. O günlerde önde gelen kimi aydın ve sanatçılar ortak açıklamayla KDP'ye Türk ordusu ile birlikte operasyon yapmama çağrısında bulunmuştu. Barzani, bu çağrıya olumlu baktığını duyurmuştu. Ayrıca Behdinan bölgesinde operasyonlara katılan bazı aşiretleri Türk devleti tarafından satın alınmakla suçlamıştı. Esirlere göre Barzani'deki bu tavır değişikliği gelişen ulusal birlik ruhunun bir sonucuydu. Tüm hareketler, partiler ve gruplar bunu dikkate alacaklardı.

1998 Newroz'unda onları ziyaret eden Akre Kaymakamı bu yıl ortalarda yoktu. Cudi, *"Adamı korkuttun, bayramımıza da gelmedi"* diye takıldı Kemal'e. Ama bahar sürprizsiz olmuyordu. Peşmerge Xakurkê alanında bir gerilla birliğine saldırmış 3'ünü şehit edip 6'sını esir almıştı. Esir alınan 6 gerilla Masif Selahattin'de bir süre tutulduktan sonra buraya getirilmişti. Anlattıklarına göre baskına uğrayan grubun tümü yeni katılım yapmış gerillalardı. En kıdemlileri bir yıldır gerillada olan manga komutanları Rifat'tı. Rifat yirmi yaşında, Efrinli bir gençti. Asıl ismi Mesut'tu. Babası Mustafa, koyu bir Barzani taraftarı olduğundan oğlunun ismini Mesut koyuyor. Kardeşine İdris ismini veriyor. Küçük bir Mele Mustafa ailesi kurmaktadır. Babasının ilham kaynağı olan Mesut Barzani'nin peşmergesi oğluna baskın yapmış, üç arkadaşını şehit düşürmüş, kendisini yaralı olarak esir almış, bedduayla anılan duvarlarının içine hapsetmişti.

Yeni getirilenlerden Berzan ve Mehmet Doğu Kürdistanlıydı. İkisi de on yedi yaşlarında, henüz bıyıkları terlememiş gençlerdi. Önder Apo'nun esaretini duyar duymaz mahalleden 15-20 arkadaşlarıyla toplanarak gerilla alanına gidip katılıyorlar. Mehmet, oldukça saf ve temiz görünüyordu. Daha fazla tanıma fırsatım olmadı. Ailesi esir düştüğünü duyar duymaz KDP'li yetkilerle ilişkiye geçmiş. Epey yüklü bir para ve oğullarını PKK'den uzak tutacaklarına dair söz ile serbest bıraktırmışlardı. Berzan da pek kalmadı, Mehmet'in tersine açığöz

görünüyordu. Abartılı yanları vardı. Birlikte katılım yaptığı gençler arasında kardeşi de varmış. Tüm gençleri kendisi örgütleyip götürmüş gibi davranıyordu. Bu yanları genellikle espiri konusu oluyordu. Bir sabah tuvalet ihtiyacı için avluya çıktıklarında gidip peşmergeye sığındı. 6. koğuşa aldılar. Yeni getirilenlerin üçü de orta yaşlıydı. Mêrxas ve Türk Ceyhun otuzunu geçmiş, Haşım ise kırkına giriyordu. Üçü de 15 Şubat'tan sonra ve Avrupa'dan katılmışlardı. Mêrxas ile Haşım aynı zamanda hemşeriydiler. İkisi de Bingöllüydü.

Daha iri yapılı olan Mêrxas, yaklaşık bir yıl Avrupa'da da faaliyet yürütmüştü. Onun gelişiyile Kemal'in gür bıyıklarının pabucu dama atılmıştı.

Haşım uzun yıllar Avrupa'da faaliyetlerde yer aldığını söylüyordu. Mêrxas ve Kemal'inki kadar olmasa da bıyıkları gür sayılırdı. Fakat saçları döküldüğünden daha fazla göze çarpıyordu. Etine dolgundu. Hem olduğundan yaşlı hem de daha kısa görünüyordu. Hoşsohbetti. Girdiği ortamda erken kaynaşırdı. Koğuşa adımını atar atmaz içerdekilere tek tek sarılarak öpmüştü. *“Arkadaşların yanına geldik ya, artık ölsem de gam yemem”* deyip, özlem ve güvenini dile getirmişti. Doğrusu güven de vermişti. Gamsız ve ağzının laf yapması yanındakilere iyi vakit geçirtiyordu. Fakat Berzan'dan önce peşmergeye sığınıp PKK'den ayrıldığını ve 6.koğuşa geçmek istediğini söylemişti. Beklenmeyen bir kaçıştı. 5. Koğuştakiler erken güven duymalarına hayıflanmışlardı. Türk Ceyhun da şaşkırtanlardandı. İlk gençlik yıllarında Türkiye sol hareketlerinde yer almış, eğitim amacıyla Yunanistan'a çıkış yapmış, orada da PKK ile tanışıp katılmıştı. Manisalıydı. Kısa boylu sayılırdı. Gelir gelmez kırıldığını, devrimci mücadeleyi yürütecek gücünün kalmadığını söylemişti. Önderliğe, PKK'ye, gerillaya ve Kürt halkına güveni tamdı, mücadeleyi başarıya ulaştıracaklarından kuşkusu yoktu. PKK'nin gerçek bir devrimci hareket olduğuna inanıyordu ama ... Ama kendisinde devrimcilik yapacak irade kalmamıştı. Evine dönmek istiyordu. Eve dönüp sivil bir hayat kuracak, yurtsever bir demokrat olarak mücadeleye katkı sunacaktı. Arkadaşları hem devrime inanma hem de devrimcilik yapacak iradedden yoksunluğun çelişkinsini anlatmaya, onun kendisini toparlaması için yardımcı olmaya çalıştılar. Ceyhun, kararını önceden verdiğinden ikna etmek kolay değildi. Nitekim ikna edilemedi. Bir sabah ortamdan ayrılacağını söyledi. İrade

zayıflığının utancını yaşadığını belli ederek özür diledi. Ayrılıp 6. koğuşa geçti.

Bu bahar onlara iyi gelmemiştir. 15 Şubat sonrası oluşan kenetlenme ruhu Mehmet Şerif'in dediği gibi geçici miydi gerçekten? Bu kabarış, oluşan kırılma ve irade zayıflıklarını görmelerini mi engelliyordu? İşte 15 Şubat'ın o çalkantılı günlerinde katılan dört kişi geldikleri gibi gitmişlerdi. Bir süredir Şoreş Amed de mücadeleye gücünün yetmediğini, mücadeleyi sürdürecektir iradesinin kalmadığını dillendiriyordu. Deniz ilk geldiğinde de Şoreş'ten buna benzer şeyler duymuştu. Konuşulup ikna edilmiş ve kendini toparlamıştı. Hatta açlık grevi eylemine öncülük etmişti. Örgüt yaşamının oturulması için dayatıcı olmuştu. Buna yanaşmayanları oportünistlikle suçlamış, çoğunun kaçacağı öngörüsünde bulunmuştu. Halk ve Hareketin 15 Şubat karanlığını yırtmak için kenetlendiği bir dönemde, *"Devrimci mücadeleyi yürütecek iradem kalmadı"* diye bir kez daha ortaya çıkmıştı. Cudi, Kani, Hasan, Deniz, Ömer ve Çekdar başta olmak üzere tüm arkadaşları onu kendini toparlaması için konuşup tartıştılar. Şoreş bu sefer geri dönecek gibi görünmüyordu. Ayrılmak istediğini söylüyordu, kararlıydı. İkna çabaları sonuçsuzdu. 6. koğuşa geçenlerden biri de Şoreş Amed oldu. Ortamda varlığı yokluğu belli olmayan Gezmiş ise bir başka yolu denemiştir. Haziran ayının başında idare Gezmiş'i, *"Ziyaretçinin var, Müdür seninle görüşmek istiyor"* diye çağırdı. Tüm esirler bir kez daha ne oluyor acaba deyip beklediler. Deniz herkesten daha fazla şaşırılmış görünüyordu; *"Ne ziyaretçisi"* demiştir peşmergeye; peşmerge de bilmiyor-muş! Sadece Müdürün talimatını aktarıyordu. Müdür ailesinin geldiğini söylüyordu. Gezmiş, arkadaşlarına dönüp, *"Gidip bir bakayım hele kim, niye gelmiş"* diyerek peşmergenin refakatinde Müdürün odasına doğru yollandı. Gezmiş'in ziyaretçilerinden haberdar değilmiş gibi davranması inandırıcı gelmemiştir. Bu işin içinde bir bit yeniği vardı ya ziyaretçi filan yoktu; idare Gezmiş'i başka bir iş için çağırmıştı yada ziyaretçileri eğer buraya kadar gelmişse Gezmiş'in haberi vardı. İbrahim Çello'yu hatırladılar. Bu arada pencereden idare binasını da gözetlemeyi ihmal etmiyorlardı. Gezmiş on-on beş dakika idare binasında kalıp çıkmış, oradan ziyaretçi odasına geçmişti. Bunun anlamı netti. Teslimiyeti kabul etmeyen idare ailesiyle görüşürmezdi. Gezmiş ailesiyle yarım saat görüştü. 5 Koğuşa uğramadan direk 6. Koğuşa alındı.

Gezmiş'in içten içe bittiğini biliyorlardı. Yine de teslimiyeti, hele bunu gizliden gizliye yaşaması 5. koğuşta kalanları öfkelen-dirmişti. Bir süre bunu kendi aralarında değerlendirdiler. Kamuran araya girip hepsini daha da öfkelen-diren bilgiler verdi;

*-Nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum ama Gezmiş ailesinin geleceğinden haberdardı. Bir süredir bekliyorlardı zaten. Daha biz 7. koğuşta iken hani Rênas'ın ailesi gelip onu almıştı ya, o zaman Rênas'ın ailesiyle haber yollamıştı. Bunu benimle paylaşmıştı. Ama kimseye söyleme dediğinden ben de kimseye söylemedim. O zamandan beri de zaten içimizde emaneten duruyordu.*

Kani tepkiyle;

*-Heval Kamuran söylemen gerekirdi. Mücadele içinde böyle sırdışlık ilişkileri doğru değil. İlişkiler örgütsellik ve yoldaşlık temelinde olur. Senin yaptığın suçtur. Gezmiş'in teslimiyetine ortak olmaktır.*

Bu tepki aslında hepsinin düşüncesini ifade ediyordu. Kani'yi destekleyen ciddi eleştiriler de yaptılar. Ancak üzerine fazla gitmediler. Kamuran da belli bir kararsızlık yaşıyordu, çekip gitme potansiyeli vardı. Yanlışlığını eleştirmekle kaldılar. Sanki Şoreş Amed'in kehanetleri tutuyor gibiydi. Örgütsüzlük tek tek düşüşleri beraberinde getiriyordu.

## 18. Dıjwar'ın Tüneli

Şoreş Amed ve Türk Ceyhun'un açık açık devrimci hareketi yürütecek iradelerinin olmadığını dillendirmeleri, Gezmiş'in alttan alta teslimiyete hazırlanması ve Kamuran'ın bunu bildiği halde sırrını saklaması Cudi ve Deniz'i bir kez daha direnişlerinin akıbeti hakkında kaygılandırmıştı. Bir örgüt mekanizması kurabilselerdi belki de sonuç farklı olurdu. Şimdi bunu ne dillendirme ne de deneme imkanı görülüyordu. En ufak bir sarsıntıda Kamuran, Delil Porspi ve Cemal de gidebilirdi. Bu tür konularda dayatıcı olmak, işlerini daha da zorlaştırabilirdi.

Çekdar'la Deniz'in başladığı maket gemi işi fena gitmiyordu. Hem başka uğraş olmadığı için zamanlarını değerlendiriyor hem de boncuk işinden daha çok gelir getiriyordu. İlk denemeleri başarılı olmuştu. İçine yerleştirdikleri ve sırayla yanıp sönen led lambalar maket gemiyi cazibeli bir süs eşyası haline getiriyordu. Diğer koğuştaki esirler aileleri için bunları alıyorlardı. Dışarıda bunları görenler de ister olmuştu. Yeni siparişler geliyordu. Bir kaç hafta içinde tütün ihtiyaçlarını belli bir süre karşılayacak kadar para kazanmışlardı.

Maket gemilerin ünü Mehmet Emin Surçî'nin kulağına kadar gitmişti. Gördüklerini beğenmişti. Kendisine de bir tane yapılmasını istiyordu. Ama büyük boy olmalıydı. Ne de olsa Müdüdü o. Bunun için masraftan da çekinmeyecekti. İhtiyaç duyulan malzemeyi kantinden onun hesabından alabilirlerdi. El emeği için de 150 dinar peşin vermişti. Deniz ile Çekdar onun hesabından kantinden 400 dinarlık malzeme aldılar. Yarısından azı bile yeterliydi. O güne dek kantinden sadece tütün almışlardı. Biraz para kazandıklarına göre yiyecek bir şeyler alabilirlerdi. Yemekleri kötü olduğundan çoğu zaman açlıklarını kuru ekmekle gideriyorlardı. Tümü de zayıflamış, bir deri bir kemik kalmışlardı. Artık paraları olduğuna göre Cudi, soğan ve sebze alınabileceği fikrini gündeme getirdi. Delil Porspi, dünden hazırdı buna. Kani ise karşıydı. Sebze alıp yemeğe başlarsa idarenin yemeklerini bir daha yiyemezlerdi. Kani'nin fikri de taraftar toplamıştı. Deniz ile

Çekdar ise bu konuda çekimser davrandılar. Alalım veya almayalım demeleri halinde bu, kazanılan para üzerinde tasarrufta bulunmaya yorulabilirdi. Arkadaşları nasıl uygun görürlerse öyle harcayacaklardı. Böyle bir tartışma ancak 5. koğuşta olabilirdi. Diğer koğuşlardaki esirlerin aileleri ziyarete gelirken adeta haftalık yemeklerini de getiriyorlardı. İdarenin karavanasına çok da mahkum değillerdi. Eksik kalanı kantinden karşılıyorlardı. Sipariş ettikleri çayları da Recep Amca akşam üzeri dağıtıyordu, yemekten sonra afiyetle içiyorlardı.

5. Koğuş tartışmayı kuru soğan alma kararıyla bağladı. Ertesi gün üç kilo soğanı satın aldılar. O akşam idarenin verdiği su içinde haşlanmış kabağı yiyen olmadı. Kırdıkları soğanları ekmek arası yapıp iştahla yediler. Üç yıl sonra kendi satın aldıkları bir şeyi yiyorlardı. Kuru bir soğan olsa bile tadı başka olmalıydı. Ekmeği tutuşları, ısırışları ve çiğneyişleri bir başkaydı. Dünyanın en lezzetli yemeğini yediklerini sanırdınız. Üstüne bir de Çekdar, *“Yiğit muhtaç olmuş kuru soğana. Bilmem söylesem mi söylemesem mi”* türküsünü söyledi. Çay yoktu, bari türküsü eksik olmasındı.

Çekdar bir ara Cristina için de bir maket gemi yapmalarının güzel bir sürpriz olacağını söylemişti. Tümüne sıcak gelen bir fikirdi. Titanik’in maketini yapacaklardı. Bunu Cristina’ya da çıtlatmışlardı. *“Güzel olur”* demişti, sevindiğini gizlemeyerek. Kızıl Haç heyeti üç aylık periyotlarla gelirdi. Bir sonraki ziyarette verilmek üzere Çekdar ile Deniz özene bezene Titanik’i inşa etmeye başlamışlardı. Haziran ayının sonlarında Kızıl Haç arabası kampın avlusuna girdiğinde Titanik maketi hazırды. Fakat inenler arasında Cristina yoktu. Heyet ilkin idare binasına geçerek Müdürle görüştü. Sonra 5. koğuşa geldiler. Heyete otuzlu yaşlarında, kısa boylu ve kilolu bir kadın başkanlık ediyordu. Onun da ismi Christina’ydı. Kendini tanıştırdıktan sonra;

*-Biliyorum üzüleceksiniz ama bundan sonra Cristina gelemeyecek, çünkü ani bir kararla İsviçre’ye dönmek zorunda kaldı. Onun görevini ben devraldım, dedi.*

Esirler bir arkadaşlarını yitirmişçesine üzülmüşlerdi. Cristina ile aralarında samimi bir güven ilişkisi oluşmuştu. Direnişleri Cristina’yı, Cristina’nın cesur ve ilkeli tutumu onları etkilemişti. Aniden görevden alınıp İsviçre’ye gönderilmesi bunun sonucuydu. KDP’nin şikayet ve dayatmalarının bir sonucuydu. PKK’ye sempati duyduğu ileri

sürülüyordu. Yetkililer de onu Bağdat'a çağırıp İsviçre uçağına bindirip yollamıştı.

Genç Cristina kararın çok ani alındığını söylüyordu. Yoksa kendileriyle vedalaşmadan gitmezdi. Bundan dolayı üzgündü. Kendisi için yapılan Titanik'i unutmamıştı. Onun için anlamı büyüktü. Kendisine uçakla gönderilmesini rica etmişti. Özel selamları vardı. Akre'deki direnişçileri asla unutmayacaktı.

Cristina'nın geri çağrılışı ani olsa da kendisi hazırlıksız değilmiş. Bir Kızıl Haç faaliyetlerinin kaydedildiği deftere Akre Esir Kampı, kampta yaşananlar ve 5. koğuştaki esirlerin koşullarını not etmişti. Her Kızıl Haç görevlisi bunu okuyarak durumlarından haberdar olurdu. Ayrıca Cristina ayrılmadan yerine atanan adaşıyla uzun uzadıya sohbet edip tecrübelerini aktarmıştı. İnsani yaşam koşulları ve demokrasi için mücadele eden 5. koğuşla yakın ilişki içinde olmasını, onlarla fikir alışverişinde bulunmasını istemişti.

*-Belki Cristina gibi olamam, onunla çok güzel bir diyalogunuz olmuş; ama sizinle birbirimize yardımcı olacağımıza inanıyorum,* diyordu genç Cristina.

Çok iyi niyetli görünüyordu. Adaşının anlattıklarının etkisini, ilgi ve sempatisini gizlemiyordu. Esirler de Cristina'nın geri çağırılmasına üzüldüklerini gizlemediler. İnandığı değerlerden taviz vermeyen, cesur bir kadını tanımış olmaktan memnundular. Genç adaşı ne kadar iyi niyetli olursa olsun onun kadar kararlı ve inatçı olamayacağı belliydi. Geri çağırılma hadisesi onu temkinli davranmaya itecekti. Daha ürkek ve pasif kalacağı kesindi. Hasan, Cristina için yapılan Titanik maketine onun gibi ilkeli ve cesur bir kadını tanımış olmaktan duydukları memnuniyeti ifade eden İngilizce kısa bir not yazıp ekledi. Onlar da Cristina'yı ve yaptıklarını unutmayacaklardı. Hasan, arkadaşlarına belli ettirmeden genç Cristina'ya bir not daha vermişti.

Haziran ayının son günlerinde Türk yargısının Önderliklerine idam cezası verdiği haberini radyodan dinlediler. Genel kanı Türk devletinin bu cezayı uygulamaya cesaret edemeyeceği yönündeydi. Amerika ve Avrupa Birliği de Türkiye'yi bu hususta uyarıyordu. Bir ay sonra, Ağustos ayının başlarında Önderliklerinin gerillaya Güney Kürdistan'a

çekilme talimatı verdiği haberini dinlediler. Bu, Kürt sorununun barışçıl çözümü için bir fırsat yaracaktı. Esirlerin bunun ne anlama geldiği, gelişmeleri nasıl etkileyeceğini tartıştığı günlerde Mülazım Aşur pencerenin önüne gelip radyoların toplanacağını söyledi. Dış dünya ile en önemli bağ kurma kanalı radyoydu. Diğer koşullara nazaran radyo murakıbın değil, kendi denetimlerindeydi. İdarenin radyo toplama kararının nedeni bu olabilirdi. En doğrusu radyoyu vermemekti.

Mülazım Aşur oldukça kararlı görünüyordu;

*-Arkadaşlar, bu karar bizim kararımız değil. Üstten talimat geldi. Tüm hapishanelerde (Benim gibi bir esir kampına da hapishane demişti) radyolar toplanacak. Koşullara yerleştirilecek hoparlörlerle merkezi yayın yapılacaktır. YNK ve PKK'nin radyo kanalları dışında Arapça ve Kürtçe yayın yapan haber kanalları verilecek. Sizin koşula da hoparlör takacağız. Radyoyu vermeseniz de bir süre sonra pilleri bitecek. Onun için kendi aranızda tartışın kararınızı verin.*

Mülazım Aşur doğru söylüyordu. Talimat üstten gelmişti ve uygulanacaktı. Pilleri bittiğinde kantinden alamayacaklardı. Onun için idareyle pazarlık yapıp istedikleri haber kanallarını merkezi sisteme dahil edilebilselerdi iyi olurdu. Buna karşı çıkanlar da vardı. Bugün taleplerini kabul etse bile idarenin yarın ne yapacağı belli olmazdı. Radyoyu verirlerse dış dünyayla kurdukları tek bağ da ellerinden kayıp giderdi. Tartışmaları idareyle pazarlık yapma kararıyla sonuçlandı. Çoğunluk bu fikirdeydi. En azından El Cezire, BBC- Arapça, Dengê Amerika – Kürtçe gibi kanalların merkezi yayına eklenmesini sağlayabilirlerdi. Mülazım Aşur gelip kararlarını sorduğunda bu taleplerini sıralamışlardı. Uygundu. Zaten genelde dinlenen kanallardı. Radyoyu alıp gitmişti. Bir sonraki gün koşullara hoparlör takmak için kablolar çekilmeye başlandı. Bu işi denemek için görevlendirilen KDP yetkilileri de gözden kaçmadı. İdare ise verdiği söze ancak bir hafta uydu. Ağırlıklı olarak KDP radyosunu dinletmeye başladı. Koşu içinde hoparlörü açma-kapatma düğmesi yoktu. Esirler dinlemek istemediklerinde hoparlöre bağlı kablolardan birini iptal ediyorlardı.

Radyoları toplatma fikri teslim olup 6. koşula geçenlerin idareye verdiği bilgilerden çıkmıştı. Selim Qamışlo ve Şoreş Amed, 5. koşutaki esirlerin direnişinde radyonun önemli bir rolü olduğunu söylemişlerdi. Hatta Selim, radyoyu PKK'lilerin ideolojik beslenme aracı olarak

tanımlamıştı. Bir duvar olarak benim bunu garipsemem bir anlam ifade etmiyordu. Şoreş Amed de, *“Radyo olmazsa esirler uzun süre direnemez demişti.”* Cızırtılara rağmen Dengê Kurdistan’a Serbixwe’den duydukları bir kaç kelime bile yetiyordu onlara. Nedense yararı Şoreş’e dokunmamıştı, içindeki kırılmaya ilaç olmamıştı. Dün birçok zorluğu beraber göğüslediği arkadaşlarına o cızırtılar arasında ulaşabildikleri birkaç sözcüğü çok görüyordu. İdareye, *“Dünyayla bağlarını kesin, hepsini teslim alırsınız”* diyordu. Mam Xıdır bunu görseydi, *“Mişk çiqas axê bikole, li nav çavê xwe dixê”* (Fare ne kadar toprağı kazsa da, gözüne atar) derdi herhalde. İşte raporlar gide gele KDP yönetimi merkezi yayın sistemine geçme kararına gitmişti. Duvarlarım arasına geçilen kablolarla bağlandığımı hissettim. Hoparlörün içimde yankılan sesinden hep nefret ettim.

Tüm esirler arada bir firari tartışırlar. Firara dair hayaller kurar, planlar yaparlar. PKK’li esirler de arada bir firarı konuşurdu. Hele gerillanın şehre indiği gece, umutları tam kanatlanmıştı. Özgürlük adeta burunlarının dibine kadar gelip gitmişti. Koğuş kapıları pek sağlam sayılmazdı. Bilinen asker koğuşu kapısı işte. İki kişi el atıp çekse yamulacak ince saçtan yapılmaydılar. Kapıyı bir kenara koyup dışarı çıkmak kolaydı. Ya sonra? Avluda silahlı peşmergeler nöbet tutuyordu. Onları aşmak, ince kapıyı halletmek kadar kolay değildi. Dijwar Amed, buna bir çözüm öneriyordu. Kendini ve olayları abartan biriydi. Bu özelliği çoğu kez espi konusunu olurdu. Çözümü bu huyuyla uyumluydu. Önde peşmerge olduğuna göre arka taraf denenmeliydi. Duvarı delip arkaya geçilebilirdi. Koğuşun tabanından duvarın altından geçecek bir metrelik bir tünel kazılsa yeterliydi. Murakıp Mehmet Şerif’in uykusu ağırdı, ruhu duymadan çalışabilirlerdi. Beton kazma ve çıkan molozu gizleme işini de bana bırakın diyordu. Bu fikri için, *“bravo”* beklediği arkadaşları, *“bana bırakın”* denilen kısmına güvenmiyordu. Dijwar’ın önerisine karşı çıkıldı. Ama Dijwar’ın pes etmeye niyeti yoktu. Arkadaşlarını bir toplantıya adeta zorladı. Mehmet Şerif anlamasın diye Türkçe tartışılar, yine onay çıkmadı.

Dijwar, fikrinin reddedilmesine bir iki gün içerlendi. Sonra tekrar her voltada, her sohbetinde, *“Bana bir şans verilseydi yapardım”* demeye başladı. Hem de iki gecede bu işi hal ederdi. Molozu koğuşa saklardı. Ne de olsa idare aramaya gelmiyordu. Bir keresinde bunu Deniz’e de açtı. Deniz’den de, *“Bunu beraber oturup tartıştık. Arkadaşlar*

*onaylamadı. Tekrar tekrar gündeme getirmenin manası yok. Artık bu fantazinden vazgeç” cevabını aldı.* Dijwar kimseyi dinlemedi. Bir gece yemek kaşığıyla betonu yokladı. Neler yapabileceğini gösterecekti. Betonun delinebildiğini görenler ona hak vereceklerdi. Daha sonra birlik olup işe koyulacaklardı. Ne ki, yemek kaşığıyla betonun üstesinden gelinemeyeceğini kısa sürede anladı. İşı bıraktı. Sabah tuvalet ihtiyacı için avluya çıkıldığında peşmergeye sığınıp örgütten ayrıldığını söyleyecekti.

Sabahı beklediğini biliyordum. Bu ruh halini anlamak artık benim için zor değildi. Dilim olmadığı için söyleyemiyordum. İşte yemek kaşığıyla tünel kazıp özgürlüğü arayan Dijwar, peşmergeye sığınarak kölelikten kepçeyle nasıplaniyordu.

Dijwar’ın kaçışı üzerine esirler kendi aralarında söylendi;

*-Bu alçak bizi mi ahmak yerine koyuyordu, yoksa kendini mi?*

*-Abartılı kof kişilik denilen bu olsa gerek!*

*-Özgürlüğü basite almak sahtekarlıktır.*

*-Tıroya bak yav, yemek kaşığıyla tünel kazacaktı.*

Noktaşı Cudi koydu;

*-Özgürlük aracı kaşıık olanın sonu berbat olur.*

Bir kaç gün sonra Dijwar’ın idare binasına geçip Müdür ile görüştüğünü pencereden izlediler. Görüşmenin ardından mülazımlar Aşur, Casım ve Kadir 5. koğuşun kapısına dayandılar. Peşmerge de avluda dizilmiş, mermi sürdükleri silahlarını 5. koğuşun içine doğrultmuşlardı.

*-Hepiniz dışarı çıkın arama yapacağız,* diye seslendi kapıyı açan Mülazım Aşur.

Esirler ne olup bittiğini anlamadılar. Üç yıldır ilk kez aramadan söz ediliyordu, hem de eller tetikte. Demek ki, mesele arama değil, başka bir plan vardı. İdare bir oyun, bir provokasyon içinde olabilirdi. Peşmergenin başında Mülazım Aşur’un olması kafa karıştırıcıydı. Aşur daha politik yöntemlerle mücadele etmekten yanaydı. Kendisi kimi provokasyonları önlemişti. Şimdi herhalde o da sağ gösterip, sol vuracaktı. Esirler dışarı çıkmaları halinde başlarına kötü bir şey geleceğini düşündüler.

Üzerlerine doğrultulmuş ve “vur” emrini bekleyen namlular tedirgin ediciydi. Dışarı çıkmayacaklardı.

*-Mülazım Aşur mesele nedir, söyleyin ona göre davranalım, diyerek Cemal zaman kazanmaya çalıştı.*

*-Sizin tünel kazdığınızı öğrendik. Ne olursa olsun koğuştta arama yapacağız. Dışarı çıkın da biz de aramamızı yapalım.*

Kani, Cemal'den önce araya girerek;

*-İyi de başta söyleseydin sorun hal olurdu. Böyle üzerimize namlu doğrultmanıza da gerek yoktu. Dışarı çıkacağız, siz de aramanızı yapın. İbrahim Çello gibi Dijwar'ın da sizi aldattığını öğrendiğinizde ne yapacaksınız bakalım!*

*-Hele siz dışarı bir çıkın, onu aramızda sonra konuşuruz.*

Esirler koğuştan çıkarak avlunun ortasında beklediler. Elleri tetikte olan peşmerge pozisyonunu bozmadı. İçeri girenler ise battaniyeleri kaldırıp her yeri didik didik aradılar. Kısa sürede yanıldıklarını anladılar. Ama Müdür her ihtimale karşı talimat vermişti; duvarın dibi boydan boya sıvanacaktı. Kum, çimento ve sıvacıyı zaten yanlarında getirmişlerdi. Sıvacı hemen harcını yapıp, bir kat sıvayı çekti. Bu iş neredeyse üç saati aldı. Bu süre boyunca esirler avluda güneşin altında bekletildiğinden hepsinin yüzünde güneş yanıkları oluşmuştu. Üç yıl aradan sonra ilk kez bu kadar uzun süre güneşte kalıyorlardı. Hassaslaşan ciltleri hemen tepki vermişti.

Diğer koğuştaki esirler de olup biteni merakla izliyorlardı. Elleri tetikteki peşmergeelerin ortasında oturtulan PKK'li esirlerin durumundan kaygılıydılar. Acaba onları kurşuna mı dizeceklerdi. KDP 18 esiri birden böyle herkesin gözü önünde infaz edebilir miydi? 5. koğuşt tekrar içeri alınana kadar bu tür ihtimalleri düşünüp durdular. O hafta gelen ziyaretçilere ne, nasıl anlatılmışsa artık dışarıya, “KDP tünel kazdıkları gerekçesiyle 18 PKK'li esiri Akre zindanında kurşuna dizdi” biçiminde yansımıştı.

“Dijwar'ın tüneli” olayının dışardaki yankısını aylar sonra kampa gelen Xeyri Rus'tan öğreneceklerdi. Buraya getirilmeden iki ay önce Hacı Umran – Çoman bölgesindeki bir çatışmada ele geçmişti. Bu iki ay boyunca Masif Selahattin'de tutulmuştu. Kazakistan Kürtlerinden olduğundan arkadaşları ona Xeyri Rus diyorlardı. Tünel olayını Masif

Selahattin’de duymuştu. Anlatılana göre tünel kazılmış, tam bitirip firar edilecekken, biri firar edip ihbar etmiş, idare de baskın yapıp 18 esiri kurşuna dizmiş. nce YNK radyo ve televizyonu haber yapıyor. Med TV de orayı kaynak göstererek haberi kullanıyor. Xeyri Rus’un anlattıkları onlara olaydan bir süre sonra kampı ziyarette gelen KDP st yetkililerini hatırlattı. Demek ki dışarıda yayılan bu haberin doğru olup olmadığını öğrenmeye gelmişlerdi.

Cudi, Xeyri Rus’u dinledikten sonra;

*-Valla Xeyri Heval, kurşuna dizilme işi hariç diğer söylediklerin doğrudur, demişi.*

Cudi’nin niyetini anlayan arkadaşları da onu onayladılar. Tüneli kazıp, sabaha doğru bitirmişlerdi. Firarı ise akşama ertelemişlerdi. O gün Dijwar alçağı kaıp teslim olmuş, planlarını deşifre etmişi. İdare gelip üzerini betonlamışi. Anlatılanı inandırıcı kılmak için Kani, battaniyelerin ucunu kaldırıp yapılan sıvayı da gösterdi. Bu şakayı bir kaç gün sürdürme niyetindeydiler. Ama ertesı gün idare Xeyri’yi çağırıp avluda bekleyen arabaya bindirerek kamptan gönderdi. Esirler Mülazım Aşur’u çağırarak arkadaşlarının akıbetini sordular.

*-Korkmanıza gerek yok. Masif Selahattin’den onu istediler. Sanırım sorgusunda kimi yönler eksik kalmış. Onlar tamamlanınca geri getirilecek.*

Esirler, Xeyri’nin gideceği yerde tünel olayının gerçek olduğunu ballandıra ballandıra anlatacağına hayıflandılar. Gerçeği daha gitmeden sylemediklerine pişman oldular. Xeyri bir hafta sonra geldi. İlk işleri ona tünel hikayesinin bir şakadan ibaret olduğunu söylemek oldu. Xeyri için şunu söyleyeyim; kendini ve olayları abartmada Dijwar’dan geri kalır yanı yoktu. Arkadaşları da kısa süre de bunu fark edeceklerdi.

## 19-Tereddüt

Bir yaz daha bitmiş, sıcaklar kırılmış, havalara sonbahar serinliği hakim olmuştu. Geçen yıl önce 1 Eylül ateşkesi, ardından 9 Ekim Komplosu ve Kasım'da girdikleri açlık greviyle akıllarda kalmıştı. Zorlanmışlardı. Hala onun zorluğunu yaşıyorlardı. Bu yıl KDP radyoları eskisi gibi PKK'ye saldırmıyor, daha temkinli yaklaşıyordu. Fakat sadece KDP radyosu dinleyerek gelişmeleri takip etmek mümkün değildi. Ziyaretçilerle gelen haberler daha çok duyumlardı. Biraz da katkı yapılıyordu. Mehmet Şerif'in koğuşlarına murakıp yapılması bu nedenle bir avantaja dönüşmüştü.

Mehmet Şerif'in hem istihbarat hem de ticaret geçmişi işe yarıyordu. Geniş bir çevre edinmişti. İyiliği dokunduğu insanlar vardı. Zaxo ve Duhok'ta sevenleri çoktu. Ziyaretine gelen ailesiyle hem selam hem de bilgi gönderiliyordu. Mehmet Şerif, bu bilgileri başlarına denetçi olarak konulduğu esirlerle de paylaşıyordu. Aralarında baştan itibaren karşılıklı bir güven oluşmuştu. Mehmet Şerif, Önderliklerine ve Partilerine saygılıydı. Mücadelelerini haklı buluyordu. Başarılı olmalarını istiyordu, uluslararası güçlerin onları rahat bırakmayacağını söylüyordu. Esirler de Mehmet Şerif'in olgun, tutarlı ve paylaşımcı yanlarına saygı duyuyordu. Kaynaşmışlardı.

Deniz bunları gözeterek, Duhok'a götürülen kadın arkadaşların akıbetini soruşturup öğrenebileceklerini söyledi. Bunun için Mehmet Şerif'ten yardım alınabilirdi. Kani, Cudi, Çekdar ve Ömer bu fikre sıcak bakmışlardı. Diğer arkadaşlar da bir sakınca görmemişlerdi. Hasan konuya sessiz kalmış, siz bilirsiniz demekle yetinmişti. Öneriyi Mehmet Şerif'e götürdüğünde hiç bir kaygı belirtisi göstermeden elinden geleni yapacağını söylemişti.

O günlerde idare Hasan'ı çağırdı. Arkadaşları normal karşılamış, hiçbir şüpheye kapılmamışlardı. Hasan girdiği idare binasından ailesiyle çıkmıştı. 5. koğuşun penceresinden kendisini izleyen arkadaşlarına el

sallayıp kendilerini bekleyen arabaya binmek için hamle yapmıştı. Deniz ve Çekdar son bir gayretle ona seslenmişlerdi;

*-Heval Hasan nereye, eğer gidiyorsan, arkadaşlara çok selam söyle ve durumlarımızı anlat...*

Hasan dönüp bakmadı bile. Ailesiyle birlikte arabaya binip kamptan ayrılmıştı. Deniz ve Çekdar durumu kavramakta güçlük çekiyorlardı. Geldikleri günden itibaren Hasan ile iyi bir ilişki kurmuşlardı. Hasan onlara zorlu süreçlerde tecrübe ve birikimiyle yardımcı olmuştu. 15 Şubat'tan sonra bile yaptığı değerlendirmelerle tüm arkadaşlarına güç vermişti. Mütevaziydi. Kimsenin kalbini kırmazdı. Deniz, Cudi ve Çekdar pasif duruşuna zaman zaman tepki duysalar da güveniyorlardı, seviyorlardı. Ciddi sağlık sorunları vardı. Bu lanet esir kampından çıkması iyi olurdu. Kani durumu daha erken kavramıştı;

*-Heval Deniz ve Çekdar; görmüyor musunuz, Hasan alçaklık yaptı, Partiye falan gitmez. Doğruca ailesiyle birlikte evine gidecek; kendimizi kandırmayalım.*

Kani'nin söylemi Deniz ve Çekdar'ın öfkelenmesine neden oldu Deniz;

*-Heval Kani üslubuna dikkat et! Hasan arkadaşına alçak demen hiç doğru olmaz. Hasan dürüst ve bağlı biridir, çıktığında örgüte gider.*

Delil Porspi ve Seyfi bu diyaloga bıyık altından gülerek kulak kabartıyordu. Deniz ve Çekdar dışında Hasan'ın örgüte gideceğini düşünen yoktu. Deniz ve Çekdar da biraz sağlıklı düşününce idarenin, "Oğlum bir daha PKK'ye katılmayacak" teminatı vermeyen ailelere çocuklarının verilmeyeceğini anlayacaklardı. Dahası teslimiyeti kabul etmeyen ailesiyle zaten görüşürmezlerdi. Bunu biliyorlardı ama kandırıldıklarını kabullenmek istemiyorlardı. İkisine de en az esir düşmek kadar ağır geliyordu bu kandırılma. Gerçeği bir ben bir de idare biliyordu. Hasan, Kızıl Haç çalışanları aracılığıyla haber yollamış, gelip kendisini almalarını istemişti. Aile gelip idareye gerekli teminatı vermiş, Hasan da bunu onaylamıştı. Olay bundan ibaretti. 15 Şubat'tan sonra Hasan her ne kadar dışa vurmasa da kırılmasını tamir edememişti. Giderken genel duruşunun oluşturduğu güven nedeniyle arkadaşlarını kırmıştı. Deniz kazıklandığı hissine kapılmıştı. Çekdar oldukça etkilenmişti. Daha da zorlanacaktı.

Hasan'ın 5. koğuştaki esirlerin gönüllerinde yarattığı depremden bir hafta sonra, Çarşamba günü Mehmet Şerif ziyaretten gelince, kendilerine haberler getirdiğini söylemişti. Akşam yemeğinden sonra oturup sohbet ettiler. Mehmet Şerif, önce siyasi haberleri kısaca aktardı. PKK, Önderlerinin çağrısına uymuş, güçlerini 1 Eylül'den başlayarak geri çekiyordu. Bir siyasi diyalogun olduğundan söz ediliyordu. Gerilla, Güney Kürdistan'daki kamplarında toplanacaktı. Ayrıca dağdan Türkiye'ye bir barış grubunun gidişinden söz edilmiş, bir de Avrupa'dan gidecek olanı varmış. Bunların ayrıntısını fazla bilmiyordu. Konuyu nihayet Duhok'taki kadın esirlere getirmişti;

-Arkadaşlar, demişti sakince;

*-Geçen hafta birkaç tanıdığa haber yollamıştım, bu durumu araştırıp öğrensinler diye. Onlar da bu hafta bilgi gönderdi. Buradan Duhok'a giden kadın arkadaşların hepsi de teslimiyeti yaşamış. Bir ayağı protez olan Hacer, Duhok Hastanesi'nde çalışıyormuş. Reyhan ile Bahar, PKK'den kaçıp KDP'ye peşmergelik yapanlarla evlenmişler. Diğerlerinin de evlendiği söyleniyor. Yani kadın arkadaşlarınızdan direnen kalmamış. Ama Duhok Hapishanesinde direnen 20'ye yakın erkek arkadaşınız var. Şartları buraya nazaran çok çok iyimış. Radyoları da varmış, öğrenebildiklerim bunlar.*

Kani arkadaşları adına teşekkür etti. Ömer, Reyhan ile Bahar'ın teslim olup evlenmelerine içerlenmişti. İnanmak istemese de Mehmet Şerif'in böyle bir konuda kendilerine kolay kolay yalan söylemeyeceğini biliyordu. Bu haber de en az Hasan'ın gidişi kadar canlarını yakmıştı.

Can sıkıcı haberlerin yanı sıra 15 Şubat'ın ardından Güney Kürdistan halkının tepkisinden çekinen KDP medyasında PKK'ye karşı kullanılan temkinli dil, 1999'un son aylarında değişmişti. KDP radyosu kara propaganda günlerine geri dönmüştü. Haberlerini PKK'nin dağıldığı, kaçış ve kopuşların yoğunlaştığı, PKK'li yöneticilerin kimisinin Avrupa'ya, kimisinin Rusya'ya, kimisinin de İran'a sığındığı biçimindeki propaganda ile dolduruyordu. Esirler bunlara inanmadıkları gibi KDP medyasının diline karşı öfkeleniyordu. Ancak her gün onlarca yalanı, küfrü ve hakareti dinlemek zorunda değillerdi. Bu görüş ağırlık kazanınca hoparlörün kablosunu bir daha takmamak üzere söktüler. Tam da o günlerde Mülazım Aşur'un, Zavite'den gelenlerin olduğunu, 5. koğuştaki kalan esirlerle de görüşmek istediğini belirtince, KDP

medyasında ağırlık verilen kara propagandanın amacı da anlaşılmıştı. Cudi, Önderliklerinin esareti, Türk yargısının idam cezası, alınan geri çekilme kararı ve tüm bunların sonucunda yaşanan kırılmaları KDP'nin teslimiyete çevirmek istediğini, onun için tüm alanlarda saldırıya geçtiğini belirtiyordu. Mehmet Şerif de dışarıdan bakan biri olarak, PKK'de bir kafa karışıklığı ve dağınıklığın olduğunu, KDP'nin de bundan yararlanmaya çalıştığını belirtmişti. Diğer esirler de buna katılıyordu. Zavite'den kimi kişiliklerin kendileriyle görüşmeye gönderilmesi de bu amaçla bağlantılıydı.

Zavite kasabasında kurulduğu için bu isimle anılıyordu. Mehmet Şerif'in dediğine göre, kamp KDP'nin yönetiminde olsa da Türk devleti finanse ediyordu. Bu konuda sağlam bilgileri vardı. Hatta Türk istihbaratının kontrolünde bir kamp olarak biliniyordu. 1997'de kurulduğunda PKK'den kaçıp teslim olanlar barındırılıyordu. MİT'in inisiyatif almasıyla teslim olanların eğitilip PKK'ye karşı savaşa hazırlandığı bir kampa dönüşmüştü. Kontrgerilla eğitim kampı haline gelmişti. Bu kampta eğitim görenler operasyonlarda peşmergeye öncülük yapıyordu. KDP son dönemde peşmerge maaşının iki katı para veriyordu bunlara. Ayrıca Güneyli gençler için de askeri eğitim kampı haline getirilmişti. KDP, Türk MİT'inin yönlendirmesiyle teslim olanların etinden, sütünden ve yününden yararlanmanın yolunu bulmuştu. İçlerinden bir grup çıkarmış, esir kamplarına gönderip teslimiyet çağrılarını yaptırılıyordu.

İdare 5. koğuştaki kalan esirleri tek tek çağırıp Zavite'den gelen grupla görüştürdü. Görüşmeler Mülazım Aşur'un odasında yaptırılıyordu. Zavite'den gelen üç kişi karşılıklarına aldıkları esire kısaca şunu söylüyorlardı; Yıllardır cesurca mücadele ediyorsunuz. Fedakarlığınıza diyecek bir şeyimiz yok. Direnişçiliğinize saygı duyuyoruz. Ama dışarıda çok şey değişmişti. Gerçekleri görmenin zamanıydı. Apo yakalanmış, PKK başsız kalmış ve dağılıyordu. Bu esir kampında gençliğini heba etmektense KDP'ye katılıp Kürt mücadelesine devam edebilirdi. Bu ne teslimiyet ne de ihanet olurdu. Bunu reddetmek anlamsız bir inattı. KDP her türlü mücadele imkanı sunarken, direniyorum adına kendini bu koşullara mahkum etmek akıllıca bir tutum değildi. Esirlerin tavrı da özce şu olmuştu; Önderliklerine ve Partilerine güveniyorlardı. Onlara sırtlarını dönmeyeceklerdi. Kendilerine dayatılan teslimiyeti kabul

etmeyeceklerdi. KDP gibi işbirlikçi bir gücün askeri olmayacaklardı. Delil Porspi, Cemal ve Kamuran bile bu tavrı sergilemişlerdi.

Zavite'den gelenlerin umudu teslim olup 6. koğuşa geçenlerdeydi. Selim Qamişlo, Şoreş Amed, Dijwar Amed, Sefkan Nurhak, Ceyhun Türk ve Barzan kendilerine teklif edileni kabul etmişlerdi. 1998'in başında teslim olan genç Veysi'nin de Zavite'de olduğu söyleniyordu. Bir süre sonra gelip kendileriyle çalışmayı kabul edenleri götüreceklerdi.

Çekdar işten başını kaldırmadan nasıl bir yanıt vermesi gerektiğini düşündü. 1997 Aralık'ında arabada karşılaştıkları andan bugüne kadar Deniz'den bir şey gizlememişti. Yine gizlemeyecekti.

*-Heval Deniz bugüne kadar hep sana karşı açık oldum. Yine açık olacağım. Kendime bakıyorum hep iki arada bir deredeyim. Daha önce söylediğim gibi ben Ruken'in peşine takılıp mücadeleye katıldım. Bende bir kararlılık oluştu. Ama o zaman bile bir gözüm arkadaydı, çünkü Ruken gelmemişti. Esir düştüğümde kafamın gerisine doğru ittiğim Ruken oradan çıktı. Beni geri çağırmaya başladı.*

*- Nasıl çağırıyor?*

*-Ruken derken aileyi, geride bıraktığım yaşamı kast ediyorum. Şimdi anlıyorum ki tesadüfen arabada seninle karşılaşmasam çoktan aileye haber gönderip geri gitmiştim. Beni direniş içinde tuttun, bir de Şimal vardı.*

Çekdar duraksadı. Başını kaldırıp Deniz'e baktı. Sıkıldığı, utandığı belliydi. Yüzü kulaklarına kadar kızarmıştı;

*-Burayı daha fazla kaldırmayacağımı hissediyorum. Önümü göremiyorum. Önderliğimiz esir düştü. Mücadelenin nasıl süreceği belli değil. Burada daha ne kadar kalacağımız belli değil. Daha fazla direnip direnemeyeceğim belli değil. Her taraftan kuşatılmış gibi hissediyorum kendimi. Hele Hasan gittikten sonra...*

Ağlamaklı olmuştu, cümleyi tamamlayıp tamamlamakla tereddüt geçirdi. O kadar şey söylemişken cümle yarım kalmamalıydı;

*-Hasan gittikten sonra aileye haber verip buradan çıkmayı ciddi ciddi düşünmeye başladım.*

*-Haber gönderecek misin?*

*-Bilmiyorum Heval, bilemiyorum karar veremiyorum. Gitmek mücadele açısından, verdiğimiz emekler ve acılarımız açısından doğru olmayacak ve çektiklerine bir saygısızlık olacak. Kalmak ... kalmaya gücüm var mı? Bilmiyorum, işte iki arada bir derede diyorum ya, zor Heval, çok zor.*

Çekdar'ın utanarak söyledikleri ciddi bir kararsızlığa işaret ediyordu. Deniz bunu gözlemlemişti. Önceden kafasında söyleyeceklerini birkaç defa tasarlamıştı. Çekdar'ı direniş saflarında tutmalıydı. Dağınık ve kendiliğinden direniş, dayatılan tecrit, Önderliğin esareti ve yaşadıkları, tekrar enerjilerini her gün biraz daha tüketiyordu. Dökülmeler bunun sonucuuydu. Buna bir çare bulamasa da Çekdar'ı tutmalıydı. Konuya nereden gireceğini şaşırmıştı. Çekdar'ın kararsızlığını derinleştiren Hasan'ın yaptığıydı.

*-Hasan'ın yaptığı ikiyüzlüce ve alçakçaydı. Beni de çok yaraladı. Gördün yani inanmakta zorlandım. Hayatımın en büyük kazıklarından birini yedim diyebilirim. Ama Heval Çekdar, baştan beri biliyoruz ki mesele bireysel kurtuluş değil. Mesele buradan çıkmak değil. Mesele direniş ile teslimiyet, onur ile onursuzluk arasındaki çizgidir. Mesele bizim çizgiyi ne kadar temsil edip edemediğimizdir.*

Deniz'in son söyledikleriyle nutku açılmıştı sanki. Bu minval üzerinden gidebilirdi. KDP'nin karakteri ve misyonu üzerine söyleyecekleri çoktu;

*-Kabul etmek gerekir ki şahsımızda ve ruhumuzda bu iki çizgi mücadele halindedir. KDP şahsımızda direniş çizgisini yenilgiye uğratmak istiyor. Tek bir kişi bile olsa direniş bayrağının yere düşmemesi önemlidir. Bunun farkındalar, işte en son düşürdüklerini gönderip bizi açık açık satın almak istediler. Üç beş adama muhtaç olduklarından değil. Amaç bir direniş mevzisini düşürmek.*

Çekdar dikkatle dinliyor, Deniz'i zaman zaman kafasını sallayarak onaylıyordu.

*-Hareketimiz direniş çizgisindeki kararlılığıyla bugüne geldi. Bu çizgiyi temsil etmek için Amed zindanında Mazlumların, Ferhat ve Kemallerin kendilerini nasıl ortaya koyduklarını biliyorsun. Boşuna 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu denilmiyor. Boşuna onur günü denilmiyor. Çünkü direniş ile insanlık onuru korunuyor. Biz sadece kendimize bakamayız, bizde temsilini bulan değerlere bakmalıyız. Onlara karşı sorumluluğumuz var. Şahsımızda yenilgiye uğramalarına izin*

*vermemeliyiz. Sana KDP'nin tarihini, Kürtlerin sırtına nasıl saplanmış bir hançer haline geldiğini anlatacak değilim. Üç yıldır bunu konuşuyoruz zaten. KDP'nin direnişin d'sinden nefret ettiğini de biliyorsun. Direnenlere kinini Hewlêr ve Avaşin hastane katliamlarında en vahşice gösterdi. Aslında KDP hiçbir şart ileri sürmeden de bizi bırakabilir. Ama ağzımızdan, "Ben örgütü bıraktım" sözünü duymak istiyor. Çok basit bir cümle. İşte o cümle onların başarısı olacak. Direnen kişilikte bir gedik açılacak, bir leke sürülecek. Bütün mesele bu.*

Deniz'in anlatımları Çekdar'ın duygularını kabartmıştı. Usul usul ağlamaya başlamıştı. Aylardır içinde biriken sıkıntıyı, onun etrafında oluşan cerahati gözyaşlarıyla dışarı akıtıyor gibiydi.

*-Hani meşhur bir laf vardır, "Olmak veya olmamak, bütün mesele bu" diye. Bizimki de o hesap Heval. Biz son mermisine kadar direnen Bêritanları, Salihleri, Hêlin ve Dicleleri unutamayız. Kafası taşla ezilen Mahir'i unutamayız. KDP'nin eline geçmemek için bombayı patlatan Ozan'ı unutamayız. Sen Şimal'ı unutabilir misin? Vicdan denilen bir şey var Heval, rahat bırakmaz. Uzun lafın kisası yoldaşlarımıza her türlü vahşeti reva gören işbirlikçi çizgiye teslim olmayı aklımızın ucundan dahi geçirmemeliyiz. Kendini toparlaman lazım Heval.*

Deniz, KDP'den söz ederken sesinde öfke olsa da, Çekdar'a seslenirken şefkat doluydu. Onu incitmeden, kırmadan direniş içinde tutmak istiyordu. Zorlansa da Çekdar'ın iyi niyeti ve dürüst yanlarının güçlü olduğunu biliyordu.

Çekdar eliyle gözlerini silip, güçlkle nefes aldı;

*-Haklısın Heval Deniz, ben sırtımı değerlere dönerek yaşayamam,*

diyebilmişti. Nefesi biraz daha kesilmişti. Sesi güçlkle çıkıyordu. Zorlandığının bilinmesi için anlatmıştı ama gidebildiği yere kadar direnecekti.

*"Gidebildiği yere kadar"* demesi Deniz'in dikkatinden kaçmamıştı. Hala geriye doğru bir açık kapının olduğunu ifadesiydi. Fakat Çekdar'ın üzerine daha fazla gitmek bugün için yersizdi. Çekdar kendini biraz toparlayınca;

*-Heval Deniz buradaki arkadaşların çoğunda kararsızlık var ama yansıtmıyorlar. Çoğu direnişe uzun süre devam edemez. Sen ve birkaç arkadaş dışında direnişi sonuna kadar götüreceklerin sayısı az, demişti.*

Ardından sözü esir düştükleri güne götürmüş, birlikte yaşadıklarını hatırlamıştı. Tüm bunların yazılması gerektiğini de o gün söylemişti. Kitabın ismi üzerine tartışmaya da başlamışlardı. Heyecanlı heyecanlı konuştuklarını gören Delil Porspi gelip yanlarına oturmuştu. Oturur oturmaz da lafa girdi;

*-Hayırdır böyle heyecanlı heyecanlı ne tartışıyorsunuz?*

Çekdar gerçekten heyecanlanmıştı. Hemen atıldı;

*-Heval Delil, birgün örgüt bizi buradan kurtarıp dağa gittiğimizde yaşadıklarımızı yazıp kitaplaştırmamız gerektiğini tartışıyoruz. Hayalini kurup taslağını şimdiden hazırlıyoruz.*

*-Boşu boşuna hayal kurmayın. Örgütün bizden haberi bile yoktur. Bizi çoktan unuttular.*

Delil'in damdan düşer gibi söyledikleri az evvel oluşturdukları sıcak havanın dağılmasına neden olmuştu. Ortam adeta buza kesti. Deniz Çekdar'ı da düşünerek yanıt verdi.

*-Sen örgütü unutma da örgüt seni unutmaz. Bizim hareket kadar insanına sahip çıkan başka bir hareket yoktur. Dünyada bulamasın. Yüzyıl da geçse örgüt bizi unutmaz. Yeterki biz sahip çıkmasını bilelim. Hem örgüt dediğimiz de biziz aslında. Benim, sensin, kendimiziz. Biz kenetlenip amaçlarımızı unutmasak örgüt de unutmaz.*

Delil, Deniz'in söyledikleriyle bozulmuştu. Deniz konuştukça o yüzünü ekşitiyordu. En son dayanamadı;

*-Örgütün ne olduğunu bana öğretme. Örgütün ne olduğunu senden daha iyi biliyorum, deyip kalkmıştı. Giderken ters ters bakmaktan da geri durmamıştı.*

## 20-Bol Soğanlı Yıllar

Deniz’le yaptığı sohbet, Deniz’in anlattıkları Çekdar üzerinde olumlu bir etki göstermişti. Eskisi kadar olmasa da biraz canlanmıştı. Zorlandığını gizlemeye niyeti yoktu. Hele yeni bir yıla, yeni bir bin yıla girerken. Burada, bu dört duvar arasında üçüncü yılını karşılıyordu. Bu sefer ki farklıydı, bin yıl bitiyor, yeni bir bin yıl başlıyordu; 2000’li yıllar. Bu yola girerken esaret, yılları esir kampında karşılama hesapta yoktu. Ömrünün en enerjik, en verimli yılları böyle mi akıp gidecekti? Ne belirsizlik ne de Ruken zihnini rahat bırakıyordu. Acaba o yeni bin yılı nasıl karşılıyordu? Belki de evlenmiş kocasının ve çocuklarının kendisi için aldıkları yeni yıl hediyelerinin heyecanını yaşıyordu...

Yarın yeni bir bin yıl başlayacaktı. 5. koğuştaki 18 esirden kimisi oturmuş sohbet ediyor, kimisi ise koğuş içinde voltalayarak ayaklarını ısıtıyordu. Bu yıl soğuklar mı artmıştı ne, daha çok üşüyorlardı. Ömer’e göre bedenlerinin zayıf düşmesiydi asıl sebep. Hareket ederek ısınmak da bir çözümdü. Yeni bin yıl için Cudi’nin aklına bir fikir geldi. Volta atanları da yanına çağırarak sürprizini açıkladı;

*-Arkadaşlar yeni bin yıla girerken farklı bir şey yapalım, bugünü unutulmaz kılalım. Soğan kırıp ekmek arası yapalım ve tam saat 24.00’te yiyelim. Dünyada bizim dışımızda kimsenin yapamayacağı bir şeydir. Biz de başka bir şey yapamayız, çünkü sadece soğanımız var.*

Arkadaşları gülerek Cudi’ye katılmışlardı. Ardından kolları sıvayıp ekmek arası soğanlarını hazırladılar. Çekdar büyük bir soğanı seçip ekmek arasına yerleştirmişti. Saat 24.00’ü beklediler. Cudi, son saniyeleri 10, 9, 8 ... diye geriye saymayı da ihmal etmedi. Vakit dolduğunda;

*-Sıfırırır... Noşican be Hevalno, diyerek kendi ekmeğinden kocaman bir lokma alıp çiğnemeye başladı. Bu arada birbirlerine, “bol soğanlı yıllar” diyerek takılıyorlardı. Kemal, iki Zazanın birbirlerine; “Cennete gidersen Allah’tan ne isteyeceğini” sorduğu birinin, “soğanın cücüğü” yanıtına*

karşılık diğerinin, “*ne bıraktın ki*” hayreti içinde kaldığı fıkrayı anlattı. Eyüp de tarlasına giderken yolda düşüp ölen Kürde ilişkin olanını anlattı; Köylüler ölünün başında toplanıp bakarlar. Yolluk olarak yanına ekmek ve soğan aldığını görürler. Yine hayretle, “*Pîvaz pir e, çima mire*” (Soğanı çok, niye ölmüş) diye birbirlerine bakıp sorarlar.

Soğan-ekmek ve soğanlı fıkralar neşelerini yerine getirmiş, gülerек yeni yıla giriyorlardı. Cudi’nin bir önerisi vardı;

*-Arkadaşlar ekmek soğanımızı yedik, afiyet olsun. Benim balonum patlamasa iyidir. Bildiğiniz gibi bin yıla Önderliğimizin esaretiyle giriyoruz.*

Önderlik ve esaret kelimesi yan yana geldiğinde içleri acıyla doluyordu. Önderlerinin bir ada hapishanesinde, daracık bir odada yapayalnız olduğunu biliyorlardı. Bunu her hatırladıklarında adeta iliklerine kadar yeniden sarsılıyorlardı. Cudi devam etti;

*-Yeni bin yıla Önderlikle, Önderliği yaşayarak girelim. Hani denilir ya bir yıla nasıl girersen öyle geçer, biz de Önderlikle girelim ki tüm yılımız Önderlikle olsun. Heval Deniz Önderlikle kalmış, bize onunla ilk karşılaşmasını anlatsın.*

-Deniz, gözlerin kendisine çevrildiğini hissetti. O ise nedense Çekdar’a bakmıştı. İçinde garip bir duygu hissetti. Üç yıldır anlatmadığı anısı hatta anlatmadığı fıkrası kalmamıştı. Kimisini beş, kimisini on defa anlatmıştı. Şimdi kendisinden yeni yıla özgü, yeni yıla özel ve yeni yılı unutulmaz kılacak bir şey anlatması isteniyordu. Anlatacaktı elbette. Yerini düzeltti. Bir iki öksürüp boğazını temizler gibi yaptı, üzerine bağdaş kurduğu battaniyenin kırıksıklarını düzeltiyormuş gibi elini üzerinden geçirdi. Sonra üzerinden bir şeyler ayıklıyormuş gibi parmaklarının uçlarını daldırıp çıkardı. Dikkati kendi el hareketlerindeymişçesine konuşmaya başladı;

*-Benim yeni bin yıl hayalim farklıydı. 1996’da Partiye katıldığımda dönem şiarı Önderliğin, 2000 yılında mutlak çözüm sözüydü. Hepimizde 2000 yılında bu sorunun çözülmesi beklentisi vardı. Avrupa’da 38 arkadaşla temel eğitim devresine başlamıştık. 45 günün sonunda her birimizin düzenlemesi farklı alanlara yapılmış, ayrılık vakti gelmişti. Bilirsiniz bizdeki vedalaşmalar biraz farklıydı. Bir daha görüşememe ihtimali o an gelip zihnine yerleşiyor. Avrupa’dan ülkeye gidiyoruz,*

*savaşıcağız, vuracağız, vurulacağız. Sanırım hiçbirimiz 2000’li yılları görmeyi aklından geçirmiyordu. Ben geçirmiyordum mesela.*

Sesi belli belirsiz titredi. Üzerine bağdaş kurduğu battaniyeden tüy ayıklamaya devam etti. Dikkati kendi el hareketindeyken konuşmasını sürdürdü;

*-Nedense iki kere bu 2000 yılı üzerine söz verdim. Bir Avrupa’dan ayrılmadan hemen önceydi. Biz otuz sekiz arkadaş kol kola girip çember oluşturarak, ellerimizi ortada üst üste koyup birleştirdik. Birbirimize 2000 yılında Dersim Düzgün Baba’da buluşma sözü verdik. Ülkemiz özgür olacaktı ve biz o günleri görenler orada buluşacaktık. Aramızda olmayanları anacaktık. 2000 yılına özgü hayalim buydu. Aynı sözü ayrılmadan önce Serhat Dersim’e de vermiştik. Yine hangimiz sağ kalırsak 2000 yılını Düzgün Baba’da karşılayacaktı.*

*-Ya Hevalê Deniz hepimizi efkarlandırın, böyle giderse 2000 yılını ağlayarak geçireceğiz.*

Araya Kani girmişti. Oluşan hüzünlü havayı dağıtmak istiyordu. Deniz hiç istifini bozmadı. Battaniyeyi eliyle ütölemeye, tüylerini yolmaya devam ediyordu. Konuyu Önderlikle ilk karşılaşmaya getirecekti;

*-Heval Kani doğru söylüyor, hakikaten bu gece bir tuhaf oldum. Otuz sekiz kişilik devremizi hatırlayınca... O devreden sadece iki kişi Önderlik sahasına gönderilecekti. Yönetim ve genel arkadaşlar beni ve Serhat Dersim’i uygun görmüşlerdi. Bu karar açıklandığında ikimiz de inanamamıştık, bize hayal gibi geliyordu. Acayip sevinmiştik. Heyecandan yerimizde duramıyorduk. Bizim köydekiler PKK’yi, gerillayı pek tanımasalar da Önder Apo’ya hayranlıkları vardır. Adeta taparcasına severler. Adı anıldı mı akan sular durur. Köy Türkmen olmasına rağmen bir Kürt köyünde görülmeyecek bir bağlılık var. Ben de bu duyguyla büyüdüm. Şam’a gidip Önderliği görene kadar her şey bana hayal gibi gelmişti.*

Deniz, pasaport ve vize işleriyle uğraştıkları bir aylık süreyi, 14 Temmuz günü Malta üzeri aktarmalı Şam’a uçuşlarını, indikleri Şam havaalanında arkadaşları tarafından karşılanışlarını ve Şam’daki Parti evine götürülüşlerini hızla anlatmıştı. Tüm bu işler bir aylık sürelerini almıştı. Nihayet Parti evindeydiler;

-Evde sadece Hurşit adında Antepli, gazi bir arkadaş vardı. İki gündür gözümüze uyku girmemişti, yorgunduk. Şam'ın çöl sıcakları Akre'ninkini aratmaz. Alışık olmadığımızdan hemen mayışmıştık. Hurşit arkadaşına uymak istediğimi söyledim. Bana içinde bir yatağın olduğu odayı gösterdi, yatağı işaret ederek "Burada uyuyabilirsin" dedi. Ben yatakta kimin uyuduğunu sordum. Önderlik demez mi? Kalbim duracak gibi oldu. Uykusuzluk falan kalmadı, uykum kaçtı. Ben Önderliğin yatağına nasıl uzanıp uyurdum, bu olur muydu? Hurşit Hevale, "Bu bir halk önderinin yatağıdır, ben bu yatakta uyuyacak bir şey yapmadım, ben bu yatakta uyumam" dedim. O her ne kadar bir şey olmaz, rahat ol dediyse de ben kabul etmedim. Gidip bana bir battaniye getirmek zorunda kaldı. Yere serip üzerine uzandım. Rahat edebilmem için Hurşit Heval çıktı. Ama ben rahat etmedim. Ne rahatı ne hali? Önderliğin kaldığı, uyuduğu odada olmak benim için inanılmazdı. Yatağa elimi hafifçe dokundurduğumda sanki Önderliğe dokunuyormuşum gibi heyecanlanıyordum. Aradan bir buçuk iki saat geçti. Hurşit kapıyı açıp bizi akademiye götürecek arabanın geldiğini söylediğinde gözümü kırpmamıştım bile. Hazırlanıp bizi bekleyen arabaya bindik. Akademiye yaklaştıkça heyecanımız daha da artıyordu. Heyecan ile Şam'ın cehennem sıcakları birleşince ter içinde kalmıştık.

Deniz bir nefes alıp konuşmaya başladığı andan beri ilk kez kafasını kaldırıp kendisini dikkatle dinleyen arkadaşlarına baktı. Sonra yine dikkatini kendi el hareketlerine verdi. O battaniyeden parmak ucuyla tüy yolmasa konuşamayacaktı sanki.

-Bizi Bawer Dersim arkadaş karşıladı. O zaman Akademi yönetimindeydi. Bizi yönetim odasına aldılar. Yönetimdeki diğer arkadaşlar da bize hoş geldinize geldiler. Yarım saat kadar sohbet ettik. Sonra koordine arkadaş onları çağırdı. Hepsi gidince ben ile Serhat içerde yalnız kaldık. Kapının önünde bir ses duyduk. Serhat'la birbirimize baktık. İkimiz de tanı mıştık. Bu Önderliğin sesiydi. Şimdi Onu anlatmak için kelime bulamıyorum. Kalbimiz küt küt atmaya, elimiz ayağımız birbirine dolanmaya başladı. Titriyorduk desem abartı olmaz. Yani görmeyi hayal etmediğiniz bir kişi bir soluk ötede, sesini duyuyorsunuz ve belki birazdan içeri girecek. Ses çıkarmamaya dikkat ederek kapıya yöneldim, Serhat da arkamda, kapıyı titreyen elimle hafif araladım. Tek sıra dizilmiş yönetimdeki arkadaşlar tek görülebiliyordu. Önderlik görülmüyordu. Serhat'la aralık kapıdan konuşulanlara kulak

*kabarttık. Önderliğin “Evet arkadaşlar ben gidiyorum, bir şey belirtiyor musunuz?” diye sorduğunu duyduk. Bawer Dersim bizi kastederek, Avrupa’dan iki arkadaşın geldiğini aktardı. Önderliğin “Öyle mi, neredeler” sorusu ile Bawer’in “Yönetim odasındalar Başkanım” cevabı ve Önderliğin içeriye yönelmesi bir olmuştu. Biz şimdi ne yapacaktık?*

*Ben heyecanlı, Serhat benden heyecanlı kalbimiz durdu duracak. Ben hemen geriye doğru bir hamle yaparak Serhat’ı öne verip arkaya geçtim. Serhat da beni öne itip arkaya geçti. Ben tekrar onu öne ittim. O da tekrar aynısını yapınca kapı açıldı ve Önderlik içeri girdi. Ben önde Serhat arkamda Önderlikle göz göze geldik. Ben öylece donup kaldım. Önderlik bana doğru bir adım atarak, “Merhaba arkadaşlar, hoş geldiniz” deyip elini uzattı. Nasıl bayılıp düşmemişim, nasıl elimi uzatmışım bilemiyorum. Bir baktım Önderlik beni kendine doğru çekip öpüyor. Sonra Heval Serhat’ı. Biz adeta şoktayız. Önderlik ise yıllardır özlemine çektiği yoldaşlarıyla hasret gideriyor gibiydi. Sevinç ve coşkuyla kucaklayıp öpüyordu. Halbuki daha dün katılmıştık, Önderliğin tüm yoldaşlara böyle yaklaştığını sonra gözlemledim. Bu Önderliğin yoldaşlığı kutsal görmesiyle ilgiliydi. Bu harekete katılan genç, yaşlı, kadın demeden kim olursa olsun yoldaşlığın sevgisiyle yaklaşıyordu. Bu bir ilkeydi.*

*Bir anlığına duraksadı. Bu konuya bir şeyler daha ekleyip eklememeyi düşündü. Yoldaşlar olarak kenetlenmeye ihtiyaçları vardı, Önderliğin yaklaşımı derslerle doluydu. Fakat şuan sözü çok uzatmak yerini bulmayabilirdi. Battaniyenin tüyleriyle uğraşmayı hala sürdürüyordu.*

*-Afallamıştık resmen. Ama her nasılsa bu durum kısa sürdü. Önderlik öyle doğal, öyle sevgi dolu yaklaşmıştı ki kendiliğinden rahatlamıştık. Sanırım biz daha resmi ve mesafeli bir Önderlik hayal etmiştik. Karşımıza sıcak ve sevgi dolu, seni gördüğüne sevinmiş bir yoldaşın vardı. Bize bu havayı vermişti. Önce bana adımı, kodumu ve nereli olduğumu sordu. Nereli olduğumu söylediğimde, Önderlik bana, “Öyle mi, sizin köyü biliyorum” demişti. “Siz Türkmen’siniz, ben sizin oralara gelmişim. Sizin köylüler oradaki Kürtlerden daha çok bize bağlılar. Sizin oradaki Türkmenler dürüst ve yiğit insanlardır” biçiminde devam etmişti. Sonra yaşımı sordu, “20 yaşındayım Başkanım” dedim. “Ben de senin yaşlarında bu işlere başladım. Gençsiniz, eğer kişilik dönüşümünü esas alırsanız büyük başarırsınız” dedi.*

Benden sonra Heval Serhat'a dönerek nereli olduğunu ve yaşını sordu. Heval Serhat, Dersim Pertekli ve 24 yaşında olduğunu söyleyince, Önderlik, "askerlik yaptın mı sorusunu" yöneltti. Heval Serhat askere gitmişti. Önderlik, "Niye gidip düşmana askerlik yapıyorsunuz, gelip kendi halkınız için mücadele edeceğinize, gidip düşmana askerlik yapıyorsunuz" dedi. Bu arada Bawer Dersim söz alarak Başkanım Serhat arkadaşın bir abisi 1994'te Dersim'de şehit düştü. Onun kodu da Serhat'tı dedi. Önderlik, Hevalê Serhat ile ağabeyi hakkında biraz sohbet etti. Daha sonra, "Kusura bakmayın arkadaşlar, bu aralar işler çok yoğun onun için gitmem gerekiyor. Birkaç güne kalmaz dönerim. Birlikte yemek yiyip geniş geniş sohbet ederiz. Yeni geldiniz, buraların sıcağına da alışık değilsiniz, biraz zorlanacaksınız, ama bir ay içinde alışsınız. Hadi ben gidiyorum, kendinize iyi bakın." Yani arkadaşlar bu anlattıklarımın hepsi on beş dakikalık, ayaküstü bir merhabalaşmaydı. Serhat Hevalle Önderlikle tanışmış olmanın sevinç ve coşkusunu yaşadık. İnsan yaşadıklarının önemini başta anlamıyor, ders çıkaramıyor. Mesela Önderliğin doğallığını sonradan idrak ettim. Esas gücü, hareketin yürümesi bu doğallıktan kaynağını alıyordu. Sonra gitmeden önce bize, "Kusura bakmayın arkadaşlar" demesi. Doğallık karşdakine verilen değer en güzel ifadesiydi. Fiziki olarak Önderliği görmenin, tanımanın, kucaklaşmanın ve sohbet etmenin yetmediğini anlıyorsun. Önderlikle konuşurken heyecanımız uçup gitmişti. O gidince bir boşluk, bir eksiklik hissettik. Demek ki fiziki tanıma, fiziki yakınlık yetmiyor. Onun felsefesiyle donanıp pratikleşmek gerekiyor. Bana göre Önderliğe yakın olmak, Önderliği tanımak onu yaşamsallaştırmakla ilgilidir. Önderliği görmeden şehit düşen yüzlerce yoldaşımız var. Örneğin Zilan (Zeynep Kınacı) Önderlik sahasına hiç gitmemişti. Bir yıllık gerillaydı. Ama Önderlikle çok güçlü bir bütünleşme yaşadı.

Deniz bir kez daha başını kaldırdı. Tüm arkadaşları, onun anlatımıyla dalıp gitmişlerdi. Hüzünlenmişlerdi. Önderliklerine layık olamamanın eksikliğini hissediyor, öfkeleniyorlardı.

-Heval Deniz, Heval Serhat'a ne oldu?

O soruyu soran Çekdar'dı.

-Eğitimden sonra benim düzenlemem Zagros'a yapılırken onun ki Botan'a yapıldı. Ayrılırken, "2000 yılında Özgür Kürdistan'da Dersim Düzgün Baba'da buluşma" sözünü yinelemiştik. Birbirimize sarılıp

ayrıldık. Ağabeyi 1994'te termal kameralı tank pususunda 22 arkadaşıyla şehit düşmüştü. 24 gerilladan sadece bir arkadaş yaralı kurtulmuştu. Yanılmıyorsam ağabeyinin gerçek ismi Özkan'dı. Onun ki ise Cafer'di. Ağabeyinin silahını ve kodunu almıştı. Ayrılışımızdan altı-yedi ay sonra korucular tarafından Botan'da şehit ediliyor. Şehadetini büyük cihazdan dinlendim. Kabullenmek çok zor oldu.

Deniz'den sonra Önderlik ve Şehitler üzerine bir süre daha sohbet ettiler. Kendilerine göre yeni yılı anlamlandırmışlardı. Özgürlük rüyaları görerek sabahladılar.

Yeni bin yılın bir zorluğu da soğuklardı. Nedense bu yıl çok üşüyorlardı. Kani fazla battaniyelerden mont yapalım önerisi getirmişti. Deniz bir dönem tekstil işinde çalışmış, terzilikten anlıyordu. Çekdar'ın da pratik işlere eli yatkındı. Ancak bu iş için ne iğne, ne ip ne makas, ne de mezroları vardı. Gerillanın, *"yokluktan yaratıcılık doğar"* kuralını uygulayacaklardı. Battaniyelerin kenar dikiş ipi dikkatle sökülürse tekrar kullanılabilirdi. Yanlarında sakladıkları jilet iyi kötü kesmeye yarardı. Kızıl Haç'ın eşofman üstlerini söküp ölçü alınarak battaniyeler uygun şekilde biçilebilirdi. Tüm bunlar olsa bile nasıl dikeceklerdi? Bir kez daha Mehmet Şerif'e başvurdular. Ailesi aracılığıyla bir iğne getiremez miydi? Mehmet Şerif hiç tereddüt etmeden teklifi kabul etmişti. Bir hafta sonra iğne gelmişti. Deniz, Çekdar'ı da yanına alarak eşofman üstü ölçüsünde kesim yaparak mont dikmeye başladı. Battaniden diktiği montu eşofmanın içine yerleştirerek kamufle etti. Basbayağı güzel montlar dikmişti. Mehmet Şerif'in çok güzel bir montu olduğu halde Deniz'in yaptıklarını beğendiğinden kendisi için de bir tane rica etmişti. Onun için de bir tane dikildi. Battaniden arta kalan parçaları da çorap yaptı. Soğuğa karşı önlemlerini almışlardı.

Kütüphane ile ilgili yaşanan bir gelişme de içlerini ısıtmıştı. Uzun süredir Kızıl Haç heyetinin gündemine esir kampına bir kütüphane kurulması talebini taşımışlardı. İdare bu talebe karşı direniyordu. Esir kampında kitabın ne işi vardı? Zaten bunların çoğu okudukları kitaplarla bozulmuşlardı. Bir de içerde okuyacakları kitaplarla mı başlarına dert açacaklardı? Kızıl Haç heyeti bu konuda çaba sahibi olmuştu. En son idare, *"biz kitap falan getirmeyeceğiz ama siz getiriyorsanız getirin"* deme noktasına gelmişti. Heyet de kendi imkanlarıyla kitap toplamaya başlamıştı. 2000 yılının başında

topladıkları bir araba dolusu kitapla çıkageldiler. İdare kitaplar için bir yer tahsis etmek zorunda kaldı. Daha önce kadın esirlerin kaldığı, kantinin hemen yanındaki hücre kütüphane yapıldı. Benim duvarlarım örüldü örüleli kitap kokusu ile tanışmış oldu. Ebu Welid isimli esiri kütüphane sorumlusu yaptılar. Kütüphane talebini hep gündemde tutan PKK'li esirler kütüphaneden fazla yararlanamayacaklardı. Çünkü kitapların tümü Arapça ve Kürtçenin Soranca lehçesinde yazılmış olanlardı. Soranca yazılı olanlar da Arap alfabesiyle basılmıştı. Güney Batı dedikleri Kürdistan parçasından olanlardan Delil Porspi ve Ömer dışında diğerlerinin Arapçası zayıftı. Cudi ise idare nazarında Kuzey'dendi. Bir süre Türkçe ve Latin alfabesiyle basılmış kitap taleplerini Kızıl Haç'ın gündeminde tutsalar da idareye kabul ettiremediler. Bunu kendilerine fazla sorun yapmadılar. Kendileri pek yararlanamasa da yürüttükleri diplomasi bir sonuç daha almıştı. Son üç yılda direnişleriyle baskıların azalmasında ve yaşam koşullarının düzelmesinde önemli rol oynamışlardı. Tüm esirler de bunu biliyor ve saygı duyuyorlardı. Kendilerini ve Hareketlerini belli ölçüde Kızıl Haç'a, Mehmet Emin Surçî'nin ifadesiyle *"ecnebilere"* anlatabilmişlerdi. Elbette idareye de kendilerini kabul ettirebilmişlerdi. Kütüphane de bunun bir sonucuydu. Kani'nin deyiimiyle varsın okumasınlardı. Zaten okumayı da pek sevmezdi.

## 21-Here Xayîn

Battaniyeden diktikleri mont ve çorapların da yardımıyla bir kış daha atlatıp bahara girmişlerdi. Bu Newroz'da da Akre Kaymakamı bayramlarına gelmemişti. Her Newroz Cudi bunu hatırlayıp Kemal'e hatırlatacaktı. Kemal'in bu yılki cevabı, *"Kardeşliği tek bayramlıkmış, ben ne yapayım"* biçiminde olmuştu.

Bahar aylarında esirlerin bir alışkanlığı pencereden dışarıya bakarak doğanın dönüşümünü duyumsamaya çalışmaktı. Pencere kenarında görebildikleri kadar Akre Dağı'na bakıp sigara tütürmekten ayrı bir zevk alıyorlardı. Dağları özledikleri her halinden belliydi. Dağ, özlem ve umutlarının toplamıydı. Pencere kenarında en çok sigara tüketen Cudi'ydi. Şahin Bozova bu ünvanı ondan alacak gibiydi. Kaval kemiği kendiliğinden kaynadığından aksayan Şahin sessiz biriydi. Sesini en az duyduğum esir oydu. O bakıp durduğu Akre ve Pires Dağı'yla konuşur, içini benim duvarlarıma değil onlara dökerdi. 7. koğuş penceresinden sadece Akre Dağı'nın bir parçası görünürken 5. koğuştan Pires Dağı'nın ucunu görmek de mümkündü. Şehir de daha fazla görülüyordu.

Havanın ısınmaya başladığı günlerdi. Şahin, öğle üzeri pencere kenarındaki yerini almış evlerin avlularında yaprak açmış ağaçları, çıplak Akre dağı eteklerini ve onun arkasında ucunu gösteren Pires Dağı zirvesini izliyordu. Bedeni bende, ruhu oralarda geziniyordu. Avluya girip idare binası önünde duran araç onu zirvelerden alıp getirdi. Gayri ihtiyarı gözleri araca kaydı. Araçtan inenlerin beşinin üzerinde gerilla giysisi vardı. KDP ile bir çatışma olmadığından bu beklenen bir şey değildi. Ancak giyim gerilla giyimiymiş. Peşmerge onları banyonun bitişiğindeki hücrelere doğru götürüyordu. Şahin hemen arkadaşlarına seslendi;

*-Heval çabuk gelin, şunlara bir bakın. Gerilla giyimli beş kişiyi hücreye götürüyorlar.*

Kani, Cudi, Deniz ve Kemal peşpeşe sorular sordular;

-Ne zaman geldiler?

-Bizim arkadaşlar mıydı?

Şahin soru yağmuruyla baş etmeye çalıştı;

-Az evvel getirdiler. Gerilla tarzı giyinmişlerdi. Giysileri oldukça yeni ve temizdi. Rahat hareket ediyorlardı. Onun için bizim arkadaşlar olmayabilir. Çünkü peşmerge esir aldığı gerillanın giysisini bile ganimet olarak alır. Bunların yeleklerine dahi dokunulmamıştı. Eğer ki bizim arkadaşlarsa teslim olmuşlardır.

Ömer'in buna itirazı vardı. Teslim olsalardı onları buraya getirmez direk Zavite'ye götürürlerdi.

Şahin giyimlerinden ve rahat hareket etmelerinden şüphelendiğini tekrarladı. Her ne ise birkaç güne kalmaz öğrenirlerdi. Ancak bu tahmin ve yorumlarda bulunmalarına engel değildi. Pencereden olup biteni gözleyerek tartışıyorlardı. Öğle vakti peşmergenin hücredekilere yemek götürdüğünü gördüler. Yemekten sonra satranç ve tavlâ götürüldü. Bu muamele teslim olduklarına dair kanaati güçlendirdi. İkinci vakti hücreye konulnlardan birinin dışarı çıkarıldığını ilk gören Cemal olmuştu. Cemal'in uyarmasıyla arkadaşları pencere kenarında toplanıp hücreden çıkarılanın kim olduğunu anlamaya çalıştılar. Hücreden çıkarılan kişi peşmerge refakatinde idare bölümüne götürülüyordu. Gerilla olduğu kesin gibiydi. İçlerinden onu tanıyan çıkmamıştı.

İlk götürülen geri getirilirken ikincisi hücreden alındı. Deniz, Serhildan ve Delil Porspi onu tanımışlardı. "Bu bizim Piling Çelê'dir" demişlerdi. Piling Çelê, idareye götürölüp getirilene kadar onunla aynı bölükte kaldıklarını, genç yaşta mücadeleye katılan eski bir gerilla olduğunu, öyle kolay teslim olacak biri olmadığını anlattılar. Peşmerge, Piling Çelê'yi geri götürüp üçüncü esiri aldı. Deniz, Serhildan ve Delil Porspi onu da tanımışlardı. "Bu bizim Sadun Çelê'dir" demişlerdi. Sadun da onların bölüğündendi. 1990'ların başında katılmış, 1993'te Zelê'de bulunduğu uçaksavar mevzisi uçak saldırısının hedefi olmuş, sol eli bilekten kopmuş, buna rağmen dağda mücadeleye devam etmiş gazi bir gerillaydı. O da öyle kolay teslim olacak biri değildi. Sadun ve Piling kafalarını iyice karıştırmıştı. Bir yandan tanıdıkları kadarıyla Sadun ve Piling gerilladan kaçıp KDP'ye sığınacak kişilikler değil derken, diğer yandan rahat hareket edişlerine, peşmergenin onlara misafirleriymiş

gibi davranışına bir anlam veremiyorlardı. Hücre ile idare bölümü arasında gidiş gelişlerinde bile peşmerge ile ilişkilerinde bir ciddiyetin olmadığı gözlerden kaçmamıştı. Teslim olmuş olabilecekleri ihtimali daha ağırlık kazanırken, bu sefer PKK ile KDP arasında bu süreçte çatışma olmadığı akıllarına geliyordu. Net bir kanaate ulaşamıyorlardı. Hücreden alınıp idare bölümüne götürülen dördüncü ve beşinci esiri de içlerinden tanıyan çıkmamıştı.

O akşam gündemleri getirilen beş esir olmuştu. Deniz, Sadun ile Piling'in kaçmış olabileceğini düşündükçe adeta kahroluyordu. Dağda güvendiği, canını emanet ettiği, birlikte eylemlere gittiği arkadaşları, yıllarca bin bir zorluğa göğüs germiş, emek ve çaba harcamış, fedakârlıklarda bulunmuş bu arkadaşları gerçekten gelip KDP'ye teslim olmuş olabilirler miydi? Bir iki gün sonra durumları netleşirdi elbette. İdare onları hep hücrede tutacak değildi. Onlara 5. koğuş mu yoksa 6. koğuşumu tercih ettiklerini soracaktı. Direniş ile teslimiyet arasında yapacakları tercihle durumları ortaya çıkardı. Bunun için de çok beklememişlerdi. Üçüncü gün hücredeki 5 kişi bir kez daha tek tek idareye çağırıldı. Daha sonra topluca 6. koğuşa nakledildiler. Onlara dair beslenen azıcık umut da uçup gitmişti. Teslim oldukları, teslimiyeti kabul ettikleri açıktı. 5. ve 6. koğuş yan yanaydı. Onları pencereye çağırıp konuşmak mümkündü. Delil Porspi ve Serhildan böyle bir düşünce ileri sürmüşlerdi. Arkadaşları 6. koğuşta yanlarından kaçıp teslim olanların idareyle işbirliği yaptığından hareketle bu fikre karşı çıkmışlardı. Biraz daha sabırlı olmak gerekirdi.

6. koğuşta kalanlar günlük tuvalet ihtiyacını gidermeye giderken 5. koğuşun penceresinin önünden geçerlerdi. El yüz yıkanan çeşme de 5. koğuşa yakındı. Tuvaletle götürülürken veya el yüz yıkanırken konuşmak için bir fırsat yakalayabilirlerdi. Aradan birkaç gün geçmişti ki, ellerine böyle bir fırsat geçti. Sadun'u çeşmede el yüz yıkarken yakalamışlardı. İlk seslenen Delil Porspi olmuştu;

*-Heval Sadun hayırdır, siz neden teslimiyetçilerin koğuşuna gittiniz. Yoksa siz gerilladan kaçıp KDP'ye teslim mi oldunuz?*

*-Yok Heval, biz kaçmadık, dedi Sadun, Delil ve Deniz'e bakmadan.*

*-Esir mi alınıldınız? diye ikinci soruyu sordu Deniz.*

Ona da “yok” diye yanıt verdi Sadun. Başını kaldırıp Delil ve Deniz’le göz göze gelmekten kaçınıyordu. Bu tavırları, kaçamak yanıtları ve adeta konuyu muallakta bırakmak istemesi Deniz’i öfkelenlendirmişti. Kızgınlığını belli ederek;

*-O değil bu değil, peki mesele ne?*

*-Bizim mesele biraz karışıktır, boş ver gitsin.*

Sadun’un bir an önce aradan ayrılıp gitmek istediği belliydi. Deniz o gitmeden birkaç şey söylemek istedi. Sadun’dan kaldıkları koğuştaki 18 arkadaşla direndiklerini, kendilerinden kaçıp giden, teslim olan kişiliklerle kalmalarının yanlış olduğunu; kaçıp teslim olmamışlarsa yerlerinin yanları olduğunu, onurlarını ve yıllarca harcadıkları emeğe sahip çıkmaları gerektiğini, Piling ve diğer arkadaşlara da bu mesajlarını iletmesini istedi. Sömürgecilerle işbirlikçilik yapmak onlara yakışmazdı.

Sadun başı önünde sessizce dinlemekle yetindi. Süreleri dolunca hemen koğuşa yöneldi.

Bir gün sonra tuvalet ihtiyacı için tekrar avluya çıktıklarında Kani, Ali Kelar’ı kaş göz işaretiyle çeşme başına çağırdı. Yeni gelen grup hakkında bildiklerini sordu. Ali, son birkaç günde öğrendiklerini bir çırpıda anlattı. Sonraki günlerde 6. koğuştaki yurtsever halktan insanlardan bilgi almaya devam ettiler. Gelenlerin hikayesini az çok artık öğrenmişlerdi.

Sadun ve Piling’i tanımışlardı. Diğerleri Delilê Reş, Azad ve Erdal isimli gerillalardı. Delil ve Azad aslen Amed’li ama Mersin’e göç etmişlerdi. Gerillaya da oradan katılmışlardı. Erdal ise Mardinliydi. Beşi de Zagros eyaletinin gerilla gücündendi. Xakurkê’deki terzihanede dikilmiş olan gerilla elbiselerini Zagros gücüne götürmekle görevlendirilmişlerdi. Yola çıkmadan kendilerine de birer takım diktirip giymekten imtina etmemişlerdi. Katırları yükleyip yola koyulmuşlardı. Gidecekleri yer bir günlük yürüyüş mesafesindeydi. Güzergahlarındaki tek riskli bölge olan Ava Hacıbeg’i geçseler yerlerine sorunsuz ulaşırlardı. Hacıbeg Suyu ve neden riskli olduğunu 5.koğuştaki esirler biliyordu. Deniz, Delil ve Serhildan zaten o bölgede kalmışlardı. Hatta 1997’de Deniz ve Delil’in de içinde olduğu bir grup gerilla, yüklü 14 katırla geçmişlerdi. Deniz bu anısını birkaç kez anlatmıştı. Hacıbeg, devletlere göre Türkiye ile Irak’ın, Kürtlere göre ise Kuzey ile Güney’in sınırındır. Kuzey tarafında

suya 15 dakika mesafede Gerdi aşiretine bağılı koruculuğı kabul etmiş bir köy ve karakol vardır. Güney tarafında ise suya yakın peşmerge köyleri bulunmaktadır. İşin ters tarafı Xakurkê ile Zagros eyaleti arasındaki neredeyse tek geçiş noktası olmasıydı. Türk ordusu gerillanın bu güzergahı kullandığını bildiğinden sık sık pusulama yapıyordu. Gerilla geçmeden mutlaka küçük bir grupla öncelikle keşifte bulunurdu. Bu riskli bölgeyi geçmek dört-beş saatlik yürüyüşü gerektiriyordu. Yani su gece yarısı geçilirse gün ışımadan tehlikeli bölge geride bırakılabilirdi. Gerilla eğer geçecekse saat 24'te mutlaka suyu aşmaları gerekirdi.

Deniz anlattığı anısında, suyu geçiyorlar ama tehlikeli bölgenin dışına çıkamıyorlar. Un, yağ şeker gibi erzak yüklü katırların inadı tutmuş, yürümemişlerdi. Gün ışımaya başladığında Türk ordusuna ait karakol tepecileri ile korucu köylerinin görüş menziline girmek üzereler. Hareket etmeleri halinde görüntü vermeleri kaçınılmazdır. Oradaki bir çatışmada kurtuluş ise neredeyse imkansızdır. Katırların yükünü indirip kayaların arasına gizleyerek şanslarını denemeyi tercih etmişler. Yüklerini indirdikleri katırları kendilerinden biraz uzakta bağlayıp eller tetikte mevzilenmişler. Tüm günü güneş altında neredeyse kımıldamadan geçirmişler. Öğleye doğru korucu köyünden kadınlar gelip hayvanları için etrafta palamut toplamışlar. Onları nefeslerini tutarak izlemişler. Sonlarının geldiğini düşünmüşler. Kadınlar ayrılıp gittikten sonra düşmanın üzerlerine gelmesini beklemişler. Karanlık çökene kadar gelen olmayınca, *“Ya kadınlar bizi fark etmedi yada fark edip kimseye söylemediler”* deyip katırlarını yükleyip yola yeniden koyulmuşlar.

Sadunların grubunun başına gelen de benzerdi. Katırların yine inadı tutmuştu. Yürüyüşleri ağırlaştığından Ava Hacıbeg'i ancak sabaha doğru geçmişlerdi. Ancak tedbir almak yerine yola devam etmişlerdi. Türk askerlerinin görüntülerini almasıyla operasyona başlamaları bir olmuştu. KDP ile bir süredir çatışma olmadığından Türk askerinin operasyonundan kurtulmak için Güney'e geçmişler. Kurtulduklarını zannedip yollarına devam etmişler. Halbuki Türk ordusu ve korucular kendi tarafında stratejik noktaları tutarken, öbür tarafta peşmergeyi harekete geçirmişlerdi. Peşmergenin kendilerine doğru geldiğini fark ettiklerinde manevra yapma imkanları artık yoktur. Çatışmayı da göze alamamışlar.

Kendilerini silahlarıyla, katırlarını yükleriyle birlikte teslim ediyorlar. Peşmerge aynı gün onları arabaya bindirip Akre'ye gönderiyor.

Deniz, *“başka zaman olsa bu arkadaşlar çatışır teslim olmaz”* diyordu. Önderliğin esareti sonrasında yaşanan gelişmeler ve geri çekilme kararının gerillada da kırılmalara yol açtığını düşünüyordu. Bir gaflet ve teslimiyet yaşamışlardı ama bunu derinleştirmenin önüne geçmek gerekirdi. Bu mücadeleye 7-8 yıl hizmet edip, onca yokluğa, zorluğa ve acıya katlanıp düşmek, teslimiyete gitmek kabul edilecek bir şey değildi.

Ali Kelar'a onları yanlarına gelmeleri için ikna etmeye çalışmasını söylemişlerdi. Deniz, Delil, Şahin ve Kani başta olmak üzere 5.koğuş, 6.koğuşun tuvalet ihtiyacı saatinde adeta teyakkuzdaydı. Belki Sadun ve Delil'le konuşma imkanı bulurlar da bu teslimiyetçi tavırdan dönmeleri için iki laf söylerlerdi. Ama ne Sadun, ne Delil ne Piling ne Azad ne Sidar çeşmeye gelmişlerdi. İsimleri ile çağrıldıkları halde dönüp bakmıyorlardı. Ali Kelar en başta, *“Umudum yok, gelmezler”* demişti. Sonra, *“dönme gücünü kendilerinde bulamadıklarını, yüzlerinin tutmadığını”* söylemişlerdi. Bir haftayı bulan çabalarına, Sadun'un kaş göz işaretiyle, *“konuşmak istemiyoruz”* demesinden başka yanıt bulamamışlardı. Ali Kelar haklı çıkmıştı.

Bu arada Mayıs ayıyla birlikte havalar ısınmış, sıcaklar kendini iyiden iyiye hissettirmeye başlamıştı. Newrozla başlayan bahar mevsimi her zaman esirlere zor gelmiştir. Dışarıda bu aylarda kış kamplarından çıkılır, eylem planlamaları yapılır, mücadeleye ivme kazandırılırdı. Hele Mayıs'a ayrı bir önem atfedilirdi. PKK, bir bütün şehitlere adanmış, şehitler ayı diye karşıliyordu.

6 Mayıs günü her hafta yaptığı gibi Deniz, Kani'yi traş ediyordu. Esirler haftada bir gün bireysel temizliklerini yapardı. İdare sadece o gün traş malzemelerini verirdi. Traşta kullandıkları permatikler Kızıl Haç'ın paketine dahildi. Ancak idare permatikleri yanında tutar, haftada bir gün içeri verirdi. Deniz hem arkadaşlarının saç traşını yapar, hem de sol gözü görmeyen Kani'nin sakalını traş ederdi. Sabah saat 10 gibi çoğu esir traş olurken Delil Porspi, Cemal ve Seyfi daha sonra traş olacaklarını belirttiler. Deniz, Kani'nin sakalını köpüklerken peşmerge kapıyı açıp Delil Porspi'yi idareye çağırdı. Ondan on beş dakika sonra Cemal, bir süre sonra ise Seyfi çağrıldı.

Bu üst üste çağrılmalar Cudi'yi biraz işkillendirdi. Ne oluyor der gibi yüzü köpüklü Kani'ye baktı.

Kani;

*-Herhalde rutin soru içindir, dedi etrafında olan arkadaşlarının duyacağı şekilde.*

İdare 6 ayda bir esirleri çağırıp PKK'ye gidip gitmeyeceklerini sorar, kararlıklarını test ederdi. Doğrusu PKK'li esirlerin bu kadar direneceklerini de tahmin etmemişlerdi. Mülazım Aşur esirlerin kendilerini uzun vadeli bir direnişe hazırlamadıklarının farkındaydı. Örgütüyle, halkıyla bağı koparılmış, kendini düşünsel olarak besleme imkanları olabildiğine sınırlandırılmış ve iç örgütlülüğü zayıf bir bünyenin uzun süre direnemeyeceğini hesaplıyordu. Delil Porspi'nin esaretinin ilk günlerinde TV'ye çıkıp söylediklerini de biliyordu. Hala direnenlerin koğuşunda ne yapıyordu?

Delil kendisine yapılan teklife hazır gibiydi. Apo'nun Türkiye'ye esir düşmesiyle PKK'nin artık bittiğini, en son esir alınan beş gerillaya baktığında bunu çok net gördüğünü, uzun süredir teslim olmayı düşünse de karar veremediğini, koğuşta onun gibi düşünen başkalarının da olduğunu soluk almadan söylemişti. Önce Cemal, sonra Seyfi çağırılmıştı. Delil'e katılıyorlardı. Ama onlar gibi düşünen başka arkadaşları da vardı. Peş peşe Ömer, Sabri Maraş, Rıfat, Çekdar, Serhildan ve Kamuran getirildi. 15 kişilik koğuşun yarısı idareydi. Teslimiyeti kabul ediyorlardı. Delil Porspi geri kalanları da ikna edeceklerini, etmeyenleri koğuştan atacaklarını, Akre'de direnen bir koğuş olmayacağını söylüyordu. Mehmet Emin Surçî'nin ağzı kulaklarındaydı. Altı ayda bir üstlerine direniyorlar raporu vermekten sıkılmıştı. Mülazım Aşur'a göre ise bu onun incelikli, sabırlı ve kurnazca politikasının bir sonucuydu.

Kani'nin traşını bitiren Deniz dayanamayıp pencereden idare bölümüne bir göz attı. Delil'i çay içip bir şeyler anlatırken gördü. Hemen arkadaşlarına dönerek;

*-Arkadaşlar bu alçaklar gidip teslim olmuş, dedi.*

Koğuşta kalan 9 esir pencereye koştı. Delil'in neşeyle bir şeyler anlattığını gördüler.

Kani;

*-İçlerinden bazıları teslim olsa da hepsi birden olacak değil herhalde. Hele Ömer'dir, Cema'l'dir, Seyfi'dir harekete bağlı insanlar.*

Deniz ilk söylediğinde ısrar etti;

*-Heval Kani, baksana Delil'e nasıl neşeli konuşuyor. Hem idare ne zaman bizi çağırıp da çay, sigara ikram etmiş. Bunlar topluca teslim olmuşlardır ve bu pislik yüz­süz Delil'in başı altından çıkmıştır.*

Cudi de henüz tereddütlüydü;

*-Arkadaşlar öyle şeyler söylemek için acele etmeyelim. Koğuşa döndüklerinde ne olduğunu öğreniriz. Böyle dokuzunun birden teslim olduğunu ben de zannetmiyorum.*

Yaklaşık bir saat bu yönlü tahmin ve yorumlarda bulundular. Saat 12'yi geçiyordu. İdarenin çağırdığı bu 9 kişiyle konuşması iki saati aşmıştı. Süre uzadıkça teslim olmuş olabileceklerine dair tahmin bir yargıya dönüşüyordu. Deniz henüz sakal traşı olmamıştı. Traş olmak için pencerenin kenarından ayrıldı. Yüzünü köpüklerken idarenin koğuşlara taktığı hoparlörden, “*Here xayin here here baxte riya min bi te naye*” (Git hain git, sana güvenim kalmadı) şarkısı çalıyordu. Tam da hele şarkının sözlerine bakın diyecekken Kani'nin sesini duydu;

*-İdareye çağrılanlar geliyor, diyordu.*

Bu arada kapı açıldı ve gidenler içeri girdi. Deniz bir aynadaki köpüklü yüzüne, bir gelenlere bir de çalınan şarkıya baktı. Sanki idare o şarkıyı bilinçli çaldırıyordu. Belki de sahneledikleri oyuna fon müziği olarak düşünmüşlerdi. Gelenlerin hemen ardından mutfakçı Recep amca kuru fasulye ve pilav karavanlarıyla kapıda bitmişti. Yemeği alırlarken oldukça neşeliydiler. Aralarında kasten keyifli keyifli sohbet ederlerken yemeği tabaklara koyup sofrayı kuruyorlardı. Gelen yemeğin peşmerge için özel olarak pişirilen karavanadan olduğu dikkatlerden kaçmamıştı. Abartılı neşeli halleri önceden birikmiş tepkiyi patlama noktasına taşıyordu. İdarenin çağırmadığı dokuz esir, gelip yemeğe oturanları bu patlamaya hazır öfkeyle izliyorlardı. Bardağı taşıran Delil Porspi'nin kahkası olmuştu. Oturup traş olmakta olan Deniz ayağa kalkarak bağırırdı;

*-Alçaklığın bu kadarı yeter ulan!*

Yüzünün sol tarafı hala köpüklüydü. Sağ elinde permatığı sıkı sıkıya tuttuğu halde öfkeden titriyordu. Gözlerinden adeta ateş fışkırıyordu. Ömer, Rifat, Çekdar, Sabri ve Serhildan başlarını önlerine eğerken Delil, Cemal ve Seyfi başlarını çevirip ters ters bakmışlardı. Deniz soluklanıp devam etti.

*-Bu alçaklığınızı kabul edeceğimizi sanıyorsanız, yanılıyorsun.*

*-Bize ucuz kahramanlık taslama lan! Alçak da sensin ...*

Delil’di karşılık veren. Daha lafını tamamlamadan Kani ani bir refleksle üzerine atılmıştı. Delil, yüzünde patlayan yumruğa yanıt verme fırsatını bulamamıştı. Onun yardımına Cemal ve Seyfi koşmuşlardı. Kani’yi ise korumaya Kemal ve Xeyri Rus koşmuştu. Kemal tek yumrukla Seyfi’yi yere sermişti. Ortalık ana baba gününe dönerken, Ömer, Çekdar, Rifat, Sabri ve Serhildan kenara çekilip sinmişlerdi. Tekmeler havada uçuşup yemekler etrafa saçılırken, onlar beti benzi solmuş ürkekçe kavgayı izlemeye koyulmuşlardı. Deniz yere devrilen Delil’e dört yıldır içinde biriken öfkeyle çullanmış, yumruk üzerine yumruk sallıyordu. Cemal, fırsatını bulup Deniz’e bir yumruk atınca, Deniz elindeki jileti suratına geçirdi. Cemal’in yüzü kulağının dibinden çene altına kadar kesildi. Bu arada jilet ters dönüp Deniz’in sağ elinin başparmağını da kesmişti. Kanı gören Çekdar, Ömer, Sabri, Rifat ve Serhildan daha da sindiler. Kamuran ise bir fırsatını bulup pencereye koşmuş peşmergeye, “*bizi kurtarın*” diye yalvarmıştı. İçerdeki arbede zaten peşmergenin dikkatini çekmişti. Çoktan hazırlanmış gibi silahlarının namlusuna mermiyi sürüp emniyetini açtılar. Peşmerge kapıya dayanıp açarken teslim olanlardan kavgaya karışmayanlar kendilerini hemen dışarı attı. Delil, Cemal ve Seyfi kendilerini zor bela kurtarmışlardı. Ayakkabılarını dahi alamamışlardı.

Teslim olanlar birbirilerini ite kaka kaçıırken, arkalarında savaş alanına dönmüş bir koğuş bırakmışlardı. Deniz’in parmağından ve Cemal’in yüzünden akan kan her tarafa bulaşmış, yemekler etrafa saçılmış, üzerindeki elbiseler yırtılmıştı.

Koğuştaki gürültü diğer koğuşlardan da duyulmuştu. Neredeyse tüm esirler pencerelere yığılmış, olup biteni anlamaya çalışıyorlardı. Müdür ve mülazımları da telaşla koşturup gelmişlerdi. Teslim olanlar hala

avlıdaydı. Müdür hiçbir şeyden haberi yokmuşçasına 5.koğuşun penceresi önüne gelip sormuştu;

-Hayırdır arkadaşlar, ne oldu?

Kemal adeta o ani patlamalarından birini yapmak için bu anı bekliyordu;

*-Teslim olan bu alçakları hangi cesaretle yanımıza geri gönderiyorsun. PKK'nin teslimiyete tahammülü olmadığını en az bizim kadar sende biliyorsun. Herhalde senin amacın bizi birbirimize öldürtmektir. Ama bu senin yanına kar kalmayacak Mehmet Emin Surçi, hesabının birgün sorulacağını unutma.*

Müdür aradan sıyrılmak istiyordu. Olayda kendisinin bir suçu olmadığını söylüyordu. Teslim olanlar artık PKK'li olmadıklarını söyleyince onları 6.koğuşa vermek istemiş ama bunlar kabul etmemişti. Onları, *"aha kendileri de burada"* diye işaret ediyordu. *"Biz koğuşumuza gideceğiz, kalanlar bize katılmazsa kulaklarından tutup dışarıya atarız"* demişlerdi. Müdürün ısrarlı uyarılarını dinlememişlerdi. Doğruydı doğru olmasına da onların, *"direnenlerin koğuşunu tümünden teslim edeceğiz"* dediklerinde nasıl heyecanlandığını, bunu başaracaklarına inandığını es geçiyordu. Hatta onları cesaretlendirmişlerdi. Aşur, *"Bunları hal edersek artık Akre'de direnenlerin koğuşunu bırakalım, direnmeye cesaret eden çıkmayacak"* demişti Müdüre. Delil onları koğuşa gönderirken, çok güzel görünen planları beş dakika içinde boşa çıkmıştı ama koğuşu ikiye bölmeyi başarmışlardı. Bu da hiç fena değildi. Yüzü kesilen Cemal hemen hastaneye kaldırılmıştı. Deniz'in de parmağından bir parça et kopmuş, jilet kemiğe dayanmıştı. Arkadaşları tüm çabalarına rağmen kanı durduramamışlardı. Müdür onu da revire götürüp parmağına pansuman yapmayı önerdi. Ne Deniz ne de arkadaşları bunu kabul etmeye yanaşmadı. Deniz, ilk harekete geçen olduğu gibi Cemal'in yüzünü kesen de oydu. Teslim olanlar bunu mutlaka idarenin kulağına fısıldamışlardı. İdarenin ne yapacağı belli olmazdı. Daha az evvel bir boğazlaşma ortamı yaratmışlardı. İdare oksijen, tentürdiyot, pamuk, sargı vb. versindi, gerisini onlar hal ederdi. Müdür, önerisinin neden kabul edilmediğinin farkındaydı. Onun için esirlerin kaygılarını gidermeye çalıştı;

*-Size namus sözü veriyorum, Deniz'e el sürülmeyecek, revirde tedavisi yapıp getirilecek demişti.*

Müdürün sözü elbette kaygılarını gidermeye yetmezdi ama Deniz'i revire gönderdiler. Başta Dr. Ahmet olmak üzere diğer peşmergeler daha saygılı ve ilgili bir tutum sergilemişlerdi. Bunda sadece ilkeli ve cesur oluşlarına gösterilen bir saygı kadar, ileride gerçekten hesap sorulacağına dair korku da vardı. 5. koğuşun direnişi bırakmayacağı kanaati onlarda yer etmeye başlıyordu. Kendine pek sevdalı Mehmet Emin Surçi de daha dikkatli olacaktı.

Güney Kürdistan zindanlarında benim bildiğim kadarıyla bu ihanete karşı alınmış en net tutumdur. Bir ilkti. Benim duvarlarım böyle birgüne tanıklık ettikleri için onurlandılar. Daha fazlasını söylersem ayıp etmiş olurum. Daha fazlasını zaten diğer koğuşlardaki esirler söylüyordu. Birbirlerine anlatırken benim tanık olduğumun ötesine geçtiler. Gelen ziyaretçilere anlatırken de her biri meşrebince katkısını yaptı. Bence ilkeli ve cesur tutumu övmenin bir sakıncası yoktu. Ancak ortadaki trajik durum ıskalanıyordu. 5. koğuştaki birkaç esiri kahramanlaştırmaya ihtiyaç duyuluyordu. Bu ihtiyaç tecrübe edebildiğim kadarıyla bir zayıflığa, özgüven eksikliğine ve kendi özgücüne inanmamaya işaret ediyordu. Bir Kürt hareketi diğerlerini kendine biate zorluyor ve bunun için çirkin oyunlar tezgahlıyordu. Bunlar için trajik yönleriydi bence. Hele kahramanlaştırılanların gafleti... İlk günlerde bunu kendileri de kabullenmediler. Öfkeleri o kadar güçlüydü ki pencere önünden ayrılmayıp, olaki teslimiyetçiler oradan geçer de yüzlerine tükürürler diye beklediler. Ama onlar adeta gizlenerek tualete gidip geliyorlardı. Ömer, Çekdar ve Sabri vicdanen hiç de rahat olmadıklarını belli ediyorlardı. Zokayı yuttuktan sonra bunun pek bir önemi yoktu. İşte arkana bakmadan, elbise ve ayakkabını almadan kaçıp giderdin. Daha sonra peşmerge aracılığıyla bu kişisel eşyalarını istediklerinde 5.koğuş, *"örgüt malı ve değeri"* diyerek vermeyecekti.

Kalanlar bir süre sonra gidenlerin planını boşa çıkarmanın rahatlığını yakaladılar. Hızlı davranıp net tavır almakla iyi yaptıklarını teyit ettiler. Sonra gidenlerin başını çeken Delil, Cemal ve Seyfi'nin baştan beri duruşlarıyla örgütsel yaşamın oturmasına engel olduklarını, Kamuran ve Rifat gibi zayıf kişilikleri etkilediklerini birbirlerine hatırlattılar.

Örgütsel yaşam oturtulmadığı için esaret altına alınmayla kırılmayı yaşayan bireylerin toparlanamayıp teslimiyete gittiği sonucuna vardılar. Baştan beri, “*böyle de direnilir*” yaklaşımı bir gafletti. “*Uzun süre kalınamayacağı*” görüşü bir gafletti. Örgütlenme ve örgütsel yaşam olmadığı için ruhta teslimiyeti yaşayan kişilikler netleştirilmemişti. Kendileri burunlarının ucunda bir tasfiye planı geliştirirken bile haberdar olmamışlar. Son ana kadar da Cudi ile Kani böyle toplu halde bir teslimiyetin gerçekleşmiş olabileceğine inanmamışlardı. Deniz de her ne kadar Delil Porspi’nin direniş maratonunu kaldıramayacağını tahmin etse de eğilimini böyle örgütleyeceğini öngörememiş, örgütlerken fark edememişti. Buna cesaret edebileceğini dahi tahmin etmemişti. Ömer, Çekdar ve Sabri’nin bu kişiliğe nasıl uyduğunu çözemiyor, çözse de sindiremiyordu. Önderliğin esaretini duyduğunda kafasını duvarlara vuran Ömer, ablası Şehit, ağabeyi gerilla Ömer, mücadelenin her alanında akrabaları olan Ömer, Önderlik eğitimini alan Ömer, hep saygı duyulup el üstünde tutulan Ömer... Hangi zaafların seni o soysuzların ağına düşürdü diye kendi kendiyi tartışıyordu. Sonuçta eğer bu Delil, Cemal ve Seyfi üçlüsü böyle bir şeye cüret etmişlerse demek ki direnişte ciddi bir zaafiyet vardı. Buna bir çözüm bulunmalıydı.

Bu tartışmalarını bir toplantıya taşıdılar. Toplantıyı açan Kani, kalan arkadaşlarına tek tek bakmıştı. Gidenlerin amacının aslında direnişin kendisini tasfiye etmek istediğini, direniş tasfiye olursa kendi teslimiyetlerinin meşruiyet kazanacağını düşündüğünü ama bunun boşa çıkarıldığını belirtip bununla da yetinmemek gerektiğini hatırlatmıştı. Cudi, Deniz, Kemal, Şahin, Eyüp, Xeyri Rus, İslam ve Merxas’ın gözlerinde kararlılık görmüştü. Cudi, giden teslimiyetçi tasfiyeci kişiliklere en doğru yanıtın direnişi daha kararlıca yürütüp örgütlemek olduğunu söylemişti. Tümü de buna katılmışlardı. Deniz gecikmiş olmakla beraber daha disiplinli olmanın gereğine dikkat çekmişti.

Toplantının sonucunda Kani ve Deniz temsilci olarak belirlenmişti. Teslim olanların sayısı artmıştı ama esas güç direnenlerdi. Üç yıl önce 90 kişinin birlikte kaldığı koğuşta şimdi 9 kişiydiler. Adım atılacak yer yokken şimdi içerde rahatlıkla volta atabiliyorlardı. Okunacak kitap, yazı yazılacak kağıtları yoktu. Radyo, gazete ve TV’den yoksundular.

Zamanlarını sohbet ederek, satranç, tavla, dama ve domino gibi oyunlar oynayarak geçiriyorlardı.

O günlerde aklımda kalan, kütüphane sorumlusu Ebu Welid'in Türkçe bir kitaptan bahsetmesiydi. Esirler hemen o kitabı istediler. Tuvalet için dışarı çıktıklarında kütüphaneye de uğrayıp kitabı aldılar. Kitabın ismi, "*Operasyon*" du. Yazarının Tuncay Özkan olduğu söyleniyordu. Kitaba ve yazara tepkileri pek olumlu olmadı. Kitap Önderliklerinin esaretini, İmralı Adası'na götürülüşünü ve esaretinin ilk süreçlerini değerlendiriyormuş. Önderliğin teslim olduğu ve PKK'nin bittiği tezini işliyormuş. Şahin bu kitabın Zavite'deki kontralar tarafından özel olarak gönderildiğini iddia ediyordu. Amaç kafalarını karıştırmaktı. Diğer arkadaşları da aynı kanaatteydi. Neden olmasındı!

## 22-Ölüm Orucu

5. koğuş, 2000 yazını 9 kişi olarak karşıladı. Koğuş oldukça geniş geliyordu. Dışarıyla bağlantıları sınırlıydı. Sayının azlığı günlük yaşamdaki tek düzeliği daha fazla hissettiriyordu. Yeni haber, yeni bilgi olmadımı sohbet konuları da aynılaşıyordu. Akşam haberler için hoparlörün kablosunu bağlıyorlardı. Ana başlıkları dinliyor, dikkat çekici bir şey yoksa tekrar söküyorlardı. Çünkü KDP radyosu kara propaganda dışında bir şey vermiyordu. En son Dr. Süleyman'ın (Sait Çürükkaya) kaçışı üzerinden bu propaganda yürütülüyordu. Adeta PKK'den kaçan kaçana havası oluşturmaya çalışılıyordu. Dr. Süleyman ile birlikte Yılmaz Bingöl, Newroz ve 1500 gerillanın Kandil'den kaçıp YNK'ye sığındığını gürültüyle işliyordu.

Dokuzu da kaçışların olabileceğine ihtimal veriyordu. Kendileri de kaçışlara tanıklık etmişti. Nihayetinde devrim bir maratondur ve her katılanın soluğu sonuna kadar koşmaya yetmiyordu. Ayrıca Önderliklerinin esaretiyle özgün ve kritik bir dönemden geçiyorlardı. Tüm bilgi eksikliklerine rağmen bunun farkındaydılar. Son bilgileri Önderliklerine verilen idam cezası ve geri çekilme kararına ilişkindi. Radyolarının alınması üzerinden bir yıl geçmişti. Ne kendi kanallarını ne de bağımsız kanalları dinleyebiliyorlardı. Önderliğin esareti ve tek başına tutulması, verilen idam cezası onları da zorluyor, kaygılandırıyordu. Tüm bunlar saflarda da bir zorlanmaya yol açmıştır diyorlardı. Haliyle kopmalar, kaçışlar olurdu. Fakat bu KDP'nin propaganda ettiği kadar olamazdı. Cudi abartılı haberlerle her karşılaştığında bir yumurtanın padişahın kulağına gidene kadar 100 yumurta olması meselesini anlatırdı. Benden daha fazla duymuş olmalısınız. Hani biri komşusuna tavuğunun altın yumurtladığını ama bunu kimseye anlatmamasını söylemiş. Bir süre sonra padişah adamı huzuruna çağırması; *“Tavuğun yüz altın yumurta yumurtlamış, doğru mu”* diye sormuş. Adam da padişaha halk içindeki abartılı anlatıma dikkat çekmek için bunu uydurduğunu, padişahın duyarken 1 olan

sayısı 100'e tamamladığını söylemiş. Bu PKK'den 1500 kişi kaçtı meselesi de olsa olsa budur diyordu. Ortak kanı Dr. Süleyman ile birlikte 15-20 kişinin kaçmış olabileceği yönündeydi.

Kani, Amed bölgesinde Dr. Süleyman ile kalmıştı. *"Bu kişilik büyük ihtimalle kaçmıştır"* diyordu. *"Kariyerist, kendine sevdalı ve yoldaşlarına komplo kuran bir tip olduğunu"* söylüyordu. Bir keresinde, *"pisliğin tekiydi"* demişti.

Diğer koğuşların ziyaretçileri bu konuda bilgi getireceklerdi. Tüm esirler 5.koğuşun direnişi sayesinde rahat ettiklerini biliyorlardı. Ziyaretçilerinin getirdiği bilgiyi onlarla hemen paylaşırlardı. Bunu direnişlerine destek olarak görüyorlardı. Saygı ve sempatilerini bu tür yollarla ifade ediyorlardı. Haberin yayılışından bir gün sonra Süleymaniye yerlisi olan bir esir, ailesinden öğrendiğini gizliden 5.koğuştakilere aktardı. Kaçış haberi doğrudu ama sayı 1500 değil 300'dü. Cudi, bunun da abartılı olduğunu söyleyip, *"altın yumurta"* hikayesini bir kez daha hatırlattı. Bu 300 Süleymaniye'ye ulaşan sayıydı. Kaçanlar çok daha az olmalıydı. Bir süre sonra daha sağlıklı bilgi de geldi. Dr. Süleyman, Yılmaz Bingöl ve Newroz 15-20 kişiyle birlikte kaçıp YNK'ye teslim olmuştu.

Son dönemlerde yaşamlarının rutinini bozan tek gelişme sanırım buydu. Onun dışında günlük sohbetleri birbirlerine daha önce anlattıkları hikaye ve arzularından oluşuyordu. Öyleki içlerinde en hoşsohbet olan Cudi, bir akşam bir anısını anlatmaya başladığında daha ilk cümlede Kemal;

*-Heval Cudi bu anını biliyoruz, daha önce kaç kez anlattın, demişti.*

Cudi alındığını hissettirerek yanıt vermişti;

*-İyi de ne halt anlatayım Heval? Birbirimize anlatmadığımız hikayemiz, anımız mı kaldı. Bu anıyı belki on kez size anlattım, doğru. Torbamda olan bu. Onun için hiç kusura bakma, dinleyeceksin.*

Ardından Kemal'in yanıtını beklemeden ilk kez anlatıyormuş gibi mümkün olduğu kadar süsleyip püsleyerek anlatmaya devam etti. Cudi ile Deniz üç yıldır yan yana uzanıp uyuyorlardı. Hemen hemen her sabah Deniz önce uyanır, *"rojbaş Heval Cudi"* diye arkadaşını uyandırır. Cudi, sağlık sorunlarının etkisiyle de olsa gerek uykudan yüzü asık ve gergin uyanırdı. Bu gerginlik kısa süreli olurdu. Günlük

yaşama neşeyle katılırdı. Deniz, bu huyunu bildiğinden rojbaş demek dışında sabahları Cudi'ye bulaşmazdı.

Ağustos sıcaklarının sabahın erken saatlerinde bile hissedildiği bir güne Deniz yine rojbaş Heval Cudi diyerek başlamıştı. Cudi rojbaş ters bakışlarıyla karşıladı.

*-Hayırdır, yine neye dellenmişsin? Diye sordu Deniz.*

*-Şimdi sana bir küfür edeyim de dellenmeyi gör.*

*-İyi de bana ne diye küfür edeceksin, başının derdi ne?*

*-Düşündüm de küfür dışında birbirimize söylemediğimiz söz, tartışmadığımız konu, anlatmadığımız anı kalmadı. Bir küfür eksik kaldı. Onu da edeyim de tamamlayayım diyorum.*

Deniz ile Cudi'nin konuşmalarını diğer arkadaşları da duymuştu. Cudi'nin son söylediklerine kahkahayla güldüler. Cudi'nin o sabahki ironik çıkışı yaşamın tekdüzeliğinin ne kadar zorlayıcı olduğunun ifadesiydi. Bu durum Cudi'nin kafasını iyiden iyiye meşgul ediyordu. Kimi kaygılar taşıdığı belliydi. Bir çarşamba günü kahvaltılık olarak verilen yoğurtu hızla yedikten sonra pencere kenarındaki yerini alıp, sigarasını yakmıştı. Avluya alınan ziyaretçileri izliyordu. O gün çocuklar özellikle dikkatini çekmişlerdi. Bir süre öyle düşündükten sonra arkadaşlarına dönmüştü;

*-Arkadaşlar biliyor musunuz benim aklıma ne geldi?*

Kani yanıtı hemen yetiştirmişti;

*-Vallah Heval Cudi senin aklına şeytanlıktan başka bir şey gelmez. Şeytanın aklına geleni bizim gibi fanilerin bilmesi de mümkün değil. Hadi söyle neymiş aklına gelen?*

Cudi tebessümle Kani'yi dinlemişti. Aklına geleni aynı tebessümle anlattı.;

*-Şu ziyarete gelen çocuklar ne kadar temiz ve dünyadan bihaberdirler. Bir de bizim halimiz var ortada. Dünyadan kopuk ve gelişmelerden habersiz yaşıyoruz. Böyle devam ederse ıssız adaya düşmüş insanlar gibi ilkelleşiriz. Beş-on yıl daha böyle kalırsak ilk atalarımıza doğru evrimleşiriz. Ziyarete gelen çocuklar da hayvanat bahçelerinde olduğu gibi penceremizin önüne gelip bize muz, çerez ve sigara atarak*

*eğlenirler. Biz de maymunlar gibi pencereye çıkıp, garip sesler çıkarak, muz ve sigara isteriz.*

Cudi'nin anlattıkları yine onları güldürmüştü. Bu oranda Cudi her zaman olduğu gibi Kani'ye dokundurmadan edememişti;

*-Ama o zaman Heval Kani pencereye aman aman yaklaşmasın. Hem gözü kör hem de boyu kısa. Çocuklar böyle bir yarattığı ilk kez göreceklelerinden korkup kaçarlar, biz de muz ve sigaradan oluruz.*

Başta Kani tüm arkadaşları kahkahayla gülmeye başlamıştı. Cudi'nin bu tür esprileri koğuşun neşesi olup yaşama renk katıyordu. Fakat somut bir gerçeği de ifade ediyordu. Dünyadan kopukluk ve gündelik yaşamın tekdüzeliği etkisini iyiden iyiye hissettiriyordu.

Ağustos'un cehennem sıcakları yerini Eylül'ün serin havasına bırakırken, diğer esirlerin ziyaretçilerinden öğrenip aktardıkları bir haber canlarını sıkırmıştı. Kandil bölgesinde YNK peşmergelerinin PKK'ye saldırdığı ve savaşın başladığı söyleniyordu. Ne savaşın neden başladığı ne de gidişatı hakkında bir bilgi vardı. Ayrıca kafalarını meşgul eden bir soru ise YNK'nin saldırıya nasıl cesaret ettiğiydi.

YNK bir yerlerden güç ve destek almış olmalıydı. Öyle tek başına savaşacak bir kapasitesi yoktu. Peşmergesinin savaş tecrübesi, askeri donanımı zayıf olduğu gibi halk desteği de geriliyordu. Bundan önce Türkiye ve KDP ile birlikte PKK ile savaşta yer almışsa da peşmergesi tek başına PKK'nin karşısına çıkacak cesarete sahip değildi. İran ve Türkiye, YNK'yi yönlendirmiş olmalıydı. Büyük ihtimalle büyük destek sözleri de vermişlerdi. En azından esirler böylesi tahminlerde bulunuyorlardı. Tahminlerini kanaate dönüştürecek bilgiden yoksundular. Ayrıca savaş içindeki arkadaşlarının durumunu merak ediyorlardı.

Eylül ve Ekim aylarını arkalarında bırakıp Kasım ayına geldiklerinde ellerindeki bilgi sadece çatışmaların hala sürdüğüyüdü. Çatışmaların seyrine dair hiç bir şey bilmiyorlardı. Bu dünyadan kopukluk tahammül sınırlarını aşıyordu. Bunu kırmak için artı bir şeyler yapmalıydılar, bu böyle sürüp gidemezdi. Ayaküstü sohbetlerde, günlük voltalarda dillendirilen bu düşünce giderek hepsinin kilitlendiği bir nokta oluyordu. Kasım ayının ortalarında gelindiğinde bu düşüncüyü ortak bir karar haline getirmek için toplandılar. Toplantıyı yine Kani açmıştı. Hatırladığım kadarıyla söylediklerinin özeti şuydu;

-Yaklaşık 3, 5 yıldır burada tecrit içinde tecrit yaşıyoruz. Dış dünyadan, gelişmelerden, Önderliğimizin durumundan böyle habersiz daha fazla dayanamayız. Örgütle iletişime geçecek imkanlarımız da yok. Her geçen gün zayıflıyoruz, kendimizi ideolojik olarak besleyecek materyallerimiz yok. İnanç ve bağlılıkla buraya kadar geldik. Hani derler ya iman gücüyle günlere geldik. Artık böyle sürdürmemiz kendi kendimizi tüketmemiz anlamına gelir. Artık bu koşullar altında yaşamaya yeter demek gerekiyor. Bunu günlük sohbetlerimizde dillendirdiğimize göre bir karara da dönüştürelim. Kimi arkadaşlar artık greve girelim diyor, kimi ölüm orucu. Eylem şeklimizi netleştirmemiz gerekir. Ayrıca taleplerimiz ne olacak?

Talepler için kendi görüşümü söyleyeyim. Bana göre en başta bize esir muamelesi yapılmasını talep etmeliyiz. Esirlerin hakları ne ise istemeliyiz. Ayrıca radyo istemeliyiz. Biz siyasi insanlarız, gelişmeleri takip etmeden kendimizi sürdürmemiz mümkün değil. Üçüncü olarak yurtsever esirlerden, halktan 10-15 esirin koğuşumuza verilmesini talep etmeliyiz. Dış dünyayla, örgütle bağlantı için bu önemlidir. Bizim alma imkanımız yok. İdarenin bizim koğuşa televizyon vermesini isteyelim diyorum.

Eylemin şekli için önerim ölüm orucudur. Süresiz ile ölüm orucu bizim için aynıdır, çünkü koğuşta sadece su var, tuz yok, şeker yok. Ölüm orucunda da sadece su içiliyor, başka bir şey içilmiyor. Kani, “diyeceklerim bunlardır” deyip söz hakkını arkadaşlarına vermişti. Kani’den sonra Deniz söz hakkını aldı;

-Genel anlamda Heval Kani’nin belirttiklerine katılıyorum. Benim de önerim eylem biçimimizin ölüm orucu olmasıdır. Radyo talebimizi kabul etmeyeceklerdir. Bizim için kabul edip etmemeleri çok da önemli değil. Önemli olan eylemi sonuna kadar kararlıkla sürdürmektir. Bu koşullarda, Önderliğimizin yaşamından habersiz, örgütten kopuk ve gelişmelerden uzak her gün biraz ölüyoruz zaten. Bunca süredir direndik. Bu direnişi şerefli bir ölümle taçlandırmak en onurlu olanıdır bence. Böyle bir eylem ve ödenecek bedellerle Güney Kürdistan zindanlarında direniş geleneği kalıcı hale gelir. Ölmemiz direnişimizi anlamlı bir zafere ulaştıracaktır. Yani eylemimizi bazı hakları elde etmek için değil, tarihi gelişmelere yol açacak bir eylem olarak ele almalıyız. Önerim bu temeldedir.

Şahin de aynı kanaatteydi. Talepler kabul edilmezse şehadet göze alınmalıydı. Şahin'e göre KDP yavaş yavaş çürütüp teslim alma politikası uyguluyordu. Uzun yıllar zindanda kalınabilirdi. Güçlü bir eylemle bu çürütme politikası kırılmalıydı. Aksi taktirde sıradanlaşma, çürüme ve giderek teslimiyet kaçınılmaz olurdu. Kemal de arkadaşlarına destek çıktı. *"14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu ruhuyla eyleme geçip bu alçaklara PKK'lilerin nasıl direndiğini gösterelim"* biçiminde şiarvari bir cümle kurmuştu. Ayrıca tehlikelere dikkat çekmişti. Talepler kolaylıkla ve kısa sürede kabul edilmeyebilirdi, idarenin farklı yönelimleri olabilirdi, buna karşı hazır ve uyanık olunmalıydı.

Cudi'ye göre gelinen aşamada eyleme geçip tavır almak kaçınılmazdı. Artık eylemsizlik teslimiyeti kabul etme anlamına gelirdi. KDP, eylemin ciddiyetini gördüğünde kırmak için saldırayabilirdi, farklı zindanlara sürgün edebilirdi. Kemal'in dediği gibi hazır ve uyanık olunmalıydı.

Eyüp de sonu ölüm de olsa eyleme geçmeye hazırdı.

Merxas, söylenenleri tekrar etmeyecekti, belirtilenlere katılıyordu.

İslam'a göre zaten geç kalınmıştı. Kendisinin geçmişe dönük bir şey söylemeye hakkı olmasa da öncülük misyonuna sahip arkadaşlar rolünün oynamalıydı. Şimdiye kadar bu koşulların kabul edilmesi hataydı. Ölüm orucuna girme taraftarıydı.

Xeyri Rus'un da söyleyecek farklı bir şeyi yoktu. Yalnız bir sorusu vardı;

*-İdare saldırıp her birimizi farklı bir yere götürürse nasıl hareket edeceğiz.*

Öyle ya her ihtimali hesaplayıp ona göre hazırlık yapılmalıydı. Bu soruya ilişkin ilk yanıt Deniz'den gelmişti;

*-Saldırıp başka yerlere bizi sürerlerse, bizi birbirimizden ayırırlarsa gidilen yerde eylem sonuna kadar devam ettirilmelidir. Böyle bir durumda, başta gelen talebimiz, bizi bir araya getirme olmalıdır. Taleplerimiz kabul edilene kadar eylemi sürdüreceğimiz kararlıkla belirtilmelidir. Şunu da söyleyeyim; böyle bir durumda kim eylemi sonlandırırsa da ben sonlandırmam.*

Tartışma epey uzun sürdü. İnsanoğlunun zamanıyla üç saat diyeyim.

Mehmet Şerif bu süre zarfında oralı değilmiş gibi koğuştaki köşesinde oturmuştu. Esirlerin heyecanı, hararetli tartışmaları dikkatini çekmiş ancak izlemekle yetinmişti. Üzerine vazife olarak görmüyordu. Tartışmadan, ertesi sabah ölüm orucuna başlama kararı çıktı. Bu dokuz kişiyi ilk kez böyle net, kararlı ve tereddütsüz gördüm. Vicdanen rahattılar. Önderliklerinin karşısına böyle bir kararlıkla çıkmak onlar için önemliydi. Deniz en son, *“Burada gelişen teslimiyetin önüne zamanında yeterince geçemediğimiz için bu eylem özeleştirimiz olacak”* demişti. Cudi, böyle bir eylemden başarılı çıkarlarsa arkadaşlarının karşısına yüzakıyla çıkabileceklerini dile getirmişti. Şahin, ölümüne direnişle gidişatı tersine çevirebileceklerinin altını çizmişti. Sanırım ilk kez sabahı iple çekiyorlardı.

### 23. Psikolojik üstünlük

Takvim yaprakları 17 Kasım 2000 tarihini gösteriyordu. Kani, elinde bir kağıtla sabah sayımını bekliyordu. Akşam tartışıp kararlaştırdıkları gibi ölüm orucuna gireceklerdi. Mehmet Şerif'ten kağıt-kalem alıp taleplerini tek tek yazmışlardı. Mehmet Şerif kağıt ve kalemi hiç sorgulamadan vermişti. Dilekçeyi Sorancayı bilen Cudi yazmıştı. İdare onu Batmanlı bildiğinden eğer sorulursa Kani kendi üzerine alacaktı.

Arkadaşları da Kani kadar heyecanlıydı. Ayrıca tümünün gözlerinden uyku akıyordu. Gece uyuyamamışlardı. Cudi ile Deniz, sabaha kadar fısır fısır konuşmuşlardı. Deniz, arkadaşların kararlılığından söz edince, Cudi 1998'de başlarına geleni hatırlatmıştı. O zaman gece kararlı görünenler sabahleyin tereddüt geçirmişlerdi. Deniz her ne kadar Xeyri Rus ile Mêrxas'tan biraz kaygılı olsa da bu sefer öyle olmayacağını söylemişti. Tereddüt olsa olsa eylemin uzaması halinde olurdu. 17 Kasım sabahı her dokuzu da akşam kararlılığındaydı.

O gün nöbetçi Mülazım Aşur'du. Aşur arkasındaki peşmergelerle 5.koğuşun penceresinin önüne geldiğinde Kani elinde tuttuğu dilekçeyi uzattı. Aşur uzatılan kağıda şaşırarak baktı.

*-Siz Soranca yazmasını biliyor musunuz, hanginiz yazdı, diye sordu.*

*-Ben yazdım, dışardayken Soranca öğrenmiştim, dedi Kani.*

Mülazım Aşur dilekçeye bir göz gezdirip, başka bir şey demeden diğer koğuşlardan sayım almak için yoluna devam etti. Ancak şaşırdığı sadece dilekçenin Soranca yazılması değil, dilekçenin kendisiydi. Bunca yıllık esir kampındaydım, ilk kez birileri taleplerini bir kağıtta sıralayıp idareye veriyordu. Hatta talepte bulunmayı akla getiren azdı. İlle de idareye bir şey söylemek isteyen olursa murakıplar üzerinden aktarılırdı. Herhangi bir tüzük falan da olmadığından tüm işler şıfaen yürütülürdü. Müdürün masasında ilk kez yazılı ve resmi talepler listesi olacaktı.

Aşur'un umursamıyor görünerek yoluna devam etmesi 5.koğuşun beklediği bir yaklaşımdı. Tahminlerine göre idare ilk birkaç gün eylemlerini görmezden gelecekti. Sonra Müdür Mehmet Emin Surçi gelip bırakmaları için nasihatlarda bulunacak, kardeş ve misafir olduklarını hatırlatacaktı. Esirlerin eylemi kararlıca sürdüreceğini gördüklerinde tehditler savuracaklardı. Tehditlerle sonuç alınmadığında saldıracaklardı. Hazırlıklarını bu tahmine göre yapmışlardı. İlk adımda tahminleri tutmuştu.

Müdür Mehmet Emin Surçi, 5.koğuşun varlığından rahatsızdı. Üç beş kişi de olsa direnenlerin varlığı canını sıkıyor, kariyer ve sermaye hayallerini tehlikeye atıyorlardı. Tüm diğer esirlere de kötü örnek oluyorlardı. İdarenin kudreti gözlerini korkutmuyor, üstelik talepte bulunuyorlardı. Onlarla baş edemediği için esir kampı Müdürlüğünün ötesine geçemiyordu. Yıllardır yükselmemişti ve bunun tek sorumlusu, *“PKK'liliğimizle gurur duyuyoruz”* diyen bu üç-beş kişiydi. Şimdi karşlarına bir talep listesiyle çıkmışlardı. Talepleri karşılanmazsa öleceklermiş. Hiç de fena değil. Ölselerdi de bu iş bitseydi. Olur muydu bu?

KDP kalkıp niye ölmelerine izin verdiniz diye hesap sorardı. Onları ölmeleri için değil teslim olmaları için kendisine vermişlerdi. Ya PKK? Daha geçenlerde burnunun dibine kadar gelmişlerdi. Arkadaşları sorumluluğu altında ölürlerse onlar da peşini bırakmazdı. Öyle PKK'nin dağıldığı falan da yoktu. Bu hava cıvaydı. Bu adamların ne yapacağı da belli olmazdı. Mülazım Aşur, *“birkaç gün bekleyelim hele ne yapacaklar”* demişti. Onun dediği gibi hareket etmek daha doğru olurdu. Belki de o kadar kararlı değillerdi. Eylemi bırakanlar olabilirdi.

2000 yılının kış soğukları Akre'ye erken gelmişti. Esirler soğukları iliklerine kadar hissediyorlardı. Cudi, Kani ve Şahin gaziydi. Deniz, Kemal, Eyüp ve İslam uzun süreydi bu kampta yetersiz beslenmekten zayıf düşmüşlerdi. Geldikleri günden beri ne sebze-meyve, ne et, ne de tatlı görmüşlerdi. Birkaç günlük açlık da eklenince daha bir üşüdüler. Xeyri Rus ile Mêrxas hem kilo hem de 1-1,5 yıllık esir olduklarından fizikmen daha dayanıklı görünüyorlardı. Diğerlerinin vücut direnci daha eylemin üçüncü gününde alarm vermeye başlamıştı.

Eylemin üçüncü gününde bir alarm da idareden gelmişti. Mehmet Emin Surçi, yanına mülazımlarını da alarak 5.koğuşun penceresinin önüne

gelmişti. Esirlerin tahmin ettiği gibi nasihat vermeye gelmişti. Konuşmasına taviz vermeyeceğini hissettiren ama alttan alır gibi yapan bir ses tonuyla başlamıştı;

*-Nasılsınız arkadaşlar. Niye kendinizi böyle aç bırakarak kendinize işkence ediyorsunuz. Hepimiz Kürdüz, kardeşiz. Bizde düşmanın evinde verilen yemek yenilir. Yememek ayıptır. Kaldı ki biz düşman değil, kardeşiz. Yemek almamanız ayıptır. Yemeğinizi alıp yiyin. Şimdiye kadar nasıl yaşadınızsa öyle devam edin. Böyle yemek almayarak sadece kendinize zarar verirsiniz. Ben sizin iyiliğiniz için söylüyorum. Yarın öbür gün durumunuz daha da kötüleştiğinde mevcut koşullar bile elinize geçmeyebilir. Onun için iyi düşünün. Oturun kararınızı gözden geçirin.*

Müdürün uzun tiradını esirler sabırla dinlemişlerdi. Müdürün söyledikleri bittiğinde Kani kısa bir yanıt verdi;

*-Biz düşüneceğimiz kadar düşündük. Taleplerimiz temel insani haklardır. İçinde karşılanmayacak talepler yoktur. Taleplerimiz karşılanana kadar eylemimizi sürdüreceğiz. Bunda kararlıyız.*

*-Ben sizin iyiliğiniz için söylüyorum arkadaşlar. Böyle kendini aç bırakarak sonuç alınmaz. Yarın bu koşulları da arar olursunuz. Ben şimdi gidiyorum. Size tavsiyem kararınızı gözden geçirmenizdir.*

*-Bizim gözden geçirmemizi gerektiren bir kararımız yok. Ne zaman ki taleplerimiz karşılanır o zaman eylemimizi sonlandırırız.*

Kani'nin bu yanıtından sonra Müdür ve mülazımları başka bir şey söylemeden çekip gittiler. İdarenin attığı ikinci adım da esirlerin tahmin ettiği gibi olmuştu. Müdürün bir-iki kez daha böyle gelip nasihat, tavsiye ve tehditlerde bulunmasını bekliyorlardı. Önce aba altından sopa gösterilecek, sonra sopa ortaya çıkarılacak ve ortaya çıkartılan sopa kullanılacaktı.

27 Kasım'a bu yıl çok özel bir anlam atfetmiş ve bekliyorlardı. Tek dertleri idarenin eylemlerine bir hafta daha sabredip etmeyeceğiydi. Genel kanı o kadar sabretmeyeceğiydi. Hani 27 Kasım'a kadar sabretse, Partilerinin kuruluş yıl dönümünde tam da ciddi bir direniş eylemi içindeyken düşman saldırırsa ... Ölünecekse de o gün ölünse...

Hava oldukça soğuktu. Koğuş içinde voltalayarak, battaniyenin altına girerek ısınmaya çalışıyorlardı. Cudi, hepsinden daha fazla

zorlanıyordu. Yediği mermilerin, geçirdiği ameliyatların ve yıllardır yetersiz beslenmenin etkileri ortaya çıkıyordu. Fiziken hepsi zayıf olsa da Cudi'nin fiziki dayanıksızlığı daha belirgindi. Tüm arkadaşları daha üçüncü günden itibaren Cudi için kaygılanmaya başladılar. Biraz tuz ve şeker olsaydı açlığın etkisi bu kadar erken görülmeylebilirdi. Koğuşta sadece su vardı. Su dışında hiçbir şeyleri yoktu.

5. koğuşun eyleme girdiği diğer koğuşlardan da duyuldu. Daha ilk gün eyleme girdiklerini 6.koğuşta güvendikleri yurtseverlere bildirmişlerdi. Mümkünse ziyaretçileri aracılığıyla örgütü haberdar etmelerini istemişlerdi. Örgüte direk haber gitmese bile halk içinde konuşulursa eylemde oldukları örgütün de kulağına giderdi. Eylemi duyan diğer koğuşlardaki esirler desteklerini belli etmişlerdi. Her fırsatta pencere önüne gelip zafer işaretiyle yanlarında olduklarını bildiriyorlardı. Şu veya bu şekilde kopup 6.koğuşta olanlar da eylemden etkilenmeye başlamıştı. 7-8 ay önce gelen Piling Çelê, Sadun Çelê, Delîlê Reş, Azad ve Erdal utandıklarını ve vicdanen zorlandıklarını belli ediyorlardı. Hatta Delilê Reş'in, *"Bir o arkadaşların direnişine bak, bir de bizim yaşadığımız şu rezilliğe bak, kendimden tiksiniyorum"* dediğini duydum. Bunu birkaç kez tekrar etmiş, Piling, Sadun, Erdal ve Azad başları önlerinde onu onaylamakla yetinmişlerdi. 6 Mayıs'ta kaçanlardan Çekdar, Ömer, Sabri ve Serhildan da içten içe kendilerini sorgulamaya başlamışlardı. Onlar da hallerinden utanıyorlardı. Direniş ile teslimiyet arasındaki çizginin bu kadar belirginleşmesi kendilerinin durumunu da netleştiriyordu. İhanete doğru yuvarlandıklarını anlar gibi olmuşlardı. Daha fazla içlerine kapanıp köşelerine çekilmişlerdi.

İdare gibi eylemi hiç umursamıyormuş gibi yapan üç beş kişi vardı: Delil Porspi, Cemal, Seyfi, Kamuran ve Rıfat. Delil Porspi, sümükürerek, *"İnşallah hepsi bir an önce geberir"* diyecek kadar düşkünleşmişti. İdarenin dahi kuramayacağı böylesi bir cümleyi kurabilmişti.

Eylemin dördüncü gününde Kızıl Haç heyeti kampa rutin ziyaretlerinden birini yapmıştı. Eylemdeki esirler için bu önemliydi. Eylemlerini duyurmak için bir fırsattı. Bu sefer Kızıl Haç'a da tavır alıp üç aylık ihtiyaç paketlerini almayacaklardı. Ölümüne giderken o paketlere zaten ihtiyaçları yoktu.

Koğuşlar sırayla avluya çıkarılıp her esire üç ayda bir dağıtılan ihtiyaç paketleri verildi. Sıra 5.koğuşa geldiğinde paketleri almayacaklarını

belirtip koğuştan çıkmadılar. Genç Cristina bu haberi aldığıında üzüldü. Oldukça duygusal bir yapısı vardı. 5. koğuştakilerle konuşup ikna etmek üzere pencerelerinin önüne gitti;

*-Açlık grevinde olduğunuzu biliyorum diye söze başladı. Keşke sizin için yapabileceğim bir şey olsa! Yetkilerim sınırlıdır. Yapabildiğimiz sadece idareye tavsiyelerde bulunmak. Hepsi bu. Yardım paketleri temel ihtiyaçlarınızdır lütfen alın.*

Kani, arkadaşları adına oldukça kararlı bir yanıt verdi;

*-Bizim temel ihtiyaçlarımız o paketlerin içinde değil, yaşam koşullarında. İnsani yaşam imkanının olmadığı yerde dışımı fırcalamışım fırcalamamışım bir önemi yok. Eğer gelişiniz bu yardım paketleriyle sınırlıysa bir daha gelmeyin. Böyle bir süreçte rolünüzü oynamayacaksınız, KDP üzerinde bir baskı oluşturamayacaksınız görüşmenizin de bir anlamı olmaz. Bizim talebimiz insani yaşam koşullarının oluşturulmasıdır. Koşullarımızı, durumumuzu ve taleplerimizi kendi üstlerinize bildirin.*

-Tamam, ben hemen bugün Kızıl Haç Irak sorumlusu ile görüşüp durumu bildireceğim. Ama siz de lütfen bu çam sakızı çoban armağanı şu paketleri alın. Almazsanız çok üzülürüm. Sizlerin yeri bizim yanımızda çok farklıdır. Sizleri, mücadelenizi önemsiyoruz. Biliyoruz ki, buradaki olumlu gelişmeler sizin sayenizde oldu. Samimiyetiniz ve cesaretiniz bizleri etkiledi...

Cristina'nın ısrarlı ikna çabası sonuç vermedi. Cristina söylediklerinde samimiydi. Gerçekten de hem üzülmüş hem de esirler için kaygılanmıştı. Esirlerin paketleri almayıp, *"Bu koşullarda Kızıl Haç yetkileriyle görüşmemizin anlamı yok"* kararlılığı karşısında fazla bir şey yapamamıştı. Durumu Kızıl Haç Irak sorumlusuna bildirecekti. Aynı gün akşam üzeri Aşur da eylemdeki esirlerin kararlılık düzeyini kendince test etti. Hala Nuh deyip peygamber demediklerini gördü. Bir gün sonra yani eylemin 5.günü dört kişilik bir Kızıl Haç heyeti gelip direk 5.koğuşa yöneldiler. Onları karşılayan Mülazım Aşur saygıda kusur etmeden yolu gösterdi. Bir peşmerge önden koşup kapıyı açtı. Gelenlerden biri Cristina idi. Esirlere, *"Bakın sizin için elimden geleni yapıyorum"* dercesine gülen gözlerle bakıyordu. Sorumluları olduğu belli olanı esirlerle merhabalaşıp kendini tanıttı. Kızıl Haç Irak

sorumlusuydu. Kızıl Haç çalışanları genellikle kadındı, en azından kampımı ziyaret edenlerin ekseriyeti kadındı. Irak sorumlusu ise erkekti. Hal hatır sorduktan sonra eylemin gerekçelerini dinlemek istemişti. Esirler eylem gerekçesini ve taleplerini ayrıntılarıyla anlattılar. Kızıl Haç Irak sorumlusu esirleri dinledikten sonra ilk söyledikleri biraz şaşkınlık yarattı. Aynen kamp Müdürü gibi, “Açlık greviyle kendinize zarar veriyorsunuz, bu tarzla sonuç alamazsınız” diye söze girmişti.

Buna karşılık Cudi;

*-Bize başka yol bırakılmadığı için bu eylemi başlattık. Farklı alternatifleriniz olsaydı bedenimizi ölüme yatırmazdık. Taleplerimiz karşılanmaz ise sonucu ne olursa olsun sonuna kadar gitmede kararlıyız.*

*-Kürtler çok zavallıdır. Hele şu hallerine bakın! Türkiye askeri anlamda Sovyetlerin yerini almış durumda ama Kürtler, siz Kaleşnikofla, miadını doldurmuş sosyalizmle, eski yöntemlerle özgürlük peşindesiniz. Bu tarzla özgürlüğünüzü kazanacağınızı mı zannediyorsunuz? Dünya 21.yüzyıla girdi beyler, haberiniz olmadı mı? Böyle açlık grevine girip kendinize zarar vereceğinize, “biz PKK’dan vazgeçtik” diye bir cümlelik beyanda bulunun, KDP sizi bıraksın. Sonra yine dağlara, PKK’ye gidiyorsanız gidin. Bu yol daha iyidir. Yoksa daha uzun yıllar burada kalır, heba olursunuz.*

İsmi unuttuğum bu Mehmet Emin Surçî’nin kopyası adam esirleri germişti. Konuştukça koğuştaki herkes rahatsız oluyordu. Cristina üstünün söyledikleri karşısında renkten renge giriyordu. Koğuşa girerken gülen gözlerden eser kalmamıştı. Esirlerin vereceği tepkiden de kaygılanıyordu. Üç yıldır gelip giden Kızıl Haç çalışanları az çok PKK’lileri tanıyordu. Halklarına üstten bakan, kendini beğenmiş ve ukala tiplerden hazzetmezlerdi. Hele bir de teslimiyete çağırma küstahlığında bulunmuşsa.

*-Senin bu sözlerine karnımız tok beyefendi!*

Deniz öfkelendiğinde hep olduğu gibi elleri titriyordu. Öfkeden gözleri çakmak çakmaktı. Astımının yanı sıra halsizlik de nefesinin kesilmesine neden oluyordu. Yüzünü ekşitip yutkundu. Cristina üstünün yüzüne

tükürüleceği endişesiyle ürperdi. Deniz nefes aldıktan sonra devam etti;

*-Özgürlüğü için ayağa kalkmış, kıt olanaklarla mücadele eden onurlu halkımıza hakaret etme hakkınız yok. Esas zavallılar sırtını devletlere dayayıp kendini bir şey zanneden kişiliklerdir. Türk ordusunun gücünün ve silahlarının farkındayız. Bizim inancımız, irademiz, dağlarımız ve halkımızdan başka bir şeyimizin olmadığı da gerçektir. Ama insanlar onurlarını güçlü ordular ve silahlarla değil, inanç ve iradeleriyle korurlar. Biz insan onuruna yakışır esaret koşulları için bedenimizi açlığa yatırdık. Bugüne kadar Kızıl Haç'ı insanı yardım kuruluşu sanıyorduk. Ama siz bize teslimiyet çağrısında bulunarak başımızdaki peşmergeden farkınızın olmadığını ortaya koydunuz. Bu küstahlığını asla unutmayacağız, bu bir. İkincisi artık konuşacak bir şeyimiz yok. Derhal kalkıp gideceksiniz ve bir daha yanımıza gelmeyeceksiniz. Artık hiçbir Kızıl Haç görevlisiyle görüşmeyeceğiz.*

Deniz kah sesi kısılarak, kah yutkunarak ama gözlerini Kızıl Haç Irak sorumlusunun gözlerinden ayırmadan arkadaşlarının duygularına tercüman olmuştu. Adam söylenenleri umursamıyormuş gibi, yine Mehmet Emin Surçî'den aşına olduğum bir edayla, üstüne üstlük sırtarak kalkıp koğuştan çıktı. Sinirli ve agresif olan Kani, yumruklarını sıkıp öfkesine hakim olmuştu. Kemal'in yapmak istediği bir hamleyi Cudi ellerini dizine koyarak durdurmuştu. Şahin, saldırmaya hazır bir pozisyon almıştı. Deniz'in söyledikleri yüreklerine soğuk bir su serpmişti.

Cristina üstüne katılmasa da karşı çıkamamıştı. Koğuştan o gün ayrıldı. Bu esaret koşullarında tanıdığı PKK'lilerle bir güven ilişkisi kurmuştu. Diğer Kızıl Haç çalışanları gibi onların mücadele azminden, kadın özgürlüğüne yaklaşımından ve bilgi düzeylerinden etkilenmişti. Ama Irak sorumlusu olan adam bir çuval inciri berbat etmişti. Gerçekten de PKK'li esirler bir daha Kızıl Haç görevlilerini muhatap almadılar. Cristina'nın diyalog kurma çabalarını, "Sizinle ilişkilerimiz bireysel değil, kurumsaldır. En zor anımızda bize teslimiyeti dayatan bir kurumu muhatap alamayız" diyerek geri çevirdiler. Cristina 5.koğuşun önünden üzgün bir halde ayrılıyordu. Eylemin 5.günü esirlerin kararlılığını test etme sırası Mülazım Kadir'deydi. O da sadece kararlılık görmüştü.

Eylemin 6.gününde Müdür odasında bir telaş vardı. Müdür gelir gelmez mülazımlarıyla bir toplantı düzenlemişti. Konu esirlerin eylemi ve Mesut Barzani'nin talimatıydı. Barzani eylemden duyduğu rahatsızlık ve kızgınlığı Mehmet Emin Surçî'ye iletmışti. Ne yapıp edip sonlandırmalarını istiyordu. Hatta, *“nasıl hal ediyorsanız edin”* demişti. Mehmet Emin Surçî, bu kesin talimatı aktardıktan sonra mülazımlarından görüş istemişti. Aslında sadece Mülazım Aşur'un ne diyeceğiyle ilgileniyordu. Kadir ile Casım hiç konuşmasalar da olurdu. Barzani böyle öfkelenip kesin talimat gönderdiğine göre yapılması gerekenlere Aşur da bir şey diyemezdi. Nitekim Aşur, *“Son bir kez eylemci esirlerle konuşalım, eylemi güzellikle bırakmalarını isteyelim”* demişti. Kararlarında diretirlerse peşmerge devreye girerdi artık. Koğuşa girilecek, esirler alınıp her biri ayrı bir hücreye atılacaktı. Bu arada Casım, Seyfo, Hettam ve Hamit tüm maharetlerini sergileyecek, direnenlere ibretlik bir ders verilecekti.

Mehmet Emin Surçî'nin önünde engeller bir bir kalkmıştı artık. Esirler Kızıl Haç heyetine rest çekmiş, Barzani kesin talimat göndermiş ve Mülazım Aşur da peşmergenin devreye girmesinin zamanın geldiğini söylemişti. Mehmet Emin Surçî'ye akrabalarından oluşan peşmergeyi harekete geçirmek kalmıştı. Casım hemen peşmergeyi toplamıştı. Mehmet Emin Surçî önlerine çıkıp görevlerini aktardı. O şimdi gidip kendilerine kafa tutan şu üç beş esire akıllarını başlarına toplamalarını söyleyecek, eğer bildiklerini okumaya devam ederlerse artık iş onlarındı.

Peşmerge aldığı talimat gereği avluda hazır kıta bekleyişe geçti. Müdür, mülazımlarını yanlarına alarak 5.koğuşun penceresinin önüne geldi. Peşmergenin avluda konumlanışını ve Müdürün kendilerine yönelişini ilk gören Şahin olmuştu. Haber verdiği arkadaşları da gelip pencere kenarındaki yerlerini almıştı. Müdür, Barzani'nin talimatından aldığı güveni ve ciddiyeti ses tonuna alabildiğine yansıtarak söze girmişti;

*-Arkadaşlar bakın, şimdiye kadar sizinle güzel bir dille konuştum. Bu şekilde sonuç alamayacağınızı ve eyleminizi sonuçlandırmanızı söyledim. Ama siz kafanızın dikine gitmekte ısrar ettiniz. Artık sabrımız kalmadı, artık yeter! Böyle davranmanıza daha fazla seyirci kalamayız, tahammül edemeyiz. Onun için eyleminizi hemen sonuçlandıracaksınız.*

*Aksi taktirde olacaklardan ben değil, sizler sorumlu olacaksınız. Akli selim düşünüp bu eylemi artık bırakın.*

*“Arkadaşlar” diye sakin başladığı konuşmasını kaşlarını çatıp kızgınlığını belli ederek bitirmişti. Gelirken onu seyreden eylemci esirler söyleyeceklerini tahmin etmişlerdi. Demek ki planın saldırı aşaması gelmişti. Onlar adına yanıtı Kani verecekti;*

*-Valla biz de söyleyeceğimizi söyledik. Bu koşullara artık tahammülümüz kalmadı. Taleplerimiz gayet makul taleplerdir. Taleplerimizi kabul ederseniz hemen şimdi eylemi sonuçlandırırız. Aksi taktirde sonuna kadar eylemimizi sürdüreceğiz. Bu konuda kararlıyız ve netiz.*

Kani’nin adeta cümlelerini tek tek tersten kurması Müdürü daha da hiddetlendirmişti. Günlerdir içinde biriktirdiği öfkeyle kontrolünü kaybetmişti. Avazı çıktığı kadar bağırarak;

*-Siz kim oluyorsunuz da bana şart koşuyorsunuz. Ben Mehmet Emin Surçi, buranın Müdürüyüm, artık size merhamet etmeyeceğim. Yemin ederim sizi pişman ederim. Yeter, yeter artık. Hemen şimdi şu lanet eylemi sonlandıracaksınız. Yoksa ben ne yapacağımı bilirim.*

*-Böyle bağırıp çağırarak, bizi tehdit ederek korkutacağını sanıyorsan yanılıyorsun. Taleplerimiz karşılanmadan eylemimizi bırakmayacağız. Sen de elinden geleni ardına koyma.*

Bağırarak konuştuğundan bu sözlerin sahibini ilkin çıkaramadım. Halsizlik belirtilerine rağmen oldukça kararlıydı. Sonradan konuşanın Deniz olduğunu fark ettim. Mehmet Emin Surçi eylemi sonuçlandırmadığı gibi bir de üzerine bağırılmış, “ne yaparsan yap” denilmişti. Kendini iyice kaybettiği artık her halinden beliydi.

*-Alçaklar... Şerefsizler.. Ben size şimdi gösteririm yapacağımı... Sizi doğduğunuza pişman etmezsem bana da Mehmet Emin Surçi demesinler... Peşmerge... Peşmerge... İçeri girip şunlara günlerini gösterin... Kırılmadık tek bir kemikleri kalmasın.*

Elleri ayakları öfkeden titreyen Müdürün, “peşmerge peşmerge” derken yüzü kıpkırmızı kesilmiş, ağzı kupkuru olmuştu. Peşmerge de bu arada harekete geçmişti. O bağırış çağırış için de Kemal de Müdüre bir yanıt yetiştirmeye çalışmıştı;

*-Alçak da, şerefsiz de sensin, namussuz herif. Burada senden daha alçağı ve şerefsizi yoktur.*

Arkadaşları da Kemal'i yalnız bırakmadılar. Mülazımlar Müdürlerinin imdadına yetiştiler. Karşılıklı küfür ve hakaretler havada uçuşurken, peşmergeler koğuşun kapısına dayanmıştı. Eylemciler de pencere camlarını yumruklayıp kırdılar. Keskin cam parçalarını bıçak gibi ellerine aldılar. Zulalarda sakladıkları jiletleri de çıkarmışlardı. Peşmergeye hodri meydan diyeceklerdi. Aç ve mecalsiz kalan bedenleriyle çatışacak, daha sonra boyun damarlarını kesip yaşamlarına son vereceklerdi. Öyle karar almışlardı. *"Bizi ölümle korkutacaklarına biz onlara ölümün onurlusunu göstereyim"* demişlerdi. 12 Eylül cuntasına karşı Amed Zindanında, *"Yaşamı uğrunda ölecek kadar sevenler"* faşizmi yerle bir etmemişler miydi? Ölünmesi gereken yerde ölmesini bileceklerdi. Her biri diğerine, bunu ilk yapacak kişi olacağı sözünü vermiş, o güveni aşılamıştı. İdare tam tahmin ettikleri gibi hareket etmiş, onlar da kararlaştıkları gibi eyleme geçmişlerdi.

Koğuşun kapısı açılır açılmaz ilk adımını içeriye Kerê Zer Seyfo atmıştı. Peşmergeler içinde zalimliğiyle nam salmıştı. Kani'yi bodrum katında az havaya kaldırıp yere çalmamıştı. Tuvalet sırasında sopasını yemeyen esir kalmamıştı. Yere kapaklanıp kendisine yalvaran zayıf kişilikleri görmekten hep haz almıştı. Şimdi arkasında onlarca peşmerge olduğu halde kendilerine kafa tutan şu çelimsiz PKK'liler jilet ve bıçak gibi doğrultulmuş camlarla taarruza geçmişlerdi.

Seyfo üzerine gelenleri görünce çığlık çığlığa geriye doğru can havliyle kaçtı. Öndeki Seyfo'nun gerisin geriye korkuyla kaçması tüm peşmergeyi paniğe sürükledi. Kapıyı dahi kapatmadan geri çekildiler. Avluda pozisyon alarak silahlarının mekanizmasını çekip namluya mermi sürdüler. Bu arada Müdür de korkup kaçtı. Tabii bağırıp çağırmaya, küfür, hakaret ve tehdit etmeye devam ediyordu;

*-Alçaklar, hepinizi linç edip Türk devletine teslim edeceğim. O zaman göreceksiniz dünyanın kaç bucak olduğunu!*

Şahin;

*-Senden korkan senden daha şerefsiz olsun. Bizi Türk devletine teslim etmezsen senden namussuzu yoktur.*

Müdür;

*-Hepinizi yerlerde sürükleyeceğim... Geberteceğim sizi...*

Xeyri Rus;

*-Bizi öldürürsen kendine iyilik edersin. Eğer buradan sağ çıkarsam senin o büyük kıcına bomba koyup patlatacağım.*

Peşmergenin ilk saldırı girişimi ve Seyfo'nun sayesinde kapıldıkları panikle geri kaçışlarının üzerinden neredeyse on dakika geçmişti. Eylemcilerle Müdür karşılıklı küfürleşirken peşmerge avluda pozisyon almış bekliyordu. Esirler peşmergenin daha kapsamlı bir saldırı yapacağını hesaplıyordu. Deniz, Xeyri Rus'a tüm battaniyeleri de koğuşun ortasında toplayıp üzerine lambadaki gazyağını boşaltmasını istemişti. Çakmağı da hazırlayacaklardı, bu seferki saldırıda yakacaklardı.

Xeyri Rus battaniyeleri toplarken Mehmet Şerif'i de fark ettiler. Eylemi baştan beri dikkatle izlemekten öte bir şey yapmamıştı. Her dokuz esirin de eylemi sonuna kadar götürüp götürmeyeceğinden şüpheliydi. Ancak aradan geçen altı gün içinde o şüpheleri önemli oranda geri kalmıştı. Bir ara bu eylem tarzı için esirlere bir şeyler söylemeyi düşünmüş ancak onların Kızıl Haç heyetine karşı tavrını görünce vazgeçmişti. Bu sabah olanların eylemlerini bu tarza tırmandıracaklarını hiç tahmin etmemişti. Birkaç günlük eylemle takatten düşmüş bedenlerin birden bire peşmergelerin üzerine yürümelerini hayretle izlemişti. Kararlılık, inanç ve öfke kaybettikleri enerjiyi adeta geri getirmiş, canlanmışlardı. Xeyri Rus, bir tek Mehmet Şerif'e ait battaniyeleri bıraktı. Gerisini getirip koğuşun ortasında topladı. Lambayı getirip elinde hazır tutuyordu. İkinci bir saldırıda gazyağını döküp çakmağı çakacaktı.

Bunu da önceden aralarında konuşmuşlardı. Gerekirse battaniyelerle ateş yakıp kendilerini içine atacaklardı. Sloganlarla ölümü karşılayacaklardı. Amed Zindanında 18 Mayıs 1982'de Ferhat, Necmi, Eşref ve Mahmut da öyle yapmışlardı. "Ateşi harlayın" diye vasiyet bırakmışlardı. İşte günü gelmiş, onu yapacaklardı. Eylemin üçüncü gününden itibaren zorlanan Cudi bile bugün canlanmıştı. Camları yumruklarıyla kırarken çizilip kanayan ellerine bile aldırış etmiyorlardı. Eli en derinden kesilen İslam'dı. Çok kan kaybediyordu. Şahin bunu fark edince bir atleti yırtıp, sarsın diye İslam'a uzattı.

İslam;

*-Boş ver Heval Şahin, bırak kan aksın, zaten biraz sonra daha fazla kan akıtacağız. Bu alçaklar daha kapsamlı saldıracaklar. Sarmaya gerek yok.*

Mehmet Emin Surçi ile esirler arasındaki küfürleşme diğer koşullardan duyulmuş, saldırıya geçen peşmergenin püskürtüldüğü görülmüştü. Ancak o güne kadar buralarda KDP'ye karşı, hele esir kampında bu türlü tavır görülüp duyulan şeyler değildi. Aşiret ilişkileri ve feodal değer yargılarının hakim olduğu Güney Kürdistan'da böylesi küfürler ölme, öldürülme nedeniydi. Mehmet Emin Surçi ayrıca mevki sahibiydi. Kendisine ulu orta, herkesin içinde küfredilmiş, ağza alınmayacak hakaretler edilmişti. Diğer koşullardaki esirler buna şaşırırlardı gibi, kaygılanmışlardı da. Müdür esirler önünde, çoğu akrabası olan peşmergesi önünde kendisine edilmiş küfürleri yutamazdı. Kan dökcekti. Kan dökmese ne itibarı ne de otoritesi kalırdı. Kimine göre iş siyasetten çıkmış artık namus meselesi haline gelmişti. Mehmet Şerif'in hep biraz ilkel gördüğü Surçilerin bir vahşete imza atacakları düşünülmeye başlamıştı. Mehmet Şerif de bunlar arasındaydı.

Müdür yarım saattir bağırıp duruyordu;

*-Ulan eğer ben bunu sizin yanınıza bırakırsam şerefsiz olayım... O camları taktırmayacağım, taktırırsam anam avradım olsun! Soğuktan donup gebereceksiniz... Tüm cezaevlerimizi karıştırdınız, hepsi sizden öğrendi. Siz de Türkiye'dekiler gibi yapmak istiyorsunuz, ama bu size pahalıya mal olacak! Sizi lime lime edeceğim.*

Müdür artık ağzına geleni söylüyordu. Esirler, "Tüm cezaevlerini karıştırdınız, Türkiye'dekiler gibi yapmak istiyorsunuz" derken ne demek istediğini anlamamışlardı. Kemal gülerek teşhisi koymuştu;

*-Valla arkadaşlar, bu Müdür iyice kafayı yedi. Bizim derdimize bak, onun dediğine bak! Camları taktırmayacağım diyor, sanki ondan cam isteyen olmuş.*

Mehmet Şerif ise Müdürün, "camları taktırmayacağım" demesinden başka bir şey anlamıştı. Ona göre bu esirleri öldürmeyeceği anlamına geliyordu. Mehmet Şerif esirlerin planının farkına da varmıştı. Kesinlikle ölüme kilitlenmişlerdi. Hatta kendilerini peşmergeye öldürtme niyetindeydiler. Bu gözü karalık ondandı. Bunu Mülazım Aşur

da akmıştı. Bağırıp ağırmaktan sesi kısalmış olan Müdüre yanaşıp kulağına bunu fısıldadı;

*-Bunların derdi taleplerini kabul ettirmek değil, kendilerini bize oldrtmek istiyorlar.*

*-Öyle mi dersin?*

*-Tabi tabi! Böylece eylemlerini daha etkili kıılıp kalıcı hale getirecekler. Başımız derde girecek. Barzani bizi görevden alır, PKK intikam için peşimize düşer. Ayrıca böyle olursa artık esirlerle baş edilemez.*

*-Ne yapmayı nerirsin?*

*-Bence geri çekilip, st yetkililere son durumu rapor edelim.*

Müdür biraz düşündükten sonra Aşur'a hak vermeye başlamıştı. Kendisinin bu işe bulaşmaması en iyisiydi. “*Tamam*” dedi sonra idareye yöneldi, odasına gidip üstlerine telefon edecekti. Aşur peşmergeyi de toplayıp Müdürü takip etti. Esirler Müdür, mülazımlar ve peşmergenin geri çekildiğini görünce şaşırdılar. Acaba takviye g getirip sonra mı saldıracaklardı? Bu geri çekilmenin anlamı neydi? Cudi'ye göre nedeni ne olursa olsun yapabilecekleri tek şey hazır halde beklemekti.

Aradan yarım saat geçmişti ki, Mülazım Aşur kırık olan 5.koğuşun penceresinin önüne geldi. Gelir gelmez de söze girmişti;

*-Arkadaşlar, biraz önce sizlerle karşılıklı çok tatsız şeyler yaşadık, durumun daha tatsız hale gelmemesi için biz bu yaşananları hiç yaşanmamış gibi yaklaşacağız. Sizler de eyleminizi bitirip eskisi gibi yaşamınıza devam edersiniz. Eğer bunu kabul etmezseniz sizin için iyi olmayan şeyler gelişir. Bunun böyle olmasını istemiyoruz. Onun için oturup toplantınızı yapın, tartışın ve son kararınızı bize bildirin. Ben şimdi gidiyorum, yarım saat veya bir saat sonra gelip kararınızı dinleyeceğiz. Artık ona göre biz de hareket edeceğiz.*

Mülazım Aşur sözlerini tamamlayınca cevap beklemeden idareye geri gitmişti. Oldukça ciddi ve kararlı konuşmuştu. Esirlerin de buna göre gelineen aşamayı değerlendirmesi gerekiyordu. Toplanıp tartışacak, yeniden bir karara ulaşacaklardı. Bir battaniyeyi alıp koğuşun köşesine serdiler. zerine bağdaş kurdular. Toplantıyı yine Kani açtı;

*-Arkadaşlar, bugün yaşananlar göz önündedir. Mülazım Aşur'un söylediklerini hepimiz dinledik, ona göre eyleme devam edip etmeme, eğer devam edeceksek bundan sonra neler yapacağımızı açık yüreklilikle tartışıp netleştirmemiz gerekiyor. Her arkadaş düşüncesini kaygısızca dile getirsin. Şahsen ben bu konuda tam olarak ne diyeceğimi bilemiyorum. Arkadaşların çoğunluğu ne derse ben de ona katılırım.*

Kani'den sonra sözü Cudi aldı;

*-Valla işler çok ciddileşti. Yaşananlar sıradan değil. Bu adamlar niyeti bozmuşlar. Bize daha kapsamlı yönelirlerse sonuç çok kötü olabilir. Onun için bence biz eylemimizi sonuçlandıralım.*

Cudi'nin söylediklerini doğru duyup duymadığın konusunda kuşkuya düştüm. Daha bir saat önce ölmeye hazır arkadaşlarıyla peşmergeyi geri püskürtmüşlerdi. Şimdi sonuç kötü olur diye eylemi sonuçlandırmaktan bahsediyordu. Kani'nin, *"ne diyeceğimi bilmiyorum"* demesinin etkisi olsa gerekir. Xeyri Rus, hemen Cudi'ye destek çıktı. Hepsi iyice güçten düştükten sonra idare saldırabilir, her birini ayrı yerlere sürgün edebilirdi! Eyüp, ilk günkü duruşunu koruyordu. Arkadaşlarının alacağı karara uyacaktı.

Konuşan dört arkadaşının tereddütlü halleri Şahin'i belli ki kaygılandırmıştı. Daha idareyle talepler tartışılmadan eylemi bitirme gibi bir tehlike belirmişti. Bu havayı değiştirmek gerekirdi;

*-Arkadaşlar, biliyorsunuz askerlikte psikolojik üstünlük önemlidir. İdare bu sabah kendini denedi ve biz kararlıkla saldırılarını savuşturduk. Yani psikolojik üstünlük, hatta inisiyatif bizdedir. İdare kararlılığımızı görüp geri çekildiğine göre biz kararlı durdukça saldıramaz, anlaşılmaya çalışır. Ben bu eyleme girerken ölüme varım demiştim. Hala aynı noktadayım. Ben eylemimizi sonuna kadar devam ettirelim diyorum. Eylemimizden ve taleplerimizden taviz vermeyelim.*

Şahin'e ilk destek İslam'dan gelmişti. Hiçbir şey elde etmeden bitireceklerse neden girmişlerdi. Devam etmeliydiler.

Kemal ise Şahin'in söylediklerini dinlememiş gibi Cudi'nin söylediklerini tekrar etmişti. İdare saldırıp onları dağıtsaydı buradaki direniş tümünden biterdi. Daha kötü şeyler yaşanmadan eylem sonuçlandırılmalıydı.

Mêrxas da aynı telden çaldı. Ona göre mevcut fiziki dirençleri bu eylemi daha fazla götürmeye yetmiyordu. KDP’de hukuk, insan hakları gibi şeyler yoktu. Burada onları öldürebilir, duyan olmazdı. Başka başka zıندانlara sürülseler dayanamazlardı. En doğrusu eylemi bitirmekti.

Ben olduğum yerde bir kez daha fesuphanallah dedim. Şahin’in “inisiyatif bizde” deyişini anlayan çıkmamış mıydı? Halsiz düşmüş olan Deniz gergin görünüyordu. Onun söyleyeceklerini bekliyordum. Belki o durumu değiştirirdi. Gergin olduğu her halinden belliydi. Söz hakkını alınca Kani ve Cudi’ye bakarak Şahin ve İslam’a katıldığını belirtti. Bu bakış önemliydi. Çünkü Mêrxas ve Xeyri Rus’un eylem karşısındaki tutumlarını beklerken, Kani ve Cudi’nin geçirdiği tereddüte anlam verememişti;

*-Maden böyle bitirecektik ne diye başladık? diye sordu Deniz gergin ruh haliyle; İşin başında, sonuna kadar götürme kararı aldık. Amacımızı kimi hakları almak değil, direnişi yükseltme olarak belirlemiştik. Ancak bu halde eylemi bırakırsak tersten bir durum yaşanır. Direnişi bırakma anlamına gelir. Hani böyle yaşamaktansa ölürüz daha iyi demiştik. Mevcut durumda yaşam koşullarımızda değişen nedir? Hiç bir şey. O zaman eylemi bırakmak demek mevcut çürümeyi kabullenmek olur. İdare kararlılığımız karşısında sarsılmışken bizim devam etmemiz lazım. Ben eylemi bırakmaya karşıyım. Bence arkadaşlar görüşlerini gözden geçirsinler. Eğer bize saldırıp ayrı ayrı yerlere götürürlerse eylemimizi sonuna kadar orada da sürdürürüz.*

Kani söylenenler karşısında görüşünü ilk gözden geçiren oldu;

*-Aslında bende eylemi sonuçlandırılım diye düşünüyordum. Ancak Şahin ve Deniz arkadaşların söyledikleri doğrudur. Dolayısıyla eylemi devam ettireceğiz. Sonucu ne olursa olsun geri adım atmayacağız. Devam etmeyelim diyen arkadaş var mı?*

Hayır yoktu. Şahin ve Deniz’in değerlendirmeleri eylemi sürdürmede etkili olmuştu. Ancak Xeyri Rus, Mêrxas ve Kemal’in kaygılarını gidermeye yetmemişti.

Mülazım Aşur daha toplantının ortasında gelip son kararlarını sormuştu. Eylemciler toplantılarının devam ettiğini söylemişlerdi. Gidip bir onbeş dakika sonra geri geldiğinde Deniz kararlarını açıklamıştı. Eylemlerini kararlıkla sürdüreceklerdi. Eylemlerini ancak taleplerinin

karşılanması halinde sonlandıracaklardı. Mülazım Aşur, hiçbir şey söylemeden geri gitmişti. Esirler pencerede silahlı peşmergelerle dönmesini beklerken Mülazım Aşur, Müdür ve diğer mülazımlar da geri gelmişti. Etrafta silahlı, saldırıya hazır peşmergeler görünmüyordu. Müdürün yüzünde zoraki bir gülümseme vardı. Bir saat önce onca küfür ve hakareti edenin ve yiyeceğinin kendisi olduğunu unutmuş gibiydi;

*-Merhaba arkadaşlar, nasılsınız? İnşallah sağlığınız iyidir. Biraz önce karşılıklı olarak tatsız şeyler yaşadık. Tabi bizler kardeşiz, hepimiz Kürdüz. Kardeşler arasında böyle kavgalar olur. Aslında kendi aramızda böyle tatsız şeylere izin vermemek gerekir. Sorunlarımızı konuşarak çözebiliriz. Biraz önce sinirlenip kendimi kaybettiğimden hoş olmayan şeyler söyledim. Ama sizin söylediklerinizin de benimkinden geri kalan yanı yoktu.*

Bu son cümlesi hem esirlerin hem de mülazımların tebessüm etmesine neden olmuştu. Müdürün ortamı yumuşatmak istediği belliydi. Esirler de katkı sunmak istedi;

*-Valla küfür ve hakaretin bizim üslubumuzda yeri yok ama biz de kendimizi kaybettik dediğiniz gibi, dedi Kani.*

Müdür;

*-Olur böyle şeyler ne yazık ki! Şimdi biz bu sorunu tatlı dille çözelim. Radyo dışındaki tüm taleplerinizi kabul ediyoruz. Radyo konusu benim elimde değil. KDP tüm hapishanelerde yasakladı. Onun için radyo veremem. Siz de bu konuda anlayış gösterin, bana yardımcı olun. Yani talepler konusunda böyle ortada buluşalım. Tabii camları taktırmayacağıma dair ağır sözler sarf ettim. Artık başka bir yolla hallederiz. Siz de daha fazla kendinize zarar verip, sağlığınızı bozmayın. O yüzden eyleminizi sonlandırın. Hadi toplantınızı yapıp benim bu makul teklifimi değerlendirin. Sizden olumlu cevap bekliyorum.*

Tüm konuşması boyunca o zoraki gülümsemeyi yüzünden eksik etmemişti. Oldukça nazik ve mütevazı davranmaya dikkat etmişti. Elimden gelen budur demeye getiriyordu. Son cümlesini söylerken gülümsemesi belirginleşmiş, o halde pencerenin önünden ayrılmıştı.

Müdür oradan ayrılınca esirler toplantıya oturdular. Toplantıyı yine Kani açtı. Müdürün teklifini kabul etme yönünde görüş belirtti. Eylemin

amacına ulaştığını, idareye iradelerini kabul ettirdiklerini, sadece radyo için eylemi sürdürmenin doğru olmayacağını belirtti. Deniz hariç diğer arkadaşları da aynı fikirdeydi. Deniz, radyo için daha dayatıcı olunması gerektiğini belirtti. Eylemi sonuçlandırma hakim görüş haline gelmişti.

Bu, en kısa süren toplantıları olmuştu. Sanırım on dakikada bir sonuca ulaşmışlardı. Kararlarını hemen idareye iletiler. Müdür keyifli bir şekilde esirlerle tekrar konuşmak için geri geldi. 5.koğuşa getirilecek kişiler üzerinde tartışılar. 5. koğuşa 15 esir daha getirilecekti. Getirilecek kişiler saygın ve olgun kimseler olacaktı. Onun dışında kimse getirilmeyecekti. Ayrıca gelenler içinde 5.koğuşun kabul etmediği kişiler olursa değiştirilebilecekti.

**Dîwarê rast hilnaweşe (Doğru duvar yıkılmaz)**

**Kürt Atasözü**

## **5. Bölüm**

## Çemê Çetelê

De xalo de xalo çemê çetelê çemekê sar e xalo  
De xalo de xalo wî de çemê çetelê çemekê sar e xalo  
Kelemçe deste min dijdîne, kesî xwêrxwaz î tune  
Civabi ketî xalo mina ji evdo beg ra  
Belê li çemê çetelê deşta potîne, welatê xerîbê gurbetê  
Karê xwe bike xalo.  
Belê benda ronîya bendekê girane e xalo  
Destê mi kelemçe de rîzyane xalo, dijdîne hawar e xalo  
De hawar e xalo wez girtî me oy xerîbîyê

De xalo de xalo de xalo çemê çetelê oy çemekê bi genim e xalo  
Wî de çemê çetelê çemekê bi genim e, kesî xwêrxwazî tune  
Civabi ketî xalo mina ji evdo beg ra  
Belê li çemê çetelê deşta potîne, welatê xerîbê gurbetê  
Karê xwe bike xalo. Belê benda ronîya bendekê girane e xalo  
Destê mi kelemçe de rîzyane xalo, dijdîne hawar e xalo  
De hawar e xalo wez girtî me oy xerîbîyê

De xalo de xalo çemê çetelê çemekê bi zil e,  
Wî de çemê çetelê çemekê bi genim e, kesî xwêrxwazî tune  
Civabi ketî xalo mina ji evdo beg ra  
Karê xwe bike xalo  
Belê benda ronîya bendekê girane e xalo  
Destê mi kelemçe de rîzyane xalo  
Wî de xalo oy ez girtî me oy xerîbîyê

## Kawîs Axa

## 24. Deştanî

Eylem ve sonrasında yaşananlar kampın kış soğuşunu da unutturmuştu. Hele eylemin altıncı günü yaşanan çatışma ve idarenin geri adım atması, kampta tam bir heyecan yaratmıştı. Direnişte KDP'ye geri adım attırmak görülmüş şey değildi. Mehmet Emin Surçi onca küfür ve tehditten sonra anlaşma yolunu arayacaktı demek. Anlaşma sağlandığı, diğer koğuşlardan 5.koğuşa yerleştirmek üzere alınan esirler sayesinde öğrenilmişti. Artık hayatlarından umut kesilen, KDP bunları bu saatten sonra yaşatmaz denilen birkaç dişli PKK'lı idareye geri adım ettirmişti. Onların yanına, onların koğuşuna gitmek artık buranın bir ayrıcalığı olacaktı.

Müdür hazırladığı listeyi aynı gün mülazımlarına vermiş ve 5.koğuşa nakledilecek esirler koğuşlarından tek tek çıkarılarak getirilmişti. Koğuşa her giren esir, eylemci esirlere büyük bir sevinçle sarılıp öpüyor, direnişlerini kutluyor ve teşekkür ediyordu. İçlerinde yaşlarını başlarını almış olanlar gözyaşlarını tutamıyorlardı. Gelenleri 5. koğuş da kırk yıllık dostları gibi karşıladı. 3-5 yıldır burada olduklarından her biri hakkında biraz bilgileri de vardı. Gerçekten kampının saygın ve olgun esirleri seçilmişti 5.koğuş için. Aynı zamanda varlıklı ve çevresi olan insanlardı. Kısa sürede 5.koğuşun çehresi de değişecekti. Koğuşun zemini halıfleksle örtülecek, koğuşa televizyon alınacak, hatta dışarıdan sivil battaniyeler getirilecekti. Bunun için getirilen on beş kişinin kendi aralarında para toplamaları yeterliydi. Mehmet Emin Surçi, kırılan camları da onlara taktıracaktı. Esirler yıllar sonra televizyon görecekti. Ancak KDP'nin Kürdistan TV'si dışında başka kanal çekmeyecekti. Çanak anten yasak olmasa bu da hal edilirdi ya, yasaktı.

Gelenlerle kaynaşmak zor olmamıştı. Zaman zaman sesini duydukları Salihê Mırtıp da gelenler arasındaydı. Daha önce anlattığım Selman ve Casım da. Bir Casım sessizdi. Salihê Mırtıp, daha ilk akşam elini kulağına götürüp klasik Kürt stranlarından birkaç tane seslendirmişti. Çemê

Çetelê stranı adeta Deniz'in içine işlemiştı. Sözlerini tam anlamasa da içinde geçen, *"Hepsa Diyarbekir, Kelepçe, Zincir"* sözcüklerini anlıyordu.

Mehmet Sait Deştani, hoş sohbet olduğu kadar açık sözlüydü, konuşmayı ve anlatmayı severdi. Mehmet Sait Deştani, 5.koğuşun Mam diye hitap edeceği, kampımın altmış yaşını aşmış olanlarından biriydi. Yaşına rağmen gördüğü askeri eğitimin etkisiyle olsa gerek fiziği dinçti. Uzun boylu, neşeli, hoşsohbet ve şakacı bir insandı. Viski alışkanlığı hem göbeğini sarkıtmış hem de başına dertler açmıştı. Irak ordusunda albaylık ve Güney Kürdistan Emniyet Müdürlüğü gibi kritik görevlerde bulunmuştu. Kendisiyle tanışanların merak edip de sordukları bunlardı. Kimi Deştani isminin kaynağını, kimi Saddam ordusunda bir Kürdün nasıl albaylığa kadar gelebildiğini, kimi Barzani'nin güvenini kazanmışken nasıl esir düştüğünü sorardı. Deştani sabır ve keyifle soruları yanıtlarken Cudi teşhisi koymuştu; *"Mam Sait halk tarihimizin trajik bir özeti."*

Deştan, Colemêrg'in Çelê ilçesine bağlı bir köymüş. Mehmet Sait'in dedesi 1.Dünya Savaşı'ndan sonra henüz sınırlar çizilmeden Duhok'a yerleştikten sonra Irak devletine vatandaş yazılır. Akrabalar Kuzey'de kalır. Güney'de kalan aile köy ismiyle anılır. Yani Deştan ismi ülkelerinin bölünmüşlüğünden yadigardı. Mam Sait, gençliğinde Irak ordusuna asker yazılır. İran-Irak savaşına yüzbaşı yardımcısı olarak katılır. Komutanı vurulunca ana karargâh onu yüzbaşılığa terfi ettirerek, bulunduğu cepheyi savunmakla görevlendirir. *"Başka zaman olsa bu rütbe için yüz takla atardım. Ama o gün şansıma lanet okudum. Çünkü cepheyi savunmak ölüm demektir. Kurtuluşu göremiyordum. İran askeri ölmeye gelir gibi saldırıyordu. Ölmek umurlarında değildi. Firar etsem, askeri kurallar gereği kurşuna dizilirim. Kalıp savaşırsam hayatta kalma şansım yok denecek kadar azdı. Bir kurtuluş yolu bulamıyordum"* diye anlatırdı o gün hissettiklerini. Neyse ki bir süre şansı yaver gider de İran ordusunun saldırıları hafifler. Kimi küçük saldırıları püskürtürler. İran'a verdikleri zayıatı bire on katıp üste rapor ederler. Derken bir sabah İran ordusu var gücüyle yüklenir. O saldırıda Deştani'nin bir komutanı daha vurulur, albay hayatını kaybetmiştir. Anakarargahta savaş koordine eden general Mam Sait'i telsizin başına çağırır. Bir albayı görevlendirip cepheye göndermek zaman alacağından yetki kendisine verilir. *"Başka zaman olsa yüz değil bin takla atardım bu rütbe için ama o gün şansıma lanet okudum"* derdi anlatımının burasında. Kabul etse ölüm,

etmese ölüm rütbesiydi yine. Saddam rejimi dini ve etnik kimliklerin bürokraside, hele askeri bürokraside kritik mevkilere yükselmesine izin vermezdi. Etrafına topladıkları dışında kimseye güvenmezdi. Ama işte savaştaki zayıflar bir mecburiyet doğurmuştur. Mam Sait bu iki ucu ölüm rütbesinden kurtulmak için bir plan yapar. Kendi kendini yaralayarak savaş dışı bırakacaktır. Koruması olan Êzidî Kürde bu konuda iş düşecektir. Mam Sait ona güvenir. Albaylığının ikinci gününde genç koruması Êzidî Ekrem'i yanına çağırıp planını anlatır. Önce cephe de kalırlarsa ikisinin de öleceğini söyler. Yaptığı plan ikisinin de kurtuluştur. Ekrem bir-iki el ateş edip albayını bacağından yaralayacak, sonra komutanı sırtlayıp, *"saldırıda yaralandı"* diyerek cephe gerisine taşıyacaktı. Ekrem'den hiç itiraz gelmemişti. Albayının bacağına sıkmakta tereddüt etmeyeceği belliydi. Silahı alıp ateşlemeye hazırlanırken mevzilerine İran ordusunun fırlattığı bir havan mermisi isabet etmişti. Mam Sait hem kalçasından hem de bacağından yaralanmıştı. *"Başka zaman olsa şansıma bin lanet okurdum ama o gün neredeyse bin takla atacaktım"* diyordu. Ekrem için de böylesi daha iyiydi. Komutanını sırtladığı gibi cephe gerisine taşır. Orada ilk tedavisi yapılır.

Mehmet Sait'in yaralandığı anakarargaha her nasıl bildirilmişse bir karışıklık olur ve Mam Sait şehit ilan edilir. Haber Duhok'taki ailesine de ulaştırılır. *"Yaklaşık bir hafta hastanede tedavi görüp eve döndüğümde taziye yapılıyordu"* diyordu gülerek. Aslında yarası pek hafif sayılmazdı. Bacak kemiği kırılmıştır. Hafiften okşardı. Ancak önemli değildi. Nasıl olsa bir daha savaşa dönmeyecekti. Albaylık rütbesinde kalacaktı. Askeri eğitim faaliyetleri yürütürdü.

1991'deki halk serhildanından sonra Mam Sait Irak ordusuyla ilişkisini keser. Çekiş Güç şemsiyesi altında oluşan özerk bölgede Emniyet Genel Müdürü olmak zor olmayacaktır. Barzani'nin güvendiği adamlarından biridir artık. Ama Irak istihbaratıyla bağlarını tamamen koparmamıştır. Musul'a gidip gelmeye devam etmektedir. Bundan şüphelenenler olur. Şüpheler Mesut Barzani'nin kulağına da çitlatılır. Ne ki, Barzani buna pek ihtimal vermez. Deştani dürüştür, öyle işler yapmaz der. *"Beni tasfiye etmeyi akıllarına koymuş kıskanç ve komplocu bir grup vardı. Benim ikili çalıştığımı Barzani'ye ispatlamanın yollarını arıyorlardı. Viskiye olan zaafim onlar için bulunmaz nimetti"* diyordu. Komplocu dediği grup tarafından yemeğe davet edilir. Su gibi viski ikram edilir.

Mam Sait sarhoş olup konuşmaya başlar. Irak istihbaratıyla çalışmaktan, Saddam'a övgü yağdırmaya, dış güçlerin beceriksizliğinden Barzani'ye hakaret yağdırmaya kadar her konuda ağzından laf alınır, kameraya kaydedilir. O halde sarhoş halde kapanan gözleri, iğrenç kokan, rutubetli bir yer altı hücresinde açılır. Neresi olduğunu o da bilmemektedir. Ne kadar süreyle orada tutulduğunu da. Oranın Masif Selahattin olduğunu sonradan öğrenecektir. Kameraya çekilenler Barzani'ye izletilip ölüm fermanı çıkarılacaktır. Öldürülmeden önce ağır işkenceler altında her şeyi itirafa zorlanacaktır. *"45 gün boyunca her türlü işkenceyi üzerimde denediler. Bildiğim her şeyi söyledim"* diyordu tüm açık sözlülüğüyle. Neden öldürülmediğini de sonradan öğrenecektir. Aile ve akrabalar devreye girmiştir. Barzani'ye yalvar yakar edip infazı durdurulmuştur.

Deniz'in dikkatini Mam Sait'in tüm bunları rahat normal şeylermiş gibi anlatması çekmişti. Irak ordusunda askerlik yapmak, Enfal operasyonlarını yürüten bir rejim için gidip İran'la savaşmak, Kürdistan bölgesi Emniyet Genel Müdürüyken Irak istihbaratıyla çalışmaya devam etmek sanki sıradan şeylermiş gibi espiyle süslüyordu anlatımını. Arada bir, *"KDP de oyun çok, komplocudur, siz siz olun kanmayın"* demeyi de ihmal etmiyor, nasihatlerde bulunuyordu. Kendi yaptığının, KDP'nin yaptığı yanında az olduğunu demeye de getiriyordu sözü. KDP'nin kendisi birçok devletin, hem de Kürdistan'ı işgal eden devletin istihbaratıyla çalışmıyor muydu? İran için, Irak için, Türkiye için Kürtlerle savaşan o değil miydi? Daha geçenlerde (1996) Saddam ile bir olup YNK'yi İran sınırına kadar kovalamadılar mı? Tüm bunlar ortadayken ve elbette buralarda işler böyle yürürken kendisinin yüklü para karşılığında birkaç bilgiyi Saddam rejimine satması neden çok görülüyordu? KDP ve YNK yapınca suç olmuyordu da o yapınca mı suç oluyordu?

Böyle düşünerek belki de vicdani sorumluluğu üzerinden atıyordu. Belki o espirili anlatımı bile bir ruhsal tedbirdi. Acımasız, katı ve soğuk gerçek mutlaka acıttı. Cudi'nin, *"halkımın trajedisi"* dediği bu olmamalıydı. İnsan duvar değildi ya, gerçeği tüm çıplaklığıyla bana mısın demeden karşılasın. İnsanoğluydu bu trajediyi de espiye vurur, kahkahayla anlatırdı.

*-Yüzbaşım vurulunca beni yüzbaşı yaptılar ha ha ha!*

*-Albay da gitti, yine iki ucu ölüm rütbesine terfi edildim ha ha ha!*

*-Ekrem'e dedim beni vur ve sırtla ha ha ha!*

*-Eve gittim taziye yerde, herkes yaslı ha ha ha!*

*-Sarhoşken coşmuşum tabi, ne var ne yok söylemişim ha ha ha!*

*-Yahu onlar herkese ajanlık yapıyor ben sadece Saddam'a yaptım ha ha ha!*

*-Aha şu Aziz de yanımda yüzbaşıydı ha ha ha!*

5. koğuşa getirilenler arasında olan Aziz'e de Mam deniliyordu. Mehmet Sait Deştani ile yaşıt görünüyordu. Irak ordusu saflarında ta 1967'deki Arap-İsrail savaşına katılmıştı. Ürdün cephesini savunanlar arasında o da vardı. Cudi'nin trajedi dediği bir hikaye daha, ülkesi ve halkı için değil, işgal ordularına asker yazılan Kürtler... Bu esir kampında, trajedi dedikleri gerçeği daha derin duyumsuyorlardı. Kani, babasını da örnek vermişti bir ara. Babası Filistin halkının saflarında yer almış, gözleri önünde parçalanmıştı. Savaşın haklı tarafındaydı. Mazlum ve mağdur olana yardım ediyordu. Ama ülkesi ve halkı da mazlum ve mağdurdur. İşgal edilmiş, talan ediliyordu. Önce kendi halkının feryadını duyması gerekmez miydi?

Renkli hikayeler 5.koğuşu canlandırmış, tartışmaları adeta alevlendirmişti. Eylemci esirler iştahla girmişlerdi bu tartışmalara. Ayrıca gelenler arasında kime daha fazla güvenilebileceklerini anlamaya çalışıyorlardı. Öyle ya bir amaçları da koğuşlarına gelecek esirler üzerinden örgütle bir bağ kurabilmektir. Gelenlerin ise güven sorunu yok gibiydi. Her şeylerini rahatlıkla anlatıyorlardı. Tartışmalardan etkilenenler de vardı. Özellikle Deştani, sempatisini belli ediyordu. Bir asker ve emniyet mensubu olarak PKK'yi zaten takip etmişti. Mantık örgüleri, kararlılıkları ve özgüce dayanma çabaları öteden beri dikkatini çekmişti. Önderlikse tarz farklılığını görebiliyordu. PKK'li esirlerin direnişleri de kendisini etkilemişti. Onlar dışında olup bitene itiraz eden yoktu. Düne kadar emniyet Müdürü olarak takip ettikleriyle dost oluyordu. Onlardan Önder Apo'yu anlatmalarını isterdi sıklıkla. Deniz'in anılarını zevkle dinlerdi. Esirler de ondan savaş anılarını anlatmasını isterlerdi. Azımsanmayacak bir askeri tecrübeye sahipti. Onların artık Mam Sait'iydi. Mam Sait de Kürtlerin ancak PKK Önderlik tarzıyla bir şeyler kazanabileceğine kaniydi. Tecrübesi bunu söylüyordu. Bu

umudunu dile getirmekten de imtina etmezdi. Bu duruşuyla saygınlık kazanırken espirili sohbetleriyle de koğuşun neşesi olmuştı.

Yeni gelen 15 kişi içinde PKK'ye milislik yaptıkları gerekçesiyle tutuklanan İsmail ve Sami kardeşler de vardı. Barzani aşiretine mensuptular. İsmail orta yaşlıyken, Sami yirmilerinde bir gençti. KDP cephanesini götürüp gerillaya sattıkları iddia ediliyordu. Ancak Barzani aşiretinden olmaları Müdürün çekinmesi için yetiyordu. Onlara oldukça temkinli yaklaşıyordu.

İsmail, Zeynep'in hikayesini duymuştu. Yöre halkı içinde de başına gelenler yayılmıştı. Onun esir alındığı operasyonda yer alan peşmerge takım komutanı Zeynep'i hastaneye yatırdıktan sonra Colemêrg'te akrabaları üzerinden ailesine ulaşıyor. Aile Duhok'a getiriliyor. Kırklı yaşlarındaki takım komutanı, Van'dan gelen aileden Zeynep iyileştikten sonra evlenme talebinde bulunuyor. Babası ölüm-kalım savaşındaki kızını hemen veriyor. Ailenin rızası alındığından KDP yetkililerinden onay almak hiç zor olmuyor. Henüz 19 yaşındaki Zeynep, ailesinin özellikle babasının bu dayatmasına direnmiş. İsrarlar karşısında o yaralı haliyle ne yapacağını şaşırmış. Takım komutanı, peşmergeliği bırakma sözü vermiş. İkisi gidip Sîdêkan tarafındaki köylerine yerleşip yaşayacaklarmış. Bir yerden sonra artık aile baskısına dayanamayıp "evet" demiş. Zeynep bir ay kadar hastanede tedavi gördükten sonra taburcu oluyor. Evlenip eşinin köyüne yerleşiyor. Bir gece gerilla evlerine baskın yapıyor. Zeynep ve eşi evde olmadığından kayını ve koyun sürülerini yanlarına alıp gidiyorlar. "*Zeynep getirilmese kardeşinin bırakılmayacağı*" mesajı adama iletiliyor. Zeynep'in eşi hemen gerillaya görüşme talebini gönderiyor. Bir grup gerilla bir kez daha köye inip Zeynep'e misafir oluyor. Zeynep artık evlendiğini, yeniden gerillaya katılma gücünü kendinde göremediğini, bedeni köyde olsa da ruhunun hep dağlarda arkadaşlarıyla olacağını, ömrünün gerillada geçen bir buçuk yılı dışında kalanını yaşanmamış yıllar olarak gördüğünü söylüyor. O bir buçuk yıl hayatının en anlamlı yıllarıdır. O yılların anısına, Önderlik ve Şehitlere bağlı yaşayacaktır. Ama gerillaya gidecek gücü kalmamıştır. Can yoldaşlarından ayrı yaşamak zor gelse de köyde, eşile kalacaktır. Arkadaşlarından istediği kayınının özgürlüğü, koyun sürülerinin iadesi ve arada bir kendisini ziyaret etmeleridir. Onu köyde yalnız bırakmasınlardı. Gelip bir yemeğini bir çayını içsinlerdi. O da hasret giderirdi.

Gelen grup Zeynep’le vedalaşırlar. Kayınını ve koyun sürülerini geri gönderirler. Zeynep’in eşi buna teşekkür mahiyetinde gerillaya iki adet keleş gönderir. Zeynep köyde hep gerillayı, dağları ve arkadaşlarını anlatmış. Etkilenip gerillaya katılmak isteyen kızlar olmuş. Zeynep bunlardan üçüne eşinin bir tabancasını ve bir keleş vererek dağın yolunu tarif ederek yolcu etmiş. Yolda peşmergenin pususuna düşüp yakalanırlar. Soruşturmada Zeynep’in ismi verilir. Zeynep de gözaltına alınır. Eşi ilişkilerini de kullanarak yalvar yakar ve bunun tekrarlanmayacağı sözünü vererek serbest bırakılmasını sağlar, eve getirir. Ancak Zeynep bildiği, sevdiği ve anlamlı bulduğu işi yapmaktan vazgeçmeyecektir.

İsmail önce bu hikayeyi anlatıp anlatmamada tereddüt geçirdi. Bir kadın gerillanın peşmergeye eş olması esirlere ağır gelebilirdi. Özgürlük için dağ yolunu tutmuş arkadaşlarının geleneksel ilişkilerin içine hapsedilmesini sindirmek kolay değildi. Evlilik kadın için daima zindan olarak görülüyordu. Hele özgürlükle tanışmış, onun havasını solumuş kadınlar için. Zaten Zeynep, *“ömrümün en anlamlı yılları”* demişti dağda geçen bir buçuk yılı için. *“Bedenim burada ruhum hep sizinle olacak”* demişti arkadaşlarına. Bu cümlelerin kendisi zindanı tarif ederdi. Ama şimdi anlatmasaydı da yarın öbür gün anlatırdı. İçinde saklamak çok da doğru olmazdı. Tane tane anlatmanın yolunu seçmişti.

Deniz, Cudi, Kani, Şahin, Kemal ve Eyüp birlikte dinlemişlerdi Zeynep’in hikayesini. İsmail’in tahmin ettiği gibi anlattıkları dinleyicilerini üzmüştü. Cudi, Kani ve Şahin üst üste sigaralar yakıp söndürmüşlerdi. Deniz’in adeta nefesi kesilmişti. Ne açlık ne de astım onu böyle zorlamıştı. *“Keşke sormasaydım”* diye geçirdi içinden. Bir yandan halk trajedisi, onun içinde daha derin, daha çetrefilli olan kadın trajedisi...

Eylemden çıkalı, diğer koğuşlardan on beş esirin 5.koğuşa getirilişlerinin üzerinden iki gün geçmişti ki Xeyri Rus ile Mêrxas, Kani ve Deniz ile önemli bir konuyu konuşmak istediklerini belirtip yanlarına oturmuşlardı. Mêrxas ikisi adına konuya giriş yapmıştı;

-*Söyleceklerimiz sizi şaşırtabilir, diye söze başlamıştı. Bu sözden sonra başını önüne eğerken, Kani ile Deniz kendilerini şaşırtacak ne olabilir diye birbirlerine baktılar. Eylemden yeni çıkmışlardı. İdareyi gerilettikleri gibi yeni gelen esirlerle hayatlarındaki monotonluk kırılmıştı. Zor bir dönemeci birlikte dönmüşlerdi. Eylemden önce olsa*

Kani ve Deniz'in aklına, *"bunlar teslimiyete gidecek"* düşüncesi gelirdi. Ya şimdi?

Mêrxas içinde bulundukları ruh halini dürüstçe açacaklarını söylüyordu. Eylemde, hele ki son günde zorlanmışlardı. Eylemi ortada bırakıp gitmenin doğru olmayacağı, arkadaşlarının emeklerine haksızlık olacağını düşünmüşlerdi. Eylemin boşa çıkmasını istememişlerdi. Ancak iradeleri kırılmış, artık direnecek takatleri kalmamıştı. Ayrılıp teslim olanların koğuşuna geçmek istiyorlardı. Bazılarının yaptığı gibi hiç haber vermeden gitmek yerine durumlarını açıkça dile getiriyorlardı. KDP'nin adamı olmayacaklarını, mücadeleyle yürüyecek iradeleri kalmadığından 6.koğuşa geçip oradan da eve gitmenin bir yolunu arayacaklardı. Buradaki direniş anlamlı ve değerliydi ama kendilerinin direnecek gücü kalmamıştı. Arkadaşlarının affına sığınıp anlayış bekliyorlardı.

Mêrxas başı önünde bunları anlatırken, Xeyri Rus da aynı şekilde dinlemekle yetinmişti. Kani ile Deniz gerçekten de şaşırmışlardı. Ne diyeceklerdi, ne demeliydiler? Direnişi yükseltip belli oranda sonuç aldıkları günlerin akabinde böyle bir şeyin olacağını akıllarının ucundan dahi geçirmiyorlardı. Mêrxas ile Xeyri Rus'u ikna etmek için hangi cümleleri kurmalıydılar. Zaten ikisi de mücadelenin gereği, direnişin anlamı ve öneminden bahsediyorlardı. İrademiz kırıldı deyip gitmeyi kafalarına koymuşlardı. Önceden birlikte epey konuştukları belliydi. Deniz ile Kani yine de mücadele tarihinden, şehitlerden örnekler vererek, birlikte idare karşısında nasıl sonuç aldıklarını anlatarak onları ikna etmeye çalıştılar. Cudi, Şahin, Eyüp ve Kemal de çağırılıp haberdar edildiler. Onlar da ikisini vazgeçirmek için bir şeyler anlattılar. Hayır, bir faydası olmadı. Gideceklerdi. Gittiler de.

Koğuşa yeni gelen on beş esir hem şoke olmuş hem de kaygılanmışlardı. Birlikte iki gün geçirmişlerdi. Gelir gelmez de kaygısızca ve direnenlere duydukları güvenle her şeylerini anlatmışlardı. KDP'ye karşı ağızlarına geleni söylemişlerdi. Ya bunlar idarenin kulağına giderse?

Deniz ve Kani onların kaygılarını gidermek için hepsiyle konuştular. Mêrxas ve Xeyri Rus'un neden ve nasıl gittiğini anlattılar. Kaygılanmalarına gerek yoktu.

Direnifte olan esirlerin sayısı 7'ye düşmüştü. Mêrxas ve Xeyri Rus'un gidişi onları da zorlamıştı. İkisnin yaşadığı kırılmayı zamanında göremedikleri için kendilerine kızıyorlardı. Ayrıca ikisine de güven duymaya başlamışlardı. Delil Porspi, Cemal ve Seyfi'nin dayattıkları teslimiyete tavır aldıkları gibi bu son eylemde omuz omuza direnilmiş, ölüme hazır olduklarını söylemişlerdi. Şimdi nasıl teslimiyete gidiyorlardı? Bu nasıl bir işti, bu nasıl bir insan malzemesiydi? Daha eylemlerinin başarısını doğru dürüst değerlendiremeden karşılıklarına bu teslimiyet iblisi yine çıkmıştı. Birbirlerine daha fazla kenetlenmekten başka yol da görünmüyordu.

## 25. Yeni Umutlar

Mêrxas ve Xeyri Rus'un 6.koğuşa geçmek için 5.koğuştan ayrıldıkları günün akşamı avluya giren koster üç yeni esiri bıraktı. Şahin merakla dışarıyı gözetliyordu. Cudi ve Kemal'i de çağırdı. Yeni getirilenler ne gerillaya ne de YNK peşmergesine benziyordu. İşlemleri yapıldıktan sonra üçü de getirilip 5.koğuşa verildi. Yeni gelenler merakla karşılandı. Hoşbeş edilip, hal hatır soruldu. Gelenlerden birinin adı Nevzat'tı. Kürtçenin Sorani lehçesini konuşan, 27 yaşlarında Hewlêr'li bir mahkumdu. Cinayetten 4,5 yıldır yatıyordu. Hewlêr Hapishanesinde yaşam koşullarının düzeltilmesi için girdikleri açlık grevinden dolayı sürgün edilmişti. Diğer ikisi Xelil ve Xeyri kardeşlerdi, Şêxanlı Êzidîlerdi. Xelil 26 yaşlarında evli ve iki çocuk babasıydı. Kardeşi Xeyri, en fazla ondan bir buçuk yıl küçüktü. İkisi de cinayetten yatıyordu. Duhok Hapishanesinde 4,5 yıl kalmışlardı. Onlar da yaşam koşullarının düzeltilmesi için açlık grevine girmişlerdi. İdare ikisini de bu nedenle Akre'ye sürgün etmişti.

Bir başka zindandan Akre esir kampına sürgün ilk kez oluyordu. Yeni gelenler sayesinde son dönemde nelerin olup bittiğini öğrenmeye başladılar. Aynı zaman diliminde birbirlerinden habersiz insani yaşam koşulları talebiyle eyleme geçmişlerdi. Daha ilginç geleni ise Nevzat ve Xelil Türkiye zindanlarında hala süren açlık grevlerinden, ölüm orucundan bahsetmişlerdi. Onlar duydukları bu eylemlerden etkilenerek harekete geçmişlerdi. Türkiye'de mahkumlara yeni bir cezaevi sistemi dayatılıyormuş, F tipi adı altında. Mahkumlar bunu durdurmak için ölüm orucu başlatmışlar. Hükümetin anlaşma arayışları varmış.

Şahin duyduklarından etkilenmiş, *"dünyadan epey kopuk kalmışız"* demişti. Deniz, *"Birbirimizden habersiz olsak da birlikte harekete geçmiştiz. Gören de bir merkezden talimat aldığımızı sanacak"* biçiminde tepki vermişti. Gerçekten aynı merkezden yönlendirilseler ancak bu kadar olurdu. Müdürün, *"Tüm cezaevlerini karıştırdınız, hepsi*

*sizden öğrendi, Türkiye'dekiler gibi yapmak istiyorsunuz”* sözleri de anlamını buluyordu. O zaman Kemal, *“Bu Müdür kafayı yedi”* demişti. Demek ki tüm eylemlerden haberdardı. Belki de birbirleriyle bağlantılı olduğunu düşünüyordu.

Cudi, *“Belki de Türk devletinin mahkumlarla anlaşma çabası KDP’yi harekete geçirip idare bizimle anlaşmaya çalıştı”* deyince Xelil, Zaxo’daki serhildanı hatırlamıştı. Aynı dönemde Zaxo’da halk KDP’nin yolsuzluk, rüşvet ve hep kendi çevresini kayırması, halka hizmet götürmemesi ve baskılarına karşı isyan etmişti. İsyanı geniş kitleler katılmış, Habur Sınır Kapısı ele geçirilmişti. Yurtdışı ziyaretinde olan Mesut Barzani hemen programını yarıda kesip Kürdistan’a dönmüştü. Tansiyonu düşürmek için devreye girmiş ve halkı sakinleştirmişti. Tüm kurumlara yeni talimatlar göndermişti. İdarenin anlaşmaya yanaşmasında bunun da payı gözetilmeliydi. Nevzat, devam etmekte olan PKK-YNK çatışmasının da dikkate alınması gerektiğini eklemişti. Böyle bir durumda KDP, YNK ile arasının bozulmasını istemez, tam tersine düzeltmeye çalışır.

5. koğuştakiler eylemden sonra böyle etraflı bir değerlendirme yapmaya fırsat dahi bulamamışlardı. Müdürün aynı gün bir saat içinde birbirine zıt iki ayrı tavır sergilemesi üzerinde duramamışlardı. Nevzat, Xelil ve Xeyri’nin anlatımıyla taşlar yerli yerine oturuyordu. Nevzat, Xelil ve Xeyri cinayetten yatsalar da esirlerin gözlerinde konumları farklıydı. KDP zindanlarında KDP’ye kafa tutmuşlardı. Uygulanmalarına eyvallah dememiş, dik durmaya çalışmışlardı. Bu, ilk tanışmadan başlayarak aralarında samimi bir ilişki kurulmasını beraberinde getirmişti. Hele Xelil oldukça duyarlı görünüyordu. Zaten içeri girer girmez bu koğuşun havasının farklı olduğunu fark etmişlerdi. Oldukça saygıyla karşılanmışlardı. Kendileri, *“PKK’lilerle aynı koğuşta yatmak bulunmaz bir nimettir”* diyorlardı. Buradaki direnişlerini duyup öğrendikçe bu yargılarında haksız olmadıklarını anlıyorlardı. Burada oldukça zorlu yıllar geçirilmiş, ölümüne direniş sergilenmişti.

Esirler Xelil ve Xeyri’ye özel bir ilgi gösteriyordu. Bunda direnişçi yanlarının yanı sıra Êzîdî oluşlarının da payı vardı. Ne de olsa Êzîdîlik, eski Kürt inanışlarıyla bağ içindeydi. Kürt kültürüne ait bir çok temel değeri günümüze kadar taşıyabilmişlerdi. Farklı ve inançlarına bağlı oldukları için hep hakim zihniyetlerin gadrına uğramıştı. Ötekileştirilmiş, bastırılmış ve kıyımlara uğramıştı. Onlar buna, “72

*Ferman*” diyordu. Yani katledilmeleri için 72 kez ferman çıkarılmıştı. Onlar da direnerek varlıklarını sürdürmeye çalışmışlardı. Esirlerin onların bu yönüyle bağ kurup sahiplenmeleri hiç zor olmamıştı. Ayrıca Barzaniler, mensubu oldukları Nakşiciliğin etkisiyle Êzidîleri hep dışlamıştı. Onları sevmez ve direnişlerini kendileri için tehlike görürlerdi. Tüm bunların yanında Xelil duyarlı olduğu kadar meraklıydı da. İlk günden başlayarak PKK ile ilgili sorular sormaya başlamış, mücadelesini tanımaya ve anlamaya çalışmıştı. Önce esirlere, “*beni de bir yoldaşınız olarak görün*” demişti. Hatta bu cehennemden çıktıktan sonra gerillaya katılacaktı. Esirler de onun dürüstlüğünü ve saflığını gördükçe kendilerinden ayrı tutmuyorlardı. Ama KDP’nin ve idarenin hedefi haline gelmemesi için özen gösteriyorlardı.

Bir yılın daha sonuna geliniyordu. Havalar iyice soğumuştı. Yeni koğuşa alınan esirlerle sohbet ve kaynaşma soğukları unutturacak kadar sıcaktı. Dış dünya ile bağ kurmak da buna eklenince zamanın nasıl geçtiği anlaşılmıyordu bile. Eylül ayında YNK’nin saldırısıyla başlayan çatışmalar hakkında da bilgi edinmeye başlıyorlardı. Ziyaretçiler her gün yeni bilgiler getiriyorlardı. PKK’nin YNK saldırısını durdurduğu ve karşı bir hamle yaptığı anlaşıyordu. KDP televizyonu bile bu hamleyi büyük bir heyecanla veriyordu. Gerillanın Kandil bölgesinde YNK peşmergesini püskürttüğünü, bir çok köy ve kasabayı ele geçirdiğini, Keladizê ve Süleymaniye şehirlerine gelip dayandıklarını haberleştiriyordu. Buraları da almaları an meselesiymiş. YNK’nin 250’den fazla peşmergesinin öldüğü ve esir düşenlerin olduğunu söylüyordu. Talabani, Çarneçar Türkiye’yi imdada çağırıyordu. KDP televizyonu özellikle bunun üzerinden YNK’ye yükleniyordu. Haber ve yorumlarda, YNK’nin Türkiye’yle işbirliğine girmesini eleştiriyordu. YNK’nin yardımına gitmek üzere Habur Sınır Kapısı’ndan giriş yapan Türk tanklarının görüntüleri eşliğinde, YNK ve Talabani’yi işbirlikçilik ve Kürt düşmanlığı ile suçluyordu. Aslında bu eleştiri ve suçlamalarla kendi karakterini de ortaya koyuyordu. Sanki kendisinin Türk devleti ile işbirliği, ilişkisi yokmuş, sanki yan yana, kol kola operasyonlar yapmamış, sanki YNK’nin imdadına giden Türk tankları kendisinin kontrolündeki sınır kapısından giriş yapıp Zaxo, Duhok ve Hewlêr’den geçerek Süleymaniye’ye ulaşmıyormuş gibi davranıyordu. YNK ve Talabani’nin yaptığı hainlikse, senin yaptığın neydi? Artık bir duvar bile bunu sorabiliyordu.

Ziyaretçilerin getirdiği haberler de farklı değildi. Gerçekten de gerilla, Keladizê ve Süleymaniye kapılarına dayanmıştı. İsterse düşürebilirmiş. KDP bir kamyon cephaneye göndererek PKK ile görüşme talep edip, *“Siz şehirleri alın, biz de destek verip birlikte koruyalım, birlikte yönetelim”* diyormuş. PKK bu teklife sıcak bakmamış. Amaçlarının YNK’nin elindeki kentleri almak değil, YNK’nin saldırısına karşı kendilerini savunmak olduğunu belirtmişler. Öte yandan YNK içinde Türk devleti ile işbirliğine ve PKK ile savaşa karşı olan kesimler rahatsızlıklarını daha yüksek sesle dillendirmeye başlamışlardı. YNK’nin içinin karışacağı söyleniyordu. Halkta da ciddi rahatsızlıklar varmış. YNK’nin PKK’ye saldırmasının Kürtlerin çıkarına olmadığını söylüyorlarmış.

Yeni haberler oldukça heyecan vericiydi. Ziyaretçi görüşünden dönen esirler heyecanlarını gizleme gereği duymadan duyduklarını PKK’li esirlere anlatıyorlardı. Gerillanın etkili hamlesi elbette PKK’li esirlere coşku ve moral olarak yansıyor. Ayrıca PKK-YNK çatışması, KDP’nin PKK’ye yaklaşma çabalarını arttıracaktı. Siyasi dengelerde bir değişiklik anlamına gelirdi. Mehmet Şerif ve Mam Sait, özellikle Türk devletinin YNK’nin yardımına koşmasına dikkatleri çekiyordu. Bu, Türk devleti ile KDP arasındaki ilişkilerde bir sorun olduğu anlamına geliyordu. Genel kanı böyleydi. YNK ile KDP hep birbirine karşı konumlanmıştı. Dostluk ve birliğin esamesi ilişkilerinde okunmazdı. Hep birbirini geriletmeye, birbirinin kuyusunu kazmaya çalışmışlardı. Diğer güçlerle ilişki ve ittifaklarında bunları mutlaka gözetirlerdi. Örneğin KDP’nin Türk devleti ile ilişkileri yoğunlaştığında YNK İran’la, Irak’la, PKK’yle işbirliği arayışına girer, bazen de bunun tersi olurdu. Daha üç yıl önce YNK, PKK ile birlikte KDP’ye karşı Kuzey-Güney ittifakı kurmuştu, KDP’yi Türk devletinin işbirlikçisi ilan etmişti. Bugün Türkiye’deki siyasal iktidarın milliyetçi karakteriyle bağlantılı yanları da olabiliirdi. Belki de KDP, iyice teşhir olan işbirlikçi karakterini unutturmak veya imajını düzeltmek istiyordu. Son yıllarda bu işbirlikçi karakterinden dolayı halk desteğinde zayıflama olmuştu. Oldukça eleştiriliyordu. Ayrıca Barzani daha Washington Anlaşması’nda gözünü ulusal önderliğe dikmişti. Bunun için de imaj düzeltmeye ihtiyacı vardı. YNK ise PKK’ye saldırarak Türk devletinden destek umuyordu. Başsız kalan PKK’nin zayıfladığını, bu fırsatı değerlendirmesi gerektiğini düşünüyordu. Kurnazca bir hesap yaptığı açıktı. PKK’ye saldırarak etkinlik kurmak için zaman da uygun görülüyordu. Tek sorun PKK’nin

sandığı kadar zayıf olmamasıydı. Gerilla etkili bir direniş sergiliyordu. Evdeki hesap çarşıya uymamıştı.

Ya esirlerin hesabı? KDP'nin PKK ile yakınlaşması onların bu cehennemden çıkmasına yol açabilir miydi? 5. koğuşa yeni gelenler, ziyaretçilerin anlattıklarının etkisiyle bu konuda umutvari konuşuyorlardı. PKK, ilk şart olarak esir olan arkadaşlarının özgürlüğünü masaya koyardı. PKK'li esirler ise o kadar umutlu olamıyorlardı. Örgütleri özgürlüklerini isterdi. Tamam da KDP ile anlaşmak o kadar kolay mıydı? Özellikle Önderliklerinin esaretinde rol almış, bunu kendisi için bir fırsat kapısı olarak görmüş olan bir zihniyetle PKK'nin anlaşması kolay değildi. Kendi hareketlerini tanıdıkları kadarıyla, KDP ile yan yana görünmekten kaçınacaktı. Haliyle Akre'den çıkış hayallerini kurmanın erken olduğunu düşünüyorlardı. Çok geçmeden PKK ile YNK arasında ateşkese gidildiği, karşılıklı esir değişiminin yapıldığı ve belli bir anlaşmaya varıldığı haberleri geliyordu. Bu anlaşma KDP'nin işi ağırdan almasına yol açardı.

Nihayetinde yeni bir yıl geliyordu. Milenyumun ilk yılında Delil Porspi onların teslimiyet planıyla büyük bir tehlike atlatmışlardı. Bu onların daha kararlı bir direnişi geliştirmesini tetiklemiş ve girdikleri eylemle idareye geri adım attırmışlardı. Diğer hapishanelerde ve Türkiye zindanlarında gelişen eylemleri bilmeseler de aynı zamanda eyleme geçmişlerdi. Koğuşlarına gelen insanlarla hayatları monotonluktan kurtulmuş, dış dünya ile yeniden bağlantıya geçmişlerdi. Hareketleri, Güney'de YNK'ye karşı etkili bir hamle yaparak güç kazanmıştı. Tüm bunlar yeni yıla daha umutlu ve moralli girmelerine imkan tanıyordu. Ancak bu kaygılarının bittiği anlamına gelmiyordu. Daha burada ne kadar kalacakları belli olmadığı gibi, ne kadar daha dayanabilecekleri de belli değildi. Her yıl azalmışlardı. Fiziki olarak yıpranmışlardı. Kendilerini düşünsel olarak üretmediklerinden manevi olarak zorlanıyorlardı. Hani son dönemde rüzgar biraz da kendilerinden yana esmiş, buradan çıkabileceklerine dair umutları yeşermişti. Ancak siyasi dengeler onların kısa sürede buradan çıkamayacağını gösteriyordu. Hatta ancak 2010'da çıkarız diyenler vardı. Ne ki, burası Ortadoğu idi. Bazen bir gecede dengeler değişirdi. Hareketleri bir yolunu bulup kendilerine ulaşırdı. Hele onlar direniş bayrağına sıkı sıkı sarılındı, yere düşürmesindi..

Benim de dileğim oydu. Direniş ile anılmak zulme tanık olan her duvarın dileğidir. Sadece zalimler diz ökenden haz alır.

## 26. Yeniden Eylem

2001 yılı diğer yıllarla kıyaslandığında sıradan geçiyordu. 5. koğuşa yeni gelenlerle sohbet, tartışma, oyunlar oynama ve kimi geceler birlikte stranlar söyleme belli bir rutine oturmuştu. PKK ile YNK arasında yaşanan çatışma ve sonrasında KDP'nin PKK'li esirlere yaklaşımı kısmen yumuşasa da Akre Kaymakamı yine de Newroz kutlamasına gelmemiş ve Cudi bunu Kemal'e hatırlatmıştı. KDP'nin yaklaşımının değiştiğini, daha doğrusu yumuşadığını söyledimse teslim almaktan vazgeçtiği anlamına gelmesin. Zavite'den belirlenen perspektif doğrultusunda hareket ediliyordu. Zaten 2001'in kayda değer bir olayı da yaz aylarında Zavite'den bir grubun buraya geliyordu.

Bu sefer gelenler arasında Aziz Veysi de vardı. Tanıyanlar Aziz'in 90'lı yılların başında PKK'ye katılıp kaçan Behdinan bölgesinden bir Kürt olduğunu söylüyorlardı. Gerillada epey kaldığından askeri tecrübe edinmiş, kaçıp teslim olunca PKK'ye karşı savaşta kullanılmıştı. Bu işte kendini ispatlayınca Neçirvan Barzani ona yetki ve imkan tanıyarak, PKK'ye karşı yürütülecek faaliyetlerle görevlendirmiş. KDP'nin özel kuvvetlerinin örgütlenilip eğitildiği Zavite kampının sorumluluğu da baştan beri ondaydı. Esirlere karşı yürütülen teslim alma politikalarını belirleyenlerden biri de oydu. (Irak'a Amerika'nın işgaliyle oluşan Kürdistan Federe bölgesinde KDP düzenli Ordusunun ve Özel kuvvetlerin Genel komutanlığı verilerek general yapıldı.)

Zavite'den gelenler teslim olup 6.koğuşa geçenlerden haberdarlardı. Gelir gelmez onlar çağırılmış, Aziz Veysi her biri ile tek tek görüşmüştü. Daha sonra 5.koğuştaki kalıp direnenler çağırıldı. Aziz onlarla yapılan görüşmeye katılmadı. Onun yerine yine gerilla saflarından kaçmış olan Kawa, Dijwar ve Sinan görüşmeleri yürüttü. Esirler tek tek idare binasına çağırılıyor, görüşme için ayrılan odaya alınıyordu. Esirlere daha önce yapıldığı gibi PKK'nin bittiğini, Kürt ve Kürdistan mücadelesine hizmet etmek istiyorlarsa KDP'ye katılmalarını söylüyor, KDP'nin sunduğu imkanlar ballandırılıla ballandırılıla anlatılıyordu. Vurucu cümle

olarak, “ömrünü bir esir kampında heder etmeye değmez” kullanılıyordu.

Görüşme sırası Deniz’e gelmişti. Deniz odaya alınınca karşısında daha önce tanıştığı Kawa ve Sinan’ı gördü. Deniz, Sinan’ın gerilladan kaçtığını biliyordu, Kawa’nın kaçtığını görünce öğrenmiş oldu. Üçü 1996’da Şam’da birlikte Önderlik eğitiminden geçmişlerdi. Sinan, daha ülkeye dönüşlerinin 7. ayında kaçmıştı. KDP’ye sığınıp kontralaştığı duyulmuştu. Karşısında Deniz’i görünce önce afallamış, sonra ne yapacağını bilmez halde merhabalaşıp odadan çıkmıştı. Deniz ile Kawa yalnız kalmışlardı. Kawa bozuntuya vermemeye çalışarak;

*-Merhaba, senin burada olduğunu bilmiyordum, ne zaman esir düştün?* diye konuya girmişti.

Deniz oturduğu sandalyede Kawa’yı süzdü. Bu hale nasıl düştün der gibi baktı. Sorusuna karşılık da;

*-Ben de senin PKK’den kaçıp KDP’li olduğunu bilmiyordum, yanıtını verdi. Hemen ardından 1997’nin Aralık ayında esir düştüğünü ekledi.*

Kawa ne diyeceğini bilemiyormuş gibi gözlerini odanın içinde gezdirdi. Önündeki çaydan bir yudum aldı. Ardından sigarasına davranıp paketi önce Deniz’e uzattı. Deniz içmediğini belirtip geri çevirince sigarasını yaktı. Derin derin içine çekti sonra Deniz’e bakarak;

*-Bana verilen talimatı yerine getiriyorum, dedi pişman bir edayla. Onları direnişten vazgeçirmeye niyeti yoktu, hatta direnişlerine saygı duyuyordu. Deniz’in herhangi yanıt vermediğini görünce devam etti. Nasıl KDP’nin eline geçtiğini anlatıyordu.*

1997’de 20-30 kişilik grupla Önderlik sahasından ülkeye geçmek için kendilerini Dicle suyuna vurdukları bir Aralık gecesinde pusuya düşmüşler. Yanlarında olan Parti merkez komite üyesi Ebubekir’i kurtarmak için çatışmaya girmişler. Ebubekir birkaç gerilla ile birlikte pusudan çıkıp güvenli alana ulaşırken, geriye kalanların bir bölümü şehit oluyor, diğerleri KDP’nin eline esir düşüyor. Kawa da yaralı yakalananlardanmış. Günlerce hastanede komada kalmış. Komadan çıkınca teslimiyeti kabul etmeyip direnişi seçtiğinden Duhok Hapishanesine atılmış. Birgün peşmergeler ona gerilla sahasında ele geçirdikleri toplantı tutanaklarını getiriyorlar. Tutanaklarda Ebubekir’in o çatışmada kendisinin direndiğini, geri kalanların teslim olduğunu

Önderliğe rapor ettiğini okumuş. Onları ihanet etmekle itham ediyormuş. Kırılmış, direnişi bırakıp teslim olmuş. Öyle olmasa bin yıl da geçse mücadeleye, Önderliğe ihanet etmezmiş. Halinden memnun değilmiş. Deniz sadece dinliyordu. Bir ara kendi kendine gerekçe üretip, kendini kandırmayı bırak demeyi düşündü. Sonra bir kontra ile böyle bir tartışma yapmanın anlamlı olmayacağına kanaat getirerek vazgeçti.

Kawa;

*-Dışarı çıkan Özgür'ü tanıdın mı? diye sorunca yanıt verdi.*

*-Evet tanıdım, Sinan diye biliyordum. 1997 yazında yanımızdan kaçmıştı. Demek gerçek ismi Özgür öyle mi?*

*-Doğrudur. Şimdi istihbarat biriminde yer alıyor. Daha önce burada kalıp direnen bir kadın vardı, ismi Reyhan. Duhok'a getirilince Özgür onunla görüştü, direnişi bıraktı. Dışarıdan tanıyorlarmış. Sonra da evlendiler. Şimdi çocukları var.*

*-Senin görevin ne?*

*-Ben tabur komutanıyım.*

*-Başka diyeceğin yoksa ben koğuşuma döneyim, diyerek ayağa kalktı Deniz.*

*-Yok, sana serkeftin.*

İslam dışında 5.koğuştaki altı esir çağrılıp görüşülmüştü. Psikolojik sorunlarından dolayı İslam'a delidir deniliyordu. Odada en uzun kalan Deniz olmuştu. Deniz, Zavite'den gelenlerden Kawa ile Sinan'ı tanıdığını, Sinan'ın Amed'li olduğu ve öğretmenlik yaparken 1995'te gerillaya katıldığını, Muş'lu olan Kawa'nın ise 1992'de henüz 15 yaşlarındayken gerillaya katıldığını, Dersim, Amed, Muş ve Botan alanlarında gerillacılık yaptığını, yaklaşık bir yıl da Şam'da Önderlik eğitiminden geçtiğini söylemişti. Deniz de aynı devrede oradaydı. Ayrıca Sinan Yunanistan'daki kamplarda da füze kullanımı dahil özel eğitim de görmüştü. Kawa'nın anlattıklarını da arkadaşlarıyla paylaşmıştı. Şahin, *"Halimden memnun değilim lafına"* takılmıştı. *"Kendine karşı dürüst olmayan insanın hiçbir zaman huzurlu olamayacağı"* şeklinde okkalı bir iki cümle kurup, Kawa'nın Ebubekir'i bahane ettiğini söylüyordu. *"Düşman bu tutanağı neden getirip bana*

*okutuyor” diye soracağına, kırıldım deyip düşmana koşmuştu. Öyle olmasa bin yıl mücadele edecekmiş-miş.*

Zavite’den gelen grup, 5.koğuşta aradığını bulamamıştı. Teslim olup 6.koğuşta kalanlardan Delil Porspi, Cemal, Seyfi, Ömer, Rıfat, Çekdar, Sabri, Kamuran, Serhildan ile Piling Çelê, Sadun Çelê, Delilê Reş, Erdal ve Azad’ı yanlarına alıp kendileriyle götürdüler. Çoğu başları önlerinde onları Zavite’ye götürecek arabaya binmişti. Bir tek Delil Porspi oldukça keyifliydi. Utanmasa belki de çifte telli oynayacaktı. Bu görüntüyü herhalde 5.koğuş için veriyordu.

Zavite’ye götürülenlerin akıbeti hakkında Mehmet Şerif epey bilgi edinmişti. Aile ve dostları Güney Kürdistan’da olup bitenler hakkında onu sürekli bilgilendiriyorlardı. O da bunları PKK’li esirlerle paylaşp tartışmaktan haz alıyordu. Onların yorum tarzlarını dinleyip kendininkiyile kıyaslayarak yeteneklerinin körelmesinin önüne geçerken, aynı zamanda KDP’ye tepkisinin ve esirlerin mücadelesine duyduğu sempatinin de bir ifadesi oluyordu bu bilgi paylaşımları. Zaten bir tek esirlerle böylesi siyasi tartışmalara girebiliyor, farklı bakış açılarından yararlanıyordu.

Mehmet Şerif’in edindiği bilgiye göre KDP, Zavite’nin statüsünde değişikliğe gidiyordu. Orayı özel kuvvetler kurumu haline getirip, kurmayı planladığı düzenli ordunun temellerini atıyordu. Daha çok Güneyli gençleri alıp orada eğitiyordu. Artık PKK’den her kaçan, teslim olan işine yaramıyordu. Şu an PKK ile bir çatışması yoktu. Daha önce teslim alıp kullandığı kimi kişilikler yozlaşıp kirli işlere girerek KDP’nin de başına bela olmuştu. O da daha seçici davranıyordu. Sıradan savaşıya bakmıyordu bile. Yetenekli ve komuta düzeyinde rol alabilecek olanları tutuyor, gerisini kendi başından savıyordu. Zavite’den kovdukları da olmuş. Bu son postada buradan götürülenlerden işine yarayan pek çıkmamış. Onları kendi hallerine bırakmış. Suriye rejimi o dönem genel af ilan ettiğinden Delil Porspi, Cemal, Ömer, Seyfi ve Rıfat Suriye’ye ailelerinin yanına gitmiş. Ömer ve Rıfat asker kaçağı olduklarından askere götürölmüşler. Türkiye vatandaşı olanlar ise ne Türkiye’ye ne de Suriye’ye gidebilmiş. Aileleri Avrupa’da olup onların yardımıyla Avrupa’ya kapağı atabilen atmış, geriye kalanlar inşaat vb. işlerde çalışarak ayakta durmaya

çalışıyormuş. Piling Çelê ise Güney'deki akrabalarının yanına yerleşerek evlenmiş.

Esirler yüz üstü bırakılan teslimiyetçilerden çok KDP'nin düzenli ordu planı ve hazırlıkları üzerinde tartışılar. Kendini daha fazla devlet gibi kurumlaştırmaya hazırlıyordu. Bu elbette Barzani'nin ulusal önder olma hayalinden bağımsız değildi. Bunun olup olmayacağını Mehmet Şerif'le tartışılar. Pek olası olmayacağı kanaatine vardılar. Ancak Mehmet Şerif, bu plan doğrultusunda KDP'nin Kürt Hareketleriyle askeri çatışmalardan kaçınabileceğini söylüyordu.

Tam da o günlerde daha önce hikayesini anlattığım Casım Sindi, 5.koğuştan sabah alınıp bir daha dönmedi. Kani, KDP'nin yöntemleri değişse de karakterinin değişmeyeceğini söyleyip Mam Xıdır'ı yad ederek, *"Marê reş spî nabe"* deyişini tekrarlardı.

5. koğuşun cazibesini Müdür Mehmet Emin Surçi ranta çevirmesini bilmişti. 5. koğuşta diğer koğuşlara nazaran insanca bir yaşam vardı. Belli bir düzen hatta rahatlık vardı. Diğer koğuşlarda özellikle murakıplar esirlerin baş belası olmuşlardı. Esirlerin parasını yiyiyor, karşı çıkkanı idareye bir şekilde ihbar edip dövdürtüyor, yanına aldığı bir kaç adamla kendisi dövebiliyor, hakaretler edip, onur kırıcı hareketler yapabiliyorlardı. Sırtını idareye dayayan kimi murakıplar adeta zebaniye dönüşmüştü. Kimi esirler bundan kurtulmak için aileleri aracılığıyla Müdüre para yedirip 5.koğuşa geçmek için ricacı oluyorlardı. İdare ile yapılan anlaşma gereği 15 kişi koğuşa alınmıştı, onun üstüne çıkılmayacaktı. Ancak parayı gören Mehmet Emin Surçi, anlaşmayı unutmuş gibiydi. Bir anda sayıları kırka yaklaşmıştı. Kani ve Deniz Müdürle görüşüp anlaşmayı hatırlatarak sayının azaltılmasını istedilerse de, Müdür oralı olmadı. Diğer koğuşların sayısını gerekçe göstererek rahatsızlıkları görmezden geliyor, *"gelip ricacı olan aileler var kıramıyorum"* diyordu. Bunun üzerine 5.koğuşta kalan 7 PKK'li esir bir araya gelip eylem yapma kararı aldı. Sabahleyin esirler tuvalet ihtiyacı için dışarı çıktığında onlar çıkmayacak, kapıyı arkadan kapatıp talepleri kabul edilmedikçe kimseyi içeriye almayacaklardı.

Akşam aldıkları kararı hayata geçirmek için sabah diğer esirler dışarı çıktığında onlar geride durdular. Xelil, akşam esirlerin kendi aralarında konuşmalarından şüphelenmiş, saygısı gereği bir şey sormamıştı.

Sabahki tavırlarından kanaat getirmişti ki, eylem yapılacaktı. Dışarı çıktığı halde içeriye geri döndü.

*-Arkadaşlar, sanki eylem yapacaksınız. Eğer böyle bir şey varsa ben de yanınızda olacağım. Çünkü ben de yoldaşınızım.*

Cudi oldukça sakın bir ses tonuyla;

*-Heval Xelil doğrudur eylem yapacağız ama seni eyleme dahil edemeyiz. Çünkü eylemden dolayı idare seni hedefine alır, sürgün eder veya başka şeyler yapar. Biz böyle bir şeyin sorumluluğunu alamayız.*

Xelil ikna olacaktı gibi görünmüyordu.

*-Zaten benim sorumluluğumu almanızı istemiyorum ki! KDP bana ne yapacaksa yapsın, sorumlusu ben olurum. Korkum da yok! Ne olursa olsun ben de sizinle olacağım, sizi yalnız bırakmayacağım.*

Bu kararlılık karşısında Cudi duygulandı. Karşılık verecek gücü kendinde bulamadı. Kani devreye girdi;

“Heval Xelil” dedi sesine alabildiğince sevecenlik katarak. Eylemde olma ve kendilerini yalnız bırakmama kararlılığının anlamlı olduğunu, ciddi ve kapsamlı eylem yaparlarsa kendisini de mutlaka katacaklarını ama basit bir eylem için onun riske atmayacaklarını söyledi. Cümleleri oldukça savruk ve dağınıktı. Xelil yanıt verme yerine son bir umut olarak Deniz’e bakmıştı. Deniz de Xelil’in dürüstlüğü ve cesaretinden etkilenmişti. Bu arada kendilerini yalnız bırakıp teslimiyete gidenleri de hatırlamıştı. İnsanoğlunun bir tuhaflığı da buydu herhalde. Ummadığın insan seni yüzüstü bırakabiliyorken, ummadığın insan büyük bir vefa ve fedakarlıkla sana sahip çıkabiliyordu. O an Xelil’le omuz omuza eylemde olmak istedi. Sonra KDP’nin onları sürgün edebileceğini düşündü. Daha ona ve kardeşine verebilecekleri vardı. Onları korumaları da gerekirdi. O da aynı Cudi ve Kani gibi, “Heval Xelil bizi anlayan gerekir” demişti. KDP’nin kendilerine pek bir şey yapamayacağını, ancak Xelil ve kardeşine yönelirse koruyamayabileceklerini anlattı. Hatta bir yoldaş olarak ondan bunu istiyorlardı. Xelil onların dediklerine ikna olmasa da dışarı çıktı. Xelil’i de dışarı çıkardıktan sonra koğuşun kapısını kapatıp, su bidonlarını arkasına destek yaptılar. Kemal eline bir çekpas sapını alıp kapının arkasında konumlandı. 7 PKK’li esirin dışarı çıkmayışı, peşmergenin dikkatinden kaçmadı. Hemen idare bölümüne koşturup üstlerini

bilgilendirdiler. Aradan on dakika geçmeden Mülazım Aşur 5. koğuşun penceresi önünde bitmişti;

*-Hayırdır arkadaşlar, bir sorun mu var?*

*-Evet, sorun var!*

*-Peki sorun nedir?*

*-Sizinle yaptığımız anlaşmada koğuşumuza en fazla on beş kişi verilecekti. Daha sonra Müdür birkaç kişiyi almamız için rica etti ve biz de Müdürü kırmayıp aldık. Ama şimdi sayımız 37'yi buldu. Oturacak yer kalmadı.*

*-Tamam da diğer koğuşların sayısı sizinkinin iki katıdır. Yine en az, en rahat olan sizin koğuştur.*

*-Diğer koğuşların nasıl olduğu bizi ilgilendirmez. O sizin ve onların sorunudur. Ya koğuşun sayısını azaltırsınız ya da hiçbir tutukluyu koğuşa almayız, dışarıda kalırlar.*

*-Öyle şey mi olur arkadaşlar! Bari içeri alın sonra bu konuyu konuşalım.*

*-Olur olur, bal gibi de olur. Hiçbirini içeri almıyoruz.*

Diyalog böyle devam ederken tuvalet ihtiyacını gideren esirler de koğuş kapısına dayanmışlardı. Esirler pencereden seslenerek eylemlerinin onlara karşı olmadığını belirtip durumu izah ettiler. Onlar da kapıdan uzaklaşıp bahçede eylemin nasıl sonuçlanacağını beklemeye başladılar. Peşmerge onlara, “*koğuşa girin*” diye bağırırlar da esirler, “*kapı kapalı nasıl girelim*” diyerek karşılık veriyorlardı.

Müdür de idare bölümünün önüne çıkmış, Aşur’un esirlerle diyalogunu izliyordu. Diyalog uzayınca kendisine bir sandalye isteyip oturmuştu. Aşur esirleri ikna edemeyince dönüp Müdüre son durumu anlattı. Müdür, Aşur’dan Kani ve Deniz’i yanına getirmesini istedi. Aşur dönüp bunu Kani ve Deniz’e söyleyince ikisi koğuştan çıkıp Müdürle görüşmeye gittiler.

Müdür gerginliğini gizlemeye çalışan bir edayla konuya girdi;

*-Siz yine neden bize böyle sorunlar çıkarıyorsunuz. Hadi o tutukluları içeri alın ondan sonra bu konuyu kendi aramızda konuşalım.*

Kani kesin ve kararlı bir yanıt verdi;

*-Bu sorun çözülmeyen kimseyi içeri almayacağız!*

Müdür gerginlik ve kızgınlığını gizlemeyi bırakıp dışa vurarak;

*-Kardeşim anlamadım gitti, ben miyim buranın Müdürü yoksa siz misiniz? Sanki burada esir olan siz değil ben mişim gibi davranıyorsunuz. Her istediğinizi dayatıyorsunuz. Koğuşa kaç kişinin ve kimlerin alınacağına siz karar veriyorsunuz. Vallahi böyle olmaz, artık yeter!*

Kani'nin altta kalmaya niyeti yoktu;

*-Sayı konusunda anlaşmıştık. Birkaç ricanızı da kabul ettik, sizi kırmadık ama iyi niyetimiz suistimal ediliyor.*

*"Ricayı kabul ettik, iyi niyet, suistimal"* kelimeleri belli ki Müdürün kanına dokunmuştu. Nasırına basılmış gibi bağırarak verip vermişti;

*-İyi niyeti suistimal eden sizsiniz. Yahu KDP tüm şehirlerden PKK'yi çıkardı siz şu 5.koğuşu PKK ofisine çevirdiniz. PKK'nin Irak temsilcisi gibi hareket edip bize şart koşuyorsunuz. Burayı adeta ele geçirdiniz. Ayıptır yahu. Sizin yüzünüzden itibarım yerle bir oluyor. Akre şehrinde bile sizin hapishaneyi ele geçirdiğiniz konuşuluyor. Bizim size karışmadığımız söyleniyor.*

Sesi giderek yükseleceğine tersine düşüyordu. Esirlere değil de çevreye konuşuyormuş gibiydi. Sonra;

*-Beni de düşünün, sizinle sorun çıkmasını istemiyorum. Bu sefer benim hatırım için biraz idare edin. Diğer koğuşlarda gerçekten insanlar üst üste yatıyor. Zaten yakında bazı tahliyeler olacak o zaman zaten sayımız azalır, demişti.*

Deniz araya girerek sordu;

*-Bizim koğuştan tahliyelerin olacağını nereden biliyorsunuz, kimleri ne zaman ve niçin tahliye edeceksiniz?*

*-Mesut Barzani Ramazan bayramı vesilesiyle kısmi bir af ilan edecek. O zaman kesin buradan da tahliyeler olur.*

Deniz üsteledi;

*-Ya bu af bizim koğuşta kalanlara vurmazsa, bizim koğuşta tahliyeler olmasa ne yapacaksınız?*

*-Bu konu iki gün içinde netleşir. Eğer sizin koğuşta kimse tahliye olmasa o zaman bazılarını alıp diğer koğuşa götürüp sayınızı azaltırız.*

Kani konuşulanların bağlayıcı olması için;

*-Söz veriyor musunuz, diye sordu.*

Soru üzerine Müdür gerildi. Bir esir karşısına geçmiş ondan söz alıyordu. Sonra durumu kurtarmanın en doğru yol olduğunu düşündü;

*-Tamam peki, namus sözü veriyorum. Haydi herkes bize bakıyor. İtibarımı daha fazla düşürmeyin de gidin tutukluları koğuşa alın.*

Kani ve Deniz Müdülden aldıkları söz üzerine 5.koğuşun kapısını açıp yanlarında kalan tutukluları içeri aldılar. Müdür ile yaptıkları görüşmeyi koğuş sakinlerine bir bir anlattılar. Eylemleri bir kez daha sonuç almıştı. Af beklentisi de etki yaratmış, iyi bir moral olmuştu. Esirleri coşkuyla kutladılar.

Müdür doğru söylemişti. Gerçekten de iki gün sonra Mesut Barzani bayram vesilesiyle kısmi af ilanında bulundu. Benim kampımda da 40'a yakın kişi tahliye edildi. 5. koğuştan sadece iki kişi tahliye olmuştu. Tahliyelerden sonra Müdür 5.koğuşun penceresi önüne gelip bilmiyormuş gibi, koğuşlarından kaç kişinin tahliye olduğunu sordu. Kani'nin iki kişi yanıtı üzerine;

*-Tamam verdiğim sözü tutuyorum. Beş kişiyi koğuştan alıp diğer koğuşlara götüreceğiz.*

Kani'nin, "beş kişi azdır, birkaç kişi daha götürün" demesi üzerine yer sıkıntısını gündeme getirip hatırlatmıştı. Bu arada esirlere moral vermeyi de ihmal etmedi;

*-Belki KDP ile PKK anlaşır, yakında sizi de göndeririz. Hep içerde kalacak değilsiniz ya. Zaten epeydir çatışmalar durmuş. Kimi görüşmelerin yapıldığı da söyleniyor.*

Pek konuşkan olmayan Kemal bir çıkış daha yaptı;

*-Siz hiç merak etmeyin, biz bir on yıl daha buradayız. Kolay kolay anlaşma falan olmaz.*

Kemal'in bu yanıtı üzerine Müdür daha fazla lafı uzatmadan hatır isteyip gitti. İki kişinin tahliyesi ve beş kişinin koğuştan alınmasıyla sayıları otuza düştü.

## 27. Halepçeli Hawar

Bir yılın daha bitmesine sayılı günler vardı. Bir süredir Cudi'nin dikkatini çeken bir esir vardı bir başka koğuşta kalan. Hemen hemen kampta kalan herkes hakkında bilgi edinmişlerdi ama onu yeni yeni görüyor veya fark ediyordu. Belki de son günlerde çok yalnız kaldığından o esir gözüne çarpmaya başlamıştı. Şahin, bir süredir zamanının çoğunu İslam'la geçiriyordu. Kani ile Deniz, dışarıya bir not gönderme hazırlığı içindeydiler. Kemal ise genellikle diğer koğuş sakinleriyle satranç oynuyordu. Cudi de ilk dönemlerdeki gibi pencere kenarındaki yerini alıp sigara içerek dışarıyı, tuvalete çıkarılan esirleri izliyordu.

O esir yine avludaydı. Cudi onu her gördüğünde, *“Hani bizi esir almışlar neyse de, şunu nasıl esir alırlar, bu koşullar ona nasıl reva görülür”* diye geçirirdi içinden. Onu bugün Kani ve Deniz'e de gösterecekti. Dönüp bakınca ikisinin koğuşun en dip köşesinde Deweli isimli tutukluyla bir şeyler konuştuklarını gördü. Deweli Duhoklu'ydu. Tarihi eser kaçakçılığı yapıyordu. Eski bir İncil'i satarken yakalanmıştı. Bu tür suçları işleyenler hiç mahkemeye çıkarılmadan 6 ay yatar, istenilen parayı ödedimi çıkardı. Üzerinde yakalanan mala KDP istihbaratı el koyar, kendisi satıp para kazanırdı. Uyuşturucu ticareti yapanlar için de bu durum geçerliydi. Ele geçirilen mallar özellikle Türkiye'de satılırdı. Cudi, arkadaşlarının Deweli'yle öyle konuşmalarının nedenini tahmin etmişti. Bir süredir koğuşlarında kalan Deweli, onlara belli bir güven vermişti. Dışarıda Behdinan bölgesinde gerilla ile ilişkisi olduğunu kendisi söylemişti. İkisini şu an rahatsız etmenin gereği yoktu. Merakını gidermek için en uygunu Mehmet Şerif'ti. Onu çağırıp eliyle avludaki esiri işaret ederek;

-*Şu bedeninin bir tarafı yamuk olan kişi kimdir?* diye sordu.

-*Hangisi?*

-*Şu uzun boylu, belirgin biçimde yamuk yürüyor, sanki bedeninin bir tarafı sakattır.*

“Ha.. o mu?” diyerek Mehmet Şerif başlamıştı anlatmaya. Cudi’nin “yamuk” dediği, yana yıkıla yürüyen esirin ismi Hawar’dı. Peşmerge bile değildi. İstese de savaşırmazdı zaten. Gerçekten de vücudunun bir tarafı tutmuyordu. Sakatlığı 16 Mart 1988’de Saddam’ın Halepçe’ye yaptığı kimyasal saldırıdan kalmaydı. Saldırı olduğunda Halepçe’de değilmiş, kimi işleri için Süleymaniye’deymiş. Saldırı haberini duyunca ailesini kurtarmak için Halepçe’ye dönmek istemiş. Saddam’ın askerleri yolları tuttuğundan kendini kırsala vurarak kente ulaşmış. Gördüğü manzara herkesin artık bildiği ölüm tarlasıdır. Ölüm kimini evinde, kimini işinde, kimini sokakta, kimini kaçarken yakalamıştır. Hawar’ın kurtarmak için yollara düştüğü eşi, çocukları, anne ve babası, kardeşleri de bu vahşetin kurbanları arasındadır. Ölüm dostları ve akrabalarını alıp götürmüştür. Hawar şok olur. Çocuklarının cansız bedenleri üzerine kapaklanıp kalır. Bulunduğunda kendisi de ölmek üzeredir. Süleymaniye hastanesinde uzun bir tedaviden sonra hayata döner ama artık bedeninin sol tarafı tutmamaktadır. Bedeni sola doğru yatmıştır. Eğile büküle yürümektedir. Bu haliyle YNK’ye sempati duyuyor diye tutuklanıp bu esir kampına konulmuştur. Mehmet Şerif’in anlattıkları Cudi’ye kendi acısını unutturmuştu sanki. Halepçe Katliamında ailesi, akrabaları ve dostlarını kaybeden, ruhu yaralı ve bedeninin yarısı tutmayan bir insana bu nasıl yapıldı? Halepçe’nin tüm acısını içinde yeniden hissetti. Bu nasıl bir vicdansızlıktı?

Uzun süre öylece pencere kenarında kalıp üst üste sigaralar tüketti. Hawarların avlu saati dolmuş, koğuşa alınmışlardı. Mehmet Şerif, anlattığını anlatmış ve gitmişti. Yanına gelen Deniz’in farkına bile varmamıştı. Deniz ona adeta fısıltıyla Deweli ile birlikte örgüte bir not göndereceklerini, notu neredeyse hazırladıklarını anlatıyordu. Çok kısa bir süre sonra Deweli çıkacaktı. Notlarında sayılarını ve durumlarını özetleyecek, her şeye rağmen direnmeye devam edeceklerini bildireceklerdi. Elbette zayıflıklarını da nota ekleyeceklerdi. Deweli’yle özellikle Başkanlık Konseyi’nde yer alan Cuma arkadaşına notu teslim etmesini isteyeceklerdi. Cudi’nin Deniz’in anlattıklarını ne kadar dinlediği şüpheliydi. Akıllı fikri Hawar’da kalmıştı. Yarın onu arkadaşlarına göstermeliydi. Sabah olduğunda Hawar’ın kaldığı koğuş tuvalet ihtiyacı için dışarı çıkarken ihtiyacını gören Hawar avluya gelmiş, yalnız başına yalpalaya yalpalaya volta atıyordu. Dün olduğu

gibi tepkisi, “*bunlarda hiç mi vicdan yok*” şeklinde olmuş, Mehmet Şerif’in, “*halkın acıları hiçbir zaman umurlarında olmadı*” deyişini hatırlamıştı. Sonra koğuşa dönüp Kani, Deniz, Eyüp, Şahin, Kemal ve İslam’ı yanına çağırıp Hawar’ın öyküsünü anlatmıştı. Akabinde dün gece uykusunu kaçıran düşüncelerini paylaşmıştı.

*-Bizler Halepçe’yi daha çok kimyasalla katledilen beş bin insanla biliyor ve anıyoruz. Ya geride kalanlar? Bunu fazla araştırmıyoruz. Ruhları ve bedenleri sakatlanmış Halepçelilere ne oldu, ne yapıyorlar, yaşama nasıl tutunuyorlar bilmiyoruz. Geride kalanların acılarının pek farkında değiliz. Halepçe Katliamını unutmuyoruz, her yıl anıyoruz. Ama geride kalanlarla ilgimiz az. Ölenleri unutmamak, yaşayanları ise hatırlamamak gibi bir çelişkiyi yaşıyoruz. Unutmak ihanettir, esas ölüm budur diyoruz. Doğru. Katliamdan kurtulanları hatırlamamak da bu anlama gelir. Bu çok lanetli bir durumdur. Eğer Hawar gibi bir insan bu esir kampında tutulabiliyorsa, bu lanetli durumdan alınan cesaret nedeniyledir. Halk olarak Halepçe gazilerine sahip çıkmadığımızdandır. Kendimize devrimci diyoruz ama biz de bu konuda yeterli duyarlılığı göstermiyoruz. Hawar’ı ayna yapıp kendimize bakarak içler acısı halimizi görmeliyiz. Hawar’ın esaretini kabullenemiyorum, içime sinmiyor. Peşmerge bile değil, olsa nasıl savaşıacak. Bu halkın acılarına gerçekten de hiç saygıları kalmamış, lanet olsun!*

Cudi konuştuğu öfkelenmişti. Arkadaşları duygularına katıldıkları için sözünü hiç kesmemişlerdi, sessizce dinlemişlerdi. Hawar’ın esareti bu halkın yaşadıklarına saygısızlıktan öte küfürdü. Şahin’in gözleri dolmuştu, “*KDP’den beklenir, halkın acıları üzerinde tepinip pazarlık konusu yapıyor. Enfal Şehitleri için kılını kımıldatmadı*” gibi değerlendirmeler yetersiz geliyordu. Kemal’den Kani’ye her biri Cudi’den sonra buna benzer cümleler kurmuştu ama Şahin konuşacak durumda değildi. Böylesi duygusal bir yanı vardı. Deniz, “*BAAS rejiminin kaçırıp tecavüz ettiği, kadın tacirlerine, Arap şeyhlerine peşkeş çektiği kendi aşiretinin genç kızlarının akıbetini yarım ağızla soran KDP, Halepçe gazisi Hawar’a aslan kesilmeyi marifet biliyor*” demekle yetinmişti.

Birkaç gün sonra Deweli tahliye olup Kani ve Deniz’in ona verdiği notu alıp gitmişti. Deweli’nin tahliyesine en az onun kadar sevinmişlerdi.

Bu arada bir süredir ortalıkta görülmeyen Zebari aşiretine mensup bir peşmerge olan Şimal, 5.koğuşun penceresi önüne gelip esirlerle selamlaşmıştı. Şimal'ın köyü Nehri Ovası'nda olduğundan az çok gerillayı tanıyor, PKK'li esirlerle iyi geçiniyordu. Burası esir kampı oldu olalı burada görev yapmasına rağmen esirlere kötü muameleden kaçınıyor, yaptıklarının mecburiyetten olduğunu illa ki hissettiriyordu. Hani, “*helal sût emmiş*” denilen insanlardan biriydi. Zaten uzun süredir bu peşmergelikten kurtulmanın yollarını arıyordu. Bir ağabeyi Amerika'da doktordu. Yanına gidebilirse bu işten kurtulurdu. Avrupa'ya gitmenin bir yolunu bulduğunda esirlerle vedalaşmayı ihmal etmemişti, esirler onu Avrupa'da bilirken o yine peşmerge olarak karşılarına çıkmıştı. Esirler ilk iş olarak bunun nedenini sormuştu. Kaçak olarak geri gönderilmişti. Ancak Şimal bunu değil, onu etkileyen bir tanıklığını anlatmak için 5.koğuşa merhaba demeye gelmişti;

-İlk olarak buradan Amed'e oradan da İstanbul'a otobüsle aktarmalı olarak gittim. Kuzey Kürdistan'ı ve Türkiye'yi görme imkanım oldu. Kuzey Kürtleri gerçekten çok değerli ve güçlü bir karaktere sahiptirler. İstanbul otobüsüne bindiğimde yanımdaki koltukta kucağında bebeğiyle bir kadın oturuyordu. Bebek ağlayınca ben de kucağıma aldım. Çok tatlı bir bebektir. Bebeğe Kürtçe mani mırıldandım. Anne bunu görünce oldukça sevindi ve benimle sohbet etmeye başladı. Amed'de oturuyormuş. Güney'den geldiğimi söylediğimde daha fazla ilgili oldu. Yolculuğum üzerine ve halkımızın parçalanmışlığı, zulme uğramışlığı üzerine sohbe başladı. Yolculuk benim için keyifli bir hal almıştı. Kendimi yabancı gibi hissetmiyordum. Bebek kucağımda uyurken annenin ilgisi bana evimdeymişim hissi veriyordu. Derken konu ne iş yaptığıma geldi. Peşmerge olduğumu söyledim, tüm büyü bozuldu. Annenin yüzüne adete kan sıçradı, hiddetten kıpkırmızı oldu. Kucağımda uyuyan bebeği sert bir hamleyle kendine çekerek, “*ver çocuğumu*” dedi öfkeyle başka bir koltuğa geçmek istediğini söylüyordu. Muavin onun için yer bakınırken kızgınlığını üzerime boca etmeyi de ihmal etmiyordu; “*Zalim Saddam sizi sürdüğünde kalbimizi ve kapımızı size açtık, elimizde, avucumuzda ne varsa paylaştık, ekmeğimizi bölüştük. Kendimizle aranızda fark koymadık. Siz ne yaptınız? Amerika'nın desteğiyle bazı kazanımlar elde edince Türk devletiyle işbirliği yapıp çocuklarımıza saldırdınız. Barzani ve Talabani'nin peşmergeleri özgürlük için dağa çıkmış çocuklarımızı*

*öldürmek için Türk devletiyle bir oldu ...” “O böyle konuştuğça ben yerin dibine giriyordum. Ömrümde o an utandığım kadar utandığımı hatırlamıyorum. Hani denir ya yer yarılrsa da yedi kat dibine girsem, aynen o durumdaydım. Anneye sus beni rezil rüsva ettin de diyemiyorum. Allah’tan muavin geldi de uygun bir koltuk bulunduğunu söyledi de beni o rezil durumdan kurtardı.”*

Şimal o anı yeniden yaşıyormuş gibi bir süre önüne baktı. Ayağıyla gayri ihtiyarı yeri kurcaladı. Birden bire ağlamaklı olmuştu. Başını kaldırıp Kemal’e bakarak;

*-Yani Heval anlayacağınız halk nazarında saygınlığımız sıfıra inmiş. Pêşmerge halk kahramanıydı, kutsaldı, dokunulmazdı. “Va hatın pêşmerge me” şarkısını dinleyince herkesi bir coşku kaplardı. Bir kapıyı çalıp pêşmergeyim desen, tüm imkanlarını ayağının altına sererlerdi. Şimdi ise özgürlük için dağa çıkan gençlerin katili olarak biliniyoruz. Ayıplanıyoruz. Bir yüzümüze tükürülmediği kaldı. Nemlenen gözlerini eliyle sildi. Burnunu çekip bir soluk aldı. Cudi ona biraz zaman kazandırmak ister gibi lafa girdi;*

*-Sizin de suçunuz yok! Barzani ve Talabani bu halkı, bu halkın yaşadıkları acıları unuttu. Bu halka acı çektiren zalimleri unuttu. Düşmanı dost, dostu düşman bellediler. Zerre kadar vicdanları kalmadı. Hawar diye Halepçeli bir gazi var, onu böyle zindana atan halka neler yapmaz ki.*

Şimal de Cudi’nin söylediklerinden cesaret alarak devam etti;

*-Düşmanı unutunca değerlerimize yabancılaştık. Karın tokluğuna çalışmak zorunda kalıyoruz. Bu maaşa muhtaç olmasam peşmergelik yapmam. Ama bugüne kadar ne PKK’ye ne de YNK’ye ne de başka bir Kürt gücüne karşı savaştım, savaşmam da.*

Nöbet süresi dolduğundan gidecekti. Söyledikleri esirleri de duygulandırmıştı. Kimi peşmergeler hatta Zebari aşiretinin bir kısmı gerillaya destek verse de bu isim Barzani ve Talabani güçleri ile özdeşleştiğinden tepki çeker olmuştu. Onuru, direnişi, inancı ve fedakarlığı çağrıştıran isim giderek işbirlikçilik ve teslimiyetle anılıyordu. Şimal’ın yolculuğu, yakalanışı ve Amed’li anne ile diyalogu birkaç gün ana sohbet konusu oldu. Koğuşta herkes bu konuda bir

yorum yapıyor, peşmergenin itibarının yerlerde süründüğü görüşünde birleşiyordu.

Şahin ile İslam'ın ölüm orucuna girme teklifi yeni bir gündem oluşturdu. Açlık grevi eylemi ve koğuşa yeni tutukluların alınması sonrasında İslam yine kendi köşesine çekilmişti. Neredeyse kimse ile diyalogu yoktu. Daha çok kendi kendiyile konuşuyor ve yerli yersiz gülüyordu. Kendini kontrol etmeye çalışsa da pek başarılı olamıyordu. Koğuştaki bir Şahin Bozova onunla iyi anlaşıyordu. Arkadaşları Şahin'den İslam'la ilgilenmesini istemişti. Bir süredir neredeyse tüm gün birlikteydiler. Yan yana yatıp birlikte yemek yiyorlardı.

2001 yılının sonlarında Şahin ve İslam arkadaşlarını toplamış, *“Aramızda konuştuk, tartıştık KDP'nin bizi bırakması için ölüm orucuna girmenin sonu alacağını düşündük”* diye öneride bulunmuşlardı. İkisi adına Şahin konuşuyor, İslam sadece dinliyordu. Önce Şahin'in söylediklerini tam anlamamışlardı, *“nasıl yani”* diye sormuşlardı.

Şahin;

*-KDP'nin bizi bırakması ve götürüp örgüte teslim etmesi için ölüm orucuna girelim diyoruz. Böyle bir eylem yaparsak KDP bizi mecbur bırakır. Bir kere uzun süredir çatışmalar yok. Parti Kuzey'den geri çekildi, üzerine gidilmedikçe kimseyle savaşmaz. KDP ile görüşmelerin olduğu da duyuluyor. Bu iç neden. Bir de dış neden var. Amerika'daki ikiz kulelere saldırı ve Afganistan'a müdahale bölgede yeni bir durum yaratacak. Irak'a da müdahale olabilir. Böyle bir durumda KDP bizimle çatışmayı istemez. Zindanında ölmemizi de göze almaz. Zaten bizi boşuna tutuyorlar, bırakmayıp da ne yapacaklar.*

Cudi kulaklarına inanmıyordu. Deniz bir İslam'a bir Şahin'e şaşkın şaşkın baktı. Şahin'in duygusal yanları vardı ama İslam'ın etkisine bu kadar girmesi anlaşılır değildi. Belki bir zorlanmanın hatta kırılmanın emareleriydi. Kani ise yine düz içine vermişti;

*-Ya Heval siz bu KDP'yi hiç mi tanımadınız? Yıllardır neyi konuşup tartışıyoruz. Karşımızda arkadaşlarımızın kafasını taşla ezen bir zihniyet var. Daha dün Hawar'dan söz ederken, “bunlarda vicdan kalmamış” diyen sendin Heval Şahin. İkiz Kulelerin, Irak'a müdahalenin sana bana bir faydası olmaz. Ne dediğinizi bilmiyorsunuz. Madem görüşmeler var diyorsun anlaşmayı beklemek gerekir. Çünkü Partiyle anlaşma olmadan*

*KDP bizi bırakmaz.. Ölümümüz de umurlarında olmaz. Sizin öneriniz olmayacak duaya amin demek gibi bir şey.*

Şahin kendi önerisinde direteceğe benziyordu;

*-Siz yanılıyorsunuz, ölüm orucuna girersek sonuç alır, diyerek tavrını gösterdi.*

Deniz, ilk şoku atlatmış gibiydi. Şahin'i ikna etmeye çalıştı;

*-Biz KDP ile savaştık. Karşımızda düşman var. Biz onları onlar bizi öldürürdü. Bir anlaşma olmadan adamlar düşmanını ölüm orucuna girdi diye bırakır mı? Bu akıl karı mı Heval Şahin? Öyle bir durumda ölmemizi isterler. Önerdiğiniz eylem, binbir zahmetle bugünlere kadar taşıdığımız direnişimizi boşa çıkarır. Bizi bırakın talebiyle eylem yapmayı kabul edemeyiz.*

İslam sinirlerine hakim olamayıp araya girmişti;

*-İster kabul edin ister etmeyin, ben ve Şahin arkadaş bu konuda kararlıyız. Sizin gibi oportünist ve korkak değiliz. PKK demek eylem demek. Sizin PKK ile bir alakanız kalmamış.*

İslam'ın çıkışı Cudi'yi çileden çıkarmıştı. Belki de ilk kez sesini yükselterek konuşuyordu;

*-Heval İslam ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu? PKK'liliği senden mi öğreneceğiz! Söylediklerine dikkat et.*

İslam hiçbir şey söylemeden yanlarından kalkarak köşesine çekildi. Oturduğu yerde kendi kendine söylenip küfürler ediyordu. İslam gidince arkadaşları Şahin'i ikna etmek için çaba sarf etmeye devam ettiler. Kemal de önce şaşkınlığını dile getirip Şahin'in İslam'ın suyundan gitmesini anlamadığını söylemişti. Eylem olacaksa ortak kararla yapılırdı, kendi görüşünde ısrar etmek örgütselliğe tersti, zayıflatırdı. Eyüp benzer cümleler kurdu.

Arkadaşlarının ikna çabalarına karşı Şahin;

*-Biz kararımızı verdik, düşüncemizi size de açtık. Katılıp katılmamak sizin bileceğiniz bir şeydir. İslam'la yarın eyleme başlayacağız, deyip durdu. İkna olacak gibi değildi.*

En son Kani;

*-Bak Heval Şahin, yoldaşlık gereği dil döküp yanlışlıktan dönmemiz için çaba sarf ediyoruz. Ancak bu çabayı anlamsızlaştırıyorsun. Bir, KDP zihniyeti böyle bir eylem yaptık diye bizi bırakmaz. İki, siz yalnız giderseniz bu bireysel bir eylem olur ve sonuç almaz. İdare örgütlü olmayan bir tavrı dikkate bile almaz. Fakat bizi dinlemiyorsanız bizim bu saatten sonra yapabileceğimiz bir şey yok. Biz doğru bulmadığımız bu eyleme girmeyeceğiz. Siz başlıyorsanız başlayın.*

Şahin “başlayacağız” dedi.

*-Madem kimseyi takmayıp hatta bizi oportünistlikle suçlayıp ille de gireceğiz diyorsunuz, o zaman eyleminizi sonuna kadar götürün, yarıda bırakmayın. Yarıda bırakırsanız sizden daha korkağı, daha oportünisti yoktur. Haydi gidip başlayın.*

Kani son sözleri oldukça öfkeli söylemişti. Israr Kani, Kadir, Cudi, Eyüp, Kemal ve Deniz’i de küplere bindirmişti. Şahin, başka bir şey söylemeden kendi kendine söylene söylene İslam’ın yanına giderken arkadaşları bir süre öylece oturup kaldılar. Sonra tek cümle dahi kurmadan kalktılar. O gece bu konuyu bir daha konuşmadılar. İçleri rahat değildi. Bir yanlışın önüne geçemiyorlardı. Sabaha kadar Şahin’in fikrini değiştirmesi zayıf bir ihtimaldi. Kendilerini bir çıkmaz sokağa sürüklüyordu.

Sabah sayım gelmeden Şahin pencere önündeki yerini almıştı. Arkadaşlarının kızgın bakışlarını üzerinde hissettiği halde umursamıyor gibi yaparak avluya bakıyordu. Mülazım Aşur sayım için pencere önüne geldiğinde herkesin duyacağı şekilde kararlarını bildirmek için harekete geçti;

*-Mülazım Aşur, biz bugünden itibaren ölüm orucuna giriyoruz.*

Mülazım Aşur şaşırarak;

*-Bir sorun mu var, niye ölüm orucuna giriyorsunuz, diye sordu.*

Şahin bu soruyu beklediğinden yanıtı hazırды;

*-Bizi bırakmanız için giriyoruz.*

Asıl şaşkınlığı bu yanıtla birlikte yaşayan Mülazım Aşur;

*-Nee! Bırakılmak için mi? Dedi hayretle.*

*-Evet dedi Şahin kendinden emin; Çatışmalar sonra erdi. İki örgüt arasında görüşmeler oluyor. Bizi böyle esir tutmanız artık anlamsız. Biz bırakmanızı istiyoruz.*

Mülazım Aşur'un gözleri Kani ve Deniz'i aradı. İkisi temsilciydi ve idareyle onlar muhatap olurdu. Şahin öne çıkıp konuştuğuna göre bir terslik olmalıydı.

*-Peki hepiniz mi eyleme başlıyorsunuz?*

*-Sadece ben ve İslam giriyoruz. Diğerleri girer mi girmez mi onların sorunudur.*

Mülazım Aşur, İslam'ın ismini duyunca hayreti arttı. Sonra yüzüne müstehzi bir gülümseme yayıldı. İslam'ın yaşadığı psikolojik sorunların farkındaydı. Kani'ye seslenerek durumu biraz daha açıklığa kavuşturmak istedi;

*-Heval Kani siz eyleme girmiyor musunuz, sadece bu iki arkadaş mı giriyor?*

Kani yanıtı geciktirmedi. Yanıtı Aşur'un hoşuna gidecekti;

*-Doğrudur, biz girmiyoruz, sadece ikisi giriyor.*

Aşur böyle parçalı bir eylemin sonuç almayacağından çok, iç sorunların böyle bir düzeye gelmiş olmasına sevindiğini gizlemedi. Bu dağınıklık işlerini kolaylaştırırdı. Şahin'e o müstehzi tebessümle dönerek;

*-Tamam, eyleme başlayın ama bir kaç günde bırakmayın, biraz uzun sürsün.*

Mülazım Aşur eylemlerini ciddiye almadığını belli etmişti. Şahin ve İslam'ın duruşu onları sevindirmişti. Bu Kani, Cudi, Deniz, Eyüp ve Kemal'in daha çok zoruna gitmişti. Beklenmedik şekilde Şahin'in çıkışı koğuştaki diğer tutukluların tepkisine neden olmuştu. Mülazım Aşur oradan ayrılınca bunu dile getirmişlerdi.

Mehmet Şerif;

*-Heval Şahin, bu İslam delidir ama sen nasıl böyle bir akılsızlık yapıp arkadaşlarına rağmen böyle bir eyleme girersin.*

Mam Sait;

*-Heval Şahin, eğer sen bunca yıl hala KDP'yi tanıyamamışsan ayıptır sana, yazıktır. Sen ölsen de KDP seni bırakmaz. Büyük hata yapıyorsun.*

Xelil;

*-Heval Şahin, sizin bu yaptığınız örgütsel bütünlüğünüze zarar verir. Bugün ortaya çıkan manzara idarenin bayramı olmuştur. Aşur'un ağzı nasıl kulaklarına vardı görmedin mi?*

Mam Aziz;

*-Yol yakinken arkadaşlarını dinle Heval Şahin.*

Nevzat;

*-Heval Şahin, böyle bir şey senden beklenmezdi. Bence durumu düzeltmen gerekir.*

Neredeyse koğuştaki Şahin'e benzer şeyler söylemeyen kalmadı. Şahin yanlış yaptığının farkına varsa da adeta gurur meselesi yapmış geri adım atmıyordu. Arkadaşlarının son anda ona sahip çıkacağını düşünmüştü. Onları eylemde yalnız bırakmayacaklardı. Fakat öyle olmamış, yalnız kalmıştı. Giderek onlarla diyaloglarını da kesmişlerdi. Eylemleriyle baş başa kalmışlardı.

İlk gün tüm koğuş Şahin ile konuşup ikna etmeye çalışmış, kimseyi dinlemeyince ikinci gün semtine uğrayan olmamıştı. Üçüncü, dördüncü günde öyle idare hiç durumlarını sormamıştı. Beşinci günün sabahı sayıma gelen Mülazım Aşur'a Şahin eylemlerini sonuçlandırdıklarını söyledi. Mülazım Aşur umursamaz tavrını sürdürerek, "tamam" deyip gitti.

Şahin eylemi sonlandırmasına rağmen yüksek sesle hata yaptığını, İslam'ın aklına nasıl uyduğunu dillendirmede. İçte yaptığı özeleştiriyi yansıtmadı. Arkadaşları onlara, "ne oldu, niye eylemi bıraktınız, PKK'liler başaramayacakları işe girmezler, girdiler mi sonuna götürürler, kim oportünist ve korkakmış" deyip eksikliklerini yüzlerine vurmaktan kaçındılar. Onları hırpalama yerine, "Pratik sonuç, yaklaşımınızın yanlışlığını ortaya koydu. Ancak kendinizi üzmenize ve geri çekmenize gerek yok. İnsanlar hata yapabilir. Önemli olan farkına varıp hatasını düzeltmektir" biçimindeki bir yaklaşımla destek oldular. Şahin bu yaklaşıma anlam vermeye çalışırken, İslam küfür ve hakaretler

yağdırıp, “*yoldaşım değilsiniz*” diyerek onları başından salmıştı. Bu da durumunun ağırlaştığını gösteriyordu.

Daha önce sözünü ettiğim firar olayı da o günlerde yaşanmıştı. Casım’ın öldürülmesi, Hawar’ın esareti, Şahin’lerin eylemi ve firariye yapılanların etkisiyle yeni bir yıla giriliyordu. Ancak bu yıl fire vermemişlerdi.

## 28. İntihar

İlk kez bir yılı fire vermeden tamamlamak kendileri için moral kaynağıydı. Ayrıca Deweli tahliye olduktan iki ay sonra yine bazı tarihi eserlerle yakalanıp getirilmiş ve Müdüre para yedirerek 5.koğuşa verilmesini sağlamıştı. Bu da esirleri heyecanlandırmıştı. Notlarının akıbetini öğreneceklerdi. Deweli, dikkat çekmemek için bir iki gün mesafeli davranmış daha sonra kendisinden beklenen bilgileri vermişti.

*“Arkadaşlar, ben çıktıktan sonra Metina’ya gerilla arkadaşların yanına gittim”* diyordu. Bölge sorumlusuna Cuma arkadaşına verilmek üzere bir not getirdiğini söylemiş. *“Heval Cuma Kandil’de, sen notu bize ver, biz ulaştırırız”* denilmesine rağmen o Cuma Arkadaş dışında notu kimseye vermeyeceğinde ısrar etmiş. Bakmışlar Deweli notu vermeyecek, bunun üzerine büyük telsizle Kandil’le bağlantı kurmuşlar. *“Heval Cuma beni cihaza çağırdı”* diye anlatıyordu Deweli. Notu nereden getirdiğini, notu gönderenlerin durumunu ve notu niye kimseye veremeyeceğini söylemiş. *“Hevaller bana tembihledi”* demiş. Cuma Arkadaş da Akre Esir Kampı’nda direnişte olan arkadaşlarının durumunu tek tek sormuş. Ulaşırsa kendisinden selam götürmesini istemiş. Notu da oradaki gerillalara teslim edebileceğini söylemiş.

Notun örgüte ulaşması esirlere yetiyorken üstüne bir de Cuma Hevallerinden selam almışlardı. Burada direnildiğini artık örgütleri biliyordu. Ama Deweli’den Metina’yı, gerillaların durumunu tüm ayrıntılarıyla soruyorlardı. Deweli’ye göre gerilla gayet rahattı. Türk devleti ile çatışmalar durmuş, KDP ile de ilişkiler düzeliyormuş. KDP ile PKK arasında görüşmelerin olduğunu Deweli de söylüyordu. Gerilla köylere rahatlıkla girip çıkıyor, peşmerge ile karşılaştıklarında iki taraf da birbirini görmemezlikten geliyorlarmış. Son dönemde ziyaretçiler de buna benzer bilgiler aktarıyorlardı. Bir umuttu aşılıyorlardı. Ancak esirleri esas umutlandıran örgütle bir iletişim kurmaları, örgütün durumlarından haberdar olmasıydı. Deweli’nin haberi yoktu ama esirler Aziz Babali isimli Doğu Kürdistanlı bir uyuşturucu kaçakçısı

üzerinden de not yollamışlardı. Aziz de altı ay kalıp çıkacak olanlardandı. Yolu Xinêrê'den, gerilla bölgesinden geçiyordu. O notta görüşmelerde kendilerinin durumu gündeme gelirse, kendileri için işbirlikçi KDP'ye taviz verilmemesini özellikle vurgulamışlardı. Durumları ne olursa olsun direneceklerdi. KDP'nin kendilerini pazarlık konusu yapmasını kabul etmiyorlardı. Örgüt bunları bildikten sonra ölünseydi de gam değildi.

Moralleri iyiydi, umutluydular ama yaşamdaki tek düzeliğin giderek direnişi zayıflattığının da farkındaydılar. Şahin, kimseyi dinlemeyip eyleme girip başarısız olduktan sonra kendini oldukça sınırlandırmıştı. Arkadaşlarına kırgınlığını hissettiriyordu. Kendine göre anlık yaklaşımının direnişi zayıflattığının idrakine varmadığı gibi, *“beni yalnız bıraktılar”* havasındaydı. Gururu kendisini sorgulamasına imkan vermiyordu. Kemal'in duruşu ve katılımı hep sınırlıydı. Eyüp tüm iyi niyetine rağmen pek etkili olamıyordu. İslam'ın durumu ise gün geçtikçe daha da kötüleşiyordu. Eylemden sonra Şahin ile diyalogu da eskisi gibi değildi. Sık sık, *“Bu dünyadaki her şey boş ve anlamsız”* diye bağırıyor, arkadaşlarına olur olmaz küfür ve hakaretlerde bulunuyordu. Kendi kendine konuşup, gülüyor, bazen de kime küfür ettiği belli olmuyordu. Son günlerde tabağını ayırmış, tek başına yemek yiyordu. Her geçen gün kendini arkadaşlarından tecrit ediyor, onları kendinden uzaklaştırıyordu. Kendini böyle tecrit ettikçe de hareketleri tuhaflaşıyordu. Kah tabak ve koğuşa kızıyor, kah birilerini tersliyor, kah kahkahayla gülüyordu. İş arkadaşlarının üzerine tükürmeye kadar vardırmıştı. Arkadaşları sabretse de koğuştaki huzur bırakmamıştı. En olmadık yerde bu tür davranışlarda bulunması, *“dünya boş, yaşam anlamsız”* diye bağırması herkesin canını sıkıyordu.

Ocak ayının sonlarına doğru bir akşam İslam olduğu yerde ayağa kalkıp tüm koğuştakilere parmak sallayarak hakaretlerde bulunup tehditler savurmaya başladı. Kani ve Deniz onu sakinleştirmek için hemen hareketlendiler. İslam'ın sakinleşmeye niyeti yoktu. Eyüp ve Cudi de devreye girmişlerdi. Ancak İslam, arkadaşlarını korkaklık ve teslimiyetle suçluyor, ağzına geleni söylüyordu. Hatta kendisini sakinleştirmeye çalışan arkadaşlarına yumruk sallamıştı. Neyseki yumrukları kimseye isabet etmedi. Diğer tutuklular İslam'ı tutup sakinleştirdiler. Aslında tüm koğuş İslam konusunda biraz çaresizdi. Ellerinden pek bir şey gelmiyordu. Akli dengesini iyiden iyiye yitirmiş, geçinilmez olmuştu.

Bu olaydan bir süre sonra gece 2-3 nöbetçisi olan Nevzat'ın bağırmasıyla uykudan uyandılar. Nevzat'ın, dışardaki peşmergenin dahi duyduğu çığlığı içeride paniğe neden olmuştu. Uyanır uyanmaz genizlere vuran yanık kokusuyla panikleri artmıştı. Nevzat'ın çığlığı dışında bir bağırta daha vardı. İslam bedenini ateşe vermişti. Yakın olanlar hemen battaniyeleri üzerine atıp ateşi söndürmüşlerdi. Ateş söndürülmüş ama İslam inlemeye devam ediyordu. İçerdeki kalabalığı duyan nöbetçi peşmerge de pencereye koşup durumu izlemişti. Bu arada İslam'ın yanıklarına bakma fırsatı da olmuştu. Bacaklarında ve karın bölgesinde hafif denilebilecek yanıklar vardı, hepsi o kadar. Çünkü erken müdahale edilmişti. Daha sonra Nevzat, İslam'ın yerinden kalkıp duvarda asılı duran lambayı aldığını, başta niyetini anlamadığını ama gazyağını üzerine dökmeye başlayınca herkesi uyandırmak için çığlık attığını, aynı anda İslam'ın da çakmağı çıktığını anlatacaktı. Hepsi topu topu 4-5 saniyelik bir olaydı. İslam herhangi bir slogan atmamıştı. İntihar girişiminin siyasi bir yönü yoktu. Yıllardır böyle bir eğilimi içinde taşıyor, evde ve dağda da buna benzer denemeleri olmuştu. Bir kez de burada deniyordu. Koğuş erken müdahale edip önlemişti. İdarenin çağırdığı ambulans on dakika içinde gelmiş ve İslam koğuştan yürüyerek çıkıp ambulansa binmişti. Geride ağır yanık kokusu ve bu kokuya dayanamayıp başı dönen, midesi bulan an esirler kalmıştı.

5. Koğuş o gece artık uyumadı, İslam'ın dönmesini bekledi. Sabah oldu İslam daha hastaneden getirilmemişti. Öğleye kadar beklediler. Ses seda yok. İdareyi sıkıştırıp bilgi almak istediler. Mülazım Kadir gelip, *“Akre'deki hastane fazla donanımlı olmadığından doktorlar onu Hewlêr hastanesine sevk etti”* bilgisini verdi. İslam'ın yaraları o kadar ağır görülmüyordu, Hewlêr'e sevk edilmesi çelişki gibi gelse de bekleyeceklerdi. Aradan birkaç gün geçip İslam getirilmeyince, yine idareyi sıkıştırıp bilgi edinmek istediler. İdare, *“Hewlêr'e gittiğinden dolayı haberimiz yok”* diyordu. Aradan neredeyse bir hafta geçmesine rağmen idarenin verdiği tüm bilgi buydu. Ancak ziyarete gelen aileler, *“İslam'ın Hewlêr hastanesinde yaşamını yitirdiğini ve kimsesizler mezarlığına gömüldüğünü”* haberini getirdiler. İdare bu bilgiyi doğruladı.

İslam'ın bu şekilde hayatını kaybetmesine üzüldüler. Esaret en fazla böylesi anlarda ağır gelir insana. İslam, son dönemlerde adeta hayatı onlara zehir etmişti ama hiçbirini bunları hatırlamadı. Nihayetinde bir arkadaşlarını yitirmişlerdi. Üstelik öldü mü yoksa öldürüldü mü, o da

net değildi. Çünkü ölümcül denilebilecek bir yanığı yoktu. Bu bir kuşku olarak içlerinde hep kaldı.

Şahin, diğer arkadaşlarına nazaran bu intihar girişimi ve ölümden daha fazla etkilenmişti. Başta İslam'la iyi bir diyalog kurmuş, birlikte eylem planlamış ve eylemden sonra durumu kötüleşen İslam'a yardımcı olamamıştı. İslam, böyle bir intiharı hep düşünürdü. Şahin de ondaki bu eğilimin farkındaydı. Belki daha dikkatli davranırdı böyle bir işe girişmeden onu durdurabilirdi, kim bilir. Vicdani bir sorumluluk duyuyordu. İslam'la son dönemde hiç diyalog kuramamasına rağmen, onun ölümünden sonra kendini biraz yalnız hissetti. Daha fazla içine kapandı.

## 29-Cudi'nin Sırrı

İslam'ın intiharı ve kuşkulu ölümüyle 5.koğuşa çöken kasvetli hava baharın gelişiyle yavaş yavaş dağılıyordu. Cudi, hep yaptığı gibi pencere önünden ayrılmıyordu. Gözün görebileceği yerleri tarayıp baharın gelişini içine çekmeyi ihmal etmiyordu. Çiçek açan ağaçları görmek zor değildi. Bunlar daha çok evlerin bahçesindeki ağaçlardı. Çıplak olan Akre Dağın'da Newroz ateşleri yanınca baharın gelişini anlardınız. Elbette Akre Kaymakamı bu bayram da uğramamış, Cudi Kemal'e hatırlatmayı ihmal etmemişti. Kemal bu yıl Yalova kaymakamından mülhem, *"Kim takar Akre Kaymakamını"* diyerek cevap vermişti.

Dış gelişmeler de içeriği heyecanlandırmıştı. ABD'nin Afganistan müdahalesinden sonra tartışılan Irak müdahalesi oldu olacak gibi görünüyordu. ABD bir koalisyon oluşturunuyordu. Türkiye'nin de koalisyonda yer alabileceği, buna karşılık PKK'nin tasfiyesinde kendisine destek istediği konuşuluyordu. Ancak genel kanı Türkiye'nin askeri olarak Irak müdahalesinde yer almasının Kürtleri daha fazla birleştireceği yönündeydi. Çünkü Türk devleti tüm Kürt kazanımlarını hedefleyecekti. Türkiye'de bunu göze alamayanlar vardı. Hatta hükümet Irak'a müdahaleyi istemeyen bir görüntü veriyordu. Olası savaşta Kürtlere daha fazla rol düşecekti. Güney Kürdistan savaş alanına dönerdi. Musul'a 40-50 km uzaklıktaki Akre, Saddam tanklarının ilk hedefi olurdu. Koğuştaki tutsaklar, PKK'li esirlere bu konuları sorup yorumlarını can kulağıyla dinliyorlardı. Onlara göre PKK'liler cesur, bilgili, öngörülü insanlardı. Tartışmalarda onların görüşlerini önemsiyor ve dikkate alıyorlardı. Siyasi dengelerin alt üst olacağı kesindi de kimin ne yaptığı ve ne istediği hakkında pek bilgileri yoktu. El yordamıyla, KDP TV'sinin ve ziyaretçilerin aktardıkları bilgi kırıntılarıyla değerlendirmelerde bulunuyorlardı. Mam Sait ve Mehmet Şerif de öngörülerini dikkate aldığına göre öyle yabana atılacak yorumlar da değildi bunlar.

O günlerde ziyarete gidip gelen Nevzat'ın getirdiği haber yeni bir heyecan yaratmıştı. Nevzat, ziyaretten döner dönmez Kani, Deniz, Cudi, Şahin ve Eyüp'ün yanına giderek konuşmak istediğini söylemişti. Heyecanlı görünüyordu;

*-Heval, bugün ziyaretime gelen anne-babamın hepinize selamları vardı. Ayrıca bana Cudi'nin Hewlêr'li olduğunu söylediler. Ailesi de selam göndermiş. Vallahi duyunca çok şaşırdım. Doğru mu, Heval Cudi Hewlêr'li mi?*

Şaşıрма sırası esirlerdeydi. Yıllardır sakladıkları sır birden bire ortaya çıkmıştı. Gidip teslim olanlardan bilenler idareye söyler diye kaygılandıkları olmuştu ama ihbar eden çıkmamıştı. Nevzat adliydi, cinayetten yatıyordu. Duhok'tan sürgün gelmişti. Güvenilebilecek bir insandı. Zekiydi. İslam'ın intihar girişimine onun uyanıklığıyla erken müdahale edilmişti. Şimdi artık bir sırlarını biliyordu. En önemlisi de ailesi biliyordu. Bunun artık yayılma ihtimali çıkmıştı ortaya. Deniz ile Kani birbirilerine baktılar, sonra ikisi birden Cudi'ye döndü. Nevzat'a nasıl bir yanıt vereceklerini adeta kararlaştırmaya çalışıyorlardı. Arkadaşları yanıt vermeyi Cudi'ye bırakacaklardı, öyle anlaşılıyordu. Nevzat da onlara güveniyor ve inanıyordu. Cudi inkar etmeye kalksa bu güveni yıkılırdı. Gülerek Nevzat'a dönüp;

*-Doğrudur, ama kimseye söyleme!*

*-Tamam ben söylemiyorum ama siz zaten söyleyeceksiniz.*

Nevzat onları şaşırtmaya devam ediyordu. Niye söyleyeceklermiş ki. Cudi ile ailesinin aynı mahallede oturduğunu, Cudi'nin anne-babasının evlerine gittiğini ve önemli bir mesaj yolladıklarını söylüyordu. Bereket kötü bir haber yoktu. Çatışmalar durduğundan ailesi ziyarete gelmek istiyor ve gerçek kimliğini açıklaması haberini göndermişlerdi. Cudi Nevzat'ın daha fazla konuşmasına fırsat vermedi;

*-Hayır olmaz. Bu mümkün değil. Bunca yıl direndim, daha da direnirim. Hem kimliğimi açıklasam da aile ziyaretime gelmez. Bunun için 6.koğuşa geçmem gerekiyor. Böyle bir şey olabilir mi? Hayatta kabul etmem.*

Öfke ve şaşkınlığı bir arada yaşıyordu. Yüzü kıpkırmızı olmuştu. “Böyle bir şeyi kabul etmem, edemem” deyip duruyordu. Onu Nevzat durdurdu;

*-Heval Cudi hele acele etme, bırak tüm meseleyi anlatayım. Sizinkiler Kandil'e gitmiş, örgütle görüşmüş.*

*-Annem babam mı gitmiş Kandil'e?*

*-Evet öyle. Bıraksan söyleyeceğim ama iki de bir araya giriyorsun. Sizinkiler gidip örgüte "yaşlandık", yaşımız sekseni geçti, ölmeden önce dünya gözüyle son bir kez Cudi'yi görelim demişler. Bir ağabeyinin dağda komutan, birinin Avrupa'da Parti çalışmalarında olduğunu ve kardeşinin 1996'da katledildiğini hatırlatmışlar. Sen o saldırıda ağır yaralanmışsın.*

*-Maşallah konuşulmayan bir şey kalmamış.*

*-Tabi tabi. Beş yıldır esaret altında olduğunu, ziyarete gelemediklerini söylemişler. En önemlisi şu: "Cudi militan kadro değil, kimliğini açıklasın gidip ziyaret edelim ve çıkınca da eve gelsin, ömrümüzün son demlerini onunla yaşayalım, soyumuzu sürdürsün" demişler. İşin özü gidip seni Partiden istemişler Heval Cudi.*

Kani, Deniz, Kemal, Eyüp ve Şahin belli bellirsiz gülümserken Cudi hiç oralı olmamıştı. Akli yaşlı anne babasında, Kandile gidip söylediklerinde. Beş yıldır direnirken kendisini rahatsız etmesin diye kafasının gerisine ittiği, uyuttuğu anılar, kaygılar ve düşünceler hiç beklemediği bir anda, hiç beklemediği bir biçimde ve hiç beklenmediği bir kişi üzerinden uyandırılmıştı. Bu şartlar altında anne-baba kaygısı mı çekilirdi? O direnişe odaklanmış ve direnecekti. Kimseye itiraf etmese de zaman zaman kaygılandığı, esareti kaldırıp kaldıramayacağını düşündüğü olmuştu. Pencere kenarında sigara çekip Akre Dağı'na doğru tüttürürken bunları da kendisiyle tartışmıştı. Arkadaşlarıyla bir söz kesmişti, ahdi vardı, ne pahasına olursa olsun gereğini yapacaktı. Kendisine başka yol tanımamıştı.

Nevzat anlatmaya devam ediyordu. Aile, Partinin alacağı her karara saygılı olacaktı. Parti anne ve babasının talebini onaylamış. Sizlere selam gönderip gerçek kimliğini açıklayabileceğini söylemiş.

Kani ve Deniz yine bakışıp ne söylemeleri gerektiğine karar vermeye çalışıyorlardı. Kani, tanıdığı kadarıyla Cudi için gerçek kimliğini açıklamak mesele değildi, onu esas zorlayacak olan arkadaşlarından ayrılıp 6. koğuşa geçmek olacaktı. Ailenin ziyarete gelebilmesi için bu zorunluydu. Zaten ilk tepkisi bu olmuş, "hayatta kabul etmem" diye

kestirip atmıştı. Fakat meselenin rengi değişmişti, ortada Parti onayı vardı. Yaşlı anne babası ta Kandil'e çıktıklarına göre durumları kötü olmalıydı. Belki de ciddi hastalıkları vardı. *"Dünya gözüyle son bir kez görmekten"* bahsettiklerine göre! Yaşlı bir anne babanın bu isteğine karşı durulabilir miydi? Vicdanı buna el vermezdi. Ya arkadaşlarını bırakıp gitmek? Vicdanı buna da el vermezdi. Tam bir ikilem yaşıyordu.

Nevzat anlatacağını anlatmış, arkadaşları da susmuş Cudi'den gelecek yanıtı bekliyordu. Cudi durup durup birkaç kelime etmişti;

*-Heval benim kafam iyice karıştı. Bugüne kadar aldığımız her karara uydum. Bundan sonra da öyle olacak. Kararınız ne olursa olsun ona göre hareket edeceğim.*

Cudi ve ailesini yakından tanıyan Kani'ydi. Evlerine çok gitmiş, ekmeklerini yemişti. Arkadaşları söz hakkını ona bıraktılar;

*-Heval Cudi, değerli bir yoldaşımız olduğu gibi ailesi de çok değerlidir. Yaşlı anne babası hiçbir engel tanımadan mücadeleye destek oldular, bize her türlü yardımı yaptılar. Hatta kimi eylemlerimizde yol gösterip, gözcü oldular. Mücadele için her türlü katkıda bulundular. İki oğulları hala mücadele içinde, biri Şehit sen de gazisin. Bir yurtsever olarak hiçbir mücadeleden kaçınmadın. İhanete karşı tavrın hep net oldu. Ayrıca aile Kandil'e gidip Partiden onay aldığına göre bunun gereğini yapmak gerekir. Bildiğin gibi 6.koğuşta kalan teslimiyetçileri alıp Zavite'ye götürdüler, onlardan kimse o koğuşta kalmadı. Oradakilerin hepsi bize yardım ettikleri iddiasıyla rehin alınmış yurtseverlerdir. Kimliğini açıklayıp oraya gitmen teslimiyeti kabul ettiğin anlamına gelmez. 6. koğuştaki yurtseverlere destek olarak direnişine devam edersin. Hep bizim değerli yoldaşımız olarak kalacaksın. Anne babanın söyledikleri doğrudur, haksız değiller. Zaten Parti de uygun görmüş...*

Kani baktı ki aynı şeyleri tekrarlıyor. Diğer arkadaşlarının söyleyecekleri pek farklı bir şey yoktu. Gitmesi uygundu, bu teslimiyet olmazdı, zaten Parti de onaylamıştı, orada da direniş içinde olurdu, bu konuda rahat olmalıydı...

Nihayetinde tüm arkadaşları aynı konuda birleşmiş, beş yıl önce esir alındığında KDP gerçek kimliğini bilirse belki katlederdi fakat şimdi bir şey yapamayacağı kanaatine varılmış ve gerçek kimliğini açıklamasına onay çıkmıştı. Direnişçiliği ve sorumlu duruşu hakkında övücü cümleler

kurulmuştu. Cudi zorlansa da arkadaşlarının kararına uyacaktı. Ziyarete gelecek olan Nevzat'ın ailesi üzerinden bu karar Cudi'nin ailesine de bildirilecekti. Ayrıca Cudi gidip Müdürle görüşerek gerçek kimliğini açıklayacaktı. Gerçeği açıkladığında Mehmet Emin Surçî'nin yüzünün alacağı şekli görmek sadece Cudi'ye nasip olacaktı.

Cudi, Müdür ile görüşme talebinde bulunduğundan hemen çağrıldı. Büyük bir ihtimalle direnişi bırakma kararını açıklamak için böyle bir talepte bulunmuş olmalıydı. 5 yıldır hep onlar Cudi'yi çağırıp PKK'lilikten vazgeçip geçmediğini soruyorlardı. Demek ki kendisi ayaklarına gelecekti. Müdür, her üç mülazımıyla onu bekliyordu. Cudi'ye oldukça kibar davranıp karşılına oturtmuşlardı. Cudi, konuyu hiç dolandırmadan esas meseleye girmiş, kimliğini açıklamış, ailesinin ziyarete gelmesine izin verilmesini istemişti. Odada buz gibi bir hava esmişti. Birkaç dakika ne Müdürün ne de mülazımların ağzından tek kelime çıkmamıştı. 5 yıldır bu gerçek nasıl kendilerinden gizlenmiş, nasıl fark edememişlerdi. Ayrıca bunu üstlerine nasıl açıklayacaklardı. Bu onlar için çok ciddi bir başarısızlıktı. Hele Mülazım Aşur, kurnazlığıyla nam salmış Mülazım Aşur da burnunun dibindeki gerçeği görememişti.

Sessizliği de soğukkanlılığını koruyabilen Mülazım Aşur bozmuştu;

*-Şimdiye kadar niye gizledin, diye sormuştu.*

Cudi, esaret altına alındığında öldürülebileceğini söylemekle yetinmişti. Diğer mülazımlar ve Müdürler de çeşitli sorular sorup Cudi'yi yeni yeni tanımaya çalıştılar. En son Müdür aile ziyareti için 6.koğuşa geçmesi gerektiğini söyledi. Cudi, *"tamam"* diyerek yaklaşık iki saat süren görüşmeden kalkıp 5.koğuşa döndü. Ayrılmaya gelmişti ve oldukça üzgündü.

Cudi'nin idare bölümüne geçip uzun süre kalması koğuştaki kalan diğer tutukluları meraklandırmıştı. Onlara da bir açıklama yapmak gerekirdi. Cudi dönünce meseleyi anlatması istendi. O da durumu kısaca izah etti. Kimi, *"şüphelenmiştim"* kimi, *"tahmin etmiştim"* kimi, *"Hewlêrlilere benzediğini söylemiştim"* kimi, *"zaten dili hep Soraniye kaçıyordu"* diyerek şaşkınlığını gizlemeye çalıştı. Gerçekten de şüphelenenler olmuştu ama Hewlêr'li olduğunu tahmin eden, söyleyen çıkmamıştı. Ancak böylesi durumlarda bozuntuya vermemek bir insanoğlu

refleksi idi. Ruhunun dahi duymadığını söyleyen pek çıkmazdı. Yılların istihbaratçısı Mehmet Şerif, durumdan şüphelenmediğine göre kimse şüphelenmemişti. O gün ve gece tüm gündem Cudi olmuştu velhasıl.

Sabah Mülazım Aşur gelip Cudi'ye 6.koğuşa geçmesi için hazırlanmasını istedi. Sözde Cudi dünden beri hazırlanıyordu ama hiç de hazır olmadığı ortaya çıktı. Mülazım Aşur gittikten sonra gözleri doldu. 6. koğuşa geçmeyi içine sindirememişti. Birgün arkadaşlarını bırakıp gitmeyi aklının ucundan dahi geçirmemişti. Arkadaşlarının da aileleri vardı. Ne burada, bu cehennemde olduklarını biliyor ne de yaşayıp yaşamadıklarından haberdardı. O ise 6.koğuşa geçip ailesiyle görüşecekti. Hayır, bu lanet olası kampa birlikte girmiş, ölü veya sağ birlikte çıkmalıydılar. Onca zorluğu birlikte göğüslediği arkadaşları bırakıp gitmek şimdiye dek tüm yaşadıklarından daha ağır, daha zor geliyordu. Acaba gitmese miydi?

*-Heval Cudi, haydi kalk kalk, fazla uzak bir yere gitmiyorsun. Aha bu yan tarafımızdaki koğuşa gidiyorsun. Yine yan yana olacağız. Buradan birlikte çıkacağız. Sen direnişi falan bırakmıyorsun, orada da direnişe devam edeceksin. Hep çok iyi ve değerli bir yoldaşımız oldun, bundan sonra da öyle olacaksın.*

Deniz, adeta Cudi'nin tereddüt geçirdiğini biliyormuş gibi konuşmuş, okun artık yaydan fırladığını hatırlatmıştı. Cudi, bu sözler üzerine ayağa kalkıp ona sarılmış ve ağlamaya başlamıştı. Cudi'nin duygusallığı etrafa yayılıyordu. Başta Kani ve Deniz hepsi de gözyaşlarını güçlükle tutuyor, işi espiye vurarak durumu kurtarmaya çalışıyorlardı. Cudi, her birine uzun uzun sarıldı. Sonra koğuştaki tutsaklarla vedalaştı. Varsa bir kusuru affedilmesini istedi. 5. koğuşun tüm sakinleri Cudi'nin onlardan ayrılışına üzülmüştü. 6. koğuş ise tam tersine buna seviniyorlardı. Çoğu Cudi'yi tanıyor ve seviyorlardı. Cudi, 6. koğuşa geçince de penceredeki yerini almıştı. Dışarı çıkan arkadaşlarını gözlüyordu. 6. koğuş tuvalete çıkarken, 5.koğuşun penceresi önünde durup arkadaşlarının hal hatırını sorup, edindiği bilgi ve haberleri paylaşıyordu. Çarşamba günü geldiğinde 5.koğuştaki esirler pencere kenarındaki yerlerini aldılar. Cudi'nin ana ve babasının avluya girdiğini ilk gören Kani olmuştu. Tanıdığından, "aha geldiler" deyip yaşlı çifti arkadaşlarına gösterdi. Mülazım Aşur onları idare binasına çağırdı. Ardından Cudi alınıp yanlarına götürüldü. Kısa bir süre sonra Cudi, ana

ve babasıyla idare binasından çıkıp ziyaret yapılan odaya geçtiler. Bir saat sonra ziyaret yerinden koğuşuna buruk bir edayla döndü.

5. koğuşun penceresi önünden geçerken arkadaşları ona seslenerek;

*-Gözün aydın Heval Cudi, dediler.*

*-Sağ ol Heval, anamın ve babamın sizlere çok çok selamları vardı, gözlerinizden öperler.*

*-Durumları nasıldı?*

*-İydiler işte, gördüğünüz gibi.*

*-Bir dahaki sefere selamlarımızı söylemeyi unutmayasın.*

*-Tamam*

Cudi bu kısa diyalogun ardından koğuşuna geçti. Neredeyse bu diyalog her Çarşamba tekrarlandı.

Cudi 6.koğuşa geçtikten yaklaşık iki ay sonra Kemal, Deniz ve Kani'yi çağırarak konuşmak istediğini söyledi. Başını önüne eğmişti. Konuya lafı dolandırmadan girmişti;

*-Neredeyse 13 yıldır bu mücadelenin içindeyim. Şimdiye kadar ne koptum ne de iyi bir militan oldum. Ne Partiye ters düşen bir pratik içinde oldum ne de bütünleşebildim. Beş yıldır bu koşullarda sizinle birlikte direniyorum. Her ne kadar teslimiyeti kabul etmesem de burada örgütselliğin oturulmasında da ciddi bir katkım olmadı. Yaşım gelmiş elliye. Bu yaştan sonra çıksam da örgüte ve mücadeleye fazla katkım olmaz. Devrimcilik konusunda gücüm ve iddiam kalmadı. Burada ne kadar kalacağımız da belli değil. Onun için 6.koğuşa geçeceğim. Orada bir süre kaldıktan sonra beni Zavite'ye götürürler, orada da bırakırlar. Bıraktıklarında da gidip kendime bir yaşam kurmaya çalışacağım. Artık devrimcilik yapamam.*

Kani ve Deniz saatlerce dil döküp Kemal'i koğuşta tutmak için çaba sarf ettiler. Mücadele tarihinden, şehitlerden, özellikle de Ozan'dan örnek verdiler. Teslimiyet ve direnişin anlamı üzerinde durdular. Kemal kararını vermişti. Gidecekti. Geriye direnen Deniz, Kani, Şahin ve Eyüp kalmıştı.

### 30. Şahin'in Hastalığı

5. koğuştaki esirlerin umutlu başladıkları 2002 yılı pek hayırlı geçmiyordu. İslam'ın intiharı ve Kemal'in gidişinden sonra Şahin'in hastalığı çıkmıştı önlerine. Şahin kendi başına girmek istediği eylemden sonra gün be gün kendini sınırlamış, o başarısızlığı kendine dert etmiş, arkadaşlarına kırılmıştı. Tüm bunlar ağır esaret koşulları, yetersiz beslenme, havasızlık ve temizlik sorunlarıyla birleşince sağlığı çok ciddi etkilenmişti. Başta bu fark edilmemişti. Ancak Şahin günden güne zayıflıyor, öksürükleri artıyordu. Verem teşhisi konulduğunda artık bir deri bir kemik kalmıştı. Yüzünden kan çekilmiş adeta kireç gibi bembeyaz olmuştu. Sürekli öksürüp balgam atıyordu. Öksürürken ciğerinin ağzından geleceğini sanırdınız.

Şahin'in hastalığının verem olma ihtimali yüksekti, iş oldukça ciddiydi. Bir yoldaşları gün be gün gözleri önünde eriyordu. Neredeyse ölümün kıyısındaydı. KDP, tedavisi için kılını kıpırdatmayacaktı. Şahin de bunu biliyordu. Ayrıca KDP'den tedavi talep etmeyi kendine yediremiyordu. Bu konuda bir şeyler yapılmalıydı. Kemal'in gidişinden bir hafta sonra Deniz Kani'ye;

*-Bu beş yılda burada çok zorlandım ama hiçbir şey Heval Şahin'in ölümünü izlemek kadar beni zorlamadı, derken Kani;*

*-Bu beni de kahrediyor, bir çözüm bulmalıyız, karşılığını vermişti.*

Bir süre sessiz kaldıktan sonra Kani, *"bu işin çözümü para"* demişti. Mehmet Emin Surçi'nin dini imanı paraydı. Ancak ne paraları vardı ne de direk rüşvet teklif edebilirlerdi. Koğuştaki diğer tutuklular yardımcı olamazlar mıydı? Deniz'in aklında İsmail ve Sami kardeşler vardı. Barzani aşiretine mensuptular ve Müdürün İsmail'den çekindiği belliydi. Bu yol denenebilirdi. Bu fikir Kani'nin aklına da yatmıştı. Eyüp'e sorulduğunda, *"neden olmasın"* demekle yetinmişti.

Akşam olduğuunda İsmail’le konuştular. İsmail de şahin’in durumunu görüyordu. Tedavi olması gerekirdi. Bunun için Müdürle konuşursa Müdür ona hayır demezdi. Tedavi parası ne kadarsa bulup  derlerdi.

İsmail onları sakın sakın dinlemiş ve, “*ne demek Heval, siz bu işi olmuş bilin*” karşılığını vermişti. Para konusunun açılmasına i erlendiğini hissettirmişti. şahin onun da yoldaşı, canı, ciğeriydi. şahin’e gelecek zarar ona gelsindi. Ayrıca koğuşta varlıklı insanlar vardı, seve seve maddi katkı sunarlardı. Para sorun olmazdı. İsmail’in samimiyeti ve kararlılığı duygulandırıyordu. Sanki sorun beklediklerinden daha kolay çözülecekti. İsmail, Müdür ile görüşme talebinde bulunduğunda bekletilmemişti. Peşmerge kapıyı açıp onu idare bölümüne götürmüş, on-on beş dakika sonra da geri getirilmişti. İsmail gelirken yüzü gülüyordu. Müdür, tedavi için ellerinden geleni yapacaklarını söylemiş, yalnız ilaç paralarını kendilerinin ödemesi gerektiğini belirtmişti. İlaç fahiş fiyattan satıldığından esaslı bir rant kapısıydı. İsmail de, “*merak etme, fazlasıyla  deriz*” demişti. Getirdiğı yanıt esirlere derin bir soluk aldırmişti. şahin’i tedavi etme imkanı doğmuştu.

Bir gün sonra idare şahin’i hastaneye kaldırdı. Bir kaç saat sonra döndüğünde tahminlerinde yanılmadıkları anlaşılmıştı. şahin’e verem teşhisi konulmuştu. Hemen ardından Mülazım Aşur da pencerelerinin önünde bitmişti;

-Arkadaşlar, şahin’in hastalığı veremdir. Bildiğiniz gibi verem bulaşıcıdır. Onun için tedavisi bitene kadar onu alıp hücreye götüreceğiz. Aman ha, onu sizden tecrit edeceğimiz biçiminde anlaşılmasın. Bu bir tedavidir. Avluya her çıktığınızda gidip onunla sohbet edebilirsiniz. şahin hazırlansın götürelim. Deniz araya girerek;

-*O hücreler kir içindedir, sağlıklı birini oraya koyarsanız hastalanır.  nce gidip hücreyi temizleyelim, sonra arkadaşımızı götürün*, demişti.

Mülazım Aşur’un buna bir itirazı yoktu, uygundu. Deniz ve Eyüp deterjan, fırça ve  ekpası alıp şahin’in kalacağı hücreyi temizlemeye gittiler. Tüm maharetlerini sergileyip hücreyi pırıl pırıl yaptılar. Daha sonra şahin g t r l p yerleştirildi. şahin’i her gün en az iki kez ziyaret ediyor, sohbet ederek moral vermeye çalışıyorlardı. İlaç için gerçekten

de yanlarındaki tutsaklar yardımcı oluyordu. Bu işten hem Müdür hem de Dr. Ahmet karlı çıkıyordu. Ücretsiz getirdikleri ilaçları, kendi paylarını ayrı ayrı ekleyip satıyorlardı. Esirler, mesele sağlık olduğundan bunu kabul etmişlerdi. Bir de işin kantin ayağı vardı. Şahin çok güç kaybettiğinden iyi bakım gerekiyordu. O güne kadar kantinden almadıkları meyve, sebze, soğuk içecekler, Algida türü dondurma alınıp Şahin'in hücreğine götürülüyordu. Havalarda oldukça sıcak olduğundan soğuk içecekler önemliydi. Şahin ilk başta getirilenlere karşı çıkmıştı. Arkadaşlarının yiyip içmediği bir şeyi kendisi de yiyip içmeyecekti. Deniz, *"Böyle yaklaşacağını bildiğimden kendimize de aldık"* diyerek onu ikna etmişti. Ama bu doğru değildi. Kendilerine aldıkları bir şey yoktu. Tüm imkanlarını yoldaşları için kullanıyorlardı. İlaç tedavisi, arkadaşlarının ilgisi ve bakımı sonuç almıştı. Şahin gün gün iyileşiyordu. Bir ay içinde toparlanmıştı, hastalığı atlatmıştı. Koğuşa döndüğünde kilo bile almıştı. Arkadaşlarıyla yaşadığı kırgınlığı da geride bırakmıştı.

Şahin'in iyileşmesi ve yaşama daha canlı katılımı moralleri biraz düzeltti. Siyasi gelişmeler de heyecan vericiydi. KDP televizyonunda, ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyonun Afganistan'dan sonra Irak'a olası müdahalesinin şekli ve sonuçları hep tartışma konusuydu. En çok da Türk devletinin tavrı merak konusuydu. Başbakan Bülent Ecevit'in uluslararası koalisyona dahil olmak için Kürt kazanımlarını pazarlık konusu yaptığı tartışılıyordu. *"Saddam'ın tasfiyesi sonrasında Güney Kürdistan'ın kontrolünü bana verin"* diyordu. Bu pazarlık Türk devleti ile KDP ilişkilerini geriyordu. Türk devleti Güneyli güçleri tehdit etmekten çekinmiyordu. KDP televizyonu Bülent Ecevit'in, *"Kuzey Irak'ta bir Kürt devletini veya herhangi bir oluşumu, statüyü kabul etmeyeceğiz, Arjantin'de dahi bir Kürt devleti kurulsa müdahale ederiz"* demesi ile Barzani'nin buna karşı, *"Türk devleti saldırırsa, işgale yönelirse, sonuna kadar kendimizi savunuruz, direniriz"* deyişini öne çıkarıyordu. Bu demeçler, aralarındaki ilişkinin kötüye gittiğini gösteriyordu. Ziyaretçiler de KDP'nin, YNK'nin ve halkın Türk devletinin işgalinden çekindiğini, tedirgin olduğunu söylüyordu. Bu arada ABD'nin Türkiye'nin bu siyasetinden rahatsız olduğu, müdahale edip hükümeti seçime zorladığı da görülüyordu. Türkiye bir seçim süreci içine girmişti.

KDP'nin Türkiye ile ilişkilerinin bozulması onu diğer Kürt güçlerine yakınlaştırırdı. Ekrem ve İmat kardeşlerin ağabeyi Ağustos ayında

ziyarete gelmiş, Ferhat'ın (Osman Öcalan) Masif Selahattin'de Barzani ile görüştüğünü aktarmıştı. Ekrem ve İmat'ın ailesi, sonradan Barzani aşiretine katılmışlardı. Ziyarete gelen ağabeyleri Mesut Barzani'nin özel güvenliğindeydi. Ekrem ve İmat abilerine, PKK'lı esirlerin direnişlerini anlatmış, sempati duymasını sağlamıştı. O da bu tür bilgileri gelip aktarıyordu. Bu, KDP ile PKK arasındaki görüşmelerin oldukça mesafe kaydettiğini gösteriyordu. Ekrem, haberi büyük bir heyecanla aktarmıştı. Esirler de heyecanlanmış, hatta umutlanmış ama bunu dışa pek yansıtmamışlardı. Bu tür durumlarda, *“Burası Ortadoğu ne zaman ne olacağı belli olmaz.”* derlerdi. Haksız da değillerdi.

### 31. Akre'den Çıkış

2002 sonbaharına, Irak'a müdahale ne zaman ve nasıl olur tartışmasıyla girdiler. Genel kanı, Amerika uçaklarının Bağdat'ı bombalamasının an meselesi olduğu yönündeydi. Mehmet Şerif'e göre, Saddam kesin olarak gözden çıkarılmıştı, tasfiyesinin eli kulağındaydı. Yine Mehmet Şerif'e göre, PKK'lı esirlerin bırakılmasının da eli kulağındaydı. Bu yönlü duyumlar almıştı. Mam Sait de aynı fikirdeydi. Ekrem'in getirdiği haberden sonra öyle genel bir hava oluşmuştu. Ekim ayının başlarında Deniz, Şahin, Kani ve Eyüp birlikte idareye çağrıldığında geride kalanlar müjdeli bir haber beklentisine girmişti. Şimdiye kadar esirler hep tek tek çağrılırdı. Bu sefer dördünü birden çağrıldıklarına göre farklı bir durum vardı.

Esirler idare bölümüne geçtiğinde karşılarında Zavite'den gelen dört kişiyi gördüler. Bu dördü buraya ilk kez geliyordu. Onlardan ikisi Amed ve Botan alanlarında gerillacılık yaptıklarından Kani'yi tanımışlardı. Kani de onları çıkarmıştı. Kani'yi karşılarında görünce ilk elden PKK'den kopma gerekçelerini anlatmaya niyetlendiler;

*-Heval Kani, sen bizi bilirsin, öyle partimize, halkımıza sırtımızı dönecek insanlar değiliz. O kadar yıl birlikte kaldık, düşmana karşı savaştık. Yaralandık, ölümden döndük.*

*-Bunları konuşmak için mi geldiniz? diye sinirli bir şekilde araya girdi Kani.*

*-Hayır ama Önderlik T.C.'nin eline esir düşüp, gerilla Güney Kürdistan'a çekildikten sonra çok şeyin değiştiğini bilmeniz gerekir. Hiç bir şey eskisi gibi değil. Biz mücadeleden kopmamak için çok uğraştık. Ama Başkanlık Konseyi'nde yer alan Ferhat ve Botan çok kötü bir politika yürütüyordu. Özellikle eski, emekçi, uzun yıllar savaşmış ve Önderliğe bağlı olan arkadaşları tasfiye edip, kaçırtmaya çalışıyorlar. Biz eskilere siz savaş rantçısısınız, savaşa göre şekillenmişsiniz, bundan sonra işe yaramazsınız, örgütün başına bela olmuştunuz diyorlardı.*

*-Konseydeki arkadaşlarımız hakkında yalanlar uydurup kara propaganda yapıyorsunuz, buna inanacağımızı mı sandınız?*

Kani iyice sinirlenmişti. Yakın bir dönemde koptukları belli olan Zavite grubunun ise pes etmeye niyeti yoktu;

*-Heval Kani, böyle yaklaşacağını, tepki göstereceğini biliyorduk. Biz gerillada takım, hatta bölük komutanlığını yaptık. Kim emeğine ters düşmek ister? Yani başımızda şehit düşen, bizi korumak için kendini feda eden yoldaşlarımız oldu, kim onların yolundan çıkmak ister? Gerçekten sizi de anlıyoruz. Uzun yıllardır buradasınız. Örgütten, gelişmelerden ve değişen şartlardan bihabersiniz. Gün gelir ve buradan çıkarsanız söylediklerimizin doğru olduğunu anlarsınız. Ne yazık ki o zaman çok geç kalmış olacaksınız. Açık söyleyelim, biz Ferhat ve Botan'dan dolayı kaçıp koptuk. Sadece biz de değil, sizin tanıdığınız birçok eski arkadaş da öyle.*

*-Buraya kaçıp koptuğunuzu müjdelemek için mi gelmişsiniz?*

Bu sefer kendini tutamayıp araya giren Şahin'di. O da gerilmişti.

*-Hayır, buraya gelişimizin sebebi bu değil. Biz kendi adımıza da gelmedik. Yani Zavite'den gelsek de, Zavite adına gelmedik.*

*-Tamam da ne halt yemeye gelmişsiniz?*

Kendini tutamayan biri de Deniz olmuştu. Zavite'den gelenlerin tutumu onları artık sinirlendiriyordu. Ne söyleyeceklerse söyleyip gitmelerini istiyorlardı.

*-Bizi buraya Neçirvan Barzani gönderdi.*

Bu cümleyi kurduktan sonra Zavite'den gelenler susup esirleri süzdüler. Sözlerinin etkisini ölçmek istiyorlardı. "Ne, Neçirvan Barzani mi" biçiminde bir tepki bekliyorlardı herhalde. Ancak esirlerden bekledikleri bir tepki gelmemişti. Sadece dinleyip sözün ucunun nereye varacağını kestirmeye çalışıyorlardı.

*-Neçirvan Barzani'nin size aktarmamızı istediği bir mesajı var, onu iletmeye geldik. Neçirvan Barzani bize şunu söyledi; "Gidin onlara deyin direnişi bırakıp PKK'lilikten vazgeçtiklerini söylesinler onları hemen Akre'den çıkaralım, nereyi istiyorlarsa oraya gönderelim. İstiyorlarsa dönüp tekrar PKK'ye gitsinler. Ama direnişi bıraksınlar. Bu makul*

*teklifimizi kabul etmezlerse hiçbir zaman ne Akre'den çıkarlar ne de PKK'yi görebilirler. Onun için iyi düşünsünler. "*

Kani o sinirli haliyle oturduğu yerden kalktı;

*-Ona söyle, dedi, burnundan soluyordu. Buradaki memurları beş yıldır bize bu makul teklifte bulunuyorlar zaten. Alsın teklifini başına çalsın. Biz sonuna kadar direneceğiz.*

*Deniz, Şahin ve Eyüp de ayaktaydı. Adeta bir ağızdan;*

*-Alsın teklifini başına çalsın. PKK'li olarak buraya girdik, ölü veya diri buradan PKK'li olarak çıkacağız. PKK'lilikten vazgeçmeyeceğiz, başımız öne düşmeyecek.*

Esirlerin kararlı duruşu karşısında Zavite'den gelenler bozulmuştu. İçlerinden biri, *"Bu kafayla ensenizi görür PKK'yi göremezsiniz"* dedi. Esirler görüşme odasından çıkarken bile Zavite'den gelenlerden biri seslendi;

*-Heval Kani birgün buradan çıkıp PKK'ye gidersen, neyin, ne kadar değiştiğini görür, tutunamaz kaçıp gelirsin.*

*-Hele o dağlara bir koşalım, ne olacağını o zaman görürüz.*

Kani dönüp bakmadan yanıt vermişti. Onlar koğuşlarına geçerken, Zavite'den gelenler teslim olup 6. koğuşa geçen Kemal'i yanlarına alıp geri döndüler, arkalarında birden fazla *"acaba"* bırakarak. Böyle bir dönemde tehditle karışık bir teklifle Neçirvan Barzani bunları neden göndermişti? Barzani'nin söylediklerini buradaki idare yıllardır söylüyordu, ne olmuştu da böyle bir grupla mesaj yollamıştı? Acaba Türk devleti ile ilişkilerini düzeltmek için onları teslim mi edeceklerdi? KDP'den her türlü oyun, hile ve komplo beklenirdi. Bu geliş boşuna ve öylesine bir geliş değildi, ama işin aslı neydi? Acabaların kafalarında çoğalmasa, sorularına anlamlı bir yanıt bulamamaları canlarını sıkıyordu. Acabaların bir yanıt bulamasalar da direniş ve yaşam devam ediyordu.

Zavite'den gelen grup döndükten sonra 5.koğuşa üç yeni tutuklu daha getirildi. Gelenler Duhok'a yakın Şêxan'dan olsalar da Êzîdî değil, Müslümanlardı. Şêxan'da ağırlıklı olarak Êzîdîler yaşasa da Müslümanlar da az değildi. Yine kan davasından gelmişlerdi. Gelenlerden Barzan ve İmat kardeş, Faris ise amcalarıydı. Barzan ve

İmat, kardeş oldukları halde aynı yaşıydılar, henüz yirmilerindeydiler. Babaları iki evlilik yapmış, anneleri ayırdı. Barzan etine dolgun ve esmer tenliydi. Oldukça gözü kara bir yapısı vardı. Amcaları Faris'in ise bir ayağı aksıyordu. Bağlı oldukları aşiret KDP'ye peşmergelik yaptığından aileler barışana kadar burada kalacaklardı.

Üçü de 5. koğuşa gelmekle esirler şahsında ilk kez PKK'lilerle karşılaşılıyorlardı. Barzan ilgili, öğrenme merakı olan biriydi. Sorgulayan ve kolay ikna olmayan bir yapıya sahipti. Esirler de onun ilgisini karşılıksız bırakmamıştı. Birbirlerine erkenden ısınmışlardı. Bir süre sonra Barzan adeta onlardan biri gibi olmuştu. Onlardan ayrılmıyor, ailenin getirdiği giysiden yemeğe ne varsa esirlere ikram edip onlarla paylaşıyordu. Esirler de bildikleri kadar ona Kürdistan tarihini, PKK'yi, Önder Apo'yu, gerillayı, sosyalizmi, kadın özgürlük çizgisini ve direnişi anlatıyorlardı. İmat bilgi ve merak konusunda Barzan'ın tersiydi. İlgisiz olduğu gibi PKK'li esirlerden uzak duruyordu. Barzan ise onlarla oturup kalktıkça öğreniyor, öğrendikçe merakı artıyor ve çıktığında gerilla olacağını söylüyordu.

Kasım ayıyla birlikte Ramazan orucu da tutulmaya başlanmıştı. 5. koğuştaki tutukluların tümü oruç tutardı. PKK'li esirler de halkın inancına saygı gereği sahura kalkıp iftara kadar ağızlarına hiçbir şey sürmüyorlardı. Hatta Kani ve Şahin, Ramazan ayıyla birlikte namaza da başlamışlardı. KDP yayın organlarında özellikle PKK'den kaçanları da konuşturarak PKK'lileri, *"dinsiz, kafir, Allah' tanımaz"* biçiminde tanıttığından oruç ve namaz kılmak bu kara propagandayı da boşa çıkarıyordu. Aynı şekilde Êzidî olan Xelil ve Xeyri kardeşler de sahura kalkıp, iftara kadar bir şey yemiyorlardı.

27 Kasım, Ramazan'ın 23. gününe denk gelmişti bu yıl. Aynı zamanda Çarşamba ve ziyaret günüydü. Kani, Deniz, Eyüp ve Şahin birbirilerinin 27 Kasım Parti Kuruluşunu kutlarken, akşamleyin tüm tutuklulara günün anlamı ve önemi üzerine bir konuşma yapmayı kararlaştırdılar.

Sayımdan sonra ziyaretçisi gelenler avluya çıkarken PKK'li esirler pencereden gelenleri izliyorlardı. Barzan, İmat ve Amcaları Faris'in de ziyaretçisi gelmişti. Bir saatlik ziyaret saati dolduğunda Barzan koltuğunun altında bir battaniye ve bir tencere dolusu dolma ile koğuşun yolunu tutmuş, getirdiklerini Deniz'in önüne koymuştu;

*-Heval Deniz senin için evden bir battaniye istemiştim geldi. Ayrıca anam bu dolmaları sizin için yapıp getirmiş. Hepinize selamları vardı.*

Deniz bu davranış karşısında duygulanmış, Barzan'a teşekkür edip ailesinin durumunu sorarken, Mülazım Aşur 5.koğuşun penceresine gelip içeri seslenmişti;

*-PKK'li esirler hazırlansın gidiyorlar.*

Bu cümle ziyaretten yeni dönen, onun coşkusunu yaşayan, heyecanla yeni öğrendikleri bilgileri birbirilerine aktaran 5.koğuş sakinlerinin tümünde şok etkisi yaratmıştı. Bıçakla kesilir gibi tüm sohbetler kesilmiş, koğuşta buz gibi bir hava bırakmıştı. PKK'li esirlerin ise kanı donmuştu. Mülazım Aşur ne diyordu, ne demek istiyordu, nereye gidiyorlardı? Bunun Neçirvan Barzani'nin tehdidiyle ilişkisi neydi? Büyük bir ihtimalle Türkiye'ye teslim edileceklerdi.

İlk şoku atlattıktan sonra Kani sordu;

*-Niçin hazırlanıyorlardı, nereye gidiyorlardı?*

Mülazım Aşur'un yanıtı kaygıları artırır nitelikteydi;

*-Nereye götürüleceğinizi ben de bilmiyorum. Sizi götürmeye geldiler, artık buradan gidiyorsunuz.*

"Sizi götürmeye geldiler" cümlesi sayısız acabayla esirlerin beyinde yankılandı. Kim, onları götürmek için gelmişti ya da onları kim göndermişti? Neden 27 Kasım tarihi sečilmiřti? Bugün alıp götürölmeleri tesadüf müydü? Mülazım Ařur niçin öyle üstü kapalı konuşuyor, dilinin altında neyi gizliyordu?

Koğuşta kalan tutuklular iyi niyetle kaygılarını gidermeye çalışıyordu;

*-Heval, sizi PKK'ye vermek için götürüyorlar, özgürlüğünüze kavuşuyorsunuz.*

Alametler bu yönde değildi. Öyle olsa neden gizlensinki. Daha bir ay önce Neçirvan Barzani gönderdiği kaçınlarla onları tehdit etmemiş miydi? Biri, "Ensenizi görür PKK'yi göremezsiniz" diye diş bilememiş miydi? şimdi tam da 27 Kasım günü başlarına bir iş getirilecekti. Başka bir hapis haneye sürgün zayıf ihtimaldi. Demek ki Türkiye'ye verileceklerdi. Türkiye'de seçimler olmuş, yeni bir hükümet kurulmuştu. KDP de gerilen ilişkileri düzeltmek için bir jest yapıyordu.

Mehmet Şerif ve Mam Sait bile gönül rahatlığıyla özgürlüğünüze kavuşuyorsunuz diyemediklerine göre bu işin altında bir hinlik, bir hainlik vardı.

Deniz, ilk iş olarak Barzan'dan birkaç dakika önce aldığı battaniyeyi geri vermek istedi. Gideceği yerde bu battaniye işine yaramayacaktı. Barzan ise battaniyeyi geri almaya niyetli değildi;

*-Dağlar şimdi çok soğuktur Heval, vallahi de billahi de bu battaniyeyi kendinle götürereksin. Sana oralarda çok lazım olur.*

Deniz bu saflık ve iyimserlik karşısında duygulandı;

*-Ne dağı Heval Barzan, ne soğuğu? Bu alçakların bizi nereye götürereceği belli olmaz. Büyük ihtimalle Türk devletine teslim ederler. dedi sesi titreyerek.*

*-Niye öyle düşünüyorsun Heval Deniz. Ben sizi PKK'ye vereceklerine inanıyorum. Hem nerede olursa olsun battaniyeye ihtiyacın olur. Bu battaniyeyi senin için getirdim, götürereksin.*

Barzan ağlamaklı olmuştu, neredeyse Deniz'i ağlatıyordu. Ancak ne yapıp ettiyse de Deniz'i battaniyeyi almaya ikna edemedi.

Esirler geldikleri gün, çıktıklarında giymek üzere bir torbaya koyup duvara astıkları gerilla giysilerini üzerlerine geçirdiler. Onun dışında yapacakları bir hazırlıkları yoktu. Eski, yıpranmış ve artık onlara bol gelen giysileri her şeye rağmen onlara bir güç katmıştı sanki. Gerilla gibi durmak gerekirdi. Etraflarında toplanan tutuklulara bir veda konuşması yapılmalıydı. Kani bir adım öne çıktı. Hüzünlü bir gülümsemeyle, onlara yoldaşlık yapmış insanlar üzerinde gözlerini gezdirdi. Mehmet Şerif, Mam Sait, Mam Aziz, Xelil, Xeyri, İsmail, İmat, Barzan, Nevzat... hepsi gözlerini dikmiş ona bakıyorlardı. Onların da bakışlarında hüznün vardı. Bir ara konuşmaya güç getiremeyecekmiş gibi oldu. Arkasında duran Deniz, Şahin ve Eyüp'e baktı. Şahin, "haydi" dedi fısıltıyla. Kani, tekrar koğuşakinlerine döndü;

*-Sizin gibi değerli insanlarla tanışıp, bu zorlu koşulları paylaşmak bizim için oldukça anlamlıdır. Bize verdiğiniz değer, gösterdiğiniz saygının farkındayız. Buna layık olmaya çalıştık. Emeklerinizi unutmayacağız.*

Sesi titremeye, boğazı düğümlenmeye başlamıştı. Daha fazla devam edemeyecekti. Ağlamamak için kendini zor tutuyordu. Devam etmek için kendini zorladı;

*-Bizleri nereye götürececeklerini bilmiyoruz ama nereye gidersek gidelim, biz hep PKK'lı olacağız. Birlikte yaşamı paylaştığımız bu zaman zarfında bir kusurumuz olmuşsa bağışlayın. Hakkınızı helal edin.*

Ancak bunları söyleyebilmişti. Dört esir arka arkaya girip koğuştaki tüm tutuklularla tokalaşıp sarılarak vedalaştılar. Sarılırken karşılıklı, “*spas, heqê xwe helal bike, serkeftin*” kelimeleri sarf ediliyordu. Duygusalılık tüm koğuşa yayılmış, herkesin gözleri dolmuştu. Bu ayrılıktan en çok zorlananın Xelil olduğu belliydi. Kendini onlardan biri olarak gördüğünden geride kalmayı kabullenemiyor gibiydi. “*Beni bırakıp nereye gidiyorsunuz Hevaller*” diyecekti ama onların inisiyatifinde bir gelişme olmadığını biliyordu. Deniz ve Şahin, Xelil’e güç ve moral vermeye çalıştılar. İsmail ise dışarıda görüşmeyi umut ediyordu. Onları merakta bırakmayıp bir şekilde haber yollarlardı. Vedalaşma bitip koğuş kapısı açıldığında içeride bir alkış tufanı koptu. Arkalarında iyi bir izlenim bırakmanın huzur ve moraliyle 5.koğuştan çıktılar. İdareye doğru giderken onlara Şimal refakat ediyordu. Nereye götürüleceklerine dair bilgisi olup olmadığını sordular Şimal’e. O da bilmiyordu. Tek bildiği buraya bir daha dönmeyecekleriydi. Bu arada 6.koğuştan da alkış sesleri yükseldi. Sonra kapı açıldı ve Cudi dışarı çıktı. O da Akre’den gidecekler arasındaydı. Onu ne diye Türkiye’ye teslim ediyorlardı? Kafaları biraz daha karıştı.

Esirler Müdürün odasına götürüldü. Odada Mehmet Emin Surçi üç mülazımıyla onları bekliyordu. Masanın üzerinde kimi kağıtlar vardı. Esirlerden kağıtları imzalamaları isteniyordu. Esirler kağıtlarda ne yazıldığını ve neden imzalamaları gerektiğini sordu. Mülazım Aşur;

*-Sizi almaya gelenlere sağ salim teslim ettiğimize dair belgelerdir. Onun için imzalamanız gerekir.*

Deniz iyice kuşkulandı;

*-Bizi alanlar nereye götürecekler?*

*-Orasını biz bilmiyoruz. Masif Selahattin'den sizi almak için iki kişi geldi. Yani buradan çıkıyorsunuz ve bir daha buraya dönmeyeceksiniz. Sizin için artık esaret süreci bitti.*

Mülazım Aşur'un her lafının üstü biraz daha kapalıydı, kuşku ve kaygılarını arttırıyordu. Ona rağmen evrakları imzaladılar. Müdür ve mülazımları ayağa kalkıp esirlerle tek tek vedalaştılar, yüzlerinde yılışık gülümsemeyi eksik etmemişlerdi. Hatta, helallik bile istediler. Adet yerini bulsun diye, *"helal"* demişti esirler.

İdare binasından çıktıklarında 7.koğuştaki tüm tutsakların adete pencerelere yığıldığını gördüler. Zafer işareti yaparak beş esiri uğurluyorlardı. Esirlere karşı şükran duygularıyla doluydular. Onların direnişi sayesinde dört duvarımın arasında insani yaşam koşulları bir nebze de olsa oluştu. Kaba dayak, küfür, hakaret ve aşağılama sınırlandı. Buradaki her tutsak bunun bilincindeydi. Esirler onlar için birer kahramandı, yeri geldiğinde idareye kök söktürmüşlerdi. Onları uğurlamak için pencerelere yığılmışlardı.

Cudi, yanlarında duran Mülazım Aşur'a tüm tutsaklarla vedalaşmak istediklerini söyledi. Beklemedikleri bir şekilde Mülazım Aşur hiç tartışmadan bu isteklerini kabul etmişti. Esirler tek tek koğuşların penceresi önüne giderek içerdekilerle vedalaşıp helallik istedi. İsmi bilmedikleri bir tutsak, *"Sizden sonra buralar öksüz kalır"* demişti. En çok, *"sizi unutmayacağız"* sözlerini duymuşlardı. Bu sahiplenme, duygularını iyice kabartmıştı esirlerin. Tutsaklarda ise buruk bir sevinç vardı, esirlerin özgürlüklerine kavuştuğunu düşünerek seviniyorlardı. Elbette kaygılananlar da vardı. Onlardan sonra Casım, Hettam, Hamit ve Seyfo yeniden işbaşı yapabilirlerdi. Şimdi bunları konuşmanın sırası değildi. Tek tek koğuşları dolaştıktan sonra bir alkış tufanı daha koptu. Bu sefer tüm tutsaklar birlikte alkışlayarak uğurluyordu esirleri. Esirler el sallayarak kendilerini bekleyen arabaya doğru yürüdüler.

Esirleri almak için panelvan bir arabayla, başlarına sardıkları kırmızı benekli kefiyelerden Barzani aşiretine mensup oldukları belli olan iki kişi gelmişti. Biri şoför, diğeri ise refakatçi olmalıydı. İkiisi önde otururken, beş esir arabanın arka koltuklarına geçtiler. Araba hareket edip nizamiye kapısından çıkarken hala alkışlar devam ediyordu. Kani ve Cudi beş buçuk, Deniz ve Eyüp beş, Şahin ise dört buçuk yıl esir tutulduğu bu esir kampından hiç beklemedikleri bir anda ve

beklemedikleri bir biçimde çıkmışlardı. Dönüp arkalarına bakacaklarını sanmıyorum.

## 32-Name

2003 Newroz Bayramı'ndan önceki Çarşamba, İsmail ziyaretçi görüşünden Xelil'e verilmek üzere ailesinin eline sıkıştırdığı küçük bir paketle döndü. Xelil kendisine verilen küçük paketi açtığı anda içinde bir kaç sayfalık bir yazı olduğunu gördü. Hızla göz attığında Deniz'den gelen mektup olduğunu anladı. Kah hüzünleneren kah sevinen okumaya başladı. Daha sonra heyecanla ayağa kalkıp koğuşa seslendi;

*-Arkadaşlar, Heval Deniz bize mektup göndermiş. Hepinize selamları var. Müsaadeniz varsa bir okuyayım.*

Koğuşa kopan alkışla Xelil'e müsaade edildi. Alkışlar durulur gibi olunca Xelil, heyecanını gizleme gereği duymadan okumaya başladı. 5. koğuş sakinleri de Xelil gibi mektubu dinlerken kah üzüldüler, kah sevindiler. Mektubun kimi yerleri alkışla kesildi, kimi gözyaşlarına hakim olamadı. Hele bittiğinde en az on dakika alkışlandı. Xelil mektubu hep yanında tuttu. Arada bir okuyordu. Mektup şöyleydi;

*"Sevgili Xelil Merhaba,*

*Şahsında o dört duvar arasında zor zamanları birlikte göğüslediğimiz tüm tutsakları sevgi, saygı ve özlemle kucaklıyor, başarı ve sağlık dileklerimi gönderiyorum.*

*Sana bu mektubu özgürlük mekanı dediğimiz dağlarımızdan, Kandil'den yazıyorum. Şu an duygularım çok sıcak, ne diyeceğimi, ne yazacağımı tam bilemiyorum. Çok heyecanlıyım. İlk kez hapiste olan birine mektup yazıyorum. Hem de oradan çıkmış biri olarak. İnsan hapisten çıkınca karmaşık duygular yaşıyor. Her şeyden önce geride bıraktığın arkadaşlarından dolayı içinde bir burukluk yaşıyorsun. Sanki tam dışarı çıkmamışsın, yarın içerde kalmış gibi bir histir bu. Özgürlüğün kıymetini daha derin kavriyorsun. Benim için önemli olan yoldaşlarımdan karşısına başı dik çıkabilmektir, onların yüzüne bakabilmektir. Sanırım bunu başardık, şimdi bu mekanlarda beni ayakta*

tutan bir duygu oluyor. Kendime güvenim de arttı. Samimi olarak söylüyorum. O koşullarda ayakta kalabilen insanın aşamayacağı zorluk yoktur. Tabii öfkem de büyük. Beş yılın senden çalınmış, hem de halkına, davana hizmet edeceğin en verimli çağındayken.

Sevgili Heval, yazmışken çıkış serüvenimizden bahsetmesem olmaz. Akre'den çıkarken çok kaygılı olduğumuzu söylememe gerek yok. Bizi Türk Devletine teslim edecekler diye düşünüyorduk. Bu ihtimali zayıflatan tek şey Cudi'nin de bizimle getirilmesi idi. "O Güney'den, neden Türk devletine teslim etsinler ki" diyorduk. Bir de ciddi bir güvenlik önlemi alınmamıştı. Şoförde silah yoktu. Yanındakinin üzerinde ise sadece tabanca vardı. İsteseydik o tabancayı alıp ikisini de etkisiz hale getirebilirdik. Sorduğumuzda, kendilerini istihbaratçı olarak tanıtmışlardı. Onları gönderen ise Neçirvan Barzani'ymiş. Görevleri bizi Masif Selahattin'deki Qarox Oteli'ne götürmekti. Bizi Türk devletine teslim etmeyeceklerdi, gerisini onlar da bilmiyordu. Bizi götürenlerdeki rahatlık, "Sizi Türk devletine teslim etmezler" deyişleri bizde bir rahatlığa yol açsa da KDP'nin karakterini ve Neçirvan Barzani'nin içinde olduğu işleri düşününce iyimserliğimizden eser kalmıyordu. Bu konuları kendi aramızda fısıltıyla tartışırken, Eyüp kulağını adete ağızımıza dayıyor yine bir şey anlamıyordu. Biz de ona takılıp gülüyorduk. Böyle davrandığımızı göre demek ki kaygılarımız azalmıştı.

Gerçekten de Qarox Oteli'ne götürüldük. Bizi getirenler sonradan oteli çalıştıran kişi olduğunu öğrendiğimiz Serkeft'e bir şeyler söyleyip gittiler. Bizi lobide bırakmışlardı. İkisini bir daha göremedik. Serkeft ise bize sadece kuru bir "hoş geldiniz" de bulundu. İsimlerimizi müşteri defterine kaydetmekle yetindi. Şu şansımıza bak ki, orda da bir kaçkınla karşılaştık. Bize kendini Mehmet diye tanıttı. Antepliymiş. Bir yıl önce gerillaya katılmış, iki hafta önce kaçmış. Bizi de kendisi gibi sanıp yanaşmış. Ondan öğrendik ki, onun gibi 15 kaçkın daha otelde kalıyormuş. Ayrıca Saddam ordusundan firar etmiş iki askeri yetkili aileleriyle birlikte burada kalıyormuş. KDP, kaçkınları bir ay kadar burada geçici olarak tutuyor, yemek ile günde bir paket sigara veriyormuş. Bir ay sonra kendinize gidecek yer bulun diyor. Mehmet ailesine haber yollamış ama ailesi "senin gibi bir oğlumuz yok" diyerek telefonu yüzüne kapatmış.

*Kaçkınlar öyle ortada, yersiz, yurtsuz kalıyormuş. Buna ne kadar üzüldüğümü bilirsin (!)*

*Serkeft bizi de kaçkın sanmıştı. Otelde boş oda kalmadığından Serkeft, bizi depo olarak kullanılan odadaki battaniyeleri boşaltarak oraya yerleştirdi. Akre’den yeni çıkmış esirler olduğumuzu öğrenince şaşırđı. Ondan sonra ihtimam göstermeye başladı. Otelinde kaldığımız iki gün boyunca bize iftar ve sahur yemeğini evinden getirdi. Odamıza yeni battaniyeleri serdirip, televizyon koydurdu. KDP’yi pek sevmediğini de hissettirdi. İlk iftarımızı çorba, dolma, salata ve ayranla açtık. Gece geç saatlere kadar bizimle sohbet etti. İstihbaratın talimatı gereğı odamızın kapısını kapalı tuttuğundan saat başı bir ihtiyacımızın olup olmadığını sormayı ihmal etmedi. Yanında çalıştırdığı çocukla da iyi ilişkiler kurduk. Bizi sevdi, otelde kalan kaçkınlar hakkında bilgi getiriyordu.*

*Qarox Otelı’nin en etkileyici yanı Hewlêr manzarasıydı. Masif Selahattin zaten tepede ve biz otelin üçüncü katına yerleştirilmişti. Gece karanlığında Hewlêr’in ışıkları yıldızlar gibi parlıyordu. Bizim odadan Barzani’nin kendine inşa ettiğı qasır da görölüyordu. Tabii biz manzaranın tadını çıkarmak yerine bir terslik çıkarsa ne yapacağımızı düşünmekle meşguldük. Balkondan şutıklarimizi sarkıtarak kaçacaktık.*

*Niço, bizi burada da yokladı. Otelde kaldığımız üçüncü gece gönderdiği iki adamı bizimle tek tek görüştü. Cudi’ye, abisi Cengawer’e Partiden ayrılma mesajını iletmesini, bize ise kapılarının açık olduğunu söylediler. Elbette direnişimizi takdir ediyordular. Cudi, “Cengawer’e mesajınızı kendiniz götürün” demişti. Biz de “Yerimiz yurdumuz belli, başka kapıya ne hacet” dedik. O görüşmede Cudi’nin ailesine teslim edileceğini anladık. Bizim durumumuz hala biraz muğlaktı. İlk orada KADEK ismini duyduk. Kandil’e gidene kadar bunun anlamını çözemedik. Kandil’de Partinin isim değişikliğine gittiğini öğrendik. Bu uzun bir mesele hiç girmesem daha iyi.*

*Sabah olduğunda KDP istihbaratı bizi Hollywood polisiyelerini andıran bir mizansen ve gizlilikle otelden çıkarıp, kapıda bekletilen mercedese bindirdi. Cudi’yi otelde bırakmıştı. Ailesine haber verilmişti, gelip alacaklardı. Vedalaşmamız anı, hızlı ama duygu doluydu. Bindığımız mercedes son sürat ilerleyip bir jeepin arkasında fren yaptı. Aceleyle jeepe binmemiz isteniyordu. Mercedes bindirilirken kaçırılma, jeepe*

bindirilirken Türk devletine teslim edilme kaygısı yaşadık. Kani o Amed kırığı üslubuyla, “Allahıma yandık” demişti.

Jeepte biri şoför üç kişi vardı. Şoförün yanındaki koltukta oturan, nefes nefese kalan bizleri “Merhaba, arkadaşlar, nasılsınız” diye karşıladı. Kendini Diyana istihbarat sorumlusu Hasan olarak tanıttı. Arkasında oturan genç peşmerge keleşini öylesine koltuğa dayamıştı. Biz de hemen yanına oturmuştuk. Yani keleş burnumuzun dibindeydi. Başlarındaki kırmızı benekli kefiye, Barzanilerden olduğunu kuşkuyla kılıyordu. Hele burnumuzun dibindeki keleş!

Hasan kestirmeden, “Allah izin verirse bu akşam Heval Cemal’in yanında olacaksınız” dedi. Bir KDP yetkilisi bir yoldaşımıza Heval diyordu. Kani yine kırık üslubuyla, “Ağam bizimle eyleni” demişti buna. Ne yalan söyleyeyim epey umutlandık. Hasan, Heval demekle de kalmadı çünkü. Heval Cemal için, “Değerli, cesur ve yiğit” sıfatları kullanıyor, “saygım büyük” diyordu. Kusurlarına bakmamamızı istiyor, Akre gibi kötü bir yerde esir tutulduğumuzu bilmediğini söylüyordu. Türk devletine ve YNK’ye verip verdiğini, Önder Apo’nun esaretinden duyduğu öfkeyi dile getiriyor, Kürtlerin birlik olma zorunluluğundan dem vuruyordu. Heval Cemal’i referans göstererek barıştan anlamayan Türk devletine karşı 2003 baharında yeniden savaşın başlayacağını belirtiyordu. Yol boyunca Hasan konuştu, biz daha çok dinledik. Dinlerken de biz içerdeyken dünya çok değişmiş diye iç geçiriyorduk. Meğer bu daha, “lê lê” imiş. Hasan’ı dinlerken kendi aramızda jeep eğer Diyana’ya değil Zaxo yoluna saparsa keleş nasıl alıp kaçacağımızı da fısıldaşıyorduk. Anlaşılmasın diye de bunu Türkçe yapıyorduk. Ama şoför direksiyonu Diyana’ya kırdı. Kentin girişinde Hasan’ın niyetini anlamak için sigara almak bahanesiyle bir dükkanın önünde jeepi durdurmalarını istedik. Hasan bir gören olur da Türk devletine haber verir kaygısıyla kabul etmedi. Zaten beş on dakika sonra evine ulaşacaktık. O zaman da ne lazımsa alınırdı.

Hakkını yemeyelim, Hasan gerçekten de bize misafir muamelesi yaptı. Rahat etmemiz için elinden geleni yaptı. İhtiyaçlarımızı sordu. Şutik ve sigara almak istiyorduk, hatta elimi cebime de attım. Hasan, “ayıptır, misafirimizsiniz” deyip kabul etmedi. İhtiyaçlarımız için kardeşi Hüseyin’i görevlendirdi. Oruç olup olmadığımızı sordu. Ben değildim. “Sanırım Kürt de değilsin” diye takıldı. Türkmen olduğumu söyledim.

Getirilen zengin kahvaltılıkla karnımı doyurdum. Niyetim Hasan'a nispet yapmaktı. Bu arada Hasan'ın işi çıktığından bizi arkadaşlarımıza teslim etmek için kardeşi Hüseyin'i görevlendirdi. Bizimle dostça vedalaştı. "Heval Cemal'e çok çok selam söyleyin" diye tekrarladı kaç kez. Hüseyin'e ise gerekli güvenlik önlemlerini almasını ve dikkatli olmasını tembihledi.

İkinci vakti peşmerge eskortuyla Kandil yoluna düştük. Artık kendimizi uyanmak istemediğimiz bir rüyada hissediyorduk. Gerçekti, arkadaşlarımıza, özlemini çektiğimiz dağlara gidiyorduk. Nasıl heyecanlı olduğumuzu kelimelerle anlatamam. Kafitemiz üzerinde Önder Apo'nun posterini bulunan bir tabelanın önünde durunca heyecanımız doruk noktasındaydı. Durduğumuz yer kontrol noktasıymış. Posterin altında Medya Savunma Alanları yazılıyordu. O tabelayı görünce kapıldığım duyguları maalesef anlatabilecek yetenekte değilim. Yeniden doğmak gibi bir şey dersem, sanırım halim anlaşılır.

Bilemiyorum, duygularımız çok kabarık olduğundan mıydı neydi, arkadaşlarımızın bizi karşılaması soğuk geldi. İnsan beş-altı yıldır esaret altında olan arkadaşına öyle mi yaklaşır? Tabii kim olduğumuzu, nereden geldiğimizi nereden bilsinler? İnsan herkesin bildiğini sanıyor, öyle değil. Biz öyle bir hasretle, öyle bir sıcaklıkla sarılmıştık ki, arkadaşlar neye uğradıklarını şaşırıyorlardı. Bizi şaşırtan ise Hogir arkadaş oldu. Odun toplamaktan geliyordu. Kani'yi tanıdı. "Vay kuralsız Kani, nereden çıktın, senin şehit olduğunu zannediyordum" deyip sarıldı. Kani, durumumuzu özetlerken, kontrol noktası sorumlusu olan Heval Seyitxan geldiğimizi bildirmişti. Kısa bir süre sonra bizi almaya beyaz bir jeep geldi. Kendini Sipan olarak tanıtan arkadaş bizi oldukça sıcak karşıladı. Hüseyin'e bizi almaya geldiğini söylediğinde, Hüseyin itiraz etti. Ağabeyi, "İlle de Heval Cemal'e teslim et onları" diye tembihlemişti. Onun dışında kimseye teslim edemezdi. Sipan'ın, "Heval Cemal'in işi var, buraya uzak vb." argümanları Hüseyin'i ikna etmeye yetmedi. Sipan baktı olacak gibi değil, telseze sarıldı.

Onlar tartışırken, biz merakımızı gidermeye çalıştık. Örneğin, "Medya Savunma Alanları" ne demekti? Şahin, bunu Seyitxan'a sormuştu. Seyitxan'ın yanıtı, "Bu ne biçim soru" der gibi bakmak olmuştu. Çocukların dahi artık bildiği bir şeyi, üzerlerinde gerilla kıyafeti

olanların kendisine sormasından alınmış da olabilirdi. Kani ise şaşkınlığını gizlemeden gerillanın neden bu kadar rahat hareket ettiğini soruyordu. Seyitxan, üzerinden atamadığı alinganlığıyla, “Eski naylon manga devri bitti, şimdiki mangalar kerpiçten” dedi. Ayrıca olduğumuz yer uzaktı ve uçaklar gelemezdi. Sığınak ve kamuflaja da ihtiyaç yoktu. Aklımıza yatmadı. Ben ise gerillanın rahat ve silahsız oluşuna taktım. Nöbetçi dışında neredeyse üzerinde rahtı ve silahı olan gerilla yoktu. Benim sorum da Şahin’inki gibi öksüz kaldı. Sanırım Seyitxan acayip sorularımız karşısında, “çattık belaya” diye düşünmüştü. Bunlar uzaydan mı ışınlandı buraya diye içinden geçirmişti. Sanki aramızda çağ farkı vardı. Beş yılın ne kadar uzun bir zaman olduğunu orada biraz anladım. Değişimin hızı bizimle Seyitxan arasında uzun bir mesafe açmıştı.

Hüseyin’i ikna etmek için Sipan telsizle Heval Cemal’e ulaşmış, Heval Cemal de Sipan’ı kendisinin oraya gönderdiğini söylemişti. Hüseyin, abisi Hasan’ın maruzatını ve selamlarını iletince Heval Cemal, “Tamam, abine selamlarımı söyle, yollar pek tekin değil, hava kararmadan dön” diyerek bir sorun olmadığını belirtmişti. Hüseyin, işini yapmanın rahatlığıyla arabasına atlayıp Diyana’ya doğru sürdü. Biz de kontrol noktasındaki arkadaşlarla vedalaşarak Heval Cemal’in yanına gitmek üzere Sipan’ın geldiği beyaz jeep’e bindik. Artık arkadaşlarımızla baş başaydık. Peşmerge hayatımızdan çıkmıştı.

Sipan, halden anlayan bir arkadaştı. Biz Akre’deyken durumumuzla ilgilenenlerdenmiş. İçinden geçtiğimiz köylerin bir süre önce YNK’dan alındığını ve bizim denetimimizde olduklarını anlattı. Bir köydeki mavi kapılı evi göstererek, “Sizinle aynı koşuğa kalan Mele İdris’in evidir, onun ailesi aracılığıyla size giysi ve para gönderirdik” deyince şaşırдық. Gönderilenler bize ulaşmamıştı. Mele de Melleymiş hani! Ailesine, “arkadaşlara verdim” diyormuş. Sipan, “Bunu o şerefsizin yanına bırakmayacağım” diye yemin etti. Hele Heval Cemal’in yanına bir ulaşalım. Gönderilenler bize ulaştırılmadığı halde sevindim. Demek ki arkadaşlarımız bizimle ilgiliydi. O Mele İdris’ten bir şekilde hesap sorulurdu.

Hava kararmak üzereyken ulaştığımız bir köyde mola verdik. Önünde durduğumuz köy evi için Heval Sipan, “Bizim mangadır, lojistik yeridir burası” dedi. Geçtiğimiz kamelyadaki masada bir kaç köylü yemek

yyordu. Sipan mutfakçı gerillaya yemek kalıp kalmadığını sordu. Kalmadı cevabı üzerine eve yöneldik. İçeride üç dört gerilla oturmuş TV izliyordu. Coşkulu merhabamıza karşılık istiflerini bozmadan, kuru bir merhaba verdiler. Demiştım ya, silah ve raxta taktım diye. Burada da gözüme çarptı. TV izlemekte olan gerillaların üzerlerinde ne raxtları, ne yelekleri ne de silahları vardı. Bu bana ters geliyordu, gerilla yaşamına tersti.

Odadakiler Sipan'ın talimatıyla yiyecek bir şeyler getirmek için ayağa kalktılar. Daha çok konserve, yoğurt, peynir ve reçel türü şeylerdi getirdikleri. Kola ve fanta da vardı. Bizim için oldukça zengin bir sofrayken Sipan mahcup bir şekilde bir kaç kez üst üste, "Heval kusura bakmayın, yemek kalmamıştı, bu size layık bir sofraya değil ama bu seferlik idare edin" deyince Kani dayanamadı, "Ne kusuru Heval, altı yıl sonra oturduğumuz en güzel sofradır" yanıtını verdi. Yemeğimizi iştahla yedik.

Yemekten sonra o gece orada kalacağımızı söyledi. Onun işi olduğundan ayrılacaktı. Sabahleyin gelip bizi alacaktı.

Odada bize pek ilgi göstermeyen dört gerillayla yalnız kaldık. Burada gerilla köylülerle iç içe yaşadığından sanırım bizi köylü zannediyorlardı. Renkleri solmuş, bir deri bir kemik kalmış bu dört kişinin kim olduğunu pek merak etmediler. Türk kanallarında eğlence programı izlemeye başladılar. Bu da tuhafıma gitti. Nihayetinde misafirdik, bizimle biraz ilgili olmaları gerekirdi. Niço'nun yolladığı kaçkınlar ve istihbaratçılar, "PKK eskisi gibi değil" derken bunu mu kastediyorlardı? Bizim dönemimizde mangana gelen kim olursa olsun ilgili olunurdu. TV sadece karargahta bulunurdu. İzlenecekse MED TV izlenirdi. Türk kanallarında haber, siyasi tartışma programları olursa açılırlardı. Eğlence programı, dizi falan izlenmezdi. Bizim arkadaşlar epey değişmişti. Biz kendi TV kanalımıza hasrettik. Onun için Şahin, MED TV'nin açılmasını rica etti. Kumandayı elinde tutan arkadaş, "Şimdi bir şey yok, haber vakti açarız" diyerek ricayı geri çevirdi. Bu bende soğuk düş etkisi yarattı. Nasıl olurdu da gerilla misafirinın ricasını geri çevirirdi! Bir kaç dakika sonra Kani aynı ricada bulundu. Aynı yanıtı almasın mı? Hatırlarsın, Kani'nin şalterleri gevşektir. Öfkeyle, "Yav hiçbir şey yoksa da biz MED TV'nin sesini duymak istiyoruz, altı yıldır

hasretini çekiyoruz arkadaş! Açın bir defa sesini duyalım, dünya mı yıkılacak” diye çıktı.

Bizim arkadaşlar ancak kendilerine geldiler. Biraz toparlanıp özür dileyerek MED TV’yi açtılar. Kürdistan’ın coğrafik güzelliklerinden derlenen karelerden oluşan bir klip oynuyordu. Bir başı dumanlı dağları, bir tarlasını süren çiftçiyi, bir çobanı, bir yükünün altında iki büküm olmuş kadını, bir şelaleyi gösteriyordu. Ağır bir müziğin eşliğinde kareler hızlıca akıyordu.

Geceyi o köy evinde geçirdik. Nasıl uyuduğumu hatırlamıyorum. Erkenden uyanıp gözlerimi açtığımda nerede olduğumu kestiremedim. Bir süre her sabah bu şaşkınlığı yaşadım. Zindanın bir etkisidir. Hapiste uyandığını sanıyorsun ama gördüklerin başkadır. Bir kaç saniyelik bir “neredeyim” şaşkınlığı yaşıyorsun. Neyseki arkadaşlarımızın içindeydik. Bahçeye çıktık. Soğuk demeden o temiz havayı ciğerlerimize kadar çektik.

Sipan da uyanıp gelmişti. Birlikte kahvaltı yapıp hemen yola koyulduk. Beyaz jeepimizle yine köylerden geçiyorduk. Sipan, geçtiğimiz yerleri tanıtıyordu. Sonra bir köyde arabayı bırakıp, bundan sonrasını yürüyerek gideceğimizi söyledi. Buna çok sevindim. Dağda yürüyüşten daha güzel ne var ki? Bir yokuşu tırmanmaya başladık. Köyün üst kısmında küçük bir dere akıyordu. Sipan, üzerindeki barajı göstererek, bizim arkadaşların kurduğunu söyledi. Hem bizim hem de köyün elektrik ihtiyacını karşılıyormuş. Her şey bize çok ilginç geliyordu. Biz erzak taşımaya katır bulamazken arkadaşlar jeeple dolaşıyordu. Biz sırtımızda akü taşıırken arkadaşlar baraj kurmuştu. Bunlar iyiye işaretti. Gurur duyulması işlerdi. Güç ve moral alıyorduk.

Sanırım bir saate kadar yürüdük. Yorulduk, zorlandık ama çaktırmadık. Nihayetinde Kanîcengê Askeri Karargahı’na ulaştık. Buradaki gerillada askeri disiplin vardı. Ellerindeki silahları ve bellerindeki rxtları görünce dünden beri içimizi kemiren kaygı azalmıştı.

Heval Cemal’i biraz bekleyecektik. Yakınlardaki askeri akademiye eğitim vermeye gitmişti, birazdan dönerdi. Bizim birazımızı tam kestiremezsin, yarım saat de olabilir, daha fazla da. İki saat bekledik. Bekledikçe de heyecanımız arttı. Ne söyleyecektik?

*Öğleye doğru Heval Cemal dönmüş, kaldığı mangada bizi bekliyordu. Elimiz-ayağımız birbirine dolanarak oraya doğru yürüdük. Heval Cema,l mangasının önünde bizi ayakta karşıladı. Her birimizi ayrı ayrı kucaklayıp öptü. O da duygulanmıştı.. Sanırım en çok solgun benzimiz ve bir deri bir kemik halimiz dikkatini çekti. Çünkü ilk talimatı mutfakçılaraydı. Güzel yemekler pişirip getirilmesini söyledi. Sonra manganın içine geçtik. Heval Cemal'in ısrarıyla oturduk. Her birimizi ayrı ayrı süzüp, hal hatırımızı sordu. Cebinden çıkardığı paketle sigara ikramında bulundu. Almadık tabii. "Kullanıyorsanız alın" diye ısrar etti. Dördümüz de kullanmadığımızı söyledik. Biliyorsun, sadece benim dediğim doğrudu.*

*Heval Cemal, ilk olarak bizim Akre'de tutulduğumuzdan haberdar olduklarını ve oradan çıkabilmemiz için uzun süre uğraş verdiklerini söyledi. KDP ise direnen arkadaşınız kalmadı diyormuş. Ama arkadaşlar inanmamış. Bir kişi bile olsa PKK'nin direniş bayrağını yere düşürmeyeceğini söylemişler. KDP'li yetkililere isimlerimizi de vermişler. KDP, bizi bırakmamak için uzun süre direnmiş. Peki şimdi niye bırakmıştı? Heval Cemal, bizim görüşümüzü de sordu. Biz bunun ABD öncülüğünde Irak'a yapılacak müdahale ve Türkiye'nin bu müdahaleye destek karşılığında Güney Kürdistan'ı işgaline izin verilme talebiyle bağlantılı olduğunu söyledik. KDP, Türk Ordusundan çekiniyordu. PKK olmadan ona karşı direnemeyeceğini biliyordu. Heval Cemal bu değerlendirmemize katılmıştı. Buna çok sevindik. Demek ki o kadar da dünyadan kopmamıştık. Bir süre önce Mesut Barzani görüşmeye oğlunu göndermiş; "Geçmişı bırakıp birbirimize samimi davranalım" demiş. Heval Cemal de, "Akre'de tuttuğunuz arkadaşlarımızı hele bir getirin, ondan sonra samimiyetten bahsedelim" karşılığını vermiş. Bizim bırakılma sürecimiz böyle başlamış.*

*Heval Xelil, hatırlarsan ayrılmadan önce sana işin en zor kısmı arkadaşlarımıza hesap vermektir demiştım. Heval Cemal'i beklerken Akre'den gelip geçenlerin, Zavite'ye götürülenlerin listesini yaptık. Az bir sayı değildi. Bir kaç düşün tipi çıkarırsak diğerleri zorluklara güç getiremediklerinden teslimiyete gitmişlerdi. Daha örgütlü bir ortam oluşturabilseydik düşmeyebilirlerdi. Teslim olanların sayısı bu kadar kabarık olmayabilirdi. Kendimizi özeleştiri konumunda görüyorduk.*

*Sıra Akre pratiğimizi konuşmaya gelince, başımızı önümüze eğip bu minvalde bir kaç cümle kurup hazırladığımız listeyi Heval Cemal'e verdik. Heval Cemal önce gülümsedi. Ardından kaşlarını çattı. Bize, o koşullarda önemli olanın kaç kişinin direndiğinden çok direnişin kendisi olduğunu söyledi. Beş buçuk yıl boyunca onca dayatmaya rağmen PKK'nin direniş bayrağını yere düşürmemiştik. Hele ki, "Amed zindanında dalgalandırılan PKK direniş bayrağını Güney Kürdistan zindanlarında yere düşmesine izin vermediniz, KDP karşısında başımızı dik tuttunuz" demesi yok mu, sanki esaretin tüm yükünü omuzlarımızdan kaldırdı. Akre'den çıkmaktan çok bu sözlerin beni mutlu ettiğini söyleyebilirim. Ama tabii bu direnişimizin eksiksiz olduğu anlamına gelmiyordu. Bunu kendi içinde sorgulamaya devam edeceğim.*

*Orada Xeyri Rus'un geri geldiğini öğrendik. Arkadaşlara, "Beni İran sınırına getirip bıraktılar " demiş. Teslim olduğunu, Zavite'ye gittiğini gizlemiş. Biz durumunu açıklayınca Heval Cemal, tutuklanması için bir arkadaşı yolladı.*

*Heval Cemal'le böyle bir kaç saat sohbet ettik. Birlikte öğle yemeği yedik. Yemekten sonra Kani, Heval Cemal'le ayrı görüşmek istediğini söyledi. Bunu ben, Şahin ve Eyüp yadırgadık. Çok da gerekli bir şey değildi. Her neyse! Heval Cemal'le sohbetimiz son siyasal gelişmeler üzerineydi. Önderliğin durumundan, hareketin içinden geçtiği sürece kadar bizi her konuda aydınlatmak istiyordu. Sık sık KADEK ve HPG'nin ismini telaffuz ediyordu. Ne olduğunu bilmesek de sormadık. Daha sonra Numan isimli bir arkadaştan sorup öğrendik. PKK ve ARGK feshedilmişti. Bunu anlamak ve sindirmek bana ağır geliyor. PKK bir ruhtur çünkü. İsmimiz ne olursa olsun ben bu ruhla yaşamaya ve bu ruhu yaşatmaya çalışacağım.*

*Sevgili Xelil Heval, biliyorum sözü çok uzattım. Sana her ayrıntıyı anlatmak istesem de bunun mümkün olmadığını biliyorum. Bir kaç cümleyi de işin, "lo lo" su için yazayım bari. Samimi olmak gerekirse Önderliğin esareti ve geri çekilme hareketi oldukça zorlamış ve yıpratmış. Bir kaç saatlik bir gözlemlerle bile yaşam tarzındaki aşınmaları görmek mümkün. Osman ve Botan'ın pratiğine dair duyduklarımız tümünden yalan değilmiş. Kırılma ve yılgınlığın yanı sıra, "Mücadele ettik, biraz da kendimizi yaşayalım" anlayışı öne çıkmış. Bunun başını da*

*Osman ve Botan çekiyor. Kendilerine alan açmak için itiraz edebilecek olanları tasfiye ediyorlar. Şimdi sana ne diyeceğim? Direnişin yeri ve zamanı yoktur Heval. Devrimcilik bir yaşam tarzı olduğuna göre her yer ve zamanda temsilini yapmak gerekir. Yani burada da, şu güzelim dağlarımızda da fiziğimiz ve bilincimiz el verdikçe direneceğiz. Hayatı böyle belledik, böyle yaşayacağız ve şairin deyişiyle son sözü direnenler söyler.*

*Xelil Heval, bu seferlik satırlarıma son vermenin zamanı geldi. Fırsat buldukça misafirliğine gelirim. Bulur muyum, dersin? Mevcut koşulları düşününce zor.*

*Heval, Akre'den çıkınca hiç arkamıza bakmadık. Ama yüreğimizin yarısı orada kaldı. Bir gözümüz orada. Orda kurduğumuz dostluk, arkadaşlık hiç unutulmayacak. Önderliğimiz İmralı'da, sizler o cehennemden beter koşullarda tutulduğunuz müddetçe bir yanımız zindandır Heval, bir yanımız esir.*

*Tek tek 5.koğuş sakinlerinin ismini saymadığım için kusuruma bakılmasın. Her birinin yüreğimizde özel bir yeri olduğu bilinsin. Sizlere buraların taşının, toprağının, kuşunun, böceğinin, suyunun, rüzgarının selamını gönderiyorum. Her birinizi ayrı ayrı özlemle kucaklıyorum. Buradaki tüm Hevallerin de selamlarını gönderiyorum.*

*Hepinize başarı ve sağlık diliyorum.*

*Özgür mekanlarda buluşmak dileğiyle.*

*Devrimci Selam ve Saygılarımla*

*20.01.2003*

*Hevalê te Deniz”*